

महाराष्ट्र राज्य
सांख्यिकी गोषवारा

STATISTICAL ABSTRACT

OF

MAHARASHTRA STATE

1984-85 & 1985-86

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
BOMBAY

M A H A R A S H T R A

राज्याची हद्द ——— STATE BOUNDARY
जिल्हाची हद्द ——— DISTRICT BOUNDARY

मध्यप्रदेश

गुजरात राज्य
GUJARAT

शिवराय नारहरी
SHIVRAY NARHARI

कोल्हापूर
KOLHAPUR

DHULE
धुळे

जळगाव
JALGAON

अमरावती
AMRAVATI

नागपूर
NAGPUR

भंडारा
BHANDARA

NASHIK
नाशिक

बुलढाणा
BULDANA

अकोला
AKOLA

वर्धा
WARDHA

AURANGABAD
औरंगाबाद

यवतमाळ
YAVATMAL

चंद्रपूर
CHANDRAPUR

ठाणे
THANE

अहमदनगर
AHMADNAGAR

जालना
JALNA

परभणी
PARBHANI

गडचिरोली
GADCHIROLI

मुंबई
GREATER BOMBAY

आंध्रप्रदेश
ANDHRA PRADESH

बीड
BEED

नांदेड
NANDED

रायगड
RAIGAD

पुणे
PUNE

उस्मानाबाद
OSMANABAD

लातूर
LATUR

MAHARASHTRA STATE

महाराष्ट्र राज्य

रत्नागिरी
RATNAGIRI

सातारा
SATARA

सोलापूर
SOLAPUR

OSMANABAD

सांगली
SANGLI

कोल्हापूर
KOLHAPUR

सिंधुदुर्ग
SINDHUDURG

गोवा
GOA

कर्नाटक
KARNATAKA

Sub. National Systems Unit,
National Institute of Educational
Planning and Administration
1, Marg, New Delhi-110016
D. No. 5732
Date

प्रस्तावना

राज्य सांख्यिकी गोषवारा हे प्रकाशन १९८४-८५ आणि १९८५-८६ या वर्षांकरिता इंग्रजी आणि मराठी अशा दोन्ही भाषांतून तयार करण्यात आले असून हा या मालिकेतील एकविसावा अंक आहे. या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्यातील सामाजिक व आर्थिक बाबींवरील माहिती शक्यतो १९८४-८५ आणि १९८५-८६ या वर्षांकरिता दिलेली आहे. या प्रकाशनामध्ये (अ) धर्मानुसार लोकसंख्या, (ब) अनुसूचित जातीच्या व अनुसूचित जमातीच्या साक्षरतेचे दर, (क) उद्योग व व्यवसाय गटानुसार लोकसंख्येचे वर्गीकरण, (ड) १९९१ पर्यंतची अंदाजित लोकसंख्या व (इ) शासकीय कर्मचारी गणना १९८५ नुसार कर्मचार्यांची संख्या यावरील तक्ते समाविष्ट केले आहेत. यापैकी अ, ब व क हे तक्ते १९८१ च्या जनगणनेवर आधारित असून प्रथमच समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

२. १९८२-८३ व १९८३-८४ या एकत्रित अंकापासून ह्या प्रकाशनाचे स्वरूप केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, नवी दिल्ली, यांच्या शिफारशीनुसार थोडेसे बदलण्यात आले आहे. पूर्वीच्या अंकातील तक्त्यांचा संदर्भ लक्षात घेता यासाठी तक्त्यांच्या नवीन क्रमांकापुढे त्या त्या तक्त्यांचे जुने क्रमांकही देण्यात आले आहेत.

३. याशिवाय या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्याचा एक नकाशा आणि काही आलेख यांचाही समावेश करण्यात आला आहे.

४. महाराष्ट्र राज्य व त्यातील जिल्हांतील सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करू इच्छिणाऱ्यांना हे प्रकाशन संवर्भ ग्रंथ म्हणून उपयुक्त होईल अशी आशा आहे.

५. राज्य शासन, केंद्र शासन, स्थानिक संस्था आणि इतर संस्थांची निरनिराळी खाती व कार्यालये यांनी आवश्यक ती माहिती प्रकाशनाच्या या एकविसाव्या अंकात समाविष्ट करण्यासाठी दिली त्यांचा या सहकार्याबद्दल मी आभारी आहे.

मुंबई :
दिनांक १ जुलै, १९८८.

वा. दि. महाजन,
अर्थ व सांख्यिकी संचालक, मुंबई.

P R E F A C E

The Statistical Abstract for the year 1984-85 and 1985-86 (both in Marathi and in English) is the twenty-first in the series. It gives data on socio economic characteristics of the State mostly for the years 1984-85 and 1985-86. This issue includes the tables on (a) religionwise population, (b) literacy rates for scheduled castes and scheduled tribes, (c) distribution of population according to industry and occupation, (d) estimates of population till 1991 and (e) number of employees according to 1985 census of Government employees. Of these, the tables at (a), (b) and (c) are based on 1981 population census and are included for the first time.

2. From the issue for 1982-83 and 1983-84 (combined) the form of the publication has been slightly changed on the lines of recommendations of the Central Statistical Organisation, New Delhi. In order to facilitate reference to the previous tables, their numbers have been given in the bracket after the new numbers of the tables.

3. A map of Maharashtra State and charts have also been included in this issue.

4. It is hoped that this publication will be found useful as a reference book by those interested in making socio economic studies of Maharashtra and its districts.

5. I am thankful to the different departments and offices of the State Government, Government of India, Local Bodies and other organisations for their co-operation in supplying requisite data for inclusion in this publication, which is the twenty-first in the series.

V. D. MAHAJAN,

Bombay :
Dated 1st July 1988.

Director of Economics and
Statistics, Bombay.

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकी गोपवारा
STATISTICAL ABSTRACT OF MAHARASHTRA STATE
1984-85 and 1985-86

अनुक्रमणिका

CONTENTS

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
(i)	जिल्हांच्या पुनर्रचनेबाबतची टिप्पणी ..	(xii)	Note on reorganisation of districts in Maharashtra.
(ii)	प्रास्ताविक	(xiii)	Introductory
(iii)	दृष्टीभेदात महाराष्ट्र (सामान्य माहिती, भारताशी तुलना).	1	Maharashtra State at a glance (General information, comparison with India).
(iv)	निवडक विषयांवरील सारांशाचे तक्ते ..	7	Summary tables on selected topics
(v)	निवडक निर्देशांक	25	Selected indicators
1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या :			Area And Population :
1.1	(1.1) १९८१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफळ व लोकसंख्या	53	Area and population according to 1981 population census.
1.2	(1.7) अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	58	Scheduled Castes population
1.3	(1.7) अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	59	Scheduled Tribes population
1.3 A	(—) नवबौद्धांची लोकसंख्या	60	Neo Buddhist population
1.4	(1.2) १९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार	61	Decadal variation in population since 1901
1.5	(1.1) गावे व शहरांची संख्या	66	Number of Villages and Towns
1.6	(1.3) खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण	68	Villages classified by population
1.6 A	(1.4) शहरे/शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण	70	Towns/Urban agglomerations classified by population
1.7	(1.5) शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या.	72	Population of towns, urban areas and rural areas
1.8	(2.1) ग्रामीण व नागरी भागांतील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे.	80	Main workers, marginal workers and non-workers in rural and urban areas.
*1.9	(2.1) काम करणारे व काम न करणारे स्त्री पुरुष	80	*Workers and non-workers by sex
1.10	(2.1) मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी.	86	Classification of main workers by industrial category
1.11	(—) लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण.	90	Distribution of population and workers by age group and sex.
1.12	(—) धर्मानुसार लोकसंख्या.	91	Population by religion
1.13	(—) राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये	92	Salient features of population by States
1.14	(—) जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या (१९८२-१९९१)	93	Districtwise projected population (1982—1991)
1.15	(1.6) एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे दर	94	Literacy rates of total population
1.16	(—) अनुसूचित जातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे दर	95	Literacy rates of scheduled caste population.
1.17	(—) अनुसूचित जमातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे दर	96	Literacy rates of scheduled tribe population
1.18	(2.2) बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसाय गटानुसार वर्गीकरण.	98	Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions.
1.19	(2.3) बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे).	101	Occupational classification of persons at work other than cultivation in the State (according to divisions, groups, etc.)
1.20	(2.4) औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण.	106	Industrial classification of persons at work (other than cultivation) by divisions and major groups.
1.21	(2.5) वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया सेवा व दुरुस्ती या उद्योगधंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण.	116	Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry.

* तक्ता क्र. १-८ मध्ये समाविष्ट.

* Included in Table No. 1-8.

(ii).

अनुक्रमणिका—चालू.

CONTENTS—contd.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
1:22 (2:6)	बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामाच्या प्रकारानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण.	119	Industrial classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity.
1:23 (2:7)	काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण.	122	Female workers and non-workers according to main activity classified by age groups.
1:24 (2:8)	काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण.	124	Female workers and non-workers according to main activity classified by marital status.
1:25 (2:9)	काम न करणाऱ्या व्यक्तीचे व्यवसाय प्रकार व लिंग यानुसार वर्गीकरण.	126	Persons not at work classified by type of activity and sex.
2. पर्यावरण सांख्यिकी :			Environment Statistics :
2:1 A(3:1)	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रातील तपमान, १९८४.	128	Temperature at different centres in Maharashtra, 1984.
2:1 B(3:1)	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रातील तपमान, १९८५.	129	Temperature at different centres in Maharashtra, 1985.
2:1 C(3:1)	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता, १९८४.	130	Relative humidity at different centres in Maharashtra, 1984.
2:1D (3:1)	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता, १९८५.	131	Relative humidity at different centres in Maharashtra, 1985.
2:2 (3:2)	सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिकवार आकडेवारी.	132	Monthwise normal number of rainy days and rainfall
2:3 A (3:3)	विविध केंद्रांचे ठिकाणी पडलेला पाऊस, १९८४	134	Rainfall at different centres, 1984
2:3 B (3.3)	विविध केंद्रांचे ठिकाणी पडलेला पाऊस, १९८५	134	Rainfall at different centres, 1985
3. जीवनविषयक माहिती :			Vital Statistics :
3:1 (15:1)	महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्त्वाचे दर	176	Important vital rates in respect of Maharashtra State
3:2 (15:2)	जन्म दर, मृत्यू दर व बाल मृत्यू दर	177	Birth rates, death rates and infant mortality rates
3:3A (15:3)	प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या, १९८४-८५	179	Number of deaths by principal causes, 1984-85
3:3 B(15:3)	प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या, १९८५-८६	188	Number of deaths by principal causes, 1985-86
4. गृहनिर्माण :			Housing :
4:1 (25:1)	घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी	200	Number of census houses classified by use
4:2 (25:2)	खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या	204	Households by number of rooms occupied
4:3 (—)	वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या.	207	Number of occupied residential houses and persons per house.
4:4 (—)	रहात असलेल्या घरांच्या छप्पर व भितीसाठी	208	Distribution of households by predominant material of
4:5 (—)	वापरलेल्या सामानानुसार कुटुंबाची संख्या.		roof and wall of houses occupied by them.
4:6 (—)	बेघर व संस्थात रहाणारे लोक	210	Houseless and institutional population
5. शिक्षण :			Education :
5.1 (14:1)	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी	212	Institutions and enrolment by type of education
5:2A(14:2)	पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या (३० सप्टेंबर १९८४ रोजी).	232	Enrolment of students and number of teachers (As on 30th September 1984).
5:2B(14:2)	पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या (३० सप्टेंबर १९८५ रोजी).	235	Enrolment of students and number of teachers (As on 30th September 1985).

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
5.3A(14.3)	पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या. (३० सप्टेंबर १९८४ रोजी)	238	Number of students in pre-primary, primary and secondary schools by standards. (As on 30th September 1984)
5.3B(14.3)	पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या. (३० सप्टेंबर १९८५ रोजी)	240	Number of students in pre-primary, primary and secondary schools by standards. (As on 30th September 1985)
5.4A(14.4)	प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या. (३१ मार्च १९८४ रोजी)	241	Number of pupils in primary and secondary institutions according to medium of instruction. (As on 31st March 1984)
5.4B(14.4)	प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या. (३१ मार्च १९८५ रोजी)	241	Number of pupils in primary and secondary institutions according to medium of instructions. (As on 31st March 1985)
5.5A(14.5)	प्रमुख परीक्षांचे निकाल	246	Examination results (Major examinations).
5.5B(14.5)	प्रमुख परीक्षांचे निकाल	249	Examination results (Major examinations).
5.6 (14.6)	संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था	252	Technical institutions by type of institutions.
5.7 (14.7)	तंत्र निकेतन संस्थांची त्यांचे वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेश क्षमता, नाव नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या.	254, 260	Number of technical institutions, intake capacity, enrolment, outturn and number of teachers by category of institutions.
5.8 (14.8)	शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता व उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या.	255	Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government industrial training institutions.
5.9 (14.9)	अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन अभियांत्रिकी महाविद्यालयांच्या अंतिम वर्षांच्या परिक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या.	256	Number of students appeared and passed in final year examination of engineering, technological and polytechnic colleges during the calendar year.
6. जनता संघर्ष :			Mass Communication :
6.1 (24.1)	छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके	258	Presses and periodicals in different languages.
6.2 (24.2)	प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके याविषयी सांख्यिकी	264	Statistics of books and periodicals published.
6.3 (24.3)	पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण		Classification of books and periodicals according to languages.
6.4 (24.4)	प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी.	265	Distribution of books and periodicals published according to subjects.
7. आरोग्य :			Health :
7.1 (15.4)	सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा.	268	Medical facilities available through public and public aided institutions.
8. कुटुंब कल्याण :			Family Welfare :
8.1A(15.5)	कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य (१९८४-८५).	270	Number of family welfare centres operating and work done (1984-85).
8.1B(15.5)	कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य (१९८५-८६).	271	Number of family welfare centres operating and work done. (1985-86)
9. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) :			Social Security and Social Defence (Police, Crimes and Judicial) :
9.1 (23.1)	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व पोलीसांची संख्या.	274	Cost and strength of police in Maharashtra.
9.2 (23.2)	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांची संख्या व त्यावरील खर्च (रेल्वेचा समावेश करून व बृहन्मुंबई वगळून).	278	Strength and cost of police in the State of Maharashtra (including Railways but excluding Greater Bombay).

संज्ञा क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
9.3 (23.3)	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-१ ..	280	Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I
9.4 (23.4)	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-२ ..	282	Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-II
9.5 (23.5)	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग-१ ..	284	Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I
9.6 (23.6)	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग-२ ..	286	Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part-II
9.7 (23.7)	बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता.	288	Property stolen and recovered in Greater Bombay and in Maharashtra State (excluding Greater Bombay).
9.8-A (23.8)	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून)—भाग-१, १९८४	290	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-I, 1984.
9.8-B (23.8)	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून)—भाग-१, १९८५.	294	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-I, 1985.
9.9 (23.9)	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)—भाग-२.	298	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-II.
9.10 (23.10)	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून).	300	Police stations and Police force in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay).
9.11 (23.11)	इंडियन पिनल कोडव्हाली महाराष्ट्र राज्यात (बृहन्मुंबई धरून) झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्हेचे प्रयत्न धरून).	302	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State (including Greater Bombay).
9.12 (23.12)	अपील व मूळ अधिकारिता वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकाऱ्यांची संख्या.	304	Number of judicial officers exercising appellate and original jurisdiction in Maharashtra State.
9.13 (23.13)	महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप केले आहेत अशी प्रकरणे (मुंबई उच्च न्यायालयाचे हद्दीतील).	305	Number of cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra. (Territory Subject to the High Court of Bombay)
9.14 (23.14)	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दावांची संख्या, वर्षान व मूल्य.	306	Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra.
9.15 (23.15)	महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या त्रिकक्षीचे सर्वसाधारण निकाल.	308	General results of the trial of civil cases of original jurisdiction in Maharashtra.
9.16 (23.16)	महाराष्ट्रातील विविध वर्गांच्या न्यायाधिकारणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल.	310	General results of trials of criminal cases in the tribunals of various classes in Maharashtra.
9.17 (23.17)	महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल.	312	General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State.
9.18 (23.18)	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपिल न्यायालयाचा कारभार.	314	Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State.
9.19 (23.19)	महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे	315	Number of offences reported in Maharashtra State
9.20 (23.20)	फौजदारी गुन्हेबाबत दिलेल्या शिक्षा ..	317	Punishments inflicted in criminal cases
9.21 (23.21)	कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी ..	318	Prisoners confined in jails and subsidiary jails
9.22-A (23.22)	वर्षात कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षाखेर राहिलेल्या कैद्यांची स्त्री/पुरुष यानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैद्यांची फक्त) स्त्री/पुरुष, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या. (१९८४-८५)	319	Number of convicts admitted during the year and remained at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only). 1984-85
9.22-B (23.22)	वरील प्रमाणे (१९८५-८६)	320	Do. 1985-86

तक्का क्रम Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
9.23-B (3.23)	कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार संख्या (फक्त न्यायिक कैदी) १९८४-८५ व १९८५-८६.	321	Number of convicts admitted into Jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the Jails who had been previously convicted (for judicial convicts only) 1984-85 and 1985-86.
9.24-A (3.24)	तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च. १९८४-८५	322	Expenditure in guarding and maintaining the prisoners in Jail. 1984-85
9.24-B (3.24)	वरील प्रमाणे १९८५-८६	323	Do. 1985-86
10. राज्य उत्पन्न :			State Income :
10.1 (2.1)	औद्योगिक गटानुसार झालेले चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका).	326	State income of Maharashtra by industrial origin at current prices (Revised Series).
10.2 (2.2)	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी.	328	Percentage distribution of State income by industrial origin at current prices.
10.3 (2.3)	औद्योगिक गटानुसार झालेले राज्य उत्पन्न (१९७०-७१) च्या किमतीनुसार (सुधारित मालिका).	330	State Income by industrial origin at constant (1970-71) prices. (Revised series)
10.4 (2.4)	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या (१९७०-७१) च्या किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी.	332	Percentage distribution of State income by industrial origin at constant (1970-71) prices.
10.5 (2.5)	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या राज्य उत्पन्नाचे (१९७०-७१) च्या किमतीनुसार निर्देशांक.	334	Indices of State Income by industrial origin at constant (1970-71) prices.
11. शेती :			Agriculture :
11.1-A (4.1)	जमिनीचा वापर (१९८४-८५)	340	Land Utilization (1984-85)
11.1-B (4.1)	जमिनीचा वापर (१९८५-८६)	342	Land Utilization (1985-86)
11.2-A (4.2)	प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्याचे उत्पादन (१९८४-८५)	344	Area and outturn of principal crops (1984-85)
11.2-B (4.2)	प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्याचे उत्पादन (१९८५-८६)	348	Area and outturn of principal crops (1985-86)
11.3 (4.3)	जिल्हावार मुख्य पिकांखालील क्षेत्र	352	Area under major groups of crops in each district.
11.4 (4.7)	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्राचे निर्देशांक.	354	Index numbers of area of principal agricultural commodities in Maharashtra State.
11.5 (4.8)	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक.	356	Index numbers of production of principal crops in Maharashtra State.
11.6 (4.9)	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनाचे निर्देशांक.	358	Index numbers of average yield of principal crops in Maharashtra State.
11.7 (4.10)	जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन	360	Area banded in each district
11.8 (4.11)	शेतीची यंत्रे आणि अवजारे	362	Agricultural machinery and implements
11.9 (4.12)	वहितीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र	364	Number of operational holdings and area operated
11.10 (4.13)	वहितीच्या खात्यांच्या आकार वर्गाप्रमाणे खात्यांची संख्या व त्यांचे एकूण क्षेत्र.	365	Number of operational holdings and area operated by size class of operational holdings.
12. जलसिंचन :			Irrigation :
12.1 (4.4)	सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र	368	Area irrigated by different sources of irrigation
12.2 (4.5)	विविध पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र	370	Area irrigated under different crops
12.3 (4.6)	एकूण बागायती विहिरींची संख्या	376	Total Number of irrigation wells
12.4 (4.7)	निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	377	Irrigation potential created and actual irrigated area

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
	13. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय :		Animal Husbandry & Dairy :
13.1 (5.1)	जिल्हावार पशुधनाची संख्या	382	Livestock in each district
13.2-A(5.2)	उपचार केलेल्या व खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या (१९८४-८५)	386	Animals treated and castrated (1984-85)
13.2-B(5.2)	उपचार केलेल्या व खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या (१९८५-८६)	390	Animals treated and castrated (1985-86)
13.3 (5.3)	पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या	394	Number of veterinary institutions
13.4 (5.4)	पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती	395	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry
	14. वनशास्त्र व लाकूडतोड :		Forestry and Logging :
14.1 (6.1)	निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाखालील क्षेत्र ..	398	Area under different types of forests
14.2-A(6.2)	प्रमुख व गौण वनोत्पादित वस्तूंचे उत्पादन (१९८४- ८५) वरील प्रमाणे (१९८५-८६)	402	Production of major and minor forest produce (1984-85) Do. Do. (1985-86)
14.2-B(6.2)	८५) वरील प्रमाणे (१९८५-८६)	403	
	15. मत्स्यव्यवसाय :		Fisheries :
15.1 (7.1)	खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिटाचे वाटप आणि खारवलेले मासे.	406	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed at different centres.
15.2 (7.2)	मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती ..	407	Miscellaneous statistics relating to fisheries
15.3 (7.3)	सागरी मत्स्योत्पादन	408	Marine fish production
15.4 (7.4)	प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	410	Varietywise marine fish production
15.5 (7.5)	मासळीच्या प्रमुख प्रकारच्या उत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (शेकडेंवारी)	412	Percentage share of prominent varieties in total valua- tion of fish production.
15.6 (7.6)	निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घाऊक किमती (वार्षिक).	413	Average annual wholesale (boatside) prices of different marine fishes.
	16. ग्रामविकास व सहकार :		Rural Development and Co-operation :
16.1 (16.1)	कृषि व विगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे कार्य.	416	Operations of agricultural and non-agricultural credit apex and central institutions.
16.2 (16.2)	कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य	420	Operations of agricultural credit and multipurpose societies.
16.3 (16.3)	विगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार	422	Operations of non-agricultural credit societies
16.4 (16.4)	सहकारी पणन संस्थांचे कार्य	424	Operations of co-operative marketing societies
16.5 (16.5)	सहकारी उत्पादक संस्थांचे व्यवहार	428	Operations of co-operative productive enterprises
16.6 (16.6)	इतर सहकारी संस्थांचे कार्य	432	Operations of other co-operative societies
	17. खाणी :		Mining And Quarrying :
17.1-A(8.4)	खनिज उत्पादन (१९८४)	438	Mineral production (1984)
17.1-B(8.4)	खनिज उत्पादन (१९८५)	440	Mineral production (1985)
	18. उत्पादन :		Manufacturing :
18.1-A (8.1)	चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गी- करण (१९८४).	444	Distribution of working factories according to working strength (1984).
18.1-B (8.1)	चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गी- करण (१९८५).	446	Distribution of working factories according to working strength (1985).
18.2-A (8.2)	३१ डिसेंबर १९८४ रोजी संपणाऱ्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटांनुसार संख्या.	448	Number of working factories and average daily employ- ment in major groups of industries during the year ending 31st December 1984.

तक्रमक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
18-2- B(8-2)	३१ डिसेंबर १९८५ रोजी संपणाच्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या.	454	Number of working factories and average daily employment in major groups of industries during the year ending 31st December 1985.
18.3 (१३)	महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन	458	Industrial production in Maharashtra
18.4-A B(5)	वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + विंगर गणना) १९८४-८५	459	Annual survey of industries (census + non-census) 1984-85.
18.4-B(5)	वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + विंगर गणना) १९८५-८६	460	Annual survey of industries (census + non-census) 1985-86.
19. वीज व ऊर्जा :			Electricity and Power :
19.1 (५१)	महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर	462	Supply and consumption of electricity in Maharashtra State
19.2 (५२)	विजेचा पुरवठा झालेली महाराष्ट्रातील शहरे व खेडी (परवाने धरून).	463	Towns and villages electrified in Maharashtra State (including licences).
20. व्यापार :			Trade :
20.1 (1.1)	मुंबई बंदरात आयात झालेला माल	466	Imports into Bombay port
20.2 (1.2)	मुंबई बंदरातून निर्यात होणारा माल	469	Exports from Bombay port
20.3 (1.3)	लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात व निर्यात.	471	Imports into and exports from Maharashtra State of selected commodities by rail and river.
21. परिवहन :			Transport :
21.1 (1.1)	लोहमार्गाची लांबी	474	Railway length in operation
21.2 (1.2)	वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी	476	Road length according to different classes
21.3 (1.3)	पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी	478	Road length according to surface type
21.4 (-)	वाणिज्यिक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सधनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)	480	Road length according to the average traffic intensity (tonnes) of commercial vehicles.
21.5 (1.4)	वापरात असलेली मोटार वाहने	482	Number of motor vehicles in operation
21.6-A(3.5)	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची काही माहिती (१९८४-८५).	488	Operations of Maharashtra State Road Transport Corporation (1984-85).
21.6-B(3.5)	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची काही माहिती (१९८५-८६).	489	Operations of Maharashtra State Road Transport Corporation (1985-86).
21.7 (1.6)	मुंबई गोदीत आलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या आणि त्यांनी चुकते केलेले शुल्क.	490	Number of steam and square rigged vessels (Government or merchant) which entered the Bombay docks or were berthed at the harbour walls and paid dues.
21.8 (1.7)	मुंबई येथील जहाजे दुरूस्त करण्याच्या गोदीत आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन.	490	Number and tonnage of vessels docked in Mere-weather and Hughes dry docks in Bombay.
21.9 (1.8)	मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरा-वरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून).	491	Number of passengers arrived and departed from Bombay port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries).
21.10 (1.9)	महाराष्ट्र राज्यातील छोट्या बंदरातून येणाऱ्या आणि जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक.	493	Number of passengers embarked and disembarked at various minor ports of Maharashtra State.
21.11 (1.10)	महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल.	494	Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State.
21.12 (1.11)	निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक.	495	Passengers and freight traffic originating at various airports.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
22. पणन व साठवणूक :			Marketing and Storage :
22.1 (—)	जिल्हावार नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या	498	Number of regulated markets by districts
22.2 (—)	जिल्हावार अधिकृत शिधावाटप / रास्तभावांच्या दुकानांची संख्या.	499	Districtwise number of fair price shops/Authorised ration shops.
22.3 (—)	शासनाजवळ असलेल्या गोदाम साठवणूक क्षमतेची माहिती.	500	Storage capacity with Government warehouses.
23. संपर्क साधने :			Communications :
23.1 (13.13)	डाक व तार कार्यालयविषयक सांख्यिकी ..	502	Statistics regarding Posts and Telegraph Offices.
24. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक :			Tourism and Civil Aviation :
24.1 (13.12)	मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक ..	504	Foreign Tourists disembarking at Bombay
25. कामगार व सेवायोजन :			Labour and Employment :
25.1 (2.19)	जिल्हावार राज्य शासकीय स्त्री-पुरुष कर्मचारी	508	State Government employees by sex and districts
25.1-A (—)	जिल्हापरिषदातील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी	509	Zilla Parishad employees by sex and districts
25.1-B (—)	नगरपरिषदातील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी	510	Municipal Council employees by sex and districts
25.2 (2.17)	जिल्हावार व धर्मानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी	511	State Government employees by religion and districts
25.2-A (—)	जिल्हावार व धर्मानुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी.	512	Zilla Parishad employees by religion and districts
25.2-B (—)	जिल्हावार व धर्मानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी	513	Municipal Council employees by religion and districts
25.3 (2.13)	पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	514	State Government employees by class and total emolument ranges.
25.3-A (—)	पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी.	515	Zilla Parishad employees by class and total emolument ranges.
25.3-B (—)	पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी.	516	Municipal Council employees by class and total emolument ranges.
25.4 (2.20)	जिल्हावार व वयोगटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	517	State Government employees by different age groups and districts.
25.4-A (—)	जिल्हावार व वयोगटानुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी.	518	Zilla Parishad employees by different age groups and districts.
25.4-B (—)	जिल्हावार व वयोगटानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी.	519	Municipal Council employees by different age groups and districts.
25.5 (2.15)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	520	State Government employees by class and districts.
25.5-A (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी.	521	Zilla Parishad employees by class and districts
25.5-B (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी.	522	Municipal Council employees by class and districts
25.6 (2.12)	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	523	State Government employees by class and basic pay ranges.
25.6-A (—)	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी.	524	Zilla Parishad employees by class and basic pay ranges.
25.6-B (—)	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी.	525	Municipal Council employees by class and basic pay ranges.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
25.7 (2.16)	जिल्हावार व जातीनुसार राज्य शासकीय कर्मचारी	526	State Government employees by caste and districts
25.7-A (—)	जिल्हावार व जातीनुसार जिल्हापरिषदांतील कर्मचारी.	527	Zilla Parishad employees by caste and districts
25.7-B (—)	जिल्हावार व जातीनुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी.	528	Municipal Council employees by caste and districts
25.8 (—)	प्रशासकीय विभागवार, कायम/तात्पुरते आणि पदाचा वर्ग यानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	529	Permanent/temporary State Government employees by administrative departments and class.
25.8-A (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हापरिषदांतील रिक्त पदे.	530	Districtwise and classwise vacancies in Zilla Parishads
25.8-B (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील रिक्त पदे.	531	Districtwise and classwise vacancies in Municipal Councils.
25.9 (—)	जिल्हावार व प्रशासकीय विभागवार राज्य शासकीय कर्मचारी.	532	State Government employees by administrative departments and districts.
25.10 (2.11)	प्रशासकीय विभाग व पदाचा वर्ग यानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	534	State Government employees according to administrative departments and class.
25.11 (2.16)	पदाच्या वर्गानुसार व जातीनुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	535	State Government employees by class and caste
25.12 (2.21)	जिल्हावार व निवासस्थानाच्या प्रकारानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	536	State Government employees by type of residence and districts.
25.13 (2.22)	दुकाने व संस्था अधिनियम, १९४८ याखालील रोजगार.	537	Employment under Shops and Establishment Act, 1948.
25.14 (2.23)	रोजगारविषयक माहिती	538	Employment market information
25.15 (10.1)	सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादन कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी.	539	Absenteeism in cotton textile and engineering industry at selected centres.
25.16 (10.2)	औद्योगिक तटे	542	Industrial disputes
25.17 (10.3)	श्रमिक नुकसानभरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे.	544	Cases decided under Workmen's Compensation Act, 1923.
25.18 (10.4)	सेवायोजनासंबंधीची सांख्यिकी	545	Employment exchange statistics
25.19 (10.5)	नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी.	546	Number, membership, income, expenditure and funds of registered trade unions.
25.20 (10.6)	अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम.	548	Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them.
26. बँका व विमा व्यवसाय :			Banking and Insurance :
26.1 (18.2)	लोकसंख्या गटानुसार बँक कार्यालयांची विभागणी	552	Distribution of banking offices by population ranges
26.2 (18.3)	वर्गीकृत, व अवर्गीकृत सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या.	553	Number of offices of scheduled, non-scheduled and co-operative banks.
27. शासकीय अर्थव्यवस्था :			Public finance :
27.1 (20.1)	महाराष्ट्र राज्याची महसुली जमा	556	Revenue receipts of Maharashtra State
27.2 (20.2)	महाराष्ट्र राज्याचा महसुली खर्च	558	Revenue expenditure of Maharashtra State
27.3 (20.3)	महसुली व भांडवली लेख्यांवरील जमा व खर्च	561	Receipts and expenditure on revenue and capital accounts.
27.4.1 (20.4.1)	प्रशासकीय विभागांचे उत्पन्न व खर्च	562	Income and outlay account of Administrative Department.

(x)

अनुक्रमणिका—चालू.

CONTENTS—contd.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
27.4.2 (20.4.2)	शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा	564	Production account of departmental enterprises
27.4.3 (20.4.3)	सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा	566	Capital finance account of General Government
27.4.3A(20.4.3A)	वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	568	Transactions in goods and services and transfers : Capital accounts of Government administration and departmental commercial undertakings.
27.4.3B(20.4.3B)	शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	470	Changes in financial assets, capital account of Government administration and departmental commercial undertaking.
27.4.3C(20.4.3C)	शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	572	Changes in financial liabilities : Capital account of Government administration and departmental commercial undertakings.
27.4.3D(20.4.3D)	रोख रकमा व भांडवली यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा	572	Cash and capital reconciliation account of Government administration and departmental commercial undertakings.
28. किमती आणि निर्देशांक:			Prices and Indices :
28.1A (11.1)	महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्त्वाच्या शेती मालाच्या घाऊक किमती (१९८४-८५).	576	Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State (1984-85).
28.1B (11.1)	महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्त्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किमती (१९८५-८६).	580	Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State (1985-86).
28.2A (11.2)	मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किमती.	584	Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay market.
28.2B (11.2)	मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किमती.	588	Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay market.
28.3 (11.3)	सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किमती	592	Prices of gold and silver in Bombay market.
28.4A (11.4)	वस्तूंच्या गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किमतीचा निर्देशांक (नवीन मालिका) (१९८४-८५).	594	All India index numbers of wholesale prices by groups and sub-groups of commodities (New Series) (1984-85).
28.4B (11.4)	वस्तूंच्या गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किमतीचा निर्देशांक (नवीन मालिका) (१९८५-८६).	596	All India index numbers of wholesale prices by groups and sub-groups of commodities (New Series) (1985-86).
28.5 (11.5)	मुंबई, जळगाव, पुणे, सोलापूर, औरंगाबाद, नांदेड, व नागपूर केंद्रांसाठी कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	598	Consumer price index numbers of working classes in Bombay, Jalgaon, Pune, Solapur, Aurangabad, Nanded and Nagpur.
28.6 (11.6)	महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतीचा निर्देशांक.	605	Consumer price index number for agricultural labourers in Maharashtra.
28.7 (11.7)	नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांसाठी ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	606	Consumer price index number for urban non-manual employees.
28.8 (11.8)	महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किमतीचा गटवार निर्देशांक.	607	Retail price index numbers for urban Maharashtra by groups of commodities.
28.9 (11.9)	महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतीचा गटवार निर्देशांक.	608	Retail price index numbers in rural Maharashtra by groups of commodities.
29. पंचवार्षिक योजना:			Five-Year Plan :
29.1 (21.1)	राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना	610	State plan and centrally sponsored programmes
29.2 (21.2)	महाराष्ट्र राज्याचा योजनांतर्गत खर्च	611	Plan expenditure of Maharashtra State.

तवता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
30. संयुक्त भांडवली संस्था :			Joint Stock Companies :
30.1 (18.4)	संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या	614	Number of joint stock companies.
31. स्थानिक संस्था :			Local Bodies :
31.1 (1.8)	महाराष्ट्र राज्यातील तालुके व पंचायत समित्या	617	Tahsils and Panchayat Samitis in Maharashtra State
31.2A(19.1)	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न आणि खर्च (१९८४-८५).	620	Income and expenditure of Village Panchayats (1984-85).
31.2B(19.1)	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न आणि खर्च (१९८५-८६).	622	Income and expenditure of Village Panchayats (1985-86).
31.3A(19.2)	नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न (१९८४-८५).	623	Income of Municipal Councils and Corporations (1984-85).
31.3B(19.2)	नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न (१९८५-८६).	630	Income of Municipal Councils and Corporations (1985-86).
31.4A(19.3)	नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचा खर्च (१९८४-८५).	638	Expenditure of Municipal Councils and Corporations (1984-85).
31.4B(19.3)	नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचा खर्च (१९८५-८६).	648	Expenditure of Municipal Councils and Corporations (1985-86).
31.5A(19.4)	जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न व खर्च (१९८४-८५)	658	Receipts and Expenditure of Zilla Parishads (1984-85)
31.5B(19.4)	जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न व खर्च (१९८५-८६)	660	Receipts and expenditure of Zilla Parishads (1985-86)
32. संकीर्ण :			Miscellaneous :
32.1 (2.24)	बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार (आर्थिक गणना, १९८०).	664	Number of non-agricultural Establishments and Employment (Economic Census, 1980).
32.2 (17.1)	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या.	665	Number of licences granted in each district under the Bombay Money Lenders, Act, 1946.
32.3 (17.2)	जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती.	666	Transactions of licensed money-lenders in each district.
32.4 (26.1)	भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी	668	Financial statistics relating to the Reserve Bank of India.
32.5 (26.2)	एकूण करपात्र उत्पन्नाच्या श्रेणीनुसार व करदात्यांच्या वर्गानुसार भरावयाच्या आयकराचे वर्गीकरण.	670	Classification of the income-tax payable by assesseees according to the range of total income assessed and classes of assesseees.
32.6A(26.3)	नोंद केलेल्या दस्तऐवजांची संख्या व वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतीचे मूल्य (१९८४-८५)	672	Number and description of registered documents and value of property transferred (1984-85).
32.6B(26.3)	नोंद केलेल्या दस्तऐवजांची संख्या व वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतीचे मूल्य (१९८५-८६)	674	Number and description of registered documents and value of property transferred (1985-86).
32.7 (26.4)	महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या	676	Number of marriages registered in the State of Maharashtra.
32.8A(26.5)	सार्वजनिक निवडणुकांचे निकाल	676	Results of general elections
32.8B (26.5)	उमेदवारांचे पक्ष पाठिंब्यानुसार वर्गीकरण	677	Candidates according to party affiliations

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	Item (2)
	आलेख	GRAPHS
1	वयोगटांनुसार लोकसंख्येची टक्केवारी	Percentage of population according to age group
2	राज्य उत्पन्न	State Income
3	दरडोई उत्पन्न	Per Capita Income
4	अन्नधान्य उत्पादन	Foodgrains Production
5	कृषि उत्पादनांचे निर्देशांक	Index number of Agricultural Production
6	विजेचा वापर	Electricity consumption
7	कारखाने आणि त्यातील रोजगार	Factories and factory employment
8	कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक	Consumer price index numbers for working class
9	सहकारी चळवळीची प्रगती	Growth of co-operation

टीप.—नवनिर्मित जिल्ह्यांची आकडेवारी उपलब्ध असल्यास वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note.—The data for the newly created districts wherever available, is reported separately in this issue.

महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी

जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेमुळे आणि जिल्ह्यांच्या नावातील बदलामुळे खालील बदल झाले आहेत :—

(१) कुलाबा जिल्ह्याचे नाव १ मे १९८१ पासून बदलून “रायगड” असे ठेवण्यात आले आहे.

(२) त्यावेळच्या रत्नागिरी, कोल्हापूर, औरंगाबाद व परभणी या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून “सिंधुदुर्ग” व “जालना” हे दोन नवे जिल्हे दिनांक १ मे १९८१ पासून करण्यात आले आहेत.

(३) त्यावेळच्या उस्मानाबाद, सोलापूर, बीड व चंद्रपूर या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून “लातूर” व “गडचिरोली” हे नवे जिल्हे अनुक्रमे दिनांक १६ ऑगस्ट १९८२ व दिनांक २६ ऑगस्ट १९८२ पासून करण्यात आले आहेत.

नवनिर्मित जिल्ह्यांची आकडेवारी सध्या उपलब्ध असल्यास ती या पुस्तिकेत वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note on reorganisation of Districts in Maharashtra

The following changes have been effected on account of reorganisation of the districts and change in name of districts :—

(1) The name of Kulaba district is changed to “Raigad” district with effect from 1st May 1981.

(2) Two new districts “Sindhudurg” and “Jalna” have been created, with effect from 1st May 1981, by reorganising then existing districts of Ratnagiri, Kolhapur, Aurangabad and Parbhani.

(3) Two new districts, “Latur” and “Gadchiroli” have been created, respectively with effect from 16th August 1982 and 26th August 1982, by reorganising then existing districts of Osmanabad, Solapur, Beed and Chandrapur.

The data for the newly created districts if readily available, is reported separately in this issue.

प्रास्ताविक

INTRODUCTORY

०.१. महाराष्ट्र राज्य १९६० मध्ये स्थापन झाल्यापासून "राज्य सांख्यिकी गोषवारा" हे प्रकाशन प्रकाशित करण्यात येते. त्या मालिकेतील हा एकविसावा अंक आहे. हा गोषवारा प्रसिद्ध करण्याचा हेतू हा की, त्यामुळे राज्यातील शक्य तितक्या जास्तीत जास्त सार्वजनिक व आर्थिक बाबींच्या पार्श्वभूमिवरील आकडेवारी उपलब्ध व्हावी आणि तसेच ह्या गोषवाऱ्याची उपयुक्तता फक्त संदर्भ पुस्तिका म्हणून नसून, संशोधनाकरिता, नियोजनाकरिता व राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करण्याच्या दृष्टीनेही तो उपयुक्त ठरेल. यामध्ये देण्यात आलेली जास्तीत जास्त माहिती शक्यतो जिल्हानिहाय असून त्यामुळे जिल्हाजिल्हातील तुलना करणे शक्य होईल. तसेच ह्यात दिलेल्या काही सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रातील निरनिराळ्या वर्षांच्या आकडेवारीच्या मालिकेवरून त्या त्या क्षेत्रातील झालेले बदल अभ्यासण्यास मदत होईल.

०.२. प्रकाशित होणारा हा अंक १९८४-८५ व १९८५-८६ वर्षांचा एकत्रित असून त्यातील अधिकांश माहिती शक्य तेवढी १९८४-८५ व १९८५-८६ वर्षांची आहे. १९८४-८५ किंवा १९८५-८६ ची माहिती उपलब्ध नसल्यास उपलब्ध असलेल्या अद्यावत वर्षाची माहिती देण्यात आलेली आहे. त्याचप्रमाणे १९८५-८६ वर्षांपर्यंतच्या वर्षवार माहितीची मालिका सुद्धा ह्यात दिलेली आहे. ह्या गोषवाऱ्यात प्रस्तुत केलेली माहिती मूलतः राज्य सरकार व केंद्र सरकारच्या विविध विभागात तसेच स्थानिक संस्थात संकलित करण्यात येते. हे विभाग अशी माहिती तयार करून अलिकडील वर्षासाठी, अस्थायी माहिती उपलब्ध करून देतात व नंतर ही अस्थायी माहिती अंतिम करण्यात येते. तेव्हा पूर्वी दिलेल्या माहितीपेक्षा ह्या अंतिम माहितीत थोडाफार फरक आढळतो. ह्याच कारणामुळे ह्या गोषवाऱ्यात प्रकाशित झालेली माहिती संचालनालयाच्या इतर प्रकाशनातील (उदा. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी, महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी) किंवा ह्यापूर्वी प्रकाशित झालेले सांख्यिकी गोषवाऱ्यांचे अंक ह्यात प्रकाशित झालेल्या माहितीशी जुळणार नाही.

दृष्टीक्षेपात महाराष्ट्र

०.३. ही माहिती दोन भागात विभागली आहे. पहिल्या भागात राज्याविषयी सर्वसाधारण माहिती दिली आहे. दुसऱ्या भागामध्ये लोकसंख्या, कृषि इत्यादी विविध विषयांवरील निर्देशांक दिले असून याचबरोबर देशातील संबंधित आकडेवारी देण्यात आली आहे. प्रत्येक बाबीसमोर महाराष्ट्र आणि भारत यांची आकडेवारी कोणत्या वर्षाची आहे हे नमूद करण्यात आले आहे. काही बाबतीत हा काळ एकच नसतो. त्यावेळी भारतासाठी अद्यावत उपलब्ध असलेल्या वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात येऊन तुलनात्मक अभ्यासासाठी महाराष्ट्राची त्याच वर्षाची/कालाची आकडेवारी देण्यात आली आहे. तसेच ह्या टक्केवारीने देशातील आकडेवारीत महाराष्ट्राचा किती हिस्सा आहे हेही दर्शविले आहे.

०.४. बाब क्रमांक ५.१ मध्ये दिलेल्या कारखाने आणि रोजगार-विषयक माहितीमध्ये संरक्षणविषयक कारखाने समाविष्ट आहेत. बाब क्रमांक ९.२ मध्ये दर १०० चौ. किलोमीटरमागे दिलेली रस्त्यांची लांबीविषयक माहिती भारत सरकारच्या वाहतूक आणि जहाज खात्याकडून पुरविली गेली आहे. बाब क्रमांक १० मध्ये दाखविण्यात आलेले अंदाजित राज्य उत्पन्न आणि राष्ट्रीय उत्पन्न सुधारित मालिकेनुसार दाखविले आहे. भारताकरिता अंदाजित राष्ट्रीय उत्पन्न आणि एकूण निव्वळ देशांतर्गत उत्पन्नसुद्धा दिलेले आहे.

0.1. This is the Twentyfirst issue of the Statistical Abstract of Maharashtra State which is being published since its formation in 1960. The purpose of publishing this Abstract is to present background statistical material on as many socio-economic characteristics of the State as is possible so that the Abstract may prove useful not only as a reference book but also for research, planning or further socio-economic studies about the State. The information is to the extent feasible, is presented districtwise for interdistrict comparison. Some social and economic statistics are presented over a series of years to study changes in these fields.

0.2. The present issue relates to the year 1984-85 and 1985-86 combined and the detailed data are published for the year 1984-85 and 1985-86 wherever such data were available. Wherever data for 1984-85 and 1985-86 were not available, the data for the latest available year are given. Also, yearly series up to the year 1985-86 are presented. The statistical data presented in this Abstract are initially compiled by various departments of the State Government, Government of India, Local Bodies, etc. These departments usually prepare and release provisional figures for recent years. These provisional figures are in the process of finalisation and ultimately when they are finalised, they are slightly different from the provisional figures released earlier. For this reason, the data published in the other publications of this Directorate, viz., "Hand-book of Basic Statistics of Maharashtra State" "Economic Survey of Maharashtra" or the earlier issue of the Statistical Abstract may not exactly tally with those published in this Abstract.

MAHARASHTRA AT A GLANCE

0.3. This table is divided into two parts. In the first part, some general particulars about the State are given. In the second part, the important indicators under various heads, such as population, agriculture, etc. are presented along with the corresponding figures relating to the country. In some cases where the period to which the figures concerning Maharashtra and India, respectively relate, is not identical, the data for latest available year for India is shown and comparison of Maharashtra with India is made with reference to this period. The statement also gives percentage share of Maharashtra with the figures relating to the country.

0.4. The information regarding factories and employment shown against item 5.1 is inclusive of defence factories. Road length per 100 Sq. km. of area shown against item 9.2 is quoted from the information supplied by the Ministry of Transport and Shipping. The estimates of State Income and National Income given against item No. 10 are according to revised series. For India, estimate of National Income and Net National Domestic Product, is shown.

सारांश तक्ते

०.५. सारांशविषयक तक्त्यात काही महत्वाच्या विषयावरील माहिती दिलेली आहे. ह्यातील माहिती १९६०-६१ ह्या वर्षासाठी व त्यानंतर संदर्भ वर्षापर्यंत दर पाच वर्षांच्या अंतराने देण्यात आली आहे.

निवडक निर्देशांक

०.६. आर्थिक आणि सामाजिक बाबीवरील १९८२-८३ व १९८३-८४ चे काही महत्वाचे निर्देशांक ह्या अंकात देण्यात आले आहेत. निर्देशांक काढताना संबंधित वर्षाची अंदाजित लोकसंख्या पायाभूत घेण्यात आलेली आहे. परंतु जेव्हा विशिष्ट बाबतीत (उदा. कामगार, शहरी लोकसंख्या) अशी अंदाजित लोकसंख्या उपलब्ध नसेल त्यावेळी त्याकरिता १९७१-१९८१ च्या संबंधित लोकसंख्येचा उपयोग करण्यात आला आहे.

०.७. यापुढे सांख्यिकीय माहितीचे विषयवार तक्ते दिले आहेत. या तक्त्यात जिल्हावार माहिती दिलेली आहे. केन्द्रीय सांख्यिकीय संघटनेने सुचवल्याप्रमाणे विषयाची व त्याखालील तक्त्यांची मांडणी केली असल्यामुळे ही मांडणी या आधीच्या सांख्यिकी गोषवाऱ्यातील मांडणीपेक्षा भिन्न आहे त्यामुळे तक्त्यांचे क्रमांकही बदलेले आहेत. पूर्वीच्या गोषवाऱ्यातील तक्त्यांशी संदर्भ पाहणे सोयीचे जावे म्हणून तक्त्यांच्या नवीन क्रमांकानंतर कसांत त्याच तक्त्यांचे जुने क्रमांक दिले आहेत.

SUMMARY TABLES

0.5. Summary tables of some important topics have been presented here. The data are presented in the form of series for 1960-61 and thereafter at an interval of five years till the year reference.

SELECTED INDICATORS

0.6. Districtwise selected economic and social indicators mainly for the years 1982-83 and 1983-84, have been presented in this issue. Base population is, in all cases, taken to be the estimated population for 1982-83 and 1983-84 except where the particular population estimate such as workers, urban population etc., was not available for the year. In such cases 1971-1981 population characteristic was used.

0.7. Statistical tables on various subjects are presented thereafter. Districtwise data are depicted in these tables. The tables are grouped under various subjects and are arranged as per recommendations made by the Central Statistical Organisation. The presentation of subjects is slightly different from that in earlier State Statistical Abstracts and hence table numbers are also changed. With a view to facilitating reference to tables in earlier Abstract, old table numbers are given in brackets after new table numbers.

दृष्टीक्षेपात महाराष्ट्र/MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE
सामान्य माहिती/GENERAL INFORMATION

अनुक्रममांक Sr. No.	बाब	परिमाण	माहिती Particular	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
	भौगोलिक स्थान—				Location—
1	उत्तर अक्षांश	अंश ..	16.4 to 22.1	Degrees	.. North latitude (degrees)
	पूर्व रेखांश	" ..	72.6 to 80.9	Do. ..	.. East longitude (degrees)
2	विभाग	संख्या ..	6	Number	.. Divisions
3	जिल्हे	" ..	30	Do. ..	.. Districts
4	तालुके	" ..	303	Do. ..	.. Talukas
5	शहरे/शहर संकुले	" ..	307†	Do. ..	.. City and Town units/UAS
6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे.	" ..	25†	Do. ..	.. City having more than one lakh Population.
7	गावे वस्ती असलेली वस्ती नसलेली	" ..	39,354† 2,479†	Do. ..	.. Villages—Inhabited Uninhabited
8	क्षेत्रफळ	चौ. किलोमीटर ..	3,07,690†	Sq. Kilometres	Area
9	किनाऱ्याची लांबी	किलोमीटर ..	720	Kilometres	.. Length of the coast-line
10	शेती—				Agriculture—
	निव्वळ कसलेले क्षेत्र (१९८४-८५) (१९८५-८६)	हजार हेक्टर ..	18,185	Thousand hectare.	.. Net area sown
	एकूण लागवडीखालील क्षेत्र (१९८४-८५) (१९८५-८६)	" ..	18,031 20,470	Do. ..	.. Gross Cropped area
	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र (१९८४-८५) (१९८५-८६)	" ..	2,686 2,462	Do. ..	.. Cross irrigated area
11	एकूण पशुधन (१९८२)	हजारात ..	30,919	Thousand No.	Total Livestock
12	एकूण वनव्याप्त क्षेत्र (१९८४-८५) (१९८५-८६)	चौ. कि. मो. ..	56,098 56,099	Sq. Km. Do.	.. Total forest area
13	कारखाने—				Factories
	(i) चालू कारखाने (१९८४-८५) (१९८५-८६)	संख्या ..	18,316 18,922	Number Do.	.. Working factories
	(ii) कामगारांची दैनिक सरासरी (१९८४-८५) (१९८५-८६)	हजारात ..	1,120 1,129	Thousand number.	.. Average daily number of workers.
14	विजेचा वापर एकूण (१९८४-८५) (१९८५-८६)	दशलक्ष कि. वॅ. ता. ..	19,108 20,979	Million Kwh. Do.	.. Electricity consumed Total
15	राज्य उत्पन्न—				State Income—
	(i) चालू किमतीनुसार उत्पन्न (१९८४-८५) (१९८५-८६)	कोटी रुपयात ..	21,547 24,554	Creore Rs. Do. ..	.. Income at Current Prices
	(ii) चालू किमतीनुसार दरडोई उत्पन्न (१९८४-८५) (१९८५-८६)	रुपये ..	3,177 3,549	Rs. .. Do. ..	.. Per capita income at current prices
16	रस्त्याची लांबी—				Road length—
	(i) एकूण (१९८४-८५) (१९८५-८६)	किलोमीटर ..	151,671 153,671	Kilometres Do. ..	.. Total Do.
	(ii) पृष्ठांकित (१९८४-८५) (१९८५-८६)	" ..	89,817 95,556	Do. ..	.. Surfaced Do.

†१९८१ जनगणना/1981 Population Census.

भारताची तुलना/COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमांक	बाब	परिमाण	महाराष्ट्र	भारत	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (शेकडेवारी) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.	लोकसंख्या (१९८१ ची जनगणना)—						<i>Population (1981-Census)—</i>
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या .. हजारात ..	40,791	5,25,457*	7.8	Thousand	(a) Rural Population	
	(ब) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	65.0	76.7	..	Percentage	(b) Percentage of rural population to total population.	
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या .. हजारात ..	21,993	1,59,727*	13.8	Thousand	(a) Urban population	
	(ब) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	35.0	23.3	..	Percentage	(b) Percentage of urban population to total population.	
1.3	(अ) एकूण लोकसंख्या .. .. हजारात ..	62,784	6,85,185*	9.2	Thousand	(a) Total population	
	(१) पुरुष .. .. .. " ..	32,415	3,54,398*	9.4	Do. ..	(i) Male	
	(२) स्त्रिया .. .. .. " ..	30,369	3,30,787*	9.5	Do. ..	(ii) Female	
1.4	(अ) वर्गीकृत जाती व जमाती यांची लोकसंख्या (१९८१).	10,252	1,56,383	6.6	Do. ..	(a) Population of scheduled Castes and Scheduled tribes.	
	(ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	16.3	22.8	..	Percentage	(b) Percentage of above population to total population.	
1.5	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे .. हजारात ..	24,302	2,22,517@	10.9	Thousand	(a) Total main workers.	
	(ब) एकूण काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	38.7	35.5	..	Percentage	(b) Percentage of total main workers to total population.	
1.6	(अ) सीमांतिक काम करणारे .. हजारात ..	2,416	22,088@	10.9	Thousand	(a) Marginal workers.	
	(ब) सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	3.9	3.3	..	Percentage	(b) Percentage of marginal workers to total population.	
1.7	(अ) एकूण काम न करणारे .. हजारात ..	36,066	42,068 @	8.6	Thousand	(a) Total non-workers.	
	(ब) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	57.4	63.2	..	Percentage	(b) Percentage of total non-workers to total population.	
1.8	लोकसंख्येची घनता .. .. दर चौरस किलोमीटर मागे लोकसंख्या.	204	216††	..	Persons per sq. km.	Density of population.	
1.9	साक्षरतेचे प्रमाण—					<i>Literacy percentage—</i>	
	(१) पुरुष .. .. शेकडेवारी ..	58.79†	45.89	..	Percentage	(i) Male	
	(२) स्त्रिया .. .. शेकडेवारी ..	34.79†	24.82	..	Percentage	(ii) Female	
	(३) एकूण .. .. शेकडेवारी ..	47.18†	36.23	..	Percentage	(iii) Persons	
1.10	स्त्री-पुरुष प्रमाण .. .. दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या.	937†	934	..	Females per 1,000 males.	Sex ratio	

*जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या घेऊन व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीर मधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

* Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation at Pakistan and China where census could not be taken.

@अस्थायी व आसाम सोडून/Provisional and excluding Assam.

†सुधारित व अंतिम/Revised and final.

††जम्मू व काश्मीर सोडून/Excluding Jammu and Kashmir.

भारताची तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.11	१९७१-८१ मध्ये झालेली लोकसंख्ये- तील शेकडा वाढ.	शेकडेवारी..	24,75	25.00	..	Percentage	Percentage growth of popu- lation during 1971-81.
2.	• शेती (१९८४-८५@)						• Agriculture (1984-85)—
2.1	कसलेले क्षेत्र (निव्वळ)	.. लाख हेक्टरांत	180	1,407	12.8	Lakh hectares	Net area sown.
2.2	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगो- लिक क्षेत्राशी टक्केवारी.	शेकडेवारी	58.7	42.8	..	Percentage	Percentage of net area sown to geographical area.
2.3	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र	.. लाख हेक्टरांत	204	1,760	11.6	Lakh hectares	Gross cropped area.
2.4	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र	.. लाख हेक्टरांत	27	541	5.0	Do. ..	Gross irrigated area.
2.5	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्राची लाग- वडीखालील एकूण क्षेत्राशी टक्के- वारी.	शेकडेवारी ..	13.1	30.7	..	Percentage	Percentage of gross irri- gated area to gross cropped area.
	प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र (१९८३-८४ ते १९८५-८६ या वर्षांची सरासरी)—						Area under principal crops (average for year 1983-84 to 1985-86)—
2.6	तांदूळ	.. .. हजार हेक्टर	1,527	41,180	3.7	Thousand hectares	Rice
2.7	गहू	.. .. " ..	1,018	23,761	4.3	Do. ..	Wheat
2.8	ज्वारी	.. .. " ..	6,576	16,073	40.9	Do. ..	Jowar
2.9	बाजरी	.. .. " ..	1,759	11,063	15.9	Do. ..	Bajri
2.10	एकूण तृणधान्ये	.. .. " ..	11,379	1,05,054	10.8	Do. ..	All cereals
2.11	एकूण कडधान्ये	.. .. " ..	2,885	23,222	12.4	Do. ..	All pulses
2.12	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व कड- धान्ये).	.. .. " ..	14,263	1,28,277	11.1	Do. ..	All foodgrains (cereals and pulses).
2.13	ऊस	.. .. " ..	284	2,984	9.5	Do. ..	Sugarcane
2.14	कापूस	.. .. हजार हेक्टर	2,707	7,564	35.8	Thousand hectares.	Cotton
2.15	भूईसूग	.. .. " ..	766	7,473	10.3	Do. ..	Groundnut
	प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९८३-८४ ते १९८५-८६ या वर्षांची सरासरी)—						Outturn of principal crops (Average for year 1983-84 to 1985-86.)—
2.16	तांदूळ	.. .. हजार टन ..	2,557	71,517	3.4	Thousand tonnes.	Rice
2.17	गहू	.. .. " ..	881	45,586	1.9	Do. ..	Wheat
2.18	ज्वारी	.. .. " ..	4,468	11,123	40.2	Do. ..	Jowar
2.19	बाजरी	.. .. " ..	831	5,850	14.2	Do. ..	Bajri
2.20	एकूण तृणधान्ये	.. .. " ..	8,644	1,36,863	6.3	Do. ..	All Cereals
2.21	एकूण कडधान्ये	.. .. " ..	1,179	12,816	9.2	Do. ..	All pulses.
2.22	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व अन्न- धान्ये).	.. .. " ..	9,822	1,49,679	6.6	Do. ..	All Foodgrains (cereals and pulses).
2.23	ऊस (गुठ)	.. .. " ..	25,541	1,76,708	14.5	Do. ..	Sugarcane (Gur)
2.24	कापूस (सरकी काढलेला)	.. .. " ..	2,420	7,853	32.1	Do. ..	Cotton (Lint)
2.25	भूईसूग	.. .. " ..	710	6,300	11.3	Do. ..	Groundnut
3.	पशुसंवर्धन (१९८२)—						Animal Husbandry (1982)—
3.1	एकूण पशुधन	.. .. हजार टन ..	30,919	4,19,545	7.4	Thousand numbers.	Total livestock
3.2	एकूण गाई बैल	.. .. " ..	16,162	1,92,453	8.4	Do. ..	Total cattle
3.3	गाई-बैल—						Cattles —
	(१) तीन वर्षांवरील बैल	.. .. " ..	8,560	94,305	9.1	Do. ..	(i) Males over 3 years.
	(२) तीन वर्षांवरील गाई	.. .. " ..	7,110	86,081	8.3	Do. ..	(ii) Females over 3 years.

*अस्थायी/Provisional.

@आधार — अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, भारत सरकार.

Source — Directorate of Economics and Statistics, Government of India.

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
3.4	एकूण म्हशी-रेडे	हजारात ..	9,723	69,784	5.7	Thousand numbers	Total buffaloes
3.5	म्हशी-रेडे— (१) तीनवर्षावरील रेडे	.. ..	760	16,242	4.7	Thousand numbers.	Buffaloes— (i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षावरील म्हशी	.. ..	3,212	53,442	5.8	Do. ..	(ii) Females over 3 years
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	.. ..	10,376	1,04,017	10.1	Do. ..	Total Sheep and goats
3.7	एकूण घोडे, शिगरे वगैरे	.. ..	49	899	5.5	Do. ..	Total horses and ponies.
3.8	इतर पशुधन	.. ..	360	52,392	0.8	Do. ..	Other livestock
3.9	कोंबड्या, बदके वगैरे	.. ..	19,844	2,07,739	9.6	Do. ..	Total poultry
3.10	ट्रॅक्टर	.. ..	22	519	4.2	Do. ..	Tractors
3.11	सिचनाकरिता वापरलेली इंजिने व पंप	.. ..	139	3,101	4.5	Do. ..	Oil engines with pumps for irrigation purposes.
3.12	सिचनाकरिता वापरलेले विद्युत पंप	.. ..	449	3,568	12.6	Do. ..	Electric pumps for irrigation.
4.	जंगले—						Forests—
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र (१९७९-८०) चौ. कि. मी. ..	चौ. कि. मी. ..	64,078	7,36,685	8.7	Sq. Km. ..	Total forest area (1979-80)
5.	*उद्योग आणि खाणकाम कारखाने—						Industry and Mining*
							Factories—
5.1	(अ) चालू कारखाने (१९८४) .. संख्या ..	संख्या ..	18,316	1,67,541	10.9	Number ..	(a) Working factories (1984).
	(ब) कामगारांची दैनिक सरासरी (१९८४) .. हजारात ..	हजारात ..	1,120	7,603	14.7	Thousand number.	(b) Average daily number of workers (1984).
5.2	उद्योगाची वार्षिक पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून) (१९८३-८४)—						Annual Survey of Industries (Census plus Non-Census part) (1983-84).
	(अ) उत्पादक भांडवल .. कोटी रुपये ..	कोटी रुपये ..	10,469	67,110	15.6	Crore Rs.	(a) Productive capital
	(ब) एकूण उत्पादन .. कोटी रुपये ..	कोटी रुपये ..	19,232	93,537	20.6	Crore Rs.	(b) Gross out put (ex-factory value).
	(क) उत्पादन मूल्यवृद्धी .. कोटी रुपये ..	कोटी रुपये ..	3,762	20,137	18.7	Crore Rs.	(c) Value added by manufacture.
5.3	चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या संख्या (१९८३ अखेर)**		99	822	12.0	Number ..	Working cotton textile mills (end of 1983)**.
	(अ) या गिरण्यांतील कामगारांची सरासरी (१९८३ अखेर)**	हजारात ..	144	794	18.1	Thousand numbers.	(a) Average number of workers employed in cotton textile mills (end of 1983).**
	(ब) कापडाचे सरासरी मासिक उत्पादन (१९८३ अखेर).	लाख मीटर	742.56	2,825.52	26.3	Lakh metre	(b) Average monthly production of cloth (end of 1983).
5.4	(अ) कोळसा (उत्पादन) १९८४-१९८५ .. हजार टन ..	हजार टन ..	9,915	1,44,513	6.9	Thousand tonnes	(a) Coal (Quantity) 1984
	(मूल्य) १९८५ .. कोटी रुपये ..	कोटी रुपये ..	176	2,967	5.7	Crore Rs.	(Value) 1984
	१९८५ .. " ..	" ..	190	3,061	6.2	" ..	1985
	(ब) कच्चे लोखंड (उत्पादन) १९८४ हजार टन ..	हजार टन ..	1,330	41,943	3.1	Thousand tonnes.	(b) Iron ore (Quantity) 1984
	(मूल्य) १९८५ .. कोटी रुपये ..	कोटी रुपये ..	5	221	2.3	Crore Rs.	(Value) 1984
	१९८५ .. " ..	" ..	4	234	1.7	" ..	1985
	(क) कच्चे मँगनीज (उत्पादन) १९८४ हजार टन ..	हजार टन ..	221	1,130	19.6	Thousand tonnes.	(c) Manganese Ore 1984
	(मूल्य) १९८५ .. कोटी रुपये ..	कोटी रुपये ..	233	1,240	18.2	tonnes.	(Quantity) 1985
	१९८५ .. " ..	" ..	9	312	2.9	Crore Rs.	(Value) 1984
	१९८५ .. " ..	" ..	11	348	3.2	" ..	1985
	(ड) बॉक्साईट (उत्पादन) १९८४ हजार टन ..	हजार टन ..	478	2,036	23.5	Thousand tonnes.	(d) Bauxite (Quantity) 1984
	(मूल्य) १९८५ .. कोटी रुपये ..	कोटी रुपये ..	384	2,121	18.1	tonnes.	1985
	१९८५ .. " ..	" ..	2	14	14.3	Crore Rs.	(Value) 1984
	१९८५ .. " ..	" ..	2	16	12.5	" ..	1985
6.	वीज @—						Electricity @
6.1	विजेचे उत्पादन; १९८४-८५ .. दशलक्ष कि. वॅ. ता. ..	दशलक्ष कि. वॅ. ता. ..	24,097	1,56,973	15.4	Million Kwh.	Electricity generated
	१९८५-८६ .. " ..	" ..	26,440	1,70,302	15.5	Million kwh.	"
6.2	विजेचा वापर १९८४-८५ .. दशलक्ष कि. वॅ. तास. ..	दशलक्ष कि. वॅ. तास. ..	19,108	1,13,897	16.8	Million kwh.	Electricity consumed
	१९८५-८६ .. " ..	" ..	20,953	1,23,209	17.0	Do	"

**जानेवारी ते मार्च १९८३ ची मुंबई शहराची आकडेवारी उपलब्ध नसल्यामुळे या आकडेवारीत समाविष्ट केलेली नाही.
The figures for January to March 1983 of Bombay City are excluded as they are not available.

@आधार.—मेट्रोल इलेक्ट्रिसिटी अथॉरिटी, भारत सरकार.

Source.—Central Electricity Authority, Government of India.

भारताची तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
6.1	(अ) उद्योगाकरिता (१९८४-८५) वापरलेली वीज (१९८५-८६)	दशलक्ष कि.वॅ.ता. .. दशलक्ष कि.वॅ. ता.	10,037 11,134	63,343 66,718	15.9 16.7	Million kwh Million kwh	(a) Industrial consumption (1984-85) (1985-86).
	(ब) या औद्योगिक वापराचे एकूण विजेच्या वापराशी प्रमाण (१९८५-८६).	शेकडेवारी .. शेकडेवारी ..	52.6 53.1	55.6 54.2	..	Percentage Percentage	(b) Percentage of industrial consumption to total consumption (1984-85) (1985)-86
7.	संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका :-						Joint Stock Companies and Banks—
7.1	कंपन्यांची संख्या (३१ मार्च १९८५ रोजी)	संख्या ..	26,192	1,07,369	24.4	Number ..	Number of companies (as on 31st March 1985)
	(३१ मार्च १९८६ रोजी)	संख्या ..	29,710	1,22,159	24.3	Number ..	(as on 31st March 1986)
7.2	त्यांचे भरणा केलेले भांडवल	(३१ मार्च १९८५ रोजी) कोटी रुपये .. (३१ मार्च १९८६ रोजी) कोटी रुपये ..	3,035 3,228	27,331 31,943	11.1 10.1	Crore Rs. Crore Rs.	Their paid up capital (31-3-1985) (31-3-1986)
7.3	बँक कार्यालये (वर्गीकृत व्यापारी)						Banking offices (Scheduled commercial)
	(३१ डिसेंबर १९८४ रोजी)	संख्या ..	4,613	48,079	9.6	Number	(As on 31st December 1984).
	(३१ डिसेंबर १९८५ रोजी)	संख्या ..	4,879	52,721	9.3	Number ..	(As on 31st December 1985).
7.4	दर लाख लोकसंख्येशी बँक कार्यालयांचे प्रमाण						Banking offices per lakh of population.
	(३१ डिसेंबर १९८४)	संख्या ..	7.0	6.6	..	Number ..	(As on 31st December 1984)
	(३१ डिसेंबर १९८५)	संख्या ..	7.1	7.0	..	Number ..	(As on 31st December 1985).
7.5	बँक कार्यालय असलेल्या गावांची संख्या	संख्या ..	1,613	21,858	7.4	Number ..	Places having banking offices (December 1982).
8.	सहकार (१९८०-८१)						Co-operation (1980-81)—
8.1	सहकारी संस्था	संख्या ..	60,747	3,26,273	18.6	Number ..	Co-operative societies
8.2	सभासदांची संख्या	हजारत ..	14,800	1,17,596	12.6	Thousand number.	Membership
8.3	सर्व संस्थांचे खेळते भांडवल	कोटी रुपये ..	5,210	25,082	20.8	Crore Rs. ..	Working capital of all co-operative societies.
8.4	कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज	कोटी रुपये ..	250	1,742	14.0	Crore Rs. ..	Advances by agricultural credit societies.
9.	परिवहन आणि वळणवळण						Transport and Communications.—
9.1	(अ) रेल्वे मार्गांची लांबी	किलोमीटर ..	5,297	61,460	8.6	Kilometres	(a) Total Railway length (as on 31st March 1984.)
	(ब) रेल्वे मार्गांच्या लांबीचे दर शंभर चौ. कि. मी. मागे प्रमाण	किलोमीटर ..	1.6	1.9	..	Kilometres	(b) Railway length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1984).
9.2	१०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्यांची लांबी	किलोमीटर ..	60	47	..	Kilometres	Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1983).
9.3	दर लाख लोकसंख्येमागे वाहने	संख्या ..	1,998	1,165	..	Number ..	Motor vehicles, per lakh of population (as on 31st March 1984)
10.	*राज्य उत्पन्न						*State Income
10.1	(अ) चालू किमतीनुसार उत्पन्न	कोटी रुपये ..	21,547	1,83,051	12.7	Crore Rs.	(a) Income at current prices. (1984-85) (1985-86)
	(ब) चालू किमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	रुपये ..	3,177	2,477	..	Rs.	(b) Per capita income at current prices. (1984-85) (1985-86)
			3,549	2,721	..	..	

*अस्थायी/Provisional.

**प्राथमिक अंदाज/Preliminary,

***शीघ्र अंदाज/Quick estimates.

निवडक विषयांवरील सारांशाचे तक्ते
SUMMARY TABLES ON SELECTED TOPICS

---

1. शेती/AGRICULTURE

1.1 जमिनीचा वापर/LAND UTILIZATION

(आकडे शंभर हेक्टरात/Figures in hundred hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	वाव	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85	1985-86	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार)	3,07,580	3,07,691	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,853	Total geographical area by village papers
2	जंगले	54,110	54,171	54,168	53,337	53,094	53,115	53,122	53,049	53,434	53,499	Forests.
3	कसलेले क्षेत्र (निम्बळ)	1,78,783	1,81,352	1,76,682	1,82,616	1,82,986	1,83,139	1,83,016	1,84,081	1,81,851	1,80,314	Net area sown
4	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र	1,88,229	1,89,724	1,87,369	1,96,639	2,01,330	2,03,859	2,02,614	2,07,875	2,04,701	2,02,614	Total gross cropped area

आधार—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

1.2 पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/AREA IRRIGATED BY CROPS

(आकडे शंभर हेक्टरात/Figures in hundred hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	पिक	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1978-79	1979-80	1980-81	Crop
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	तांदुळ	2,724	2,487	3,138	3,824	3,933	3,934	4,203	Rice
2	गहू	1,386	2,050	2,753	4,904	5,588	5,710	5,290	Wheat
3	ज्वारी	2,659	3,159	2,602	4,319	4,696	4,956	4,676	Jowar
4	बाजरी	327	276	594	634	664	526	541	Bajri
5	अन्नपिके*	11,140	12,552	14,345	20,167	22,019	22,318	22,074	Food crops*
6	कापूस	360	472	726	670	911	1,040	1,182	Cotton
7	भुईसूग	130	259	312	273	408	377	558	Groundnut
8	तंबाखू	17	11	7	10	15	17	18	Tobacco
9	अन्नेतर पिके†	1,058	1,328	1,358	1,540	2,026	1,997	2,284	Non-food crops†
10	एकूण	12,198	13,880	15,703	21,707	24,015	24,315	24,358	Total

* इतर अन्नपिके धरून/Includes other food crops.

† इतर अन्नेतर पिके धरून/Includes other non-food crops.

आधार—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

1. शेतो/AGRICULTURE

1.3 प्रमुख अन्नपिके व अन्नतर पिकांखालील क्षेत्र व उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL/FOOD AND NON-FOOD CROPS

(क्षेत्राकड संभर हेक्टरात/Area in hundred hectares)
(उत्पादन संभर टनांत/Outturn in hundred tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	पिक. (2)	1960-61 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1981-82 (8)	1982-83 (9)	1983-84 (10)	1984-85 (11)	1985-86 (12)	Crop (2)
1	तांदुळ क्षेत्र उत्पादन	12,996 13,692	13,213 8,843	13,524 16,622	14,157 22,858	15,038 23,606	15,152 24,354	14,863 19,488	15,213 24,606	15,187 19,362	15,406 21,818	RICE— Area Outturn
2	गहू क्षेत्र उत्पादन	9,067 4,011	8,329 2,800	8,120 4,403	11,691 11,991	10,791 9,313	11,280 9,885	10,227 8,033	11,832 11,421	9,886 8,565	8,815 6,444	WHEAT— Area Outturn
3	ज्वारी क्षेत्र उत्पादन	62,842 42,235	60,568 22,948	57,030 15,574	60,642 34,662	64,379 44,275	65,779 48,913	66,470 46,425	65,405 46,784	65,618 48,024	66,256 39,227	JOWAR— Area Outturn
4	बाजरी क्षेत्र उत्पादन	16,352 4,886	18,277 3,698	20,387 8,241	18,077 5,600	17,092 7,599	17,437 7,786	13,895 4,449	18,125 9,080	17,613 5,662	17,028 4,198	BAJRI— Area Outturn
5	एकूण तृणधान्ये* क्षेत्र उत्पादन	1,06,042 67,550	1,05,102 40,374	1,03,200 47,367	1,09,306 78,687	1,12,326 89,000	1,14,672 95,325	1,10,294 82,527	1,15,933 96,941	1,13,110 86,215	1,12,315 76,149	TOTAL CEREALS*— Area Outturn
6	एकूण कडधान्ये क्षेत्र उत्पादन	23,513 9,889	23,318 6,574	25,663 6,770	29,139 11,675	28,044 8,312	27,522 10,391	25,742 9,629	29,611 12,577	28,334 11,143	28,597 11,641	TOTAL PULSES— Area Outturn
7	एकूण अन्नधान्ये क्षेत्र उत्पादन	1,29,555 77,439	1,28,421 46,948	1,28,863 54,134	1,38,445 90,362	1,40,372 97,312	1,42,194 1,05,716	1,36,036 92,156	1,45,544 1,09,518	1,41,444 97,358	1,40,912 87,790	TOTAL FOODGRAINS— Area Outturn
8	कापूस क्षेत्र उत्पादन (सरकी काढलेले)	24,995 2,842	27,157 1,787	27,498 824	23,069 1,326	26,671 2,157	27,096 2,490	26,548 2,765	26,852 1,384	26,845 2,494	27,530 3,384	COTTON— Area Outturn (in lint)
9	तंबाखू क्षेत्र उत्पादन	253 123	132 64	116 52	111 49	119 68	120 73	122 71	101 79	71 49	99 77	TOBACCO— Area Outturn
10	भुईमूग क्षेत्र उत्पादन	10,828 7,999	11,173 4,731	9,040 5,863	8,544 6,925	7,118 4,407	8,238 6,944	4,368 1,479	4,949 2,118	6,272 1,574	6,264 472	GROUNDNUT— Area Outturn
11	ऊस क्षेत्र उत्पादन (गुळांत)	1,555 11,562	1,712 11,197	2,039 16,408	2,678 22,186	3,168 28,939	3,663 31,515	3,896 33,264	3,593 28,377	3,544 28,108	3,191 25,450	SUGARCANE— Area Outturn (in terms of gur)

* इतर धान्ये धरून/Inclusive of other cereals.

आधार—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पशुधन/LIVESTOCK

अनुक्रमांक Serial No.	नाम	परिमाण	वर्ष/Year							Unit	Item
			1951	1956	1961	1966	1972	1978	1982		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
1	गाई बैल — तीन वर्षावरील गाई ..	हजारात ..	4,306	4,329	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247	Thousand No.	Cattle— F. males over 3 years
2	म्हशी रेडे — तीन वर्षावरील म्हशी	हजारात ..	1,451	1,476	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	Do.	Buffaloes— Females over 3 years
3	मेंढरे आणि शोळ्या	.. हजारात ..	5,822	6,576	7,274	7,326	8,639	10,199	10,376	Do.	Sheep and Goats
4	इतर जनावरे	.. हजारात ..	10,777	11,389	12,491	11,854	11,864	12,514	12,989	Do.	Other Livestock
5	एकूण पशुधन	.. हजारात ..	22,356	23,770	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	Do.	Total Livestock
6	कोंबड्या, बंदके वगैरे	.. हजारात ..	6,300	8,883	10,578	9,902	12,217	18,751	19,844	Do.	Total poultry

बाधार — पशुधन गणना.
Source.—Livestock census.

3. सहकार/CO-OPERATION

अनुक्रमिक Serial No.	प्रकार	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85	1985-86	Type
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
I	सहकारी संस्थांची संख्या—											Number of Co-operative Societies
1	शिखर व मध्यवर्ती-कृषि व बिगर कृषि पत संस्था.	39	29	29	30	30	30	30	32	34	35	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था *	21,400	20,861	20,426	20,130	18,577	18,591	18,526	18,521	18,531	18,458	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	1,630	2,255	2,964	3,863	5,474	5,818	6,062	6,359	6,690	7,112	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	344	419	410	400	423	443	478	501	581	655	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,306	6,506	6,810	10,603	14,327	15,245	16,371	17,767	19,504	21,140	Productive enterprises
6	इतर	3,846	7,337	11,964	15,683	21,915	24,073	25,993	27,949	30,018	31,870	Others
	एकूण	31,565	37,407	42,603	50,709	60,746	64,201	64,460	71,129	75,358	79,270	Total
II	सभासदांची संख्या (हजारत)—											Number of members ('000)
1	शिखर व मध्यवर्ती-कृषि व बिगर कृषि पत संस्था.	76	67	70	951	1,009	1,124	1,189	1,123	1,174	1,155	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	2,170	3,360	3,794	4,447	5,416	5,612	5,757	5,935	6,157	6,287	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	1,087	1,779	2,438	3,147	3,759	4,346	4,505	5,110	5,464	6,119	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	141	219	282	352	471	508	546	558	585	725	Marketing
5	उत्पादक संस्था	323	622	959	1,586	2,152	2,314	2,444	2,765	2,859	3,035	Productive enterprises
6	इतर	394	739	1,038	1,341	2,049	2,298	2,459	2,666	2,814	2,945	Others
	एकूण	4,191	6,786	8,581	11,297	14,669	16,202	16,900	18,157	19,053	20,266	Total
III	खेळते भांडवल (लाख रुपये)—											Working capital (in lakh Rs.)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पत संस्था.	11,907	29,331	61,317	1,10,409	1,83,052	2,18,449	2,60,397	2,99,832	3,47,470	3,98,260	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था *	5,812	17,500	34,329	31,549	52,746	60,304	65,031	73,574	81,673	89,327	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	4,593	8,031	16,806	34,405	1,20,881	1,47,017	1,70,608	2,04,531	2,52,372	3,15,984	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	592	2,683	3,910	13,550	18,822	20,360	20,675	20,350	22,057	26,176	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,132	8,764	21,920	67,503	99,683	1,35,748	1,58,358	1,53,807	1,67,485	1,69,342	Productive enterprises
6	इतर	2,060	4,866	10,749	28,728	42,591	52,159	56,613	62,965	68,454	79,952	Others
	एकूण	29,096	71,175	1,49,031	2,86,144	5,17,775	6,34,037	7,31,682	8,15,059	9,39,511	10,79,041	Total

3. सहकार / CO-OPERATION—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
IV	दिलेले कर्ज (लाख रुपये) --											Advances (in Lakh Rs.)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व विंगर कृषि पत संस्था.	17,538	43,221	75,102	1,90,954	3,20,066	3,90,184	4,52,500	4,16,091	5,24,287	6,27,475	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	4,256	9,130	13,296	17,009	24,999	30,214	31,300	34,075	35,892	42,492	Agricultural credit*
3	विंगर कृषि पत संस्था	4,703	8,550	20,443	35,557	1,12,948	1,15,011	1,58,768	1,81,242	2,22,526	3,47,417	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	347	753	327	510	345	399	420	815	651	585	Marketing
5	उत्पादक संस्था	71	249	328	459	1,101	779	889	1,104	706	1,062	Productive enterprises
6	इतर	84	263	375	444	1,218	3,533	1,972	3,012	2,375	5,288	Others
	एकूण	26,999	62,166	1,09,871	2,44,933	4,60,677	5,40,120	6,45,849	6,36,339	7,86,437	10,24,319	Total
V	येणे कर्ज (लाख रुपये) --											Outstanding loans (in lakh Rs.)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व विंगर कृषि पत संस्था.	8,714	19,351	47,803	71,563	1,13,676	1,53,530	1,84,779	1,74,378	2,00,780	2,47,693	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	4,788	11,618	28,410	22,977	38,369	44,136	46,751	53,252	58,498	64,417	Agricultural credit*
3	विंगर कृषि पत संस्था	3,185	5,479	10,506	19,478	73,089	90,766	1,04,538	1,21,907	1,09,690	1,85,402	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	80	225	182	293	387	1,175	1,225	965	544	489	Marketing
5	उत्पादक संस्था	57	296	608	1,789	2,145	3,086	3,391	4,399	4,346	3,598	Productive enterprises
6	इतर	218	12	785	1,370	2,523	4,415	6,100	7,183	8,600	10,870	Others
	एकूण	17,042	36,981	88,294	1,17,470	2,30,189	2,97,108	3,46,784	3,62,084	4,22,458	5,12,469	Total

*यात प्राथमिक कृषि पत संस्था, प्राथमिक भू-सुधार संस्था आणि धान्य बँका यांचा समावेश आहे.

* Includes primary agricultural credit societies, primary and development banks and grain banks.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

4. उद्योग/INDUSTRIES

कारखाने आणि कामगार यांची संख्या/NUMBER OF FACTORIES AND WORKERS

बाब	1961	1965	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(1)
चालू कारखान्यांची संख्या	8,233	9,472	9,803	11,425	15,170	16,594	17,359	18,007	18,316	18,922	Number of working factories
कामगारांची दैनिक सरासरी (हजारात)	787	903	982	1,015	1,177	1,192	1,098	1,137	1,120	1,129	Average daily attendance of workers (Thousand No.)

आधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

5. वीज/ELECTRICITY

बाब	परिमाण	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85	1985-86	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)	(1)
I विजेचे उत्पादन ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	3,268	5,635	9,135	12,052	18,750	19,839	21,094	23,001	25,233	27,647	Million Kwh.	Electricity generated
II विजेचा वापर ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	2,720	4,717	7,650	9,490	14,034	15,026	15,442	16,934	19,108	20,979	Million Kwh.	Electricity consumed—
(i) घरगुती—	दशलक्ष किलोवॅट तास.	260	448	732	1,049	1,779	1,958	2,197	2,374	2,711	2,975	Million Kwh.	Domestic
(ii) वाणिज्यिक	दशलक्ष किलोवॅट तास.	198	363	547	745	949	1,104	7,126	1,192	1,306	1,410	Million Kwh.	Commercial
(iii) औद्योगिक	दशलक्ष किलोवॅट तास.	1,853	3,297	5,312	5,935	8,130	8,618	8,225	9,284	10,037	11,124	Million Kwh.	Industrial
(iv) वाहने चालविण्या-साठी.	दशलक्ष किलोवॅट तास.	339	414	421	658	766	730	743	695	785	853	Million Kwh.	Traction
(v) इतर	दशलक्ष किलोवॅट तास.	70	195	638	1,103	2,310	2,616	3,151	3,389	4,269	4,617	Million Kwh.	Others

आधार—केन्द्रीय विद्युत प्राधिकरण, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
Source.—Central Electricity Authority, Commercial Directorate, Government of India, New Delhi.

6. चालू संयुक्त भांडवली संस्था/

शाख	३१ मार्च १९६१ रोजी As on 31st March 1961		३१ मार्च १९६५ रोजी As on 31st March 1965		३१ मार्च १९७२ रोजी As on 31st March 1972		३१ मार्च १९७७ रोजी As on 31st March 1977	
	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (Crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
कृषि आणि संरक्षण	90	1.5	75	6.9	95	7.1	164	11.5
सागकाम आणि दगड साणकाम ..	77	3.3	76	5.6	95	7.4	111	7.9
प्रक्रिया आणि वस्तु निर्माण ..	2,228	238.6	2,706	521.4	3,721	651.6	5,680	773.9
बांधकाम आणि उपभोगिता ..	165	32.7	167	36.7	204	45.0	331	72.3
वाणिज्य (व्यापार आणि वित्त) ..	1,781	90.3	1,754	112.8	2,100	126.8	2,915	186.9
परिवहन, दळणवळण आणि साठवण	109	22.7	103	42.5	164	49.5	282	54.0
सामूहिक आणि व्यावसायिक सेवा ..	104	2.8	107	2.2	190	4.1	434	22.6
व्यक्तिगत आणि इतर सेवा	274	5.0	253	5.7	343	8.6	508	10.1
एकूण ..	4,828	396.9	5,241	733.7	6,912	900.1	10,425	1,139.2

आधार—कंपनी व्यवहार खाते, विधी, न्याय आणि कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

JOINT-STOCK COMPANIES AT WORK

३१ मार्च १९७९ रोजी As on 31st March 1979		३१ मार्च १९८० रोजी As on 31st March 1980		३१ मार्च १९८१ रोजी As on 31st March 1981		३१ मार्च १९८२ रोजी As on 31st March 1982		Item
संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	(1)
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	
139	16.9	166	18.2	284	21.8	314	23.1	Agriculture and allied activities.
111	14.5	112	29.6	110	33.0	113	33.0	Mining and quarrying.
6,916	1,159.1	7,702	1.2	9,049	1,607.0	10,295	1,683.0	Processing and manufacture.
436	79.1	501	79.5	738	74.8	983	75.1	Construction and utilities.
3,599	218.8	4,072	220.1	2,653	127.1	5,959	285.0	Commerce (trade and finance).
385	62.9	454	63.1	568	80.0	651	99.9	Transport, Communication and Storage.
636	35.6	734	36.7	900	46.5	1,086	50.2	Community and business services.
602	20.5	651	20.4	765	29.3	860	30.2	Personal and other services.
12,824	1,607.4	14,392	1,711.7	15,067	2,019.5	20,261	2,279.5	Total ..

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi.

7. शिक्षण/EDUCATION

अनुक्रमांक Serial No. (1)	प्रकार (2)	परिमाण (3)	1960-61 (4)	1965-66 (5)	1970-71 (6)	1975-76 (7)	1980-81 (8)	1981-82 (9)	1982-83 (10)	1983-84 (11)	1984-85 (12)	1985-86 (13)	Unit (3)	Type (2)	
1	पूर्व प्राथमिक														
	संस्था	.. संख्या	..	527	448	704	827	654	660	653	688	701	760	No.	.. Pre-primary Institutions.
	विद्यार्थी	.. हजारात	..	34	32	51	63	64	66	73	76	78	81	No. in thousand	.. Pupils
2	प्राथमिक														
	संस्था	.. संख्या	..	34,594	41,781	45,143	48,018	51,045	51,534	52,209	52,667	53,420	54,406	No.	.. Primary Institutions
	विद्यार्थी	.. हजारात	..	4,178	5,535	6,229	7,367	8,392	8,674	8,824	9,031	9,235	9,418	No. in thousand	.. Pupils
3	द्वितीय														
	संस्था	.. संख्या	..	2,468	4,032	5,339	5,897	6,119†	6,237†	6,482	6,989	7,683	8,177	No.	.. Secondary Institutions
	विद्यार्थी	.. हजारात	..	858	1,500	1,936	2,513	3,309†	3,513†	3,756	4,001	4,263	4,585	No. in thousand	.. Pupils
4	उच्च														
	संस्था	.. संख्या	..	211	361	547	701	738	759	765	835	909	964	No.	.. Higher Institutions
	विद्यार्थी	.. हजारात	..	110	189	328	474	589	623	669	710	774	864	No. in thousand	.. Pupils

† ह्यांत उच्च माध्यमिक वर्गाचा समावेश आहे. /This includes higher secondary classes.

बांधार. - शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे. /Source.—Director of Education, Government of Maharashtra, Pune.

---

8. महाराष्ट्रातील खनिज उत्पादन

---

8. महाराष्ट्रातील खनिज उत्पादन

अनुक्रमांक Serial No. (1)	खनिज (2)	उत्पादन/मूल्य (3)		1961	1965	1970	1975
				(4)	(5)	(6)	(7)
1	कोमाईट ..	(i) उत्पादन ..	1	2	3	@	
		(ii) मूल्य ..	108	139	313	N. A.	
2	दगडी कोळसा ..	(i) उत्पादन ..	856	1,226	1,771	3,590	
		(ii) मूल्य ..	18,643	32,209	62,637	1,72,160	
3	कच्चे लोखंड ..	(i) उत्पादन ..	362	222	446	1,015	
		(ii) मूल्य ..	5,099	3,707	5,010	15,766	
4	चुनखडी ..	(i) उत्पादन ..	55	98	377	497	
		(ii) मूल्य ..	230	524	2,924	6,605	
5	कच्चे मँगनीज ..	(i) उत्पादन ..	179	340	216	186	
		(ii) मूल्य ..	20,625	28,447	13,924	17,679	
6	चायना क्ले ..	(i) उत्पादन ..	2	5	4	5	
		(ii) मूल्य ..	13	41	53	41	
7	बाँक्साइट ..	(i) उत्पादन ..	27	9	123	241	
		(ii) मूल्य ..	199	107	1,058	6,070	
8	मीठ ..	(i) उत्पादन ..	384	470	461	407	
		(ii) मूल्य ..	6	7	5	5	
9	डोलोमाईट ..	(i) उत्पादन ..	6	7	5	5	
		(ii) मूल्य ..	38	64	67	87	
10	सिलिका सॅंड ..	(i) उत्पादन ..	5	17	28	51	
		(ii) मूल्य ..	34	132	269	961	
11	गेद ..	(i) उत्पादन ..	..	1	1	1	
		(ii) मूल्य ..	..	13	13	10	
12	कोरंडम ..	(i) उत्पादन ..	..	..	*	..	
		(ii) मूल्य ..	..	..	8	..	

*अस्थायी/Provisional

@आकडे ५०० टनाखालील आहेत/

1 आधार.-भारतीय खाण केन्द्र, नागपुर./

2 सहाय्यक मीठ आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई (मीठा करिता)/

MINERAL PRODUCTION IN MAHARASHTRA

(उत्पादन हजार मे. टनात, मूल्य हजार रुपयात)
(Quantity in thousand tonnes, value in thousand Rs.)

1980	1981	1982	1983	1984	1985	Quantity/value	Mineral
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
3	3	@	..	..	..	Quantity	Chromite
640	870	84	..	..	..	Value	
5,300	6,630	7,593	8,563	9,915	10,792	Quantity	Coal
6,05,360	8,13,207	10,26,683	12,27,675	17,39,490	19,00,975	Value	
1,388	1,059	786	253	1,331	1,077	Quantity	Iron ore
45,758	35,975	30,688	9,087	56,220	44,652	Value	
665	751	871	973	1,904	1,755	Quantity	Limestone
13,170	17,646	24,584	29,457	64,865	59,918	Value	
223	222	237	237	221	238	Quantity	Manganese ore
49,788	51,362	71,958	86,754	88,694	1,56,178	Value	
6	6	8	4	6	12	Quantity	China clay
123	134	150	68	155	295	Value	
349	298	348	376	480	384	Quantity	Bauxite
8,841	11,890	13,639	25,781	19,160	15,350	Value	
495	540	437	419	464	446	Quantity	Salt
27	25	27	19	20	23	Quantity	Dolomite
692	812	886	642	972	1,241	Value	
80	105	102	115	164	186	Quantity	Silica sand
2,110	2,785	2,698	3,411	6,746	6,610	Value	
3	1	1	2	2	2	Quantity	Ochre
39	24	23	41	68	45	Value	
1	1	1	1	1	•	Quantity	Corundum
678	688	792	399	655	550	Value	

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

Less than 500 tonnes.

Source.—Indian Bureau of Mines, Nagpur.

Assistant Salt Commissioner, Government of India, Bombay (for salt only).

१. वापरात असलेली मोटार वाहने/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वाहनांचा प्रकार (2)	1961 (3)	1966 (4)	1970 (5)	1975 (6)	1980 (7)
1.	मोटार सायकली	12,523*	29,985*	62,188*	1,51,988*	1,40,526
2.	स्कूटर्स	..	..	..	..	1,63,623
3.	मोपेड	..	..	..	..	..
4.	मोटार गाड्या	50,589	68,858	1,08,679	1,69,895	2,14,037
5.	टक्की कॅम्बू	6,086	8,802	15,554	21,576	29,243
6.	स्वयंचलित रिक्शा	379	922	2,238	7,768	23,047
7.	स्टेज करेजेस -					
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	3,345	5,136	7,604	8,621	12,212
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या	790	548	197	91	..
8.	फॉन्ट्रॅक्ट करेजेस -					
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	..	..	..	..	1,259
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या	..	..	..	..	..
9.	माल मोटारी -					
	A. खाजगी वाहने -					
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणारी	1,302	5,053	6,908	18,083	28,083
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणारी	4,641	6,181	8,458	7,374	7,644
	B. सार्वजनिक वाहने -					
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणारी	6,486	14,064	19,977	37,594	58,756
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणारी	10,691	12,037	12,038	9,951	10,079
10.	रुग्णवाहिका	119	278	400	590	839
11.	शाळेच्या बसेस	269	359	412	492	574
12.	खाजगी प्रवासी वाहने	177	370	697	1,322	2,059
13.	अनुयान (ट्रॅलर)	1,554	4,021	5,238	10,366	19,630
14.	ट्रॅक्टर्स	899	3,543	6,163	11,116	20,691
15.	इतर	285	539	758	1,387	1,298
	एकूण	1,00,144	1,60,746	2,57,539	4,58,214	7,28,589

टीप .-(1) प्रत्येक वर्षाच्या १ जानेवारी रोजीचे आकडे.

*स्कूटर्स धरून. (2) **मार्च अखेरचे./
वाधार.-परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./

MOTOR VEHICLES IN OPERATION

1981	1982	1983**	1984**	1985**	1986**	Class of vehicles
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1,51,962	2,00,253	2,66,803	1,96,058	2,21,062	2,55,569	Motor Cycles
1,84,864	2,07,217	2,58,878	2,26,725	2,57,837	3,09,577	Scooters
..	..	..	2,04,484	2,66,294	3,29,569	Moped
2,24,752	2,37,845	2,55,711	2,69,308	2,90,386	3,15,911	Motor Cars
31,302	33,953	35,888	38,359	39,196	39,999	Taxi Cabs
29,474	36,327	47,984	59,403	69,048	77,488	Auto-rickshaw
				15,677	15,580	Stage carriages
13,789	15,139	16,540	17,205	N.A.	N.A.	{ Diesel engine
..	..	..	..	N.A.	N.A.	{ Petrol engine
				2,575	2,716	Contract carriages—
1,498	1,662	1,980	2,293	N.A.	N.A.	{ Diesel engine
..	..	..	..	N.A.	N.A.	{ Petrol engine.
						Lorries—
				35,456	36,576	Private carriers—
2,719	23,318	32,683	34,082	N.A.	N.A.	{ Diesel engine
7,755	7,731	..	..	N.A.	N.A.	{ Petrol engine.
				1,09,689	1,16,830	Public-carriers—
63,360	70,803	92,840	1,02,684	N.A.	N.A.	{ Diesel engine
10,252	10,358	..	..	N.A.	N.A.	{ Petrol engine.
925	999	1,203	1,358	1,446	1,543	Ambulances
594	621	729	760	772	802	School Buses.
2,171	2,344	2,663	2,822	2,943	3,368	Private Service vehicles.
23,173	27,788	32,541	35,651	38,109	41,083	Trailors.
24,079	27,880	33,189	36,217	38,269	41,395	Tractors.
1,319	1,581	1,994	2,722	2,882	2,945	Others.
8,04,986	9,05,819	10,81,626	12,30,131	13,91,641	15,90,951	Total

Note.—Figures are as on 1st January of each year. *Includes scooters also. ** As on 31st March.

Source.—Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Bombay.

10. चालू किमतीनुसार व स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१) महाराष्ट्र राज्याचे दरबोई उत्पन्न
STATE INCOME AND PER CAPITA INCOME OF MAHARASHTRA AT CURRENT AND AT CONSTANT (1970-71) PRICES

अनुक्रमिक Serial No.	बाबी (2)	1970-71 (3)	1971-72 (4)	1972-73 (5)	1973-74 (6)	1974-75 (7)	1975-76 (8)	1980-81 (9)	1981-82 (10)	1982-83* (11)	1983-84* (12)	1984-85* (13)	1985-86* (14)	Items (2)
1	निव्वळ राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयात)													Net State Domestic product (Rs. in crore).
(a)	चालू किमतीनुसार	3,875.5	4,094.4	4,342.2	5,757.9	7,359.3	7,676.6	13,968.8	15,638.1	17,058.6	19,751.9	21,554.5	24,505.2	At current prices
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१)	3,875.5	3,982.2	3,776.0	4,229.2	4,627.6	4,859.3	5,959.6	6,250.3	6,508.6	6,808.1	6,854.4	7,210.4	At constant (1970- 71) prices.
2	दरबोई राज्य उत्पन्न (रुपये)													Per capita State Income (in Rs.).
(a)	चालू किमतीनुसार	783.1	807.7	838.1	1,087.4	1,359.8	1,387.8	2,243.5	2,459.7	2,625.5	2,974.2	3,177.7	3,542.2	At current prices.
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१)	783.1	785.6	728.8	798.7	855.0	878.5	957.2	983.1	1,001.7	1,025.1	1,010.5	1,042.3	At constant (1970- 71) prices.
3	राज्य उत्पन्नाचे निदेशांक (१९७०-७१=१००)													Index number of State Income (Base : 1970-71- 100).
(a)	चालू किमतीनुसार	100.0	105.6	112.0	148.6	189.9	198.1	360.4	403.5	440.2	509.7	556.2	632.3	At current prices.
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९७०- ७१)	100.0	102.8	97.4	109.1	119.4	125.4	153.8	161.3	167.9	175.7	176.9	186.1	At constant (1970- 71) prices.
4	दरबोई उत्पन्नाचे निदेशांक (१९७०-७१=१००)													Index number of per capita Income (Base : 1970-71- 100).
(a)	चालू किमतीनुसार	100.0	103.1	107.0	138.9	173.6	177.2	286.5	314.1	335.3	379.8	405.8	452.3	At current prices.
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१)	100.0	100.3	93.1	102.0	109.2	112.2	122.2	125.5	127.9	130.9	129.0	133.1	At constant (1970- 71) prices.

*अस्थायी. Provisional.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. कासगाराकरिता ग्राहक किमतीचा निदेशांक/CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS

(नवी मालिका/New Series)

अनुक्रमांक Serial No.	केन्द्र (2)	बाव (3)	1966 (4)	1971 (5)	1975 (6)	1980 (7)	1981 (8)	1982 (9)	1983 (10)	1984 (11)	1985 (12)	Item (3)	Centre (2)
1	मुंबई *	.. अन्न सर्व बाबी	150 143	202 188	333 303	413 390	492 447	548 502	625 564	676 609	714 654	Food All items	.. Bombay *
2	सोलापूर *	.. अन्न सर्व बाबी	155 145	211 195	405 352	415 397	523 481	544 515	627 579	665 612	648 647	Food All items	.. Solapur *
3	नागपूर *	.. अन्न सर्व बाबी	155 144	208 190	399 336	403 334	489 454	534 507	598 558	647 601	671 632	Food All items	.. Nagpur *
4	जळगांव †	.. अन्न सर्व बाबी	173 155	202 187	406 345	425 387	515 459	534 494	608 554	636 583	668 615	Food All items	.. Jalgaon †
5	नांदेड †	.. अन्न सर्व बाबी	170 153	207 195	430 363	417 419	556 507	594 542	665 578	656 598	710 662	Food All items	.. Nanded †
6	औरंगाबाद †	.. अन्न सर्व बाबी	164 151	200 189	399 340	411 410	529 401	548 517	630 578	630 578	742 672	Food All items	.. Aurangabad †
7	पुणे †	.. अन्न सर्व बाबी	149 139	188 174	341 299	401 363	475 420	505 468	609 541	643 573	662 601	Food All items	.. Pune †

* कॅलेंडर वर्ष /Calendar year 1960=100.

† कॅलेंडर वर्ष /Calendar year 1961=100.

बाधर.-कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Bombay.

निवडक निर्देशांक
SELECTED INDICATORS 1984-85, 1985-86.

अनुक्रमांक	जिल्हा	दर चौरस कि. मी. भौगोलिक क्षेत्रामागे लोकसंख्येची घनता	स्त्री-पुरुष प्रमाण (हजार पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या)	नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	बौद्धधर्मीय लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	लोकसंख्येतील दशवर्षीय शेकडा वाढीची टक्केवारी
Serial No.		Density of population per sq. Km. Geographical area (1981)	Sex ratio (Number of females per thousand males) (1981)	Percentage of urban population to total population (1981)	Percentage of scheduled castes population to total population (1981)	Percentage of scheduled tribes population to total population (1981)	Percentage of buddhist population to total population (1981)	Decadal growth rate of population during 1971-81 (Percentage)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मंबई ..	13,644	772	100.00	4.84	1.02	5.7	38.07
2	ठाणे ..	349	883	44.34	2.50	21.76	3.7	46.89
3	रायगड ..	208	1,047	14.12	1.69	12.80	4.6	17.69
4	रत्नागिरी ..	167	1,258	8.73	1.09	1.94	6.0	6.06
5	सिंधुदुर्ग ..	148	1,204	6.54	4.04	0.86	*	*
6	नाशिक ..	192	938	31.02	6.21	23.45	3.4	26.28
7	धुळे ..	156	966	19.52	4.18	40.53	1.7	23.35
8	अळगांव ..	223	950	25.14	5.89	8.25	4.1	23.32
9	अहमदनगर ..	159	959	12.97	10.62	6.93	2.3	19.36
10	पुणे ..	266	938	47.33	7.54	3.88	5.2	31.04
11	सातारा ..	195	1,061	13.04	6.21	0.64	5.1	18.02
12	सांगली ..	213	967	21.52	11.16	0.85	2.3	18.92
13	सोलापूर ..	174	942	29.62	14.31	1.96	1.8	15.81
14	कोल्हापूर ..	323	963	25.22	12.23	1.04	1.0	22.38
15	औरंगाबाद ..	173	936	24.83	5.95	3.68	7.9	23.46
16	जालना ..	119	970	15.46	6.55	1.96	*	*
17	परभणी ..	149	967	19.87	5.77	4.60	11.9	21.41
18	बीड ..	133	965	16.28	11.17	0.87	3.7	15.54
19	नांदेड ..	166	960	18.74	11.30	10.19	9.8	25.15
20	उस्मानाबाद ..	137	958	12.64	14.07	1.88	4.3	17.61
21	लातूर ..	175	959	16.47	16.43	2.68	*	*
22	बुलढाणा ..	156	957	18.49	6.18	4.40	12.4	19.46
23	अकोला ..	173	949	24.89	5.51	6.28	16.2	21.68
24	अमरावती ..	152	937	29.25	6.06	12.98	11.8	20.78
25	यवतमाळ ..	128	959	15.04	4.95	21.30	8.6	22.04
26	वर्धा ..	147	948	24.98	3.93	15.35	13.9	18.86
27	नागपूर ..	260	925	56.75	7.05	13.65	13.3	33.26
28	भंडारा ..	199	997	13.10	9.75	16.22	9.0	15.89
29	चंद्रपूर ..	135	959	17.36	6.39	21.07	9.8	25.33
30	गडचिरोली ..	41	981	2.43	6.86	39.32	*	*
महाराष्ट्र राज्य ..		204	937	35.03	7.14	9.19	6.3	24.54

*पुनर्रचित जिल्हांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही

Selected Indicators, 1984-85

गावाची सरासरी लोकसंख्या (दर गावामागे ग्रामीण लोकसंख्या)	तालुक्यातील गावांची सरासरी संख्या	तालुक्यातील सरासरी लोकसंख्या (हजारत)	मुख्यतः काम करणाऱ्यांची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	कृषीकामाव्यतिरिक्त इतर काम करणाऱ्यांची एकूण टक्केवारी	मुख्यतः व सीमांतिक काम करणाऱ्या स्त्रियांच्या सहभागाचा दर	साक्षरतेची टक्केवारी Percentage of literacy 1981			District
						पुरुष	स्त्रिया	एकूण	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
1,068	134	2,748	34.70	99.8	8.97	73.91	60.75	68.18	Greater Bombay
699	131	258	37.83	58.9	23.23	59.64	40.15	50.50	Thane
907	154	106	37.63	33.8	33.30	57.42	34.27	45.59	Raigad
1,053	98	153	34.06	26.3	36.35	9.62	38.15	47.75	Ratnagiri
		111	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
1,185	134	230	40.77	31.2	34.65	56.09	31.85	44.36	Nashik
1,088	152	205	38.01	22.0	33.52	48.61	26.01	37.51	Dhule
1,329	113	201	39.57	24.2	31.92	61.19	34.39	48.14	Jalgaon
1,568	116	208	41.55	24.2	37.69	56.51	29.24	43.16	Ahmadnagar
1,251	125	297	34.95	52.3	25.24	65.16	42.14	54.03	Pune
1,251	129	185	33.56	28.7	34.68	61.39	35.67	48.15	Satara
2,030	89	229	34.16	29.8	24.36	59.70	33.60	46.87	Sangli
1,664	100	236	37.66	36.0	29.02	53.61	26.96	40.68	Solapur
1,584	97	205	36.76	32.4	28.83	59.45	30.79	45.36	Kolhapur
953	157	199	41.22	22.9	35.98	50.80	19.96	35.80	Aurangabad
968	180	205	*	*	*	*	*	*	Jalna
926	203	235	44.32	20.3	39.91	44.67	15.53	30.33	Parbhani
975	173	202	40.36	21.1	36.26	45.82	17.27	31.79	Beed
998	178	219	40.60	22.9	41.26	43.32	15.67	29.78	Nanded
1,278	117	172	38.87	19.7	34.39	48.73	21.40	35.36	Osmanabad
1,236	175	259	*	*	*	*	*	*	Latur
966	98	116	46.97	16.2	43.92	58.68	29.97	44.64	Buldana
888	119	141	42.38	20.5	34.80	59.54	35.45	47.82	Akola
776	131	143	40.46	23.0	30.83	60.50	42.55	51.82	Amravati
843	125	124	46.04	16.3	41.76	51.21	26.86	39.29	Yavatmal
685	145	132	42.87	23.1	35.31	61.01	40.53	51.05	Wardha
675	118	185	35.59	52.9	25.07	63.74	44.62	54.56	Nagpur
983	125	141	49.93	27.6	46.39	58.31	29.49	43.92	Bhandara
800	147	141	49.13	23.0	43.22	46.73	22.22	34.69	Chandrapur
411	189	80	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
1,037	132	209	38.71	38.2	30.63	58.79	34.79	47.18	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not seperately available.

अनुक्रमांक	जिल्हा	साक्षरतेची टक्केवारी Percentage of literacy 1981		अपंग व्यक्तींची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	नेहमीचा पाऊस (मिलीमीटरमध्ये)	दर लाख लोकसंख्येमागे रुग्णालयाची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे सार्वजनिक सहायित वैद्य- कीय संस्थानील खाटांची संख्या †	दर लाख लोकसंख्येमागे सर्व प्रकारच्या रोगांमुळे नोंदलेल्या मृतांची संख्या †	दर लाख लोकसंख्येमागे शैक्षणिक संस्थांची संख्या
		अनुसुचित जाती	अनुसुचित जमाती						
Serial No.		Scheduled castes	Scheduled tribes	Percentage of disabled persons to total population (1981)	Normal rainfall (in mm.)	Number of hospitals per lakh of population	Number of beds in public aided medical institutions per lakh of population †	Number of registered deaths by all diseases per lakh of population †	Number of educational institutions per lakh of population
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	बुलढुंबई	50.56	49.07	0.04	1,805	3	353	798	36
2	ठाणे	43.70	14.41	0.07	2,259	2	174	372	84
3	रायगड	46.42	16.46	0.13	2,966	2	104	459	160
4	रत्नागिरी	38.65	10.20	0.12	3,306	2	117	557	171
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	1	91	703	179
6	नाशिक	41.86	16.74	0.14	1,022	2	117	644	101
7	भुळे	37.15	15.26	0.14	674	2	96	590	102
8	अहमदाबाद	34.58	19.94	0.13	741	2	97	667	79
9	अहमदनगर	55.43	16.87	0.13	579	2	117	590	100
10	पुणे	41.71	27.80	0.11	1,150	2	325	577	91
11	सातारा	39.61	29.66	0.13	803	3	118	565	120
12	सांगली	37.52	40.19	0.14	625	3	204	603	88
13	सोलापूर	29.75	31.64	0.15	584	3	176	557	87
14	कोल्हापूर	35.01	34.36	0.11	1,932	2	112	596	93
15	बीरगाबाद	23.90	16.86	0.17	726	2	117	439	105
16	आळना	*	*	*	*	1	70	294	107
17	परभणी	18.99	16.78	0.19	821	1	54	317	99
18	बीड	21.19	17.69	0.20	668	1	93	405	128
19	नांदेड	20.00	20.53	0.18	901	1	90	419	110
20	उस्मानाबाद	24.13	23.21	0.20	810	1	61	414	88
21	लातूर	*	*	*	*	1	56	314	96
22	दुलहापा	31.65	27.15	0.17	803	2	72	563	99
23	बकोला	34.37	33.56	0.17	847	2	126	414	104
24	अमरावती	41.45	25.68	0.13	877	3	206	516	103
25	यवतमाळ	33.75	24.35	0.18	992	2	83	422	117
26	धर्मा	42.69	34.77	0.15	1,090	3	214	556	119
27	नाकपूर	46.28	42.63	0.10	1,175	2	247	561	91
28	भंडारा	48.32	33.13	0.18	1,446	1	73	698	96
29	चंद्रपूर	33.24	22.27	0.21	1,398	1	128	496	110
30	गडचिरोली	*	*	*	*	1	66	418	133
	महाराष्ट्र राज्य	35.55	22.29	0.13	..	2	168	554	94

*पुनर्रचित जिल्हांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.
†मृत्युची संपूर्ण नोंद न झाल्यामुळे नोंदलेल्या मृत्युची संख्या कमी आहे.

Selected Indicators, 1984-85—contd.

दर लाख लोकसंख्येमागे पटावरील विद्यार्थ्यांची संख्या	दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक व माध्यमिक विद्यार्थ्यांची पटावरील संख्या	पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक शाळांतील एकूण शिक्षकांशी टक्केवारी	प्राथमिक शाळांतील शिक्षक-विद्यार्थी प्रमाण	माध्यमिक शाळांतील शिक्षक-विद्यार्थी प्रमाण	दर लाख लोकसंख्येमागे छापखान्यांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे नियतकालिकांची संख्या	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवट केलेल्या क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी	District
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(2)
21,819	193	97.2	35	31	33.3	11.9	16.3	10.0	Greater Bombay
21,309	202	87.8	42	32	7.2	5.7	28.8	4.0	Thane
21,477	219	89.8	36	29	5.9	4.0	26.9	15.9	Raigad
20,899	204	93.4	30	28	3.2	1.1	26.9	7.0	Ratnagiri
22,822	222	94.2	28	27	*	2.0	*	*	Sindhudurg
22,107	208	95.8	40	31	9.1	4.5	58.0	7.8	Nashik
18,483	188	95.0	38	30	6.0	2.1	51.4	6.5	Dhule
21,208	209	95.5	38	30	7.7	2.9	69.8	21.2	Jalgaon
21,711	206	95.5	36	32	8.8	1.5	70.5	12.4	Ahmadnagar
24,774	226	93.0	43	33	14.4	7.6	64.0	15.2	Pune
24,420	230	96.6	35	30	11.3	3.7	55.5	27.2	Satara
23,173	216	95.3	34	29	12.2	2.7	69.8	10.6	Sangli
20,277	190	96.1	38	30	10.0	1.8	75.4	8.3	Solapur
22,696	210	96.7	39	30	17.6	3.4	53.2	9.3	Kolhapur
20,297	184	89.8	41	30	14.3	5.0	74.7	7.4	Aurangabad
14,964	144	89.1	41	28	0.5	2.3	*	*	Jalna
16,128	154	86.1	43	32	2.2	1.3	79.5	30.2	Parbhani
19,787	187	89.7	43	29	2.6	2.7	72.4	10.6	Beed
18,458	173	93.4	45	33	1.5	0.8	71.0	10.8	Nanded
19,310	186	94.1	38	30	6.1	1.0	79.9	21.3	Osmanabad
21,314	201	93.1	42	29	0.1	1.6	*	*	Latur
19,251	186	97.3	41	31	5.2	2.2	71.2	11.2	Buldana
20,951	198	95.9	39	32	7.0	3.8	76.7	6.4	Akola
22,576	208	95.0	37	32	3.6	4.5	59.1	6.1	Amravati
20,156	193	93.4	41	31	3.3	3.3	63.9	2.7	Yavatmal
23,864	224	95.4	40	33	3.1	5.3	69.9	6.0	Wardha
23,157	205	96.6	41	32	13.6	4.9	56.3	10.4	Nagpur
20,234	195	90.9	42	32	1.9	2.1	38.1	44.0	Bhandara
20,822	197	90.0	43	34	5.9	2.5	44.4	10.2	Chandrapur
13,442	133	71.7	39	31	1.0	0.6	13.3	*	Gadchiroli
21,370	199	94.1	38	31	11.1	4.5	59.1	12.6	Maharashtra State

*The information of the reorganised district is not separately available.

†The registered deaths are low due to under registration of death.

अनुक्रमांक	जिल्हा	अन्नधान्य पिकासाठी निव्वळ क्षेत्राची एकूण लागवडी खालील क्षेत्राची टक्केवारी	प्रमुख पिकांचे दर हेक्टरी Average yield per hectare of							
			तांदूळ	गहू	ज्वारी	बाजरी	एकूण तृणधान्ये	तूर	हरभरा	एकूण कडधान्ये
Serial No.		Percentage of net area under food- grains to total gross cropped area	Rice	Wheat	Jowar	Bajri	All cereals	Tur	Gram	All pulses
(1)	(2)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)
1	बुध्मबई	7.4	1,400	..	..	..	1,400	..	..	..
2	ठाणे	75.1	1,788	..	..	..	1,637	400	406	295
3	रायगड	94.0	2,140	..	..	..	1,926	421	406	307
4	रत्नागिरी	66.9	2,105	..	..	..	1,635	..	..	250
5	सिंधुदुर्ग	..	1,764	..	..	..	1,666	421	..	267
6	भाशिक	79.1	1,121	776	628	245	505	818	415	392
7	धुळे	72.3	912	1,032	826	564	772	800	493	461
8	जळगांव	61.7	1,573	1,000	1,085	554	946	778	546	354
9	अहमदनगर	79.5	1,406	1,200	638	307	577	506	552	482
10	पुणे	81.3	1,367	1,164	584	330	639	657	541	425
11	सातारा	68.7	1,933	1,314	1,042	243	941	696	598	392
12	सांगली	71.0	1,957	734	773	154	679	683	387	398
13	सोलापूर	80.7	1,475	822	409	280	455	382	274	291
14	कोल्हापूर	53.0	2,281	1,084	2,010	176	1,786	784	470	504
15	औरंगाबाद	81.0	628	494	255	232	280	406	232	299
16	जालना	..	474	708	565	377	565	436	291	317
17	परभणी	61.2	536	881	779	303	770	698	312	362
18	बीड	74.0	677	686	608	381	566	398	291	320
19	नांदेड	62.3	606	732	1,099	300	997	516	300	354
20	उस्मानाबाद	72.3	638	809	760	313	737	474	396	380
21	लातूर	..	500	665	1,007	317	893	620	375	413
22	मुलढाणा	51.0	518	826	843	308	828	628	454	354
23	अकोला	58.2	438	846	916	310	891	682	396	385
24	अमरावती	48.4	436	933	1,155	310	1,052	886	427	490
25	यवतमाळ	42.9	392	862	1,149	311	1,076	808	426	539
26	बर्घा	47.1	495	1,015	1,098	333	1,043	1,195	353	838
27	नागपूर	65.7	769	897	533	400	646	658	384	505
28	भंडारा	77.8	679	491	357	..	638	656	527	401
29	चंद्रपूर	82.3	880	475	415	..	602	648	240	326
30	गडचिरोली	..	619	446	391	..	583	656	250	244
महाराष्ट्र राज्य		69.1	1,274	866	732	322	762	640	396	393

*पुढीलच जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही

Selected Indicators, 1984-85—contd.

उत्पादन (किलोग्रॅम) principal crops (kg.)		अन्नधान्याचे वरडोई उत्पादन (किलोग्रॅम)		वहिलत धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टरात)	वहिलत धारण जमिनीच्या आकार वर्गाप्रमाणे (हेक्टरात) Percentage distribution of holdings				District		
एकूण तृणधान्ये आणि कडधान्ये	कापूस	भूईमूग	ऊस (गुळात)	तंबाखू	Foodgrains Production per Capita (in kg.)	Average size of operational holdings in hectare (1980-81)	१ पर्यंत	१-२		२-४	४-५
(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(2)
1,400	...	..	..	..	0.0	0.68	80.55	13.00	5.27	0.27	Greater Bombay
1,434	..	1,000	..	..	81.8	2.31	46.96	20.76	16.81	4.12	Thane
1,763	..	1,000	..	..	219.6	1.70	56.12	20.34	14.12	2.70	Raigad
1,591	..	1,000	..	..	156.9	2.69	43.74	17.29	18.81	5.24	Ratnagiri
1,600	..	1,050	..	..	176.1	2.26	56.72	14.61	14.04	3.50	Sindhudurg
489	145	711	11,491	..	118.5	3.62	21.28	19.32	27.51	8.87	Nashik
700	151	856	9,204	..	181.4	3.68	15.22	24.07	27.37	8.55	Dhule
773	108	664	9,519	..	168.2	3.16	20.20	26.34	27.08	7.93	Jalgaon
572	206	1,428	11,176	750	210.9	3.31	3.78	12.67	24.84	11.21	Ahmadnagar
618	252	1,389	10,801	..	129.3	3.13	30.90	21.29	23.53	6.38	Pune
866	264	1,845	10,191	500	201.8	1.99	47.15	22.31	18.47	3.94	Satara
633	238	1,145	8,977	750	152.1	2.54	39.30	21.98	20.58	4.93	Sangli
436	217	1,383	9,899	1,000	154.0	4.63	15.65	17.70	26.09	8.64	Solapur
1,614	122	1,627	9,662	841	165.2	1.55	56.90	20.24	14.85	2.77	Kolhapur
284	134	362	9,628	500	114.6	3.74	15.56	21.18	30.26	8.70	Aurangabad
487	154	704	10,000	..	210.6	4.16	12.26	20.92	28.88	9.20	Jalna
628	109	897	4,608	..	248.4	3.80	12.60	21.74	30.47	9.70	Parbhani
528	130	659	6,696	1,000	246.0	3.64	17.46	21.63	28.76	8.50	Beed
835	123	638	5,211	1,000	226.2	3.38	17.97	23.30	29.75	8.54	Nanded
638	..	758	5,082	600	293.4	4.71	11.94	19.49	25.47	9.43	Osmanabad
754	120	614	5,250	*	256.9	4.40	10.14	20.66	28.69	9.41	Latur
641	48	398	10,091	..	153.8	3.19	20.76	26.84	27.87	7.09	Buldana
716	79	400	9,667	..	184.0	3.45	16.05	28.55	29.36	6.31	Akola
872	76	550	10,000	1,000	161.9	2.99	21.64	30.29	26.81	6.16	Amravati
912	86	352	9,769	..	186.5	4.14	6.72	24.38	33.31	9.55	Yavatmal
989	80	859	10,000	..	216.6	4.04	9.81	28.18	29.77	8.70	Wardha
616	92	480	10,000	1,000	88.7	3.52	15.38	26.04	28.86	8.50	Nagpur
608	..	667	9,800	..	120.8	1.66	49.84	25.17	16.17	2.95	Bhandara
547	102	800	10,000	667	156.3	2.99	28.58	22.05	24.77	7.19	Chandrapur
540	..	..	..	*	148.4	2.40	30.54	27.53	25.60	5.49	Gadchiroli
688	93	914	9,606	782	143.6	3.11	28.06	22.45	24.57	6.70	Maharashtra State

*The information of the reorganised district is not separately available.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	जमिनीची टक्केवारी by size class (in hactare) of operational holdings (1980-81)				वहित धारण जमिनीच्या विकास वर्गाप्रमाणे Percentage distribution of operated area		
		5—10 (56)	10—20 (57)	20—50 (58)	५० आणि अधिक 50 and above (59)	एकूण Total (60)	१ पर्यंत Upto 1 (61)	1—2 (62)
1	बृहन्मंबई	0.55	0.27	0.09	..	100.00	37.80	26.81
2	ठाणे	7.85	2.92	0.53	0.05	100.00	9.01	13.52
3	रायगड	4.96	1.42	0.30	0.04	100.00	14.71	17.15
4	रत्नागिरी	10.47	3.57	0.83	0.05	100.00	6.34	9.69
5	सिंधुदुर्ग	7.36	2.77	0.76	0.24	100.00	8.74	9.53
6	नाशिक	17.32	5.04	0.64	0.02	100.00	2.96	8.29
7	धुळे	20.95	3.56	0.27	0.01	100.00	2.64	9.84
8	जळगांव	14.94	3.31	0.20	@	100.00	3.78	12.67
9	अहमदनगर	31.86	14.09	1.50	0.05	100.00	24.60	21.76
10	पुणे	12.49	4.54	0.81	0.06	100.00	4.85	9.79
11	सातारा	6.33	1.53	0.25	0.02	100.00	10.33	15.97
12	सांगली	9.51	3.16	0.53	0.01	100.00	7.17	12.68
13	सोलापूर	21.51	8.90	1.45	0.05	100.00	1.81	5.86
14	कोल्हापूर	4.15	0.91	0.15	0.03	100.00	15.92	19.05
15	औरंगाबाद	18.54	5.40	0.35	0.01	100.00	2.69	9.01
16	जालना	21.38	6.96	0.39	0.01	100.00	1.86	8.53
17	परभणी	20.67	4.47	0.34	0.01	100.00	2.19	8.90
18	बीड	17.88	5.24	0.51	0.02	100.00	2.74	8.85
19	नांदेड	16.75	3.47	0.22	@	100.00	3.30	10.38
20	उस्मानाबाद	23.25	9.29	1.09	0.04	100.00	1.53	6.83
21	लातूर	22.14	8.21	0.74	0.01	100.00	1.52	6.95
22	बुलढाणा	12.79	4.19	0.45	0.01	100.00	4.44	12.61
23	अकोला	14.12	5.12	0.48	0.01	100.00	3.16	13.09
24	अमरावती	11.27	3.49	0.33	0.01	100.00	5.00	15.49
25	यवतमाळ	18.81	6.56	0.66	0.01	100.00	1.27	9.10
26	वर्धा	17.92	5.12	0.48	0.02	100.00	1.92	10.73
27	नागपूर	16.27	4.44	0.49	0.02	100.00	2.72	11.07
28	भंडारा	4.77	0.98	0.11	0.01	100.00	14.40	22.10
29	चंद्रपूर	13.47	3.57	0.36	0.01	100.00	5.70	10.78
30	गडचिरोली	8.64	1.99	0.20	0.01	100.00	6.72	16.70
	महाराष्ट्र राज्य	13.58	4.11	0.50	0.03	100.00	4.56	10.93

Selected Indicators, 1984-85—contd.

(हेक्टरांत) धारण जमिनीच्या क्षेत्राची टक्केवारी
size class (hectare) in operational holdings (1980-81)

2—4	4—5	5—10	10—20	20—50	५० आणि अधिक 50 and above	एकूण Total	District
(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(2)
20.65	1.74	4.42	5.50	3.08	..	100.00	Greater Bombay
20.69	7.96	23.33	16.84	6.28	2.37	100.00	Thane
22.74	7.23	19.81	11.26	4.80	2.30	100.00	Raigad
20.35	8.53	26.75	18.30	8.51	1.53	100.00	Ratnagiri
17.36	6.90	22.52	16.71	9.54	8.70	100.00	Sindhudurg
22.23	11.06	32.71	17.81	4.33	0.61	100.00	Nashik
21.18	10.32	39.98	13.84	1.91	0.29	100.00	Dhule
24.84	11.21	31.86	14.09	1.50	0.05	100.00	Jalgaon
28.44	7.05	13.22	4.26	0.63	0.04	100.00	Ahmadnagar
21.41	9.03	27.52	18.82	6.82	1.76	100.00	Pune
26.27	8.84	21.93	10.66	3.31	1.69	100.00	Satara
23.00	8.54	25.66	16.97	5.35	0.63	100.00	Sangli
16.34	8.35	32.40	26.28	7.96	1.00	100.00	Solapur
26.64	8.00	17.95	7.68	2.55	2.21	100.00	Kolhapur
23.21	10.48	33.82	18.33	2.20	0.26	100.00	Aurangabad
20.63	10.01	35.37	21.36	2.19	0.05	100.00	Jalna
22.94	11.26	36.60	15.85	2.14	0.12	100.00	Parbhani
22.59	10.33	33.26	18.29	3.50	0.44	100.00	Beed
25.05	11.43	33.99	14.22	1.57	0.00	100.00	Nanded
16.45	8.84	34.03	25.79	5.94	0.59	100.00	Osmanabad
18.71	9.56	35.01	24.23	3.95	0.07	100.00	Latur
24.44	9.97	27.43	17.50	3.44	0.17	100.00	Buldana
23.86	8.28	28.50	19.54	3.31	0.26	100.00	Akola
25.83	9.25	26.13	15.19	2.81	0.30	100.00	Amravati
23.16	10.39	31.41	20.45	3.94	0.28	100.00	Yavatmal
22.45	10.36	33.17	17.69	3.19	0.49	100.00	Wardha
23.58	10.86	31.46	16.32	3.53	0.46	100.00	Nagpur
26.85	7.93	19.23	7.60	1.75	0.14	100.00	Bhandara
23.27	10.72	30.76	15.36	3.04	0.37	100.00	Chandrapur
28.94	10.11	24.22	10.71	2.17	0.43	100.00	Gadchiroli
22.55	9.62	29.93	17.42	4.10	0.89	100.00	Maharashtra State

@Less than 0.005.

अनुक्रमांक	जिल्हा	शेतीविषयक काम करणाऱ्या दर व्यक्तीमागे कसलेले निव्वळ क्षेत्र (हेक्टरांत)	सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्राची लागवडीखालील एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्राची निमित्त सिंचन क्षमतेशी टक्केवारी	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे लाकडी नागरांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे लोखंडी नागरांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे ट्रॅक्टरांची संख्या
Serial No.	District	Net area sown per agricultural worker (hectare) (1984-85)	Percentage of net area irrigated to net area sown (1979-80)	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area (1979-80)	Percentage of actual irrigated area to irrigated potential created (000 hectare) (1979-80)	Number of wooden ploughs per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of iron ploughs per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of tractors per 100 hectares of net area sown (1982)
(1)	(2)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)
1	बृहन्मुंबई	2.5	14.1	13.8	..	0.1	..	..
2	ठाणे	1.6	2.7	2.8	10.25	44.6	0.4	0.04
3	रायगड	2.3	4.7	4.2	33.87	40.4	..	0.01
4	रत्नागिरी	6.0	4.4	4.6	11.61	74.2	0.1	..
5	सिधुदुर्ग	*	*	*	16.49	*	*	..
6	नाशिक	2.7	13.0	15.0	45.46	16.4	6.1	0.35
7	धुळे	2.3	9.7	11.6	31.25	15.0	3.1	0.19
8	जळगांव	1.9	12.3	12.8	21.30	6.9	4.2	0.24
9	बहामदनगर	3.8	16.6	21.3	59.03	2.3	5.7	0.26
10	पुणे	5.0	16.0	18.0	41.00	7.7	4.7	0.10
11	सातारा	4.6	17.1	19.6	44.96	7.3	6.3	0.17
12	सांगली	4.3	11.4	15.7	28.22	3.7	6.0	0.19
13	सोलापूर	3.9	11.4	13.4	38.99	1.4	3.9	0.06
14	कोल्हापूर	3.0	14.1	15.7	50.27	23.4	4.2	0.56
15	औरंगाबाद	4.2	11.2	12.8	33.35	2.1	4.1	0.09
16	जालना	*	*	*	33.95	*	*	*
17	परभणी	2.7	6.5	7.1	24.52	5.8	2.1	0.03
18	बीड	4.3	12.4	13.2	29.18	0.5	4.1	0.03
19	नांदेड	2.8	5.2	6.0	30.06	12.1	0.6	0.02
20	उस्मानाबाद	3.4	12.5	13.0	50.31	3.0	3.1	0.04
21	लातूर	*	*	*	24.74	*	*	*
22	बुलढाणा	2.2	4.4	5.0	20.72	1.0	5.8	0.13
23	अकोला	2.0	2.5	2.9	18.51	3.1	4.1	0.08
24	अमरावती	1.8	4.5	5.3	15.95	5.5	2.9	0.09
25	यवतमाळ	2.0	2.8	3.2	19.68	11.6	2.4	0.02
26	वर्धा	2.3	7.3	7.8	19.90	8.2	2.2	0.01
27	नागपूर	2.3	9.6	10.9	25.59	12.9	0.8	0.01
28	भंडारा	1.5	35.8	30.5	80.22	42.2	2.1	0.10
29	चंद्रपूर	2.6	17.6	17.08	69.31	30.9	1.1	0.03
30	गडचिरोली	*	*	*	50.19	*	*	*
	महाराष्ट्र राज्य	2.8	10.8	12.2	39.37	10.5	3.6	0.12

*पुनर्रचित जिल्हाची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही/

Selected Indicators, 1984-85—contd.

दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे कामासाठी वापरलेल्या गाई-बैलांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे कामासाठी वापरलेल्या म्हशी-रेड्यांची संख्या	दर १,००० लोकसंख्यामागे दुभत्या गाई-म्हशींची संख्या	दर १०० लोकसंख्यामागे पशुघनाची संख्या	दर चौरस किलो मीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे पशुघनाची (गो-जातीय) संख्या	वनक्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	दर हेक्टर वनक्षेत्रामागे वनोत्पदानाचे मूल्य (रुपयात)	शिखर व मध्यवर्ती-कृषि व बिगर कृषि पतसंस्था Agricultural and non- agricultural credit apex and central institutions	प्रती संस्था सभासद संख्या	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल District	
Number of working cattle per hundred hectares of net area sown (1982)	Number of working buffaloes per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of cows and buffaloes in milk per 1000 human population (1982)	Strength of livestock per 100 human popula- tion (1982)	Livestock (bovine) per sq. km. of total land area (geogra- phical area) (1982)	Percentage of forest area to total geographical area	Value of forest produced per hectare of forest area (Rs.)	Number of members per institution (‘00)	Owned capital per institution (In crore Rs.)		
(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(2)	
15	4.7	6	1	115	..	..	1,778	53.4	Greater Bombay	
91	13.3	33	24	70	37.4	186.6	334	5.5	Thane	
96	21.9	55	44	82	22.4	69.7	197	1.7	Raigad	
104	14.3	52	46	74	0.8	103.8	175	2.6	Ratnagiri	
*	*	48	44	62	7.6	129.9	202	1.8	Sindhudurg	
40	2.2	49	54	65	20.5	59.9	138	7.5	Nashik	
41	0.9	50	58	61	30.3	26.1	30	5.9	Dhule	
34	0.5	60	46	74	16.4	25.9	50	11.1	Jalgaon	
28	0.5	59	72	62	11.1	3.6	39	14.2	Ahmadnagar	
29	0.4	40	42	61	12.8	4.0	65	11.0	Pune	
29	0.8	72	58	63	15.1	9.0	509	7.8	Satara	
20	2.3	86	57	70	5.7	88.7	90	6.8	Sangli	
17	0.7	52	57	48	2.5	1.9	113	4.9	Solapur	
37	9.2	79	37	89	22.1	4.7	389	11.3	Kolhapur	
34	0.3	45	57	56	8.8	9.8	11	5.0	Aurangabad	
*	*	59	65	59	1.2	..	5	1.8	Jalna	
26	0.3	77	64	72	3.4	49.2	15	6.3	Parbhani	
34	0.2	78	83	68	2.0	8.9	23	4.0	Beed	
31	0.3	78	63	80	11.2	55.3	15	4.6	Nanded	
27	0.6	74	64	62	0.6	..	7	2.5	Osmanabad	
*	*	63	50	67	0.2	..	22	3-6	Latur	
34	0.6	74	67	72	16.1	29.8	50	4.5	Buldana	
29	0.2	61	53	68	8.2	86.5	23	4.0	Akola	
28	0.1	53	48	52	30.7	455.7	25	3.9	Amravati	
34	0.2	64	67	63	27.3	257.3	127	7.3	Yavatmal	
29	0.1	52	59	66	13.9	1176.7	7	2.6	Wardha	
38	0.2	34	38	72	27.8	380.8	19	4.3	Nagpur	
81	10.2	56	55	89	46.7	221.4	13	2.5	Bhandara	
68	6.2	62	70	73	44.3	271.8	16	2.5	Chandrapur	
*	*	103	112	36	85.8	144.2	*	*	Gadchiroli	
36	1.9	51	47	65	19.9	168.3	345	12.4	Maharashtra State	

The information of the reorganised districts is not separately available.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	शिखर व मध्यवर्ती-कृषि व बिगर कृषि पत संस्था—चालू Agricultural and non- agricultural credit apex and central institutions		कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्था Agricultural credit and multipurpose society				बिगर—कृषि Non-agricultural	
		प्रती संस्था ठेवी (कोटी रुपये) Deposits per institution (In crore Rs.)	प्रती संस्था कर्ज (कोटी रुपये) Borrowings per institution (In crore Rs.)	प्रती संस्था सभासद संख्या संख्या Number of members per society	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल (कोटी रुपये) Owned capital per society (In '000' Rs.)	प्रती संस्था ठेवी (कोटी रुपये) Deposits per society (In '000' Rs.)	प्रती संस्था कर्ज (कोटी रुपये) Borrowings per society (In '000' Rs.)	प्रती संस्था सभासद संख्या संख्या Number of members per society	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल (कोटी रुपये) Owned capital per society (In '000' Rs.)
		(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)
1	बुध्मबई	227.8	97.2	444	55.5	11.1	..	1,315	1,185.2
2	ठाणे	57.5	1.0	409	69.2	7.7	101.4	711	601.4
3	रायगड	22.2	0.1	281	35.6	..	60.0	696	462.6
4	रत्नागिरी	20.1	0.1	450	52.9	3.8	55.9	1,386	547.7
5	सिधुदुर्ग	12.0	0.1	443	63.0	2.3	115.1	519	266.7
6	नाशिक	62.6	16.2	381	218.9	2.5	540.7	895	724.5
7	धुळे	28.8	12.4	435	156.5	2.2	504.2	662	499.3
8	जळगांव	77.5	21.7	273	183.3	0.9	395.1	1,137	719.4
9	अहमदनगर	101.3	14.3	366	233.0	19.8	459.7	843	808.9
10	पुणे	102.2	@	353	152.2	3.3	307.9	874	812.5
11	सातारा	69.4	4.0	358	111.8	1.3	256.0	679	758.8
12	सांगली	67.4	5.9	480	191.5	9.1	544.5	640	398.3
13	सोलापूर	25.4	4.9	288	102.5	3.6	286.6	646	388.4
14	कोल्हापूर	83.7	3.3	427	278.7	66.7	354.7	943	551.3
15	औरंगाबाद	21.4	12.6	273	64.9	2.9	327.7	261	201.4
16	जालना	12.1	3.8	271	48.9	0.7	268.4	500	258.8
17	परभणी	19.9	13.1	243	53.3	3.6	205.7	394	149.3
18	बीड	17.1	5.1	262	50.5	4.4	203.6	264	271.3
19	नांदेड	27.0	10.9	245	58.0	6.4	247.5	208	124.5
20	उस्मानाबाद	16.7	0.0	318	56.2	4.0	209.8	508	301.6
21	लातूर	17.0	6.1	243	48.9	1.0	233.7	203	189.8
22	बुलढाणा	19.6	8.8	436	81.2	3.3	330.1	240	232.2
23	अकोला	23.9	11.2	295	57.8	2.9	263.9	284	156.7
24	अमरावती	22.1	6.1	360	73.4	8.8	304.2	219	174.8
25	यवतमाळ	30.1	13.2	483	137.6	9.7	746.6	160	104.7
26	वर्धा	13.7	1.2	270	57.2	1.1	248.6	275	158.0
27	नागपूर	22.6	1.3	264	55.5	2.5	473.4	643	222.1
28	भंडारा	12.0	1.7	300	46.2	4.5	136.1	352	233.3
29	चंद्रपूर	19.5	2.0	255	66.1	6.2	156.7	252	172.0
30	गडचिरोली	*	*	474	74.0	4.6	135.8	67	93.3
महाराष्ट्र राज्य		64.4	19.8	332	109.0	7.7	299.8	817	652.5

*पुनर्रचित जिल्हाची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही

@५ लाख रुपयाहून कमी.

Selected Indicators, 1984-85—contd.

पत संस्था Credit Society		सहकारी पणव संस्था Co-operative Marketing Societies			सहकारी उत्पादक संस्था Co-operative productive enterprises			राज्य	
प्रती संस्था देवी	प्रती संस्था कर्ज	प्रती संस्था सभासद संख्या	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल	प्रती संस्था कर्ज	प्रती संस्था सभासद संख्या	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल	प्रती संस्था कर्ज	कारखान्यांचे संख्या	जिल्हा
Deposit per society (In '000' Rs.)	Borrowing per society (In '000' Rs.)	Number of members per society*	Owned capital per society (In 000' Rs.)	Borrowings per society (In '000' Rs.)	Number of members per society	Owned capital per society (In '000 Rs.)	Borrowings per society (In '000' Rs.)	Number of factory workers per working factory	District
(94)	(95)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(101)	(102)	(103)
4,963.6	137.8	1,000	1,22,250.0	1,19,200.0	139	554.2	287.4	69	Greater Bombay
1,790.7	51.3	500	490.0	430.0	157	201.6	220.2	92	Thane
1,505.2	253.9	294	200.0	282.4	171	141.3	90.2	107	Raigad
2,243.2	..	453	627.3	160.0	207	203.1	134.9	41	Ratnagiri
922.2	51.9	667	455.6	55.6	48	304.6	135.1	31	Sindhudurg
2,165.1	295.2	1,333	1,159.3	677.8	178	589.5	406.0	65	Nasik
1,566.9	400.7	596	278.8	59.6	124	331.2	285.3	41	Dhule
3,171.0	216.1	670	467.8	204.3	130	272.5	163.8	60	Jalgaon
2,175.9	418.8	1,476	909.5	414.3	202	1,107.1	709.0	73	Ahmadnagar
3,204.4	248.8	714	491.4	194.3	209	267.5	128.9	69	Pune
2,409.6	163.6	1,727	1,127.3	681.8	148	349.6	197.6	52	Satara
2,558.4	116.4	1,077	1,138.5	653.8	193	602.3	415.3	37	Sangli
1,647.0	50.0	667	377.8	144.4	83	528.3	316.2	23	Solapur
2,536.1	201.5	4,800	3,375.0	345.0	286	889.2	458.7	43	Kolhapur
127.5	376.8	1,692	692.3	992.3	181	518.9	462.8	64	Aurangabad
894.1	423.5	1,500	450.0	450.0	132	425.4	398.5	35	Jaina
642.3	597.2	667	500.0	466.7	181	607.0	760.6	48	Parbhani
347.1	247.1	1,000	322.2	66.7	95	332.9	308.2	41	Beed
157.5	170.8	1,647	641.2	394.1	115	211.4	212.0	66	Nanded
924.6	229.5	250	175.0	112.5	152	301.0	302.7	67	Osmanabad
255.9	231.4	429	314.3	157.1	125	312.6	280.3	*	Latur
864.4	303.4	1,100	855.0	700.0	116	206.9	167.0	36	Buldana
579.9	252.2	1,684	873.7	331.6	127	111.9	57.4	45	Akola
392.7	67.5	826	582.6	308.7	117	208.6	56.2	32	Amravati
178.3	116.0	1,533	940.0	80.0	147	215.1	125.0	52	Yavatmai
482.6	153.6	421	647.4	142.1	104	157.4	47.0	95	Wardha
636.8	65.2	739	4,400.0	1,517.4	99	188.9	152.3	51	Nagpur
450.5	196.2	750	691.7	416.7	116	63.3	57.7	11	Bhandara
170.1	79.4	615	630.8	253.8	128	38.8	20.7	50	Chandrapur
33.3	66.7	571	314.3	100.0	100	20.6	12.4	17	Gadchiroli
2,534.4	179.5	1,003	1,249.1	753.5	147	404.2	266.1	61	Maharashtra State

*The information of the reorganised district is not separately available.

@Less than Rs. Five lakh.

अनुक्रमांक	जिल्हा	दर लाख लोकसंख्येमागे कारखान्यातील कामगारांची संख्या	कारखान्यातील कामगारांची टक्केवारी	वस्तुनिर्माण उद्योगातील कामगारांचे प्रती कामगार वार्षिक उत्पन्न (रुपयांत)	विजुतीकरण झालेल्या शहरे व गावांची एकूण प्रहारे व गावांची टक्केवारी	घरगुती विजेचा वरडोई वापर (किलोवॅट तास)	उद्योग-घंटासाठी विजेचा वरडोई वापर (किलोवॅट तास)	दर लाख लोकसंख्येमागे मोटार वाहनांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे रस्त्यांची लांबी (कि. मी.)	दर १०० चौरस किलोमीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे रस्त्यांची लांबी (कि. मी.)
Serial No.		Number of factory workers per lakh of population	Percentage of factory workers	per capita annual earnings of employees in manufacturing industries ('n Rs.)	Percentage of towns and villages electrified to total number of towns and villages	Domestic consumption of electricity per capita (kwh)	Industrial consumption of electricity per capita (kw b)	Motor vehicles per lakh of population	Road length per lakh of population (km.)	Road length per 100 s. km. of geographical area (KM.)
(1)	(2)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(108)	(109)	(110)	(111)
1	बृहन्मुंबई	5,774	46.88	22,202	100.0	174.63	435.00	4,853	0.5	8.1
2	ठाणे	3,102	10.21	24,333	83.5	51.16	503.91	1,833	122.8	47.3
3	रायगड	888	1.28	26,371	85.6	24.83	325.84	802	285.6	64.5
4	रत्नागिरी	246	0.34	10,057	68.87	15.78	28.43	780	283.8	53.1
5	सिधुदुर्ग	293	0.23	4,926	*	16.15	28.01	406	261.5	43.2
6	नाशिक	1,424	4.06	14,820	90.1	18.53	80.94	2,056	331.3	68.1
7	मुळे	359	0.70	10,297	81.3	14.20	23.76	1,216	349.0	58.2
8	जळगाव	974	2.43	9,314	96.5	18.87	48.72	1,484	240.5	57.1
9	अहमदनगर	725	1.88	10,437	85.8	13.87	42.37	1,831	465.1	79.3
10	पुणे	2,778	11.10	22,560	77.9	46.29	183.76	4,747	215.1	61.5
11	सातारा	586	1.17	13,177	78.1	18.48	27.05	1,246	362.9	76.3
12	सांगली	705	1.24	13,016	73.5	15.33	53.08	1,827	383.6	87.9
13	सोलापूर	949	2.37	7,905	85.4	12.54	59.29	1,326	328.0	61.7
14	कोल्हापूर	1,229	2.89	11,492	83.9	22.98	135.88	2,603	191.9	66.3
15	औरंगाबाद	1,369	2.07	12,832	98.0	15.96	95.50	2,558	223.7	37.3
16	जालना	353	0.35	5,773	*	8.80	23.81	576	231.6	33.4
17	परभणी	209	0.33	4,620	81.6	9.07	10.98	399	268.8	42.8
18	बीड	260	0.33	9,272	77.8	9.39	11.29	507	288.8	38.6
19	नांदेड	363	0.60	9,919	93.0	10.44	20.04	583	296.3	52.8
20	उस्मानाबाद	140	0.30	10,403	94.0	7.56	9.78	301	311.3	45.9
21	लातूर	*	*	5,930	*	10.14	18.43	398	230.1	43.8
22	बुलढाणा	397	0.57	5,783	94.9	12.01	20.38	693	199.5	33.6
23	अकोला	592	1.03	7,019	94.3	15.86	33.25	1,172	183.0	33.8
24	अमरावती	393	0.70	6,478	90.6	19.58	21.91	1,265	183.2	29.9
25	यवतमाळ	392	0.65	5,899	92.0	12.77	22.70	647	262.2	35.9
26	वर्धा	816	0.73	10,365	92.9	19.24	42.05	1,083	211.3	33.6
27	नागपूर	1,703	4.25	9,527	92.4	34.94	144.59	3,297	123.7	34.8
28	धंढारा	200	0.36	5,964	80.1	11.84	106.11	717	155.2	32.7
29	चंद्रपूर	664	0.90	10,567	52.3	5.72	288.88	922	270.9	39.0
30	गडचिरीली	91	0.05	6,165	*	11.05	28.05	*	387.6	17.0
	महाराष्ट्र राज्य	1,651	100.00	19,018	84.2	45.12	148.64	2,035	223.7	49.3

*पुनर्रचित जिल्हांची माहिती स्वघनपणे उपलब्ध नाही.

Selected Indicators, 1984-85—contd.

दर १०० चौरस किलोमीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे लोहमार्गाची लांबी (कि. मी.)	दर लाख लोकसंख्यामागे लोहमार्गाची लांबी (कि. मी.)	दर लाख लोकसंख्या- मागे टपाल व कार्यालयांची संख्या	दर लाख लोकसंख्या- मागे टपाल पेट्यांची संख्या	दर लाख लोकसंख्या- मागे टेलिफोनची संख्या	दर लाख लोकसंख्या- मागे व्यापारी बँकांची संख्या	दर लाख लोकसंख्या- मागे सहकारी बँकांची संख्या	दर लाख लोकसंख्या- मागे खेतातील लोकसंख्या- मागे जिल्हा परिषदांचे खर्च (लाख रुपयात)	दर लाख लोकसंख्या- मागे खेतातील लोकसंख्या- मागे जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न (लाख रुपयात)	प्रति आस्थापना रोजगार (आर्थिक गणना)	दर लाख लोकसंख्या- मागे आस्थापनाची संख्या (आर्थिक गणना)	District
Railway kilo- meterage per 100 sq. km of geo- graphical area(km.)	Railway kilo- meterage per lakh of population (km.)	Number of post and tele- graph offices per lakh of popu- lation	Number of letter boxes per lakh of popu- lation	Number of tele- phones per lakh of popu- lation	Number of com- mer- cial banks per lakh of popu- lation (Dec 1984)	Number of Co-opera- tive banks per lakh of popu- lation (1983)	Expendi- ture of Zilla Parishads per lakh non- municipal population (lakh Rs.)	Receipt of Zilla Parishads per lakh non- municipal popu- lation	Employ- ment per establi- shment (Economic census 1980)	Number of establi- shments per lakh of popu- lation (Economic census 1980)	(2)
(112)	(113)	(114)	(115)	(116)	(117)	(118)	(119)	(120)	(121)	(122)	(2)
34.0	2.3	4	26	4,399	11.3	3.4	..	..	23	1,847	Greater Bombay
1.8	4.6	13	36	679	6.6	2.8	156	134	20	1,111	Thane
2.6	11.7	29	118	374	7.0	3.5	189	193	12	858	Raigad
..	..	43	115	202	6.4	4.7	227	223	8	9,117	Ratnagiri
..	..	44	151	171	7.7	1.4	272	272	*	*	Sindhudurg
1.7	8.4	24	69	348	5.8	5.9	168	174	16	773	Nashik
0.2	1.4	24	59	232	5.0	4.3	102	110	11	592	Dhule
4.4	18.3	25	55	360	5.2	6.4	194	194	13	617	Jalgaon
1.1	6.7	23	70	280	5.7	6.7	201	200	14	617	Ahmadnagar
2.0	7.0	19	66	1,057	8.8	5.2	237	238	19	905	Pune
1.3	6.0	31	108	236	5.8	5.7	225	226	12	672	Satara
2.0	8.6	26	60	349	8.3	7.4	205	203	13	723	Sangli
3.0	16.0	22	50	292	6.1	4.6	185	182	13	981	Solapur
0.5	1.0	22	57	434	8.6	6.9	205	205	14	963	Kolhapur
1.0	6.2	21	58	291	6.9	3.8	213	210	14	453	Aurangabad
1.2	8.0	16	68	161	5.2	*	147	149	*	*	Jalna
2.4	15.0	19	61	136	5.4	4.1	149	149	9	659	Parbhani
0.4	3.3	22	65	107	4.9	3.8	190	187	10	507	Beed
2.1	12.0	23	65	155	5.6	4.6	205	205	10	576	Nanded
0.9	6.3	30	73	73	5.4	3.8	95	94	9	550	Osmanabad
0.8	4.1	24	58	125	5.0	*	203	212	*	*	Latur
0.9	5.3	26	73	176	3.8	4.6	191	187	9	632	Buldana
3.1	16.8	27	78	244	5.9	4.1	181	178	11	616	Akola
1.4	8.9	27	67	268	6.3	3.7	211	209	11	678	Amravati
1.0	7.4	22	65	149	3.9	3.2	202	204	10	549	Yavatmal
2.4	15.0	22	85	212	6.0	3.4	186	190	13	695	Wardha
3.8	13.4	15	48	613	7.5	2.7	208	206	17	905	Nagpur
3.1	14.5	18	93	138	4.8	2.2	159	159	15	503	Bhandara
2.8	19.7	35	110	155	6.0	1.5	199	199	12	488	Chandrapur
0.1	2.4	*	*	*	4.3	*	166	174	*	*	Gadchiroli
1.7	7.9	21	64	890	6.8	4.0	187	187	16	877	Maharashtra State

*The information of the reorganised district is not separately available.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	दर लाख	दर लाख	दर लाख	दर लाख	दर लाख
		लोकसंख्येमागे हस्पितांचे संख्या*	लोकसंख्येमागे यांत्रिक महायंत्र वैद्यकीय संस्थातील खाटांची संख्या	लोकसंख्येमागे सर्व प्रकारच्या रोगांमुळे झालेल्या मृतांची संख्या †	लोकसंख्येमागे शैक्षणिक संस्थांची संख्या	लोकसंख्येमागे गटावरील विद्यार्थ्यांची संख्या
(1)	(2)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)
1	बुलढाण	3	365	783	37	21,747
2	ठाणे	2	175	407	86	21,807
3	रायगड	2	110	455	159	22,633
4	उस्मानाबाद	2	110	554	171	20,161
5	सिंधुदुर्ग	1	90	670	181	21,934
6	नाशिक	2	128	622	100	22,420
7	छत्रपती	3	39	662	101	20,359
8	जळगांव	2	92	708	79	22,382
9	अहमदनगर	2	132	506	101	21,772
10	पुणे	3	338	591	91	24,638
11	सातारा	3	125	540	120	23,797
12	सांगली	3	216	583	91	23,412
13	सोलापूर	3	182	570	86	20,356
14	कोल्हापूर	3	127	585	92	22,678
15	औरंगाबाद	2	125	473	105	21,207
16	जालना	2	102	466	107	15,972
17	परभणी	1	54	418	99	16,872
18	बीड	1	87	412	118	19,012
19	नांदेड	1	92	487	108	19,971
20	उस्मानाबाद	1	58	417	88	19,948
21	लातूर	2	90	374	96	22,310
22	बुरुडगाण	2	73	637	98	19,731
23	अकोला	2	127	409	104	21,238
24	अमरावती	3	208	586	104	22,895
25	यवतमाळ	2	92	560	116	20,581
26	वर्धा	2	215	635	119	24,462
27	नागपूर	2	252	592	99	26,808
28	भंडारा	1	77	741	99	21,350
29	चंद्रपूर	1	122	587	111	21,506
30	गडचिरोली	1	68	530	143	14,862
महाराष्ट्र राज्य		2	176	583	95	21,774

*स्तंभ (१) ते (२२) मधील माहिती १९८४-८५ व १९८५-८६ करिता सारखीच (१९८१ च्या जनगणनेवर आधारित) असल्यामुळे स्तंभ (१) ते (२२), १९८५-८६ साठी छापण्यात आलेले नाहीत.

†मृत्यूंची संपूर्ण नोंद न झाल्यामुळे नोंदलेल्या मृत्यूंची संख्या कमी आहे.

Selected indicators (1985-86)

दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक व माध्यमिक विद्यार्थ्यांची पटावरील संख्या	पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक शाळातील एकूण शिक्षकांची प्रशिक्षित शिक्षकांची टक्केवारी	प्राथमिक शाळांतील शिक्षक-विद्यार्थी प्रमाण	माध्यमिक शाळांतील शिक्षक-विद्यार्थी प्रमाण	दर लाख लोकसंख्येमागे छापखान्यांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे नियतकालिकांची संख्या	District
Number of primary and secondary school students enrolment per 1000 population	Percentage of trained teachers to total No. of teachers (pre-primary, primary and secondary)	Teacher-Pupil ratio (Primary)	Teacher-pupil ratio (Secondary)	Number of printing presses per lakh of population	Number of periodicals per lakh of population	
(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
191	97.1	35	31	32.4	11.9	Greater Bombay
206	87.2	41	33	7.2	3.4	Thane
220	89.9	36	32	5.9	4.1	Raigad
196	89.6	28	29	3.2	1.1	Ratnagiri
212	95.3	27	27	*	2.7	Sindhudurg
210	94.7	40	31	9.4	4.1	Nashik
192	95.0	38	31	5.9	2.1	Dhule
210	95.4	39	32	7.7	3.2	Jalgaon
205	95.8	36	33	9.6	1.6	Ahmadnagar
224	93.5	41	32	14.1	7.6	Pune
223	96.9	34	31	11.9	3.4	Satara
218	95.7	35	30	12.7	2.5	Sangli
191	95.8	37	31	10.2	1.9	Solapur
208	96.1	39	30	18.2	3.2	Kolhapur
190	89.9	42	32	14.3	5.2	Aurangabad
154	90.0	45	29	0.5	1.8	Jalna
160	87.0	44	32	2.2	2.0	Parbhani
179	90.4	43	30	2.4	3.1	Beed
187	93.2	47	33	1.5	2.6	Nanded
191	94.6	39	30	6.1	1.4	Osmanabad
210	93.5	42	29	0.1	2.4	Latur
190	97.0	39	31	5.1	2.2	Buldana
200	95.8	39	32	6.9	3.3	Akola
210	95.1	38	33	3.5	4.0	Amravati
196	93.9	42	31	3.3	3.5	Yavatmal
228	94.6	39	34	3.0	5.1	Wardha
238	95.9	43	31	13.4	5.0	Nagpur
205	89.0	43	32	1.9	2.1	Bhandara
202	89.7	41	34	5.8	3.1	Chandrapur
147	61.8	39	33	1.4	1.1	Gadchiroli
202	94.3	38	31	11.1	4.5	Maharashtra State

* Information in cols.(1) to (22) is same for 1984-85 and 1985-86 (based on 1981 population census) hence cols. (1) to (22) are not printed for 1985-86.

† The registered deaths are low due to under registration of deaths.

अनुक्रमांक	जिल्हा	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेल्या क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी	अन्नधान्य पिकां-खालील निव्वळ क्षेत्राची एकूण लागवडी खालील क्षेत्राशी टक्केवारी	प्रमुख पिकांचे Average				
					तांदूळ Rice	गहू Wheat	ज्वारी Jowar	बाजरी Bairi	
Serial No.		Percentage of net area sown to geographical area	Percentage of area sown more than once to net area sown	Percentage of net area under foodgrains to total gross cropped area					
(1)	(2)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	
2	ठाणे	..	28.7	4.2	75.0	1,683	..	..	
3	रायगड	..	26.7	15.4	92.6	1,730	..	..	
4	रत्नागिरी	..	28.8	7.8	69.2	1,856	..	..	
5	सिंधुदुर्ग	..	21.1	*	*	1,741	..	..	
6	नाशिक	..	57.6	7.2	74.4	755	655	406	183
7	धुळे	..	51.4	5.9	74.0	360	726	506	195
8	जळगांच	..	69.9	20.2	62.3	507	769	796	421
9	अहमदनगर	..	68.2	12.8	78.1	955	1,111	300	131
10	पुणे	..	63.6	15.4	78.8	1,131	969	350	335
11	सातारा	..	53.9	25.9	73.0	1,784	836	804	166
12	सांगली	..	69.5	9.9	72.4	2,109	704	655	346
13	सोलापूर	..	74.9	8.4	78.2	314	778	243	119
14	कोल्हापूर	..	53.2	9.8	60.8	2,401	1,059	1,516	154
15	औरंगाबाद	..	73.3	6.7	81.6	353	368	223	335
16	जालना	..	75.6	*	*	645	718	590	278
17	परभणी	..	76.4	30.6	63.0	678	671	601	283
18	बीड	..	72.7	9.3	77.6	538	539	391	345
19	नांदेड	..	70.9	11.1	62.9	696	660	768	222
20	उस्मानाबाद	..	77.5	21.0	74.1	423	502	423	218
21	लातूर	..	81.3	*	*	363	678	698	185
22	बुलढाणा	..	70.9	11.0	52.0	370	631	1,150	337
23	अकोला	..	75.7	6.7	60.0	727	708	979	333
24	अमरावती	..	59.2	6.4	49.1	646	688	1,249	270
25	यवतमाळ	..	63.8	2.5	44.0	547	847	1,307	340
26	वर्धा	..	70.1	5.9	44.4	1,031	921	1,168	167
27	नागपूर	..	56.0	10.7	64.4	1,647	689	726	250
28	भंडारा	..	38.2	44.4	85.0	1,358	522	417	..
29	चंद्रपूर	..	44.7	10.6	81.7	1,172	559	685	..
30	गडचिरोली	..	13.4	*	*	1,277	563	437	..
महाराष्ट्र राज्य		..	58.6	12.4	69.5	1,416	731	592	247

*पुनरंचित जिल्हांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही।

Selected indicators 1985-86

दर हेक्टरी उत्पादन (किलोग्रॅम)

yield per hectare of Principal crops (k.g.)

एकूण तृणधान्ये	तूर	हरभरा	एकूण कडधान्ये	एकूण तृणधान्ये आणि कडधान्ये	कापूस	भूईसुग	जस (गुळात)	तंबाखू	District
All cereals	Tur.	Gram	All pulses	All cereals and pulses	Cotton	Ground-nut	Sugarcane (Gur)	Tobacco	
(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(2)
1,563	581	273	349	1,407	..	1,000	..	..	Greater Bombay
1,585	526	273	329	1,493	..	1,000	..	..	Thane
1,447	..	..	304	1,387	..	1,000	..	..	Raigad
1,573	500	..	373	1,515	..	917	..	..	Ratnagiri
393	696	334	315	383	193	393	9,608	..	Sindhudurg
409	624	315	351	395	101	237	8,022	..	Nashik
688	869	305	443	620	111	356	9,320	..	Dhule
307	377	388	331	308	310	575	10,754	667	Jalgaon
465	390	375	343	456	276	683	11,266	..	Ahmadnagar
757	817	435	368	703	270	1,401	11,021	1,000	Pune
678	705	233	366	626	239	851	10,682	788	Satara
288	159	169	178	279	160	868	10,009	1,000	Sangli
1,763	905	492	486	1,564	126	1,860	10,034	773	Solapur
277	118	293	217	265	133	152	9,266	500	Kolhapur
561	329	415	283	470	160	253	9,111	*	Aurangabad
607	735	363	447	553	151	812	4,774	..	Jalna
395	363	286	318	381	125	425	7,213	500	Parbhani
745	639	289	463	671	122	361	5,377	1,000	Beed
435	248	288	271	388	..	488	5,025	750	Nanded
647	421	345	352	555	108	373	4,369	*	Osmanabad
1,088	799	411	625	908	109	333	5,100	..	Latur
938	643	289	491	780	117	351	5,000	..	Buldana
1,091	994	296	691	948	95	588	5,000	1,000	Akola
1,217	773	426	590	1,012	110	535	5,091	..	Amravati
1,108	915	362	715	1,005	181	564	..	..	Yavatmal
834	508	324	431	749	153	647	..	..	Wardha
1,215	477	348	313	1,065	..	1,000	..	1,000	Nagpur
..	401	313	320	766	140	800	..	..	Bhandara
1,112	500	478	329	1,009	..	..	..	750	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	*	Gadchiroli
678	597	329	407	623	123	706	9,593	778	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

अनुक्रमांक	जिल्हा	अन्नधान्याचे दरडोई उत्पादन (किलोग्रॅम)	क्षेत्रीविषयक काम करणाऱ्या दर व्यक्तीमागे कसलेले निव्वळ क्षेत्र (हेक्टरांत)	सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्राची लागवडी खालील एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्राची निर्मित सिंचन क्षमतेशी जिल्हावार टक्केवारी
Serial No.		Foodgrains production per capita (in Kg.)	Net area sown per agricultural worker (hectare) †	Percentage of net area irrigated to net area sown (1980-81)	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area (1980-81)	Percentage of actual irrigated area to irrigated potential created (000 hectare) (1980-81)
(1)	(2)	(50)	(70)	(71)	(72)	(73)
1	बृहन्मंवाई	0.0	..	14.5	13.0	..
2	ठाणे	77.7	1.6	2.3	7.8	10.25
3	रायगड	177.6	2.3	5.3	5.0	33.87
4	रत्नागिरी	129.3	5.8	2.9	4.3	11.61
5	सिंधुदुर्ग	179.8	*	*	*	16.49
6	नाशिक	84.6	2.7	10.4	15.2	45.46
7	धुळे	102.3	2.3	9.7	12.0	31.25
8	जळगांव	132.7	1.9	12.2	14.0	21.30
9	अहमदनगर	106.4	3.6	15.6	21.0	59.03
10	पुणे	90.2	5.0	17.0	17.8	41.00
11	सातारा	163.7	4.5	18.1	20.4	44.96
12	सांगली	148.0	4.3	11.3	15.3	28.22
13	सोलापूर	93.1	3.9	10.8	14.6	38.99
14	कोल्हापूर	160.7	3.0	15.0	15.6	50.27
15	औरंगाबाद	106.2	4.2	9.0	12.9	33.35
16	जालना	193.3	*	*	*	33.95
17	परभणी	212.7	2.6	6.2	7.5	24.52
18	बीड	168.7	4.3	11.6	13.5	29.18
19	नांदेड	180.2	2.8	5.2	6.0	30.06
20	उस्मानाबाद	176.4	3.4	7.4	7.8	50.31
21	लातूर	189.6	*	*	*	24.74
22	बुलढाणा	216.4	2.2	4.2	5.1	20.72
23	अकोला	199.4	2.0	2.5	2.9	18.51
24	अमरावती	175.7	1.8	2.7	5.7	15.95
25	यवतमाळ	207.9	2.0	2.7	3.8	19.68
26	वर्धा	203.0	2.3	4.2	5.2	19.90
27	नागपूर	103.4	2.3	7.9	9.4	25.59
28	भंडारा	228.2	1.6	38.2	36.7	80.22
29	चंद्रपूर	213.7	2.6	17.8	17.6	69.31
30	गडचिरोली	277.0	*	*	*	50.19
महाराष्ट्र राज्य		126.7	2.8	90.9	12.1	39.37

† स्तंभ क्र. (५१) ते (६९) मधील माहिती १९८४-८५ व १९८५-८६ करिता सारलीच अवलंबायुद्धे (१९८०-८१ च्या कृषि गणनेवर आधारित) स्तंभ क्र. (५१) ते (६९) १९८५-८६ साठी छापण्यात आलेले नाहीत.

Selected indicators 1985-86

दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे लाकडी नांगरांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे लोखंडी नांगरांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे ट्रॅक्टरांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे कामा- साठी वापरलेल्या गाई-बैलांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे कामासाठी वापरलेल्या म्हशी-रेड्यांची संख्या	District
Number of wooden ploughs per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of iron ploughs per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of tractors per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of working cattle per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of working buffaloes per 100 hectares of net area sown (1982)	(2)
(74)	(75)	(76)	(77)	(78)	
0.1	..	..	15	4.7	Greater Bombay
44.6	0.4	0.04	91	13.3	Thane
40.4	..	0.01	96	21.9	Raigad
74.2	0.1	..	104	14.3	Ratnagiri
*	*	..	*	*	Sindhudurg
16.4	6.1	0.35	40	2.2	Nashik
15.0	3.1	0.19	41	0.9	Dhule
6.9	4.2	0.24	34	0.5	Jalgaon
2.3	5.7	0.26	28	0.5	Ahmednagar
7.7	4.7	0.10	29	0.4	Pune
7.3	6.3	0.17	29	0.8	Satara
3.7	6.0	0.19	20	2.3	Sangli
1.4	3.9	0.06	17	0.7	Solapur
23.4	4.2	0.56	37	9.2	Kolhapur
2.1	4.1	0.09	34	0.3	Aurangabad
*	*	*	*	*	Jalna
5.8	2.1	0.03	26	0.3	Parbhani
0.5	4.1	0.03	34	0.2	Beed
12.1	0.6	0.02	31	0.3	Nanded
3.0	3.1	0.04	27	0.6	Osmanabad
*	*	*	*	*	Latur
1.0	5.8	0.13	34	0.6	Buldana
3.1	4.1	0.08	29	0.2	Akola
5.5	2.9	0.09	28	0.1	Amravati
11.6	2.4	0.02	34	0.2	Yavatmal
8.2	2.2	0.01	29	0.1	Wardha
12.9	0.8	0.01	38	0.2	Nagpur
42.2	2.1	0.10	81	10.2	Bhandara
30.9	1.1	0.03	68	6.2	Chandrapur
*	*	*	*	*	Gadchiroli
10.5	3.6	0.12	36	1.9	Maharashtra State

† Information in col. (51) to (69) is same for 1984-85 and 1985-86 (based on 1980-81 Agricultural Census) hence cols. (51) to (69) are not printed for 1985-86.

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा	दर १००० लोक- संख्येमागे दूभत्या गाईं म्हशीची संख्या	दर १०० लोक- संख्येमागे पशु- धनाची संख्या	दर चौरस किलो मीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे पशुधनाची (गो-जातीय) संख्या	वनक्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	दर हेक्टर वनक्षेत्रामागे वनोत्पादनाचे मूल्य (रुपयात)	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर Agricultural and non-agricultural credit apex	
		Number of cows and buffaloes in milk per 1000 human population (1982)	Strength of livestock per 100 human population (1982)	Livestock (bovine) per sq. km. of total land area (geogra- phical area) (1982)	Percentage of forest area to total geographical area	Value of forest produce per hectare of forest area (Rs.)	प्रति संस्था सभासद संख्या	प्रति संस्था मालकीचे (कोटी रुपये) भांडवल Owned capital per institution (In crore Rs.)
(1)	(2)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)
1	बृहन्मंबई	6	1	115	..	..	1,808	59.0
2	ठाणे	33	24	70	35.2	191.0	54	6.4
3	रायगड	55	44	82	23.3	98.2	233	2.0
4	रत्नागिरी	52	46	74	0.7	118.9	235	3.0
5	सिंधुदुर्ग	48	44	62	7.9	110.1	212	2.1
6	नाशिक	49	54	65	20.3	184.9	171	8.5
7	धुळे	50	58	61	27.6	33.5	32	6.4
8	जळगाव	60	46	74	16.5	38.5	103	13.3
9	अहमदनगर	59	72	62	11.1	2.5	40	15.0
10	पुणे	40	42	61	12.8	4.4	66	12.1
11	सातारा	72	58	63	15.0	11.1	562	8.1
12	सांगली	86	57	70	5.7	8.0	70	7.3
13	सोलापूर	52	57	48	2.5	1.3	119	5.3
14	कोल्हापूर	79	37	89	21.7	3.3	75	12.0
15	औरंगाबाद	45	57	56	8.8	15.4	11	5.8
16	जालना	59	65	59	1.2	..	6	2.1
17	परभणी	77	64	72	3.4	75.6	15	7.4
18	बीड	78	83	68	1.9	17.9	15	4.6
19	नांदेड	78	63	80	11.4	45.0	15	5.3
20	उस्मानाबाद	74	64	62	0.6	41.2	8	3.1
21	लातूर	63	50	67	0.2	..	30	4.0
22	बुलढाणा	74	67	72	16.1	34.5	68	5.2
23	अकोला	61	53	68	8.2	119.0	23	4.2
24	अमरावती	53	48	52	30.7	886.9	25	4.2
25	यवतमाळ	64	67	63	27.5	275.3	140	8.4
26	वर्धा	52	59	66	13.9	1,000.1	7	2.9
27	नागपूर	34	38	72	27.9	592.1	19	4.5
28	भंडारा	56	55	89	46.4	180.2	13	2.7
29	चंद्रपूर	62	70	73	42.6	125.9	14	2.2
30	गडचिरोली	100	112	36	88.8	137.1	3	0.6
महाराष्ट्र राज्य		51	47	65	19.9	195.9	330	13.4

* अनंश्चित जिरड्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही./

@पाच लाखांहून कमी/

Selected indicators (1985-86)

कृषि व पत संस्था and Central Institutions		कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्था Agricultural credit and multipurpose Society				बिगर-कृषि पत संस्था Non-agricultural credit Society				District
प्रति संस्था डेवी (कोटी रुपये) Deposits per society (In crore Rs.)	प्रति संस्था कर्ज (कोटी रुपये) Borrowings per society (In crore Rs.)	प्रति संस्था सभासद संख्या Number of members per society	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल Owned capital per society (In '000' Rs.)	प्रति संस्था डेवी Deposits per society (In '000' Rs.)	प्रति संस्था कर्ज Borrowings per society (In '000' Rs.)	प्रति संस्था सभासद संख्या Number of members per society	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल Owned capital per society (in '000' Rs.)	प्रति संस्था डेवी Deposits per society (In '000' Rs.)	प्रति संस्था कर्ज Borrowings per society (In '000' Rs.)	
(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)	(94)	(95)	
254.9	103.3	375	62.5	12.5	..	1,340	740.8	6,009.4	198.3	Greater Bombay
69.9	3.1	493	88.0	10.6	132.8	734	446.5	2,639.6	36.8	Thane
26.2	0.3	284	37.7	0.2	63.1	767	374.2	1,740.0	226.7	Raigad
22.9	0.1	455	57.2	3.5	63.4	1,208	402.1	2,489.6	141.7	Ratnagiri
14.8	0.2	452	71.0	2.3	134.4	500	187.5	918.7	40.6	Sindhudurg
77.0	24.8	398	242.9	3.3	651.9	963	605.8	2,567.1	393.4	Nashik
33.9	14.3	449	171.6	2.0	480.5	673	394.9	1,720.5	519.2	Dhule
90.7	35.1	275	183.8	0.9	418.2	1,169	480.8	3,786.9	249.2	Jalgaon
118.1	33.9	368	271.1	20.6	604.7	920	568.5	2,620.5	507.5	Ahmadnagar
120.9	@	354	166.2	4.5	331.9	878	541.7	4,056.8	128.8	Pune
84.5	5.4	379	124.1	1.7	306.3	795	462.7	2,519.1	225.3	Satara
80.0	7.5	482	206.5	6.9	587.1	717	244.7	3,013.2	221.9	Sangli
30.2	3.4	295	126.6	4.0	301.4	633	226.6	2,026.0	70.0	Solapur
104.4	2.1	430	303.7	76.2	395.1	1,202	307.1	2,733.8	237.9	Kolhapur
25.8	17.7	286	71.7	3.3	358.0	247	158.4	174.1	350.0	Aurangabad
14.5	3.1	295	58.6	1.2	301.2	659	156.1	1,146.3	300.0	Jalna
29.0	11.9	251	55.8	3.6	186.1	405	284.8	826.6	1,144.3	Parbhani
19.3	7.5	282	50.4	4.6	204.5	292	251.7	482.0	310.1	Beed
33.5	13.0	248	63.7	6.2	279.2	265	113.7	194.0	170.9	Nanded
19.6	2.5	313	60.7	4.2	238.7	556	298.4	1,217.5	368.3	Osmanabad
20.2	6.8	257	58.2	1.6	281.1	220	199.2	328.5	265.8	Latur
21.9	9.0	385	91.1	4.0	411.5	253	157.3	1,070.0	345.3	Buldana
26.6	7.0	320	61.4	2.2	292.0	321	124.8	845.3	291.2	Akola
23.4	6.3	373	79.9	2.6	309.7	227	158.4	558.4	164.9	Amravati
37.6	9.0	500	151.3	12.5	772.2	198	108.5	217.0	130.2	Yavatmal
17.6	1.6	281	57.8	1.0	211.6	292	170.8	576.4	144.4	Wardha
26.3	1.5	273	58.0	2.8	199.3	653	194.3	788.0	70.5	Nagpur
16.3	1.2	293	51.0	4.7	134.3	381	251.4	498.1	262.9	Bhandara
16.2	1.2	268	70.8	7.2	145.7	270	150.0	64.3	173.2	Chandrapur
7.1	*	465	81.4	7.6	130.8	125	100.0	87.5	112.5	Gadchiroli
72.4	21.4	341	120.3	8.3	331.6	860	435.3	3,047.9	223.1	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

@Less than Rs. five lakh.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	सहकारी पणन संस्था Co-operative marketing societies			सहकारी उत्पादक संस्था Co-operative productive enterprises			
		प्रति संस्था सभासद संख्या Number of members per society	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल Owned capital per society (In '000 Rs.)	प्रति संस्था कर्ज Borrowings per society (In '000 Rs.)	प्रति संस्था सभासद संख्या Number of members per society	प्रति संस्था मालकीचे भांडवल Owned capital per society (In '000 Rs.)	प्रति संस्था कर्ज Borrowings per society (In '000 Rs.)	
(1)	(2)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(101)	
1	बृहन्मुंबई	..	1,500	1,30,050.0	78,300.0	112	424.2	164.2
2	ठाणे	..	455	645.5	254.5	152	183.1	219.9
3	रायगड	..	412	247.1	400.0	170	89.8	79.3
4	रत्नागिरी	..	294	464.7	47.1	226	114.0	121.0
5	सिंधुदुर्ग	..	667	511.1	88.9	252	184.9	137.6
6	नाशिक	..	1,026	879.5	576.9	169	543.1	403.5
7	धुळे	..	529	221.4	38.6	126	321.5	276.3
8	जळगांव	..	549	427.1	175.7	128	263.3	180.3
9	अहमदनगर	..	1,064	690.3	287.1	185	963.3	593.3
10	पुणे	..	735	567.6	144.1	90	223.0	113.4
11	सातारा	..	1,909	1,290.9	927.3	153	315.8	193.4
12	सांगली	..	1,076	1,207.7	653.8	226	530.8	377.8
13	सोलापूर	..	619	371.4	109.5	82	491.3	273.0
14	कोल्हापूर	..	5,300	3,740.0	275.0	258	783.5	412.1
15	औरंगाबाद	..	1,692	815.4	1,061.5	169	472.4	415.6
16	जालना	..	2,333	600.0	550.0	177	391.4	354.7
17	परभणी	..	667	455.6	388.9	176	561.8	681.8
18	बीड	..	875	412.5	50.0	81	292.5	263.8
19	नांदेड	..	1,667	633.3	416.7	109	196.2	198.1
20	उस्मानाबाद	..	222	144.4	122.2	139	273.7	31.9
21	लातूर	..	200	170.0	80.0	120	284.4	248.4
22	बुलढाणा	..	1,182	831.8	531.8	118	202.5	165.7
23	अकोला	..	1,778	994.4	350.0	132	104.0	60.8
24	अमरावती	..	870	582.6	126.1	121	204.7	56.4
25	यवतमाळ	..	1,643	1,071.4	250.0	156	216.4	127.5
26	वर्धा	..	600	953.3	240.0	101	153.7	39.0
27	नागपूर	..	640	4,244.0	1,768.0	93	179.0	119.3
28	भंडारा	..	833	716.7	333.3	120	45.5	47.8
29	चंद्रपूर	..	615	492.3	307.7	138	38.9	35.3
30	गडचिरोली	..	571	342.9	57.1	109	22.4	13.2
महाराष्ट्र राज्य		..	1,107	1,201.2	565.2	144	368.4	244.0

*स्वतंत्रपणे पुनर्रचित जिल्हांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही./

Selected indicators 1985-86

दर चालू कारखान्यांमार्गे कामगारांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमध्ये कारखान्यातील कामगारांची संख्या	कारखान्यातील कामगारांची टक्केवारी	वस्तुनिर्माण उद्योगातील कामगारांचे प्रति कामगार वार्षिक उत्पन्न (रुपयांत)	विद्युतीकरण झालेल्या शहरे व गावांची एकूण शहरे व गावांशी टक्केवारी	घरगुती विजेचा दरडोई वापर (किलोवॅट तास)	उद्योगधंद्यासाठी विजेचा दरडोई वापर (किलोवॅट तास)	दर लाख लोकसंख्येमध्ये मोटार वाहनांची संख्या	District
Number of factory workers per working factory	Number of factory workers per lakh of population	Percentage of factory workers	per capita annual earnings of employees in manufacturing industries (in Rs.)	Percentage of towns and villages electrified to total number of towns and villages	Domestic consumption of electricity per capita (kwh)	Industrial consumption of electricity per capita (kwh)	Motor vehicles per lakh of population	
(102)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(108)	(109)	(2)
69	5,514	45.63	23,222	100.0	183.04	451.06	5,139	Greater Bombay
91	3,109	10.43	28,069	89.1	57.06	718.78	1,980	Thane
117	873	1.28	25,134	89.3	29.04	43.87	946	Raigad
45	267	0.37	11,294	72.1	18.40	32.41	831	Ratnagiri
27	318	0.25	6,554	*	18.48	17.96	498	Sindhudurg
59	1,376	3.96	16,636	90.9	24.80	91.26	2,384	Nashik
40	367	0.73	10,088	83.3	15.94	25.63	1,359	Dhule
52	991	2.50	11,364	97.5	19.41	50.78	1,732	Jaigaon
72	809	2.12	11,467	86.4	15.85	44.98	2,134	Ahmadnagar
70	2,847	11.52	25,826	81.1	45.94	202.19	5,426	Pune
59	666	1.33	13,121	79.5	20.53	30.80	1,437	Satara
32	717	1.27	13,038	74.3	18.37	63.95	2,050	Sangli
22	953	2.42	9,138	86.1	14.29	67.14	1,538	Solapur
40	1,149	2.73	12,612	85.5	25.55	118.95	2,827	Kolhapur
74	1,546	2.36	14,503	98.0	19.88	111.09	2,933	Aurangabad
37	387	0.38	5,381	*	10.50	24.13	729	Jalna
39	188	0.30	5,541	82.2	9.69	15.08	455	Parbhani
48	267	0.37	11,892	78.3	10.06	9.73	559	Beed
73	440	0.74	9,955	93.7	12.09	22.48	718	Nanded
45	95	0.10	10,588	94.8	9.09	12.52	373	Osmanabad
67	122	0.15	7,792	*	8.98	16.88	499	Latur
36	358	0.53	5,887	96.8	13.04	22.53	781	Buldama
49	581	1.03	8,015	94.7	18.72	34.68	1,341	Akola
28	418	0.76	7,182	93.6	20.60	20.39	1,489	Amravati
55	406	0.68	6,734	93.7	14.51	28.63	743	Yavatmal
95	841	0.76	10,650	93.5	21.93	46.37	1,188	Wardha
49	1,671	4.23	10,203	95.3	37.47	159.90	3,873	Nagpur
10	204	0.37	5,810	83.4	13.72	120.14	802	Bhandara
35	491	0.67	14,283	56.0	12.53	280.69	1,055	Chandrapur
10	56	0.03	4,574	*	12.85	32.27	*	Gadchiroli
60	1,629	100.0	20,562	86.2	45.13	160.67	2,296	Maharashtra State

The information of the reorganised districts is not separately available.

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	दर लाख लोकसंख्येमागे रस्त्याची लांबी (कि. मी.)	दर १०० चौरस किलोमीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे रस्त्याची लांबी (कि. मी.)	दर १०० चौरस किलोमीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे लोहमार्गाची लांबी (कि. मी.)	दर लाख लोकसंख्ये- मागे लोहमार्गाची लांबी (कि. मी.)	दर लाख लोक- संख्येमागे टपाल व तार कार्यालयाची संख्या	दर लाख लोक- संख्येमागे टपाल पेट्यांची संख्या
(1)	(2)	(110)	(111)	(112)	(113)	(114)	(115)
1	बुध्नुंबई	0.5	8.1	34.0	2.2	4	26
2	ठाणे	120.7	47.8	1.8	4.8	12	55
3	रायगड	280.0	64.6	2.6	11.6	29	119
4	रत्नागिरी	276.8	53.5	..	..	43	112
5	सिधुदुर्ग	254.3	43.4	..	..	42	148
6	नाशिक	325.2	68.1	1.7	8.2	23	67
7	धुळे	339.8	57.7	0.2	1.3	24	63
8	जळगाव	235.8	57.1	4.4	18.0	24	54
9	अहमदनगर	461.3	80.1	1.1	6.6	23	69
10	पुणे	209.9	61.3	2.0	6.9	19	65
11	सातारा	369.0	79.2	1.3	5.6	30	110
12	सांगली	375.8	87.8	2.0	8.4	25	59
13	सोलापूर	321.2	61.7	3.0	15.7	21	49
14	कोल्हापूर	189.3	66.7	0.5	1.4	22	56
15	औरंगाबाद	210.5	35.8	1.7	10.0	21	58
16	जालना	224.1	33.8	1.2	7.9	16	67
17	परभणी	263.5	42.8	2.6	16.1	19	62
18	बीड	284.4	41.6	0.4	3.0	20	59
19	नांदेड	290.9	52.8	2.2	11.9	22	64
20	उस्मानाबाद	308.9	46.4	0.9	6.2	30	64
21	लातूर	240.7	46.7	0.8	4.0	25	50
22	बुलढाणा	195.4	33.6	0.9	5.2	25	71
23	अकोला	179.4	33.8	3.4	17.8	27	76
24	अमरावती	195.2	32.6	1.4	8.7	26	65
25	यवतमाळ	268.8	37.4	1.0	7.2	23	64
26	वर्धा	214.3	34.8	2.4	14.6	22	84
27	नागपूर	137.3	39.5	3.8	13.6	14	47
28	भंडारा	152.0	33.6	3.2	14.2	18	91
29	चंद्रपूर	265.5	39.0	3.2	21.7	24	80
30	गडचिरोली	380.0	17.0	0.1	2.3	26	72
	महाराष्ट्र राज्य	221.7	49.9	1.8	8.0	20	63

*पुनर्रचित जिल्हांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही./

Selected indicators 1985-86

दर लाख लोक- संख्येमागे टेली- फोनची संख्या	दर लाख लोक- संख्येमागे व्यापारी बँकेची संख्या	दर लाख लोक- संख्येमागे सहकारी बँकेची संख्या	दर लाख बिगर नागरी क्षेत्रातील लोकसंख्येमागे जिल्हा परिषदांचे खर्च (लाख रुपयात)	दर लाख बिगर नागरी क्षेत्रातील लोकसंख्येमागे जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न (लाख रुपयात)	प्रति आस्थापना रोजगार (आर्थिक गणना)	दर लाख लोक- संख्येमागे आस्थापनाची संख्या (आर्थिक गणना)	District
Number of telephones per lakh of population	Number of commercial banks per lakh of population (Dec. 1985)	Number of Co-operative banks per lakh of population (1983)	Expenditure of Zilla Parishads per lakh non- municipal population (1981) (lakh Rs.) (1985-86)	Receipts of Zilla Parishads per lakh non- municipal population (1981) (1985-86)	Employment per establishment (Economic census, 1980).	Number of establishments per lakh of population (Economic census, 1980)	
(116)	(117)	(118)	(119)	(120)	(121)	(122)	(2)
4,860	11.4	3.4	..	..	23	1,847	Greater Bombay
668	6.7	2.8	242	239	20	1,111	Thane
272	7.5	3.5	266	265	12	858	Raigad
213	6.9	4.7	337	335	8	9,117	Ratnagiri
188	7.8	1.4	379	359	*	*	Sindhudurg
301	6.1	5.9	265	263	16	773	Nashik
234	5.1	4.3	234	234	11	592	Dhule
307	5.7	6.4	278	278	13	617	Jalgaon
297	6.2	6.7	215	215	14	617	Ahmadnagar
1,151	9.0	5.2	408	401	19	905	Pune
237	5.8	5.7	333	328	12	672	Satara
366	8.0	7.4	286	288	13	723	Sangli
307	6.7	4.6	257	246	13	981	Solapur
454	6.6	6.9	245	246	14	963	Kolhapur
346	6.9	3.8	293	293	14	453	Aurangabad
165	5.6	*	235	228	*	*	Jalna
157	5.8	4.1	219	217	9	659	Parbhani
107	5.0	3.8	270	270	10	507	Beed
168	5.7	4.6	232	233	10	576	Nanded
79	5.5	3.8	272	280	9	550	Osmanabad
157	5.4	*	257	257	*	*	Latur
198	4.4	4.6	220	224	9	632	Buldana
308	6.5	4.1	270	270	11	616	Akola
299	6.5	3.7	300	300	11	678	Amravati
156	4.9	3.2	275	280	10	549	Yavatmal
208	6.1	3.4	267	270	13	695	Wardha
627	7.5	2.7	308	307	17	905	Nagpur
143	5.5	2.2	236	231	15	503	Bhandara
182	6.1	1.5	245	242	12	488	Chandrapur
82	4.3	*	276	278	*	*	Gadchiroli
890	7.1	4.0	272	271	16	877	Maharashtra State

The information of the reorganised districts is not separately available.

१. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या :

१.१. ह्या विभागात १९८१ च्या जनगणनेवर आधारित अंतिम माहितीचे तक्ते दिले आहेत. यामध्ये लोकसंख्या, दशवर्षीय चढ-उतार, शहरे व गावे, माभरता, अनुसूचित जाती व जमाती, काम करणारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण इत्यादीविषयी माहिती दिली आहे.

१.२. १९८१ च्या जनगणनेमध्ये वापरलेल्या संकल्पना व व्याख्यानानुसार 'गांव' हे ठराविक सीमा असलेले व जमिनीचे स्वतंत्रपणे अभिलेख उपलब्ध असलेले महसुली गाव होय. वाड्या किंवा पाडे यांस गावे मानण्यात आलेले नाही. फक्त ह्यास वनव्याप्त गावांचा अपवाद आहे. ही ठिकाणे म्हणजे राखीव जंगलातील लोकसंख्या असलेली ठिकाणे होत. त्यात मुख्यतः जंगल कामगार व त्यांच्या कुटुंबातील व्यक्तींचा समावेश आहे व त्यास गावे असे संबोधण्यात आले आहे. 'वस्ती असलेल्या गावात', 'वस्ती असलेल्या महसुली' व 'वस्ती असलेल्या वनव्याप्त' गावांचा समावेश आहे. "वस्ती नसलेल्या" गावांत कोणत्याही प्रकारची लोकवस्ती नसलेल्या महसुली गावांचा समावेश आहे. १९८१ च्या जनगणनेनुसार शहर किंवा नागरी विभागाची व्याख्या खालीलप्रमाणे करण्यात आली आहे :—

(१) ज्या ठिकाणी नगरपालिका, कटक मंडळ किंवा मुलकी वस्ती आहे असे किंवा.

(२) ५,००० किंवा त्याहून अधिक लोकवस्ती असलेले व ज्यातील कमीतकमी तीन-चतुर्थांश पुरुष कामगार विंगर जेती व्यवसायात गुंतले आहेत असे ठिकाण.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लोकसंख्याविषयक तक्ते भारत सरकारने प्रसिद्ध केलेल्या "भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र पुरवणी प्रबंध १" मध्ये उपलब्ध आहेत.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार खालीलप्रमाणे व्याख्या करण्यात आल्या आहेत :—

(१) काम :— "काम" ह्या शब्दाची व्याख्या कोणत्याही आर्थिक उत्पादक कार्यात सहभाग, अशी अनुन त्याचे स्वरूप बौद्धिक किंवा शारीरिक श्रम असे आहे. "काम" ह्यात फक्त प्रत्यक्ष केलेल्या कामाचा अंतर्भाव नमून प्रभावी देखरेख व कामाचे मार्गदर्शन याचाही समावेश आहे.

(२) काम करणारे :— संदर्भ वर्षात अगदी काहीवेळ काम केले असले तरी त्या व्यक्तीस काम करणारे असे समजण्यात आले :—

(अ) मुख्यतः काम करणारे :— एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात ६ महिने किंवा जास्त किंवा १८३ दिवस किंवा त्याहून जास्त दिवस काम केले असल्यास त्या व्यक्तीस मुख्यतः काम करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले.

(ब) सीमांतिक कामगार :— एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात सहा महिन्यांपेक्षा किंवा १८३ दिवसांपेक्षा कमी दिवस काम केले असले तर त्या व्यक्तीस सीमांतिक कामगार म्हणून संबोधण्यात आले.

(३) काम न करणारे :— जनगणनेच्या संदर्भ दिवसाचे आधी एक वर्षाच्या संदर्भकाळात एखाद्या व्यक्तीने अजिबात काम केले नसेल अशा व्यक्तीस काम न करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले. जी व्यक्ती मुख्यत्वे स्वतःच्या कुटुंबासाठी कामे करणे वगैरे घरागुती कामामध्ये गुंतलेली असेल किंवा एखादा मुलगा किंवा मुलगी जी प्रामुख्याने एखाद्या संस्थेत शिकत असताना कुटुंबाला आर्थिक मदत करते परंतु जी पूर्णवेळ काम करीत नाही अशा व्यक्तीस "काम करणारी व्यक्ती" असे संबोधण्यात आले नाही. तसेच एखाद्या व्यक्तीस घरभाडे किंवा निवृत्ती वेतन अशा स्वरूपातच उत्पन्न मिळते व ज्यासाठी त्या व्यक्तीस कोणतेही काम करावे लागत नाही अशा व्यक्तीस "काम करणारी व्यक्ती" असे संबोधण्यात येत नाही.

A-245—19

1. Area and Population :

1.1. Final figures of 1981 Population Census are presented in this section. Data on population decadal variation, towns and villages, literacy, scheduled castes and tribes, classification of workers as per occupational classification etc. are given in various tables.

1.2. According to the definitions and concepts used for the 1981 census, a 'village' is a revenue village having a defined boundary and separate land records. Hamlets, wadies or padas have not been treated as separate villages. Forest villages make an exception. They are population centres situated within reserved forest areas. Their population mainly consists of forest labourers and their families. Such population centres within reserved forest areas are also treated as villages. Number of 'inhabited villages' denote number of 'inhabited revenue villages' and 'inhabited forest villages'. The 'uninhabited villages' are the revenue villages but did not have any residential population. For the purpose of 1981 Census a town or an urban area was defined as a place which has—

(i) a municipal body, a contonment or civil lines or

(ii) a population of 5,000 or over and at least three-fourth or more of male workers engaged in non-agricultural pursuits.

The general population, 1981 tables concerning Maharashtra, are published by the Government of India, in "Census of India 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 Supplement."

Definitions as adopted in the 1981 census are reproduced below :—

(1) *Work* was defined as participation in economically productive activity, such participation may be mental or physical in nature. Work involves not only actual work but also effective supervision and direction of work.

(2) *Worker* was one who had engaged himself in work for at least sometime during the reference year.

(a) *Main worker* is a person who during last year put in work for six months or more or for 183 days or more was classified as main worker.

(b) *Marginal worker* is a person who did work during last year for less than six months (183 days) was classified as marginal worker.

(3) *Non-worker* was one who did not engage himself at all in work throughout the whole reference period of one year preceding the date of enumeration. A person who is engaged primarily in household duties such as working for one's own household or a boy or a girl who is primarily a student attending an institution, even if such a person helps the family's economic activity but not as full-time worker was not treated as worker. A person who merely receives income such as rent or pension and who does not have to work for receiving that income has not been treated as worker.

(४) घरगुती उद्योग:—कुटूंब प्रमुख किंवा प्रामुख्याने कुटूंबातील व्यक्तींनी शहरी भागात स्वतःच्या घराच्या परिसरात व ग्रामीण भागात खेड्यात चालविलेला उद्योग म्हणजे “घरगुती उद्योग” होय. घरगुती उद्योग हा नोंदणी झालेल्या कारखान्याप्रमाणे चालविण्यात येत नाही व त्यात उत्पादन, प्रक्रिया, सेवा, दुरुस्ती व विक्री यांचा संबंध असतो.

(५) शेतकरी:—यात स्वतःची जमीन कसणारे व दुसऱ्यांची जमीन कसणारे अशा दोन्हीचा अंतर्भाव होतो.

(६) शेतमजूर:—यात शेतावर मजुरीवर/वितनावर काम करणारे परंतु ज्यांचा जमिनीवर कोणत्याही प्रकारचा मालकी हक्क नाही अशांचा समावेश होतो.

(७) व्यवसाय:—ज्यास उद्योग म्हणता येईल अशा आर्थिक उत्पादनांच्या कोणत्याही शाखेत जेव्हा एखादी व्यक्ती स्वतः काम करते त्यास तिचा व्यवसाय समजण्यात येते.

(८) उद्योग:—म्हणजे आर्थिक उत्पादन कार्यातील एखादी शाखा ज्यात कामगार काम करतो.

(९) मालक:—मोबदला देऊन एक किंवा जास्त व्यक्तींकडून काम करवून घेणाऱ्या व्यक्तीस मालक असे समजण्यात येते.

(१०) कामगार:—जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपाने मोबदला घेऊन दुसऱ्यासाठी वेतनावर किंवा मजुरीवर काम करते ती कामगार व्यक्ती होय.

(११) एकटा कामगार:—जी व्यक्ती काही नैमित्तिक कारणां-व्यतिरिक्त मोबदला देऊन इतरांकडून काम करवून घेत नाही किंवा कुटूंबातील इतर व्यक्तींच्या मदतीने काम करत नाही किंवा कोणत्याही सहकारी संस्थेची सभासद म्हणून काम करीत नाही अशा व्यक्तीस ‘एकटा कामगार’ असे संबोधण्यात येते.

(१२) कौटुंबिक कामगार:—कुटूंबाच्या उद्योगात जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपात वेतन किंवा मजुरी न घेता कुटूंबातील इतर व्यक्तींवरोबर काम करते ती “कौटुंबिक कामगार” म्हणून समजण्यात येते.

(4) *Household Industry* :—is defined as an industry conducted by the head of the household himself or mainly by members of households at home or within the village in rural areas and only within the premises of the house where the household lives in urban areas. It should not be run on the scale of registered factory and relates to production, processing, servicing, repairing or making and selling of goods.

(5) *Cultivator* :—includes both owner cultivators and tenant cultivators.

(6) *Agricultural labourer* :—covers all other persons working on land as labourers on wages without holding any right upon the land.

(7) *Occupation* :—of a worker is the function which he personally performs by engaging himself in work in any branch of economic activity which is called his industry.

(8) *Industry* :—is defined as a sector of economic activity on which a worker is engaged.

(9) *Employer* :—is a person who hires one or more persons in his work.

(10) *Employee* :—is a person who works for others for wages or salary in cash or kind.

(11) *A single worker* :—is a person who is doing his work without employing others except casually and without the help of other members of his family except casually or a participation in work as a member of a co-operative.

(12) *A family worker* :—is a person who is doing his work in a family enterprise along with other members of the family without wages or salary in cash or kind.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.1

१९८१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफल व लोकसंख्या
Area and population according to 1981 Population Census

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	क्षेत्रफल चौ. कि. मी. मध्ये Area in Sq. Km. (4)	लोकसंख्या दर चौ.कि.मी. मागे Population per Sq. Km. (5)	तालुक्यांची संख्या No. of talukas (6)	खेड्यांची संख्या Number of villages		शहरांची संख्या No. of towns (9)	कुटुंबे House holds (10)	लोकसंख्या Population			Total Rur: l Urban (3)	District (2)
						वस्ती असलेली Inhabited (7)	वस्ती नसलेली Uninhabited (8)			एकूण Persons (11)	पुरुष Males (12)	स्त्रिया Females (13)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1	मुह्युंबई	ए	603.0	13,671	3	..	..	1	16,24,535	82,43,405	46,52,646	35,90,759	T	Greater Bombay
		शा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	R	
		ना	603.0	13,671	..	..	..	..	1	16,24,535	82,43,405	46,52,646	35,90,759	
2	ठाणे	ए	9,558.0	351	13	1,746	27	34	6,55,516	33,51,562	17,79,645	15,71,917	T	Thane
		शा	9,325.6	200	..	1,746	27	..	3,50,289	18,65,342	9,65,472	8,99,870	R	
		ना	232.4	6,395	..	..	..	34	3,05,227	14,86,220	8,14,173	6,72,047	U	
3	रायगड	ए	7,148.0	208	14	1,827	58	16	2,93,146	14,86,452	7,26,512	7,59,940	T	Raigad
		शा	7,014.7	182	..	1,827	58	..	2,50,736	12,76,576	6,16,281	6,60,295	R	
		ना	133.3	1,574	..	..	..	16	42,410	2,09,876	1,10,231	99,645	U	
4	रत्नागिरी	ए	13,054.0	162	15	2,038	5	13	4,31,386	21,11,311	9,43,395	11,67,916	T	Ratnagiri
		शा	12,940.1	150	..	2,038	5	..	3,97,540	19,40,394	8,57,891	10,82,503	R	
		ना	113.9	1,501	..	..	..	13	33,846	1,70,917	85,504	85,413	U	
5	नाशिक	ए	15,530.0	193	13	1,742	4	19	5,09,654	29,91,739	15,44,532	14,47,207	T	Nashik
		शा	15,185.6	136	..	1,742	4	..	3,50,622	20,63,594	10,53,194	10,10,400	R	
		ना	344.4	2,695	..	..	..	19	1,59,032	9,28,145	4,91,338	4,36,807	U	
6	धुळे	ए	13,150.0	156	10	1,516	16	7	3,56,833	20,50,294	10,43,140	10,07,154	T	Dhule
		शा	13,048.1	126	..	1,516	16	..	2,89,542	16,50,113	8,34,193	8,15,920	R	
		ना	101.9	3,927	..	..	..	7	67,291	4,00,181	2,08,947	1,91,234	U	
7	जळगाव	ए	11,765.0	223	13	1,475	27	15	4,78,415	26,18,274	13,42,963	12,75,311	T	Jalgaon
		शा	11,494.7	171	..	1,475	27	..	3,64,170	19,60,017	10,01,694	9,58,323	R	
		ना	270.3	2,435	..	..	..	15	1,14,245	6,58,257	3,41,269	3,16,988	U	
8	अहमदनगर	ए	17,048.0	159	13	1,503	2	8	4,77,357	27,08,309	13,82,632	13,25,677	T	Ahmadnagar
		शा	16,870.8	140	..	1,503	2	..	4,13,799	23,56,941	11,96,669	11,60,272	R	
		ना	177.2	1,983	..	..	..	8	63,558	3,51,368	1,85,963	1,65,405	U	
9	पुणे	ए	15,642.0	266	14	1,753	15	26	7,67,493	41,64,470	21,50,088	20,14,382	T	Pune
		शा	15,021.3	146	..	1,753	15	..	3,89,007	21,93,388	11,03,277	10,90,111	R	
		ना	620.7	3,176	..	..	..	26	3,78,488	19,71,082	10,46,811	9,24,271	U	

तमता क्रमांक/TABLE No. 1. 1 (1.1)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
10	सातारा	ए	10,484-0	194	11	1,417	20	10	3,82,516	20,38,677	9,89,122	10,49,555	T	Satara
		आ	10,130-0	175	..	1,417	20	..	3,31,066	17,72,885	8,50,402	9,22,483	R	
		ना	354-0	751	..	..	..	10	51,450	2,65,792	1,38,720	1,27,072	U	
11	सांगली	ए	8,572-0	214	8	708	2	8	3,30,677	18,31,212	9,31,187	9,00,025	T	Sangli
		आ	8,272-1	174	..	708	2	..	2,57,435	14,37,123	7,25,872	7,11,251	R	
		ना	299-9	1,314	..	..	..	8	73,242	3,94,089	2,05,315	1,88,774	U	
12	सोलापूर	ए	15,017-0	174	11	1,104	6	10	4,62,910	26,10,144	13,44,147	12,65,997	T	Solapur
		आ	14,678-2	126	..	1,104	6	..	3,26,369	18,42,678	9,46,125	8,95,953	R	
		ना	338-8	2,265	..	..	..	10	1,36,541	7,67,466	3,97,422	3,70,044	U	
13	कोल्हापूर	ए	8,047-0	311	12	1,200	18	12	4,47,786	25,06,330	12,73,881	12,32,449	T	Kolhapur
		आ	7,855-3	240	..	1,200	18	..	3,32,581	18,84,308	9,45,621	9,38,687	R	
		ना	191-7	3,245	..	..	..	12	1,15,205	6,22,022	3,28,260	2,93,762	U	
14	औरंगाबाद	ए	16,305-0	149	12	1,959	80	10	4,39,124	24,33,420	12,49,632	11,83,788	T	Aurangabad
		आ	16,165-2	117	..	1,959	80	..	3,43,975	18,95,885	9,65,377	9,30,508	R	
		ना	139-8	3,845	..	..	..	10	95,149	5,37,535	2,84,255	2,53,280	U	
15	परभणी	ए	12,561-0	146	8	1,615	37	12	3,37,854	18,29,378	9,29,638	8,99,740	T	Parbhani
		आ	12,339-5	120	..	1,615	37	..	2,76,762	14,86,556	7,52,408	7,34,148	R	
		ना	221-5	1,548	..	..	..	12	61,092	3,42,822	1,77,236	1,65,592	U	
16	बीड	ए	11,085-0	134	7	1,256	12	7	2,70,999	14,86,630	7,55,971	7,30,059	T	Beed
		आ	10,850-1	116	..	1,256	12	..	2,30,281	12,56,259	6,36,075	6,20,184	R	
		ना	234-9	978	..	..	..	7	40,718	2,29,771	1,19,896	1,09,875	U	
17	नांदेड	ए	10,502-0	167	8	1,425	56	11	3,08,296	17,49,334	8,92,417	8,56,917	T	Nanded
		आ	10,290-9	138	..	1,425	56	..	2,52,596	14,21,485	7,21,514	6,99,971	R	
		ना	211-1	1,553	..	..	..	11	55,700	3,27,849	1,70,963	1,56,946	U	
18	उस्मानाबाद	ए	14,210-0	157	11	1,527	27	13	3,85,912	22,30,620	11,39,197	10,91,423	T	Osmanabad
		आ	13,894-0	136	..	1,527	27	..	3,26,205	18,87,383	9,59,644	9,27,739	R	
		ना	316-0	1,086	..	..	..	13	59,707	3,43,237	1,79,553	1,63,684	U	
19	बुलढाणा	ए	9,661-0	156	5	1,273	127	9	2,83,353	15,08,777	7,70,833	7,31,944	T	Buldana
		आ	9,602-5	128	..	1,273	127	..	2,33,334	12,29,791	6,25,988	6,03,803	R	
		ना	58-5	4,769	..	..	..	9	50,019	2,78,986	1,44,845	1,34,141	U	

20	अकोला	ए	10,575-0	173	6	1,546	197	9	3,37,724	18,26,952	9,37,824	8,89,128	T	Akola
		आ	10,425-5	132	..	1,546	197	..	2,59,906	13,72,290	7,01,592	6,70,698	R	
		ना	149-5	3,041	..	..	..	9	77,818	4,54,662	2,36,232	2,18,430	U	
21	अमरावती	ए	12,212-0	152	6	1,698	301	12	3,50,796	18,61,410	9,61,564	8,99,846	T	Amravati
		आ	12,052-2	109	..	1,698	301	..	2,54,933	13,16,911	6,78,517	6,38,394	R	
		ना	159-8	3,407	..	..	..	12	95,863	5,44,499	2,83,047	2,61,452	U	
22	यवतमाळ	ए	13,584-0	128	5	1,751	254	8	3,30,557	17,37,423	8,87,236	8,50,187	T	Yavatmal
		आ	13,516-5	109	..	1,751	254	..	2,82,664	14,75,288	7,50,301	7,24,987	R	
		ना	67-5	3,883	..	..	..	8	47,893	2,62,135	1,36,935	1,25,200	U	
23	वर्धा	ए	6,310-0	147	3	1,015	356	6	1,82,710	9,26,618	4,75,696	4,50,922	T	Wardha
		आ	6,280-2	111	..	1,015	356	..	1,39,378	6,95,108	3,55,774	3,39,334	R	
		ना	29-8	7,769	..	..	..	6	43,332	2,31,510	1,19,922	1,11,588	U	
24	नागपूर	ए	9,931-0	261	5	1,658	216	16	4,90,793	25,88,811	13,45,377	12,43,434	T	Nagpur
		आ	9,599-8	117	..	1,658	216	..	2,24,168	11,19,532	5,77,082	5,42,450	R	
		ना	331-2	4,436	..	..	..	16	2,66,625	14,69,279	7,68,295	7,00,984	U	
25	भंडारा	ए	9,213-0	199	3	1,624	150	7	3,53,719	18,37,577	9,20,159	9,17,418	T	Bhandara
		आ	9,139-9	175	..	1,624	150	..	3,08,375	15,96,823	7,97,396	7,99,427	R	
		ना	73-1	3,293	..	..	..	7	45,344	2,40,754	1,22,763	1,17,991	U	
26	चंद्रपूर	ए	25,923-0	79	6	2,978	476	8	4,00,892	20,55,642	10,45,692	10,09,950	T	Chandrapur
		आ	25,809-4	70	..	2,978	476	..	3,48,604	17,93,907	9,08,497	8,85,410	R	
		ना	113-6	2,304	..	..	..	8	52,288	2,61,735	1,37,195	1,24,540	U	
महाराष्ट्र राज्य	..	ए	3,07,690-0	204	235	39,354	2,479	307	1,16,90,955	6,27,84,171	3,24,15,126	3,03,69,045	T	Maharashtra State
		आ	3,01,802-2	135	..	39,354	2,479	..	75,34,337	4,07,90,577	2,05,27,456	2,02,63,121	R	
		ना	5,887-8	3,735	..	..	..	307	41,56,618	2,19,93,594	1,18,87,670	1,01,05,924	U	

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-ब.

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबता क्र./TABLE No. 1.2 (1.7)

अनुसूचित जातींची लोकसंख्या/Scheduled Caste Population

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total	अनुसूचित जमातींची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Scheduled Castes as percentage total of population			District (2)		
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मबई	..	..	..	3,99,076	2,16,081	1,82,995	3,99,076	2,16,081	1,82,995	4.84	4.64	5.10	Greater Bombay
2	ठाणे	29,539	15,321	14,218	54,286	29,177	25,109	83,825	44,498	39,327	2.50	2.50	2.50	Thane
3	रायगड	17,560	8,824	8,736	7,622	3,970	3,652	25,182	12,794	12,388	1.69	1.76	1.63	Raigad
4	रत्नागिरी	41,388	19,639	21,749	3,744	1,913	1,831	45,132	21,552	23,580	2.14	2.28	2.02	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	1,17,090	59,523	57,567	68,769	35,845	32,924	1,85,859	95,368	90,491	6.21	6.17	6.25	Nashik
7	धळे	64,201	32,373	31,828	21,534	11,207	10,327	85,735	43,580	42,155	4.18	4.18	4.19	Dhule
8	जळगाव	1,17,700	59,734	57,966	36,527	18,832	17,695	1,54,227	78,566	75,661	5.89	5.85	5.93	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,53,821	1,29,428	1,24,393	33,886	17,383	16,503	2,87,707	1,46,811	1,40,896	10.62	10.62	10.63	Ahmadnagar
10	पुणे	1,23,814	63,366	60,448	1,89,983	98,376	91,607	3,13,797	1,61,742	1,52,055	7.54	7.52	7.55	Pune
11	सातारा	1,04,598	51,929	52,669	22,032	11,306	10,726	1,26,630	63,235	63,395	6.21	6.39	6.04	Satara
12	सांगली	1,59,664	81,015	78,649	44,688	23,126	21,562	2,04,352	1,04,141	1,00,211	11.16	11.18	11.13	Sangli
13	सोलापूर	2,87,330	1,47,096	1,40,234	85,753	44,491	41,262	3,73,083	1,91,587	1,81,496	14.29	14.25	14.34	Solapur
14	कोल्हापूर	2,37,328	1,20,975	1,16,353	65,321	34,085	31,236	3,02,649	1,55,060	1,47,589	12.08	12.17	11.98	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,21,636	61,769	59,867	28,800	15,333	13,467	1,50,436	77,102	73,334	6.18	6.17	6.19	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	87,416	44,052	43,364	19,050	9,758	9,292	1,06,466	53,810	52,656	5.82	5.79	5.85	Parbhani
18	बीड	1,53,730	77,838	75,892	16,752	8,583	8,169	1,70,482	86,421	84,061	11.47	11.43	11.51	Beed
19	नांदेड	1,77,364	89,737	87,627	20,345	10,696	9,649	1,97,709	1,00,433	97,276	11.30	11.25	11.35	Nanded
20	उस्मानाबाद	3,04,350	1,54,524	1,49,826	38,111	91,951	18,160	3,42,461	1,74,475	1,67,986	15.35	15.32	15.39	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	76,772	38,953	37,819	16,455	8,576	7,879	93,227	47,529	45,698	6.18	6.17	6.19	Buldhana
23	अकोला	75,920	38,438	37,482	24,696	12,633	12,063	1,00,616	51,071	49,545	5.51	5.45	5.57	Akola
24	अमरावती	75,776	38,977	36,799	36,978	19,103	17,875	1,12,754	58,080	54,674	6.06	6.04	6.08	Amravati
25	यवतमाळ	69,064	34,921	34,143	16,921	8,736	8,185	85,985	43,657	42,328	4.95	4.92	4.98	Yavatmal
26	वर्धा	23,974	12,396	11,578	12,438	6,387	6,051	36,412	18,783	17,629	3.93	3.95	3.91	Wardha
27	नागपूर	84,191	43,537	40,654	98,204	50,957	47,247	1,82,395	94,494	87,901	7.05	7.02	7.07	Nagpur
28	भंडारा	1,49,181	74,439	74,742	30,063	15,108	14,955	1,79,244	89,547	89,697	9.75	9.73	9.78	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,12,531	57,325	55,206	21,791	11,356	10,435	1,34,322	68,681	65,641	6.53	6.57	6.50	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		30,65,938	15,56,129	15,09,809	14,13,825	7,42,969	6,70,856	44,79,763	22,99,098	21,80,665	7.14	7.09	7.18	Maharashtra State

* वेगळी उपलब्ध नाही. / No available seperately.

आधार:—भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र भाग दोन ब

Source:—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Part II B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्र./TABLE No. 1.3 (1.7)

अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या/Scheduled Tribes Population

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			अनुसूचित जमातीची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Scheduled Tribes as percentage total of population			District (2)	
		एकूण Total (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	एकूण Total (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)	एकूण Total (12)	पुरुष Males (13)	स्त्रिया Females (14)		
1	वृहन्मंबई	..	..	..	84,073	46,140	37,933	84,073	46,140	37,933	1.02	0.99	1.06	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	6,92,722	3,49,590	3,43,132	36,702	19,354	17,348	7,29,424	3,68,944	3,60,480	21.76	20.73	22.93	Thane
3	रायगड	..	1,74,377	88,360	86,017	15,833	8,101	7,732	1,90,210	96,461	93,749	12.80	13.28	12.34	Raigad
4	रत्नागिरी	..	31,331	16,018	15,313	415	205	210	31,746	16,223	15,523	1.50	1.72	1.33	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	..	6,57,951	3,32,012	3,25,939	43,696	22,491	21,205	7,01,647	3,54,503	3,47,144	23.45	22.95	23.99	Nashik
7	धुळे	..	7,98,543	3,99,844	3,98,699	32,521	16,956	15,565	8,31,064	4,16,800	4,14,264	40.53	39.96	41.13	Dhule
8	जळगाव	..	1,95,921	99,430	96,491	20,088	10,222	9,866	2,16,009	1,09,652	1,06,357	8.25	8.16	8.34	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1,82,046	91,493	90,553	5,610	2,911	2,699	1,87,656	94,404	93,252	6.93	6.83	7.03	Ahmednagar
10	पुणे	..	1,40,655	71,384	69,271	18,050	9,860	8,190	1,58,705	81,244	77,461	3.81	3.78	3.85	Pune
11	सातारा	..	11,784	5,878	5,906	1,276	689	587	13,060	6,567	6,493	0.64	0.66	0.62	Satara
12	सांगली	..	13,199	6,776	6,423	2,336	1,228	1,108	15,535	8,004	7,531	0.85	0.86	0.84	Sangli
13	सोलापूर	..	37,542	19,397	18,145	14,035	7,311	6,724	51,577	26,708	24,869	1.98	1.99	1.96	Solapur
14	कोल्हापूर	..	24,523	12,509	12,014	2,788	1,455	1,333	27,311	13,964	13,347	1.09	1.10	1.08	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	71,164	35,960	35,204	4,499	2,421	2,078	75,663	38,381	37,282	3.11	3.07	3.15	Aurangabad
16	जालना	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	..	74,723	37,878	36,845	3,854	2,014	1,840	78,577	39,892	38,685	4.30	4.29	4.30	Parbhani
18	बीड	..	12,423	6,353	6,070	982	514	468	13,405	6,867	6,538	0.90	0.91	0.90	Beed
19	नांदेड	..	1,61,250	81,618	79,632	16,988	8,703	8,285	1,78,238	90,321	87,917	10.19	10.12	10.26	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	47,462	24,097	23,365	4,551	2,385	2,166	52,013	26,482	25,531	2.33	2.32	2.34	Osmanabad
21	लातूर	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	..	62,755	32,067	31,688	3,702	1,969	1,733	66,457	34,036	32,421	4.40	4.42	4.30	Buldhana
23	अकोला	..	1,04,383	52,938	51,445	10,376	5,461	4,915	1,14,759	58,399	56,360	6.28	6.23	6.34	Akola
24	अमरावती	..	2,16,757	1,10,695	1,06,062	24,947	12,970	11,977	2,41,704	1,23,665	1,18,039	12.98	12.86	13.12	Amravati
25	यवतमाळ	..	3,51,061	1,77,095	1,73,966	19,055	10,046	9,009	3,70,116	1,87,141	1,82,975	21.30	21.09	21.52	Yavatmal
26	वर्धा	..	1,21,806	62,050	59,756	20,438	10,529	9,909	1,42,244	72,579	69,665	15.35	15.26	15.45	Wardha
27	नागपूर	..	1,84,911	95,025	89,886	1,68,392	86,862	81,530	3,53,303	1,81,887	1,71,416	13.65	13.52	13.79	Nagpur
28	भंडारा	..	2,74,995	1,36,454	1,38,541	23,044	11,580	11,464	2,98,039	1,48,034	1,50,005	16.22	16.09	16.35	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	5,25,812	2,64,401	2,61,411	23,691	12,256	11,435	5,49,503	2,76,657	2,72,846	26.73	26.46	27.02	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	51,70,096	26,09,322	25,60,774	6,01,942	3,14,633	2,87,309	57,72,038	29,23,955	28,48,083	9.19	9.02	9.38	Maharashtra State

* वेगळे उपलब्ध नाही. / Not available separately.

आधार :- भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२ महाराष्ट्र भाग दोन ब.

Source.—Census of India, 1981, series, 12 Maharashtra Part II B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्र./TABLE No. 1.3 A (—)

नव बौद्धांची लोकसंख्या/Neo Buddhist Population

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			नवबौद्धांची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी percentage of Neobuddhists to total population	District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	336	2,339	1,997	4,336	2,339	1,997	0.05	Greater Bombay
2	ठाणे	3,452	1,766	1,686	1,195	640	555	4,647	2,406	2,241	0.14	Thane
3	रायगड	7,516	3,389	4,127	156	81	75	7,672	3,470	4,202	0.52	Raigad
4	रत्नागिरी	16,061	6,955	9,106	1,116	536	580	17,177	7,491	9,686	0.82	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sinhabudurg
6	नाशिक	6,945	3,516	3,429	3,093	1,583	1,510	10,038	5,099	4,939	0.34	Nashik
7	धुळे	1,522	767	755	800	411	389	2,322	1,178	1,144	0.11	Dhule
8	जळगाव	2,519	1,281	1,238	201	93	108	2,720	1,374	1,346	0.10	Jalgaon
9	अहमदनगर	6,321	3,131	3,190	100	52	48	6,421	3,183	3,238	0.24	Ahmadnagar
10	पुणे	12,641	6,264	6,377	8,233	4,192	4,041	20,874	10,456	10,418	0.50	Pune
11	सातारा	22,067	10,267	11,800	2,215	1,137	1,078	24,282	11,404	12,878	1.19	Satara
12	सांगली	3,522	1,652	1,870	828	445	383	4,350	2,097	2,253	0.24	Sangli
13	सोलापूर	3,491	1,776	1,715	1,558	809	749	5,049	2,585	2,464	0.19	Solapur
14	कोल्हापूर	3,022	1,365	1,657	101	54	47	3,123	1,419	1,704	0.12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	14,406	7,227	7,179	890	445	445	15,296	7,672	7,624	0.63	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	6,076	3,022	3,054	304	148	156	6,380	3,170	3,210	0.35	Parbhani
18	बीड	4,320	2,185	2,135	1,668	840	828	5,988	3,025	2,963	0.40	Beed
19	नांदेड	4,231	2,102	2,129	654	327	327	4,885	2,429	2,456	0.28	Nanded
20	उस्मानाबाद	4,229	2,175	2,054	305	154	151	4,534	2,329	2,205	0.20	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	1,026	516	510	362	185	177	1,388	701	687	0.09	Buldana
23	अकोला	2,648	1,296	1,352	585	314	271	3,233	1,610	1,623	0.18	Akola
24	अमरावती	19,329	9,828	9,501	1,334	689	645	20,663	10,517	10,146	5.89	Amravati
25	यवतमाळ	4,691	2,348	2,343	113	54	59	4,804	2,402	2,402	0.28	Yavatmal
26	वर्धा	9,887	5,062	4,825	22	12	10	9,909	5,074	4,835	1.07	Wardha
27	नागपूर	3,067	1,541	1,526	378	191	187	3,445	1,732	1,713	0.13	Nagpur
28	भंडारा	6,918	3,433	3,485	511	271	240	7,429	3,704	3,725	0.40	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,383	686	697	727	333	394	2,110	1,019	1,091	0.05	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,71,290	83,550	87,740	31,785	16,335	15,450	2,03,075	99,825	1,03,190	0.32	Maharashtra State

*वेगळी उपलब्ध नाही. Not available separately.

आधार—भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८४ चा पृष्ठ १.

Source.—Census of India 1981, Series-12, Maharashtra, Paper 1 of 1984.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4 (1.2)

१९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार

Decadal variation in population since 1901

(जनगणना/Population census)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	एकूण व्यक्ती Persons	दशवर्षीय चढउतार Decadal variation	दशवर्षीय चढउतार (शेकडा प्रमाण) Percentage decadal variation	पुरुष Males	स्त्रिया Females	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1901	927,994	..	..	561,825	366,169	Greater Bombay
		1911	1,148,757	+220,763	+23.79	731,634	417,123	
		1921	1,380,448	+231,691	+20.17	884,301	496,147	
		1931	1,397,812	+17,364	+1.26	878,102	519,710	
		1941	1,801,356	+403,544	+24.87	1,114,983	686,373	
		1951	2,994,444	+1,193,088	+66.23	1,868,335	1,125,109	
		1961	4,152,056	+1,157,612	+38.66	2,496,176	1,655,880	
		1971	5,970,575	+1,818,519	+43.80	3,478,378	2,492,197	
		1981	8,243,405	+2,272,830	+38.07	4,652,646	3,590,759	
2	ठाणे	1901	665,326	..	..	343,216	322,110	Thane
		1911	721,323	+55,997	+8.42	370,437	350,886	
		1921	713,228	-8,095	-1.12	368,305	344,923	
		1931	787,664	+74,436	+10.44	407,045	380,619	
		1941	882,321	+94,675	+12.02	454,693	427,628	
		1951	1,282,572	+400,251	+45.36	668,138	614,434	
		1961	1,652,678	+370,106	+28.86	861,117	791,561	
		1971	2,281,664	+628,986	+38.06	1,204,855	1,076,809	
		1981	3,351,562	+1,069,898	+46.89	1,779,645	1,571,917	
3	रायगड	1901	721,083	..	..	360,493	360,590	Raigad
		1911	714,371	-6,712	-0.93	353,180	361,191	
		1921	677,586	-36,785	-5.15	334,184	343,402	
		1931	756,315	+78,729	+11.62	376,398	379,917	
		1941	805,157	+48,842	+6.46	395,368	409,789	
		1951	909,083	+103,926	+12.91	445,580	463,503	
		1961	1,088,855	+149,772	+16.48	514,534	544,321	
		1971	1,263,003	+204,148	+19.28	614,278	648,725	
		1981	1,486,452	+223,449	17.69	+726,512	759,940	
4	रत्नागिरी	1901	1,387,074	..	..	654,497	732,577	Ratnagiri
		1911	1,422,199	+35,125	+2.53	657,120	765,079	
		1921	1,361,884	-60,315	-4.24	622,786	739,098	
		1931	1,534,540	+172,656	+12.68	720,873	813,667	
		1941	1,627,225	+92,685	+6.04	753,908	873,317	
		1951	1,711,964	+84,739	+5.21	769,635	942,329	
		1961	1,827,203	+115,239	+6.73	816,804	1,010,399	
		1971	1,990,583	+163,380	+8.94	886,995	1,103,588	
		1981	2,111,311	+120,728	+6.06	943,395	1,167,916	
5	नाशिक	1901	823,080	..	..	417,000	406,080	Nashik
		1911	915,698	+92,618	+11.25	461,573	454,125	
		1921	845,783	-69,915	-7.67	431,568	414,215	
		1931	1,009,583	+163,800	+19.37	514,322	495,261	
		1941	1,127,597	+118,014	+11.69	577,293	550,304	
		1951	1,429,916	+3,023,319	+26.81	730,927	698,989	
		1961	1,855,246	+425,330	+29.75	953,531	901,715	
		1971	2,369,221	+513,975	+27.70	1,221,419	1,147,802	
		1981	2,991,739	+622,518	+26.28	1,544,532	1,447,207	

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.4 (1.2)-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
6	धुळे	.. ..	1901 ..	448,432	..	..	226,497	221,935	Dhule
			1911 ..	559,519	+111,087	+24.77	282,839	276,680	
			1921 ..	594,191	+34,672	+6.20	300,717	293,474	
			1931 ..	714,998	+120,807	+20.33	363,073	351,925	
			1941 ..	845,766	+130,768	+18.29	429,560	416,206	
			1951 ..	1,060,278	+214,512	+25.36	538,226	522,052	
			1961 ..	1,351,236	+290,958	+27.44	686,942	664,294	
			1971 ..	1,662,181	+310,945	+23.01	849,601	812,580	
			1981 ..	2,050,294	+388,113	+23.35	1,043,140	1,007,154	
7	जळगांव	.. ..	1901 ..	954,077	..	..	483,030	471,047	Jalgaon
			1911 ..	1,028,126	+474,049	+7.76	518,558	509,568	
			1921 ..	1,069,656	+41,530	+4.04	542,676	526,980	
			1931 ..	1,198,260	+128,604	+12.02	608,733	589,527	
			1941 ..	1,320,074	+121,814	+10.17	669,953	650,121	
			1951 ..	1,471,351	+151,277	+11.46	746,452	724,899	
			1961 ..	1,765,047	+293,696	+19.06	902,001	863,046	
			1971 ..	2,123,121	+358,074	+20.28	1,089,840	1,033,281	
			1981 ..	2,618,274	+495,153	+23.32	1,342,963	1,275,311	
8	अहमदनगर	.. ..	1901 ..	820,346	..	..	409,125	411,221	Ahmadnagar
			1911 ..	925,876	+105,530	+12.86	466,812	459,664	
			1921 ..	719,137	+206,739	+22.33	363,494	355,643	
			1931 ..	969,209	+250,072	+34.77	491,683	477,526	
			1941 ..	1,123,040	+153,831	+15.87	570,300	552,740	
			1951 ..	1,410,873	+287,833	+25.63	716,763	695,110	
			1961 ..	1,775,969	+365,096	+25.88	905,313	870,656	
			1971 ..	2,269,117	+493,142	+27.77	1,160,205	1,108,912	
			1981 ..	2,708,309	+439,192	+19.36	1,382,632	1,325,677	
9	पुणे	.. ..	1901 ..	1,095,858	..	..	553,661	542,197	Pune
			1911 ..	1,177,238	+81,380	+7.43	595,481	581,757	
			1921 ..	1,105,014	-72,224	-6.14	564,751	540,263	
			1931 ..	1,275,882	+170,868	+15.46	653,480	622,402	
			1941 ..	1,472,972	+197,090	+15.45	755,979	716,993	
			1951 ..	1,950,976	+478,004	+32.45	1,006,201	944,775	
			1961 ..	2,466,860	+515,904	+26.44	1,268,710	1,198,170	
			1971 ..	3,178,029	+711,149	+28.83	1,643,864	1,534,165	
			1981 ..	4,164,470	+986,441	+31.04	2,150,088	2,014,382	
10	सातारा	.. ..	1901 ..	849,672	..	..	418,418	431,254	Satara
			1911 ..	835,337	-14,335	-1.69	412,412	422,925	
			1921 ..	786,436	-48,901	-5.85	387,434	399,002	
			1931 ..	895,014	+108,578	+13.81	446,189	448,825	
			1941 ..	1,013,212	+118,198	+13.21	497,993	515,219	
			1951 ..	1,177,016	+163,804	+16.17	573,800	603,216	
			1961 ..	1,430,105	+253,089	+21.50	698,555	731,550	
			1971 ..	1,727,376	+297,271	+20.79	848,692	879,284	
			1981 ..	2,038,677	+311,301	+18.02	989,122	1,049,555	
11	सांगली	.. ..	1901 ..	644,556	..	..	324,900	319,656	Sangli
			1911 ..	612,518	-32,038	-4.97	313,874	298,644	
			1921 ..	596,199	-16,319	-2.66	307,061	289,138	
			1931 ..	707,479	+111,280	+18.66	362,861	344,618	
			1941 ..	812,865	+105,386	+14.90	416,007	396,858	
			1951 ..	998,434	+185,569	+22.83	507,407	491,027	
			1961 ..	1,230,716	+232,282	+23.26	628,754	601,962	
			1971 ..	1,539,820	+309,104	+25.12	790,165	749,655	
			1981 ..	1,831,212	+291,392	+18.92	931,187	900,025	

तबता कर्मांक/TABLE No. 1.4 (1.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
12	सोलापूर	1901	884,101	..	..	445,384	438,717	Solapur
		1911	956,207	+72,106	+8.16	486,125	470,082	
		1921	909,248	-46,959	-4.91	467,971	441,277	
		1931	1,069,524	+160,276	+17.63	552,909	516,615	
		1941	1,228,085	+158,561	+14.83	263,393	595,692	
		1951	1,505,316	+227,231	+22.57	773,809	731,507	
		1961	1,860,119	+354,803	+23.57	960,655	899,464	
		1971	2,253,840	+393,840	+21.17	1,165,927	1,087,913	
		1981	2,610,144	+356,304	+15.81	1,344,147	1,265,997	
		13	कोल्हापूर	1901	900,570	..	..	
1911	817,976			-82,594	-9.17	415,871	402,105	
1921	820,032			+2,056	+0.25	421,482	398,550	
1931	937,303			+117,271	+14.30	480,272	457,031	
1941	1,072,444			+135,141	+14.42	544,862	527,582	
1951	1,308,060			+235,616	+21.97	663,937	644,123	
1961	1,596,493			+288,433	+22.05	811,693	784,800	
1971	2,048,049			+451,556	+28.28	1,045,474	1,002,575	
1981	2,506,330			+458,281	+22.38	1,273,881	1,232,449	
14	औरंगाबाद			1901	733,291	..	..	366,951
		1911	879,847	+146,556	+19.99	442,487	437,360	
		1921	720,699	-159,148	-18.09	361,938	358,761	
		1931	956,598	+235,898	+32.73	486,339	470,259	
		1941	1,082,729	+126,131	+13.19	553,401	529,328	
		1951	1,179,404	+96,675	+8.93	597,406	581,998	
		1961	1,532,341	+352,937	+29.93	781,635	750,706	
		1971	1,971,006	+438,665	+28.63	1,014,481	956,525	
		1981	2,433,420	+462,414	+23.46	1,249,632	1,183,788	
		15	परभणी	1901	648,546	..	..	324,977
1911	781,754			+132,929	+20.50	392,208	389,267	
1921	767,741			-13,734	-1.76	388,167	379,574	
1931	856,023			+788,282	+11.50	435,986	420,037	
1941	914,447			+58,424	+6.83	466,581	447,866	
1951	1,010,864			+96,417	+10.54	510,567	500,297	
1961	1,206,236			+195,372	+19.33	611,787	594,449	
1971	1,506,771			+300,585	+24.92	768,662	738,109	
1981	1,829,378			+322,607	+21.41	929,638	899,740	
16	बीड			1901	506,349	..	..	255,135
		1911	637,861	+131,512	+25.97	322,137	315,724	
		1921	477,623	-160,238	-25.12	243,362	234,261	
		1931	648,986	+171,363	+35.88	332,966	316,020	
		1941	728,201	+79,215	+12.21	375,187	353,014	
		1951	826,046	+97,845	+13.44	422,069	403,977	
		1961	1,001,466	+175,420	+21.24	508,827	492,639	
		1971	1,286,121	+284,655	+28.42	658,204	627,917	
		1981	1,486,030	+199,909	+15.54	755,971	730,059	
		17	नांदेड	1901	550,261	..	..	274,628
1911	671,066			+120,805	+21.95	336,431	334,635	
1921	649,825			-21,241	-3.17	328,683	321,742	
1931	706,773			+56,948	+8.76	359,522	347,251	
1941	784,289			+77,516	+10.97	399,103	385,186	
1951	883,531			+99,242	+12.65	445,558	437,973	
1961	1,079,674			+196,143	+22.20	547,974	531,700	
1971	1,398,762			+317,088	+29.46	714,820	682,942	
1981	1,749,334			+351,572	+25.15	892,417	856,917	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.4 (1.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
18	उस्मानाबाद	.. ..	1901 ..	777,929	..	..	392,889	385,040	Osmanabad
			1911 ..	927,095	+149,166	+19.17	471,947	455,148	
			1921 ..	890,291	-36,804	-3.97	459,238	431,053	
			1931 ..	991,367	+101,076	+11.35	510,440	480,927	
			1941 ..	1,101,515	+110,148	+11.11	567,353	534,162	
			1951 ..	1,210,041	+108,526	+9.85	621,541	588,500	
			1961 ..	1,477,656	+267,615	+22.12	758,235	719,421	
			1971 ..	1,896,687	+419,631	+28.36	975,484	921,203	
			1981 ..	2,230,620	+333,933	+17.61	1,139,197	1,091,423	
19	बुलढाणा	.. ..	1901 ..	617,990	..	..	310,300	307,690	Buldana
			1911 ..	673,698	+55,708	+9.01	339,459	334,239	
			1921 ..	703,643	+29,945	+4.44	355,604	348,039	
			1931 ..	766,584	+62,941	+8.95	388,966	377,618	
			1941 ..	820,862	+54,278	+7.08	416,314	404,548	
			1951 ..	870,168	+49,306	+6.01	439,270	430,898	
			1961 ..	1,059,698	+189,530	+21.78	541,026	518,672	
			1971 ..	1,262,978	+203,280	+19.18	646,303	616,675	
			1981 ..	1,508,777	+245,799	+19.46	770,833	737,944	
20	अकोला	.. ..	1901 ..	752,066	..	- ..	382,070	369,996	Akola
			1911 ..	786,042	+33,976	+4.52	399,504	386,538	
			1921 ..	794,847	+8,805	+1.12	405,923	388,924	
			1931 ..	876,362	+81,515	+10.26	448,896	427,466	
			1941 ..	907,742	+31,380	+3.58	463,948	443,794	
			1951 ..	950,994	+43,252	+4.76	485,119	465,875	
			1961 ..	1,189,354	+238,360	+25.06	613,832	575,522	
			1971 ..	1,501,478	+312,124	+26.24	773,569	727,909	
			1981 ..	1,826,952	+325,474	+21.68	937,824	889,128	
21	अमरावती	.. ..	1901 ..	806,859	..	..	411,663	395,196	Amravati
			1911 ..	873,012	+66,153	+8.20	445,739	427,273	
			1921 ..	827,867	+43,145	+5.17	423,802	404,065	
			1931 ..	941,604	+113,737	+13.74	485,593	456,011	
			1941 ..	988,524	+46,920	+4.98	507,920	480,604	
			1951 ..	1,031,160	+42,636	+4.31	526,593	504,567	
			1961 ..	1,232,780	+201,620	+19.55	637,861	594,919	
			1971 ..	1,541,209	+908,429	+25.02	798,073	743,136	
			1981 ..	1,861,410	+320,201	+20.78	961,564	899,846	
22	यवतमाळ	.. ..	1901 ..	577,101	..	..	290,267	286,834	Yavatmal
			1911 ..	724,410	+147,309	+25.53	365,912	358,498	
			1921 ..	748,959	+24,549	+3.39	380,545	368,414	
			1931 ..	857,288	+108,329	+14.46	436,124	421,164	
			1941 ..	887,738	+30,450	+3.55	448,724	439,014	
			1951 ..	931,982	+44,244	+4.98	468,522	463,460	
			1961 ..	1,098,470	+166,488	+17.86	557,010	541,460	
			1971 ..	1,423,677	+325,207	+29.61	726,072	697,605	
			1981 ..	1,737,423	+313,746	+22.04	887,236	850,187	
23	वर्धा	.. ..	1901 ..	386,012	..	..	194,258	191,754	Wardha
			1911 ..	460,775	+74,763	+19.37	232,351	228,424	
			1921 ..	463,696	+2,921	+0.63	235,074	228,622	
			1931 ..	516,266	+52,570	+11.34	261,394	254,872	
			1941 ..	519,330	+3,064	+0.59	262,617	256,713	
			1951 ..	538,903	+19,573	+3.77	271,751	267,152	
			1961 ..	634,277	+95,374	+17.70	322,894	311,383	
			1971 ..	779,562	+145,285	+22.91	400,040	379,522	
			1981 ..	926,618	+147,056	+18.86	475,696	450,922	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.4 (1.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
24	नागपूर	.. ..	1901 ..	748,489	..	..	375,940	372,549	Nagpur
			1911 ..	806,287	+57,798	+7.72	407,033	399,254	
			1921 ..	789,940	-16,347	-2.03	401,557	388,383	
			1931 ..	936,987	+147,047	+18.61	479,678	457,309	
			1941 ..	1,056,537	+119,550	+12.76	540,366	516,171	
			1951 ..	1,230,535	+173,998	+16.47	629,185	601,350	
			1961 ..	1,508,455	+277,920	+22.59	781,969	726,486	
			1971 ..	1,942,688	+434,233	+28.79	1,010,911	931,777	
			1981 ..	2,588,811	+646,123	+33.26	1,345,377	1,243,434	
25	भंडारा	.. ..	1901 ..	590,258	..	..	285,052	305,206	Bhandara
			1911 ..	688,463	+98,205	+16.64	337,754	350,709	
			1921 ..	720,328	+31,865	+4.63	355,821	364,507	
			1931 ..	827,558	+107,230	+14.89	410,367	417,191	
			1941 ..	966,677	+139,119	+16.81	480,982	485,695	
			1951 ..	1,075,678	+109,001	+11.28	536,603	539,075	
			1961 ..	1,272,638	+196,960	+18.31	637,366	635,272	
			1971 ..	1,585,580	+312,942	+24.59	798,072	787,508	
			1981 ..	1,837,577	+251,997	+15.89	920,159	917,418	
26	चंद्रपूर	.. ..	1901 ..	574,323	..	..	283,896	290,427	Chandrapur
			1911 ..	729,347	+155,024	+26.99	363,793	365,554	
			1921 ..	715,365	-13,982	-1.92	357,021	358,344	
			1931 ..	823,321	+107,956	+15.09	413,747	409,574	
			1941 ..	942,053	+118,732	+14.42	473,672	468,381	
			1951 ..	1,052,975	+110,922	+11.77	527,645	525,330	
			1961 ..	1,238,070	+185,095	+17.58	623,681	614,389	
			1971 ..	1,640,137	+402,067	+32.48	832,567	807,570	
			1981 ..	2,055,642	+415,505	+25.33	1,045,692	1,009,950	
	महाराष्ट्र राज्य	.. ..	1901 ..	19,391,643	..	..	9,802,129	9,589,514	Maharashtra State
			1911 ..	21,474,523	+2,082,830	+10.74	10,922,671	10,551,852	
			1921 ..	20,849,666	-624,857	-2.91	10,692,865	10,156,801	
			1931 ..	23,959,300	+3,109,634	+14.91	12,305,958	11,653,342	
			1941 ..	26,832,758	+2,873,458	+11.99	13,769,460	13,063,298	
			1951 ..	32,002,564	+5,169,896	+19.27	16,490,039	15,512,525	
			1961 ..	39,553,718	+7,551,154	+23.60	20,428,882	19,124,836	
			1971 ..	50,412,235	+10,858,517	+27.45	26,116,351	24,295,884	
			1981 ..	62,784,171	+12,371,936	+24.54	32,415,126	30,369,045	

साधार.—भारतीय जनगणना १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र भाग दोन-बं.

Source.—Census of India 1981, Series 12, Maharashtra Part II-B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5 (1.1)

गावे व शहरांची संख्या/Number of Villages and Towns

जनगणना/Population Census

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	गावे/Villages						शहरे/Towns		District		
		1971			1981			1971	1981			
		वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Un- inhabited	एकूण Total	वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Un- inhabited	एकूण Total	(9)	(10)			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)		
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	1	1	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	..	1,588	34	1,622	1,746	27	1,773	24	34	Thane
3	रायगड	..	..	1,699	67	1,766	1,827	58	1,885	14	16	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	1,514	5	1,519	2,038	5	2,043	15	13	Ratnagiri
5	नाशिक	..	..	1,628	4	1,632	1,742	4	1,746	20	19	Nashik
6	धुळे	..	..	1,379	23	1,402	1,516	16	1,532	7	7	Dhule
7	जळगाव	..	..	1,423	28	1,451	1,475	27	1,502	15	15	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	..	1,312	5	1,317	1,503	2	1,505	6	8	Ahmadnagar
9	पुणे	..	..	1,481	17	1,498	1,753	15	1,768	22	26	Pune
10	सातारा	..	..	1,142	25	1,167	1,417	20	1,437	14	10	Satara
11	सांगली	..	..	539	4	543	708	2	710	7	8	Sangli
12	सोलापूर	..	..	948	5	953	1,104	6	1,110	10	10	Solapur
13	कोल्हापूर	..	..	1,083	10	1,093	1,200	8	1,208	11	12	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	..	1,866	109	1,975	1,959	80	2,039	10	10	Aurangabad
15	परभणी	..	..	1,505	72	1,577	1,615	37	1,652	12	12	Parbhani
16	बीड	..	..	1,028	14	1,042	1,256	12	1,268	7	7	Beed
17	नांदेड	..	..	1,324	64	1,388	1,425	56	1,481	11	11	Nanded
18	उस्मानाबाद	..	..	1,387	24	1,411	1,527	27	1,554	13	13	Osmanabad
19	बुलढाणा	..	..	1,232	165	1,397	1,273	127	1,400	9	9	Buldana
20	अकोला	..	..	1,489	219	1,708	1,546	197	1,743	9	9	Akola
21	अमरावती	..	..	1,637	341	1,978	1,698	301	1,999	13	12	Amravati
22	यवतमाळ	..	..	1,647	284	1,931	1,751	254	2,005	8	8	Yavatmal
23	वर्धा	..	..	962	414	1,376	1,015	356	1,371	6	6	Wardha
24	नागपूर	..	..	1,625	258	1,883	1,658	216	1,874	13	16	Nagpur
25	भंडारा	..	..	1,500	159	1,659	1,624	150	1,774	5	7	Bhandara
26	चंद्रपूर	..	..	2,840	533	3,373	2,978	476	3,454	7	8	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		..	..	35,778	2,883	38,661	39,354	2,479	41,833	289	307	Maharashtra State

आधार:—(१) भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ

(२) भारताची जनगणना, १९७१, मालिका ११, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ

Source.—(1) Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

(2) Census of India, 1971, Series 11, Maharashtra, Part II-A.

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या
AREA AND POPULATION
TABLE No. 1-6 (1-3)

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

खेड्याचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा	बरती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Total No. of inhabited villages	एकूण ग्रामीण लोकसंख्या Total rural population	लोकसंख्येचा गट/Population range							
				पेसा कमी/Less than 200		200—499		500—999			
				खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)		
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
2	ठाणे	..	..	1,746	18,65,342	142	17,690	434	1,52,522	607	4,31,944
3	रायगड	..	..	1,827	12,76,576	236	29,735	634	2,23,032	641	4,48,292
4	रत्नागिरी	..	..	2,038	19,40,394	85	10,108	465	1,69,040	788	5,72,154
5	नाशिक	..	..	1,742	20,63,594	87	11,782	346	1,21,626	581	4,19,151
6	घुठे	..	..	1,516	16,50,113	151	18,412	341	1,19,052	480	3,40,566
7	जळगाव	..	..	1,475	19,60,017	91	10,729	314	1,11,586	468	3,41,306
8	अहमदनगर	..	..	1,503	23,56,941	26	2,908	196	73,659	494	3,58,050
9	पुणे	..	..	1,753	21,93,388	138	17,541	379	1,33,456	528	3,89,860
10	सातारा	..	..	1,417	17,72,885	116	13,400	294	1,05,534	387	2,77,940
11	सांगली	..	..	708	14,37,123	13	1,579	71	26,772	176	1,31,406
12	मोलापूर	..	..	1,104	18,42,678	16	1,612	116	43,651	305	2,27,867
13	कोल्हापूर	..	..	1,200	18,84,308	35	4,384	201	73,346	337	2,64,837
14	औरंगाबाद	..	..	1,959	18,95,885	183	20,745	428	1,54,447	724	5,27,943
15	परभणी	..	..	1,615	14,86,556	132	13,832	409	1,48,217	566	4,10,186
16	बीड	..	..	1,256	12,56,259	44	5,971	328	1,21,713	444	3,19,810
17	नांदेड	..	..	1,425	14,21,485	94	10,696	320	1,17,363	502	3,64,785
18	उस्मानाबाद	..	..	1,527	18,87,383	52	6,510	274	1,01,563	500	3,65,955
19	बुलढाणा	..	..	1,273	12,29,791	194	17,405	268	95,018	410	3,00,603
20	अकोला	..	..	1,546	13,72,290	236	21,297	399	1,37,912	507	3,60,372
21	अमरावती	..	..	1,698	13,16,911	427	39,359	498	1,70,455	402	2,83,654
22	यवतमाळ	..	..	1,751	14,75,288	233	21,097	466	1,64,436	573	4,09,312
23	वर्धा	..	..	1,015	6,95,108	250	15,764	293	1,00,357	256	1,76,665
24	नागपूर	..	..	1,658	11,19,532	384	35,439	556	1,89,781	457	3,15,878
25	भंडारा	..	..	1,624	15,96,823	191	20,204	321	1,16,042	545	3,96,605
26	चंद्रपूर	..	..	2,978	17,93,907	967	91,925	897	2,97,513	657	4,74,167
महाराष्ट्र राज्य		..	..	39,354	4,07,90,577	4,523	4,60,124	9,248	32,68,093	12,330	88,91,308

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.6 (1.3)

Villages Classified by Population

Population Census, 1981

लोकसंख्येचा मट/Population range								
1,000—1,999		2,000—4,999		5,000—9,999		१०,००० आणि त्याहून अधिक 10,000 and above		District
खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
375	5,11,792	151	4,50,089	31	2,05,591	6	95,714	Thane
230	3,04,604	79	2,22,036	7	48,877	..	..	Raigad
560	7,79,480	134	3,66,414	6	48,198	..	..	Ratnagiri
497	6,82,901	196	5,66,695	30	1,96,475	5	64,964	Nashik
355	4,93,299	158	4,53,844	29	1,97,067	2	27,873	Dhule
361	5,00,885	193	5,75,182	41	2,52,901	12	1,67,428	Jalgaon
456	6,38,317	274	8,04,711	42	2,79,718	15	1,99,578	Ahmadnagar
429	6,04,150	227	6,54,738	43	2,79,939	9	1,13,704	Pune
371	5,16,852	217	6,31,098	29	1,90,426	3	37,635	Satara
231	3,36,665	159	4,90,007	46	3,06,770	12	1,43,924	Sangli
383	5,37,734	241	6,92,532	37	2,50,658	6	88,624	Solapur
352	4,93,745	222	6,59,970	44	2,88,338	9	1,17,688	Kolhapur
460	6,29,123	141	4,09,446	22	1,38,034	1	16,147	Aurangabad
396	5,36,453	99	2,92,194	13	85,674	..	..	Parbhani
334	4,59,577	93	2,56,136	11	69,980	2	23,072	Beed
383	5,16,266	116	3,32,442	8	56,143	2	23,790	Nanded
484	6,77,580	195	5,71,467	18	1,19,251	4	45,057	Osmanabad
281	3,88,634	101	2,91,077	18	1,25,568	1	11,486	Buldana
280	3,82,330	105	3,06,734	12	76,196	7	87,449	Akola
264	3,62,745	78	2,33,739	24	1,70,618	5	56,341	Amravati
367	4,98,179	97	2,67,942	12	78,320	3	36,002	Yavatmal
160	2,08,383	47	1,33,034	9	60,905	..	..	Wardha
189	2,56,757	50	1,57,009	18	1,16,474	4	48,194	Nagpur
409	5,76,570	144	3,94,802	14	92,600	..	..	Bhandara
347	4,64,026	87	2,57,822	15	1,07,335	१	1,01,119	Chandrapur
8,954	1,23,57,047	3,604	1,04,71,160	579	38,37,056	116	15,05,789	Maharashtra State

Source:— Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.6A (1.4)

शहरे/शहरे संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण/

Towns/Urban Agglomerations classified by population

जनगणना/Population Census, 1981

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	सर्व वर्ग/All Classes		वर्ग/Class I (लोकसंख्या/ Population आणि त्याहून अधिक 1,00,000 and above)		वर्ग/Class II (लोकसंख्या/ Population 50,000 to 99,999)		वर्ग/Class III (लोकसंख्या/ Population 20,000 to 49,999)		वर्ग/Class IV (लोकसंख्या/ Population 10,000 to 19,999)		वर्ग/Class V (लोकसंख्या/ Population 5,000 to 9,999)		वर्ग/Class VI (लोकसंख्या/ Population/ ५००० हून कमी Less than 5,000)		District
		शहरे/ शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Popula- tion	शहरे/ शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Popula- tion	शहरे/ शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Popula- tion	शहरे/ शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Popula- tion	शहरे/ शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Popula- tion	शहरे/ शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Popula- tion	शहरे/ शहर संकुले No. of Towns/ UA	लोकसंख्या Popula- tion	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1	82,43,405	1	82,43,405	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	24	14,86,220	3	11,53,770	1	52,398	5	1,26,907	6	84,428	7	60,764	2	7,953	Thane
3	रायगड	16	2,09,876	..	..	..	..	2	69,175	7	95,943	5	37,187	2	7,571	Raigad
4	रत्नागिरी	13	1,70,917	..	..	..	..	2	74,286	4	58,541	3	23,079	4	15,011	Ratnagiri
5	नाशिक	15	9,28,145	2	6,74,917	1	51,439	5	1,31,456	3	41,339	3	25,343	1	3,651	Nashik
6	धुळे	7	4,00,181	1	2,10,759	1	65,394	4	1,04,913	1	19,115	..	..	..	..	Dhule
7	जळगाव	14	6,58,257	2	2,77,477	2	1,26,858	8	2,20,304	2	33,618	..	..	..	..	Jalgaon
8	अहमदनगर	7	3,51,368	1	1,81,210	1	55,491	3	1,00,695	1	10,259	..	..	1	3,713	Ahmadnagar
9	पुणे	17	19,71,082	1	16,86,109	..	..	5	1,63,923	7	91,929	4	29,121	..	..	Pune
10	सातारा	10	2,65,792	..	..	2	1,37,700	2	58,520	4	51,876	2	17,696	..	..	Satara
11	सांगली	6	3,94,089	1	2,68,988	..	..	5	1,25,101	..	..	..	..	..	..	Sangli
12	सोलापूर	10	7,67,466	1	5,14,860	2	1,36,917	1	28,371	5	79,018	1	8,300	..	..	Solapur
13	कोल्हापूर	11	6,22,022	2	4,85,143	..	..	2	54,287	4	66,594	1	8,613	2	7,385	Kolhapur
14	औरंगाबाद	9	5,37,535	2	4,38,697	..	..	2	41,783	3	39,059	2	17,996	..	..	Aurangabad
15	परभणी	12	3,42,822	1	1,09,364	..	..	6	1,61,043	4	64,498	1	7,917	..	..	Parbhani
16	बीड	7	2,29,771	..	..	1	80,287	3	1,13,863	2	28,331	1	7,290	..	..	Beed
17	नांदेड	11	3,27,849	1	1,91,269	..	..	1	27,625	6	84,689	3	24,266	..	..	Nanded
18	उस्मानाबाद	13	3,43,237	1	1,11,986	1	50,564	1	39,068	9	1,31,954	1	9,665	..	..	Osmanabad
19	बुलढाणा	9	2,78,986	..	..	1	61,992	6	1,85,005	2	31,989	..	..	..	..	Buldana
20	अकोला	9	4,54,662	1	2,25,412	1	51,936	4	1,33,966	3	43,348	..	..	..	..	Akola

21	अमरावती	..	..	12	5,44,499	1	2,61,404	1	81,186	5	1,38,123	4	61,166	..	..	1	2,620	Amravati
22	यवतमाळ	..	..	8	2,62,135	..	..	1	89,071	4	1,23,076	3	49,988	..	..	..	..	Yavatmal
23	वर्धा	..	..	6	2,31,510	..	..	2	1,47,570	2	62,477	1	11,566	1	9,897	..	..	Wardha
24	नागपूर	..	..	14	14,69,279	1	13,02,066	..	..	2	57,943	5	72,935	4	31,381	2	4,954	Nagpur
25	भंडारा	..	..	7	2,40,754	1	1,00,423	1	56,025	1	34,840	2	37,151	2	12,315	..	..	Bhandara
26	चंद्रपूर	..	..	8	2,61,735	1	1,15,777	1	61,398	1	34,187	3	41,286	1	7,193	1	1,854	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य				276	2,19,93,594	25	1,65,53,036	20	13,06,226	82	24,10,937	91	13,30,620	42	3,38,023	16	54,752	Maharashtra State

UA.— शहर संकुले/Urban Agglomeration.

आधार.— भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source.— Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part-II-A.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तपता क्रमांक/TABLE No. 1.7 (1.5)
शाहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या
Population of towns, urban areas and rural areas
जनगणना/Population Census, 1981

जिल्हा/शाहरे/शाहर संकुले		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	District/Town/U.A.* (1)	
(1)		(2)	(3)	(4)		
महाराष्ट्र राज्य		एकूण/Total	6,27,84,171	3,24,15,126	3,03,69,045	Maharashtra State.
	ग्रामीण/Rural	4,07,90,577	2,05,27,456	2,02,63,121		
	नागरी/Urban	2,19,93,594	1,18,87,670	1,01,05,924		
बृहन्मुंबई		एकूण/Total	82,43,405	46,52,646	35,90,759	Gr. Bombay
	ग्रामीण/Rural	..	..	..		
	नागरी/Urban	82,43,405	46,52,646	35,90,759		
2. ठाणे		एकूण/Total	33,51,562	17,79,645	15,71,917	Thane
	ग्रामीण/Rural	18,65,342	9,65,472	8,99,870		
	नागरी/Urban	14,86,220	8,14,173	6,72,047		
I.	उल्हासनगर शहर संकुल	..	6,48,671	3,45,657	3,03,014	Ulhasnagar Urban Agglo.
II.	ठाणे शहर संकुल	..	3,89,801	2,15,703	1,74,098	Thane Urban Agglo.
III.	दरभाई	..	25,646	13,777	11,869	Bhayandar
IV.	मुंब्रा	..	22,657	12,050	10,607	Mumbra
V.	बाळकुम	..	9,019	5,116	3,903	Balkum
VI.	कोळशेत	..	10,190	6,008	4,182	Kolshet
VII.	घनसोळी	..	8,062	4,480	3,582	Ghansoli
VIII.	वसई शहर संकुल	..	52,398	27,062	25,336	Vasai Urban Agglo.
IX.	विरार	..	23,303	12,605	10,698	Virar
X.	सोपारा	..	4,337	2,250	2,087	Sopara
XI.	शिरगांव	..	3,616	1,836	1,780	Shirgaon
XII.	पालघर	..	12,481	6,526	5,955	Palghar
XIII.	डहाणू शहर संकुल	..	15,666	8,361	7,305	Dahanu Urban Agglo.
XIV.	जव्हार	..	7,055	3,674	3,381	Jawhar
XV.	वाडा	..	9,384	4,928	4,456	Vada
XVI.	भिवंडी (न.प.)	..	1,15,298	69,350	45,948	Bhiwandi City (M)
XVII.	नारपोली	..	25,788	16,927	8,861	Narpoli
XVIII.	नागाव	..	29,513	18,303	11,210	Nagaon
XIX.	शाहापूर	..	8,824	4,581	4,243	Shahapur
XX.	चिकनघर	..	9,976	5,428	4,548	Chikanghar
XXI.	चोले	..	8,444	4,642	3,802	Chole
XXII.	गजबंधन पाथर्ली	..	13,474	7,405	6,069	Gajabandhan Patharli.
XXIII.	आयरे	..	19,320	10,414	8,906	Ayare
XXIV.	कुळगाव	..	13,297	7,090	6,207	Kulgaon
3. रायगड		एकूण/ Total	14,86,452	7,26,512	7,59,940	Raigad
	ग्रामीण/Rural	12,76,576	6,16,281	6,60,295		
	नागरी/Urban	2,09,876	1,10,231	99,645		
I.	अलिबाग (न.प.)	..	14,051	7,258	6,793	Alibag (M)
II.	रेवढंडा	..	7,246	3,638	3,608	Revdanda
III.	उरण (न.प.)	..	15,168	7,951	7,217	Uran (M)
IV.	केगाव	..	6,635	3,784	2,851	Kegaon
A.	पनवेल (न.प.)	..	37,073	19,550	17,523	Panvel (M)
VI.	रासायनी	..	3,651	1,978	1,673	Rasayani
VII.	नेरळ	..	9,523	5,012	4,511	Neral
VIII.	करजत	..	7,970	4,238	3,732	Karjat
IX.	माथेरान (न.प.)	..	3,920	2,255	1,665	Matheran (M)
X.	खोपोली (न.प.)	..	32,102	17,523	14,579	Khopoli (M)
XI.	पेण (न.प.)	..	14,772	7,606	7,166	Pen (M)
XII.	रोहा अष्टमी (न.प.)	..	11,781	6,393	5,388	Roha Ashtami (M)
XIII.	गोरेगाव	..	5,813	2,882	2,931	Goregaon
XIV.	महाड (न.प.)	..	15,196	7,919	7,277	Mahad (M)
XV.	श्रीवर्धन (न.प.)	..	13,740	6,840	6,900	Shrivardhan (M)
XVI.	मुरुड (न.प.)	..	11,235	5,404	5,831	Murud (M)

*UA—Urban Agglomeration.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.7 (i.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
4. रत्नागिरी	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नागरी/Urban	21,11,311 19,40,394 1,70,917	9,43,395 8,57,891 85,504	11,67,916 10,82,503 85,413	Ratnagiri
I. रत्नागिरी (न.प.)		47,036	24,374	22,662	Ratnagiri (M)
II. हर्ण		4,703	2,303	2,400	Harnai
III. दापोली कॅम्प		7,832	4,146	3,686	Dapoli Camp
IV. दाभोल		6,363	2,952	3,411	Dabhol
V. खेड (न.प.)		10,203	5,165	5,038	Khed (M)
VI. चिपळण (न.प.)		27,250	13,437	13,813	Chiplun (M)
VII. पोफळी		4,817	2,425	2,392	Pophali
VIII. अलोरे		3,288	1,654	1,634	Alore
IX. राजापूर (न.प.)		8,884	4,363	4,521	Rajapur (M)
X. कनकवली		2,203	1,050	1,153	Kankavali
XI. सावंतवाडी (न.प.)		18,671	9,397	9,274	Sawantwadi (M)
XII. वेंगुर्ला (न.प.)		12,339	6,089	6,250	Vengurla (M)
XIII. मालवण (न.प.)		17,328	8,149	9,179	Malvan (M)
5. नाशिक	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नागरी/Urban	29,91,739 20,63,594 9,28,145	15,44,532 10,53,194 4,91,338	14,47,207 10,10,400 4,36,807	Nashik
I. नाशिक शहर संकुल		4,29,034	2,33,508	1,95,526	Nashik Urban Agglo.
II. वडनेर		3,651	1,897	1,754	Vadner
III. त्रिंबक (न.प.)		6,759	3,588	3,171	Trimbak (M)
IV. एकलहारे		10,318	5,703	4,615	Eklahare
V. सटाणा (न.प.)		20,821	11,003	9,818	Sarana (M)
VI. मालेगांव (न.प.)		2,45,883	1,26,326	1,19,557	Malegaon City (M)
VII. रावळगांव		13,253	6,765	6,487	Ravalgaon
VIII. चांदवड		9,946	5,435	4,511	Chandvad
IX. मनमाड (न.प.)		51,439	26,424	25,015	Manmad (M)
X. नान्दागांव (न.प.)		17,768	9,240	8,528	Nandgaon (M)
XI. येवला (न.प.)		28,343	14,561	13,782	Yevala (M)
XII. ओझर		39,905	20,495	19,410	Ozar
XIII. लासलगांव		8,638	4,514	4,124	Lasalgaon
XIV. सिन्नर (न.प.)		21,926	11,137	10,789	Sinnar (M)
XV. इगतपुरी (न.प.)		20,461	10,741	9,720	Igatpuri (M)
6. धुळे	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नागरी/Urban	20,50,294 16,50,113 4,00,181	10,43,140 8,34,193 2,08,947	10,07,154 8,15,920 1,91,234	Dhule
I. धुळे (न.प.)		2,10,759	1,10,869	99,890	Dhule City (M)
II. नवापूर		19,115	9,918	9,197	Nawapur
III. नंदुरबार (न.प.)		65,394	34,012	31,382	Nandurbar (M)
IV. तळोदे (न.प.)		20,055	10,281	9,774	Talode (M)
V. शहाडे (न.प.)		24,955	12,899	12,056	Shahade (M)
VI. शिरपूर (न.प.)		34,013	17,547	16,466	Shirpur (M)
VII. दोडाइचा (न.प.)		25,890	13,421	12,469	Dondaicha (M)
7. जळगांव	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नागरी/Urban	26,18,274 19,60,017 6,58,257	13,42,963 10,01,694 3,41,269	12,75,311 9,58,323 3,16,988	Jalgaon
I. जळगांव (न.प.)		1,45,335	76,258	69,077	Jalgaon City (M)
II. चोपडा (न.प.)		40,931	20,741	20,190	Chopda (M)
III. यावल (न.प.)		25,049	12,949	12,100	Yawal (M)
IV. फैजपूर (न.प.)		17,629	9,067	8,562	Faizpur (M)
V. रावेर (न.प.)		20,346	10,491	9,855	Raver (M)
VI. सावडा (न.प.)		15,989	8,165	7,824	Savda (M)
VII. भुसावळ शहर संकुल		1,32,142	68,934	63,208	Bhusaval Urban Agglo.
VIII. वरणगांव		26,553	13,832	12,721	Varangaon
IX. पाचोरा (न.प.)		31,564	16,301	15,263	Pachora (M)
X. चाळीसगांव (न.प.)		59,342	30,981	28,361	Chalisgaon (M)
XI. परोळा (न.प.)		24,328	12,480	11,848	Parola (M)
XII. धरणगांव (न.प.)		28,736	14,416	14,320	Dharangaon (M)
XIII. एरंडोल (न.प.)		22,797	11,684	11,113	Erandol (M)
XIV. बमळनेर (न.प.)		67,516	34,970	32,546	Amalner (M)

तबता क्रमांक/TABLE No. 1-7 (1-5)—contd.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
8.	अहमदनगर	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	27,08,309 23,56,941 3,51,368	13,82,632 11,96,669 1,85,963	13,25,677 11,60,272 1,65,405	Ahmadnagar
I.	अहमदनगर शहर संकुल	.. ..	1,81,210	98,105	83,105	Ahmadnagar Urban Agglo.
II.	राहुरी (न.प.)	.. ..	23,781	12,152	11,569	Rahuri (M)
III.	वरवंडी	.. ..	3,713	1,859	1,854	Warwandi
IV.	श्रीरामपूर (न.प.)	.. ..	55,491	28,511	26,980	Shrirampur (M)
V.	संगमनेर (न.प.)	.. ..	40,088	20,753	19,335	Sangamner (M)
VI.	कोपरगाव (न.प.)	.. ..	36,886	19,176	17,710	Kopergaon (M)
VII.	वारी	.. ..	10,259	5,407	4,852	Wari.
9.	पुणे	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	41,64,470 21,93,388 19,71,082	42,50,088 11,03,277 10,46,811	20,14,382 10,90,111 9,24,271	Pune
I.	पुणे शहर संकुल	.. ..	16,86,109	8,96,875	7,89,234	Pune Urban Agglo.
II.	सांगवी हवेली	.. ..	11,969	6,316	5,653	Sangvi Haveli
III.	वडगाव शेरी	.. ..	13,050	7,037	6,013	Vadgaon Sheri
IV.	कळस	.. ..	11,058	5,901	5,157	Kalas
V.	आळंदी (न.प.)	.. ..	7,523	4,158	3,365	Alandi (M)
VI.	जुन्नर (न.प.)	.. ..	18,311	9,620	8,691	Junnar (M)
VII.	शिरपूर (न.प.)	.. ..	12,181	6,206	5,975	Shirpur (M)
VIII.	दौंड शहर संकुल	.. ..	44,893	23,542	21,351	Daund Urban Agglo.
IX.	कळंब	.. ..	23,129	12,001	11,128	Kalamb
X.	इंदापूर (न.प.)	.. ..	9,418	4,882	4,536	Indapur (M)
XI.	बारामती (न.प.)	.. ..	37,121	19,244	17,877	Baramati (M)
XII.	सासवड (न.प.)	.. ..	12,526	6,555	5,971	Sasvad (M)
XIII.	शिवतकार (नीरा)	.. ..	7,054	3,648	3,406	Shivatkar (Nira)
XIV.	जेजुरी (न.प.)	.. ..	5,126	2,613	2,513	Jejuri (M)
XV.	भोर (न.प.)	.. ..	12,834	6,642	6,192	Bhor (M)
XVI.	लोणावळा (न.प.)	.. ..	36,260	19,628	16,632	Lonavala (M)
XVII.	तळेगाव दाभाडे (न.प.)	.. ..	22,520	11,943	10,577	Talegaon Dabhade (M)
10.	सातारा	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	20,38,677 17,72,885 2,65,792	9,89,122 8,50,402 1,38,720	10,49,555 9,22,483 1,27,072	Satara
I.	सातारा (न.प.)	.. ..	83,336	43,972	39,364	Satara (M)
II.	वाई (न.प.)	.. ..	24,661	12,470	12,191	Wai (M)
III.	कोरेगाव	.. ..	14,594	7,491	7,103	Koregaon
IV.	सातारा रोड	.. ..	10,867	5,530	5,337	Satara Road
V.	रहिमतपूर (न.प.)	.. ..	11,666	5,674	5,992	Rahimatpur (M)
VI.	फलटण (न.प.)	.. ..	33,859	17,685	16,174	Phaltan (M)
VII.	म्हसवड (न.प.)	.. ..	14,749	7,330	7,419	Mhasvad (M)
VIII.	कराड (न.प.)	.. ..	54,364	29,040	25,324	Karad (M)
IX.	महाबळेश्वर (न.प.)	.. ..	9,061	4,981	4,080	Mahabaleshwar (M)
X.	पांचगणी (न.प.)	.. ..	8,635	4,547	4,088	Panchgani (M)
11.	सांगली	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	18,31,212 14,37,123 3,94,089	9,31,187 7,25,872 2,05,315	9,00,025 7,11,251 1,88,774	Sangli
I.	सांगली शहर संकुल	.. ..	2,68,988	1,40,496	1,28,492	Sangli Urban Agglo.
II.	तासगाव (न.प.)	.. ..	26,159	13,550	12,609	Tasgaon (M)
III.	किर्लोस्करवाडी	.. ..	20,512	10,733	9,779	Kirloskarwadi
IV.	विटा (न.प.)	.. ..	24,081	12,521	11,560	Vita (M)
V.	उरण इस्लामपूर (न.प.)	.. ..	33,016	17,101	15,915	Uran Islampur (M)
VI.	आष्टा (न.प.)	.. ..	21,333	10,914	10,419	Astha (M)

तबता क्रमांक/TABLE No. 1-7 (1-5)—contd.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
12.	सोलापूर	एकूण/Total	26,10,144	13,44,147	12,65,997	Solapur
		ग्रामीण/Rural	18,42,678	9,46,725	8,95,953	
		नागरी/Urban	7,67,466	3,97,422	3,70,044	
I.	सोलापूर शहर संकुल		5,14,860	2,66,344	2,48,516	Solapur Urban Agglo
II.	बाशी (न.प.)		72,537	38,099	34,438	Barshi (M)
III.	अक्कलकोट (न.प.)		28,371	14,570	13,801	Akkalkot (M)
IV.	मैदगी (न.प.)		11,079	5,485	5,594	Maindargi (M)
V.	दुधनी (न.प.)		8,300	4,217	4,083	Dudhani (M)
VI.	मंगळवेढे (न.प.)		16,802	8,710	8,092	Mangalvedhe (M)
VII.	पंढरपूर (न.प.)		64,380	33,427	30,953	Pandharpur (M)
VIII.	सांगोळा (न.प.)		14,854	7,667	7,187	Sangola (M)
IX.	करमाळा (न.प.)		16,729	8,802	7,927	Karmala (M)
X.	कुर्डूवाडी (न.प.)		19,554	10,101	9,453	Kurduwadi (M)
13.	कोल्हापूर	एकूण/Total	25,06,330	12,73,881	12,32,449	Kolhapur
		ग्रामीण/Rural	18,84,308	9,45,621	9,38,687	
		नागरी/Urban	6,22,022	3,28,260	2,93,762	
I.	कोल्हापूर शहर संकुल		3,51,392	1,84,874	1,66,518	Kolhapur Urban Agglo.
II.	पन्हाळा (न.प.)		2,540	1,373	1,167	Panhala (M)
III.	इचलकरंजी (न.प.)		1,33,751	72,250	61,501	Ichalkaranji city (M)
IV.	काबनूर		30,275	16,230	14,045	Kabnur
V.	वडगाव कसबा (न.प.)		14,430	7,471	6,959	Vadgaon Kasba (M)
VI.	जयसिंगपूर (न.प.)		24,012	12,383	11,629	Jaysingpur (M)
VII.	कुरुंदवड (न.प.)		17,084	8,686	8,398	Kurundvad (M)
VIII.	कागल (न.प.)		16,545	8,554	7,991	Kagal (M)
IX.	मुरगुड (न.प.)		8,613	4,415	4,198	Murgud (M)
X.	गडहिंगलज (न.प.)		18,535	9,555	8,980	Gadhinglaj (M)
XI.	मलकापूर (न.प.)		4,845	2,469	2,376	Malkapur (M)
14.	औरंगाबाद	एकूण/Total	24,33,420	12,49,632	11,83,788	Aurangabad
		ग्रामीण/Rural	18,95,885	9,65,377	9,30,508	
		नागरी/Urban	5,37,535	2,84,255	2,53,280	
I.	औरंगाबाद शहर संकुल		3,16,421	1,70,347	1,46,074	Aurangabad Urban Agglo.
II.	खुल्दाबाद (न.प.)		8,315	4,272	4,043	Khuldabad (M)
III.	कन्नड (न.प.)		16,391	8,572	7,819	Kannad (M)
IV.	भोकरदन (न.प.)		9,681	4,949	4,732	Bhokardan (M)
V.	जालना (न.प.)		1,22,276	62,828	59,448	Jalna City (M)
VI.	अंबड (न.प.)		11,200	5,793	5,407	Ambad (M)
VII.	पैठण (न.प.)		21,126	10,740	10,386	Paithan (M)
VIII.	गंगापूर (न.प.)		11,468	6,032	5,436	Gangapur (M)
IX.	वैजापूर (न.प.)		20,657	10,722	9,935	Vajapur (M)
15.	परभणी	एकूण/Total	18,29,378	9,29,638	8,99,740	Parbhani
		ग्रामीण/Rural	14,86,556	7,52,408	7,34,148	
		नागरी/Urban	3,42,822	1,77,230	1,65,592	
I.	परभणी (न.प.)		1,09,364	57,326	52,038	Parbhani City (M)
II.	पुर्णा (न.प.)		22,697	11,762	10,935	Purna (M)
III.	जिंतूर (न.प.)		20,251	10,378	9,873	Jintur (M)
IV.	हिंगोली (न.प.)		41,568	21,492	20,076	Hingoli (M)
V.	कळमनुरी (न.प.)		11,845	6,123	5,722	Kalamnuri (M)
VI.	बसमत (न.प.)		29,918	15,402	14,516	Basmath (M)
VII.	गंगाखेड (न.प.)		19,739	10,101	9,638	Gangakhed (M)
VIII.	सोनपेठ (न.प.)		7,917	4,004	3,913	Sonpeth (M)
IX.	सैलू (न.प.)		24,779	12,723	12,056	Sailu (M)
X.	मानवत (न.प.)		21,830	11,101	10,729	Manwath (M)
XI.	पाथरी (न.प.)		16,480	8,439	8,041	Pathari (M)
XII.	परतूर (न.प.)		16,434	8,379	8,505	Partur (M)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
16.	बीड	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	14,86,030 12,56,259 2,29,771	7,55,971 6,36,075 1,19,896	7,30,059 6,20,184 1,09,875	Beed
I.	बीड (न.प.)	.. .. .	80,287	42,064	38,223	Beed (M)
II.	गेवराई (न.प.)	.. .. .	15,495	8,037	7,458	Georai (M)
III.	मांजलेगाव (न.प.)	.. .. .	22,555	11,499	11,056	Manjlegaon (M)
IV.	परळी (न.प.)	.. .. .	48,946	25,582	23,364	Parli (M)
V.	अंबेजोगाई (न.प.)	.. .. .	42,362	22,434	19,928	Amb.jgoai (M)
VI.	धारुर (न.प.)	.. .. .	12,836	6,522	6,314	Dharur (M)
VII.	आष्टी	.. .. .	7,290	3,758	3,532	Asthi.
17.	नांदेड	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	17,49,334 14,21,485 3,27,849	8,92,417 7,21,514 1,70,903	8,56,917 6,99,971 1,56,946	Nanded
I.	नांदेड (न.प.)	.. .. .	1,91,269	1,00,333	90,936	Nanded City (M)
II.	मुदखेड (न.प.)	.. .. .	9,865	5,023	4,842	Mudkhed (M)
III.	हादगाव (न.प.)	.. .. .	11,127	5,812	5,315	Hadgaon (M)
IV.	किनवट (न.प.)	.. .. .	16,476	8,516	7,960	Kinwar (M)
V.	पेठ उमरी (न.प.)	.. .. .	6,625	3,577	3,048	Peth Umri (M)
VI.	धर्माबाद (न.प.)	.. .. .	19,146	9,895	9,251	Dharmabad (M)
VII.	कुंडलवाडी (न.प.)	.. .. .	11,617	5,834	5,783	Kundalvadi (M)
VIII.	बिलोली (न.प.)	.. .. .	7,776	3,947	3,829	Biloli (M)
IX.	देगलूर (न.प.)	.. .. .	27,625	14,290	13,335	Deglur (M)
X.	मुखेड (न.प.)	.. .. .	14,006	7,236	6,770	Mukhed (M)
XI.	कंधार (न.प.)	.. .. .	12,317	6,440	5,877	Khandhar (M)
18.	उस्मानाबाद	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	22,30,620 18,87,383 3,43,237	11,39,197 9,59,644 1,79,553	10,91,423 9,27,739 1,63,684	Osmanabad
I.	नळदुर्ग (न.प.)	.. .. .	9,665	4,932	4,733	Naldurg (M)
II.	उस्मानाबाद (न.प.)	.. .. .	39,068	20,391	18,677	Osmanabad (M)
III.	कळंब (न.प.)	.. .. .	13,788	7,153	6,635	Kalamb (M)
IV.	लातूर (न.प.)	.. .. .	1,11,986	59,279	52,707	Latur City (M)
V.	अहमदपूर (न.प.)	.. .. .	16,537	8,599	7,938	Ahmadpur (M)
VI.	उदगीर (न.प.)	.. .. .	50,564	26,845	23,719	Udgir (M)
VII.	निलंगा (न.प.)	.. .. .	17,201	8,807	8,394	Nilanga (M)
VIII.	औसा (न.प.)	.. .. .	16,761	8,676	8,085	Ausa (M)
IX.	मुरुम (न.प.)	.. .. .	13,451	6,803	6,648	Murum (M)
X.	उमरगा (न.प.)	.. .. .	16,087	8,368	7,719	Umarga (M)
XI.	तुळजापूर (न.प.)	.. .. .	16,941	8,736	8,205	Tuljapur (M)
XII.	परांडा (न.प.)	.. .. .	10,894	5,623	5,271	Paranda (M)
XIII.	भूम (न.प.)	.. .. .	10,294	5,341	4,953	Bhum (M)
19.	बुलढाणा	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	15,08,777 12,29,791 2,78,986	7,70,833 6,25,988 1,44,845	7,37,944 6,03,803 1,34,141	Buldana
I.	बुलढाणा (न.प.)	.. .. .	35,914	19,024	16,890	Buldana (M)
II.	चिखली (न.प.)	.. .. .	27,606	14,413	13,193	Chikhli (M)
III.	देऊळगांव राजा (न.प.)	.. .. .	14,088	7,286	6,802	Deulgaon Raja (M)
IV.	मलकापूर (न.प.)	.. .. .	43,121	22,220	20,901	Malkapur (M)
V.	नांदूरा (न.प.)	.. .. .	24,402	12,577	11,825	Nandura (M)
VI.	जळगाव (न.प.)	.. .. .	17,901	9,152	8,749	Jalgaon (M)
VII.	खामगाव (न.प.)	.. .. .	61,992	32,399	29,593	Khamgaon (M)
VIII.	शेगाव (न.प.)	.. .. .	31,580	16,193	15,387	Shegaon (M)
IX.	मेहकर (न.प.)	.. .. .	22,382	11,581	10,801	Mehkar (M)

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.7(1.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)		
20.	अकोला	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नागरी/Urban	18,26,952 13,72,290 4,54,662	9,37,824 7,01,592 2,36,232	8,89,128 6,70,698 2,18,430	Akola
I.	अकोला (न.प.)		2,25,412	1,17,945	1,07,467	Akola City (M)
II.	अकोट (न.प.)		51,936	26,694	25,242	Akot (M)
III.	तेल्हारा (न.प.)		11,204	5,821	5,383	Telhara (M)
IV.	कारंजा (न.प.)		39,749	20,361	19,388	Karanja (M)
V.	मुर्तिजापुर (न.प.)		28,991	14,878	14,113	Murtijapur (M)
VI.	मंगरुळपीर (न.प.)		17,875	9,345	8,530	Mangrulpir (M)
VII.	वाशिम (न.प.)		39,804	20,504	19,300	Washim (M)
VIII.	बाळापुर (न.प.)		25,422	13,223	12,199	Balapur (M)
IX.	पातूर (न.प.)		14,269	7,461	6,808	Patur (M)
21.	अमरावती	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नागरी/Urban	18,61,410 13,16,911 5,44,499	9,61,645 6,78,517 2,83,047	8,99,846 6,38,394 2,61,452	Amravati
I.	अमरावती (न.प.)		2,61,404	1,36,514	1,24,890	Amravati City (M)
II.	बडनेरा (न.प.)		32,351	16,673	15,678	Badnera (M)
III.	अचलपूर (न.प.)		81,186	41,868	39,318	Achalpur (M)
IV.	चांदुरबाजार (न.प.)		11,923	6,163	5,760	Chandurbazar (M)
V.	वरुड (न.प.)		25,761	13,507	12,254	Warud (M)
VI.	मोरशी (न.प.)		20,524	10,620	9,904	Morshi (M)
VII.	सोदूरजना (न.प.)		17,282	8,999	8,283	Sendurjana (M)
VIII.	दत्तापूर धामणगाव (न.प.)		18,349	9,438	8,911	Dattapur Dhaman- gaon (M).
IX.	चांदूर (न.प.)		13,612	6,968	6,644	Chandur (M)
X.	अंजनगाव (न.प.)		33,583	17,416	16,167	Anjangaon (M)
XI.	दर्यापूर बनोसा (न.प.)		25,904	13,405	12,499	Daraypur Banosa (M)
XII.	चिखलदरा (न.प.)		2,620	1,476	1,144	Chikaldara (M)
22.	यवतमाळ	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नागरी/Urban	17,37,423 14,75,288 2,62,135	8,87,236 7,50,301 1,36,935	8,50,187 7,24,987 1,25,200	Yavatmal
I.	यवतमाळ (न.प.)		89,071	46,472	42,599	Yavatmal (M)
II.	पांडरकवडा (न.प.)		17,588	9,159	8,429	Pandharkaoda (M)
III.	घाटंजी (न.प.)		12,628	6,808	5,820	Ghatanji (M)
IV.	वणी (न.प.)		31,773	16,580	15,193	Wani (M)
V.	पुसद (न.प.)		41,484	21,832	19,652	Pusad (M)
VI.	उमरखेड (न.प.)		23,316	12,160	11,156	Umarkhed (M)
VII.	दिग्रस (न.प.)		26,503	13,757	12,746	Digras (M)
VIII.	दारव्हा (न.प.)		19,772	10,167	9,605	Darwha (M)
23.	वर्धा	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नागरी/Urban	9,26,618 6,95,108 2,31,510	4,75,696 3,55,774 1,19,922	4,50,922 3,39,334 1,11,588	Wardha
I.	वर्धा (न.प.)		88,495	46,056	42,439	Wardha (M)
II.	पुलगाव (न.प.)		31,358	16,208	15,150	Pulgaon (M)
III.	देवळी (न.प.)		11,566	5,946	5,620	Deoli (M)
IV.	सिंदी (न.प.)		9,897	5,142	4,755	Sindi (M)
V.	आर्वी (न.प.)		31,119	15,951	15,168	Arvi (M)
VI.	हिंगणघाट (न.प.)		59,075	30,619	28,456	Hinganghat (M)

तबता क्रमांक/TABLE No. 1-7 (1-5) - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
24. नागपुर	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	25,88,811 11,19,532 14,69,279	13,45,377 5,77,082 7,68,295	12,43,434 5,42,450 7,00,984	Nagpur *
I. नागपुर शहर संकुल	.. .. .	13,02,066	6,81,671	6,20,395	Nagpur Urban Agglo.
II. डवलामेटी	.. .. .	1,771	917	854	Davlameti
III. काटोल (न.प.)	.. .. .	24,033	12,503	11,530	Katol (M)
IV. नरखेड (न.प.)	.. .. .	15,878	8,211	7,667	Narkhed (M)
V. मोवाड (न.प.)	.. .. .	6,971	3,564	3,407	Mowad (M)
VI. सावनेर (न.प.)	.. .. .	15,541	8,077	7,464	Savner (M)
VII. कळमेश्वर (न.प.)	.. .. .	9,439	4,927	4,512	Kalmeshwar (M)
VIII. खापा (न.प.)	.. .. .	12,722	6,445	6,277	Khapa (M)
IX. मोहपा (न.प.)	.. .. .	6,430	3,371	3,059	Mohpa (M)
X. चिचोली	.. .. .	8,541	4,507	4,034	Chicholi.
XI. बीना	.. .. .	3,183	1,671	1,512	Bina
XII. रामटेक (न.प.)	.. .. .	16,734	8,662	8,072	Ramtek (M)
XIII. कन्हान पंपरी	.. .. .	12,060	6,317	5,743	Kanhan Pimpri
XIV. उमरेड (न.प.)	.. .. .	33,910	17,452	16,458	Umred (M)
25. भंडारा	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	18,37,577 15,96,823 2,40,754	9,20,159 7,97,396 1,22,763	9,17,418 7,99,427 1,17,991	Bhandara
I. भंडारा (न.प.)	.. .. .	56,025	28,822	27,203	Bhandara (M)
II. तुमसर (न.प.)	.. .. .	34,840	17,645	17,195	Tumsar (M)
III. पावनी (न.प.)	.. .. .	18,699	9,452	9,247	Pauni (M)
IV. मोहाडी	.. .. .	7,026	3,547	3,479	Mohadi
V. वरठी	.. .. .	5,289	2,670	2,619	Warthi
VI. गोंदिया (न.प.)	.. .. .	1,00,423	51,395	49,028	Gondia City (M)
VII. तिरोरा (न.प.)	.. .. .	18,452	9,232	9,220	Tirora (M)
26. चंद्रपूर	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	20,55,642 17,93,907 2,61,735	10,45,692 9,08,497 1,37,195	10,09,950 8,85,410 1,24,540	Chandrapur
I. चंद्रपूर (न.प.)	.. .. .	1,15,777	60,749	55,028	Chandrapur City (M)
II. बल्लारपूर (न.प.)	.. .. .	61,398	32,408	28,990	Ballarpur (M)
III. घुगुस	.. .. .	15,214	7,974	7,240	Ghugus
IV. वरोडा (न.प.)	.. .. .	34,187	18,149	16,038	Waroda (M)
V. माजरी	.. .. .	1,894	1,009	885	Majari
VI. देसाईगंज (न.प.)	.. .. .	15,503	7,691	7,812	Desaiganj (M)
VII. राजुरा (न.प.)	.. .. .	10,569	5,564	5,005	Rajura (M)
VIII. साष्टी	.. .. .	7,193	3,651	3,542	Sasti

टीप/Note.—न.प.—नगरपरिषद./M—Municipality. U. A. शहर संकुल / Urban Agglomeration.

आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

तबता क्रमांक
TABLE No 1.8

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1*8 and 1*9 (2-1)

ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे
Main Workers, marginal workers and non-workers in rural and urban areas

(जनगणना/Population Census, 1981)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	मुख्यतः काम करणारे/Main workers							Total Rural Urban (3)	District (2)
			एकूण लोकसंख्या (संस्थामधील व बेघरांची वस्तु) Total population (including institutional and houseless population)			एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers (I-IX)					
			व्यक्ति Persons (4)	पुरुष Males (5)	स्त्रिया Females (6)	व्यक्ति Persons (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)			
1	बृहन्मुंबई	ए ग्र ना	82,43,405 82,43,405	46,52,646 46,52,646	35,90,759 35,90,759	28,60,054 28,60,054	25,52,548 25,52,548	3,07,506 3,07,506	T R U	Greater Bombay	
2	ठाणे	ए ग्र ना	33,51,562 18,65,342 14,86,220	17,79,645 9,65,472 8,14,173	15,71,917 8,99,870 6,72,047	12,67,771 7,77,895 4,89,876	9,67,380 5,29,523 4,37,857	3,00,391 2,48,372 52,019	T R U	Thane	
3	रायगड	ए ग्र ना	14,86,452 12,76,576 2,09,876	7,26,512 6,16,281 1,10,231	7,59,940 6,60,295 99,645	5,55,728 4,88,497 67,231	3,55,362 2,98,937 56,425	2,00,366 1,89,560 10,806	T R U	Raigad	
4	रत्नागिरी	ए ग्र ना	21,11,311 19,40,394 1,70,917	9,43,395 8,57,891 85,504	11,67,916 10,82,503 85,413	7,19,150 6,73,435 45,715	4,05,745 3,67,782 37,963	3,13,405 3,05,653 7,752	T R U	Ratnagiri	
5	नाशिक	ए ग्र ना	29,91,739 20,63,594 9,28,145	15,44,532 10,53,194 4,91,338	14,47,207 10,10,400 4,36,807	12,19,868 9,42,072 2,77,796	7,99,670 5,64,204 2,35,466	4,20,198 3,77,868 42,330	T R U	Nashik	
6	धुळे	ए ग्र ना	20,50,294 16,50,113 4,00,181	10,43,140 8,34,193 2,08,947	10,07,154 8,15,920 1,91,234	7,79,326 6,72,310 1,07,016	5,42,749 4,52,036 90,713	2,36,577 2,20,274 16,303	T R U	Dhule	
7	जळगांव	ए ग्र ना	26,18,274 19,60,017 6,58,257	13,42,963 10,01,694 3,41,269	12,75,311 9,58,323 3,16,988	10,35,988 8,55,151 1,80,837	6,86,828 5,32,720 1,54,108	3,49,160 3,22,431 26,729	T R U	Jalgaon	
8	अहमदनगर	ए ग्र ना	27,08,309 23,56,941 3,51,368	13,82,632 11,96,669 1,85,963	13,25,677 11,60,272 1,65,405	11,25,377 10,16,276 1,09,101	7,21,673 6,30,859 90,814	4,03,704 3,85,417 18,287	T R U	Ahmadnagar	

9	पुणे	..	..	ए	41,64,470	21,50,088	20,14,382	14,55,460	10,70,516	3,84,944	T	Pune
				भा	21,93,388	11,03,277	10,90,111	8,61,875	5,63,754	2,98,121	R	
				ना	19,71,082	10,46,811	9,24,271	5,93,585	5,06,762	86,823	U	
10	सातारा	..	..	ए	20,38,677	9,89,122	10,49,555	6,84,172	4,65,784	2,18,388	T	Satara
				भा	17,72,885	8,50,402	9,22,483	6,09,513	4,03,370	2,06,143	R	
				ना	2,65,792	1,38,720	1,27,072	74,659	62,414	12,245	U	
11	सांगली	..	..	ए	18,31,212	9,31,187	9,00,025	6,25,479	4,82,465	1,43,014	T	Sangli
				भा	14,37,123	7,25,872	7,11,251	5,10,141	3,84,151	1,25,990	R	
				ना	3,94,089	2,05,315	1,88,774	1,15,338	98,314	17,024	U	
12	सोलापूर	..	..	ए	26,10,144	13,44,147	12,65,997	9,83,022	7,05,804	2,77,218	T	Solapur
				भा	18,42,678	9,46,725	8,95,953	7,51,863	5,23,523	2,28,340	R	
				ना	7,67,466	3,97,422	3,70,044	2,31,159	1,82,281	48,878	U	
13	कोल्हापूर	..	..	ए	25,06,330	12,73,881	12,32,449	9,21,304	6,68,850	2,52,454	T	Kolhapur
				भा	18,84,308	9,45,621	9,38,687	7,37,731	5,05,314	2,32,417	R	
				ना	6,22,022	3,28,260	2,93,762	1,83,573	1,63,536	2,037	U	
14	औरंगाबाद	..	..	ए	24,33,420	12,49,632	11,83,788	10,03,159	6,64,130	3,39,029	T	Aurangabad
				भा	18,95,885	9,65,377	9,30,508	8,55,527	5,38,240	3,17,287	R	
				ना	5,37,535	2,84,255	2,53,280	1,47,632	1,25,890	21,742	U	
15	परभणी	..	..	ए	18,29,378	9,29,638	8,99,740	8,10,830	5,32,213	2,78,613	T	Parbhani
				भा	14,86,556	7,52,408	7,34,148	7,07,158	4,47,463	2,59,695	R	
				ना	3,42,822	1,77,230	1,65,592	1,03,672	84,750	18,922	U	
16	बीड	..	..	ए	14,86,030	7,55,971	7,30,059	5,99,764	4,08,548	1,91,216	T	Beed
				भा	12,56,259	6,36,075	6,20,184	5,36,626	3,54,942	1,81,684	R	
				ना	2,29,771	1,19,896	1,09,875	63,138	53,606	9,532	U	
17	नांदेड	..	..	ए	17,49,334	8,92,417	8,56,917	7,10,174	4,87,839	2,22,335	T	Nanded
				भा	14,21,485	7,21,514	6,99,971	6,20,567	4,12,588	2,07,979	R	
				ना	3,27,849	1,70,903	1,56,946	89,607	75,251	14,356	U	
18	उस्मानाबाद	..	..	ए	22,30,620	11,39,197	10,91,423	8,66,981	6,11,505	2,55,476	T	Osmanabad
				भा	18,87,383	9,59,644	9,27,739	7,72,320	5,31,973	2,40,347	R	
				ना	3,43,237	1,79,553	1,63,684	94,661	79,532	15,129	U	
19	बुलढाणा	..	..	ए	15,08,777	7,70,833	7,37,944	7,08,653	4,24,551	2,84,102	T	Buldana
				भा	12,29,791	6,25,988	6,03,803	6,23,871	3,56,569	2,67,302	R	
				ना	2,78,986	1,44,845	1,34,141	84,782	67,982	16,800	U	
20	अकोला	..	..	ए	18,26,952	9,37,824	8,89,128	7,78,502	4,99,893	2,78,609	T	Akola
				भा	13,72,290	7,01,592	6,70,698	6,50,617	3,91,628	2,58,989	R	
				ना	4,54,662	2,36,232	2,18,430	1,27,885	1,08,265	19,620	U	

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.8 and 1.9 (2.1) - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)	
21	अमरावती	••	ए	18,61,410	9,61,564	8,99,846	7,53,281	5,08,729	2,44,552	T	Amravati
			आ	13,16,911	6,78,517	6,38,394	5,96,545	3,78,198	2,18,347	R	
			ना	5,44,499	2,83,047	2,61,452	1,56,736	1,30,531	26,205	U	
22	यवतमाळ	••	ए	17,37,423	8,87,236	8,50,187	7,99,914	4,87,863	3,12,051	T	Yavatmal
			आ	14,75,288	7,50,301	7,24,987	7,26,828	4,27,248	2,99,580	R	
			ना	2,62,135	1,36,935	1,25,200	73,086	60,615	12,471	U	
23	वर्धा	••	ए	9,26,618	4,75,696	4,50,922	3,97,282	2,54,279	1,43,003	T	Wardha
			आ	6,95,108	3,55,774	3,39,334	3,35,386	2,02,151	1,33,235	R	
			ना	2,31,510	1,19,922	1,11,588	61,896	52,128	9,768	U	
24	नागपूर	••	ए	25,88,811	13,45,377	12,43,434	9,21,316	6,60,832	2,60,484	T	Nagpur
			आ	11,19,532	5,77,082	5,42,450	5,18,752	3,19,964	1,98,788	R	
			ना	14,69,279	7,68,295	7,00,984	4,02,564	3,40,868	61,696	U	
25	भंडारा	••	ए	18,37,577	9,20,159	9,17,418	8,39,489	4,82,987	3,56,502	T	Bhandara
			आ	15,96,823	7,97,396	7,99,427	7,66,843	4,29,212	3,37,631	R	
			ना	2,40,754	1,22,763	1,17,991	72,646	53,775	18,871	U	
26	चंद्रपूर	••	ए	20,55,642	10,45,692	10,09,950	8,79,749	5,70,855	3,08,894	T	Chandrapur
			आ	17,93,907	9,08,497	8,85,410	8,08,738	5,08,761	2,99,977	R	
			ना	2,61,735	1,37,195	1,24,540	71,011	62,094	8,917	U	
महाराष्ट्र राज्य		••	ए	6,27,84,171	3,24,15,126	3,03,69,045	2,43,01,793	1,70,19,598	72,82,195	T	Maharashtra State
			आ	4,07,90,577	2,05,27,456	2,02,63,121	1,74,16,537	1,10,55,110	63,61,427	R	
			ना	2,19,93,594	1,18,87,670	1,01,05,924	68,85,256	59,64,488	9,20,768	U	

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.8 and 1.9 (2.1)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	सीमांतिक कामगार/Marginal workers			काम न करणारे/Non-workers			Total Rural Urban	District
			व्यक्ति Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ति Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ए. शा. ना	42,145 42,145	27,430 27,430	14,715 14,715	53,41,206 53,41,206	20,72,668 20,72,668	32,68,538 32,68,538	T R U	Greater Bombay
2	ठाणे	ए. शा. ना	81,979 70,534 11,445	17,252 13,079 4,173	64,727 57,455 7,272	20,01,812 10,16,913 9,84,899	7,95,013 4,22,870 3,72,143	12,06,799 5,94,043 6,12,756	T R U	Ttane
3	रायगड	ए. शा. ना	64,888 61,689 3,199	12,229 11,301 928	52,659 50,388 2,271	8,65,836 7,26,390 1,39,446	3,58,921 3,06,043 52,878	5,06,915 4,20,347 86,568	T R U	Raigad
4	रत्नागिरी	ए. शा. ना	1,36,928 1,33,973 2,955	25,790 24,605 1,185	1,11,138 1,09,368 1,770	12,55,233 11,32,986 1,22,247	5,11,860 4,65,504 46,356	7,43,373 6,67,482 75,891	T R U	Ratnagiri
5	नाशिक	ए. शा. ना	94,440 87,518 6,922	13,139 10,930 2,209	81,301 76,588 4,713	16,77,431 10,34,004 6,43,427	7,31,723 4,78,060 2,53,663	9,45,708 5,55,944 3,89,764	T R U	Nashik
6	धुळे	ए. शा. ना	1,15,201 1,10,286 4,915	14,233 12,303 1,930	1,00,968 97,983 2,985	11,55,767 8,67,517 2,88,250	4,86,158 3,69,854 1,16,304	6,69,609 4,97,663 1,71,946	T R U	Dhule
7	जळगांव	ए. शा. ना	71,068 64,998 6,070	13,222 11,265 1,957	57,846 53,733 4,113	15,11,218 10,39,868 4,71,350	6,42,913 4,57,709 1,85,204	8,68,305 5,82,159 2,86,146	T R U	Jalgaon
8	अहमदनगर	ए. शा. ना	1,11,767 1,08,870 2,897	15,739 14,657 1,082	96,028 94,213 1,815	14,71,165 12,31,795 2,39,370	6,45,220 5,51,153 94,067	8,25,945 6,80,642 1,45,303	T R U	Ahmadnagar
9	पुणे	ए. शा. ना	1,48,705 1,31,321 17,384	25,226 17,214 8,012	1,23,479 1,14,107 9,372	25,60,305 12,00,192 13,60,113	10,54,346 5,22,309 5,32,037	15,05,959 6,77,883 8,28,076	T R U	Pune

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.8 and 1.9—contd.

(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)		
10	सातारा	**	**	ए आ ना	1,60,561 1,56,246 4,315	14,995 13,848 1,147	1,45,566 1,42,398 3,168	11,93,944 10,07,126 1,86,818	5,08,343 4,33,184 75,159	6,85,601 5,73,942 1,11,659	T R U	Satara
11	सांगली	**	**	ए आ ना	86,798 82,779 4,019	10,610 9,174 1,436	76,188 73,605 2,583	11,18,935 8,44,203 2,74,732	4,38,112 3,32,547 1,05,565	6,80,823 5,11,656 1,69,167	T R U	Sangli
12	सोलापूर	**	**	ए आ ना	1,02,327 93,833 8,494	12,098 9,267 2,831	90,229 84,566 5,663	15,24,795 9,96,982 5,27,813	6,26,245 4,13,935 2,12,310	8,98,550 5,83,047 3,15,503	T R U	Solapur
13	कोल्हापूर	**	**	ए आ ना	1,17,594 1,12,850 4,744	14,652 13,033 1,619	1,02,942 99,817 3,125	14,67,432 10,33,727 4,33,705	5,90,379 4,27,274 1,63,105	8,77,053 6,06,453 2,70,600	T R U	Kolhapur
14	औरंगाबाद	**	**	ए आ ना	99,669 94,791 4,878	12,742 10,234 2,508	86,927 84,557 2,370	13,30,592 9,45,567 3,85,025	5,72,760 4,16,903 1,55,857	7,57,832 5,28,664 2,29,168	T R U	Aurangabad
15	परभणी	**	**	ए आ ना	92,117 87,210 4,907	11,643 10,050 1,593	80,474 77,160 3,314	9,26,431 6,92,188 2,34,243	3,85,782 2,94,895 90,887	5,40,649 3,97,293 1,43,356	T R U	Parbhani
16	बीड	**	**	ए आ ना	83,722 81,831 1,891	10,170 9,558 612	73,552 72,273 1,279	8,02,544 6,37,802 1,64,742	3,37,253 2,71,575 65,678	4,65,291 3,66,227 99,064	T R U	Beed
17	नांदेड	**	**	ए आ ना	1,53,368 1,48,326 5,042	22,142 20,740 1,402	1,31,226 1,27,586 3,640	8,85,792 6,52,592 2,33,200	3,82,436 2,88,186 94,250	5,03,356 3,64,406 1,38,950	T R U	Nanded
18	उस्मानाबाद	**	**	ए आ ना	1,35,047 1,30,939 4,108	15,171 13,801 1,370	1,19,876 1,17,138 2,738	12,28,592 9,84,124 2,44,468	5,12,521 4,13,870 98,651	7,16,071 5,70,254 1,45,817	T R U	Osmanabad
19	बुलढाणा	**	**	ए आ ना	54,652 49,934 4,718	14,678 12,695 1,983	39,974 37,239 2,735	7,45,472 5,55,986 1,89,486	3,31,604 2,56,724 74,880	4,13,868 2,99,262 1,14,606	T R U	Buldana
20	अकोला	**	**	ए आ ना	40,417 36,808 3,609	9,583 7,917 1,666	30,834 28,891 1,943	10,08,033 6,84,865 3,23,168	4,28,348 3,02,047 1,26,301	5,79,685 3,82,818 1,96,867	T R U	Akola

21	अमरावती	..	..	ए	47,174	14,292	32,882	10,60,955	4,38,543	6,22,412	T	Amravati
				आ	39,738	11,316	28,422	6,80,628	2,89,003	3,91,625	R	
				ना	7,436	2,976	4,460	3,80,327	1,49,540	2,30,787	U	
22	यवतमाळ	..	..	ए	50,220	7,201	43,019	8,87,289	3,92,172	4,95,117	T	Yavatmai
				आ	47,446	6,166	41,280	7,01,014	3,16,887	3,84,127	R	
				ना	2,774	1,035	1,739	1,86,275	75,285	1,10,990	U	
23	वर्धा	..	..	ए	21,732	5,494	16,238	5,07,604	2,15,923	2,91,681	T	Wardha
				आ	18,859	4,240	14,619	3,40,863	1,49,383	1,91,480	R	
				ना	2,873	1,254	1,619	1,66,741	66,540	1,00,201	U	
24	नागपूर	..	..	ए	66,731	15,459	51,272	16,00,764	6,69,086	9,31,678	T	Nagpur
				आ	49,529	8,423	41,106	5,51,251	2,48,695	3,02,556	R	
				ना	17,202	7,036	10,166	10,49,513	4,20,391	6,29,122	U	
25	भंडारा	..	..	ए	88,515	19,457	69,058	9,09,573	4,17,715	4,91,858	T	Bhandara
				आ	84,603	18,116	66,487	7,45,377	3,50,068	3,95,309	R	
				ना	3,912	1,341	2,571	1,64,196	67,647	96,549	U	
26	चंद्रपूर	..	..	ए	1,48,672	21,100	1,27,572	10,27,221	4,53,737	5,73,484	T	Chandrapur
				आ	1,45,089	19,501	1,25,588	8,40,080	3,80,235	4,59,845	R	
				ना	3,583	1,599	1,984	1,87,144	73,502	1,13,639	U	
महाराष्ट्र राज्य	..	..	..	ए	24,16,437	3,95,747	20,20,690	3,60,65,941	1,49,99,781	2,10,66,160	T	Maharashtra State
				आ	22,30,000	3,13,433	19,16,567	2,11,44,040	91,58,913	1,19,85,127	R	
				ना	1,86,437	82,314	1,04,123	1,49,21,901	58,40,868	90,81,033	U	

भाषार.—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-ब.
Source.—Census of India 1981 Series 12, Maharashtra, Part II-B.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.10 (2.1)

मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी
Classification of main workers by industrial categories

अनु- क्रमांक	जिल्हा	शेतकरी Cultivators			शेतमजूर Agricultural labourers			पशुसंवर्धन, जंगल काम, मच्छीमारी, शिकार, मळे फळभाज्या आणि अनुषांगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunting and Plantations, orchards and allied activities			District
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बृहन्मुंबई	3,177	2,777	400	2,467	1,984	483	30,601	27,913	2,688	Greater Bombay
2	ठाणे	3,57,689	2,15,372	1,42,317	1,68,985	88,792	75,193	32,980	28,093	4,887	Thane
3	रायगड	2,88,853	1,55,531	1,33,322	78,943	41,237	37,706	19,788	16,659	3,129	Raigad
4	रत्नागिरी	4,71,298	2,21,199	2,50,099	58,836	27,924	30,912	30,807	24,457	6,350	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	5,14,625	3,28,158	1,86,467	3,24,439	1,41,652	1,82,787	15,716	13,577	2,139	Nashik
7	धुळे	2,86,293	2,32,595	53,698	3,21,761	1,59,116	1,62,645	14,353	12,177	2,176	Dhule
8	जळगाव	3,51,817	2,42,093	1,09,724	4,33,627	2,16,656	2,16,971	16,369	14,426	1,943	Jalgaon
9	अहमदनगर	5,33,712	3,37,639	1,96,073	3,18,827	1,54,626	1,64,201	19,970	17,146	2,824	Ahmadnagar
10	पुणे	4,96,165	3,20,375	1,75,790	1,98,095	91,655	1,06,440	29,828	25,133	4,695	Pune
11	सातारा	3,61,934	2,38,043	1,23,891	1,25,866	58,499	67,367	12,184	10,260	1,924	Satara
12	सांगली	2,99,316	2,36,083	63,233	1,39,913	80,050	59,863	12,005	10,378	1,627	Sangli
13	सोलापूर	3,38,787	2,67,275	71,512	2,90,375	1,48,805	1,41,570	29,317	25,069	4,248	Solapur
14	कोल्हापूर	4,84,894	3,20,939	1,63,955	1,37,857	75,983	61,874	11,301	10,121	1,180	Kolhapur
15	औरंगाबाद	4,58,927	3,14,557	1,44,370	3,14,604	1,46,326	1,68,278	14,944	13,324	1,620	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	3,20,972	2,27,029	93,943	3,24,997	1,59,414	1,65,583	26,710	24,704	2,006	Parbhani
18	बीड	2,85,996	2,06,638	79,358	1,87,127	89,996	97,131	18,859	16,595	2,264	Beed
19	नांदेड	2,85,029	2,12,979	72,050	2,62,245	1,29,157	1,33,088	22,299	21,332	967	Nanded
20	उस्मानाबाद	3,65,684	2,85,736	79,948	3,30,558	1,70,384	1,60,174	22,741	21,095	1,646	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	2,82,653	1,74,299	1,08,354	3,11,146	1,46,582	1,64,564	7,586	6,690	896	Buldana
23	अकोला	2,23,522	1,59,672	63,850	3,95,731	1,95,215	2,00,516	7,166	6,444	722	Akola
24	अमरावती	1,83,931	1,47,904	36,027	3,96,270	2,05,053	1,91,271	13,556	11,599	1,955	Amravati
25	यवतमाळ	2,42,114	1,72,225	69,889	4,27,742	2,00,472	2,27,270	9,192	8,108	1,084	Yavatmal
26	वर्धा	1,15,011	83,988	31,023	1,90,643	88,461	1,02,182	6,479	6,041	438	Wardha
27	नागपूर	1,91,699	1,35,431	56,268	2,41,801	1,07,195	1,34,606	20,543	1,89,250	2,213	Nagpur
28	भंडारा	3,80,499	2,17,406	1,63,093	2,27,220	1,06,311	1,20,909	15,813	14,327	1,486	Bhandara
29	चंद्रपूर	4,11,313	2,77,622	1,33,691	2,65,726	1,18,243	1,47,483	27,553	24,074	3,479	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		85,35,910	57,33,565	28,02,345	64,70,855	31,49,788	33,21,067	4,88,658	4,27,992	60,666	Maharashtra State

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.10 (2.1)—Cont.

		वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती Manufacturing, Processing, Servicing and Repairs									District
अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	खानकाम व दगडकाम Mining and Quarrying			घरगुती उद्योग Household Industry			इतर घरगुती उद्योग Other than Household Industry			
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
1	बृहन्मंबई	3,095	2,706	389	71,245	61,840	9,405	11,12,902	10,49,424	63,478	Greater Bombay
2	ठाणे	2,689	2,274	415	34,309	25,296	9,013	3,12,212	2,92,846	19,366	Thane
3	रायगड	5,910	4,416	1,494	10,771	6,943	3,828	42,453	38,358	4,095	Raigad
4	रत्नागिरी	4,796	4,534	262	12,258	8,683	3,575	23,900	21,612	2,288	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	199	155	44	23,599	17,347	6,252	1,33,270	1,14,559	18,711	Nashik
7	धुळे	201	170	31	17,326	13,409	3,917	33,063	29,504	3,559	Dhule
8	जळगाव	282	277	5	21,557	16,694	4,863	50,788	47,856	2,927	Jalgaon
9	अहमदनगर	775	664	111	22,762	16,166	6,596	79,625	64,086	15,539	Ahmednagar
10	पुणे	1,135	917	218	31,764	23,387	8,377	2,43,702	2,26,814	16,888	Pune
11	सातारा	1,766	1,365	401	18,714	14,225	4,489	36,013	33,163	2,850	Satara
12	सांगली	512	456	56	16,363	12,405	3,958	45,449	42,797	2,652	Sangli
13	सोलापूर	1,265	1,061	204	30,292	19,257	11,035	1,17,661	93,223	24,438	Solapur
14	कोल्हापूर	2,096	1,618	478	25,923	20,844	5,079	1,04,012	99,402	4,610	Kolhapur
15	औरंगाबाद	309	255	45	17,237	13,258	3,979	54,810	49,906	4,904	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	349	292	57	13,167	10,069	3,098	22,839	29,385	2,454	Parbhani
18	बीड	647	430	217	10,504	8,210	2,294	18,267	16,702	1,565	Beed
19	नांदेड	131	109	22	14,822	10,967	3,855	29,392	26,297	3,095	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,016	989	27	14,661	11,880	2,781	28,550	25,854	2,696	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	26	26	..	10,900	8,264	2,636	19,238	17,640	1,598	Buldana
23	अकोला	737	438	299	9,587	7,695	1,892	30,752	28,219	2,533	Akola
24	अमरावती	40	40	..	11,699	9,279	2,420	30,265	28,073	2,192	Amravati
25	यवतमाळ	2,209	1,508	701	11,237	9,457	1,780	22,568	20,250	2,318	Yavatmal
26	वर्धा	209	128	81	7,677	6,257	1,420	19,703	17,620	2,083	Wardha
27	नागपूर	19,125	17,358	1,767	49,942	36,999	12,943	1,00,876	89,876	11,000	Nagpur
28	भंडारा	2,540	1,683	857	89,667	39,334	50,333	31,888	24,478	7,410	Bhandara
29	चंद्रपूर	13,022	12,452	570	22,523	17,189	5,334	32,636	29,607	3,029	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		65,072	56,321	8,751	6,20,504	4,45,354	1,75,150	27,76,829	25,48,537	2,28,278	Maharashtra State

*वेगळी उपलब्ध नाही./ Not available separately.

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.10 (2.1)—Cont.

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	बांधकाम Construction			व्यापार आणि वाणिज्य Trade and Commerce			परिवहन, साठवण व दळणवळण Transport, Storage and Communications			District
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
1	बृहन्मुंबई	95,763	85,131	10,637	6,23,615	5,75,318	48,297	2,87,274	2,72,016	15,258	Greater Bombay
2	ठाणे	22,842	19,619	3,223	1,02,313	93,291	9,022	68,346	64,087	4,259	Thane
3	रायगड	19,657	15,179	4,478	28,116	23,813	4,303	15,337	14,709	628	Raigad
4	रत्नागिरी	16,047	12,302	3,745	32,219	26,578	5,641	14,971	14,334	637	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	21,472	17,785	3,687	66,716	60,783	5,933	32,602	31,716	886	Nashik
7	धुळे	11,032	8,822	2,210	38,477	35,579	2,898	12,973	12,581	392	Dhule
8	जळगाव	11,726	10,881	845	54,254	50,826	3,428	28,605	28,164	441	Jaigaon
9	अहमदनगर	16,858	13,286	3,572	43,908	45,135	3,773	16,473	16,091	382	Ahmadnagar
10	पुणे	43,635	39,669	8,966	1,20,676	1,08,176	12,500	71,082	68,290	2,792	Pune
11	सातारा	20,708	15,639	5,069	34,319	30,860	3,459	15,832	15,503	329	Satara
12	सांगली	10,653	9,916	737	35,241	31,691	3,550	16,189	15,921	268	Sangli
13	सोलापूर	25,994	18,474	7,520	60,638	55,721	4,917	24,125	23,497	628	Solapur
14	कोल्हापूर	14,590	13,053	1,537	50,546	46,983	3,563	18,652	18,249	403	Kolhapur
15	औरंगाबाद	14,130	15,189	3,941	43,083	40,860	2,223	15,062	14,749	313	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	16,818	12,678	4,140	33,968	31,947	2,021	8,585	8,441	144	Parbhani
18	बीड	14,009	11,133	2,876	21,938	20,641	1,297	6,280	6,169	111	Beed
19	नांदेड	10,985	8,597	2,388	34,764	32,989	1,775	8,716	8,632	84	Nanded
20	उस्मानाबाद	8,222	7,326	896	37,442	35,314	2,128	9,522	9,401	121	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	6,717	5,376	1,341	27,964	26,742	1,222	7,612	7,519	93	Buldana
23	अकोला	8,450	7,243	1,207	36,839	35,584	1,255	18,721	18,504	217	Akola
24	अमरावती	9,507	8,126	1,381	37,081	35,769	1,312	15,533	15,344	189	Amravati
25	यवतमाळ	11,173	8,862	2,311	26,791	25,593	1,198	7,455	7,312	121	Yavatmal
26	वर्धा	4,816	3,741	1,075	16,677	15,800	877	7,002	6,911	91	Wardha
27	नागपूर	34,909	26,257	8,652	82,597	75,958	6,639	52,940	50,815	2,125	Nagpur
28	भंडारा	13,204	8,923	4,281	25,687	23,345	2,342	10,203	9,819	384	Bhandara
29	चंद्रपूर	15,255	10,795	4,460	24,376	22,419	1,957	11,534	10,390	644	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,09,177	4,14,002	95,175	17,45,245	16,07,715	1,37,530	8,01,604	7,69,664	31,940	Maharashtra State

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	इतर सेवा Other Service			मुख्यतः काम करणारे Main Workers			District
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(2)
1	वहन्मंबई	6,29,912	4,73,440	1,56,472	28,60,054	25,52,548	3,07,506	Greater Bombay
2	ठाणे	1,70,406	1,37,709	32,697	12,67,771	9,67,380	3,00,391	Thane
3	रायगड	45,899	38,516	7,383	5,55,728	3,55,362	2,00,366	Raigad
4	रत्नागिरी	54,019	44,123	9,896	7,19,150	4,05,745	3,13,405	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	87,261	73,969	13,292	12,19,868	7,99,670	4,20,198	Nashik
7	धुळे	43,847	38,796	5,051	7,79,326	5,42,749	2,36,577	Dhule
8	जळगाव	66,968	58,954	8,014	10,35,988	6,86,828	3,49,160	Jalgaon
9	अहमदनगर	67,469	56,836	10,633	11,25,377	7,21,673	4,03,704	Ahmadnagar
10	पुणे	2,14,377	1,66,100	48,277	14,55,460	10,70,516	3,84,944	Pune
11	सातारा	56,836	48,227	8,609	6,84,172	4,65,784	2,18,388	Satara
12	सांगली	50,839	42,769	8,070	6,25,479	4,82,465	1,43,014	Sangli
13	सोलापूर	64,557	53,421	11,136	9,83,022	7,05,804	2,77,218	Solapur
14	कोल्हापूर	71,431	61,657	9,774	9,21,304	6,68,850	2,52,454	Kolhapur
15	औरंगाबाद	65,063	55,707	9,356	10,03,159	6,64,130	3,39,029	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	42,424	37,254	5,170	8,10,830	5,32,213	2,78,617	Parbhani
18	बीड	36,137	32,034	4,103	5,99,764	4,08,548	1,91,216	Beed
19	नांदेड	41,791	36,780	5,011	7,10,174	4,87,839	2,22,335	Nanded
20	उस्मानाबाद	48,584	43,526	5,058	8,66,981	6,11,505	2,55,476	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	Latour
22	बुलढाणा	34,812	31,414	3,398	7,08,653	4,24,551	2,84,102	Buldana
23	अकोला	46,996	40,878	6,118	7,78,502	4,99,893	2,78,609	Akola
24	अमरावती	55,347	47,542	7,805	7,53,281	5,08,729	2,44,552	Amravati
25	यवतमाळ	39,456	34,076	5,380	7,99,914	4,87,863	3,12,051	Yavatmal
26	वर्धा	29,065	25,332	3,733	3,97,282	2,54,279	1,43,003	Wardha
27	नागपूर	1,26,883	1,02,692	24,191	9,21,316	6,60,832	2,60,484	Nagpur
28	भंडारा	42,768	37,362	5,406	8,39,489	4,82,987	3,56,502	Bhandara
29	चंद्रपूर	54,809	46,564	8,245	8,79,749	5,70,855	3,08,894	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		22,87,956	18,65,678	4,22,278	2,43,01,793	1,70,19,598	72,82,195	Maharashtra State

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तिसरा, ए व बी (एक)
Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part III, A & B (i).

टीप :—*बेगळी उपलब्ध नाही. / Not available separately.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.11 (—)

लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण

Distribution of Population and Workers by age groups and sex

जनगणना/Population Census, 1981

(हजारत/In thousand)

एकूण/ग्रामीण/ नागरी Total/Rural/ Urban	वय-गट Age-group	एकूण लोकसंख्या/ Total Population			काम करणारे (एकूण + सीमांतिक) Workers (Main + Marginal)		
		पुरुष/ Males	स्त्रिया/ Females	एकूण/ Total	पुरुष/ Males	स्त्रिया/ Females	एकूण/ Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
एकूण Total	0-14	12,320	11,747	24,067	765	793	1,558
	15-19	3,166	2,699	5,865	1,624	1,064	2,688
	20-24	2,860	2,652	5,512	2,291	1,191	3,482
	25-29	2,524	2,414	4,938	2,369	1,149	3,518
	30-34	2,110	2,013	4,123	2,048	1,070	3,118
	35-39	1,975	1,883	3,858	1,932	1,051	2,983
	40-49	3,273	2,959	6,232	3,188	1,669	4,857
	50-59	2,172	1,918	4,090	2,003	889	2,892
	60+	1,967	2,042	4,009	1,174	418	1,592
	*एकूण/Total		32,415	30,369	62,784	17,415	9,303
ग्रामीण Rural	0-14	8,316	7,974	16,290	689	759	1,448
	15-19	1,951	1,696	3,647	1,250	984	2,234
	20-24	1,549	1,629	3,178	1,390	1,051	2,441
	25-29	1,395	480	2,875	1,351	990	2,341
	30-34	1,197	1,306	2,503	1,177	929	2,106
	35-39	1,182	1,258	2,440	1,166	917	2,083
	40-49	2,062	2,052	4,114	2,029	1,473	3,502
	50-59	1,444	1,360	2,804	1,373	792	2,165
	60+	1,406	1,484	2,890	928	374	1,302
	*एकूण/Total		20,527	20,263	40,790	11,369	8,278
नागरी Urban	0-14	4,005	3,773	7,778	76	34	110
	15-19	1,215	1,003	2,218	374	80	454
	20-24	1,312	1,024	2,336	900	141	1,041
	25-29	1,129	934	2,063	1,018	159	1,177
	30-34	913	707	1,620	871	141	1,012
	35-39	794	625	1,419	766	133	899
	40-49	1,211	907	2,118	1,159	196	1,355
	50-59	728	558	1,286	630	97	727
	60+	561	558	1,119	247	93	340
	*एकूण/Total		11,888	10,106	21,994	6,047	1,025

टीप:— *वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या, आकड्यांना 'एकूण' मध्ये समावेश आहे.

Figures of 'Age not stated' are included in Total.

आधार—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन-ए आणि बी (एक).

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (i).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.12 (-)

धर्मानुसार लोकसंख्या/Population by religion

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	बुद्ध Buddhists	ख्रिस्ती Christians	हिंदू Hindus	जैन Jains	मुस्लिम Muslims	शीख Sikhs	इतर धर्म व धर्म मते Other religions and persuasions	धर्म न सांगितलेले Religion not stated	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	वृहन्मंबई	4,67,716	3,94,687	57,12,443	3,41,980	12,19,930	51,808	54,017	824	82,43,405	Greater Bombay
2	ठाणे	1,22,743	1,10,070	27,82,926	45,609	2,80,701	7,379	1,799	335	33,51,562	Thane
3	रायगड	67,787	4,957	12,91,930	9,514	1,10,949	545	621	149	14,86,452	Raigad
4	रत्नागिरी	1,26,805	18,098	18,06,687	7,027	1,52,290	73	119	212	21,11,311	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	1,00,670	16,182	25,51,027	28,792	2,89,339	4,507	923	299	29,91,739	Nashik
7	धुळे	35,702	10,255	18,45,543	17,073	1,40,389	415	712	205	20,50,294	Dhule
8	जळगाव	1,07,854	6,149	21,93,587	24,589	2,83,632	1,281	920	262	26,18,274	Jalgaon
9	अहमदनगर	61,493	37,584	23,98,841	33,565	1,73,810	2,321	423	272	27,08,309	Ahmadnagar
10	पुणे	2,15,132	75,824	35,41,145	65,907	2,49,914	11,863	4,269	416	41,64,470	Pune
11	सातारा	1,02,969	2,954	18,34,321	11,293	86,496	204	239	204	20,38,677	Satara
12	सांगली	41,350	8,765	15,78,146	67,304	1,35,046	272	145	184	18,31,212	Sangli
13	सोलापूर	46,808	7,757	22,83,412	24,141	2,47,371	163	230	262	26,10,144	Solapur
14	कोल्हापूर	25,408	15,338	21,87,752	1,21,722	1,55,244	536	79	251	25,06,330	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,92,049	23,972	18,02,004	23,323	3,88,646	2,640	543	243	24,33,420	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	2,17,988	2,157	13,80,396	11,100	2,16,640	751	163	183	18,29,378	Parbhani
18	बीड	54,982	2,310	12,56,005	9,758	1,62,401	230	195	149	14,86,030	Beed
19	नांदेड	1,72,111	2,443	13,55,509	4,942	2,08,283	5,764	107	175	17,49,334	Nanded
20	उस्मानाबाद	94,738	2,219	18,74,288	11,113	2,47,779	136	124	223	22,30,620	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	1,86,752	1,710	11,42,343	11,168	1,65,926	533	195	150	15,08,777	Buldhana
23	अकोला	2,96,116	2,876	12,69,970	16,720	2,39,765	1,013	309	183	18,26,952	Akola
24	अमरावती	2,19,123	4,824	14,22,423	10,447	2,03,024	873	510	186	18,61,410	Amravati
25	यवतमाळ	1,49,939	3,040	14,41,251	11,124	1,30,550	643	702	174	17,37,423	Yavatmal
26	वर्धा	1,29,021	1,368	7,52,392	5,482	37,368	563	331	93	9,26,618	Wardha
27	नागपूर	3,43,213	28,319	20,13,397	16,853	1,76,384	9,085	1,301	259	25,88,811	Nagpur
28	भंडारा	1,65,473	3,120	16,17,649	3,919	43,839	1,310	2,083	184	18,37,577	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,02,207	8,489	17,74,070	4,927	60,069	2,347	3,327	206	20,55,642	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		39,46,149	7,95,464	5,11,09,457	9,39,392	58,05,785	1,07,255	74,386	6,283	6,27,84,171	Maharashtra State

टीप :— *वेगळी उपलब्ध नाही./Not available separately.

आधार — भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८४ भा प्रबंध-१.

Source — Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 of 1984.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.13 (—)

राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये / Salient features of Population by States

जनगणना / Population Census, 1981

अनुक्रममांक Serial No.	राज्य/किंदशासित प्रदेश State/Union Territories	क्षेत्रफल Area चौरस कि. मी. (Sq. Kms.)	लोकसंख्या Population		लोकसंख्येतील बदल Variation - Percentage		दर हजार पुरुषांमध्ये स्त्रिया Female per 1,000 males	दरचौरस कि.मा. मागे लोकसंख्या Population per Sq. Km.	नागरी लोकसंख्येचे शेकडा प्रमाण Percentage of urban population	साक्षरतेचे शेकडा प्रमाण Literacy percentage	अनुसूचित जाती/जमातीचे एकूण लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण Percentage of SC/ST to Fetal population	State/Union Territories
			1981	1971	1971-1981	1971-1981	1981	1981	1981	1981	(12)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	2,75,068.0	5,35,49,673	4,35,02,708	1,00,46,965	+23.10	975	195	23.32	29.94	20.80	Andhra Pradesh
2	आसाम	N.A.	1,98,96,843	1,46,25,152	52,71,691	+36.05	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	83,743.0	6,31,839	4,67,511	1,64,328	+35.15	862	8	6.56	20.79	70.28	Arunachal Pradesh
4	बिहार	1,73,877.0	6,99,14,734	5,63,53,369	1,35,61,365	+24.06	946	402	12.47	26.20	22.82	Bihar
5	गुजरात	1,96,024.0	3,40,85,799	2,66,97,475	73,88,324	+27.67	942	174	31.10	43.70	21.38	Gujarat
6	गोवा, दमन आणि दिव	3,814.0	10,86,730	8,57,771	2,28,959	+26.69	981	285	32.37	56.66	3.14	Goa, Daman and Div
7	हरियाणा	44,212.0	1,29,22,618	1,00,36,808	28,85,810	+28.75	870	292	21.88	36.14	19.07	Haryana
8	हिमाचल प्रदेश	55,673.0	42,80,818	34,60,434	8,20,384	+23.71	973	77	7.61	42.48	29.23	Himachal Pradesh
9	जम्मू व काश्मीर	2,22,236.0	59,87,389	46,16,632	13,70,757	+29.69	892	59	21.05	26.67	8.31	Jammu & Kashmir
10	कर्नाटक	1,91,791.0	3,71,35,714	2,92,99,014	78,36,700	+26.75	963	194	28.89	38.46	19.98	Karnataka
11	केरळ	38,863.0	2,54,53,680	2,13,47,375	41,06,305	+19.24	1,032	655	18.74	70.42	11.04	Kerala
12	मध्य प्रदेश	4,43,446.0	5,21,78,844	4,16,54,119	1,05,24,725	+25.27	941	118	20.29	27.87	37.08	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	3,07,690.0	6,27,84,171	5,04,12,235	1,23,71,936	+24.54	937	204	35.03	47.18	16.33	Maharashtra
14	मणिपूर	22,327.0	14,20,953	10,72,753	3,48,200	+32.46	971	64	26.42	41.35	28.55	Manipur
15	मेघालय	22,429.0	13,35,819	10,11,699	3,24,120	+32.04	954	60	18.07	34.08	86.99	Meghalaya
16	मिझोरम	21,081.0	4,93,757	3,32,390	1,61,367	+48.55	919	23	24.67	59.88	93.58	Mizoram
17	नागालँड	16,579.0	7,74,930	5,16,449	2,58,481	+50.05	863	47	15.52	42.57	83.99	Nagaland
18	ओरिसा	1,55,707.0	2,63,70,271	2,19,44,615	44,25,656	+20.17	981	169	11.79	34.23	37.09	Orissa
19	पंजाब	50,362.0	1,67,88,915	1,35,51,060	32,37,855	+23.89	879	333	26.87	40.86	26.87	Punjab
20	राजस्थान	3,42,239.0	3,42,61,862	2,57,65,806	84,96,056	+32.97	919	100	21.05	24.38	29.25	Rajasthan
21	सिक्कीम	7,096.0	3,16,385	2,09,843	1,06,542	+56.77	835	45	16.15	34.05	29.05	Sikkim
22	तामिळनाडू	1,30,058.0	4,84,08,077	4,11,99,168	72,08,909	+17.50	977	372	32.95	46.76	19.42	Tamil Nadu
23	त्रिपुरा	10,486.0	20,53,058	15,56,342	4,96,716	+31.92	946	196	10.99	42.12	43.56	Tripura
24	उत्तर प्रदेश	2,94,411.0	11,08,62,013	8,83,41,144	2,25,208,69	+25.49	885	377	17.95	27.16	21.37	Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल	88,752.0	5,45,80,647	4,43,12,011	1,02,68,636	+23.17	911	655	26.47	40.94	27.61	West Bengal
26	अन्दोमान व निकोबार आयलँड	8,249.0	1,88,741	1,15,133	73,608	+63.93	760	23	26.30	51.56	11.85	Andaman & Nico- bar Island.
27	चंदिगढ	114.0	4,51,610	2,57,251	1,94,359	+75.53	769	3,961	93.63	64.79	14.09	Chandigarh
28	दादरा व नगर हवेली	491.0	1,03,676	74,170	29,506	+39.78	974	211	6.67	26.67	80.79	Dadra & Nagar Haveli.
29	दिल्ली	1,483.0	62,20,406	40,65,698	21,54,708	+53.00	808	4,194	92.73	61.54	18.03	Delhi
30	लक्षद्वीप	32.0	40,249	31,810	8,439	+26.53	975	1,258	46.28	55.07	93.82	Lakshadweep
31	पाँडेचेरी	492.0	6,04,471	4,71,707	1,32,764	+28.15	985	1,229	52.28	55.85	15.99	Pondicherry
	भारत	32,08,825.0	68,51,84,692	54,81,59,652	13,70,25,040	+25.00	934	216	23.70	36.23	22.82	India

N. A.—उपलब्ध नाही / Not Available.

आधार—भारताची जनगणना, १९८१, मासिका दोन व, भाग (एक) / Source.—Census of India, 1981, Series II B, Part (i).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.14 (-)

जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या
Districtwise projected population

1982-1991

(आकडे हजारत)
(figures in thousand)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसंख्या Popula- tion 1981 जनगणना/Census	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	बृहमंबई	8,243	8,478	8,725	8,966	9,212	9,473	9,733	10,008	10,275	10,556	10,853	Gr. Bombay
2	ठाणे	3,352	3,446	3,543	3,634	3,736	3,840	3,939	4,049	4,153	4,261	4,379	Thane
3	रायगड	1,487	1,521	1,555	1,596	1,631	1,667	1,712	1,750	1,789	1,828	1,877	Raigad
4	रत्नागिरी	2,111	2,182	2,250	2,327	2,399	2,480	2,557	2,643	2,731	2,815	2,901	Ratnagiri
5	नाशिक	2,992	3,042	3,096	3,158	3,222	3,279	3,345	3,404	3,465	3,542	3,605	Nashik
6	धुळे	2,050	2,092	2,125	2,173	2,214	2,256	2,299	2,343	2,387	2,433	2,486	Dhule
7	जळगाव	2,618	2,663	2,723	2,769	2,817	2,880	2,929	2,994	3,046	3,106	3,167	Jalgaon
8	अहमदनगर	2,708	2,760	2,814	2,877	2,934	2,985	3,051	3,111	3,180	3,243	3,307	Ahmadnagar
9	पुणे	4,165	4,255	4,343	4,426	4,524	4,617	4,713	4,810	4,909	5,010	5,114	Pune
10	सातारा	2,039	2,086	2,125	2,179	2,228	2,270	2,320	2,379	2,432	2,486	2,533	Satara
11	सांगली	1,831	1,868	1,909	1,945	1,981	2,025	2,070	2,108	2,155	2,195	2,244	Sangli
12	सोलापूर	2,610	2,676	2,729	2,790	2,845	2,915	2,979	3,038	3,113	3,175	3,245	Solapur
13	कोल्हापूर	2,506	2,548	2,604	2,649	2,701	2,754	2,800	2,855	2,911	2,968	3,026	Kolhapur
14	ओरंगाबाद	2,433	2,484	2,526	2,568	2,618	2,669	2,722	2,775	2,821	2,876	2,924	Aurangabad
15	परभणी	1,829	1,861	1,903	1,938	1,974	2,018	2,056	2,101	2,140	2,188	2,236	Parbhani
16	बीड	1,486	1,521	1,555	1,583	1,618	1,653	1,690	1,728	1,766	1,805	1,845	Beed
17	नांदेड	1,749	1,784	1,817	1,851	1,892	1,920	1,955	1,991	2,028	2,065	2,103	Nanded
18	उस्मानाबाद	2,231	2,279	2,322	2,374	2,420	2,473	2,528	2,577	2,634	2,693	2,737	Osmanabad
19	बुलढाणा	1,509	1,540	1,574	1,609	1,645	1,682	1,719	1,750	1,789	1,828	1,877	Buldana
20	अकोला	1,827	1,861	1,903	1,931	1,974	2,011	2,056	2,094	2,140	2,180	2,221	Akola
21	अमरावती	1,861	1,900	1,935	1,978	2,015	2,060	2,098	2,145	2,193	2,234	2,283	Amravati
22	यवतमाळ	1,737	1,771	1,804	1,844	1,878	1,906	1,948	1,977	2,021	2,058	2,096	Yavatmal
23	वर्धा	927	943	971	992	1,014	1,037	1,053	1,084	1,100	1,132	1,149	Wardha
24	नागपूर	2,589	2,644	2,703	2,763	2,824	2,887	2,951	3,009	3,076	3,144	3,214	Nagpur
25	भंडारा	1,838	1,880	1,922	1,971	2,015	2,053	2,106	2,152	2,200	2,249	2,291	Bhandara
26	चंद्रपूर	2,056	2,092	2,125	2,166	2,214	2,256	2,292	2,335	2,380	2,425	2,479	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य	62,784	64,177	65,601	67,057	68,545	70,066	71,621	73,210	74,834	76,495	78,192	Maharashtra State

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.15 (1.6)

एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे दर/Literacy rate of total population

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	साक्षर लोकसंख्या Literate Population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Literate population as percentage to total			District (2)
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
		एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	56,20,316	34,38,967	21,81,349	56,20,316	34,38,967	21,81,349	68.18	73.19	60.75	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	7,19,629	4,76,548	2,43,081	9,72,831	5,84,843	3,87,988	50.50	59.64	40.15	Thane
3	रायगड	..	..	..	5,39,093	3,36,626	2,02,467	1,38,531	80,540	57,991	45.59	57.42	34.27	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	8,89,314	4,96,462	3,92,852	1,18,758	65,997	52,761	47.75	59.62	38.15	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	..	7,56,102	5,18,623	2,37,479	5,71,073	3,47,639	2,23,434	44.36	56.09	31.85	Nashik
7	धुळे	..	..	..	5,34,316	3,64,646	1,69,670	2,34,726	1,42,470	92,256	37.51	48.61	26.01	Dhule
8	जळगाव	..	..	..	8,69,618	5,83,473	2,86,145	3,90,780	2,38,309	1,52,471	48.14	61.19	34.39	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	9,45,638	6,45,043	3,00,595	2,23,288	1,36,270	87,018	43.16	56.51	29.24	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	..	9,36,759	6,21,634	3,15,125	13,13,155	7,79,419	5,33,736	54.03	65.16	42.14	Pune
11	सातारा	..	..	..	8,05,087	5,02,793	3,02,294	1,76,513	1,04,422	72,091	48.15	61.39	35.67	Satara
12	सांगली	..	..	..	6,19,822	4,10,618	2,09,204	2,38,536	1,45,299	93,237	46.87	59.70	33.60	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	6,43,306	4,54,914	1,88,392	4,18,628	2,65,658	1,52,970	40.68	53.61	26.96	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	7,49,599	5,21,433	2,28,166	3,87,271	2,35,942	1,51,329	45.36	59.45	30.79	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	5,72,848	4,46,090	1,26,758	2,98,235	1,88,711	1,09,524	35.80	50.80	19.96	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	..	..	..	3,89,966	3,08,706	81,260	1,64,956	1,06,530	58,426	30.33	44.67	15.53	Parbhani
18	बीड	..	..	..	3,54,102	2,69,561	84,541	1,18,340	76,796	41,544	31.79	45.82	17.27	Beed
19	नांदेड	..	..	..	3,60,578	2,82,514	78,064	1,60,304	1,04,110	56,194	29.78	43.32	15.67	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	6,10,908	4,39,508	1,71,400	1,77,797	1,15,592	62,205	35.36	48.73	21.40	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	5,05,128	3,49,510	1,55,618	1,68,357	1,02,804	65,553	44.64	58.68	29.97	Buldana
23	अकोला	..	..	..	6,06,890	4,01,877	2,05,013	2,66,697	1,56,535	1,10,162	47.82	59.54	35.45	Akola
24	अमरावती	..	..	..	6,28,268	3,86,925	2,41,343	3,36,400	1,94,847	1,41,553	51.82	60.50	42.55	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	5,23,927	3,58,502	1,65,425	1,58,776	95,814	62,962	39.29	51.21	26.86	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	3,21,594	2,01,910	1,19,684	1,51,405	88,315	63,091	51.05	61.01	40.53	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	4,63,211	3,01,120	1,62,091	9,49,177	5,56,429	3,92,748	54.56	63.74	44.62	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	6,55,884	4,46,022	2,09,862	1,51,262	90,532	60,730	43.92	58.31	29.49	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	5,61,134	3,95,840	1,65,294	1,51,972	92,815	59,157	34.69	46.73	22.22	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,55,62,721	1,05,20,898	50,41,823	1,40,58,085	85,35,605	55,22,480	2,96,20,806	1,90,56,503	1,05,64,303	47.18	58.74	34.79	Maharashtra State

*वेगळी उपलब्ध नाही. आधार :- भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका-१२, भाग २ (ब).

Not available separately.

Source :- Census of India, 1981, series 12, part II (B).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.16 (—)

अनुसूचित जातीच्या लोकातील साक्षरतेचे प्रमाण/Literacy rate of Scheduled Castes
जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	साक्षर लोकसंख्या Literate Population									साक्षर लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येचा प्रमाण Literate population as percentage of total population (12)	District (2)
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total				
		एकूण Persons (3)	पुरुष Male (4)	स्त्रिया Female (5)	एकूण Persons (6)	पुरुष Male (7)	स्त्रिया Female (8)	एकूण Persons (9)	पुरुष Male (10)	स्त्रिया Female (11)		
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	2,01,787	1,31,485	70,302	2,01,787	1,31,485	70,302	50.56	Greater Bombay
2	ठाणे	13,493	8,916	4,577	23,142	15,148	7,994	36,635	24,064	12,571	43.70	Thane
3	रायगड	7,609	4,858	2,751	4,081	2,538	1,543	11,690	7,396	4,294	46.42	Raigad
4	रत्नागिरी	15,356	9,758	5,598	2,088	1,323	765	17,444	11,081	6,363	38.65	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
6	नाशिक	42,267	30,482	11,785	35,533	22,971	12,562	77,800	53,453	24,347	41.86	Nashik
7	धुळे	21,835	16,459	5,376	10,014	6,713	3,301	31,849	23,172	8,677	37.15	Dhule
8	जळगाव	37,300	28,769	8,531	16,025	10,931	5,094	53,325	39,700	13,625	34.58	Jalgaon
9	अहमदनगर	87,341	63,724	23,617	14,593	9,585	5,008	1,01,934	73,309	28,625	35.43	Ahmadnagar
10	पुणे	44,318	31,764	12,554	86,558	56,564	29,994	1,30,876	88,328	42,548	41.71	Pune
11	सातारा	38,481	26,915	11,566	11,682	7,501	4,181	50,163	34,416	15,747	39.61	Satara
12	सांगली	55,704	40,090	15,614	20,962	14,017	6,945	76,666	54,107	22,559	37.52	Sangli
13	सोलापूर	74,261	58,063	16,198	36,746	25,430	11,316	1,11,007	83,493	27,514	29.75	Solapur
14	कोल्हापूर	76,783	58,354	18,429	29,186	19,797	9,389	1,05,969	78,151	27,818	35.01	Kolhapur
15	औरंगाबाद	25,153	21,197	3,956	10,807	8,091	2,716	35,960	29,288	6,672	23.90	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
17	परभणी	13,958	11,815	2,143	6,258	4,568	1,690	20,216	16,383	3,833	18.99	Parbhani
18	बीड	30,246	24,723	5,523	5,882	4,257	1,625	36,128	28,980	7,148	21.19	Beed
19	नांदेड	31,907	26,408	5,499	7,630	5,568	2,062	39,537	31,976	7,561	20.00	Nanded
20	उस्मानाबाद	66,861	52,334	14,527	15,762	11,052	4,710	82,623	63,386	19,237	24.13	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
22	बुलढाणा	22,022	17,142	4,880	7,487	5,234	2,253	29,509	22,376	7,133	31.65	Buldana
23	अकोला	24,858	18,173	6,685	9,721	6,516	3,205	34,579	24,689	9,890	34.37	Akola
24	अमरावती	29,810	20,301	9,509	16,923	10,964	5,959	46,733	31,265	15,468	41.45	Amravati
25	यवतमाळ	21,249	15,414	5,835	7,769	5,090	2,679	29,018	20,504	8,514	33.75	Yavatmal
26	वर्धा	9,227	6,251	2,976	6,316	3,972	2,344	15,543	10,223	5,320	42.69	Wardha
27	नागपूर	31,615	21,225	10,390	52,797	32,531	20,266	84,412	53,756	30,656	46.28	Nagpur
28	भंडारा	69,339	46,154	23,185	17,274	10,568	6,706	86,613	56,722	29,891	48.32	Bhandara
29	चंद्रपूर	35,322	25,369	9,953	9,322	6,119	3,203	44,644	31,488	13,156	33.24	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
महाराष्ट्र राज्य		9,26,315	6,84,658	2,41,657	6,66,345	4,38,533	2,27,812	15,92,660	11,23,191	4,69,469	35.55	Maharashtra State

*वेगळी उपलब्ध नाही./Not available separately.

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८२ चा प्रबंध-२/Source.—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper-2 of 1982.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.17 (—)

अनुसूचित जमातीच्या लोकातील साक्षरतेचे प्रमाण/Literacy rate of Scheduled Tribes

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate population as percentage of total population	District
		एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	41,258	27,317	13,941	41,258	27,317	13,941	49.07	Greater Bombay
2	ठाणे	91,766	73,409	18,357	13,328	9,007	4,321	1,05,094	82,416	22,678	14.40	Thane
3	रायगड	26,327	19,092	7,235	4,979	3,436	1,543	31,306	22,528	8,778	16.46	Raigad
4	रत्नागिरी	3,136	2,108	1,028	122	84	38	3,258	2,192	1,066	10.26	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	1,03,171	79,644	23,527	14,264	9,847	4,417	1,17,435	89,491	27,944	16.74	Nashik
7	धळे	1,16,110	91,470	24,640	10,699	7,493	3,206	1,26,809	98,963	27,846	15.26	Dhule
8	जळगाव	35,173	28,275	6,898	7,912	5,264	2,648	43,085	33,539	9,546	19.95	Jalgaon
9	अहमदनगर	29,448	23,515	5,933	2,205	1,507	698	31,653	25,022	6,631	16.87	Ahmednagar
10	पुणे	33,925	26,071	7,854	10,199	6,601	3,598	44,124	32,672	11,452	27.80	Pune
11	सातारा	3,407	2,306	1,101	466	321	145	3,873	2,627	1,246	29.66	Satara
12	सांगली	5,039	3,553	1,486	1,205	803	402	6,244	4,356	1,888	40.19	Sangli
13	सोलापूर	10,016	7,646	2,370	6,305	4,276	2,029	16,321	11,922	4,399	31.64	Solapur
14	कोल्हापूर	8,110	5,866	2,244	1,275	842	433	9,385	6,708	2,677	34.36	Kolhapur
15	औरंगाबाद	10,509	9,083	1,426	2,252	1,502	750	12,761	10,585	2,176	16.87	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	11,618	10,151	1,467	1,565	1,072	493	13,183	11,223	1,960	16.78	Parbhani
18	बीड	1,906	1,493	413	465	330	135	2,371	1,823	548	17.69	Beed
19	नांदेड	31,343	26,219	5,124	5,249	3,850	1,399	36,592	30,069	6,523	20.53	Nanded
20	उस्मानाबाद	10,201	8,024	2,177	1,873	1,323	550	12,074	9,347	2,727	23.71	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	15,994	12,406	3,588	2,050	1,334	716	18,044	13,740	4,304	27.15	Buldana
23	अकोला	32,426	23,333	9,093	6,093	3,740	2,353	38,519	27,073	11,446	33.57	Akola
24	अमरावती	48,619	34,242	14,377	13,464	8,258	5,206	62,083	42,500	19,583	25.69	Amravati
25	यवतमाळ	80,646	60,210	20,436	9,494	6,213	3,281	90,140	66,423	23,717	24.35	Yavatmal
26	वर्धा	38,268	25,863	12,405	11,189	6,921	4,268	49,457	32,784	16,673	34.77	Wardha
27	नागपूर	57,041	39,827	17,214	93,563	58,283	35,280	1,50,604	98,110	52,494	42.63	Nagpur
28	भंडारा	86,155	63,851	22,304	12,582	7,898	4,684	98,737	71,749	26,988	33.13	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,10,190	83,765	26,425	12,165	7,803	4,362	1,22,355	91,568	30,787	22.27	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		10,00,544	7,61,422	2,39,122	2,86,221	1,85,325	1,00,896	12,86,765	9,46,747	3,40,018	22.29	Maharashtra State

*वेगळी उपलब्ध नाही/Not available separately,

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८२, प्रबंध-२/Source.—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper-2 of 1982.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.18

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.18 (2.2)

बिगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसायगटानुसार वर्गीकरण
Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions

जनगणना / Population Census, 1981

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	धंदेवाईक तंत्र विशारद आणि तत्सम लोक Professional, technical and related workers	प्रशासकीय, कार्यकारी आणि व्यवस्थापकीय काम करणारे Administrative, executive and managerial workers	कारकून व तत्सम काम करणारे Clerical and related workers	विक्रेते Sales workers	सेवा क्षेत्रातील Service workers	शेतकरी, मत्स्य- व्यवसाय करणारे, फासे पारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम काम करणारे Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रा- तील परिवहन सामुग्री चालक आणि मजूर Production and related workers, transport equipment operators and labourers	अवर्गीकृत Workers not classified by occupations	एकूण Total	Rural Urban Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ग्रामीण नागरी ए	2,20,685 2,20,685	1,36,395 1,36,395	4,00,221 4,00,221	3,99,108 3,99,108	2,87,363 2,87,363	28,703 28,703	12,75,066 12,75,066	1,06,869 1,06,869	28,54,410 28,54,410	R U T	Greater Bombay
2	ठाणे	ग्रामीण नागरी ए	15,699 38,652 54,351	4,219 15,076 19,295	20,840 68,030 88,870	18,048 53,542 71,582	13,822 30,897 44,719	26,213 4,670 30,883	1,46,630 2,38,177 3,84,807	21,146 30,442 51,588	2,66,611 4,79,486 7,46,097	R U T	Thane
3	रायगड	ग्रामीण नागरी ए	10,339 6,438 16,777	2,792 2,260 5,052	10,185 7,669 17,854	9,394 9,436 18,830	8,269 6,543 14,812	16,135 3,859 19,994	64,399 24,577 88,976	3,974 1,663 5,637	1,25,487 62,445 1,87,932	R U T	Raigad
4	रत्नागिरी	ग्रामीण नागरी ए	18,583 5,695 24,278	2,712 1,763 4,475	12,513 7,130 19,643	15,585 6,131 21,716	9,431 4,890 14,321	29,480 1,476 30,956	55,626 13,597 69,223	3,658 747 4,405	1,47,587 41,429 1,89,016	R U T	Ratnagiri
5	नाशिक	ग्रामीण नागरी ए	15,207 21,207 36,414	2,506 11,836 14,342	11,544 26,504 38,048	13,654 30,983 44,637	8,171 19,459 27,630	11,259 3,195 14,454	62,304 1,31,093 1,93,397	5,694 6,185 11,879	1,30,340 2,50,464 3,80,804	R U T	Nashik
6	धुळे	ग्रामीण नागरी ए	10,419 7,767 18,186	1,518 3,801 5,319	7,841 10,333 18,174	11,216 15,836 27,052	6,165 8,478 14,643	11,114 2,261 13,375	30,503 37,911 68,414	4,168 1,941 6,109	82,944 88,328 1,71,272	R U T	Dhule

7	जळगांव	..	..	ग्रा	15,863	2,364	11,579	15,950	8,330	11,836	46,387	5,904	1,81,212	R	Jalgaon
				ना	11,110	4,666	15,989	23,668	12,141	2,382	57,473	4,905	1,32,332	U	
				ए	26,973	7,030	27,568	39,618	20,471	14,218	1,03,860	10,809	2,50,544	T	
8	अहमदनगर	..	..	ग्रा	20,349	3,408	16,101	17,793	13,378	14,765	82,048	8,345	1,76,187	R	Ahmadnagar
				ना	10,335	8,302	12,879	12,776	10,196	1,402	37,864	2,895	96,651	U	
				ए	30,684	11,710	28,980	30,569	23,574	16,167	1,19,912	11,240	2,72,838	T	
9	पुणे	..	..	ग्रा	18,620	3,681	17,185	15,875	13,595	18,220	90,312	11,301	1,88,790	R	Pune
				ना	57,997	37,097	79,390	54,753	56,225	7,839	2,61,449	17,659	5,72,409	U	
				ए	76,617	40,778	96,575	70,628	69,820	26,059	3,51,761	28,960	7,61,199	T	
10	सातारा	..	..	ग्रा	18,779	2,882	14,968	12,766	8,718	9,746	59,234	6,601	1,33,691	R	Satara
				ना	8,611	3,185	9,286	10,161	6,848	1,313	22,404	873	62,681	U	
				ए	27,390	6,067	24,254	22,927	15,566	11,059	81,638	7,474	1,96,372	T	
11	सांगली	..	..	ग्रा	15,201	2,590	11,993	8,988	5,840	9,613	41,910	3,803	99,938	R	Sangli
				ना	9,770	2,752	11,695	13,004	7,588	1,252	37,965	2,285	86,312	U	
				ए	24,971	5,342	23,688	21,992	13,428	10,865	79,875	6,088	1,86,250	T	
12	सोलापूर	..	..	ग्रा	12,885	2,800	9,709	13,784	9,424	25,767	62,676	4,978	1,42,022	R	Solapur
				ना	15,717	5,496	19,417	23,892	16,174	2,409	1,19,311	4,421	2,11,838	U	
				ए	28,602	8,296	29,126	42,676	25,598	28,176	1,81,987	9,399	3,53,860	T	
13	कोल्हापूर	..	..	ग्रा	14,790	3,236	15,868	10,706	8,336	7,791	69,880	6,684	1,37,290	R	Kolhapur
				ना	13,144	7,922	20,097	21,851	13,273	1,808	79,943	3,225	1,61,263	U	
				ए	27,934	11,158	35,965	32,557	21,609	9,599	1,49,823	9,909	2,98,553	T	
14	औरंगाबाद	..	..	ग्रा	11,048	1,932	8,979	12,623	8,154	9,925	42,256	4,309	99,227	R	Aurangabad
				ना	14,271	7,272	19,675	14,327	13,321	2,424	55,709	3,400	1,30,401	U	
				ए	25,319	9,204	28,654	26,950	21,475	12,349	97,965	7,709	2,29,628	T	
15	परभणी	..	..	ग्रा	7,457	1,091	5,135	9,768	6,438	21,275	37,128	2,018	90,309	R	Parbhani
				ना	7,802	3,972	10,370	13,515	8,247	2,370	26,724	1,553	74,555	U	
				ए	15,259	5,063	15,505	23,283	14,685	23,645	63,852	3,571	1,64,864	T	
16	बीड	..	..	ग्रा	7,757	1,249	6,055	7,952	5,840	16,465	30,749	2,322	78,388	R	Beed
				ना	6,424	3,712	7,211	5,596	5,381	1,016	18,210	705	48,253	U	
				ए	14,181	4,961	13,266	13,548	11,221	17,481	48,959	3,027	1,26,641	T	
17	नांदेड	..	..	ग्रा	8,285	2,512	7,424	10,431	7,540	19,613	35,673	2,689	94,167	R	Nanded
				ना	7,638	4,216	9,826	10,377	7,326	1,618	26,145	1,584	68,733	U	
				ए	15,923	6,728	17,250	20,808	14,866	21,231	61,818	4,273	1,62,900	T	
18	उस्मानाबाद	..	..	ग्रा	13,419	2,529	8,753	12,524	7,935	19,934	36,644	3,360	1,05,101	R	Osmanabad
				ना	8,597	2,541	9,371	11,118	8,463	1,528	22,937	1,082	65,638	U	
				ए	22,016	5,070	18,124	23,642	16,398	21,462	59,581	4,442	1,70,739	T	
19	बुलढाणा	..	..	ग्रा	8,527	1,176	5,546	9,536	4,163	4,731	25,895	1,216	60,788	R	Buldana
				ना	6,150	3,278	8,318	9,899	6,678	1,208	17,876	1,658	54,066	U	
				ए	14,677	4,454	13,864	19,435	10,841	5,939	43,771	1,874	1,14,854	T	

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.18 (2.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)		
20	अकोला	..	..	ग्रा ना ए	10,543 7,948 18,491	1,096 3,982 5,078	7,352 11,750 19,102	9,158 16,154 25,312	5,947 11,334 17,281	4,229 1,625 5,854	29,677 35,844 65,521	1,682 928 2,610	69,685 89,564 1,59,249	R U T	Akola
21	अमरावती	..	..	ग्रा ना ए	10,140 11,286 21,426	1,438 3,785 5,223	7,339 14,046 21,385	7,594 18,552 26,146	4,564 11,683 16,247	9,294 2,923 12,217	23,108 42,789 65,897	2,226 2,258 4,484	65,703 1,07,322 1,73,025	R U T	Amravati
22	यवतमाळ	..	..	ग्रा ना ए	9,438 6,341 15,779	371 934 1,305	7,228 8,187 15,415	10,488 10,143 20,631	5,453 6,036 11,489	6,630 1,107 7,737	33,614 19,364 52,978	3,218 1,508 4,726	76,440 53,618 1,30,058	R U T	Yavatmal
23	वर्धा	..	..	ग्रा ना ए	5,803 4,895 10,698	725 2,044 2,769	4,328 7,195 11,523	4,300 7,507 11,787	2,738 4,362 7,100	4,903 607 5,510	18,730 19,920 38,650	2,686 904 3,590	44,213 47,415 91,628	R U T	Wardha
24	नागपूर	..	..	ग्रा ना ए	7,828 34,566 42,394	1,256 10,593 11,849	7,020 51,378 58,398	6,181 51,493 57,674	6,610 32,587 39,197	12,894 5,874 18,768	72,140 1,74,865 2,47,005	3,403 9,127 12,530	1,17,332 3,70,484 4,87,816	R U T	Nagpur
25	भंडारा	..	..	ग्रा ना ए	11,022 5,612 16,634	2,074 891 2,965	9,301 7,606 16,907	10,131 9,434 19,565	7,672 4,906 12,578	12,761 908 13,669	1,12,164 36,777 1,42,941	5,595 916 6,511	1,70,720 61,050 2,31,770	R U T	Bhandara
26	चंद्रपूर	..	..	ग्रा ना ए	12,360 6,018 18,378	4,373 859 5,232	11,137 8,269 19,406	10,714 7,380 18,094	10,040 5,500 15,540	23,247 1,649 24,896	62,337 33,122 95,459	4,629 1,079 5,708	1,38,833 63,875 2,02,708	R U T	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	ग्रा ना ए	3,10,358 5,54,678 8,65,036	56,529 2,88,630 3,45,159	2,55,923 8,61,944 11,17,868	2,85,154 8,65,636 11,50,790	1,96,572 6,05,899 8,02,470	3,57,839 87,312 4,45,151	13,72,024 28,61,111 42,33,134	1,25,608 2,09,810 3,35,418	29,60,007 63,35,020 92,95,027	R U T	Maharashtra State

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग दोन-ब (दोन).

Source : Census of India, 1981, Series 12, Part-II-B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.19 (2.3)

बिगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे)
Occupational classification of persons at work other than cultivation (according to divisions, groups etc.)
जनगणना/Population Census 1981

विभाग, गट, (राष्ट्रीय उद्योग वर्गीकरण)	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	Division, group, (National Classification of Occupation)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-0-1-व्यावसायिक तांत्रिक व संबंधी कामगार	8,65,036	3,10,358	5,54,678	Professional, technical and related workers
00-भौतिक शास्त्रज्ञ	10,451	1,176	9,275	Physical Scientists
01-भौतिक शास्त्र तंत्रज्ञ	3,137	652	2,485	Physical Science technicians
02-वास्तु शास्त्रज्ञ, अभियंता, तंत्रशास्त्रज्ञ व सर्वेक्षक	66,658	9,102	57,556	Architects, engineers, technologists and surveyors.
03-अभियंत्रिकी तंत्रज्ञ	47,030	7,823	39,207	Engineering technicians
04-विमान व जहाजावरील अधिकारी	3,295	57	3,238	Air crafts and ships officers
05-जीव शास्त्रज्ञ	6,809	2,073	4,736	Life scientists
06-जीवशास्त्र तंत्रज्ञ	7,905	3,727	4,178	Life science technicians
07-भ्रूषक व शल्य चिकित्सक (दंत वैद्यकीय व पशुवैद्यकीय शल्य चिकित्सकधरून).	61,932	19,078	42,854	Physicians and surgeons (including dental and veterinary surgeons).
08-शुश्रूषा व इतर वैद्यकीय तंत्रज्ञ	75,327	25,304	50,023	Nursing and other medical health technicians.
09-शास्त्रीय, वैद्यकीय व तांत्रिक व्यक्ति	7,023	635	6,388	Scientific, medical and technical persons
10-गणितज्ञ, आकडे शास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	1,709	103	1,606	Mathematicians, statisticians and related workers.
11-अर्थशास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	193	15	178	Economists and related workers
12-लेखापाल, लेखापरिक्षक व संबंधी कामगार	62,105	3,099	59,006	Accountants, auditors and related workers
13-समाज शास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	17,236	8,914	8,322	Social scientists and related workers
14-कायदा शास्त्रज्ञ	17,341	1,692	15,649	Jurists
15-शिक्षक	4,05,997	2,08,097	1,97,900	Teachers
16-कवि, लेखक, पत्रकार व संबंधी कामगार	4,692	211	4,481	Poets, authors, journalists and related workers.
17-शिल्पकार, रंगारी, छायाचित्रकार व संबंधी निर्मिती कलाकार.	16,854	1,456	15,398	Sculptors, painters, photographers and related creative artists.
18-स्वरशिल्पी व प्रयोग करणारे कलावंत	20,552	6,006	14,546	Composers and performing artists
19-अवर्गीकृत व्यावसायिक कामगार	28,787	11,136	17,651	Professional workers n. e. c.
D-2-प्रशासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय कामगार	3,45,159	56,529	2,88,630	Administrative, executive and managerial workers.
20-निवडून आलेले व विधिमंडळीय पदाधिकारी	5,554	3,860	1,694	Elected and legislative officials
21-शासकीय व स्थानिक संस्थांचे प्रशासनिक व कार्यकारी पदाधिकारी.	52,463	17,905	34,558	Administrative and executive officials Government and local bodies.
22-संचालक व व्यवस्थापक, धाऊक व किरकोळ व्यापार	88,423	14,791	73,632	Working proprietors, directors and managers, wholesale and retail trade
23-संचालक व व्यवस्थापक, आर्थिक संस्था	18,145	2,746	15,399	Directors and managers, financial institutions.
24-मालक, संचालक व व्यवस्थापक, खाणकाम, बांधकाम वस्तुनिर्माण व तत्सम उद्योग.	1,15,278	8,110	1,07,168	Working proprietors, directors and managers mining, construction, manufacturing and related concerns.
25-मालक, संचालक, व्यवस्थापक व संबंधित कार्यकारी अधिकारी, परिवहन, साठवण व दळणवळण	16,255	1,625	14,630	Working proprietors, directors, managers and related executives, transport, storage and communications.
26-मालक, संचालक व व्यवस्थापक-इतर सेवा	39,649	6,316	33,333	Working proprietors, directors and managers, other services.
29-इतर न उल्लेखिलेले प्रशासकीय कार्यकारी व इतर व्यवस्थापकीय कामगार.	9,389	1,173	8,216	Administrative, executive and managerial workers n. e. c.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-3—लिपिक व संबंधी कामगार	11,17,867	2,55,923	8,61,944	Clerical and related workers.
30—लिपिक व इतर पर्यवेक्षक	1,23,688	18,132	1,05,556	Clerical and other supervisors
31—ग्राम अधिकारी	53,292	44,849	8,443	Village officials
32—लघुलेखक, टंकक, छिद्रांक टंकक	63,311	3,381	59,930	Stenographers, typists and card and type punching operators.
33—लेखाकार, रोखपाल व संबंधी कामगार	1,19,215	15,606	1,03,609	Book keepers, cashiers and related workers
34—गणक यंत्र चालक	2,754	361	2,393	Computing machine operators
35—लिपिक व संबंधी कामगार	6,48,423	1,39,226	5,09,197	Clerical and related workers
36—परिवहन व दळणवळण पर्यवेक्षक	22,663	6,934	15,729	Transport and communication supervisors
37—परिवहन, वाहक व रक्षक	34,926	11,713	23,213	Transport, conductors and guards
38—डाक वितरक व संबंधी कामगार	26,421	12,914	13,507	Mail distributors and related workers
39—दूरध्वनी व तार चालक	23,173	2,807	20,366	Telephone and telegraph operators
D-4—विक्रेते	11,50,790	2,85,154	8,65,636	Sales workers
40—घाऊक व किरकोळ व्यापारी व दूकानदार	6,15,260	1,98,328	4,16,932	Merchants and shopkeepers, wholesale and retail trade.
41—वस्तुनिर्माण प्रतिनिधी	17,895	3,526	14,369	Manufacture agents
42—तांत्रिक विक्रेते व वाणिज्यिक प्रवासी	4,686	286	4,400	Technical salesmen and commercial travellers.
43—विक्रेते, मदतनीस व संबंधी कामगार	4,48,739	76,436	3,72,303	Salesmen, shop assistants and related workers.
44—विमा, स्थावर मालमत्ता, ठेवी व व्यवसाय सेवा-विक्रेते व लिलावदार.	47,682	2,789	44,793	Insurance, real estate, securities and business service salesmen and auctioneers.
45—सावकार व तारण व्यवसायी	3,172	361	2,811	Money lenders and pawn brokers
49—इतर अवर्गीकृत विक्री कामगार	13,457	8,430	10,027	Sales workers n. e. c.
D-5—सेवा कामगार	8,02,471	1,96,572	6,05,899	Service workers
50—उपहार गृह व खानावळ चालक	57,952	23,703	34,249	Hotel and restaurant keepers
51—गृहचालक, अधीक्षिका व उपस्थापक (घरगुती व संस्थांचे).	2,641	461	2,180	House keepers, matrons and stewards (Domestic and institutional).
52—स्वयंपाकी, वाढपी, कलाल व इतर तत्संबंधी कामगार (घरगुती व संस्थांचे).	1,48,319	23,352	1,24,967	Cooks, waiters, bartenders and related workers (domestic and institutional).
53—इतर न उल्लेखिलेले, घरकाम करणारे व घर व्यवस्था पहाणारे.	1,26,679	11,982	1,14,697	Maids and other house keeping service workers n. e. c.
54—इमारत राखणदार, सफाईगीर, स्वच्छक आणि तत्सम कामगार.	1,16,019	19,439	96,580	Building care takers, sweepers, cleaners and related workers
55—धुलाई कामगार व इस्त्री करणारे	40,450	11,582	28,868	Laundries, dry cleaners and pressers
56—केशसाधनकार, न्हावी, प्रसाधनकार व इतर	77,884	47,928	29,956	Hair dressers, barbers, beauticians and related workers.
57—रक्षा सेवा कामगार	2,14,844	54,277	1,60,567	Protective service workers
59—इतर अवर्गीकृत सेवा कामगार	17,681	3,847	13,836	Service workers n. e. c.
D-6—शेतकरी, मच्छिमार, कासेपारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम कामगार.	4,45,151	3,57,839	87,312	Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers.
60—शेतमळे, दुग्धव्यवसाय व इतर व्यवस्थापक आणि पर्यवेक्षक.	9,472	5,390	4,082	Farm plantation, dairy and other managers and supervisors.
61—शेतकरी	1,575	1,143	432	Cultivators
62—शेतकऱ्यांव्यतिरिक्त इतर शेती कामगार	61,214	49,331	11,883	Farmers, other than cultivators
63—शेतमजूर				Agricultural labourers
64—मळे मजूर आणि तत्सम कामगार	7,595	6,684	911	Plantation labourers and related workers
65—इतर शेती कामगार	2,26,216	1,85,836	40,380	Other farm workers
66—जंगल कामगार	59,386	48,926	10,460	Forestry workers
67—शिकारी आणि तत्सम कामगार	3,035	2,815	220	Hunters and related workers
68—मच्छिमार आणि तत्सम कामगार	76,660	57,714	18,946	Fishermen and related workers
D-7-8-9—उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील आणि परिवहन सामग्री चालक आणि मजूर.	42,33,135	13,72,024	28,61,111	Production and related workers, transport equipment operators and labourers.
71—खाण कामगार, दगड खाण कामगार, विहिरी खोदणारे आणि तत्सम कामगार.	36,215	26,076	10,139	Miners, quarrymen, well drillers and related workers.
72—धातुधर प्रक्रिया करणारे	63,041	18,861	44,180	Metal processors
73—लाकूडकाम करणारे	14,967	4,489	10,478	Wood preparation workers
74—रासायनिक प्रक्रिया करणारे व इतर	84,207	16,092	68,115	Chemical processors and related workers

तत्सम कामगार/TABLE No. 1.19 (2.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
75-कताईकार, विणकर, रंगारी आणि तत्सम कामगार	6,11,144	1,04,261	5,06,883	Spinners, weavers, knitters, dyers and related workers.
76-कातडी कमावणारे, डोंगर खरेदी करणारे, केसाळ कातडी कमावणारे.	3,883	1,597	2,286	Tanners, fellmongers and pelt dressers
77-अन्न व पेये करणारे कामगार	1,66,914	84,572	82,342	Food and beverage processors
78-तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ करणारे	1,38,693	77,920	60,773	Tobacco preparers and tobacco product makers.
79-शिपी, पोशाख शिवणारे शिलाई कामगार व सज्जक	2,67,533	1,02,314	1,65,219	Tailors, dress makers, sewers, upholsterers
80 पादत्राण कारागिर आणि चामड्याच्या वस्तू बनविणारे	74,616	36,486	38,130	Shoemakers and leather goods makers
81-सुतार, लाकडाची कपाटे व लाकडाचे तत्सम काम करणारे	2,07,621	95,385	1,12,236	Carpenters, cabinet and related wood workers.
82-दगडफोडे व कारागिर	47,049	33,796	13,253	Stone cutters and carvers
83-लोहार, अवजारे बनविणारे व यंत्रिक अवजारे चालक	2,16,316	57,600	1,58,716	Blacksmiths, tool makers and machine tool operators.
84-यंत्र जोडारी, यंत्रे उभारणारे आणि अचूक अवजारे तयार करणारे.	3,27,860	56,327	2,71,533	Machinery fitters, machine assemblers and precision instrument makers (except electrical).
85-बीज जोडारी व संबंधीत बीज व हलेक्ट्रॉनी कामगार	1,86,614	55,774	1,30,840	Electrical fitters and related electrical and electronic workers.
86-प्रक्षेपण केंद्र व ध्वनी उपकरणे चालक आणि चलचित्र प्रक्षेपक.	4,101	843	3,258	Broadcasting station and sound equipment operators and cinema projectionists.
87-नळ कारागिर, संधाता, धातुचे पत्रे व बांधकामासाठी पत्रे तयार करणारे व उभारणारे.	63,213	11,734	51,479	Plumbers, welders, sheet metal and structural metal preparers and erectors.
88-जवाहीर व मौल्यवान धातुचे काम करणारे धातु कोरक (छपाई व्यतिरिक्त).	60,335	16,665	43,670	Jewellery and precious metal workers and metal engravers (except printing).
89-कांच कारागिर, कुंभार व तत्सम कामगार	1,05,736	68,447	37,289	Glass formers, potters and related workers
90-रबर, प्लॅस्टिकच्या वस्तू करणारे	41,409	6,620	34,789	Rubber and plastic product makers
91-कागद व पुढ्याच्या वस्तू बनविणारे	11,369	2,853	8,516	Paper and paper board product makers
92-मुद्रण व तत्सम व्यवसायातील कामगार	65,178	6,466	58,712	Printing and related workers
93-रंगारी	41,438	4,788	36,650	Painters
94-उत्पादन उद्योगातील तत्सम इतर न उल्लेखिलेले कामगार	1,04,071	59,521	44,550	Production and related workers n. e. c.
95-विटा रचणारे व इतर बांधकाम कामगार	3,05,655	1,63,062	1,42,593	Brick layers and other construction workers
96-स्थिर इंजिने व तत्सम उपकरणे चालक व वंगणकार	39,670	13,164	26,506	Stationary engines and related equipment operators, oilers and greasers.
97-अवजड सामान हाताळणारे व तत्सम यंत्रांचे चालक, माल चढविणारे व उतरविणारे.	2,37,864	48,368	1,89,496	Material handling and related equipment operator, loaders and unloaders.
98-परिवहन उपकरणे चालक	3,72,771	84,762	2,88,009	Transport equipment operators
99-इतर अवर्गीकृत कामगार	3,33,652	1,13,181	2,20,471	Labourers n. e. c.
D-X-व्यावसायिक वर्गीकरण न केलेले कामगार	3,35,418	1,25,608	2,09,810	Workers not classified by occupations
X-0-काम शोधणारे नवीन कामगार				New workers seeking employment
XI-वर्गवारी करता न येण्यासारखे किंवा अपुऱ्या वर्णनाचे व्यवसाय सांगणारे.	2,08,042	81,193	1,26,849	Workers reporting occupations unidentifiable or inadequately described.
X9-कोणताही अधिसूचित व्यवसाय न करणारे कामगार	1,27,375	44,415	82,960	Workers not reporting any occupations.

आधर : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन ए-आणि बी (दोत्र)
Source.—Census of India 1981, Series 12, Part-III A & B (ii).

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्र./TABLE No.1-20 (2-4)

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे

Industrial classification of persons at work other than cultivation

जनगणना/

शेती, शिकार, जंगलउद्योग आणि मत्स्यव्यवसाय Agriculture, hunting, forestry and fishing									
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	कृषी उत्पादन Agricultural production	मळे Plantations	पशुधन उत्पादन Live-stock production	कृषी सेवा Agricultural services	शिकार, सांपळ्यात पकडणे, खेळांचा प्रसार Hunting, trapping and game propagation	जंगल संवर्धन आणि लाकडतोड Forestry and logging	मत्स्यव्यवसाय Fishing	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मंबई	294	344	19,440	598	51	401	9,471	30,599
2	ठाणे	399	6,073	4,639	2,117	21	2,951	16,782	32,982
3	रायगड	612	1,353	1,971	972	21	3,791	11,068	19,788
4	रत्नागिरी	275	2,095	2,047	1,268	16	13,670	11,432	30,809
5	नाशिक	533	644	5,634	4,533	61	3,121	1,189	15,715
6	पुणे	367	616	7,002	3,451	..	2,340	577	14,353
7	जळगाव	971	1,139	5,563	4,136	476	1,874	2,209	16,368
8	अहमदनगर	1,450	552	7,838	8,277	20	824	1,008	19,969
9	पुणे	686	450	14,929	8,752	81	2,241	2,690	29,829
10	सातारा	590	266	4,931	3,133	30	1,950	1,284	12,184
11	सांगली	197	624	6,659	3,965	48	302	210	12,005
12	सोलापूर	891	350	21,513	4,718	45	614	1,187	29,318
13	कोल्हापूर	428	213	6,581	2,908	36	547	590	11,303
14	औरंगाबाद	754	375	5,684	6,052	29	1,395	654	14,943
15	परभणी	442	243	13,474	10,645	135	795	976	26,710
16	बीड	166	125	9,471	8,232	176	275	413	18,858
17	नांदेड	741	1,071	13,056	6,039	138	543	713	22,301
18	उस्मानाबाद	595	201	15,941	5,562	15	340	88	22,742
19	बुलढाणा	106	112	2,977	2,667	169	744	751	7,586
20	अकोला	238	444	2,133	2,743	220	520	868	7,166
21	अमरावती	129	821	3,832	5,874	326	1,894	679	13,555
22	यवतमाळ	67	98	2,077	3,219	537	1,113	2,980	9,191
23	बघा	99	107	1,935	3,040	207	459	632	6,479
24	नागपूर	253	3,340	3,589	6,947	249	2,853	3,305	20,542
25	भंडारा	179	108	1,742	4,758	11	4,485	4,530	15,813
26	चंद्रपूर	305	677	3,373	8,023	5	9,369	5,802	27,554
महाराष्ट्र राज्य		11,825	22,437	1,88,029	1,22,629	3,123	59,426	81,189	4,88,657

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.20 (2.4)

(शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण
by divisions and major groups

Population census 1981

खानकाम व दगडकाम Mining and quarrying					वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs			District
कोळसा खान Coal mining	क्रुड पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक गॅस Crude petroleum and natural gas	कच्चा धातु खानकाम Metal ore mining	इतर खानकाम Other mining	एकूण Total	अन्न पदार्थांचे उत्पादन Manufacture of food products	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products	(2)	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)	
46	1,442	66	1,540	3,095	44,080	10,684	Greater Bombay	
35	67	20	2,67	2,689	14,549	1,465	Thane	
5	26	5	5,874	5,910	5,790	868	Raigad	
59	48	3,657	1,034	4,796	4,898	877	Ratnagiri	
..	..	0	193	199	13,693	8,680	Nashik	
10	..	..	186	201	7,127	504	Dhule	
11	5	..	266	282	9,784	691	Jalgaon	
..	..	..	775	775	24,656	16,158	Ahmadnagar	
27	22	..	1,086	1,135	16,476	3,283	Pune	
47	5	..	1,714	1,766	8,893	426	Satara	
26	6	10	470	512	9,556	974	Sangli	
5	5	..	1,255	1,265	13,021	22,149	Solapur	
10	10	92	1,983	2,096	18,671	1,015	Kolhapur	
..	5	..	295	300	13,807	2,351	Aurangabad	
5	..	..	344	349	5,219	165	Parbhani	
..	..	..	547	647	5,172	147	Beed	
26	5	..	100	131	5,831	1,070	Nanded	
..	..	5	1,011	1,016	7,607	95	Osmanabad	
..	5	..	21	26	4,452	171	Buldana	
10	5	56	666	737	4,739	98	Akola	
5	..	..	35	40	5,181	236	Amravati	
24	..	10	1,474	2,209	3,742	225	Yavatmal	
5	10	..	194	209	1,740	88	Wardha	
14,059	57	2,482	2,529	19,125	7,686	4,003	Nagpur	
120	6	1,277	1,138	2,540	5,404	75,650	Bhandara	
12,122	11	55	834	13,022	2,941	418	Chandrapur	
27,356	1,738	7,748	28,230	65,075	2,64,718	1,52,491	Maharashtra State	

वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती/
Manufacturing and repairs

अनुक्रमांक	जिल्हा	सुती कापडाचे उत्पादन	लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन	कापडाच्या, तागाच्या व अंबाडीच्या वस्तूचे उत्पादन	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व वापरावयाच्या वस्तू)	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन	कामद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	कातडी कामाच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तूंचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून)	कामाच्या रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन
Serial No.		Manufacture of cotton textiles	Manufacture of wool, silk and synthetic fibre textiles	Manufacture of jute, hemp and waste textiles	Manufacture of textile products (including wearing apparel other than footwear)	Manufacture of wood and wood products, furniture and fixture	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries	Manufacture of leather, leather and fur products (except repairs)	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products
(1)	(2)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1	बृहन्मुंबई	2,74,921	21,167	504	86,747	49,596	50,245	19,377	54,807
2	ठाणे	89,941	14,120	100	19,795	10,933	7,732	1,296	9,987
3	रायगड	963	182	5	3,914	4,246	2,256	185	986
4	रत्नागिरी	1,513	122	37	3,913	11,383	911	575	255
5	नाशिक	43,178	926	66	12,747	10,088	13,560	1,475	2,691
6	धुळे	8,894	606	33	7,577	6,237	526	868	176
7	जळगाव	10,352	364	25	9,258	9,136	809	1,025	226
8	अहमदनगर	3,996	985	27	10,801	7,151	1,185	1,973	221
9	पुणे	7,469	1,928	31	21,883	16,092	9,585	2,763	5,012
10	सातारा	2,569	333	35	9,865	5,954	1,204	1,342	332
11	सांगली	10,180	174	64	7,840	5,967	849	3,269	246
12	सोलापूर	46,689	1,249	44	26,632	8,039	1,168	1,453	265
13	कोल्हापूर	41,665	743	71	10,842	11,137	1,649	4,054	471
14	औरंगाबाद	5,153	551	175	7,891	8,228	3,648	2,298	601
15	परभणी	1,917	47	52	5,826	7,916	268	1,529	47
16	बीड	1,297	197	59	5,109	6,113	166	2,060	40
17	नांदेड	6,709	252	34	6,369	7,015	567	1,536	72
18	उस्मानाबाद	2,047	117	39	7,530	8,299	353	2,821	71
19	बुलढाणा	1,411	21	705	6,418	6,055	390	1,261	20
20	अकोला	7,148	21	29	6,939	5,883	561	677	45
21	अमरावती	7,523	25	229	7,429	5,361	693	810	93
22	यवतमाळ	4,051	40	22	6,843	5,986	276	841	35
23	वर्धा	8,140	41	20	4,655	3,733	305	520	..
24	नागपूर	48,059	422	207	13,914	15,410	5,400	2,107	1,439
25	भंडारा	4,328	77	50	5,247	10,088	776	1,027	142
26	चंद्रपूर	927	666	21	6,856	11,130	8,198	2,512	50
महाराष्ट्र राज्य		6,41,038	45,374	2,688	3,22,839	2,57,176	1,13,283	59,653	78,332

TABLE No. 1.20 (2.4)—contd.

वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती/
Manufacturing and repairs

रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व इगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून)	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन	धातूंच्या वस्तु व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून)	बॅकसागुग्री, यंत्रिक हत्यारे आणि भाग यांचे उत्पादन (विद्युत् यंत्र सामुग्री सोडून)	विद्युत् यंत्र, सामुग्री साधने, उपकरणे व पुरवठा व सुटे भाग	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन	District
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(2)
95,242	20,783	30,429	68,241	81,119	62,365	55,567	Greater Bombay
42,765	20,284	12,611	16,054	21,373	14,173	11,559	Thane
8,646	6,620	5,194	2,645	2,198	801	1,168	Raigad
531	1,982	385	1,906	928	218	339	Ratnagiri
1,974	5,750	381	4,001	5,755	2,058	13,070	Nashik
371	4,492	57	2,075	472	129	470	Dhule
6,247	4,418	182	3,272	575	296	3,935	Jalgaon
1,220	6,652	731	3,070	4,845	523	1,121	Ahmadnagar
23,836	15,873	4,893	14,685	45,800	14,012	32,510	Pune
551	4,343	723	2,343	4,021	278	649	Satara
428	2,859	985	2,546	4,462	327	285	Sangli
624	4,084	752	4,110	1,353	140	1,097	Solapur
846	6,263	1,865	3,821	6,483	457	1,136	Kolhapur
1,473	3,903	670	3,499	5,252	655	1,616	Aurangabad
50	5,372	46	2,547	163	5	15	Parbhani
45	2,798	49	1,388	381	95	5	Beed
166	7,263	91	1,778	254	10	11	Nanded
168	4,616	56	2,148	298	43	54	Osmanabad
78	2,208	94	1,764	231	31	10	Buldana
840	4,709	55	1,974	308	88	20	Akola
489	2,834	105	2,069	264	25	25	Amravati
63	4,479	47	1,884	183	20	21	Yavatmal
102	2,811	10	1,192	168	39	35	Wardha
2,662	13,294	3,591	6,869	2,162	868	1,114	Nagpur
288	3,387	2,030	3,846	274	26	80	Bhandara
362	7,714	2,166	3,335	258	39	121	Chandrapur
1,90,067	1,69,790	63,197	1,63,064	1,89,580	97,721	1,26,030	Maharashtra State

वस्तु निर्माण आणि दुरुस्ती/ Manufacturing and repairs		वीज, गॅस आणि पाणी/ Electricity, gas and water				बांधकाम/ Construction			
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	इतर उत्पादक कारखाने Other manufacturing industries	दुरुस्ती Repairs	एकूण Total	वीज Electricity	गॅस आणि वायु Gas and steam	जल योजना आणि पुरवठा Water works and supply	एकूण Total	बांधकाम Construction
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)
1	बृहन्मुंबई	75,618	82,657	11,84,147	8,709	1,967	2,840	13,516	83,274
2	ठाणे	10,920	26,862	3,46,521	6,513	341	2,253	9,108	21,062
3	रायगड	2,051	4,507	53,224	5,070	353	748	6,171	19,360
4	रत्नागिरी	1,672	3,711	36,158	3,545	57	379	3,982	15,593
5	नाशिक	3,433	13,281	1,56,839	7,338	43	1,188	8,570	20,857
6	धुळे	1,694	8,081	50,389	2,396	..	382	2,778	10,879
7	जळगाव	1,720	10,021	72,340	7,264	42	968	8,273	11,536
8	अहमदनगर	2,272	14,804	1,02,387	3,471	50	494	4,015	16,501
9	पुणे	8,954	30,383	2,75,466	8,068	435	2,624	11,128	46,808
10	सातारा	1,682	9,184	54,727	4,296	35	903	5,234	20,424
11	सांगली	2,560	8,239	61,812	2,843	31	647	3,520	10,303
12	मोलापूर	2,485	12,601	1,47,953	2,943	45	781	3,769	25,575
13	कोल्हापूर	8,328	10,409	1,29,935	4,337	15	1,559	5,912	14,207
14	औरंगाबाद	2,008	8,268	72,047	3,853	37	397	4,287	18,756
15	परभणी	1,090	3,732	36,006	2,390	..	538	2,928	16,758
16	बीड	671	2,978	28,771	5,188	5	204	4,397	13,907
17	नांदेड	1,349	3,837	44,214	2,160	5	456	2,621	10,842
18	उस्मानाबाद	1,304	5,546	43,211	2,858	10	447	3,313	8,102
19	बुलढाणा	928	3,889	30,138	2,000	..	267	2,267	6,659
20	अकोला	1,318	4,887	40,339	3,369	..	599	3,967	8,254
21	अमरावती	1,650	6,923	41,964	3,785	20	477	4,283	9,208
22	यवतमाळ	842	4,207	33,805	2,229	26	292	2,547	11,001
23	वर्धा	693	3,089	27,380	2,095	10	118	2,223	4,721
24	नागपूर	6,323	15,287	1,50,818	10,472	509	651	11,632	33,722
25	भंडारा	1,779	7,055	1,21,555	1,600	11	221	1,832	13,004
26	चंद्रपूर	1,409	6,035	55,159	2,964	16	240	3,221	15,102
महाराष्ट्र राज्य		1,44,782	3,10,483	33,97,307	1,11,756	4,064	20,674	1,36,493	4,86,412

TABLE No. 1.20 (2.4)—contd.

Construction		घाऊक व किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants and hotels						
वांधकामाशी सलग्न कामे	एकूण Total	अन्न, कापड, पाळीव प्राणी, पेये आणि मादक पेये, यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in food, textiles, live animals, beverages, and intoxicants	इंधन व दिवा- बत्ती, रसायने, अत्तरे, चिनी माती व काच घाऊक व्यापार Wholesale trade in fuel, lights, chemicals, perfumery, ceramics, glass	लाकड, कागद, इतर कापड, कातडी व अखाद्य तेलाचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in wood, paper, other fabrics, hide and skin and inedible oils	सर्व प्रकारची यंत्रे, उपकरणे, दळणवळण व विद्युत उप- करणे यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in all types of machinery, equipment, including transport and electrical equipment	अन्न आणि संकीर्ण उत्पादन यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in food and miscellaneous manufacturing	District	
(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(2)	
12,494	95,768	22,764	4,114	3,217	2,507	18,556	Greater Bombay	
1,781	22,842	2,723	317	1,051	214	2,941	Thane	
296	19,657	768	252	219	57	550	Raigad	
454	16,047	1,203	370	744	83	389	Ratnagiri	
615	21,472	3,472	414	345	208	1,200	Nashik	
153	11,032	1,912	119	126	87	427	Dhule	
190	11,726	2,269	192	369	139	780	Jalgaon	
356	16,858	1,527	116	344	143	470	Ahmadnagar	
1,827	48,635	4,155	424	906	568	2,593	Pune	
284	20,708	1,169	183	266	66	453	Satara	
350	10,653	1,510	99	391	72	548	Sangli	
418	25,994	3,184	139	641	130	811	Solapur	
383	14,590	3,897	249	620	263	1,212	Kolhapur	
374	19,130	1,861	74	300	128	827	Aurangabad	
61	16,818	949	39	462	56	378	Parbhani	
103	14,009	951	20	123	20	114	Beed	
143	10,985	703	66	104	46	272	Nanded	
120	8,222	1,001	65	206	65	348	Osmanabad	
59	6,717	916	35	103	25	529	Buldhara	
196	8,450	1,475	60	210	70	265	Akola	
299	9,507	1,478	154	259	184	527	Amravati	
173	11,173	733	51	156	21	194	Yavatmal	
94	4,816	408	29	50	25	88	Wardha	
1,188	34,909	3,660	383	626	184	1,338	Nagpur	
200	13,204	1,227	51	307	65	114	Bhandara	
153	15,255	751	173	417	22	221	Chandrapur	
22,763	5,09,195	66,665	8,190	12,564	5,450	36,248	Maharashtra State	

बाज्जक, किरकोळ व्यापार, खानाबळ आणि उपहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants, hotels								परिवहन Transport	
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अन्न आणि अन्न पदार्थ, पेये, तंबाखू आणि मादक पेये यांचा किरकोळ व्यापार Retail trade in food and food articles, beverages, tobacco and intoxicants	कपड्यांचा किरकोळ व्यापार Retail trade in textiles	इंधन व इतर घरगुती वापराच्या वस्तु व टिकाऊ वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in fuel-and other household utilities and durables	इतर वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in others	खानाबळ आणि उपहारगृहे Restaurants and hotels	एकूण Total	जमिनीवरील वहतूक Land transport	जलापनयन Water transport
(1)	(2)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)
1	बृहन्मुंबई	1,34,632	58,148	39,820	1,22,932	78,316	4,85,007	1,65,190	50,754
2	ठाणे	35,155	9,229	6,575	13,377	11,788	83,370	53,286	3,413
3	रायगड	12,586	1,139	3,198	3,026	3,935	25,730	12,256	1,338
4	रत्नागिरी	14,646	1,222	2,789	3,438	4,586	29,471	8,827	3,126
5	नाशिक	25,619	5,481	5,471	8,186	7,926	58,322	27,749	17
6	घुळे	18,076	2,609	2,636	4,719	4,173	34,883	11,507	15
7	जळगाव	24,089	4,716	4,188	6,837	6,317	49,894	25,357	20
8	अहमदनगर	18,373	3,436	3,256	6,646	6,619	40,930	13,718	40
9	पुणे	36,588	7,617	8,333	20,759	16,032	97,976	59,840	367
10	सातारा	12,343	2,715	2,912	3,302	5,191	28,599	12,769	391
11	सांगली	11,675	2,416	2,766	4,682	3,973	28,133	13,878	122
12	सोलापूर	22,717	7,623	4,964	7,142	7,600	54,951	21,019	150
13	कोल्हापूर	16,176	4,081	3,554	6,513	6,354	42,921	15,552	82
14	औरंगाबाद	16,563	3,238	2,482	5,277	5,878	36,630	12,762	..
15	परभणी	16,522	2,867	2,257	3,633	3,587	30,749	7,436	10
16	बीड	8,955	1,620	1,697	2,294	3,083	18,877	5,261	35
17	नांदेड	14,860	3,411	2,634	3,686	4,904	30,686	7,659	5
18	उस्मानाबाद	15,567	3,221	2,648	3,364	4,923	31,409	7,828	16
19	बुलढाणा	11,852	2,291	2,269	3,688	3,282	24,989	6,495	5
20	अकोला	15,723	3,085	2,923	4,295	4,073	32,278	16,719	15
21	अमरावती	14,875	2,860	3,199	4,438	4,480	32,453	13,512	44
22	यवतमाळ	12,431	2,019	2,030	2,621	3,458	23,714	6,236	..
23	वर्धा	7,419	1,395	1,339	2,004	1,891	14,648	5,953	..
24	नागपूर	29,109	6,375	6,081	11,576	8,950	68,285	45,599	36
25	भंडारा	11,677	1,803	2,050	2,685	3,219	23,197	9,162	11
26	चंद्रपूर	10,976	1,867	1,708	2,413	3,000	21,548	9,788	64
महाराष्ट्र राज्य		5,69,201	1,96,485	1,23,777	2,63,533	2,17,539	14,49,652	5,95,357	60,077

TABLE No. 1.20 (2.4)—contd.

साठवण व दळणवळण Storage and communications					वित्त विमा, स्थावर आणि व्यावसायिक सेवा Financing insurance, real estate and business service		
हवाई वाहतूक Air transport	वाहतुकीस संलग्न सेवा Services incidental to transport	बखार व साठवण गृहे Storage and warehousing	दळणवळण Communica- tions	एकूण Total	बँक आणि तत्सम वित्त संस्था Banking and similar type of financial institutions	भविष्य निर्वाह आणि विमा Providents and insurance	District
(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(2)
20,529	9,499	5,276	36,026	2,87,274	72,436	16,678	Greater Bombay
1,178	691	1,174	8,603	68,346	13,119	1,468	Thane
36	67	78	1,561	15,337	1,784	130	Raigad
21	63	86	2,846	14,971	2,082	230	Ratnagiri
242	196	854	3,545	32,602	5,081	1,132	Nashik
..	42	67	1,342	12,973	2,416	182	Dhule
22	62	86	3,060	28,605	3,044	206	Jalgaon
10	113	191	2,399	16,473	4,240	298	Ahmadnagar
644	664	726	8,842	71,082	13,579	2,052	Pune
30	61	132	2,449	15,832	3,657	629	Satara
16	84	87	2,002	16,189	4,201	263	Sangli
25	130	191	2,610	24,125	3,598	285	Solapur
30	158	102	2,728	18,652	5,417	426	Kolhapur
96	196	105	1,904	15,062	3,351	242	Aurangabad
5	35	52	1,047	8,585	1,546	95	Parbhani
5	15	60	899	6,280	1,259	42	Beed
..	20	11	1,021	8,716	2,040	145	Nanded
..	20	83	1,576	9,522	2,494	99	Osmanabad
..	15	85	1,060	7,612	1,718	68	Buldana
..	55	166	1,767	18,721	2,051	114	Akola
5	124	95	1,754	15,533	2,433	195	Amravati
16	..	117	1,064	7,433	1,787	56	Yavatmal
..	10	45	995	7,002	1,278	44	Wardha
951	164	498	5,692	52,940	7,494	1,492	Nagpur
6	16	106	904	10,203	1,371	124	Bhandara
6	11	51	1,616	11,524	1,731	96	Chandrapur
23,874	12,510	10,470	99,318	8,01,606	1,65,203	26,793	Maharashtra State

वित्त विमा, मालमत्तास्थावर व व्यावसायिक सेवा Financing insurance, real estate and business services					सामूहिक, सामाजिक Community, social and			
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	स्थावर मालमत्ता आणि व्याव- सायिक सेवा Real estate and business services	कायदेविषयक सेवा Legal services	एकूण Total	सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण सेवा Public administra- tion and defence services	सफाई सेवा Sanitary services	शिक्षण शास्त्र आणि संशो- धन सेवा Education, scientific and research services	वैद्यकीय आणि आरोग्य सेवा Medical and health services
(1)	(2)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)
1	बृहन्मुंबई	44,115	5,379	1,38,608	1,50,316	22,605	90,141	54,700
2	ठाणे	3,443	912	18,942	40,167	2,730	28,104	9,228
3	रायगड	296	178	2,387	13,174	485	11,480	2,437
4	रत्नागिरी	235	201	2,747	13,431	380	18,910	4,002
5	नागिक	1,472	708	8,394	23,888	1,254	24,630	5,805
6	घुळे	602	395	3,593	13,592	974	13,678	3,247
7	जळगाव	584	525	4,358	16,106	1,096	19,270	4,664
8	अहमदनगर	2,716	724	7,978	20,128	304	21,852	4,614
9	पुणे	5,317	1,751	22,701	74,866	1,930	44,630	15,112
10	सातारा	803	620	5,719	14,098	624	20,966	4,100
11	सांगली	1,299	346	6,109	12,731	341	18,665	5,142
12	सोलापूर	1,158	646	5,688	15,650	2,259	18,552	6,078
13	कोल्हापूर	1,274	508	7,625	18,813	1,621	18,499	5,378
14	बीरंगाबाद	2,178	681	6,453	21,747	290	16,881	4,884
15	परभणी	1,145	433	3,219	13,966	152	9,820	2,197
16	बीड	1,443	316	3,061	9,011	104	9,097	2,106
17	नांदेड	1,484	408	4,078	14,095	158	10,366	2,587
18	उस्मानाबाद	2,556	885	6,033	13,932	222	16,674	2,760
19	बुलढाणा	790	398	2,974	10,762	580	10,169	2,840
20	जकोला	1,882	514	4,561	14,420	66	13,980	4,017
21	अमरावती	1,498	503	4,628	14,335	303	15,791	4,837
22	यवतमाळ	956	277	3,077	12,188	72	10,780	2,907
23	दर्घी	524	185	2,030	10,024	20	7,542	2,578
24	नागपूर	4,161	1,164	14,312	45,102	240	26,730	9,082
25	भंडारा	826	168	2,489	15,906	47	11,680	3,289
26	चंद्रपूर	778	223	2,829	20,685	54	12,364	3,572
महाराष्ट्र राज्य		83,536	19,060	2,94,592	6,43,110	38,864	5,21,246	1,72,165

आधार :- भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२,
Source.—Census of India, 1981. Series 12.

TABLE No. 120 (2.4)—contd.

आणि व्यक्तिगत सेवा
personal services

सामुहिक सेवा Community services	मनोरंजनाच्या व सांस्कृतिक सेवा Recreational and cultural services	व्यक्तिगत सेवा Personal services	आंतरराष्ट्रीय व इतर अतिरिक्त प्रादेशिक संस्थांच्या सेवा International and other extra territorial bodies services	इतर अवर्गीकृत सेवा Services not elsewhere classified	एकूण Total	एकूण Total	District
(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(2)
18,585	24,838	1,32,007	445	1,22,759	6,16,396	28,54,410	Greater Bombay
3,840	2,505	14,398	31	60,298	1,61,299	7,46,099	Thane
1,246	701	5,005	..	5,199	39,728	1,87,932	Raigad
1,651	547	6,285	5	4,777	50,037	1,89,018	Ratnagiri
3,877	1,245	7,967	6	10,021	78,698	3,80,806	Nashik
2,092	864	4,636	5	2,031	41,069	1,71,271	Dhule
2,647	1,555	6,635	..	6,724	58,694	2,50,540	Jalgaon
1,697	1,323	7,727	5	5,803	63,454	2,72,839	Ahmadnagar
5,423	4,551	31,041	17	25,683	2,03,249	7,61,201	Pune
2,009	1,115	6,066	..	2,624	51,602	1,96,371	Satara
1,349	1,170	5,230	..	2,692	47,319	1,86,252	Sangli
2,599	1,748	9,861	..	4,051	60,798	3,53,861	Solapur
2,856	1,373	7,724	..	9,256	65,520	2,98,554	Kolhapur
1,455	1,031	7,370	4	7,114	63,776	2,29,628	Aurangabad
1,914	1,251	7,753	..	2,442	39,495	1,64,859	Parbhani
745	1,120	5,678	..	2,881	30,741	1,26,641	Beed
1,368	570	7,208	..	2,810	39,170	1,62,902	Nanded
1,550	1,359	7,176	..	1,599	45,271	1,70,739	Osmanabad
1,128	1,012	4,595	..	1,459	32,544	1,14,853	Buldana
1,162	1,281	6,824	..	1,280	43,028	1,59,247	Akola
2,070	1,597	8,743	15	3,375	51,065	1,73,028	Amravati
1,343	1,126	4,952	5	3,536	36,909	1,30,058	Yavatmal
709	416	3,245	..	2,314	26,841	91,628	Wardha
2,819	3,112	16,577	21	11,569	1,15,251	4,87,814	Nagpur
847	1,211	5,604	..	2,352	40,936	2,31,769	Bhandara
1,030	564	7,835	..	6,482	52,587	2,02,709	Chandrapur
68,000	59,181	3,38,141	565	3,11,130	21,52,473	92,95,027	Maharashtra State

सामान्य आर्थिक तक्ते भाग तीन, ए व बी (दोन)

General Economic Tables, Part III A & B (ii)

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.21 (2-5)

वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या उद्योगधंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर घरगुती उद्योगधंदे यांनुसार वर्गीकरण
Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry

जनगणना/Population Census, 1981

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणाऱ्यांची एकूण संख्या Total number of workers at work			घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in household industry			बिगर घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in non-household industry			Rural Urban Total	Division
			एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1 अन्न पदार्थांचे उत्पादन	ग्र	ग्र	1,41,619	1,28,684	12,935	18,200	13,838	4,362	1,23,419	1,14,846	8,573	R	Manufacture of food products.
	ना	ना	1,23,099	1,12,187	10,912	11,157	8,723	2,434	1,11,942	1,03,464	8,478	U	
	ए	ए	2,64,718	2,40,871	23,847	29,357	22,561	6,796	2,35,361	2,18,310	17,051	T	
2 पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थांचे उत्पादन.	ग्र	ग्र	81,597	30,939	50,658	54,643	18,321	36,322	26,954	12,617	14,337	R	Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products.
	ना	ना	70,894	23,147	47,747	22,522	4,542	17,980	48,372	18,605	29,767	U	
	ए	ए	1,52,491	54,086	98,405	77,165	22,863	54,302	75,326	31,222	44,104	T	
3 सुती कापडाचे उत्पादन	ग्र	ग्र	81,039	74,247	6,792	12,447	8,420	4,027	68,591	65,826	2,765	R	Manufacture of cotton textiles.
	ना	ना	5,59,999	5,17,124	42,875	30,510	21,556	8,054	5,29,490	4,95,569	33,921	U	
	ए	ए	6,41,038	5,91,371	49,667	42,957	29,976	12,981	5,98,081	5,61,395	36,686	T	
4 लोकर, रेयमी व कृत्रीम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन.	ग्र	ग्र	8,388	6,212	2,176	4,143	2,293	1,850	4,244	3,918	326	R	Manufacture of wool, silk and synthetic fibre textiles.
	ना	ना	36,986	35,018	1,968	380	293	87	36,606	34,725	1,881	U	
	ए	ए	45,374	41,230	4,144	4,523	2,586	1,937	40,850	38,643	2,207	T	
5 अंबाढीच्या, तागाच्या व तंतूच्या कापडाचे उत्पादन.	ग्र	ग्र	1,403	1,015	388	654	502	152	749	513	236	R	Manufacture of Jute, hemp and mesta textiles.
	ना	ना	1,285	1,039	246	273	157	116	1,012	882	130	U	
	ए	ए	2,688	2,054	634	927	659	268	1,761	1,395	366	T	
6 कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व बापराच्या वस्तू.)	ग्र	ग्र	1,29,605	1,03,895	25,710	54,611	38,776	15,835	74,994	65,120	9,874	R	Manufacture of textile products (Including wearing apparel other than footwear)
	ना	ना	1,93,234	1,71,298	21,936	30,892	23,186	7,706	1,62,343	1,48,112	14,231	U	
	ए	ए	3,22,839	2,75,193	47,646	85,503	61,962	23,541	2,37,337	2,13,232	24,105	T	
7 लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन.	ग्र	ग्र	1,40,536	1,17,550	22,986	86,397	67,043	19,354	54,139	50,507	3,632	R	Manufacture of wood and wood products-furnitures and fixtures.
	ना	ना	4,16,640	1,09,508	7,132	22,067	17,179	4,888	94,573	92,329	2,244	U	
	ए	ए	2,57,176	2,27,038	30,118	1,08,464	84,222	24,242	1,48,712	1,42,836	5,876	T	

8	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग.	ग्रा	15,096	14,760	336	201	178	23	14,895	14,582	313	R U T	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing & allied industries.
		ना	98,187	93,242	4,945	2,377	2,015	362	95,812	91,228	4,584		
		ए	1,13,283	1,08,002	5,281	2,578	2,193	385	1,10,707	1,05,810	4,897		
9	कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तूंचे उत्पादन (डुस्ती सोडून).	ग्रा	26,072	24,861	1,211	16,598	15,681	917	9,473	9,179	294	R U T	Manufacture of leather and leather and fur products (except repair).
		ना	33,581	31,382	2,199	9,990	8,997	993	23,591	22,385	1,206		
		ए	59,653	56,243	3,410	26,588	24,678	1,910	33,064	31,564	1,500		
10	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन.	ग्रा	8,622	6,719	1,903	147	136	11	8,474	6,582	1,892	R U T	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products.
		ना	69,710	63,568	6,142	1,363	1,187	176	68,348	62,382	5,966		
		ए	78,332	70,287	8,045	1,510	1,323	187	76,822	68,964	7,858		
11	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन सोडून).	ग्रा	27,462	26,703	759	231	189	42	27,232	26,514	718	R U T	Manufacture of chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
		ना	1,62,605	1,46,694	15,911	1,841	1,302	539	1,60,763	1,45,392	15,371		
		ए	1,90,067	1,73,397	16,670	2,072	1,491	581	1,87,995	1,71,906	16,089		
12	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	ग्रा	1,02,639	70,235	32,404	37,491	24,234	13,257	65,149	46,002	19,147	R U T	Manufacture of non-metallic mineral products.
		ना	67,151	53,113	14,038	6,140	4,202	1,938	61,011	48,911	12,100		
		ए	1,69,790	1,23,348	46,442	43,631	28,436	15,195	1,26,160	94,913	31,247		
13	मूलभूत धातू व मिश्रधातू यांचे उत्पादन.	ग्रा	17,073	15,688	1,385	219	195	24	16,854	15,493	1,361	R U T	Basic metal and alloy industries.
		ना	51,124	49,597	1,527	321	309	12	50,804	49,288	1,516		
		ए	68,197	65,285	2,912	540	504	36	67,658	64,781	2,877		
14	धातूंच्या वस्तू व सुटे भाग यांचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून).	ग्रा	48,493	45,056	3,437	20,815	18,822	1,993	27,677	26,234	1,443	R U T	Manufacture of metal products and parts except machinery and transport equipment.
		ना	1,14,571	1,10,640	3,931	6,859	6,213	646	1,07,712	1,04,427	3,285		
		ए	1,63,064	1,55,696	7,368	27,674	25,035	2,639	1,35,389	1,30,661	4,728		
15	यंत्र सामुग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून).	ग्रा	26,400	25,954	441	1,880	1,751	129	24,521	24,209	312	R U T	Manufacture of machinery, machine tools and parts except electrical machinery.
		ना	1,63,180	1,57,306	5,874	904	869	35	1,62,275	1,56,436	5,839		
		ए	1,89,580	1,83,265	6,315	2,784	2,620	164	1,86,797	1,80,645	6,151		
16	विद्युत यंत्र सामुग्री, साधने, उपकरणे, पुरवठा व सुटे भाग.	ग्रा	7,876	7,457	419	93	93	..	7,784	7,364	420	R U T	Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts.
		ना	89,845	80,496	9,349	343	320	23	89,502	80,176	9,326		
		ए	97,721	87,953	9,768	436	413	23	97,286	87,540	9,746		
17	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन.	ग्रा	12,525	12,461	64	448	248	..	12,077	12,013	64	R U T	Manufacture of transport equipment and parts.
		ना	1,13,505	1,11,272	2,233	308	294	14	1,13,197	1,10,978	2,219		
		ए	1,26,030	1,23,733	2,297	756	742	14	1,25,274	1,22,991	2,283		

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.21 (2.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
18	इतर उत्पादक कारखाने	ग्रा	27,296	24,523	2,773	9,615	7,816	1,799	17,679	16,706	973	R	Other manufacturing industries.
		ना	1,17,486	1,08,710	8,776	12,356	10,839	1,517	1,05,131	97,872	7,259	U	
		ए	1,44,782	1,33,233	11,549	21,971	18,655	3,316	1,22,810	1,14,578	8,232	T	
19	दुरूस्ती	ग्रा	1,00,699	84,430	16,269	67,079	51,397	15,682	33,620	33,033	587	R	Repairs
		ना	2,09,784	1,97,141	12,643	73,992	63,038	10,954	1,35,792	1,34,103	1,689	U	
		ए	3,10,483	2,81,571	28,912	1,41,071	1,14,435	26,636	1,69,412	1,67,136	2,276	T	
इकूण		ग्रा	10,04,440	8,21,393	1,83,047	3,85,912	2,70,134	1,15,779	6,18,525	5,51,258	67,267	R	Total
		ना	23,92,867	21,72,483	2,20,384	2,34,595	1,75,220	59,374	21,58,276	19,97,264	1,61,012	U	
		ए	33,97,307	29,93,876	4,03,431	6,20,507	4,45,354	1,75,153	27,76,801	25,48,522	2,28,279	T	

साधन: भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन ए आणि बी (दोन).

Source : Census of India, 1981, Series 12, Part III-A & B (ii),

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1-22 (2,6)

बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामाच्या प्रकारानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण
Industrial classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity (1981)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	ग्रामीण नागरी एकूण (3)	काम करणाऱ्यांचा वर्ग/Class of workers											Rural Urban Total (3)	District (2)
			एकूण Total		मालक Employer		कामगार Employee		एकटा काम करणारा Single worker		कौटुंबिक कामगार Family worker				
			पुरुष Male (4)	स्त्रिया Female (5)	पुरुष Male (6)	स्त्रिया Female (7)	पुरुष Male (8)	स्त्रिया Female (9)	पुरुष Male (10)	स्त्रिया Female (11)	पुरुष Male (12)	स्त्रिया Female (13)			
1	बृहन्मुंबई	ग्र ना ए	24,85,947 24,85,947	2,97,218 2,97,218	1,37,060 1,37,060	4,739 4,739	19,52,940 19,52,940	2,56,799 2,56,799	2,98,465 2,98,465	28,443 28,443	97,482 97,482	7,237 7,237	R U T	Greater Bombay	
2	ठाणे	ग्र ना ए	2,18,937 4,18,983 6,37,920	27,838 46,030 73,868	7,525 26,678 34,203	324 683 1,007	1,84,268 3,41,587 5,25,855	21,796 40,273 62,069	19,218 39,397 58,615	3,455 4,115 7,570	7,926 11,321 19,247	2,262 959 3,221	R U T	Thane	
3	रायगड	ग्र ना ए	1,00,364 51,287 1,51,651	17,184 8,326 25,510	4,127 4,115 8,242	251 188 439	78,030 37,073 1,15,103	11,276 5,559 16,835	14,123 7,305 21,428	4,167 1,914 6,081	4,084 2,794 6,878	1,490 665 2,155	R U T	Raigad	
4	रत्नागिरी	ग्र ना ए	1,13,713 34,226 1,47,939	23,049 5,770 28,819	6,757 2,766 9,523	271 103 374	79,853 22,772 1,02,625	15,809 4,160 19,969	19,487 6,744 26,231	3,952 1,221 5,173	7,617 1,943 9,560	3,017 286 3,303	R U T	Ratnagiri	
5	नाशिक	ग्र ना ए	99,391 2,13,122 3,12,513	15,267 29,425 44,692	4,872 16,572 21,444	365 739 1,104	68,436 1,53,818 2,22,254	10,197 23,127 33,324	18,582 34,705 53,287	2,780 4,108 6,888	7,502 8,026 15,528	1,926 1,451 3,377	R U T	Nashik	
6	धुळे	ग्र ना ए	62,744 74,885 1,37,629	7,972 8,345 16,317	2,647 6,647 9,294	144 229 373	33,915 43,323 77,238	3,421 4,544 7,965	19,520 19,709 39,229	2,647 2,306 4,953	6,662 5,206 11,868	1,762 1,265 3,027	R U T	Dhule	
7	जळगाव	ग्र ना ए	94,025 1,17,360 2,11,385	9,159 8,443 17,602	5,980 9,059 15,039	162 202 364	54,300 75,520 1,29,820	4,281 5,763 10,044	26,430 26,868 53,298	3,146 1,783 4,929	7,316 5,912 13,228	1,572 694 2,266	R U T	Jalgaon	
8	अहमदनगर	ग्र ना ए	1,33,956 79,286 2,13,242	23,918 12,916 36,834	6,531 8,078 14,609	533 331 864	86,639 53,592 1,40,231	13,995 9,719 23,714	37,455 16,144 53,599	8,658 2,640 11,298	3,331 1,472 4,803	733 225 958	R U T	Ahmadnagar	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1-22 (2.6)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
9	पुणे	आ	1,52,383	19,166	5,275	290	1,10,819	11,951	32,235	5,808	4,055	1,117	R	Pune
		ना	4,82,716	75,171	29,000	1,677	3,76,350	59,195	72,750	13,701	4,616	598	U	
		ए	6,35,099	94,337	34,275	1,967	4,87,169	71,146	1,04,985	19,509	8,671	1,715	T	
10	सातारा	आ	1,03,134	15,021	4,460	395	69,329	9,007	21,725	3,502	7,627	2,117	R	Satara
		ना	51,883	7,620	3,742	130	31,734	4,907	12,619	1,993	3,780	590	U	
		ए	1,55,017	22,641	8,202	525	1,01,063	13,914	34,344	5,495	11,407	2,707	T	
11	सांगली	आ	79,943	8,108	4,103	215	52,702	4,520	16,619	1,557	6,518	1,816	R	Sangli
		ना	73,984	7,852	6,360	262	48,369	5,287	15,732	1,899	3,524	404	U	
		ए	1,53,927	15,960	10,463	477	1,01,071	9,807	32,351	3,456	10,142	2,220	T	
12	सोलापूर	आ	1,09,836	16,901	3,407	270	63,520	9,655	30,305	3,980	12,604	2,995	R	Solapur
		ना	1,60,631	36,200	12,793	636	1,15,431	28,231	26,097	6,100	6,310	1,233	U	
		ए	2,70,467	53,101	16,200	906	1,78,951	37,886	56,402	10,080	18,914	4,428	T	
13	कोल्हापूर	आ	1,09,618	8,639	6,176	327	78,539	4,963	19,442	2,110	5,461	1,239	R	Kolhapur
		ना	1,41,466	12,907	14,665	392	97,218	5,301	24,535	2,714	5,048	500	U	
		ए	2,51,084	21,546	20,841	719	1,75,757	14,264	43,977	4,824	10,509	1,739	T	
14	औरंगाबाद	आ	78,379	7,836	3,612	188	44,109	4,142	24,799	2,442	5,859	1,065	R	Aurangabad
		ना	1,11,610	14,566	6,470	190	77,614	10,113	24,169	3,710	3,357	552	U	
		ए	1,89,989	22,402	10,082	378	1,21,723	14,255	48,968	6,152	9,216	1,617	T	
15	परभणी	आ	70,834	8,747	2,526	189	31,051	4,484	29,303	2,952	7,955	1,122	R	Parbhani
		ना	64,867	7,246	4,793	147	35,503	4,254	19,249	2,095	5,322	750	U	
		ए	1,35,701	15,993	7,319	336	66,554	8,738	48,552	5,047	13,277	1,872	T	
16	बीड	आ	61,475	7,956	2,022	132	29,336	3,710	27,508	3,393	2,609	722	R	Beed
		ना	42,229	4,477	3,965	167	23,394	1,959	14,197	2,294	673	57	U	
		ए	1,03,704	12,433	5,987	299	52,730	5,669	41,705	5,687	3,282	779	T	
17	नांदेड	आ	74,286	7,968	2,962	143	34,357	3,128	28,894	3,050	8,073	1,647	R	Nanded
		ना	60,450	5,374	5,532	134	38,343	3,300	12,898	1,295	3,677	645	U	
		ए	1,34,736	13,342	8,494	277	72,700	6,428	41,792	4,345	11,750	2,292	T	
18	उस्मानाबाद	आ	85,293	5,499	3,369	94	40,342	1,671	33,395	3,314	8,187	1,996	R	Osmanabad
		ना	58,212	7,074	3,709	90	34,035	3,273	15,904	1,387	4,563	749	U	
		ए	1,43,505	12,573	7,078	184	74,377	4,944	49,299	4,701	12,750	2,745	T	
19	बुलढाणा	आ	47,048	4,620	1,134	39	22,285	2,180	19,350	1,117	4,279	1,284	R	Buldana
		ना	48,358	3,928	2,998	40	25,797	2,354	16,176	1,192	3,387	342	U	
		ए	95,406	8,548	4,132	79	48,082	4,534	35,526	2,309	7,666	1,626	T	

20	अकोला	ग्र	56,544	5,766	2,190	86	32,489	3,694	19,073	1,389	2,791	597	R	Akola
		ना	80,767	6,585	5,174	126	43,501	4,458	28,848	1,697	3,245	304	U	
		ए	1,37,311	12,315	7,364	212	75,990	8,152	47,921	3,086	6,036	901	T	
21	अमरावती	ग्र	52,176	5,859	2,096	60	30,042	3,894	16,763	1,402	3,275	503	R	Amravati
		ना	94,317	8,975	5,359	113	50,377	5,986	33,975	2,636	4,606	240	U	
		ए	1,46,493	14,834	7,455	173	80,419	9,880	50,738	4,038	7,881	743	T	
22	यवतमाळ	ग्र	58,998	8,104	2,230	71	32,451	5,161	20,099	1,833	4,218	1,038	R	Yavatmal
		ना	46,711	5,008	3,021	60	26,857	2,916	14,054	1,559	2,779	474	U	
		ए	1,05,709	13,112	5,251	131	59,308	8,077	34,153	3,392	6,997	1,512	T	
23	वर्धा	ग्र	34,129	4,349	1,137	16	19,982	2,457	11,380	1,419	1,631	457	R	Wardha
		ना	41,444	4,029	2,100	47	26,524	2,193	10,992	1,604	1,827	184	U	
		ए	75,573	8,378	3,237	63	46,506	4,650	22,372	3,023	3,458	641	T	
24	नागपूर	ग्र	85,880	16,923	1,925	152	61,644	13,516	17,686	2,253	4,624	1,003	R	Nagpur
		ना	2,95,327	39,744	18,888	712	1,88,271	25,368	77,001	12,086	11,167	1,578	U	
		ए	3,81,207	56,667	20,813	864	2,49,915	38,884	94,687	14,339	15,791	2,581	T	
25	भंडारा	ग्र	78,676	16,699	2,193	112	43,350	7,304	26,184	6,072	6,949	3,211	R	Bhandara
		ना	41,260	5,468	3,277	269	24,535	3,082	10,545	1,872	2,902	245	U	
		ए	1,19,936	22,167	5,470	381	67,885	10,386	36,729	7,944	9,851	3,456	T	
26	चंद्रपूर	ग्र	1,01,773	16,436	2,463	78	63,539	11,447	28,085	3,098	7,686	1,813	R	Chandrapur
		ना	56,028	5,950	2,477	57	39,638	3,481	11,643	2,115	2,270	297	U	
		ए	1,57,801	22,386	4,940	135	1,03,177	14,928	39,728	5,213	9,956	2,110	T	
महाराष्ट्र राज्य		ग्र	22,63,534	3,10,599	91,717	4,903	14,45,326	1,87,661	5,77,663	79,495	1,48,838	38,500	R	Maharashtra State
ना	54,27,356	6,73,032	3,45,299	12,466	39,84,118	5,29,601	8,90,720	1,08,480	2,07,209	22,525	U			
ए	76,90,890	9,83,631	4,37,016	17,369	54,29,444	7,17,262	14,68,383	1,87,975	3,56,047	61,025	T			

आधार : भारतीय जनगणना १९८१, मालिका १२, भाग दोन-बी (दोन)
Source : Census of India 1981, Series 12, Part II-B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

				काम करणाऱ्यांचा वर्ग/				
वयोगट Age-group	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers	शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळबागा आणि अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunt- ing and plantations, orchards and allied activities	खाणकाम आणि दगडखणकाम Mining and quarrying	
						(7)	(8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
0—14	ग्रा	79,73,716	5,47,000	1,70,193	3,41,029	13,986	473	
	ना	37,73,308	28,692	834	9,458	483	51	
	ए	1,17,47,024	5,75,693	1,71,026	3,50,487	14,470	524	
15—19	ग्रा	16,95,667	7,53,737	3,04,846	4,03,072	5,621	730	
	ना	10,03,215	68,419	2,047	16,310	796	146	
	ए	26,98,882	8,22,156	3,06,894	4,19,382	6,418	877	
20—24	ग्रा	16,28,510	8,06,058	3,49,561	4,00,155	5,481	974	
	ना	10,23,968	1,26,315	2,916	16,413	1,025	278	
	ए	26,52,478	9,32,373	3,52,477	4,16,568	6,506	1,252	
25—29	ग्रा	14,80,136	7,65,042	3,33,032	3,72,121	4,871	1,128	
	ना	9,34,172	1,44,585	3,204	16,929	1,113	311	
	ए	24,14,309	9,09,627	3,36,236	3,89,050	5,984	1,439	
30—34	ग्रा	13,06,181	7,23,968	3,17,201	3,50,575	5,402	1,061	
	ना	7,06,962	1,27,921	3,284	17,317	1,133	234	
	ए	20,13,144	8,51,888	3,20,485	3,67,892	6,535	1,294	
35—39	ग्रा	12,57,760	7,17,918	3,26,573	3,41,167	4,639	907	
	ना	6,25,260	1,20,631	4,268	18,925	1,120	263	
	ए	18,83,020	8,38,549	3,30,841	3,60,092	5,759	1,169	
40—49	ग्रा	20,51,499	11,54,861	5,43,274	5,39,927	6,976	1,293	
	ना	9,07,212	1,76,663	7,843	32,520	1,746	333	
	ए	29,58,711	13,31,524	5,51,117	5,72,447	8,722	1,626	
50—59	ग्रा	13,60,437	6,09,141	2,94,232	2,81,092	3,386	322	
	ना	5,57,566	87,696	5,213	18,303	811	93	
	ए	19,18,003	6,96,837	2,99,445	2,99,395	4,197	416	
60+	ग्रा	14,84,496	2,76,763	1,27,716	1,33,190	1,509	93	
	ना	5,57,599	38,684	3,436	8,907	446	48	
	ए	20,42,094	3,15,447	1,31,152	1,42,097	1,955	141	
एकूण/Total ..	ग्रा	2,02,63,121	63,61,427	27,69,274	31,65,815	51,980	6,995	
	ना	1,01,05,924	9,20,768	33,071	1,55,252	8,685	1,757	
	ए	3,03,69,045	72,82,195	28,02,345	33,21,067	60,665	8,751	

टीप.—वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या आकड्यांचा एकूणमध्ये समावेश आहे./
 स्रोत—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन-ए व बी (दोन)./

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1-23 (2-7)

Female workers and non-workers according to main activity classified by age-groups

Population Census, 1981

Class of workers									
वस्तु निर्माण प्रक्रिया, सेवा व दुधस्तीचे उद्योग धंदे Manufacturing, processing, servicing and repairs		बांधकाम Construction	व्यापार व वाणिज्य Trade and commerce	वाहतूक, साठवण, आणि दळणवळण Transport, storage and communications	इतर कामे Other services	सीमांतिक कामगार Marginal workers	काम न करणारे Non-workers	Rural Urban Total	
(a) घरगुती उद्योगधंदे Household industry	(b) घरगुती उद्योगधंद्या-व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than household industry	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)	
6,582	4,769	6,023	932	149	2,865	2,11,619	72,15,097	R	
2,033	4,807	1,652	1,199	167	8,009	5,187	37,39,429	U	
8,615	9,576	7,675	2,131	315	10,874	2,16,805	1,09,54,526	T	
12,759	9,116	9,839	2,508	379	4,865	2,30,482	7,11,448	R	
5,717	16,926	3,893	3,840	764	17,978	11,117	9,23,679	U	
18,476	26,041	13,733	6,348	1,144	22,843	2,41,599	16,35,127	T	
15,474	10,364	9,598	3,699	724	10,028	2,44,744	5,77,708	R	
7,231	29,361	5,287	14,804	5,418	43,585	13,922	8,83,731	U	
22,704	39,725	14,884	18,503	6,142	53,613	2,58,666	14,61,439	T	
15,352	10,424	8,621	4,470	618	14,403	2,25,033	4,90,061	R	
8,067	27,098	5,445	17,806	6,432	58,182	14,458	7,75,129	U	
23,419	37,522	14,066	22,276	7,050	72,585	2,39,491	12,65,190	T	
13,829	8,915	7,498	4,524	448	14,516	2,05,022	3,77,191	R	
7,554	21,989	4,937	14,282	4,391	52,800	12,905	5,66,136	U	
21,382	30,904	12,435	18,805	4,839	67,317	2,17,928	9,43,327	T	
13,208	7,675	6,345	5,124	418	11,862	1,99,362	3,40,480	R	
7,908	19,316	4,306	12,578	4,195	47,752	13,027	4,91,604	U	
21,117	26,991	10,651	17,702	4,613	59,614	2,12,387	8,32,084	T	
21,564	10,212	8,446	8,042	454	14,672	3,17,936	5,78,702	R	
11,471	25,645	5,663	18,708	4,926	67,807	19,199	7,11,350	U	
33,036	35,857	14,109	26,750	5,381	82,479	3,37,135	12,90,052	T	
11,181	3,978	3,334	4,594	223	6,799	1,83,025	5,68,276	R	
5,971	11,544	2,227	10,090	1,670	31,774	9,374	4,60,496	U	
17,152	15,522	5,560	14,684	1,893	38,573	1,92,394	10,28,771	T	
5,641	1,670	1,134	2,955	62	2,794	97,261	11,10,472	R	
3,328	4,145	803	6,169	442	10,960	4,840	5,14,075	U	
8,969	5,815	1,937	9,124	504	13,754	1,02,102	16,24,545	T	
1,15,779	67,267	60,926	36,906	3,485	82,999	19,16,567	1,19,85,127	R	
59,373	1,61,011	34,250	99,625	28,455	3,39,288	1,04,123	90,81,033	U	
1,75,152	2,28,279	95,176	1,36,531	31,941	4,22,287	20,20,690	2,10,66,160	T	

Note—Figurs of age not stated are included in total.

Source : Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तबता क्रमांक/

मुख्यतः काम करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितेनुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

वैवाहिक स्थिती	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total main workers	शेतकरी Cultiva- tors	शेतमजूर Agricul- tural la- bourers	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छिमारी, शिकार, मळे, फळवागा वगैरे Livestock, forestry, fishing, hunting and planta- tions orchards and allied activities	खाणकाम आणि दगड खाणकाम Mining and quarrying	काम करणाऱ्यांचा वर्ग/	
								वस्तू निर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्तीचे उद्योगधंदे Manufacturing, processing, servicing and repairs	
								(a) घरगुती उद्योगधंदे Household industry	(b) घरगुती उद्योगधंद्या- व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than house- holds Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1. अविवाहित	ग्रा	89,21,244	9,04,768	3,14,601	5,18,607	17,759	896	14,444	4,186
	ना	48,95,500	1,80,808	2,201	19,095	1,614	229	7,781	41,058
	ए	1,38,16,744	10,85,576	3,16,622	5,37,300	19,374	1,125	2,22,251	25,064
2. विवाहित	ग्रा	93,42,901	47,77,122	1,293,570	12,79,154	30,159	5,582	88,032	49,677
	ना	44,08,777	5,84,436	23,918	1,05,916	5,589	1,305	41,728	97,418
	ए	1,37,51,678	53,61,558	22,17,488	23,85,070	35,747	6,883	1,29,760	1,47,095
3. विधवा	ग्रा	18,79,172	6,05,258	2,43,785	3,17,671	3,505	460	11,725	5,464
	ना	7,63,517	1,41,111	6,838	26,807	1,362	206	9,100	20,049
	ए	26,42,689	7,46,369	2,50,673	3,44,478	4,868	666	20,825	25,513
4. घटस्फोडिता किंवा अलग रहाणाऱ्या	ग्रा	1,16,860	73,398	16,936	50,019	526	56	1,572	1,111
	ना	36,053	14,156	289	3,414	115	16	764	2,402
	ए	1,52,913	87,554	17,225	53,433	641	72	2,336	3,513
एकूण	ग्रा	2,02,63,121	63,61,427	27,69,274	31,65,815	51,980	6,995	1,15,779	67,267
	ना	1,01,05,924	9,20,768	33,071	1,55,252	8,685	1,757	59,373	1,61,011
	ए	3,03,69,045	72,82,195	28,02,345	33,21,067	60,665	8,751	1,75,152	2,28,279

टीप.— वर्गीकरण न झालेल्या वैवाहिक दर्जाच्या आकडेवारीचा एकूण मध्ये समावेश आहे/
आधार.— भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग-तीन-ए व बी (दाल)

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1-24 (2.8)

Female main workers according to main activity classified by marital status

Population Census, 1981

Class of workers

बांधकाम Construction	व्यापार आणि वाणिज्य Trade and commerce	वाहतूक, साठवण आणि दळणवळण Transport, storage and communications	इतर कामे Other services	Rural Urban Total	Marital status
(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
10,812	3,347	592	12,706	Rural	Never married
3,799	19,845	6,910	78,454	Urban	
14,611	23,192	7,502	91,160	Total	
44,887	25,227	2,486	58,347	Rural	Married
25,924	59,953	17,902	2,04,782	Urban	
70,811	85,180	20,388	2,63,129	Total	
4,253	7,554	364	10,525	Rural	Widowed
4,011	18,414	3,494	70,831	Urban	
8,264	25,968	3,858	61,356	Total	
949	773	44	1,412	Rural	Divorced or separated
506	1,388	140	3,121	Urban	
1,456	2,161	183	6,533	Total	
60,926	36,906	34,851	82,999	Rural	Total
34,250	99,625	28,455	3,39,288	Urban	
95,176	1,36,531	31,941	4,22,287	Total	

Note—Figures of unclassified marital status are included in total.

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (ii).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.25 (2.9)

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार वर्गीकरण
Classification of persons not at work by type of activity

1981 गणना/Census

(हजारत/ in thousand)

व्यवसाय प्रकार (१)	ग्रामीण/Rural			नगरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity (1)
	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	
	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
१. पूर्णवेळ विद्यार्थी ..	4,103	2,308	6,411	3,012	2,267	5,279	7,116	4,575	11,691	Full time Students
२. घरकाम करणारे ..	131	4,196	4,327	252	4,500	4,567	209	8,695	2,904	Household duties
३. अवलंबून असणारे व बालके ..	4,738	5,423	10,161	2,189	2,216	4,405	6,926	7,638	14,564	Dependents and infant
४. सेवानिवृत्ती व्याजावर भाड्या- वर उपजिविका करणारे व स्वतंत्र उत्पन्न असणारे.	54	20	74	235	28	263	290	49	339	Retired, rentiers and persons of independent means.
५. भिकारी ..	19	10	29	24	14	38	44	24	68	Beggars, Vagrants etc.
६. शिक्षा भोगणारे मानसिक आजाराच्या व धर्माचे संस्थां मध्ये राहणाऱ्या व्यक्ती.	5	3	8	20	6	26	24	9	33	Inmates of penal, mental and charitable institutions.
७. इतर ..	109	25	134	283	51	334	391	76	467	Others
एकूण ..	9,159	11,985	21,144	5,841	9,081	14,922	15,000	21,066	36,066	Total

भाधार.—भारताची जनगणना १९८१, भाग ३-क आणि ख (४).

Source.—Census of India, 1981, Part III-A and B (IV).

2. पर्यावरण सांख्यिकी

२.१ निरनिराळ्या केन्द्रातील तपमान, सापेक्ष आर्द्रता आणि सरासरी पावसाचे दिवस व पाऊस आणि विविध केन्द्रात प्रत्येक पडलेला पाऊस याबाबत माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

२.२ ज्या केन्द्रांकरिता माहिती देण्यात आली आहे ती केन्द्रे सर्वसाधारण जिल्ह्यातील तालुक्याची किंवा जिल्हा मुख्यालयाची ठिकाणे आहेत. सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाची आकडेवारी ही कमोतकमी पाच वर्ष किंवा जास्तीत जास्त ऐंशी वर्षांच्या प्रत्यक्ष पडलेल्या पावसाच्या आकडेवारीवरून काढली आहे. जेव्हां एखाद्या दिवसाच्या चोवीस तासात पर्जन्य मापक यंत्रावर पडलेल्या पावसाची नोंद करीतकमी २.५ मि. मि. झाली असेल तर तो दिवस पावसाचा दिवस समजण्यात येतो.

2. ENVIRONMENT STATISTICS

2.1 Data on temperature and relative humidity at various centres and normal number of rainy days and rainfall and actual rainfall in different centres are presented in the following tables.

2.2 The Centres for which data is presented are generally the tahsil or district headquarters in the districts. The figures of average rainfall are worked out on the basis of actual figures for the periods ranging from a minimum of five years to a maximum of eighty years. A day was treated as a rainy day if during the twenty-four hours, the rain gauge recorded a minimum of 2.5 mm. of rainfall.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तपता क्रमांक/TABLE No. 2.1-A (3.1)

महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रातील तपमान
Temperature at different centres in Maharashtra State

(1984)

(सेल्सिअस डिग्रीमध्ये/In degree celcius)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	कमाल तपमान Maximum temperature	महिना Month	किमान तपमान Minimum temperature	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कुलाबा (वृहन्मुंबई)	39.6	एप्रिल/April	15.1	जानेवारी/January	Colaba (Greater Bombay)
2	सांताक्रुझ (वृहन्मुंबई)	40.8	एप्रिल/April	12.1	जानेवारी/January	Santacruz (Greater Bombay)
3	दहाणू (ठाणे)	39.7	मार्च/March	11.3	डिसेंबर/December	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	35.7	एप्रिल/April	12.8	जानेवारी/January	Alibag (Raigad)
5	भोरा (रायगड)	42.9	एप्रिल/April	10.5	डिसेंबर/December	Bhira (Raigad)
6	वेंगुर्ला (सिंधुदुर्ग)	38.8	मार्च/March	13.1	नोव्हेंबर/November	Vengurla (Sindhudurg)
7	हर्ण (रत्नागिरी)	35.3	फेब्रुवारी/February	18.1	फेब्रुवारी/February	Harnai (Ratnagiri)
8	रत्नागिरी	38.0	मार्च/March	14.0	जानेवारी/January	Ratnagiri
9	देवगड (रत्नागिरी)	37.3	मार्च/March	16.2	डिसेंबर/December	Devgad (Ratnagiri)
10	मालेगाव (नाशिक)	44.2	मे/May	5.8	जानेवारी/January	Malegaon (Nashik)
11	ओझर (नाशिक)	40.5	एप्रिल/April	4.0	जानेवारी/January	Ozar (Nashik)
12	नंदुरबार (धुळे)	N.A.	..	10.3	जानेवारी/January	Nandurbar (Dhule)
13	जळगांव	46.7	मे/May	6.1	जानेवारी/January	Jalgaon
14	अहमदनगर	41.6	एप्रिल/April	7.0	जानेवारी/January	Ahmadnagar
15	पुणे	41.3	मे/May	5.1	जानेवारी/January	Pune
16	लोहगाव (पुणे)	N.A.	..	N.A.	..	Lohgaon (Pune)
17	वानोरी (अॅफएमसी, पुणे)	41.8	मे/May	8.4	जानेवारी/January	Wanori (AFMC, Pune)
18	बारामती (पुणे)	41.8	मे/May	8.8	जानेवारी/January	Baramati (Pune)
19	महाबळेश्वर (सातारा)	34.8	मे/May	8.5	जानेवारी/January	Mahabaleshwar (Satara)
20	सांगली	41.3	मे/May	7.0	जानेवारी/January	Sangli
21	जेऊर (सोलापूर)	44.4	मे/May	6.7	डिसेंबर/December	Jeur (Solapur)
22	सातारा	37.2	एप्रिल/April	7.3	जानेवारी/January	Satara
23	सोलापूर	44.2	मे/May	11.4	डिसेंबर/December	Solapur
24	कोल्हापूर	42.2	मे/May	10.0	जानेवारी/January	Kolhapur
25	औरंगाबाद	43.6	मे/May	8.6	जानेवारी/January	Aurangabad
26	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	42.5	मे/May	7.7	नोव्हेंबर/November	Chikhalthana (Aurangabad)
27	उस्मानाबाद	39.8	एप्रिल/April	10.4	डिसेंबर/December	Osmanabad
28	परभणी	45.3	मे/May	10.2	डिसेंबर/December	Parbhani
29	बीड	44.2	मे/May	7.9	जानेवारी/January	Beed
30	नांदेड	45.5	मे/May	5.9	जानेवारी/January	Nanded
31	बुलढाणा	41.5	मे/May	5.9	फेब्रुवारी/February	Buldana
32	अकोला (विमानतळ)	45.2	मे/May	8.0	जानेवारी/January	Akola (Airport)
33	अकोला (शहर)	45.6	मे/May	9.0	जानेवारी/January	Akola (City)
34	अमरावती	45.5	मे/May	10.1	जानेवारी/January	Amravati
35	यवतमाळ	46.1	मे/May	11.0	जानेवारी/January	Yavatmal
36	पुसद (यवतमाळ)	46.0	मे/May	6.0	जानेवारी/January	Pusad (Yavatmal)
37	वर्धा	46.8	मे/May	8.8	जानेवारी/January	Wardha
38	नागपूर (विमानतळ)	46.0	मे/May	8.2	जानेवारी/January	Nagpur (Airport)
39	नागपूर (शहर)	45.3	मे/May	10.5	जानेवारी/January	Nagpur (City)
40	गोंदिया (भंडारा)	46.2	मे/May	10.0	जानेवारी/January	Gondia (Bhandara)
41	चंद्रपूर	47.3	मे/May	3.2	नोव्हेंबर/November	Chandrapur
42	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	46.2	मे/May	5.5	डिसेंबर/December	Brahmapuri (Chandrapur)
43	सिरोचा (चंद्रपूर)	46.6	मे/May	4.5	नोव्हेंबर/November	Sironcha (Chandrapur)

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

टीप.—कंसातील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहे त्या जिल्ह्यांचो आहेत.

Note.—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार.—विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई.

Source.—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.1-B (3-1)

महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रांतील तपमान
Temperature at different centres in Maharashtra State
(1985)

(सेल्सियस डिग्रीमध्ये/In degree celsius)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	कमाल तपमान Maximum temper- ature	महिना Month	किमान तपमान Minimum tempe- rature	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	कुलाबा (बृहन्मुंबई)	39.8	मार्च/March	15.5	जानेवारी/January	Colaba (Greater Bombay)
2	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई)	41.1	मार्च/March	13.4	जानेवारी/January	Santacruz (Greater Bombay).
3	इहाणू (ठाणे)	38.4	एप्रिल/April	13.9	जानेवारी/January	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	40.0	मार्च/March	13.4	जानेवारी/January	Alibag (Raigad)
5	भीरा (रायगड)	42.0	मे/May	10.4	फेब्रुवारी/February	Bhira (Raigad)
6	हर्णे (रत्नागिरी)	34.8	मार्च/March	12.5	ऑगस्ट/August	Harnai (Ratnagiri)
7	रत्नागिरी	37.5	मार्च/March	15.8	जानेवारी/January	Ratnagiri
8	देवगड (रत्नागिरी)	37.6	मार्च/March	17.0	नोव्हेंबर/November	Devgad (Ratnagiri)
9	वेंगुला (सिंधुदुर्ग)	35.2	मार्च/March	15.0	जानेवारी/January	Vengur la (Sindhudurg)
10	मालेगाव (नाशिक)	43.5	मे/May	8.2	फेब्रुवारी/February	Malegaon (Nashik)
11	ओझर (नाशिक)	41.3	एप्रिल/April	6.8	फेब्रुवारी/February	Ozar (Nashik)
12	नंदुरबार (धुळे)	N.A.	..	N.A.	..	Nandurbar (Dhule)
13	जळगाव	46.6	मे/May	8.2	डिसेंबर/December	Jalgaon
14	अहमदनगर	N.A.	..	8.7	डिसेंबर/December	Ahmadnagar
15	पुणे	41.9	मे/May	5.5	फेब्रुवारी/February	Pune
16	वानोरी (अ.एफ.एम.सी., पुणे)	42.3	मे/May	10.0	जानेवारी/January	Wanori (AFMC, Pune)
17	बारामती (पुणे)	42.2	मे/May	10.0	डिसेंबर/December	Baramati (Pune)
18	सातारा	37.0	मे/May	11.1	डिसेंबर/December	Satara
19	महाबळेश्वर (सातारा)	35.0	मे/May	10.5	जानेवारी/January	Mahabaleshwar (Satara)
20	सांगली	N.A.	..	N.A.	..	Sangli
21	जेऊर (सोलापूर)	44.2	मे/May	9.0	फेब्रुवारी/February	Jeur (Solapur)
22	सोलापूर	42.7	एप्रिल/April	13.3	डिसेंबर/December	Solapur
23	कोल्हापूर	40.6	एप्रिल/April	13.1	डिसेंबर/December	Kolhapur
24	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	42.6	मे/May	8.5	डिसेंबर/December	Chikhalthana (Aurangabad).
25	उस्मानाबाद	41.4	मे/May	11.4	डिसेंबर/December	Osmanabad
26	परभणी	43.6	एप्रिल/April	11.0	डिसेंबर/December	Parbhani
27	बीड	43.0	मे/May	9.0	डिसेंबर/December	Beed
28	नांदेड	43.9	एप्रिल/April	8.9	डिसेंबर/December	Nanded
29	बुलढाणा	45.6	एप्रिल/April	12.6	डिसेंबर/December	Buldana
30	अकोला (विमानतळ)	46.2	मे/May	9.0	फेब्रुवारी/February	Akola Airport
31	अकोला (शहर)	46.0	मे/May	10.2	फेब्रुवारी/February	Akola City
32	अमरावती	44.5	मे/May	12.2	फेब्रुवारी/February	Amravati
33	यवतमाळ	45.0	मे/May	8.5	डिसेंबर/December	Yavatmal
34	पुसद (यवतमाळ)	44.5	मे/May	12.0	डिसेंबर/December	Pusad (Yavatmal)
35	वर्धा	45.4	मे/May	9.2	डिसेंबर/December	Wardha
36	नागपूर (विमानतळ)	44.8	मे/May	10.0	डिसेंबर/December	Nagpur (Airport)
37	नागपूर (शहर)	45.5	मे/May	13.1	फेब्रुवारी/February	Nagpur City
38	गोंदिया (भंडारा)	44.6	मे/May	10.8	डिसेंबर/December	Gondiya (Bhandara)
39	चंद्रपूर	45.4	मे/May	8.5	डिसेंबर/December	Chandrapur
40	ब्राम्हपुरी (चंद्रपूर)	44.3	मे/May	6.5	फेब्रुवारी/February	Brahmapuri (Chandrapur)
41	सिरोचा (चंद्रपूर)	N.A.	..	7.1	फेब्रुवारी/February	Sironchana (Chandrapur)

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

टीप.—कंसातील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहे त्या जिल्ह्याची आहेत.

Note.—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार.—दिभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई.

Source.—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.1 C (3.1)

निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता
Relative humidity at different Centres in Maharashtra State
(1984)

(शेकडेंवारी)
(Percentage)

अनु- केंद्र क्रमांक		सापेक्ष आर्द्रता/Relative humidity				
(1)	(2)	कमाल Highest	महिना Month	किमान Lowest	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कुलाबा	100	जून/June	14	एप्रिल/April	Colaba
2	सांताक्रुझ	98	सप्टेंबर/September	09	मार्च/March	Santacruz
3	डहाणू	100	जानेवारी, फेब्रुवारी/January, February जून, जुलै/June, July	01	एप्रिल/April	Dahanu
4	अलीबाग	98	सप्टेंबर/September	23	एप्रिल/April	Alibag
5	रत्नागिरी	99	मार्च, ऑगस्ट, डिसेंबर/ Mar., Aug., Dec.	10	फेब्रुवारी, मार्च/Feb., Mar.	Ratnagiri
6	ओझर (नाशिक)	100	ऑक्टोबर/October	07	जाने., फेब्रु./Jan., Feb.	Ozar (Nashik)
7	पुणे	100	फेब्रुवारी, जुलै/February, July	01	एप्रिल/April	Pune
8	महाबळेश्वर (सातारा)	100	जून, जुलै/June, July, ऑगस्ट, सप्टेंबर/Aug., September	10	जाने./January	Mahabaleshwar (Satara)
9	सोलापूर	100	जून, जुलै, सप्टें./ June, July, September	03	फेब्रुवारी/Feb.	Solapur
10	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	100	जुलै/July	08	एप्रिल, जाने./April, Jan.	Chikalthana (Aurangabad)
11	बुलढाणा		एप्रिल, ऑगस्ट/April, August ऑक्टोबर, /October,	08	एप्रिल, मे/April, May	Buldana
12	अकोला (विमानतळ)		जानेवारी/January	03	मार्च/March	Akola (Airport)
13	अकोला (शहर)		फेब्रुवारी, ऑक्टोबर/February, October	06	मार्च/March	Akola City
14	अमरावती		ऑगस्ट, नोव्हेंबर/August, November	08	फेब्रुवारी, एप्रिल/February, April	Amravati
15	यवतमाळ		फेब्रुवारी/February	03	एप्रिल, मे/April, May	Yavatmal
16	पुसद (यवतमाळ)		ऑगस्ट/August	09	मे/May	Pusad (Yavatmal)
17	वर्धा		जून, ऑक्टोबर/June, October	07	मे/May	Wardha
18	नागपूर (विमानतळ)		जानेवारी, जुलै/January, July	05	मे/May	Nagpur (Airport)
19	गोंदिया (भंडारा)		जानेवारी, ऑगस्ट/January, August, सप्टेंबर/September	06	मे/May	Gondia (Bhandara)
20	चंद्रपूर		जून/June	07	मे/May	Chandrapur
21	ब्राम्हपूरी (चंद्रपूर)		फेब्रुवारी, ऑगस्ट/February, August	08	मार्च, एप्रिल/March, April	Brahampuri (Chandrapur)
22	सिरोंचा (चंद्रपूर)		जून जुलै/June, July	11	फेब्रुवारी/February	Sironcha (Chandrapur)

आधार.—विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, नागपूर व मुंबई.
Source.—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.1 D (3.1)

निरनिराळा वा केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता

Relative humidity at different centres in Maharashtra State

(1985)

(शेकडेवारी/Percentage)

अनु- क्रमांक Sr. No.	केंद्र Centre	सापेक्ष आर्द्रता/Relative humidity				केंद्र Centre
		कमाल Highest	महिना Month	किमान Lowest	महिना Month	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कुलाबा (बृहन्मुंबई)	97	ऑगस्ट, ऑक्टोबर/August, October	16	फेब्रुवारी/February	Colaba (Gr. Bombay)
2	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई)	100	ऑगस्ट/August	10	फेब्रुवारी, मार्च/February, March	Santacruz (Gr. Bombay)
3	डहाणू (ठाणे)	100	मार्च, एप्रिल, ऑगस्ट/ March, April, August	01	डिसेंबर, मार्च/December, March	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	99	फेब्रुवारी, सप्टेंबर/February, September	30	नोव्हेंबर/November	Ajibag (Raigad)
5	रत्नागिरी	100	जून/June	11	फेब्रुवारी/February	Ratnagiri
6	ओझर (नाशिक)	100	ऑक्टोबर/October	04	एप्रिल/April	Ozar (Nashik)
7	पुणे	99	ऑक्टोबर/October	10	फेब्रुवारी/February	Pune
8	महाबळेश्वर (सातारा)	100	जून/June	01	मे/May	Mahableshwar (Satara)
9	सोलापूर	100	जानेवारी, मार्च ते/January, March to जून, ऑक्टोबर/June, October	01	फेब्रुवारी, मार्च/February, March	Solapur
10	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	100	जुलै, डिसेंबर/July, December	04	एप्रिल/April	Chikalthana (Aurangabad)
11	बुलढाणा	97	जुलै, ऑगस्ट/July, August	07	एप्रिल/April	Buldana
12	अकोला (विमानतळ)	98	सप्टेंबर/September	02	फेब्रुवारी/February	Akola (Airport)
13	अकोला (शहर)	103	जून, ऑगस्ट/June, August	04	एप्रिल/April	Akola (City)
14	अमरावती	100	ऑक्टोबर/October	01	एप्रिल/April	Amravati
15	यवतमाळ	98	फेब्रुवारी/February	01	मार्च/March	Yavatmal
16	पुसद (यवतमाळ)	100	मे/May	07	मार्च/March	Pusad (Yavatmal)
17	वर्धा	100	ऑक्टोबर, डिसेंबर/October, December	04	फेब्रुवारी/February	Wardha
18	नागपूर (विमानतळ)	99	ऑक्टोबर/October	05	एप्रिल/April	Nagpur (Airport)
19	गोंदिया (भंडारा)	100	जून, ऑगस्ट/June, August	07	मे/May	Gondia (Bhandara)
20	चंद्रपूर	100	जुलै/July	35	एप्रिल/April	Chandrapur
21	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	100	ऑगस्ट/August	05	एप्रिल/April	Brahmapuri (Chandrapur)
22	सिरोंचा (चंद्रपूर)	100	ऑगस्ट/August	07	एप्रिल/April	Sironcha (Chandrapur)

आधार.—विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, नागपूर व मुंबई.

Source.—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिकवार आकडेवारी/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		
		पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
1	बृहन्मुंबई -													
	(i) मुंबई	..	0.3	4.1	0.1	2.0	0.1	1.5	0.1	1.5	0.8	18.3	14.2	464.8
	(ii) मुंबई उपनगर	..	0.2	3.1	0.2	1.3	Nil	0.8	0.1	2.5	0.8	17.3	14.7	476.6
2	ठाणे	..	0.2	3.1	0.1	1.0	1.0	0.1	0.9	0.2	0.7	15.6	13.5	413.3
3	रायगड	..	0.3	2.1	0.1	0.9	0.1	1.1	0.3	3.3	1.1	19.1	16.8	579.9
4	रत्नागिरी	..	0.2	3.0	Nil	0.5	0.1	2.1	0.5	8.5	2.3	43.7	20.4	778.1
5	नाशिक	..	0.3	4.1	0.2	1.9	0.1	1.6	0.5	5.5	1.2	19.2	8.0	154.1
6	मुळे	..	0.4	6.1	0.2	2.0	0.2	1.9	0.2	2.2	0.7	8.5	6.3	120.4
7	जळगाव	..	0.6	7.6	0.4	3.5	0.4	3.7	0.3	0.2	0.9	12.1	7.2	132.1
8	अहमदनगर	..	0.4	6.0	0.2	2.0	0.3	2.8	0.7	8.0	1.3	17.0	6.4	111.6
9	पुणे	..	0.3	2.9	0.1	1.3	0.2	2.1	0.8	10.3	1.6	22.7	8.4	117.0
10	सातारा	..	0.3	4.9	0.1	1.0	0.4	3.2	1.2	16.4	1.2	31.5	7.2	116.3
11	सांगली	..	0.2	4.1	0.1	0.8	0.5	4.6	1.7	22.3	2.9	43.3	6.5	83.9
12	सोलापूर	..	0.4	6.4	0.3	2.8	0.4	4.0	1.1	12.3	1.7	19.6	6.3	97.7
13	कोल्हापूर	..	0.3	3.3	0.1	0.8	0.6	8.3	2.0	27.8	3.4	51.8	11.9	316.3
14	औरंगाबाद	..	0.6	7.4	0.4	4.3	0.5	4.1	0.6	5.8	1.2	16.8	7.7	134.1
15	परभणी	..	0.5	5.7	0.7	7.3	0.5	8.7	0.9	9.8	1.1	16.7	8.0	154.4
16	बीड	..	0.4	3.9	0.3	2.2	0.7	6.6	0.5	4.2	1.3	13.6	7.7	111.5
17	नांदेड	..	0.7	8.9	0.9	12.7	0.7	8.4	0.9	7.6	1.4	12.9	8.2	153.7
18	उस्मानाबाद	..	0.3	4.3	0.3	3.6	0.7	7.4	1.6	16.8	1.8	21.6	8.6	148.2
19	बुलडाणा	..	0.8	9.7	0.7	9.3	0.6	6.6	0.6	6.8	1.0	11.6	7.7	150.0
20	अकोला	..	0.8	10.6	0.9	12.9	0.7	8.4	0.7	1.0	1.0	11.2	8.0	147.9
21	अमरावती	..	1.0	12.6	1.1	15.9	0.9	8.6	0.6	6.5	1.2	12.2	8.1	150.1
22	यवतमाळ	..	0.7	10.5	1.2	16.7	1.0	11.8	1.1	13.1	1.4	15.1	8.8	168.3
23	वर्धा	..	0.9	12.5	1.3	18.5	1.1	11.0	1.1	12.0	1.4	14.6	9.0	187.6
24	नागपूर	..	1.1	15.5	1.7	24.0	1.6	16.3	1.1	13.5	1.4	15.0	9.1	189.3
25	भंडारा	..	1.4	17.7	2.0	28.5	1.3	13.5	1.0	13.6	1.0	8.9	9.3	203.0
26	चंद्रपूर	..	0.7	10.6	1.4	22.9	1.2	14.2	1.4	15.8	1.2	13.0	9.2	200.0

टीप.--जिल्ह्यातील सर्व पंजम्यापक केंद्रात नोंदलेल्या पावसाची १९०१ ते १९५० ची सरासरी काढून ती प्रत्येक जिल्ह्यासमोर दर्शविली आहे./

आधार--कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे./

ENVIRONMENT STATISTICS

TABLE No. 2.2 (3-2)

Monthwise normal number of rainy days and rainfall

(पाऊस मिलीमिटर मध्ये)
(Rainfall in millimetres)

जुलै July		ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण वार्षिक Total for year		District
पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
22.2	613.4	18.2	328.9	12.6	286.0	3.0	64.5	0.8	17.5	0.3	2.3	72.7	1,804.8	Greater Bombay—
25.4	725.9	21.5	414.8	14.4	295.7	3.0	75.7	0.7	15.7	0.2	0.8	80.3	2,029.6	(i) Bombay
25.4	903.1	22.7	512.3	14.6	303.0	3.3	78.9	0.8	21.7	0.2	1.8	81.8	2,258.6	(ii) Bombay Suburban
26.9	1,113.9	24.7	706.7	16.6	396.2	4.6	107.1	1.2	23.5	0.3	2.5	92.9	2,966.3	Thane
27.8	1,205.6	24.8	687.9	17.3	412.9	6.1	119.8	1.9	38.1	0.3	3.2	107.7	3,305.7	Raigad
14.5	539.9	11.5	221.4	9.4	180.0	3.4	60.9	1.4	28.8	0.4	4.6	50.9	1,022.0	Ratnagiri
13.3	211.2	10.1	133.3	7.3	131.1	2.0	34.7	1.0	17.3	0.4	5.5	42.1	674.0	Nashik;
12.8	209.9	10.0	149.4	8.0	151.3	12.1	38.9	1.3	23.0	0.5	7.0	44.5	740.7	Dhule
7.2	98.3	5.4	72.7	7.9	161.3	3.4	58.8	1.7	34.0	0.5	6.3	35.5	578.8	Jalgaon
14.3	390.3	11.5	240.9	9.2	188.5	4.5	77.6	1.7	31.7	0.4	5.0	53.3	1,150.3	Ahmadnagar
12.6	243.3	9.5	133.4	7.5	126.4	4.9	79.4	2.1	39.0	0.5	6.4	48.6	803.2	Pune
10.6	129.9	8.2	90.4	7.0	114.9	5.5	88.5	2.1	35.3	0.5	6.7	45.6	624.8	Satara
6.4	81.9	5.5	83.0	8.4	168.5	4.1	67.1	1.9	33.4	0.5	7.6	37.0	584.3	Sangli
20.8	731.2	17.5	427.5	10.9	198.2	6.9	119.1	2.5	40.3	0.5	6.9	77.3	1,931.5	Solapur
11.7	173.5	8.9	122.7	8.9	170.2	3.0	47.0	1.6	31.0	0.5	8.9	45.9	725.8	Kolhapur
11.7	208.3	8.9	152.9	8.1	173.5	2.7	44.5	1.4	30.5	0.4	8.7	44.9	821.0	Aurangabad
7.9	113.5	6.5	103.7	9.5	214.5	3.2	52.7	2.0	33.0	0.4	8.0	40.5	668.4	Parbhani
12.7	215.4	11.0	195.3	9.6	215.1	2.8	42.9	1.4	21.6	0.5	6.6	50.8	901.1	Beed
11.3	160.8	10.2	149.3	10.7	210.8	3.7	54.4	1.3	23.9	0.6	8.4	51.1	809.9	Nanded
13.0	219.1	9.7	147.6	7.0	157.1	2.5	44.3	1.5	27.8	0.8	11.7	46.8	802.8	Osmanabad
13.3	247.5	10.1	169.1	8.2	157.7	2.4	39.0	1.4	26.1	0.7	9.6	48.2	846.5	Buldana
13.3	258.3	10.2	182.0	8.5	157.0	2.4	43.1	1.2	22.6	0.8	8.4	49.3	877.3	Akola
4.8	295.7	11.5	206.7	8.9	179.6	2.6	45.0	1.3	21.7	0.6	7.4	53.9	991.6	Amravati
15.1	341.2	11.7	227.9	9.7	186.7	2.6	49.5	1.1	19.9	0.7	8.9	55.6	1,090.3	Yavatmal
16.1	362.0	13.2	276.9	9.8	186.9	2.8	52.0	1.0	18.1	0.5	6.5	59.4	1,175.0	Wardha
18.1	477.7	15.7	399.4	10.7	209.1	2.7	49.9	1.4	18.8	0.6	5.5	65.2	1,446.4	Nagpur
18.0	470.4	15.4	366.0	10.5	205.7	2.9	58.2	1.0	16.2	0.3	4.6	63.2	1,397.6	Bhandara
														Chandrapur

Note.— The figures shown against each district are simple averages of the rainfall recorded from all the rain-gauge stations of the district and are based on 50 years data of 1901 to 1950.

Source.— Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.3A (3.3)

विविध केंद्रांचे ठिकाणी पडलेला पाऊस

Rainfall at different Centres

(1984)

(पाऊस मिलिमिटरमध्ये/Rainfall in Millimetres)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		जुलै July		Centre
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
I. बृहन्मुंबई जिल्हा—																
I. Gr. Bombay District.																
1	मुंबई (कुलाबा) ..	..	..	..	..	3.2	1	..	..	..	..	578.6	15	1,110.0	22	Bombay(Colaba)
2	सांतानुस (वे.) ..	..	..	3.7	1	..	..	..	..	..	..	556.3	13	980.8	24	Santacruz (O)
3	अंधेरी ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	488.0	9	738.5	17	Andheri
II. ठाणे जिल्हा—																
II. Thane District.																
1	ठाणे ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	506.1	15	994.5	28	Thane
2	कल्याण ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	537.8	13	1,127.4	27	Kalyan
3	मुरबाड ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	420.0	14	794.0	25	Murbad
4	भिवंडी ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	619.5	14	1,263.7	23	Bhiwandi
5	वाडा ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	562.1	15	1,090.0	26	Wada
6	साहापूर ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	345.6	15	1,098.8	28	Sahapur
7	दाहणू ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	434.9	12	426.3	18	Dahanu
8	माहिम (पालघर) ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	414.2	16	612.0	22	Mahim (Palghar)
9	जव्हार ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	556.6	17	811.4	27	Jawhar
10	मोखाडा ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	415.5	14	849.5	30	Mokhada
11	दाहणू (वे.) ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	434.9	12	416.5	18	Dahanu (O)
12	उल्हासनगर ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	422.0	13	1,176.0	24	Ulhasnagar
13	तालासरी ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	363.0	13	724.0	26	Talasary
III. रायगड जिल्हा—																
III. Raigad District.																
1	अलिबाग ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	630.8	18	974.0	23	Alibag
2	पनवेल ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	715.2	17	1,421.8	29	Panvel
3	खालापूर ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	537.0	18	1,766.0	29	Khalapur
4	माथेरान ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,011.0	23	2,189.6	29	Matheran

5	उरण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	546.0	12	1,143.7	22	Uran
6	भिरा (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	766.0	15	1,584.0	21	Bhira (O)
7	पेण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	614.0	16	1,334.9	27	Pen
8	महाड	..	..	..	..	1.3	..	3.1	1	..	..	867.0	20	1,396.5	29	Mahad
9	माणगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	874.4	19	1,576.5	27	Mangaon
10	रोहा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,087.0	20	1,360.0	26	Roha
11	पोलादपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	748.0	19	1,625.0	30	Poladpur
12	मुसंड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	519.0	18	856.0	24	Murud
13	श्रीवर्धन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	530.1	18	997.7	26	Shrivardhan
14	म्हसाळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	640.0	20	1,385.0	26	Mhasala
15	करजत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	517.8	15	1,614.4	28	Karjat
16	सुधागड पाली	..	..	..	4.0	1	..	..	..	..	..	871.0	20	1,947.0	29	Sudhagad Pali

IV. रत्नागिरी जिल्हा—

1	रत्नागिरी (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	883.5	20	872.9	27	Ratnagiri (T)
2	मंडणगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	762.0	22	1,570.0	28	Mandangad
3	दापोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,104.0	24	1,227.0	28	Dapoli
4	खेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	950.0	22	1,374.0	28	Khed
5	चिपळूण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	854.0	20	1,297.0	27	Chiplun
6	गुहागर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	521.0	18	897.0	28	Guhagar
7	रत्नागिरी (वे)	..	..	..	1.5	..	..	..	..	0.3	..	883.5	20	872.8	27	Ratnagiri (O)
8	राजपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,138.0	24	1,588.0	28	Rajapur
9	लांजा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,030.0	23	1,218.0	27	Lanja
10	देववूळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	965.5	22	1,294.0	27	Devruk

V. सिंधुदुर्ग जिल्हा

1	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	9.0	1	..	..	542.4	13	N. A.	N. A.	Deogad
2	देवगड	..	..	..	..	..	..	7.0	1	..	..	698.0	19	506.0	22	Deogad(V.D.O.)
3	देवगड (वी डी ओ)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	549.7	17	705.7	21	Harnai
4	हर्णो	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,190.0	23	1,173.0	28	Kankavali
5	कणकवली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,036.0	24	1,148.0	30	Kudal
6	मालवण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	415.4	19	405.0	24	Malwan
7	वेंगुर्ला (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	831.0	25	909.0	26	Vengurla (T.)
8	वेंगुर्ला (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	831.0	25	909.0	26	Vengurla (O)
9	सावंतवाडी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	916.8	26	704.5	27	Sawantwadi

VI. नाशिक जिल्हा—

1	नाशिक (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	81.8	4	165.0	16	Nashik (O).
2	निफाड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	40.1	3	48.8	6	Niphad
3	पिंपळगांव बसवंत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	128.4	12	Pimpalgaon Baswant.
4	नाशिक (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	85.8	5	185.8	17	Nashik (T)
5	येवले	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	42.2	3	165.0	7	Yeole
6	सोमथाना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	46.0	2	38.0	4	Somthana

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.3-A (3.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
VI. नाशिक जिल्हा—																VI. Nashik District
7	चंद्र	..	..	..	..	..	..	..	30.2	1	23.0	3	130.0	14	Chandur	
8	कोलेगांव माल	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/Not available	..	..	..	..	..	..	..	Kolegaonmal	
9	नांदगाव	4.0	1	1.0	..	..	..	..	..	..	56.0	4	165.0	8	Nandgaon	
10	मालेगांव (त)	..	..	2.0	..	..	..	..	..	..	54.2	5	104.3	8	Malegaon (T)	
11	दिंडोरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	42.0	3	184.3	15	Dindori	
12	सुरगणा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	288.6	10	636.9	24	Surgana	
13	बोलथान	..	..	..	..	..	..	..	..	..	54.4	2	201.6	10	Bolthan	
14	कळवण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	135.0	5	136.4	8	Kalvan	
15	सटाणा (बागलाण)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	16.2	4	102.8	11	Satana (Baglan)	
16	ओझर (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	29.9	3	135.0	12	Ozhar (O)	
17	इगतपुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	456.5	17	121.4	30	Igatpuri	
18	सिन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	46.3	4	73.0	12	Sinnar	
19	पेठ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	211.6	15	696.1	26	Peith	
VII. धुळे जिल्हा—																VII. Dhule District
1	धुळे (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	85.0	5	200.5	11	Dhule (O)	
2	साक्री	12.4	1	12.0	1	..	..	..	..	..	41.6	3	113.6	5	Sakri	
3	पिंपळनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	34.4	2	88.9	11	Pimpalner	
4	नंदुरबार (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	84.5	4	177.3	14	Nandurbar (T)	
5	नवापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	109.2	3	310.4	13	Nawapur	
6	तळोदा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	50.2	6	164.0	12	Taloda	
7	शहादा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	34.0	3	115.0	10	Shahada	
8	शिरपूर	6.0	1	..	..	..	..	..	..	..	57.0	3	197.0	8	Shirpur	
9	सिदखेडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	50.0	4	78.0	7	Sinkheda	
10	अक्कलकुवा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	56.0	4	194.0	14	Akkalkuwa	
11	नंदुरबार (वे)	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/Not available	..	..	..	..	..	..	..	Nandurbar (O)	
VIII. जळगाव जिल्हा—																VIII. Jalgaon District.
1	जळगाव (वे)	2.6	..	9.0	2	..	..	..	..	..	66.4	5	203.2	7	Jalgaon (O)	
2	चाळीसगाव	12.0	2	10.1	1	..	..	..	..	..	72.0	4	434.0	13	Chalisgaon	
3	पाचोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	16.0	2	143.0	10	Pachora	
4	भडगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	31.9	3	194.9	12	Bhadgaon	
5	चोपडा	..	..	10.0	1	..	..	..	..	..	22.0	4	117.0	5	Chopda	
6	अमळनेर	16.5	1	11.0	1	..	..	..	..	..	115.2	4	125.9	6	Amalner	
7	पारोळा	..	..	9.1	1	..	..	..	..	..	191.0	5	317.0	10	Parola	
8	जामनेर	8.1	1	10.1	1	..	..	..	..	..	81.1	4	179.9	7	Jamner	
9	भुसावळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	112.6	1	78.7	4	Bhusawal	
10	एदलाबाद	2.5	1	14.8	3	..	..	..	..	..	31.2	3	57.7	5	Edalabad	

11	यावल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	36.0	2	191.4	8	Yawal
12	रावेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	28.0	3	93.0	5	Raver
13	एरंडोल	..	..	3.5	..	..	..	..	..	..	17.0	2	254.3	6	Erandol

IX. अहमदनगर जिल्हा—

1	अहमदनगर (त)	..	..	28.4	2	..	..	..	..	..	36.1	4	173.3	8	Ahmadnagar (T)
2	पारनेर	..	..	64.2	2	..	..	..	..	..	57.0	6	164.2	9	Parner
3	श्रीगोंदे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	49.0	6	192.0	8	Shrigonde
4	करजत	..	..	14.5	..	..	..	12.0	1	..	34.0	3	177.1	6	Karjat
5	जामखेड	..	3.6	1	..	..	..	..	..	..	52.0	3	238.0	9	Jamkhed
6	शेवगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	18.0	3	100.0	6	Shevgaon
7	पाथर्डी	..	..	57.0	2	..	..	..	..	..	17.0	3	109.0	5	Pathardi
8	नेवासे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	123.0	7	34.0	3	Newase
9	राहुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	62.0	5	210.0	6	Rahuri
10	संगमनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	7.0	1	59.6	7	Sangamner
11	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	..	45.5	4	91.0	9	Akola
12	कोपरगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	23.4	3	93.6	9	Kopergaon
13	श्रीरामपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	24.0	2	89.5	5	Shrirampur
14	मिरजगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	184.0	6	Mirajgaon

IX. Ahmadnagar District.

X. पुणे जिल्हा—

1	लोहगांव विमानतळ (वे)	..	..	67.8	2	1.6	..	0.7	..	..	80.8	7	194.7	12	Lohgaon Aerodrome (O)
2	पुणे (वे)	..	..	30.7	1	..	..	5.1	1	..	182.7	10	247.5	13	Pune (O)
3	वडगांव मावळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	205.5	8	462.6	23	Vadgaon Mawal
4	पौड मुळशी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	322.2	15	601.6	26	Poud Mulshi
5	जुन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	109.6	10	238.4	15	Junnar
6	वानवडी (वे)	..	..	42.0	2	..	..	..	..	..	195.0	7	233.6	13	Wanwadi (O)
7	भोर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	165.0	12	285.6	21	Bhor
8	घोडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	262.6	8	399.4	16	Ghoda
9	जेजुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	74.5	6	97.5	7	Jejuri
10	लोणावळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	778.0	21	2,391.0	31	Lonavla
11	खेड	..	..	5.0	1	..	..	15.4	1	..	112.2	8	168.4	11	Khed
12	शिरूर	..	..	13.0	1	..	..	..	..	..	71.0	6	129.5	7	Shirur
13	बारामती	..	..	..	..	..	..	..	..	..	39.1	6	106.9	10	Baramati
14	बारामती (वे)	..	..	5.0	1	..	..	2.8	..	..	60.4	6	92.3	9	Baramati (O)
15	इंदापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	28.1	5	100.8	6	Indapur
16	दौंड	..	..	33.0	1	..	..	..	..	..	89.5	5	106.7	7	Daund
17	सासवड (पुरंदर)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	68.0	6	186.2	11	Saswad (Purandar).
18	आळंदी	..	..	36.6	2	3.4	1	..	..	..	87.8	7	311.6	13	Alandi
19	वेल्ले	..	..	..	..	..	..	..	..	..	583.0	17	1,030.0	26	Welhe
20	खंडाळा (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Khandala (O)
21	तळेगांव	..	..	..	..	..	..	40.0	1	..	60.0	4	30.6	13	Talegaon

वे—वेधशाळा. O—Observatory.

त—तहसील. T—Tahsil.

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.3-A (3-3)— contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)															
XI. सातारा जिल्हा—																XI. Satara District															
1	सातारा (वे)	..	..	..	..	35.7	1	..	..	..	..	150.5	12	300.4	17	Satara (O)															
2	कोरेगांव	..	..	..	36.0	2	..	..	..	..	..	72.5	6	203.0	9	Koregaon															
3	वाई	..	..	..	19.2	1	16.4	1	46.2	3	..	132.2	4	230.7	16	Wai															
4	पाचगणी	..	..	..	3.8	1	35.1	1	20.6	2	..	485.0	16	705.1	26	Panchgani															
5	मेढा (जावळी)	..	..	..	..	..	18.8	1	..	..	..	478.6	19	493.3	21	Medha (Jaoli)															
6	महाबळेश्वर	..	..	..	1.8	..	3.6	1	10.3	1	..	1,110.0	22	2,536.7	30	Maha baleshwar (O)															
7	पाटण	..	..	..	..	..	..	52.0	1	..	..	349.2	17	581.3	22	Patan															
8	कराड	..	..	..	46.0	3	25.5	2	15.7	1	..	73.8	6	238.3	12	Karad															
9	दहिवाडी (माण)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	13.7	2	156.0	6	Dahiwadi (Man)															
10	वडुज	..	..	..	20.2	2	..	..	..	..	..	14.0	2	49.7	5	Vaduj															
11	खंडाळा	..	..	..	2.0	..	18.2	1	6.0	1	..	76.5	8	90.4	8	Khandala															
12	फलटण	..	..	..	24.0	1	..	..	2.3	..	..	50.0	6	97.0	7	Phaltan															
13	औंध (खटाव)	..	..	..	केंद्र नादुरुस्त आहे/Station is out of order	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Aundh(Khatav)															
14	सातारा (त)	..	..	..	..	11.2	1	27.1	3	..	..	150.2	13	403.4	16	Satara (T)															
XII. सांगली जिल्हा—																XII. Sangli District.															
1	मीरज	..	..	..	29.0	1	..	..	40.0	1	..	6.0	1	107.8	7	Miraj															
2	जत	..	..	..	14.0	1	..	..	..	..	..	14.0	1	123.0	8	Jath															
3	इस्लामपूर	..	..	..	20.0	1	21.0	2	17.0	2	4.0	34.0	3	123.0	10	Islampur															
4	कवठे महांकाळ	..	..	..	7.5	1	4.9	1	13.0	1	..	22.5	2	93.7	6	Kawathe Mahankal															
5	वीटा (खानापूर)	..	..	..	35.0	3	19.0	1	..	..	..	65.8	4	95.8	9	Vita(Khanapur)															
6	तासगाव	..	..	..	21.0	2	16.0	1	4.0	1	..	44.0	5	110.0	10	Tasgaon															
7	शिराळा	..	..	..	6.0	1	41.0	2	5.0	1	4.0	81.0	8	284.0	15	Shirala															
8	आटपाडी	..	..	..	34.5	2	..	..	..	..	..	..	..	49.5	4	Atpadi															
9	सांगली	..	..	..	40.4	2	25.8	2	70.6	1	4.4	20.0	2	..	..	Sangli															
XIII. सोलापूर जिल्हा—																XIII. Solapur District.															
1	सोलापूर (वे)	..	..	..	20.1	3	6.3	1	1.8	..	4.0	18.0	2	254.0	8	Solapur (O)															
2	बाशी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	43.1	3	142.1	9	Barshi															
3	अक्कलकोट	..	..	..	17.0	1	..	..	..	..	..	3.0	1	213.0	15	Akkalkot															
4	जेऊर (वे)	..	..	..	26.8	1	10.0	1	0.3	..	..	18.0	4	123.4	6	Jeur (O)															
5	मोहोळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	34.2	3	127.2	5	Mohol															
6	माढा	..	..	..	34.0	2	..	..	..	..	..	21.3	4	61.2	4	Madha															
7	करमाळा	..	..	..	25.0	1	..	..	14.0	1	..	91.0	2	150.0	7	Karmala															
8	पंढरपूर	..	..	..	29.5	1	0.2	..	1.0	..	..	55.3	5	179.0	11	Pandharpur															
9	सांगोला	..	..	..	15.2	1	2.6	1	..	..	..	6.4	1	176.4	9	Sangola															
10	माळशिरस	..	..	..	14.5	2	..	..	..	..	..	31.0	2	51.7	5	Malshiras															
11	मंगळवेढा	..	..	..	45.6	3	..	..	..	..	..	7.6	2	173.3	12	Mangalwedha															
12	अकलज	..	..	..	उपलब्ध नाही/Not available	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akluj															

XIV. कोल्हापूर जिल्हा—

1	कोल्हापूर (वे)	5.1	1	41.9	1	37.2	1	34.9	2	9.4	1	67.4	8	333.2	20
2	हातकणंगले	..	..	123.3	2	..	..	..	..	..	..	29.1	3	191.1	14
3	शिरोळ	..	..	5.0	1	..	..	43.0	1	..	..	20.0	4	154.0	8
4	गगनबावडा	..	..	..	..	..	..	87.0	3	..	..	807.0	24	2,127.9	31
5	शाहूवाडी	..	..	..	..	..	..	25.0	1	8.0	1	292.0	15	575.0	26
6	गारगोटी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	261.0	12	582.0	22
7	पन्हाळा	..	..	27.8	1	..	..	21.8	3	14.0	2	208.2	14	441.4	21
8	कागल	..	..	47.0	1	11.4	1	138.0	3	..	..	57.3	5	259.7	15
9	गडहिंगलज	5.0	1	11.0	1	74.0	2	..	..	..	..	119.0	10	406.0	16
10	राधानगरी	..	..	12.0	1	1.2	..	29.0	3	..	..	808.0	19	1,299.0	24
11	आजरा	..	..	..	..	22.0	1	..	..	..	..	392.0	18	808.0	25
12	चांदगड	..	..	40.0	2	48.2	4	19.2	2	7.2	1	615.0	21	1,064.6	29

XVI. Kolhapur District

Kolhapur (O)	20
Hatkanangale	14
Shirol	8
Gaganbavada	31
Shahuwadi	26
Gargoti	22
Panhala	21
Kagal	15
Gadhinglaj	16
Radhanagari	24
Ajara	25
Chandgad	29

XV. औरंगाबाद जिल्हा—

1	औरंगाबाद (त)	..	..	माहिती उपलब्ध नाही/Not available	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2	खुलदाबाद	3.0	1	0.7	..	..	..	..	..	..	..	43.6	7	203.6	15
3	वैजापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	74.2	4	87.7	6
4	सोयगाव	0.2	..	18.6	4	..	..	..	..	..	..	60.2	4	431.4	13
5	चिखलठाणा	0.1	..	7.4	1	0.3	..	..	..	..	..	40.7	5	138.4	11
6	सिल्लोड	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	59.3	4	166.4	9
7	गंगापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	30.0	3	179.4	5
8	कन्नड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	48.2	2	111.6	9
9	पैठण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	28.0	2	154.7	7

XV. Aurangabad District.

Aurangabad (T)	..
Khuldabad	15
Vaijapur	6
Soegaon	13
Chikhalthana	11
Sillod	9
Gangapur	5
Kannad	9
Pajthan	7

XVI. जालना जिल्हा—

1	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	75.6	7	176.4	11
2	जाफराबाद	12.2	2	..	..	..	..	..	..	..	..	134.3	5	160.6	12
3	भोकरदन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	65.3	4	110.0	10
4	अंबड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	109.0	8	149.0	10
5	परतुर	24.8	3	..	..	..	..	..	..	..	..	85.5	3	177.0	9

XVI. Jalna District.

Jalna	11
Jafferabad	12
Bhokardan	10
Ambad	10
Partur	9

XVII. परभणी जिल्हा—

1	परभणी	1.1	..	74.3	3	..	..	..	..	..	..	161.4	5	170.6	11
2	कळमनुरी	6.6	1	9.2	1	..	..	..	..	..	..	103.4	5	198.6	10
3	हिंगोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	160.4	9	149.8	11
4	जिंतूर	32.8	2	23.8	2	..	..	..	..	..	..	119.0	6	203.2	12
5	पाथरी	5.4	1	20.3	1	..	..	..	..	..	..	173.0	6	184.3	8
6	सिद्धेश्वर कॅंप	5.0	1	3.2	1	..	..	..	..	..	..	92.7	6	156.4	11
7	गंगाखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	209.0	6	182.0	15
8	बसमथ	6.5	1	31.0	2	..	..	..	..	..	..	84.6	5	162.4	12

XVII. Parbhani District.

Parbhani	11
Kalamnuri	10
Hingoli	11
Jintur	12
Pathri	8
Siddheshwar Camp.	11
Gangakhed	15
Basmath	12

तबता क्रमिक/TABLE No. 2.3-A (3.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XVIII. बीड जिल्हा—																XVIII. Beed District
1	चौसाला	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	22.6	1	77.1	5	Chowsala
2	बीड कलेक्टर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	23.2	4	158.4	10	Beed Collector
3	मोमिनाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	29.4	3	94.2	7	Mominabad
4	गेवराई	..	..	22.0	2	..	..	..	..	..	..	81.9	5	202.3	9	Gevrai
5	पाटोडा	..	..	उपलब्ध नाही/Not available..		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Patoda
6	मांजलेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	17.6	3	150.2	9	Manjlegaon
7	रोटी	..	..	35.0	1	..	..	..	..	..	..	29.0	2	131.0	7	Roti
8	आष्टी	..	..	15.0	2	..	..	..	..	..	..	18.0	2	136.2	9	Ashti
9	बीड	..	..	25.6	1	..	..	..	..	..	..	23.2	4	155.6	10	Beed
10	कौज	..	..	23.2	2	..	..	..	..	..	..	40.5	4	209.2	13	Kaij
XIX. नांदेड जिल्हा—																XIX. Nanded District
1	भोकर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	67.2	5	134.0	13	Bhokar
2	हदगाव	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/Not available		..	..	..	..	..	..	..	..	Hadgaon
3	नांदेड (वे)	6.6	1	3.7	..	..	..	..	..	..	..	35.6	6	111.9	10	Nanded (O)
4	मुखेड	12.6	1	..	..	..	..	..	..	..	..	60.5	4	153.6	11	Mukhed
5	बिलोली	4.5	1	5.5	1	..	..	..	..	..	..	110.4	8	358.8	11	Billoli
6	किनवट	18.0	2	17.0	3	..	..	5.0	1	..	..	137.0	8	253.0	15	Kinwat
7	कंधार	9.3	1	9.6	1	..	..	..	..	..	..	43.1	5	108.9	9	Kandhar
8	देगलूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	96.2	6	192.0	10	Deglur
9	नांदेड (त)	9.0	1	28.7	3	10.0	1	..	..	..	..	28.0	4	203.2	12	Nanded (T)
XX. उस्मानाबाद जिल्हा—																XX. Osmanabad District.
1	भूम	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhoom
2	उस्मानाबाद (वे)	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/Not available		..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad (O).
3	परांडा	..	..	11.0	2	..	..	..	..	..	..	117.4	5	67.6	6	Paranda
4	कळंब	..	..	9.4	1	..	..	..	..	..	..	36.0	3	147.9	5	Kalam
5	तुळजापूर	..	..	..	..	उपलब्ध नाही		..	..	..	..	..	..	..	..	Tuljapur
6	उमरगा	..	..	19.0	1	..	..	..	..	..	..	54.3	5	252.9	13	Omerga
7	उस्मानाबाद (त)	..	..	31.2	2	..	..	..	..	..	..	51.0	4	77.3	6	Osmanabad (T)
XXI. लातूर जिल्हा																XXI. Latur
1	औसा	..	..	6.4	1	..	..	..	..	..	..	41.8	3	192.6	11	Ausa
2	अहमदपूर	..	..	5.2	1	..	..	5.4	1	..	..	130.5	4	192.7	14	Ahmedpur
3	उदगीर	1.8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	169.1	5	197.3	13	Udgir
4	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	35.0	3	149.4	8	Latur
5	निलगा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	48.5	6	181.7	11	Nilanga

XXII. बुलढाणा जिल्हा—

1	बुलढाणा	..	..	32.4	1	..	..	..	..	166.9	8	95.0	8	Buldana
2	मलकापूर	..	17.0	1	..	..	..	..	..	69.1	5	115.7	9	Malkapur
3	मेहेकर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Mehekar
4	नांदुरा	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	..	..	Nandura
5	डोनेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Donegaon
6	जळगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	54.0	4	32.0	5	Jalgaon
7	खामगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	117.0	6	62.0	4	Khamgaon
8	शेगाव	..	13.2	1	36.6	1	..	..	..	95.2	6	95.2	6	Shegaon
9	चिखली	..	..	..	..	..	..	..	..	141.0	6	184.0	10	Chikhali

XXIII. अकोला जिल्हा—

1	अकोला सिटी (वे)	6.0	1	32.0	1	..	..	..	..	93.6	1	101.4	5	Akola City (O)
2	बाळापूर	..	..	38.1	2	..	..	..	..	78.9	6	9.2	1	Balapur
3	आकोट	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	..	..	Akot
4	वाशिम	..	35.0	1	10.5	1	..	..	..	228.5	6	219.9	9	Washim
5	मंगरूपीर	..	34.8	2	..	..	..	..	..	77.4	6	130.2	7	Mangrulpir
6	मुक्तिजापूर	..	40.0	2	26.0	1	..	..	..	197.0	5	97.0	8	Murtizapur
7	अकोला विमानतळ (वे)	23.5	2	34.0	1	..	..	..	..	87.7	7	128.8	5	Akola Aero-drome (O)
8	तेल्हारा	..	..	..	..	..	..	..	..	103.9	6	103.2	5	Telhara
9	पारतुर	..	..	..	..	..	..	..	..	61.3	5	95.8	7	Partur
10	करंजा	..	..	..	..	..	..	..	..	226.5	9	143.1	10	Karanja
11	मनोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	119.8	9	127.1	8	Manora

XXIV. अमरावती जिल्हा—

1	अमरावती (त)	..	66.4	4	9.6	1	..	..	1.8	..	..	..	..	53.6	2	173.0	10	Amravati (T)
2	बडनेरा	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Badnera
3	मोर्शी	..	16.8	1	16.1	1	..	..	..	89.3	7	261.4	11	Morshi				
4	चांदूर रेल्वे	..	39.4	2	13.2	1	..	..	..	111.3	5	308.2	12	Chandur Railway				
5	खोलापूर	..	27.8	3	10.3	1	..	..	..	29.1	3	204.9	12	Kholapur				
6	वरुड	..	6.3	1	..	..	..	..	..	84.4	6	362.2	11	Warud				
7	तळेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	100.0	3	Talgaon				
8	अचलपूर	..	18.6	2	19.0	1	..	..	0.1	..	..	295.0	11	Achalpur				
9	दर्यापूर	..	18.8	2	22.0	1	..	..	..	65.7	6	97.9	11	Daryapur				
10	अंजनगाव सुरजी	..	9.4	2	7.5	2	..	..	..	53.2	4	244.1	10	Anjangaon Surji				
11	चांदूर बाजार	..	16.0	2	16.1	2	..	..	..	112.0	5	238.7	13	Chandur Bazar				
12	चिखलदारा	..	18.0	2	46.4	2	..	..	..	164.2	6	383.3	17	Chikhaldara				
13	धारणी	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	..	Dharni				

XXV. यवतमाळ जिल्हा—

1	यवतमाळ (त)	..	19.8	2	32.0	3	..	..	0.3	..	..	..	..	109.3	8	348.1	13	Yavatmal (T)
2	वणी	..	..	..	..	..	..	..	..	40.4	4	457.8	14	Wani				
3	दारव्हा	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	..	Darwha				

तालिका क्रमांक/TABLE No. 2. (A) (3.3) contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
यवतमाळ जिल्हा.—चवळ																
4	पुसद	25.0	1	4.5	..	..	..	..	..	..	..	97.0	11	166.5	7	Pusad
5	उमरखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	139.7	9	218.0	13	Umarkhed
6	पांढरकवडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	194.5	7	234.3	12	Pandharkawada
7	दिग्रस	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Digras
8	नेर	54.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	129.3	7	179.2	6	Ner
XXVI. वर्धा जिल्हा—																
1	वर्धा (त)	9.8	2	37.0	2	..	..	..	..	..	..	62.8	5	325.6	14	Wardha (T)
2	हिंगणघाट	20.4	2	25.0	3	..	..	..	..	1.0	..	34.6	6	306.6	13	Hinganghat
3	आर्वी	45.3	5	..	..	..	..	..	..	..	..	82.3	5	290.7	13	Arvi
XXVII. नागपूर जिल्हा—																
1	नागपूर विमानतळ(वे.)	53.3	4	29.3	4	..	..	..	..	1.8	..	82.9	5	345.3	18	Nagpur Airport (O)
2	नागपूर फार्म	55.7	5	..	..	..	..	..	..	..	..	114.3	4	599.2	15	Nagpur Farm
3	नागपूर (त)	24.4	5	61.6	4	..	..	0.3	..	1.5	..	31.2	5	553.5	15	Nagpur (O)
4	उमरेड	23.3	3	51.1	3	..	..	..	..	..	..	177.9	7	363.9	14	Umrer
5	काटोल	66.8	3	19.4	3	..	..	9.0	1	..	..	69.2	7	314.4	11	Katol
6	सावनेर	88.8	3	18.4	3	..	..	..	..	..	..	196.3	7	254.8	12	Saoner
7	खिंडशी	83.6	5	50.0	4	..	..	..	..	..	..	119.4	7	208.8	16	Khindshi
8	थारसा	72.4	4	58.9	5	..	..	0.2	..	0.3	..	36.9	7	227.4	15	Tharsa
9	रामटेक	57.6	5	13.6	2	..	..	..	..	..	..	181.3	6	171.0	14	Ramtek
10	पारशीवनी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	117.3	6	210.5	12	Parseoni
11	देवलापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Deolapur
XXVIII. भंडारा जिल्हा—																
1	भंडारा	67.8	5	58.4	4	..	..	19.0	3	..	..	52.5	5	338.0	12	Bhandara
2	साकोली	74.0	4	50.4	5	..	..	17.2	3	19.4	1	61.2	8	344.0	16	Sakoli
3	गोंदिया (वे)	23.5	8	52.0	3	..	..	25.6	2	3.6	1	68.1	7	276.6	16	Gondia (O)
4	खारबुंद	91.0	5	68.0	4	..	..	1.0	..	..	..	28.0	3	279.0	18	Kharbund
5	चंद्रपूर	109.8	4	91.0	5	..	..	..	..	..	..	40.4	4	226.0	14	Chandpur
6	बोडलकसा	70.0	4	58.0	5	..	..	..	..	..	..	75.9	9	269.0	15	Bodalkasa
7	चोरखमग्रा	37.8	5	39.0	3	..	..	..	..	6.6	1	82.4	3	360.2	11	Chorkhamgra
8	पांथी	15.0	1	10.0	1	..	..	..	..	..	..	21.0	3	218.0	15	Pangree
9	पवनी	23.6	3	35.1	2	..	..	11.4	1	..	..	131.1	9	393.3	16	Paoni
10	देवरी	25.6	2	40.2	2	..	..	7.8	1	..	..	107.1	7	274.2	12	Deori
11	गोंदिया (त)	82.7	5	52.9	3	..	..	..	..	..	..	66.9	7	278.4	16	Gondia (T)
XXIX. चंद्रपूर जिल्हा—																
1	चंद्रपूर (त)	9.5	1	1.2	..	..	..	34.8	2	10.6	1	79.2	6	307.4	17	Chandrapur (T)
2	वरोरा	50.6	2	30.3	1	..	..	12.6	1	..	..	126.3	6	328.8	13	Warora
3	आरमोरी	49.8	2	10.8	1	..	..	..	..	..	..	150.1	9	654.0	17	Armori

चंद्रपुर जिल्हा—चालू

4	चिमुर्	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	45.9	5	167.1	15	Chimur
5	भसोला	3.6	1	7.6	1	..	..	6.8	1	..	..	60.4	5	132.0	12	Asola
6	घोराघेरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	40.0	3	338.2	15	Ghoragheri
7	खैरी	56.0	3	64.0	2	..	..	24.3	2	3.6	1	80.6	5	134.2	12	Khairce
8	कुन्हारी	9.4	1	6.4	1	13.4	1	..	..	..	..	117.7	10	452.8	16	Kunhari
9	नेल्सर	18.4	1	46.2	2	..	..	30.8	3	..	..	96.0	6	173.7	14	Nelsar
10	मनोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Manora
11	शिंदेवाही	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	112.4	7	316.6	15	Sindhewahi
12	ब्रम्हपुरी	37.6	1	32.4	1	..	..	57.8	3	8.2	2	69.7	9	367.3	16	Brahmapuri (O)
13	सिरोचा (त)	25.2	1	..	..	..	..	0.6	..	..	..	112.4	7	254.8	14	Sironcha (T)
14	सिरोचा (वे)	25.2	1	..	..	..	..	..	..	..	..	106.6	6	195.8	11	Sironcha (O)
15	ब्रम्हपुरी (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	69.7	9	343.8	14	Brahmapuri (T)
	गडमोशी	..	..	9.4	2	..	..	1.6	..	37.8	4	236.3	9	524.6	18	Gadmoushi

गडचिरोली जिल्हा

															Gadchiroli District	
1	गडचिरोली	23.2	1	18.4	2	..	..	25.2	1	..	..	164.7	8	307.2	14	Gadchiroli
2	चामोर्शी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	219.0	9	364.4	15	Chamorshi
3	कुरखेडा	37.5	2	11.7	2	..	..	10.2	2	..	..	201.5	8	343.5	14	Kurkheda
4	धानोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	139.3	11	408.0	19	Dhanora

तवता क्रमांक/TABLE No. 2.3A (3'3)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र Centre	ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण Total for 1984		एकूण Total for 1983		सर्वसाधारण पाऊस Normal Rainfall	(2)
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days		
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
I. वृहन्मुंबई जिल्हा—																	
I. Gr. Bombay District.																	
1	मुंबई (कुलाबा) ..	154.5	21	362.7	9	14.0	2	..	..	..	..	2,223.0	70	3,417.3	87	1,805	Bombay (Colaba)
2	सांताक्रुझ (वे.) ..	247.7	19	334.3	9	14.8	3	..	..	..	..	2,137.6	69	3,107.7	94	2,812	Santacruz (O)
3	अंधेरी ..	103.2	8	196.5	6	..	..	..	..	..	..	1,526.2	40	2,574.8	85	N. A.	Andheri
4	बोरिवली ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4,023.0	88	..	Borivali
II. ठाणे जिल्हा—																	
II. Thane District																	
1	ठाणे ..	212.3	25	240.6	11	10.4	1	..	..	..	..	1,963.9	80	3,106.9	101	2,478	Thane
2	कल्याण ..	347.8	21	161.6	9	76.0	3	..	..	..	..	2,250.6	73	2,988.0	95	2,355	Kalyan
3	मुरवाड ..	301.0	18	87.0	9	81.0	4	..	..	..	..	1,683.0	70	2,174.0	76	2,534	Murbad
4	भिवंडी ..	326.1	22	181.6	8	65.4	3	..	..	..	..	2,456.3	70	3,268.8	86	2,578	Bhivandi
5	वसई ..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.		..	..	..	..	..	..	..	..	3,208.0	90	1,912	Bassein
6	वाडा ..	856.0	28	147.0	10	85.0	6	..	..	..	..	2,740.1	85	2,781.0	93	2,535	Wada
7	शाहापूर ..	373.0	28	130.7	13	65.4	4	..	..	..	..	2,033.5	88	3,069.0	91	2,589	Shahapur
8	डहाणू ..	343.9	22	71.1	8	35.4	2	..	..	..	..	1,311.6	62	2,956.2	78	1,759	Dahanu
9	माहिम (पालघर) ..	358.0	22	70.0	8	66.0	3	..	..	..	..	1,520.2	71	2,710.8	84	1,731	Mahim (Palghar)
10	जव्हार ..	904.6	28	244.3	12	31.8	2	..	..	..	..	2,548.7	86	3,016.2	93	3,597	Jawhar
11	मोखाडा ..	628.0	26	229.0	11	128.0	5	4.0	1	..	..	2,254.0	87	2,547.0	91	2,467	Mokhada
12	डहाणू (वे.) ..	347.4	23	68.1	7	35.4	2	..	..	..	..	1,302.3	62	2,956.0	78	1,909	Dahanu (O)
13	उल्हासनगर ..	561.0	22	102.0	6	19.0	2	..	..	..	..	2,280.0	67	2,717.0	105	..	Ulhasnagar
14	तळासरी ..	485.0	28	85.0	7	61.0	2	..	..	..	..	1,718.0	76	3,094.0	85	..	Talassary
III. रायगड जिल्हा—																	
III. Raigad District																	
1	अलिबाग ..	190.7	23	401.9	6	6.2	1	..	..	..	..	2,205.6	71	4,062.5	87	1,960	Alibag
2	पनवेल ..	382.2	28	250.8	10	101.6	4	..	..	..	..	2,871.6	88	3,668.2	94	2,741	Panvel
3	खालापूर ..	613.0	28	304.0	14	37.0	2	..	..	..	..	3,257.0	91	4,274.0	110	3,812	Khalapur
4	माथेरान ..	859.0	29	456.1	17	191.4	6	..	..	..	..	4,707.1	104	5,368.0	101	5,168	Matheran
5	उरण ..	270.4	20	306.3	6	12.5	1	..	..	..	..	2,278.9	61	3,298.5	90	2,072	Uran
6	भिरा (वे) ..	766.0	23	208.0	6	57.0	3	..	..	..	..	3,381.0	68	2,131.0	50	N. A.	Bhira (O)

III. रायगड जिल्हा.—चौथे

Sl. No.	Area	Area (sq. km)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)
7	पेण	514.8	27	488.9	10	85.5	4	..	..	..	..	3,038.1	84	4,451.2	93	2,866	Pen	
8	महाड	509.0	27	138.5	5	..	..	..	..	..	..	2,915.4	82	3,982.0	101	3,190	Mahad	
9	माणगांव	350.8	26	282.3	14	20.3	3	..	..	..	..	3,104.3	89	468.0	99	3,088	Mangaon	
10	रोहा	403.0	29	298.0	12	151.0	5	..	..	..	..	3,299.0	92	4,498.0	97	3,118	Roha	
11	पोलादपूर	534.0	28	177.0	9	66.0	6	..	..	..	..	3,149.0	92	4,064.0	101	4,032	Poladpur	
12	मुरुड	178.0	23	388.0	6	12.0	1	..	..	..	..	1,953.0	72	3,248.0	89	2,784	Murud	
13	श्रीवर्धन	263.9	20	306.6	6	21.4	1	..	..	..	..	2,119.7	71	3,230.8	88	3,255	Shrivardhan	
14	म्हसाळा	530.0	29	350.0	11	20.0	2	..	..	..	..	2,925.0	88	3,801.0	104	3,756	Mhasala	
15	कर्जत	537.4	27	326.4	19	61.2	3	..	..	..	..	3,057.2	92	3,891.6	104	3,279	Karjat	
16	सुधागड पाली	552.0	28	284.0	7	172.0	4	..	..	..	..	3,830.0	89	5,171.2	109	4,152	Sudhagad Pali	

IV. रत्नागिरी जिल्हा—

Sl. No.	Area	Area (sq. km)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)
1	रत्नागिरी (त)	458.8	26	250.3	11	64.4	5	0.8	..	..	..	2,530.7	89	3,922.8	99	3,306	Ratnagiri (T)	
2	मंडणगड	593.0	30	170.0	10	91.0	7	..	..	..	..	3,186.0	97	4,307.0	91	3,848	Mandangad	
3	दापोली	440.0	29	206.0	8	71.0	5	..	..	..	..	3,048.0	94	4,603.4	93	3,287	Dapoli	
4	खेड	503.0	27	185.0	10	125.0	4	..	..	..	..	3,137.0	91	4,422.0	103	3,372	Khed	
5	चिपळूण	500.0	29	449.0	15	84.0	3	..	..	..	..	3,184.0	94	5,130.0	109	3,497	Chiplun	
6	गुहागर	252.0	26	315.0	10	35.0	5	..	..	..	..	2,020.0	87	3,463.0	83	2,557	Guhagar	
7	रत्नागिरी (वे)	458.8	26	220.0	11	64.4	5	0.7	..	..	..	2,502.0	89	3,922.8	99	..	Ratnagiri (O)	
8	राजापूर	797.0	31	248.0	15	364.0	9	..	..	..	..	4,135.0	107	5,248.0	106	3,213	Rajapur	
9	लांजा	511.0	31	182.0	14	153.0	11	6.0	1	..	..	3,100.0	107	4,156.7	104	3,754	Lanja	
10	देवरूख	658.5	27	357.0	18	259.0	13	..	..	..	..	3,534.0	107	3,557.6	95	..	Devrukha	

V. सिंधुदुर्ग जिल्हा—

Sl. No.	Area	Area (sq. km)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)
1	देवगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2	देवगड (बिडीओ)	293.0	18	159.0	8	90.0	4	..	..	..	..	1,746.0	72	..	..	..	..	Deogad (BDO)
3	हर्ण	197.4	21	78.1	4	10.6	1	..	..	..	..	1,541.5	64	2,477.5	76	2,472	Harnai	
4	कणकवली	431.0	28	185.0	10	149.0	8	21.0	2	..	..	3,149.0	99	5,029.0	109	3,616	Kakavali	
5	कुडाळ	648.0	29	232.0	11	156.0	9	2.0	..	..	..	3,222.0	103	4,927.0	98	3,082	Kudal	
6	मालवण	192.7	16	223.1	13	92.8	7	..	..	10.0	1	1,339.0	80	2,887.0	94	2,761	Malwan	
7	वेंगुर्ला (त)	382.0	26	161.0	13	128.0	5	1.0	..	1.0	..	2,413.0	95	..	..	..	Vengurla (T)	
8	वेंगुर्ला (वे)	386.0	27	161.0	13	126.0	5	1.0	..	..	..	2,416.0	96	4,992.5	102	..	Vengurla (O)	
9	सावंतवाडी	643.6	30	385.0	15	222.5	8	2.1	..	..	..	2,874.5	106	4,929.6	108	3,758	Sawantwadi	

VI. नाशिक जिल्हा—

Sl. No.	Area	Area (sq. km)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)	Area (sq. miles)
1	नाशिक (वे)	81.5	6	112.5	7	57.2	4	..	..	..	..	498.0	37	758.1	50	698	Nashik (O)	
2	निफाड	44.9	7	112.6	3	108.0	4	..	..	..	..	359.4	23	598.1	37	549	Niphad	
3	पिंपळगांव बसवंत	131.3	11	234.4	4	143.6	5	..	..	..	..	637.7	32	779.5	30	630	Pimpalgaon Baswant.	
4	नाशिक (त)	81.7	6	112.5	7	57.2	4	..	..	..	..	523.0	39	742.9	49	..	Nashik (T)	
5	येवले	31.4	3	184.4	6	22.4	3	..	..	..	..	445.5	22	531.7	33	555	Yeole	
6	सोमधाना	4.0	..	134.0	3	59.0	3	..	..	..	..	281.0	12	344.0	20	486	Somthana	
7	चंद्र	70.4	8	166.0	12	10.0	2	..	..	..	..	429.6	40	..	..	..	Chandur	
8	कोलेगांव माल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	433.7	23	645	Kolegaon mal	

III. Raigad—cont.
DistrictV. Ratnagiri
District

V. Sindhujurg District

VI. Nashik District

तक्का: क्रमंक/TABLE No. 2.3 (A) (3.3)— contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
VI. नाशिक जिल्हा.—चालू																	VI. Nashik—contd. District.
9	नांदगाव	26.0	4	95.0	4	54.0	5	4.0	1	..	..	405.0	27	601.0	40	585	Nandgaon
10	मालेगांव (वे)	27.2	4	153.7	5	108.3	3	2.6	1	..	..	452.3	26	560.7	35	..	Malegaon (O)
11	दिंडोरी	179.1	19	133.1	11	34.0	3	..	..	..	..	572.5	51	811.9	55	753	Dindori
12	सुरगाणा	482.1	26	197.0	11	123.0	7	..	..	..	..	1,727.6	78	3,219.0	95	1,862	Surgana
13	पेठ	647.0	30	234.0	15	65.1	4	11.2	1	..	..	1,865.0	91	..	..	..	Peth
14	बोलथान	19.4	2	184.4	4	83.2	6	..	..	..	..	543.0	24	676.8	43	686	Bolthan
15	कळवण	88.9	8	176.0	5	144.0	4	..	..	..	..	680.3	30	992.3	50	692	Kalvan
16	सटाणा (बागलाण)	46.0	9	96.0	6	60.0	6	..	..	..	..	321.0	36	833.3	42	477	Satana (Baglan)
17	ओझर (वे)	100.8	11	204.6	10	94.8	4	12.3	1	..	..	577.4	41	568.1	36	633	Ozar (O)
18	इगतपुरी	935.6	28	302.2	16	57.4	4	..	..	..	..	2,965.7	95	..	..	..	Igatpuri
19	सिन्नर	58.0	8	74.0	5	123.4	6	..	..	..	..	374.7	35	500.4	37	..	Sinnar
VII. धुळे जिल्हा—																	VII. Dhule District
1	धुळे (वे)	58.5	5	111.0	4	129.0	3	..	..	..	..	584.0	28	743.8	42	609	Dhule (O)
2	साक्री	63.6	6	104.3	5	119.8	5	26.6	1	..	..	493.9	27	556.1	35	493	Sakri
3	पिंपळनेर	94.7	11	102.6	7	66.0	3	..	..	..	..	386.6	34	828.9	37	586	Pimpalner
4	नंदुरबार (त)	243.6	16	130.8	7	30.5	2	..	..	..	..	666.7	43	703.3	47	643	Nandurbar (T)
5	नवापूर	356.6	18	51.5	3	43.6	2	..	..	..	..	871.3	39	1,303.8	63	1,097	Nawapur
6	तळोदा	301.9	20	197.7	8	29.4	1	..	..	..	..	743.2	47	971.7	65	790	Taloda
7	शाहादा	390.0	18	107.0	5	4.0	..	..	..	..	..	650.0	36	1,123.1	57	659	Shahada
8	शिरपूर	250.0	15	103.0	2	40.0	3	..	..	..	..	658.0	32	1,073.0	56	616	Shirpur
9	सिंदखेड	129.5	8	56.5	2	49.0	4	..	..	..	..	363.0	25	598.0	36	573	Sindkheda
10	अक्कलकुवा	392.0	20	123.0	5	5.0	1	..	..	..	..	770.0	44	1,244.0	73	1,179	Akkalkuwa
11	नंदुरबार (वे)	..	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	703.3	47	..	Nandurbar (O)
VIII. जळगाव जिल्हा—																	VIII. Jalgaon District
1	जळगांव (त)	172.4	13	25.2	3	47.0	5	0.8	..	..	..	526.6	35	860.2	50	787	Jalgaon (T)
2	चाळीसगांव	66.0	6	112.0	3	39.0	4	14.0	1	..	..	759.0	34	822.0	62	712	Chalisgaon
3	पाचोरा	113.0	9	71.2	3	37.5	2	..	..	..	..	380.7	26	921.0	47	793	Pachora
4	भडगांव	137.3	10	93.5	2	36.6	3	..	..	..	..	494.2	30	925.5	49	720	Bhadgaon
5	चोपडा	144.0	9	98.0	4	35.0	3	..	..	..	..	426.0	26	515.1	45	732	Chopda
6	अमळनेर	175.9	12	124.9	4	181.9	5	..	..	..	..	751.3	33	881.4	47	675	Amalner
7	परोळा	223.0	11	190.0	6	73.0	4	..	..	..	..	1,003.0	37	1,264.1	60	687	Parola
8	जामनेर	139.8	12	109.2	4	61.2	4	..	..	..	..	589.4	33	806.3	50	502	Jamner
9	भुसावळ	128.7	11	46.2	4	64.0	4	..	..	..	..	430.2	24	591.5	45	788	Bhusawal

जळगाव जिल्हा.—चालू

VIII. Jalgaon District—cont

10	एदलाबाद	..	166-2	10	24-0	3	117-0	3	..	..	..	413-4	27	400-8	44	737	Edalabad
11	यावल	..	157-6	12	54-7	3	38-8	3	..	..	..	478-5	28	512-0	47	768	Yawal
12	रावेर	..	153-5	10	53-5	3	96-0	3	..	..	..	424-0	24	901-1	40	728	Raver
13	एरंडवल	..	107-7	12	68-3	2	79-7	3	..	..	..	530-5	25	..	..	..	Erandval

IX. अहमदनगर जिल्हा—

IX. Ahmadnagar District.

1	अहमदनगर (त)	..	..	..	128-0	5	154-0	7	61	1	..	..	525-9	27	787-0	43	622	Ahmadnagar (T)
2	पारनेर	..	8-0	1	242-0	7	103-7	5	..	..	..	..	638-9	30	539-2	27	574	Parner
3	श्रीगोंदे	..	..	..	130-0	4	121-0	6	..	..	..	..	492-0	24	701-5	45	516	Shrigonde
4	कर्जत	..	2-0	..	152-0	6	156-5	7	10-0	1	..	..	558-1	25	779-0	37	557	Karjat
5	जामखेड	..	17-0	3	155-0	6	256-0	8	9-0	..	..	..	730-6	31	1,341-6	43	652	Jamkhed
6	शेवगांव	..	2-0	..	133-5	5	55-7	3	..	..	..	..	309-2	17	562-4	32	633	Shevgaon
7	पाथर्डी	..	7-0	1	256-0	8	83-5	5	8-0	1	..	..	537-5	25	981-9	41	669	Pathardi
8	नेवासे	..	27-5	4	123-5	7	63-0	4	34-5	2	..	..	405-5	27	700-7	30	589	Newase
9	राहुरी	..	..	..	98-0	6	67-0	6	..	..	..	..	437-0	23	664-2	81	520	Rahuri
10	संगमनेर	..	3-0	1	31-0	2	28-0	4	15-0	1	..	..	143-6	16	363-0	25	497	Sangamner
11	अकोला	..	46-0	8	61-0	4	130-0	6	..	..	..	..	373-5	31	444-7	29	597	Akola
12	कोपरगांव	..	12-2	2	102-8	7	74-8	4	..	..	..	..	306-8	25	529-8	29	512	Kopergaon
13	श्रीरामपूर	..	..	..	179-0	8	56-5	5	..	..	..	..	349-0	20	667-8	33	541	Shrirampur
14	निरजगांव	..	..	..	81-0	5	143-0	5	33-0	2	..	..	441-0	18	..	..	..	Nirjgaon

X. पुणे जिल्हा—

X. Pune District

1	लोहगांव विमानतळ (वे)	..	39-4	6	156-4	8	145-5	6	..	..	..	..	686-9	41	586-7	39	684	Lohgaon Aerodrome (O).
2	पुणे (वे)	..	50-2	5	176-9	7	197-4	7	1-4	..	..	..	891-9	44	760-1	39	661	Pune (O)
3	वडगांव मावळ	..	161-5	24	110-0	10	84-0	4	..	..	..	..	1,023-6	69	1,115-3	63	1,124	Vadgaon Mawal
4	पौड मुळशी	..	256-0	25	150-8	8	135-8	7	16-0	1	..	..	1,482-4	82	1,537-8	76	1,519	Poud Mulshi
5	जुन्नर	..	71-0	10	130-4	5	100-8	8	70-2	2	..	..	720-4	50	744-0	49	N. R.	Junnar
6	वानवडी (वे)	..	47-0	6	216-9	10	147-7	6	..	..	..	..	882-2	44	612-5	42	..	Wanwadi (O)
7	भोर	..	192-0	24	149-6	7	114-8	6	..	..	..	..	909-0	70	1,019-0	61	655	Bhor
8	घोडा	..	107-7	14	348-6	9	400-7	10	92-4	2	..	..	1,611-4	59	1,014-6	42	..	Ghoda
9	जेजुरी	..	13-5	2	88-0	7	111-5	5	..	..	..	..	385-0	27	390-7	26	487	Jejuri
10	लोणावळा	..	1,050-0	29	280-0	15	118-0	4	..	..	..	..	4,617-0	100	..	..	4,304	Lonawala
11	खेड	..	47-0	7	184-0	9	91-2	8	..	..	..	..	623-2	45	727-2	39	673	Khed
12	शिरूर	..	1-0	..	137-5	8	96-0	6	18-0	1	..	..	466-0	29	461-5	29	510	Shirur
13	बारामती	..	2-4	..	186-6	7	98-8	6	11-6	1	3-8	1	449-2	31	583-0	31	..	Baramati
14	बारामती (वे)	..	5-7	..	182-1	7	108-3	3	2-6	1	..	..	459-2	27	595-6	33	465	Baramati (O)
15	इंदापूर	..	3-7	1	90-9	5	169-2	7	..	..	..	..	427-1	25	568-9	34	503	Indapur
16	दौंड	..	..	..	100-3	4	79-6	4	..	..	..	..	410-3	21	505-0	28	463	Daund
17	सासवड (पुरंदर)	..	75-2	9	273-8	8	167-4	6	..	..	..	..	770-6	40	542-8	37	543	Saswad(Purandar)
18	आळंदी	..	52-0	7	170-2	9	127-2	7	..	..	..	..	788-8	46	616-4	40	..	Atandi
19	बेल्हे	..	670-0	28	190-0	10	125-0	4	..	..	..	..	2,598-0	85	2,827-0	97	..	Welhe
20	खंडाळा (वे)	..	..	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	4,699-0	102	..	Khandala (O)
21	ताळेगांव	..	19-0	3	23-9	10	130-0	5	..	..	..	..	303-5	36	..	..	..	Talegaon

वे—वेधशाळा. O—Observatory

त—तहसील. T—Tahsil.

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.3-A (3-3)—contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)	
XI. सातारा जिल्हा—																	XI. Satara District	
1	सातारा (वे)	152.5	18	136.6	9	138.8	7	..	..	1.0	..	915.4	64	798.6	59	..	Satara (O)	
2	कोरेगांव	71.0	10	165.6	9	57.3	8	10.4	2	10.4	1	626.2	47	685.5	56	706	Koregaon	
3	वाई	45.6	6	197.9	9	214.4	7	..	..	1.0	..	903.0	47	696.6	53	710	Wai	
4	पाचगणी	509.2	28	316.7	12	210.3	8	7.1	1	..	..	2,292.9	95	2,304.8	37	1,865	Panchgani	
5	मेढा (जावळी)	354.8	26	153.1	11	90.8	5	4.0	..	..	..	1,593.4	83	1,400.4	69	1,723	Medha (Jaoli)	
6	महाबळेश्वर	1,455.4	31	248.3	19	65.4	8	13.2	1	9.5	1	5,454.2	114	5,484.7	115	6,226	Mahabaleshwar(O)	
7	पाटण	324.4	27	140.2	8	60.6	3	..	..	..	..	1,507.7	78	1,553.7	69	1,832	Patan	
8	कराड	86.7	13	108.7	8	92.9	7	74.0	2	3.0	1	764.6	55	677.9	50	713	Karad	
9	दहिवाडी (माण)	10.3	1	252.3	7	136.1	4	..	..	4.0	1	568.4	20	535.8	34	463	Dahiwadi (Man,	
10	वडुज	7.0	1	198.3	7	92.0	5	..	..	..	..	385.2	23	354.2	31	512	Vaduj	
11	म्हासवड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	210.2	18	N.A.	Mhaswad	
12	खंडाळा	4.8	..	119.0	8	108.2	7	..	..	7.6	1	434.7	34	379.3	31	504	Khandala	
13	फलटण	7.4	..	206.8	8	225.8	11	..	..	1.0	..	614.3	33	424.6	38	478	Phaltan	
14	औंध (खटाव)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Aundh (Khatav)	
15	सातारा (त)	160.7	18	155.2	10	160.5	8	18.6	1	1.1	..	1,088.0	70	814.6	58	1,025	Satara (T)	
XII. सांगली जिल्हा—																	XII. Sangli District	
1	मीरज	30.0	3	71.3	5	105.8	5	..	..	..	..	389.9	23	415.6	32	N. A.	Miraj	
2	जत	40.0	4	170.0	7	133.0	6	..	..	..	..	494.0	27	258.5	29	528	Jath	
3	इस्लामपूर	48.0	7	77.0	7	94.0	4	5.0	1	..	..	443.0	38	575.0	44	639	Islampur	
4	कवठे महाकाळ	23.0	3	79.4	6	59.0	4	..	..	..	..	303.0	24	256.5	28	..	Kavathe Mahankal	
5	वीटा (खानापूर)	40.7	6	158.0	6	57.6	6	..	..	5.0	1	476.9	36	417.9	54	542	Vita (Khanapur)	
6	तासगाव	39.0	4	77.0	7	149.0	6	..	..	..	..	460.0	36	483.0	43	599	Tasgaon	
7	शिराला	141.0	21	86.0	11	106.0	6	16.0	2	..	..	770.0	68	1,048.0	64	862	Shirala	
8	आटपाडी	14.2	1	49.1	6	97.0	7	..	..	3.0	1	247.3	21	380.4	27	..	Atpadi	
9	सांगली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	471.1	43	N. R.	Sangli.	
XIII. सोलापूर जिल्हा—																	XIII. Solapur District	
1	सोलापूर (त)	41.6	3	130.7	5	185.2	5	..	..	0.4	..	662.1	28	869.8	53	678	Solapur (T)	
2	बारशी	39.3	4	84.1	8	252.6	9	2.0	..	..	..	563.2	33	829.9	42	657	Barshi	
3	अक्कलकोट	79.0	4	112.0	5	119.0	8	..	..	..	..	543.0	34	818.0	49	689	Akkalkot	
4	जेऊर (वे)	11.4	1	135.2	6	160.0	8	..	..	7.4	1	492.5	28	812.4	46	596	Jeur (O)	
5	मोहोळ	32.0	2	91.2	5	164.4	5	..	..	25.5	1	474.5	21	750.0	42	657	Mohol	
6	माढा	17.0	1	189.2	5	155.3	6	6.0	1	3.0	1	487.0	24	..	..	..	Madha	
7	करमाळा	5.4	1	77.7	4	237.0	7	6.6	1	..	..	606.7	24	1,139.0	40	541	Karmaia	
8	पंढरपूर	33.0	4	107.5	6	474.5	7	..	..	0.5	..	880.5	34	1,059.5	48	611	Pandharpur	
9	सांगोळा	22.0	2	121.8	5	201.9	7	3.4	1	12.1	..	561.8	27	500.2	31	538	Sangola	
10	माळशिरस	7.3	1	152.6	9	190.8	6	..	..	6.0	1	453.9	26	490.9	31	515	Malshiras	
11	मंगळवेढा	22.6	2	130.0	7	201.8	6	..	..	..	..	580.3	32	675.5	30	569	Mangalwedha	
12	अकलुज	..	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही./N. A.	..	..	..	..	..	547.0	30	..	Akluj	

XIV. कोल्हापूर जिल्हा—

1	कोल्हापूर (त)	115.8	19	130.5	11	143.3	8	9.8	1	2.2	..	930.7	73	976.5	62	1,070	Kolhapur (T)	
2	हातकणंगले	72.3	11	89.7	9	111.1	5	..	..	..	616.6	44	591.3	41	734	Hatkanangle		
3	शिरोळ	31.0	3	72.0	8	107.0	5	..	..	..	432.0	30	514.0	42	555	Shirol		
4	गगनबावडा	1,285.2	31	331.0	21	254.0	10	..	..	..	4,892.1	120	7,227.0	115	6,212	Gaganavada		
5	शाहवाडी	341.0	30	133.0	14	23.0	2	..	..	..	1,397.0	89	1,816.0	87	1,961	Shahuwadi		
6	गारगोटी	239.0	22	153.0	9	88.0	7	..	..	..	1,323.0	72	1,983.9	76	1,542	Gargoti		
7	पन्हाळा	263.9	24	98.3	14	65.4	7	10.6	2	..	1,151.4	88	1,388.8	82	865	Panhala		
8	कामल	98.9	14	71.0	6	170.0	7	..	..	..	853.3	52	842.8	44	952	Kagal		
9	गडहिंगलज	123.0	12	74.5	7	70.0	4	1.0	..	..	883.5	53	1,212.0	62	965	Gadhinglaj		
10	राधानगरी	934.0	31	199.0	16	44.0	5	..	..	..	3,326.2	99	4,012.0	97	3,818	Radhanagari		
11	आजरा	421.0	25	83.0	11	81.0	6	..	..	..	1,807.0	86	2,380.0	91	2,250	Ajara		
12	चांदगड	493.5	27	144.6	12	103.8	7	4.0	1	..	2,540.1	106	3,126.5	84	2,696	Chandgad		

XIV. Kolhapur District

XV. औरंगाबाद जिल्हा—

1	औरंगाबाद (त)	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N.A.	..	..	..	..	..	1,033.1	48	726	Aurangabad (T)		
2	खुलदाबाद	48.6	4	70.0	4	99.4	4	..	..	..	468.9	35	831.7	54	962	Khuldabad		
3	वैजपुर	10.6	1	109.0	6	41.8	4	5.8	1	..	329.1	22	531.3	34	542	Vaijapur		
4	सोयगाव	176.9	10	48.8	4	52.5	5	9.8	1	..	798.4	41	922.9	57	860	Socgaon		
5	चिखलठाणा	34.2	5	105.8	4	55.6	5	..	..	..	382.5	31	925.3	46	692	Chikhalthana		
6	सिल्लोड	40.8	3	18.7	2	130.8	4	53.1	1	..	469.1	23	673.4	43	768	Siled		
7	गंगापूर	13.8	3	109.7	6	65.4	4	15.1	1	..	413.4	22	841.0	35	682	Gangapur		
8	कन्नड	39.6	4	58.8	6	34.6	3	13.0	1	..	305.8	25	232.1	22	808	KannaJ		
9	पैठण	22.5	1	185.3	6	80.8	5	3.4	1	..	474.7	22	849.5	35	..	Paithan		

XV. Aurangabad District.

XVI. जालना जिल्हा—

1	जालना	48.0	4	140.0	8	163.5	8	..	..	..	603.5	38	959.3	53	688	Ja'na		
2	जाफराबाद	46.1	5	61.7	3	141.4	6	..	..	..	556.3	33	833.7	42	818	Jafferabad		
3	भोकरदन	25.8	4	26.0	3	41.0	4	8.0	1	..	275.3	26	552.7	45	708	Bhokardan		
4	अंबड	19.9	2	129.2	5	137.0	9	13.4	1	..	557.5	35	1,030.2	53	769	Ambad		
5	परतुर	55.7	6	93.2	5	144.7	7	..	..	..	580.9	33	1,082.7	58	784	Partur		

XVI. Jalna District

XVII. परभणी जिल्हा—

1	परभणी (वे)	116.2	5	145.6	8	134.6	5	0.1	..	..	803.9	37	1,391.8	55	854	Parbhani (O)		
2	कळमनुरी	101.2	4	119.0	6	78.0	5	..	..	..	616.0	32	1,435.2	59	1,023	Kalamnuri		
3	हिंगोली	118.6	4	140.9	5	119.2	5	..	..	..	688.9	34	1,448.1	68	788	Hingoli		
4	जिंतूर	63.1	3	76.7	6	133.1	6	..	..	..	651.7	37	228.8	7	N. A.	Jintur		
5	पाथरी	51.7	5	244.0	8	173.2	5	10.0	1	..	861.9	35	570.4	30	850	Pathri		
6	सिद्धेश्वर कॅंप	109.6	5	42.4	3	100.4	6	..	..	4.6	514.3	34	..	..	..	Siddheshwar camp		
7	गंगाखेड	68.0	5	114.0	6	59.0	1	..	..	..	632.0	33	1,341.0	51	N. A.	Gangakhed		
8	बसमथ	95.7	4	87.1	4	88.6	5	..	..	..	555.9	33	1,822.8	71	..	Basmath		

XVII. Parbhani District.

XVIII. बीड जिल्हा—

1	चौसाला	48.5	4	73.0	3	192.1	7	2.6	1	..	415.9	21	995.4	74	652	Chowsala		
2	बीड कलेक्शन	21.1	3	147.4	6	213.4	6	14.6	1	..	578.1	30	N.A.	N.A.	N. A.	Beed collection		
3	बीड	12.4	3	174.2	8	213.4	6	15.2	1	..	619.6	33	942.9	53	786	Beed		

XVIII. Beed District.

तबता क्रमांक / TABLE No. 2.3(A) (3-3)—contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)	
XVIII. बीड जिल्हा—चाळू																	XVIII. Beed District—contd.	
4	मोमिनाबाद	..	55.0	3	223.4	8	133.2	5	..	..	..	535.2	26	484.7	23	752	Mominabad	
5	गेवराई	..	30.4	2	129.1	7	209.5	6	..	..	..	675.2	31	1,243.9	51	740	Gevrai	
6	पाटोदा	..	..	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	366.6	23	683	Patoda	
7	मांजलेगाव	..	36.0	2	245.7	6	167.6	6	..	..	..	617.1	26	1,033.3	47	862	Manjlegaon	
8	रोटी	..	6.0	1	91.0	3	81.0	4	22.0	1	..	395.0	19	908.0	33	625	Roti	
9	आप्टी	..	11.2	1	124.0	6	224.4	8	39.0	2	..	567.8	30	1,148.0	42	647	Ashti	
10	केज	..	16.2	3	245.2	9	107.5	5	..	..	..	641.8	36	1,012.7	53	N.A.	Kajj	
XIX. नांदेड जिल्हा—																	XIX. Nanded District.	
1	भोकर	..	..	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	1,603.6	65	N. A.	Bhokar	
2	हदगांव	..	..	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	..	..	Hadgaon	
3	नांदेड (वे)	..	99.3	6	92.9	6	80.1	6	..	..	..	430.1	35	1,522.2	63	982	Nanded (O)	
4	मुखेड	..	70.2	3	165.2	6	147.8	4	..	..	15.0	1	624.9	30	1,530.4	67	N. A. Mukhed	
5	बिलोली	..	82.0	2	210.6	5	119.4	4	..	..	..	891.2	32	2,820.4	67	979	Billoli	
6	किनवट	..	106.0	11	65.0	5	70.0	4	..	..	..	671.0	49	1,841.0	79	1,252	Kinwat	
7	कंधार	..	80.8	4	158.8	6	92.1	4	..	..	..	502.6	30	1,687.0	60	949	Kandhar	
8	देगलूर	..	114.8	6	91.6	2	79.6	3	..	..	..	574.2	27	1,005.0	34	993	Deglur	
9	नांदेड (त)	..	93.0	4	68.6	5	60.0	6	..	..	..	500.5	36	1,589.7	63	982	Nanded (T)	
XX. उस्मानाबाद जिल्हा—																	XX. Osmanabad District.	
1	भूम	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,013.7	47	N. A.	Bhoem	
2	उस्मानाबाद (वे)	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N. A.	..	..	..	..	..	..	298.8	18	810	Osmanabad (O)	
3	परांडा	..	10.6	1	90.4	6	153.0	6	..	..	18.0	1	468.0	27	955.4	37	674	Paranda
4	कळंब	..	13.1	2	246.0	8	95.0	5	..	..	..	..	547.4	24	869.2	48	779	Kalam
5	तुळजापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	267.2	20	918	Tuljapur	
6	उमरगा	..	32.2	2	86.4	7	130.0	6	..	..	..	574.8	34	1,115.5	52	N. A.	Omurga	
7	उस्मानाबाद (त)	..	45.7	3	111.4	6	78.1	6	4.2	1	..	..	398.9	28	1,033.2	51	..	Osmanabad (T)
XXI. लातूर जिल्हा—																	XXI. Latur District.	
1	ओसा	..	14.6	1	146.7	8	71.6	6	16.2	1	59.0	1	548.9	32	1,088.0	46	N.A.	Ausa
2	अहमदपूर	..	126.0	8	196.9	5	107.2	5	5.4	1	..	..	796.3	39	1,405.5	56	933	Ahmedpur
3	उदगीर	..	37.9	2	133.6	3	67.6	4	..	..	34.0	1	641.3	28	1,482.5	60	990	Udgir
4	लातूर	..	24.1	1	153.0	8	81.0	6	8.0	1	..	..	450.5	27	..	..	N.A.	Latur
5	निलंगा	..	27.0	3	96.0	6	56.0	4	..	..	..	..	409.2	30	1,245.0	52	N.A.	Nilanga
XXII. बुलढाणा जिल्हा—																	XXII. Buldana District.	
1	बुलढाणा	..	113.3	11	38.9	4	..	..	3.0	..	..	..	449.5	32	956.3	54	857	Buldana
2	मलकापूर	..	131.0	13	50.4	5	98.2	3	..	..	..	..	481.4	36	880.1	43	722	Malkapur
3	मेहेकर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,039.7	57	835	Mehekar	

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.3 (A) (3-3)—contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
XXVI. वर्धा जिल्हा—																	XXVI. Wardha District.
1	वर्धा (त)	..	224.3	11	26.4	3	58.0	6	..	..	..	744.4	43	1,072.6	62	N. A.	Wardha (O)
2	हिंगणघाट	..	135.2	7	12.4	1	51.1	3	..	..	..	586.3	35	1,032.6	63	1,142	Hinganghat
3	आर्वी	..	275.9	13	63.1	5	80.6	3	..	..	..	837.9	44	998.9	66	994	Arvi
XXVII. नागपूर जिल्हा—																	XXVII. Nagpur District.
1	नागपूर विमानतळ (त)	..	237.6	12	38.9	5	24.9	3	..	..	..	814.0	51	1,265.3	61	..	Nagpur Airport (O)
2	नागपूर फार्म	..	276.0	14	24.4	2	70.8	2	..	..	..	1,140.9	42	1,092.0	57	..	Nagpur Farm
3	नागपूर (वे)	..	318.5	12	49.0	3	..	..	..	..	..	1,040.0	44	330.7	19	1,242	Nagpur (O)
4	उमरेड	..	185.6	8	29.0	4	43.1	2	..	..	..	873.9	41	1,159.4	55	1,279	Umrer
5	काटोल	..	223.2	13	16.0	1	102.0	5	..	..	..	820.0	44	1,181.8	57	1,011	Katol
6	सावनेर	..	453.4	14	43.4	3	57.6	4	..	..	..	1,113.2	46	1,142.0	68	1,075	Saoner
7	खिडशी	..	530.4	13	23.2	3	53.4	2	..	..	..	1,068.8	50	781.8	36	1,193	Khindsi
8	थारसा	..	420.0	11	86.2	4	47.2	4	..	..	..	949.5	50	1,311.9	59	1,283	Tharsa*
9	रामटेक	..	423.0	13	28.0	3	56.0	2	..	..	..	931.0	45	1,217.9	46	1,210	Ramtek
10	पारशीवनी	..	442.9	16	22.7	3	148.5	2	..	..	..	941.6	39	1,131.9	66	1,105	Parseoni
11	देवलापार	..	N.A.	N.A.	28.6	4	42.0	2	..	..	..	N.A.	N.A.	1,743.9	61	1,183	Deolapar
XXVIII. भंडारा जिल्हा—																	XXVIII. Bhandara District.
1	भंडारा (ए.एम.ओ.)	..	371.1	15	69.4	4	54.4	2	..	..	..	1,030.6	50	941.1	39	1,388	Bhandara (A.M.O.)
2	साकोली	..	414.4	16	27.1	4	26.0	3	..	..	..	1,033.7	60	1,493.7	61	1,572	Sakoli
3	गोंदिया (वे)	..	444.0	20	78.4	3	18.9	1	..	..	..	990.7	61	1,574.3	66	1,471	Gondia (O)
4	खारबुंद	..	456.0	19	49.0	3	14.0	2	..	..	..	986.6	54	2,153.0	66	1,475	Kharbund
5	चंद्रपूर	..	345.2	15	39.0	5	20.8	2	..	..	..	872.2	49	1,213.4	61	1,313	Chandpur
6	बोडलकसा	..	315.0	14	55.0	4	15.0	2	..	..	..	857.0	58	1,796.0	57	1,379	Bodalkasa
7	चोरखामग्रा	..	409.8	19	85.6	3	44.4	3	..	..	..	1,065.8	48	1,439.4	61	1,466	Chorkhamgra
8	पांग्री	..	303.0	16	41.0	4	8.0	1	..	..	..	616.0	41	1,196.8	48	1,555	Pangree
9	पवनी	..	339.4	13	32.6	4	60.4	3	..	..	..	1,026.9	51	..	..	..	Paoni
10	देवरी	..	467.9	17	107.8	5	33.6	2	..	..	4.0	1,068.2	49	1,452.8	68	1,445	Deori
11	गोंदिया (त)	..	443.6	20	75.8	3	18.3	2	..	..	..	1,018.6	56	1,494.5	66	1,579	Gondia (T)
XXIX. चंद्रपूर जिल्हा—																	XXIX. Chandrapur District.
1	चंद्रपूर (वे)	..	210.7	10	65.6	6	60.2	4	..	..	..	779.2	47	1,229.7	62	1,267	Chandrapur (O)
2	वरोरा	..	77.0	8	84.4	5	59.9	2	..	..	..	769.9	38	1,104.4	63	1,185	Warora
3	आरमोरी	..	376.0	14	25.7	4	116.2	4	..	..	..	1,382.6	51	1,669.3	68	..	Armorei
4	चिमुर	..	130.0	9	40.0	4	47.0	3	..	..	..	430.0	36	719.4	64	1,268	Chimur
5	गडचिरोली	..	392.4	11	37.8	4	82.0	6	..	..	..	1,050.9	47	1,597.0	78	1,552	Gadchiroli
6	असोला	..	314.6	15	37.0	5	66.4	3	..	..	..	628.4	43	1,517.3	69	..	Asola
7	घोराघेरी	..	377.0	12	..	..	72.6	4	..	..	..	827.8	34	1,342.8	57	1,359	Ghoragheri

8	खैरी	..	836.6	11	46.8	3	83.8	4	..	..	..	..	829.9	43	1,159.7	54	1,381	Khairi
9	कुंहारी	..	298.4	17	77.8	7	100.4	5	..	..	..	..	1,076.3	58	1,741.8	69	1,441	Kunhari
10	नेलसर	..	304.6	9	24.8	4	72.8	4	..	..	..	..	767.3	43	1,112.2	61	1,357	Nelsar
11	मनोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Manora
12	शिंदेवाही	..	482.6	14	38.4	3	156.8	4	..	..	..	..	1,106.8	43	1,398.5	70	1,523	Sindewahi
13	ब्रम्हपुरी (वे)	..	384.8	14	27.9	4	..	..	..	..	..	..	985.7	52	1,461.3	69	N. A.	Brahmapuri (O)
14	सिरोचा (त)	..	213.7	10	150.0	5	20.3	3	..	..	..	..	777.0	40	1,501.3	77	1,439	Sironcha (T)
15	सिरोचा (वे)	..	204.6	8	162.2	5	..	..	..	..	..	..	694.4	31	1,628.8	78	1,239	Sironcha (O)
16	ब्रम्हपुरी (त)	..	384.8	14	27.9	4	113.5	6	..	..	..	..	939.7	47	1,443.3	82	1,472	Brahmapuri (T)
17	गडमौसी	..	325.0	18	202.0	16	46.2	3	0.8	..	14.4	1	1,398.1	71	1,398.5	71	1,437	Gadmoushi

XXX. गडचिरोली जिल्हा—

1	चामोर्शी	..	371.8	11	46.0	4	47.0	5	..	..	..	..	1,048.2	44	..	..	..	Chamorshi
2	कुरखेडा	..	443.4	14	34.2	3	25.8	3	..	..	..	..	1,107.8	48	..	..	..	Kurkheda
3	धानोरा	..	366.0	12	61.0	3	59.2	5	..	..	..	..	1,033.5	50	..	..	..	Dhanora

टीप.—(१) स्तंभ (३१) मधील आकडे हे प्रत्येक केंद्राचे सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाचे आहेत.

(२) N. A. म्हणजे माहिती उपलब्ध नाही.

Note.—(1) The figures shown in column (31) are of average or normal rainfall at each centre.

(2) N. A. means information is not available.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.3 (B) (3-3)

विविध केंद्रांचे ठिकाणी पडलेला पाऊस/Rainfall at different centres
(1985)

(पाऊस मिलीमिटरमध्ये/Rainfall in millimetres)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		जुलै July		Centre
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
I. बृहन्मुंबई जिल्हा—																
I. Gr Bombay District.																
1	मुंबई (कुलाबा)	..	..	..	..	..	..	..	..	1.4	..	1,280.2	16	592.6	20	Bombay (Colaba)
2	सांताक्रुझ (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	4.1	1	1,026.4	18	701.1	22	Santacruz (O)
3	अंधेरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	816.3	13	502.7	11	Andheri
II. ठाणे जिल्हा—																
II. Thane District																
1	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	353.4	12	632.5	24	Thane
2	कल्याण	..	..	..	..	..	..	..	..	0.2	..	330.0	16	766.0	24	Kalyan
3	मुरबाड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	258.2	16	508.5	20	Murbad
4	भिवंडी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	397.4	11	842.0	20	Bhivandi
5	वसई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	588.0	13	842.0	24	Bassein
6	वाडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	329.0	21	1,227.0	25	Wada
7	शहापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	280.3	13	730.6	26	Shahapur
8	डहाणू	..	..	..	..	..	..	..	..	7.6	2	317.7	14	569.6	17	Dahanu
9	माहिम (पालघर)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	262.0	10	563.0	21	Mahim (Palghar)
10	जव्हार	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	265.0	14	1,053.2	27	Jawhar
11	मोखाडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	269.0	16	1,126.6	28	Mokhada
12	डहाणू (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	7.6	2	317.7	14	569.6	18	Dahanu (O)
13	उल्हासनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	533.0	16	882.0	25	Ulhasnagar
14	तळासरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	160.0	10	975.0	26	Talasaray
III. रायगड जिल्हा—																
III. Raigad District																
1	अलिबाग	..	..	..	..	..	..	..	..	11.4	1	1,283.9	19	668.4	20	Alibag
2	पनवेल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	673.6	21	1,007.4	26	Panvel
3	खालापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	609.0	14	1,055.5	29	Khalapur
4	माथेरान	..	..	..	..	..	..	..	..	25.0	1	939.6	23	1,628.6	30	Matheran
5	उरण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	723.0	16	880.0	25	Uran
6	भिरा (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,194.0	24	1,845.0	29	Bhira (O)

7	पेण	..	..	..	..	..	..	..	..	737.3	17	1,103.3	27	Pen	
8	महाड	..	..	..	..	..	..	..	12.0	2	866.0	23	932.0	29	Mahad
9	माणगांव	..	..	..	..	..	..	..	6.2	1	817.2	20	1,323.0	25	Mangaon
10	रोहा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	780.0	15	958.0	23	Roha
11	पोलादपूर	..	..	..	..	..	..	..	7.0	1	1,096.0	25	1,123.0	27	Poladpur
12	मुरुड	..	..	..	..	..	..	..	0.7	..	1,085.2	19	587.1	14	Murud
13	श्रीवर्धन	..	..	..	..	..	..	..	31.5	2	1,342.1	21	637.2	18	Shrivardhan
14	म्हसाळा	..	..	..	..	..	..	..	19.0	3	1,145.0	22	1,147.0	28	Mhasala
15	कर्जत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	529.0	18	1,023.7	27	Karjat
16	सुधागड पाली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	780.0	24	1,107.0	26	Sudhagad Pali

IV. रत्नागिरी जिल्हा—

1	रत्नागिरी (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	1,219.7	23	850.2	26	Ratnagiri (T)	
2	मंडणगड	..	..	..	..	..	..	..	11.0	2	969.0	25	1,308.0	29	Mandangad
3	दापोली	..	..	..	..	..	..	..	44.0	3	2,127.0	28	1,459.0	26	Dapoli
4	खेड	..	..	..	..	..	..	..	6.0	1	1,168.0	22	1,329.0	26	Khed
5	चिपळूण	..	..	..	..	..	50	1	29.0	3	1,071.0	26	1,226.0	30	Chiplun
6	गुहागर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,120.0	26	825.0	23	Guhagar
7	रत्नागिरी (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	103.4	6	1,219.7	23	900.2	26	Ratnagiri (O)
8	राजापूर	..	..	..	..	..	..	..	43.0	3	1,653.0	29	1,510.0	28	Rajapur
9	संगमेश्वर	..	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	Sangameshwar
10	लान्जा	..	..	..	..	..	..	..	54.0	4	1,236.0	28	1,172.0	29	Lanja
11	देवरूख	..	..	..	..	..	..	..	33.0	3	1,121.0	25	1,143.0	29	Devrukh

V. सिंधुदुर्ग जिल्हा

1	देवगड (बीडीओ)	..	..	..	..	..	..	..	90.0	5	1,460.0	23	777.0	20	Deogad (BDO)
2	देवगड	..	..	..	..	..	..	..	116.4	5	1,631.0	22	763.6	20	Deogad (O)
3	हर्ण	..	..	..	..	..	..	..	19.9	2	1,557.1	22	933.0	22	Harnai
4	कणकवली	..	..	..	..	..	..	..	39.0	7	1,218.0	28	940.0	27	Kanakavali
5	कुडाळ	..	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	Kudal
6	मालवण	..	..	..	..	..	..	..	51.6	2	1,284.5	23	560.5	18	Malavan
7	वेंगुर्ला	..	..	..	..	..	..	..	49.0	5	1,595.0	25	1,021.0	23	Vengurla (T)
8	वेंगुर्ला (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	48.0	5	1,655.0	26	1,012.0	23	Vengurla (O)
9	सावंतवाडी	..	..	..	..	..	..	..	0	..	1,594.7	25	1,356.0	29	Sawantwadi

VI. नाशिक जिल्हा—

1	नाशिक (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	22.8	4	112.8	9	Nashik (O)	
2	निफाड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	50.2	3	90.9	9	Niphad	
3	पिंपळगांव बसवंत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	17.2	1	145.3	8	Pimpalgaon Baswant.	
4	नाशिक (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	19.9	3	114.8	9	Nashik (T)	
5	येवले	..	..	..	..	..	..	..	..	..	102.0	5	72.0	7	Yeole	
6	सोमथाना	..	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	Somthana	
7	चंद्र	..	..	..	..	..	..	..	..	..	69.0	4	113.5	17	Chandur	
8	कोलेगांव माल	..	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	Kolegaonmal	
9	नांदगाव	..	..	..	..	..	..	..	2.0	..	..	..	53.0	6	Nandgaon	
10	मालेगांव (त)	..	..	..	..	1.8	..	20.3	2	20.5	1	142.6	9	137.3	7	Malegaon (T)

IV. Ratnagiri District

V. Sindhudurga District

VI. Nashik District

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.3 (B)₁(3.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
नाशिक जिल्हा—चालू																Nashik District— contd.
11	दिंडोरी	..	..	..	..	..	..	2.4	..	0.1	..	51.9	1	147.4	13	Dindori
12	सुरमणा	..	..	..	..	..	..	..	..	16.0	1	53.0	5	709.0	23	Surgana
13	बोलथान	..	..	..	..	..	..	15.0	2	..	..	32.0	2	121.0	6	Bolthan
14	कळवण	..	..	..	..	ज. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Kalvan
15	सटाणा (बागलाण)	..	..	..	..	..	..	15.0	2	..	..	32.0	6	121.0	13	Satana (Baglan)
16	ओझर (वे)	..	..	..	..	..	..	12.9	2	22.4	1	24.3	2	87.1	7	Ozaar (T)
17	इगतपूरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	273.1	16	813.1	28	Igatpuri
18	सिन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	23.2	2	57.6	5	Sinnar
19	पेठ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	157.5	8	634.6	26	Peth
VII. धुळे जिल्हा—																VII. Dhule District
1	धुळे (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	62.5	7	126.5	4	Dhule (O)
2	साक्री	..	..	..	..	ज. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sakri
3	पिंपळनेर	..	..	..	..	..	..	3.6	1	..	..	..	..	171.7	11	Pimpalner
4	नंदुरबार (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	3.4	..	196.9	15	114.7	9	Nandurbar (T)
5	नवापूर	..	..	..	..	..	..	17.0	1	..	..	31.7	3	381.4	15	Nawapur
6	तळोदा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1.2	..	258.2	15	Taloda
7	शहादा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2.0	..	223.0	11	Shahada
8	शिरपूर	..	..	..	..	28.0	1	30.0	1	..	..	40.0	4	325.0	9	Shirpur
9	सिदखेडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	10.0	1	80.2	6	Sindkheda
10	अक्कलकुवा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	5.0	1	375.0	18	Akkalkuwa
11	नंदुरबार (वे)	..	..	..	..	ज. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nandurbar (O)
VIII. जळगाव जिल्हा—																VIII. Jalgaon District
1	जळगाव (वे)	..	..	..	..	..	..	15.2	2	8.8	1	101.4	4	163.6	9	Jalgaon (T)
2	चाळीसगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	51.0	5	322.0	7	Chalisgaon
3	पाचोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	89.3	6	114.3	11	Pachora
4	भडगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	69.6	6	156.1	9	Bhadgaon
5	चोपडा	..	..	..	..	..	..	24.0	1	..	..	59.0	3	257.0	11	Chopda
6	अमळनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	55.7	6	235.4	8	Amalner
7	पारोळा	..	..	..	..	..	..	29.0	2	6.0	1	202.1	8	183.3	11	Parola
8	जामनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	138.6	5	197.0	10	Jamner
9	भुसावळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	160.6	6	190.4	8	Bhusawal
10	एदलाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	59.0	3	120.3	12	Edjabad
11	यावल	..	..	..	..	..	..	9.0	1	9.0	1	116.8	4	163.1	13	Yawal
12	रावेर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	198.0	9	145.0	9	Raver
13	एरंडोल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	59.0	3	120.6	12	Erandol

IX. अहमदनगर जिल्हा—

1	अहमदनगर (वे)	..	..	..	..	..	..	25.0	2	60.2	5	54.6
2	पारनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	139.5	4	56.5
3	श्रीगोंदे	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..
4	कर्जत	13.0	1	..	..	..	1.0	..	..	78.0	5	128.0
5	जामखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	168.0	7	172.0
6	शेवगाव	..	..	..	..	..	..	22.0	1	55.3	5	42.7
7	पाथर्डी	..	..	..	..	..	..	20.4	1	184.7	7	185.0
8	नेवसि	..	..	..	..	..	..	24.0	1	36.5	4	69.5
9	राहुरी	..	..	..	..	..	..	21.2	2	119.0	3	41.5
10	संगमनेर	..	..	..	..	..	..	..	..	59.5	3	23.5
11	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	30.0	2	32.0
12	कोपरगाव	..	..	..	..	..	..	23.8	2	50.6	2	132.6
13	श्रीरामपुर	..	..	..	..	..	..	30.0	1	93.0	6	58.0
14	मिरजगाव	..	..	..	..	..	..	16.0	1	80.0	4	136.0

X. पुणे जिल्हा—

1	लोहगाव विमानतळ (वे)...	..	..	..	0.8	..	1.3	..	8.3	..	64.2	4	92.1
2	पुणे (वे)	..	..	..	..	..	11.8	1	9.0	3	78.1	6	125.2
3	वडगाव मावळ	..	..	..	..	..	..	..	..	95.4	9	237.1	
4	पौड मुळशी	..	..	..	..	..	..	..	..	281.4	12	411.6	
5	जुन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	70.8	4	117.4	
6	वानवडी (वे)	..	..	..	..	..	..	10.5	1	105.8	5	103.5	
7	भोर	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	
8	घोडा	..	..	..	..	..	..	..	..	95.0	3	78.2	
9	जेजुरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	7.0	
10	लोणावळा	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	
11	खेड	..	..	..	..	..	..	7.0	2	40.4	4	91.0	
12	शिरूर	..	..	..	6.0	1	4.0	1	..	86.7	7	37.9	
13	बारामती	..	..	..	..	..	..	..	..	147.9	6	109.0	
14	बारामती (वे).	..	..	..	..	..	2.3	..	14.9	1	144.2	6	86.2
15	इंदापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	58.0	7	86.1	
16	दौंड	..	..	33.0	1	..	..	..	..	24.9	4	102.7	
17	सासवड (पुरंदर)	..	..	..	..	..	..	..	..	89.2	5	96.8	
18	अळंदी	..	..	..	..	..	..	65.2	6	101.6	12	75.7	
19	वेल्हे	..	..	..	..	..	..	..	..	411.0	15	793.0	
20	खंडाळा (वे)	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	
21	तळेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	29.0	1	49.0	

XI. सातारा जिल्हा—

1	सातारा (वे)	..	..	..	..	..	3.9	1	7.5	1	67.8	7	195.7
2	कोरेगाव	..	..	..	..	..	..	..	21.6	3	65.6	7	140.9
3	वाई	..	..	..	2.0	..	15.0	2	14.8	2	92.2	6	160.0
4	पाचगणी	..	..	..	..	..	12.2	1	46.1	4	337.6	17	535.2
5	मेढा (जाबळी)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	महाबळेश्वर (वे)	..	..	..	..	..	51.5	2	32.8	5	1,118.8	27	1,603.6

IX. Ahmadnagar District

3	Ahmadnagar(T)
6	Parner
..	Shrigonde
6	Karjat
6	Jamkhed
5	Shevgaon
6	Pathardi
4	Newase
4	Rahuri
2	Sangamner
5	Akoja
7	Kopargaon
4	Shrirampur
5	Mirajgaon

X. Pune District

10	Lohgaon Aero-drome (O)
12	Pune (O)
26	Vadgaon Mawal
23	Poud Mulshi
9	Junnar
9	Wanwadi (O)
..	Bhor
6	Ghoda
4	Jejuri
..	Lonawala
7	Khed
4	Shirur
5	Baramati
5	Baramati (O)
9	Indapur
11	Daund
9	Saswad (Purandar).
7	Alandi
29	Welhe
..	Khandala (O)
6	Talegaon

XI. Satara District.

17	Satara (O)
12	Koregaon
11	Wai
24	Panchgani
..	Medha (Jaoli)
30	Mahabaleshwar (O)

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.3 (B) (3.3)—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
7	पाटण	..	..	..	..	..	..	58.2	2	17.3	2	251.1	13	403.1	24	Patan
8	कराड	..	..	..	..	..	..	40.2	1	18.2	2	68.6	5	129.4	12	Karad
9	दहिवाडी (माण)	..	..	..	..	..	..	14.0	1	99.4	2	36.0	5	86.0	50	Dahiwadi (Man)
10	वडूज	..	..	..	..	..	..	..	..	10.0	1	45.8	4	86.1	10	Vaduj
11	खंडाळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	84.4	6	94.8	7	Khandala
12	फळटण	..	..	..	..	..	..	8.6	1	2.8	..	83.6	7	39.7	5	Phaltan
13	औध (खटाव)	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Aundh (Khatav)
14	सातारा (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	6.5	1	68.7	7	198.3	16	Satara (T)
15	म्हसवड	..	..	..	..	..	..	3.0	1	2.6	1	21.6	3	10.8	2	Mhaswad
XII. सांगली जिल्हा—																
1	मीरज	..	..	..	..	40.0	1	37.0	2	55.0	2	90.0	6	98.5	7	Miraj
2	जत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	63.6	6	25.4	7	Jath
3	इस्लामपूर	..	..	..	..	..	..	18.2	2	64.5	4	95.0	4	94.0	8	Islampur
4	कवठे महाकाळ	..	..	..	..	..	..	16.3	2	6.0	1	22.0	4	53.6	5	Kawathe Mahankal
5	वीटा (खानापूर)	..	..	..	..	..	..	10.0	1	15.2	2	65.7	10	76.5	16	Vita (Khanapur)
6	तासगांव	..	..	..	..	..	..	35.0	2	12.0	2	42.0	5	74.0	10	Tasgaon
7	शिराला	..	..	..	..	..	..	9.0	1	20.0	2	190.0	9	180.0	12	Shirala
8	आटपाडी	6.0	1	..	..	..	..	34.0	2	19.0	3	35.0	4	67.0	5	Atpadi
9	सांगली	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sangli
XIII. सोलापूर जिल्हा—																
1	सोलापूर (वे)	17.0	1	..	..	0.8	..	14.2	2	42.2	1	93.6	9	71.6	4	Solapur (O)
2	बाशी	4.6	1	..	..	11.0	1	32.0	3	8.6	1	65.2	6	51.8	7	Barshi
3	अक्कलकोट	23.0	1	..	..	..	..	18.0	2	14.0	1	159.0	7	43.0	6	Akkalkot
4	जेऊर (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	1.2	..	60.4	6	86.6	7	Jeur (O)
5	मोहोळ	10.4	1	..	..	64.0	2	6.8	1	10.0	1	71.8	7	60.3	5	Mohol
6	माढा	30.2	3	..	..	..	..	..	..	..	..	73.6	7	55.2	5	Madha
7	करमाळा	..	..	..	..	..	..	8.0	1	4.0	1	37.0	3	109.0	6	Karmala
8	पंढरपूर	41.0	3	..	..	1.0	..	96.0	3	56.0	3	141.5	8	93.0	6	Pandharpur
9	सांगोला	38.2	3	..	..	..	..	51.3	2	22.6	3	159.1	4	60.0	4	Sangola
10	माळशिरस	..	..	..	..	..	..	1.0	..	5.0	1	110.4	4	47.9	6	Malshiras
11	मंगळवेढा	37.4	3	..	..	..	..	42.0	1	..	..	105.1	5	55.9	6	Mangalwedha
12	अकलुज	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akluj
XIV. कोल्हापूर जिल्हा—																
1	कोल्हापूर (वे)	..	..	..	..	2.2	..	16.8	2	52.6	3	189.3	9	263.0	17	Kolhapur (O)
2	हातकणगळे	..	..	..	..	..	..	..	..	93.5	3	130.5	5	210.1	16	Hatkanangale
3	शिरोळ	..	..	..	..	2.0	..	..	..	21.5	2	77.0	5	117.0	8	Shirol
4	गगनबावडा	..	..	..	..	..	..	..	..	33.0	4	1,536.0	29	1,806.1	30	Gaganbavada

5	शाहूवाडी	..	..	..	..	..	..	..	21.0	3	395.0	15	497.6	26	Shahuwadi
6	गारगोती	..	..	..	..	..	..	..	..	..	286.0	14	344.0	21	Gargoti
7	पन्हाळा	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Panhala
8	कागल	..	..	..	..	..	..	..	74.0	3	124.0	6	267.0	18	Kagal
9	गडहिंगलज	1.0	..	..	..	3.0	..	4.0	39.0	2	166.0	7	181.0	15	Gadhinglaj
10	राधानगरी	..	..	..	..	..	..	..	51.0	4	804.0	22	1,022.0	29	Radhanagari
11	आजरा	..	..	..	..	..	..	..	31.0	4	517.0	19	410.0	29	Ajara
12	चांदगड	..	..	..	..	23.4	1	15.4	48.1	5	578.9	22	578.4	30	Chandgad

XV. औरंगाबाद जिल्हा—

1	औरंगाबाद (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2	खुलदाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	109.6	7	219.0	8	Khuldabad
3	वैजापूर	..	..	..	..	..	..	3.2	11.4	1	37.2	2	100.1	7	Vaijapur
4	सोयगांव	..	..	..	..	0.1	..	14.2	..	1	104.8	5	93.6	5	Soegaon
5	चिखलठाणा	..	..	..	..	..	..	..	6.2	1	127.2	7	266.6	11	Chikhalthana
6	सिल्लोड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	64.0	2	123.4	9	Sillod
7	गंगापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	107.0	4	94.7	5	Gangapur
8	कन्नड	..	..	..	..	1.8	..	1.0	..	..	20.4	4	76.1	5	Kannad

XV. Aurangabad District.

Aurangabad (T)

XVI. जालना जिल्हा—

1	जालना	12.0	1	..	..	..	..	..	..	..	136.0	9	169.0	11	Jalna
2	जाफराबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	121.4	6	190.4	12	Jafferabad
3	भोकरदन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	95.0	6	64.8	7	Bhokardan
4	अंबड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	156.7	7	181.6	8	Ambad
5	परतुर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	8	Partur

XVI. Jalna District.

XVII. परभणी जिल्हा—

1	परभणी	8.8	2	..	..	9.5	1	9.8	6.3	1	179.4	10	191.0	9	Parbhani
2	कळमनुरी	..	..	..	..	11.3	1	0.3	11.2	1	258.2	9	122.9	10	Kalamnuri
3	हिंगोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	329.2	12	178.7	12	Hingoli
4	जिंतूर	10.2	1	..	..	24.2	1	2.2	..	..	251.1	11	176.9	11	Jintur
5	पाथरी	..	..	..	..	13.0	1	31.0	..	2	244.7	10	178.6	10	Pathri
6	सिद्धेश्वर कॅंप	4.6	1	..	..	53.0	1	13.0	..	3	245.5	9	167.4	9	Siddheshwar
7	गंगाखेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	123.5	10	126.0	6	Gangakhed
8	बसमथ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	209.0	10	141.1	11	Basmath

XVII. Parbhani District.

XVIII. बीड जिल्हा—

1	चौसाला	..	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..
2	बीड	..	..	..	..	8.4	1	8.0	42.4	2	107.4	6	111.2	8	Beed
3	मोमिनाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	140.0	8	117.4	8	Mominabad
4	गेवराई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	202.9	7	80.7	4	Gevrai
5	पाटोडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	326.8	6	208.6	9	Patoda
6	मांजलेगाव	..	..	..	..	35.2	1	50.0	207.0	2	207.0	10	105.0	7	Manjlegaon
7	रोटी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	111.0	4	58.0	4	Roti
8	आष्टी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	155.1	4	99.1	7	Asthi
9	कैज	..	..	..	..	..	..	17.0	4.0	3	144.2	8	44.8	8	Kajj

XVIII. Beed District.

Chowsala

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.3 (B) (3.3)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XIX. नांदेड जिल्हा—																XIX. Nanded District.
1	भोकर	37.0	1	..	..	18.0	1	18.5	2	24.5	5	233.0	11	151.5	11	Bhokar
2	हदगांव					उ. ना./N. A.										Hadgaon
3	नांदेड (वे)	11.5	1	..	..	4.5	1	20.6	4	42.4	2	..	..	171.0	11	Nanded (O)
4	मुखेड	15.0	1	..	..	5.6	1	21.0	1	28.4	2	207.1	11	185.7	15	Mukhed
5	बिलोली	70.0	2	..	..	..	..	64.0	2	11.0	1	321.4	12	270.2	15	Billoli
6	किनवट	10.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	188.0	6	340.0	14	Kinwat
7	कंधार	19.2	1	..	..	..	..	22.5	4	8.8	2	186.6	12	132.8	12	Kandhar
8	देगलूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	280.6	15	296.0	16	Deglur
9	नांदेड (त)	6.3	1	..	..	..	..	15.2	2	28.5	3	154.4	9	134.2	7	Nanded (T)
XX. उस्मानाबाद जिल्हा—																XX. Osmanabad District.
1	भूम	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhoom
2	उस्मानाबाद (वे)	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad (O)
3	परांडा	15.6	1	..	..	..	..	11.0	2	13.8	1	58.4	4	102.2	7	Paranda
4	कळंब	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	218.4	7	93.3	8	Kalam
5	तुळजापूर	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Tuljapur
6	उमरगा	18.4	1	..	..	..	..	29.4	1	20.0	1	145.3	14	146.0	12	Omerga
7	उस्मानाबाद (त)	40.4	3	..	..	22.4	1	9.0	1	..	..	102.4	6	161.8	11	Osmanabad (T)
XXI. बुलढाणा जिल्हा—																XXI. Buldana District.
1	बुलढाणा	3.3	1	..	..	..	..	28.3	2	4.2	1	150.4	7	139.6	9	Buldana
2	मलकापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	84.0	4	218.2	8	Malkapur
3	मेहेकर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Mehekar
4	नंदुरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nandura
5	डोनेगांव	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Donegaon
6	जळगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
7	खामगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	167.0	6	201.0	7	Khamgaon
8	शेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	180.4	6	231.2	10	Shegaon
9	चिखली	39.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	96.0	7	298.0	17	Chikalj
10	धामणगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	46.0	2	11.8	1	Dhamangaon
XXII. अकोला जिल्हा																XXII. Akola District.
1	अकोला सिटी (वे)	32.7	2	..	..	..	..	10.0	1	..	..	287.9	8	230.0	10	Akola City (O)
2	बाळापूर	21.0	1	..	..	..	..	..	..	24.9	1	125.2	4	175.0	10	Balapur
3	आकोट	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akot
4	वाशिम	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	588.4	9	145.0	11	Washim
5	मंगरूपीर	5.4	1	..	..	1.4	..	15.0	2	4.6	..	226.4	8	154.4	13	Mangrulpir
6	मूर्तिजापूर	28.0	2	..	..	..	..	24.0	1	2.0	..	278.0	8	177.0	11	Murtizapur

7	अकोला विमानतळ (वे)	32.7	2	..	..	..	6.5	1	5.7	1	259.2	7	166.8	9	Akola Aero-drome (O).
8	तेल्हारा	..	..	..	..	..	15.2	1	..	..	146.0	5	124.7	6	Telhara
9	पतुर	12.0	1	..	..	..	22.0	2	3.0	1	185.0	8	417.0	14	Patur
10	करंजा	2.5	1	..	..	..	..	..	14.0	1	250.3	8	256.6	10	Karanja
11	रिसोड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	299.2	9	129.8	8	Risod
12	मनोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	342.6	10	140.4	13	Manora

XXIII. लातूर जिल्हा

1	लातूर	..	..	..	..	21.0	2	16.0	1	..	96.0	9	144.3	8	Latur
2	ओसा	2.4	..	..	..	43.0	1	22.6	3	..	94.9	9	94.2	8	Ausa
3	अहमदपूर	23.2	2	..	..	2.0	..	12.2	3	22.1	248.2	10	149.4	10	Ahmedpur
4	उदगीर	..	..	..	..	20.0	2	18.0	1	16.0	164.0	11	266.5	12	Udgir
5	निलंगा	..	..	..	..	0	..	..	..	45.0	112.0	11	65.0	7	Nilanga

XXIV. अमरावती जिल्हा

1	अमरावती (त)	26.6	2	..	..	..	..	14.2	1	7.4	192.6	8	111.8	10	Amravati (T)
2	बडनेरा	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Badnera
3	मोर्शी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	94.0	6	383.4	11	Morshi
4	चांदूर रेल्वे	..	..	..	..	27.0	1	7.0	1	38.0	234.2	9	153.1	9	Chandur Railway
5	खालापूर	34.7	2	..	..	..	..	5.6	1	..	166.3	6	149.1	8	Khalapur
6	वरुड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	67.9	4	185.3	11	Warud
7	तळेगाव	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Talegaon
8	अंचलपूर	3.2	1	..	..	..	..	11.4	1	7.5	273.4	7	299.3	12	Achalpur
9	दर्यापूर	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Daryapur
10	अजनगांव सुर्जी	5.6	1	..	..	..	..	7.6	1	..	103.4	7	104.2	7	Ajangaon Surji
11	चांदूर बाजार	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Chandur Bazar
12	चिखलदा	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Chikhaldā
13	धारणी	12.2	1	..	..	..	..	..	..	21.2	191.7	6	292.7	15	Dharni

XXV. यवतमाळ जिल्हा—

1	यवतमाळ (त)	8.5	1	0.8	..	..	..	13.0	2	10.5	396.6	10	123.1	12	Yavatmal (T)
2	वणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	238.0	7	204.0	10	Wani
3	दारव्हा	27.0	2	..	..	..	..	..	..	..	23.2	11	17.3	9	Darwaha
4	पुसद	30.0	4	..	..	..	..	28.0	2	28.0	256.0	8	119.5	10	Pusad
5	उमरखेड	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Umarkhed
6	पांढरकवडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	301.2	10	218.4	14	Pandharkawda
7	दिग्रस	..	..	..	..	..	..	..	..	..	167.3	9	174.7	12	Digras
8	नेर	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Ner

XXVI. वर्धा जिल्हा—

1	वर्धा (त)	87.0	4	..	..	..	..	4.2	1	6.4	239.9	10	261.0	16	Wardha (T)
2	हिंगणघाट	28.2	3	1.8	..	1.0	..	18.8	2	20.8	228.2	13	162.8	11	Hinganghat
3	आर्वी	..	..	..	..	..	..	18.2	1	40.0	111.8	6	178.8	11	Arvi

अणुता कक्षा/TABLE No. 2.3-B (3.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
XXVII. नागपुर जिल्हा—																XXVII. Nagpur District.
1	नागपुर विमानतळ (वे.)	12.6	3	5.2	1	0.2	..	11.0	1	19.2	1	191.8	12	371.7	14	Nagpur Airport (O)
2	नागपुर कार्म	37.6	3	4.2	1	..	..	6.6	1	13.2	1	228.3	11	425.4	14	Nagpur Farm
3	नागपुर (त)	50.9	4	..	..	..	..	8.6	1	2.6	..	..	..	..	..	Nagpur (T)
4	उमरेड	42.7	3	1.6	..	..	..	..	..	..	..	182.0	9	385.4	15	Umrer
5	काटोल	65.0	3	..	..	..	..	20.2	1	5.4	1	129.0	9	314.5	14	Katol
6	सावनेर	65.4	3	6.6	1	..	..	5.2	1	17.2	1	96.8	10	271.7	14	Saoner
7	खिंडशी	29.0	2	..	..	..	..	..	..	..	..	134.6	6	414.2	13	Khindsi
8	थारसा	69.7	6	4.2	1	..	..	4.0	1	8.5	2	101.1	10	282.5	11	Tharsa
9	रामटेक	58.3	4	..	..	..	..	..	..	..	..	137.5	7	582.8	14	Ramtek
10	पारसेनी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	151.5	9	488.5	12	Parseoni
11	देवलापुर	111.0	3	..	..	..	..	..	..	..	..	120.6	4	416.6	13	Deolapur
XXVIII. भंडारा जिल्हा—																XXVIII. Bhandara District.
1	भंडारा	60.8	2	5.0	1	..	..	..	..	..	..	158.8	9	444.4	15	Bhandara
2	साकोली	53.2	4	12.6	2	..	..	8.6	1	11.4	1	136.2	9	395.9	16	Sakoli
3	गोंदिया (वे)	93.2	4	3.9	1	..	..	..	..	17.2	2	78.5	7	478.7	18	Gondia (O)
4	खारबुंद	8.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	93.0	5	432.0	17	Kharbund
5	चंदीपुर	164.6	6	..	..	..	..	..	..	..	..	165.2	7	440.4	13	Chandpur
6	बोडलकसा	97.0	4	11.0	1	..	..	..	..	..	..	145.0	8	274.0	12	Bodaikasa
7	चोरखमंग्रा	74.0	2	20.6	1	..	..	..	..	..	..	222.4	8	307.4	15	Chorkhamgra
8	पांग्री	15.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	66.0	6	232.0	12	Pangree
9	पावनी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Paoni
10	देवरी	..	..	10.0	2	..	..	..	..	..	..	207.8	11	276.0	14	Deori
11	गोंदिया (त)	93.2	4	3.9	1	..	..	..	..	9.0	1	78.5	7	477.9	18	Gondia (T)
XXIX. चंद्रपूर जिल्हा—																XXIX. Chandrapur District.
1	चंद्रपूर (त)	3.0	..	..	..	..	..	30.9	2	5.2	2	226.2	7	251.0	12	Chandrapur(T)
2	वरोरा	20.5	1	..	..	..	..	10.8	2	11.3	1	310.0	10	167.1	12	Warora
3	राजुरा	7.0	1	..	..	..	..	5.0	1	..	..	204.0	10	323.0	14	Rajura
4	चिमुर	7.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	100.0	7	343.5	15	Chimur
5	मुल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	245.3	9	526.9	9	Mul
6	असोल	3.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	166.5	12	364.9	13	Asola
7	घोरगहेरी	7.6	1	..	..	..	..	7.6	1	..	..	169.2	9	409.6	17	Ghoragheri
8	खांरी	15.6	1	..	..	..	..	..	..	..	..	162.2	10	371.6	12	Kharee
9	ब्रह्मपुरी (त)	14.2	1	..	..	..	..	8.5	1	1.3	..	196.1	11	407.4	15	Brahmapuri (T)
10	नेलसर	10.2	1	..	..	..	..	..	..	..	..	167.2	9	418.2	12	Nelsar
11	गडमोशी	6.2	2	..	..	..	..	2.2	1	7.4	1	266.0	14	364.3	17	Gadmoushi
12	सिंधेवाही	6.2	1	..	..	..	..	2.2	..	7.4	1	266.8	12	364.3	13	Sindhewahi
13	ब्रह्मपुरी (वे)	14.2	1	..	..	..	..	8.5	1	1.3	..	202.7	12	534.7	17	Brahmapuri (O)

XXX. गडचिरोली जिल्हा—

XXX. Gadchiroli District—

1	सिरोचा (त)	..	..	..	..	..	..	..	..	232.0	9	244.1	14	Sironcha (T)	
2	सिरोचा (वे)	..	..	..	..	..	4.0	1	33.9	1	243.3	10	213.2	13	Sironcha (O)
3	भारमोरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	213.4	9	458.6	17	Armori
4	गडचिरोली	2.3	..	..	..	..	..	..	..	..	308.6	9	613.8	13	Gadchiroli
5	कुन्हेरी	9.4	1	6.4	1	13.4	1	..	..	..	217.7	11	447.8	16	Kungheri
6	घातोरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	248.7	11	440.9	14	Dhandra
7	अहोरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	200.3	9	482.3	18	Aheri
8	चामोशी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	243.0	9	440.0	13	Chamorshi
9	कुरखेडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	46.4	7	495.8	16	Kurkheda

त-तहसील वे-वेधघाटा O—Observatory.

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.3-B (3.3)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	केन्द्र	ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण Total for 1983		एकूण Total for 1984			Centre	
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	सर्वसाधारण पाऊस Normal Rainfall		
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)	
I. बृहन्मुंबई जिल्हा—																	L Greater Bombay District.—	
1	मुंबई (कुलाबा)	293.8	17	113.3	8	142.4	5	..	..	..	..	2,423.7	66	2,223.0	70	1,805	Bombay (Colaba)	
2	सांताक्रुझ (वे.)	436.5	20	150.1	8	188.3	6	..	..	..	..	2,506.5	75	2,137.6	69	2,812	Santacruz (O)	
3	अंधेरी	245.0	13	122.0	7	96.0	4	..	..	..	..	1,782.0	48	1,526.2	40	N.A.	Andheri	
II. ठाणे जिल्हा—																	II. Thane District—	
1	ठाणे	377.3	22	224.9	9	134.5	5	..	..	..	..	1,722.6	72	1,963.9	80	2,478	Thane	
2	कल्याण	468.0	24	159.0	8	163.0	6	..	..	..	..	1,886.2	78	2,250.6	73	2,355	Kalyan	
3	मुरबाड	89.6	10	116.0	6	80.0	5	..	..	..	..	1,052.3	57	1,683.0	70	2,534	Murbad	
4	भिवंडी	454.2	21	160.2	7	209.0	5	..	..	..	..	2,062.8	64	2,456.3	70	2,578	Bhivandi	
5	वसई	248.0	20	155.0	10	32.0	4	..	..	..	..	1,865.0	71	..	..	1,912	Bassein	
6	वाडा	1,142.0	29	291.0	12	205.0	6	..	..	..	..	3,194.0	93	2,740.1	85	2,535	Wada	
7	शहापूर	561.5	25	120.4	8	77.4	5	..	..	..	..	1,770.2	77	2,013.5	88	2,589	Shahapur	
8	डहाणू	574.8	23	95.2	9	128.2	5	..	..	..	..	1,693.1	70	1,311.6	62	1,759	Dahanu	
9	माहिम (पालघर)	526.0	27	56.0	4	117.0	6	..	..	..	..	1,524.0	68	1,520.2	71	1,731	Mahim (Palghar)	
10	जव्हार	664.0	27	82.7	7	82.1	4	..	..	..	..	2,147.0	79	2,548.7	86	3,547	Jawhar	
11	मोखाडा	642.2	27	169.2	9	144.0	6	..	..	..	..	2,351.0	86	2,254.0	87	2,467	Mokhada	
12	डहाणू (वे.)	574.8	23	95.3	9	128.2	6	..	..	..	..	1,693.2	72	1,302.3	62	1,909	Dahanu (O)	
13	उल्हासनगर	457.0	24	99.0	5	197.0	5	..	..	..	..	2,168.0	75	2,280.0	67	..	Ulhasnagar	
14	ताळासरो	460.0	23	94.0	15	67.0	5	..	..	..	..	1,756.0	79	1,718.0	76	..	Talasya	
III. रायगड जिल्हा—																	III. Raigad District—	
1	अलिबाग	322.1	22	175.1	8	93.7	5	..	..	..	..	2,554.6	75	2,205.6	71	1,960	Alibag	
2	पनवेल	546.0	26	365.0	12	139.0	5	..	..	..	..	2,731.0	90	2,871.6	88	2,741	Panvel	
3	खालापूर	669.0	27	274.0	13	148.0	6	..	..	..	..	2,755.5	89	3,257.0	91	3,812	Khalapur	
4	माथेरान	984.3	28	396.5	14	265.0	6	..	..	..	..	4,239.0	102	4,707.1	104	5,168	Matheran	
5	उरण	471.0	24	147.0	7	79.0	5	..	..	..	..	2,300.0	77	2,278.9	61	2,072	Uran	
6	भिरा (वे.)	135.0	30	302.0	16	175.0	6	..	..	..	..	3,651.0	105	3,381.0	68	N.A.	Bhira (O)	
7	पेण	541.6	24	168.9	10	161.0	5	..	..	..	..	2,712.1	83	3,038.1	84	2,866	Pen	
8	महाड	942.0	28	250.0	14	91.0	8	..	..	..	..	3,093.0	104	2,915.4	82	3,190	Mahad	
9	माणगांव	977.9	30	248.8	12	158.0	7	36.0	1	..	..	3,567.1	96	3,104.3	89	3,088	Mangaon	
10	रोहा	558.0	28	327.0	11	95.0	5	..	..	..	..	2,718.0	82	3,299.0	92	3,118	Roha	
11	पोलादपूर	938.0	29	210.0	13	182.0	8	..	..	..	..	3,556.0	103	3,149.0	92	4,032	Poladpur	

12	मुरुड	337.5	12	108.4	3	141.1	4	..	..	..	2,260.0	52	1,953.0	72	2,784	Murud
13	श्रीवर्धन	673.8	23	170.6	11	191.0	7	..	..	..	3,046.2	82	2,119.7	71	3,255	Shrivardhan
14	म्हसाळा	657.0	30	177.0	9	171.0	6	..	..	..	3,316.0	98	2,925.0	88	3,756	Mhasala
15	कर्जत	895.4	28	470.2	12	148.6	5	..	..	..	3,066.9	90	3,057.2	92	3,279	Karjat
16	सुधागड पाली	703.0	30	221.0	15	116.0	5	..	..	..	2,927.0	100	3,830.0	89	4,152.	Sudhagad Pali

IV. रत्नागिरी जिल्हा—

1	रत्नागिरी (त)	838.6	30	143.8	8	158.9	8	..	..	..	3,211.2	95	2,530.7	89	3,306	Ratnagiri (T)
2	मंडणगड	810.0	27	202.0	11	150.0	8	30.0	1	..	3,480.0	103	3,186.0	97	3,848	Mandangad
3	दापोली	1,465.0	29	136.0	12	221.0	8	..	..	..	5,452.0	106	3,048.0	94	3,287	Dapoli
4	खेड	892.0	30	181.0	11	228.0	10	..	..	..	3,804.0	100	3,137.0	..	..	Khed
5	चिपळूण	1,073.0	30	170.0	9	224.0	8	..	..	..	3,798.0	107	3,184.0	94	3,497	Chiplun
6	गुहागार	880.0	29	120.0	12	179.0	9	..	..	..	3,124.0	99	2,020.0	87	2,557	Guhagar
7	रत्नागिरी (वे)	838.6	30	144.3	8	159.2	8	..	..	..	3,365.4	101	2,502.0	89	..	Ratnagiri (O)
8	राजापुर	1,383.0	29	215.0	10	496.0	7	..	..	..	5,300.0	106	4,135.0	107	3,213	Rajapur
9	लांजा	856.0	29	130.2	7	224.0	11	..	..	..	3,672.0	108	3,100.0	107	3,754	Lanja
10	देवरूख	931.0	30	122.0	8	290.0	13	28.0	1	..	3,668.0	109	3,534.0	107	..	Devrukha

IV. Ratnagiri District—

V. सिंधुदुर्ग जिल्हा—

1	देवगड (बीडीओ)	555.0	18	73.0	6	194.0	6	0	..	0	3,149.0	78	1,74.06	72	..	Deogad (BDO)
2	देवगड (वे)	566.0	22	67.0	7	213.0	6	..	..	0	3,357.0	82	..	..	2,246	Deogad (O)
3	हण	678.9	26	99.9	7	143.7	7	0	..	0	3,432.5	86	1,541.5	64	2,472	Harnai
4	कणकवली	873.0	26	172.0	10	318.0	11	13.0	1	0	3,573.0	110	..	99	3,616	Kankavali
5	कुडाळ	..	..	उपलब्ध नाही	..	N.A.	..	..	..	..	..	69	3,222.0	103	3,082	Kudal
6	मालवण	260.4	14	52.9	5	206.9	7	2.0	..	0	2,418.8	..	1,339.0	80	2,761	Malwan
7	वेंगुर्ला (त)	618.0	23	95.0	11	387.0	9	0	..	0	3,765.0	96	2,413.0	95	..	Vengurla (T)
8	वेंगुर्ला (वे)	623.0	23	85.0	11	387.0	9	0	..	0	..	..	..	..	..	Vengurla (O)
9	सावतवाडी	986.8	30	136.1	13	252.8	10	6	..	0	..	..	..	..	..	Sawantwadi

V. Sindhudurg District—

VI. नाशिक जिल्हा—

1	नाशिक (वे)	107.1	10	73.0	5	89.0	6	..	..	..	404.7	34	498.0	37	698	Nashik (O)
2	निफाड	84.5	8	63.0	2	86.4	5	..	..	..	375.0	27	359.4	23	549	Niphad
3	पिंपळगांव बसवंत	105.7	9	..	..	136.4	4	..	..	..	404.6	22	637.7	32	630	Pimpalgaon Baswant.
4	नाशिक (त)	109.9	11	73.0	5	89.0	6	..	..	..	404.6	34	523.0	39	..	Nashik (T)
5	येवले	38.0	4	19.0	3	95.0	3	..	..	..	326.0	22	445.4	22	555	Yeole
6	सोमथाना	..	..	..	..	..	..	N.A.	..	..	..	..	281.0	12	486	Somthana
7	चंद्र	69.6	16	64.4	4	152.3	6	..	..	..	468.8	47	429.6	40	..	Chandur
8	कोलेगांव माल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	645	Kolegaon mal
9	नांदगाव	18.0	3	25.0	3	93.0	5	6.0	1	..	290.0	24	405.0	27	585	Nandgaon
10	मालेगांव (वे)	26.3	4	67.7	5	26.2	5	..	..	..	442.7	33	452.3	25	..	Malegaon (O)
11	दिंडोरी	146.8	13	22.8	2	171.2	6	..	..	..	542.6	35	572.5	51	753	Dindori
12	सुरगाणा	568.0	23	67.0	6	93.0	4	..	..	..	1,506.0	62	1,727.6	78	1,862	Surgana
13	पेठ	601.2	28	113.1	11	94.0	5	..	..	..	1,600.4	78	1,865.0	91	..	Peth
14	बोलधान	38.0	3	64.0	3	123.0	6	..	..	..	393.0	22	543.0	24	686	Bolthan

VI. Nashik District

संख्या क्रमांक/TABLE No. 2-3-B (3-3)—contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
VI. नाशिक जिल्हा—चालू																	VI. Nashik District—contd.
15	कळवण	..	..	..	..	उपलब्ध नाही	..	N. A.	..	..	..	..	..	680.0	30	692	Kalvan
16	सटाणा (बागलाण)	..	38.0	4	64.0	3	123.0	6	..	..	..	393.0	34	321.0	36	477	Satana (Baglan)
17	ओझर (वे)	..	94.6	9	25.9	2	95.1	5	..	..	..	363.8	28	577.4	41	633	Ozar (O)
18	इगतपुरी	..	1,079.0	29	226.2	8	126.6	5	..	..	..	2,517.4	86	2,965.7	95	..	Igatpur
19	सिन्नर	..	68.4	8	31.0	2	141.0	4	..	..	..	321.2	21	374.7	35	..	Sinnar
VII. धुळे जिल्हा—																	VII. Dhule District
1	धुळे (वे)	..	45.0	4	30.5	3	103.0	4	..	..	..	367.5	22	584.0	28	609	Dhule (O)
2	साक्री	..	..	..	..	उपलब्ध नाही	..	N. A.	..	..	..	..	..	493.9	27	493	Sakri
3	पिंपलनेर	..	28.4	4	4.8	1	99.4	4	..	..	..	307.9	21	386.6	34	586	Pimpalner
4	नंदुरबार (त)	..	114.7	9	12.8	2	55.4	5	..	..	..	383.2	31	666.7	43	643	Nandurbar (T)
5	नवापूर	..	293.0	15	22.4	2	62.8	6	..	..	..	808.3	42	871.3	39	1,097	Nawapur
6	तळोदा	..	140.9	11	24.4	1	60.4	5	..	..	..	485.1	32	743.2	47	790	Taloda
7	शहादा	..	57.0	8	25.0	2	45.0	4	..	..	..	352.0	25	650.0	36	659	Shahada
8	शिरपूर	..	274.0	16	29.0	2	147.0	6	..	..	..	873.0	33	653.0	32	616	Shirpur
9	सिंदखेड	..	87.8	4	6.0	1	88.6	4	..	..	..	272.6	16	363.0	25	573	Sindkheda
10	अक्कलकुवा	..	212.0	15	24.0	1	50.0	6	..	..	..	666.0	41	770.0	44	1,179	Akkalkuwa
11	नंदुरबार (वे)	..	..	..	..	उपलब्ध नाही	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	Nandurbar (O)
12	बिसावाडी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Visawadi
VIII. जळगाव जिल्हा—																	VIII. Jalgaon District
1	जळगाव (वे)	..	84.1	7	6.9	1	79.4	5	..	..	..	459.4	29	526.6	35	787	Jalgaon (O)
2	चाळीसगाव	..	73.0	7	44.5	5	120.5	5	2.0	..	..	613.0	29	759.0	34	712	Chalisgaon
3	पाचोरा	..	113.2	15	7.2	1	112.4	4	..	..	..	436.4	37	380.7	26	793	Pachora
4	भडगाव	..	119.0	12	53.9	5	143.1	6	..	..	..	541.7	38	494.2	30	720	Bhadgaon
5	चोपडा	..	138.0	6	18.0	3	150.0	5	..	..	..	640.0	29	426.0	26	732	Chopda
6	अमळनेर	..	201.4	9	6.0	2	57.3	4	..	..	..	555.8	29	751.3	33	675	Amalner
7	पारोळा	..	68.2	6	8.8	2	138.0	5	..	..	..	635.4	35	1,003.0	37	687	Parola
8	जामनेर	..	126.0	8	6.3	1	89.6	2	..	..	..	557.5	26	589.4	33	502	Jamner
9	भुसावळ	..	118.0	10	..	..	158.5	5	..	..	..	627.5	29	430.2	24	788	Bhusawal
10	एदलाबाद	..	87.8	5	16.6	2	125.6	5	..	..	..	409.3	27	413.4	27	737	Edalabad
11	यावल	..	78.1	9	9.2	1	124.5	6	..	..	..	509.7	35	478.5	28	768	Yawal
12	रावेर	..	87.0	9	16.0	3	64.0	3	..	..	..	510.0	33	424.0	24	728	Raver
13	एरंडोल	..	87.7	5	16.6	2	125.6	5	..	..	..	409.5	27	530.5	25	..	Erandol

IX. अहमदनगर जिल्हा—

IX. Ahmednagar District.

1	अहमदनगर (वे)	8.8	2	198.1	8	55.1	3	16.8	1	..	..	418.6	24	525.9	27	622	Ahmednagar (O)
2	पारनेर	20.0	3	111.0	4	73.0	6	13.0	2	..	..	413.0	25	638.9	30	574	Parner
3	श्रीगोंदे	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	492.0	24	516	Shrigonde
4	कर्जत	3.0	..	79.0	7	165.0	3	5.0	1	..	..	472.0	23	558.1	25	557	Karjat
5	जामखेड	13.0	2	110.0	9	74.0	3	3.0	1	..	..	540.0	28	730.6	31	652	Jamkhed
6	शेवगांव	17.0	2	54.0	5	58.0	6	..	..	..	..	249.0	24	309.2	17	633	Shevgaon
7	पाथर्डी	12.7	1	297.9	9	144.1	6	32.0	1	..	..	876.8	31	537.5	25	669	Pathardi
8	नेवासे	51.3	3	62.0	5	82.0	6	..	..	..	..	325.3	23	405.5	27	589	Newase
9	राहुरी	9.7	2	57.2	4	73.2	6	..	..	..	..	321.8	21	437.0	23	520	Rahuri
10	संगमनेर	16.0	3	26.0	2	78.0	3	..	..	..	..	203.0	13	143.6	16	497	Sangamner
11	अकोला	24.0	4	4.0	..	93.5	3	..	..	..	..	183.5	14	373.5	31	597	Akola
12	कोपरगांव	11.2	2	11.2	2	96.0	5	..	..	..	..	325.4	20	306.8	25	512	Kopergaon
13	श्रीरामपूर	22.0	3	47.5	4	173.5	5	..	..	..	..	424.0	23	349.0	20	541	Shrirampur
14	मिरजगांव	..	..	16.5	4	52.0	4	..	..	..	..	300.5	18	441.0	18	..	Mirajgaon

X. पुणे जिल्हा—

X. Pune District

1	लोहगांव विमानतळ (वे)	83.1	10	26.3	3	77.7	4	28.2	1	..	..	382.0	32	686.9	41	684	Lohgaon Aerodrome (O)
2	पुणे (वे)	80.0	5	59.2	2	146.1	4	110.4	1	..	..	619.8	34	891.9	44	661	Pune (O)
3	वडगांव मावळ	218.2	26	27.9	3	..	..	..	..	..	..	578.6	64	1,023.6	59	1,124	Vadgaon Mawal
4	पौड मुळशी	354.6	22	62.8	6	146.8	5	9.2	1	..	..	1,266.6	69	1,482.4	82	1,519	Poud Mulshi
5	जुन्नर	52.8	8	9.2	1	47.8	6	..	..	..	..	298.0	28	720.4	50	N.A.	Junnar
6	वानवडी (वे)	85.8	13	30.0	3	126.3	5	3.6	1	..	..	465.5	37	882.2	44	..	Wanwadi (O)
7	भोर	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	909.0	70	655	Bhor
8	घोडा	70.7	9	60.4	3	133.0	6	..	..	..	..	437.3	27	1,611.4	59	..	Ghoda
9	जेजुरी	29.0	3	8.0	1	..	..	..	..	..	..	142.0	10	385.0	27	487	Jejuri
10	लोणावळा	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	4,617.0	100	4,304	Lonawala
11	खेड	70.2	6	22.2	3	115.6	5	15.2	1	..	..	361.6	28	623.0	45	673	Khed
12	शिरूर	..	..	75.5	3	73.8	3	26.0	1	..	..	309.9	20	466.0	29	510	Shirur
13	बारामती	4.4	1	73.5	5	151.8	4	..	..	..	..	486.6	21	449.2	31	..	Baramati
14	बारामती (वे)	5.7	1	120.3	6	166.7	4	..	..	..	..	540.3	23	459.2	27	465	Baramati (O)
15	इंदापूर	22.6	4	85.5	5	83.9	4	1.4	..	..	..	337.5	29	4.271	25	503	Indapur
16	दौंड	21.8	3	93.0	8	53.1	6	..	..	1.2	..	329.7	33	410.3	21	463	Daund
17	सासनड (पुरंदर)	65.5	5	22.0	4	88.5	6	14.2	1	..	..	376.2	30	770.6	40	543	Saswad (Purandar)
18	आळंदी	75.7	7	37.4	4	82.7	5	..	..	..	..	362.6	34	788.8	46	..	Alandi
19	वेल्हे	571.0	28	117.0	9	151.0	8	..	..	..	..	2,043.0	89	2,598.0	85	..	Velhe
20	खंडाळा (वे)	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Khandala (O)
21	तळेगाव (ढमढेरे)	39.9	4	18.0	4	154.0	5	..	..	..	..	289.0	20	303.5	36	..	Talegaon

XI. सातारा जिल्हा—

XI. Satara District

1	सातारा (वे)	149.9	14	111.2	4	97.5	7	51.8	1	..	..	685.2	52	915.4	64	..	Satara (O)
2	कोरेगांव	81.2	19	79.3	6	74.3	6	3.2	1	..	..	466.1	54	626.2	47	706	Koregaon
3	वाई	127.8	7	68.4	3	144.2	7	9.0	1	..	..	633.4	39	903.0	47	710	Wai

तथता क्रमांक/TABLE No. 2.3-B (3.3)—contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)	
XI. सातारा जिल्हा—जालू																	XI. Satara District—Contd.	
4	पानचगणी	509.7	26	224.6	9	247.8	7	5.1	1	..	..	1,918.3	89	2,292.9	95	1,865	Panchagani	
5	मेढा (जावळी)	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	1,513.4	83	1,723	Medha (Jaoli)	
6	महाबळेश्वर (वे)	1,750.6	31	201.6	15	214.6	7	29.9	2	..	..	5,003.4	119	5,454.2	114	6,226	Mahabaleshwar(O)	
7	पटण	428.3	23	39.6	6	180.0	9	11.5	2	..	..	1,389.1	81	1,507.7	78	1,832	Patan	
8	कराड	182.5	14	96.8	6	74.4	8	10.1	2	..	..	620.2	50	764.6	55	713	Karad	
9	दहिवाडी (माण)	23.0	4	82.0	5	194.0	4	32.0	2	..	..	566.4	28	568.4	20	463	Dahiwadi (Man)	
10	वडुज	35.6	4	53.2	2	62.4	4	9.0	1	..	..	302.1	26	385.2	23	512	Vaduj	
11	खंडाळा	72.0	5	87.0	3	103.8	4	20.0	1	..	..	462.2	26	432.7	34	504	Phaltan	
12	फलटण	19.4	5	113.3	5	93.3	4	0.1	..	..	..	380.8	27	614.3	33	478	Khandala	
13	औंध (खटाव)	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Aundh (Khatav)	
14	सातारा (त)	156.3	14	113.2	4	112.5	7	51.0	1	..	..	706.5	50	1,088.0	70	1,025	Satara (T)	
15	म्हसवड	..	..	18.2	2	..	..	..	..	..	..	56.0	9	..	..	..	Mhaswad	
XII. सांगली जिल्हा—																	XII. Sangli District	
1	मीरज	49.0	6	82.5	3	49.0	7	11.5	2	..	..	512.5	36	389.9	23	N.A.	Miraj	
2	जत	18.0	8	105.2	8	57.4	5	..	..	..	..	270.2	34	494.0	27	528	Jath	
3	इस्लामपूर	85.0	6	44.0	3	14.2	7	..	..	..	..	414.9	34	443.0	38	639	Islampur	
4	कवठे महाकाळ	18.0	2	23.4	3	17.2	3	..	..	..	..	156.5	20	303.0	24	..	Kavathe Mahankal	
5	वीटा खानापूर	63.5	14	78.1	8	157.7	7	11.2	1	..	..	477.9	59	476.9	36	542	Vita (Khanapur)	
6	तासगांव	54.0	7	62.0	5	61.0	6	..	..	..	..	340.0	37	460.0	36	599	Tasgaon	
7	शिराळा	244.0	20	71.0	6	105.0	8	..	..	..	..	819.0	58	770.0	68	862	Shirala	
8	आटपाडी	11.0	3	34.0	4	174.0	5	..	..	..	..	380.0	27	247.0	21	..	Atapadi	
9	सांगली	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	N.A.	Sangli
XIII. सोलापूर जिल्हा—																	XIII. Solapur District	
1	सोलापूर (वे)	71.6	4	65.1	4	85.3	5	..	..	..	..	461.4	30	662.1	28	678	Solapur (O)	
2	बाशी	16.6	2	90.2	7	51.8	5	4.8	1	..	..	336.6	34	563.2	33	657	Barshi	
3	अक्कलकोट	110.0	5	126.0	5	56.0	5	..	..	..	..	549.0	32	543.0	34	689	Akkalkot	
4	जेउर (वे)	7.0	2	48.5	7	106.0	4	..	..	..	..	309.7	26	492.5	28	596	Jeur (O)	
5	मोहोळ	38.3	2	123.6	4	141.7	5	..	..	..	..	526.9	28	474.5	21	657	Mohol	
6	माढा	8.5	1	85.4	6	106.3	4	9.0	1	..	..	368.2	27	487.0	24	..	Madha	
7	करमाळा	6.0	1	72.0	6	109.0	4	..	..	..	..	345.0	22	606.7	24	541	Karmala	
8	पंढरपूर	50.0	5	113.5	8	80.2	4	4.0	1	..	..	676.2	41	880.5	34	611	Pandharpur	
9	सांगोला	8.9	1	78.4	3	97.8	3	8.2	1	..	..	524.5	24	561.8	27	538	Sangola	
10	माळशिरस	25.7	2	22.6	3	56.0	4	..	..	..	..	268.6	20	453.9	26	515	Malshiras	
11	मंगळवेढा	31.4	4	97.0	9	61.0	5	..	..	..	..	429.8	33	580.3	32	569	Mangalwedha	
12	अक्लूज	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akluj
XIV. कोल्हापूर जिल्हा—																	XIV. Kolhapur District	
1	कोल्हापूर (वे)	152.0	16	54.5	5	69.9	8	2.3	..	..	..	802.5	60	930.7	73	1,070	Kolhapur (O)	
2	हातकणंगले	155.4	15	46.4	3	121.7	7	11.5	2	..	..	769.1	51	616.6	44	734	Hatkanangle	
3	शिरोळ	77.1	10	101.0	3	77.0	6	22.0	3	..	..	494.6	37	432.0	30	555	Shirool	

4	गगनबावडा	1,544.0	29	267.0	13	445.0	10	..	..	..	5,631.1	115	4,892.1	120	6,212	Gaganbavada
5	शाहूवाडी	363.0	27	48.0	5	151.0	9	..	..	..	1,475.6	85	1,397.0	89	1,961	Shahuwadi
6	गारगोटी	382.0	23	77.0	6	156.0	10	3.0	1	..	1,248.0	75	1,323.0	72	1,542	Gargoti
7	पन्हाळा	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	1,151.4	88	865	Panhala
8	कागल	152.0	16	106.0	3	73.0	7	..	..	..	796.0	53	853.3	52	952	Kagal
9	गडहिंगलज	243.0	16	31.0	5	137.0	8	..	..	..	805.0	54	883.5	53	965	Gadhinglaj
10	राधनगरी	1,027.0	28	87.0	8	169.0	7	..	..	..	3,160.0	98	3,326.2	99	3,818	Radhanagari
11	आजरा	492.0	30	57.0	9	186.0	11	..	..	..	1,693.0	102	1,807.0	86	2,250	Ajara
12	चांदगड	705.8	27	93.3	8	244.2	9	..	..	..	2,287.5	105	2,540.1	106	2,696	Chandgad

XV. औरंगाबाद जिल्हा—

1	आरंगाबाद (वे)	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. N.	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2	खुलदाबाद	84.9	11	89.2	7	85.8	6	..	..	..	588.5	39	468.9	35	962	Aurangabad (O)
3	वैजापूर	14.4	1	30.2	2	54.8	5	11.8	1	..	263.1	20	329.1	22	542	Vaijapur
4	सोयगांव	119.7	9	38.0	3	79.1	3	..	..	..	449.4	26	798.4	41	860	Soegaon
5	सिखलठाणा	32.7	7	29.4	3	111.9	4	0.5	..	..	575.9	33	382.5	31	692	Chikhalthana
6	सिल्लोद	88.8	7	17.6	2	96.4	4	..	..	..	390.2	24	469.1	23	768	Siled
7	गंगापूर	48.5	4	70.1	5	89.4	4	..	..	..	409.7	22	413.4	22	682	Gangapur
8	कन्नड	39.3	5	26.8	4	85.9	3	..	..	..	251.6	21	305.8	25	808	Kannad
9	पैठण	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	474.7	22	..	Paithan

XVI. जालना जिल्हा—

1	जालना	40.0	6	51.2	5	170.0	6	..	..	..	578.2	38	603.5	38	688	Jalna
2	जाफराबाद	171.4	11	9.2	1	56.3	3	..	..	..	548.7	33	556.3	33	818	Jafferabad
3	भोकरदन	42.2	5	22.0	3	63.0	4	..	..	..	287.0	25	275.3	26	708	Bhokardan
4	अंबड	78.8	7	103.6	8	99.0	4	..	..	..	619.7	34	557.5	35	769	Ambad
5	परतुर	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	580.9	33	784	Partur

XVII. परभणी जिल्हा—

1	परभणी (वे)	136.3	7	77.1	5	133.1	6	..	..	2.9	1	754.2	43	803.9	37	854	Parbhani (O)
2	कळमनुरी	65.1	5	96.3	7	50.2	5	..	..	..	615.5	38	616.0	32	1,023	Kalamnuri	
3	हिंगोली	87.9	8	87.0	2	75.3	6	..	..	..	758.1	40	688.9	34	788	Hingoli	
4	जितूर	156.3	6	30.7	4	113.0	6	..	..	..	764.1	40	651.7	37	N.A.	Jintur	
5	पाथरी	54.0	4	89.2	5	139.5	4	..	..	..	750.0	36	861.9	35	852	Pathri	
6	सिद्धेश्वर कॅंप	62.8	7	50.3	4	63.0	5	..	..	..	659.6	39	514.3	34	..	Sidheshwar Camp	
7	गंगाखेड	61.0	6	56.0	7	89.0	4	..	..	..	456.5	33	632.0	33	N.A.	Gangakhed	
8	बसमथ	49.6	5	31.7	2	116.0	4	..	..	..	547.9	32	555.9	33	..	Basmath	

XVIII. बीड जिल्हा—

1	चौसला	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	415.9	21	652	Choswala
2	बीड कलेक्शन	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	578.0	30	N.A.	Beed collection
3	बीड	11.3	2	134.4	8	59.9	4	..	..	..	482.1	32	619.6	33	786	Beed
4	मोमिनाबाद	43.6	5	111.6	10	152.6	6	..	..	..	565.2	37	535.2	26	752	Mominabad
5	गेवराई	12.4	2	98.0	7	82.2	4	4.0	1	..	480.0	25	675.2	31	740	Gevrai
6	पाटीदा	8.5	1	109.3	6	22.0	3	11.0	1	..	686.2	26	..	..	683	Patoda
7	मांजलगांच	23.3	2	46.7	5	105.8	5	..	..	..	572.6	32	617.1	26	862	Manjlegaon
8	रोटी	5.0	1	99.0	4	85.0	2	..	..	..	358.0	15	395.0	19	625	Roti
9	आप्टी	14.0	3	57.1	8	82.0	3	..	..	..	407.7	25	567.8	30	647	Ashti
10	कैज	16.5	3	121.3	7	99.2	5	..	..	..	442.0	35	641.8	36	..	Kajj

तबता क्रमांक/TABLE No.2.3-B (3.3)—contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)	
XIX. नांदेड जिल्हा—																	XIX. Nanded District.	
1	भोकर	..	105.8	9	95.5	10	102.8	5	..	4.0	1	790.6	56	..	57	N.A.	Bhokar	
2	हदगांव	..	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	Hadgaon	
3	नांदेड (वे)	..	88.0	6	65.0	6	..	..	..	..	..	403.0	31	430.1	35	982	Nanded (O)	
4	मुधेड	..	56.4	3	16.5	3	69.8	4	..	10.1	1	615.6	42	624.9	30	N.A.	Mukhed	
5	बिलोली	..	284.4	10	84.4	6	40.9	5	..	8.9	1	1,155.2	54	891.2	32	979	Billoli	
5	किनवट	..	215.0	8	59.0	4	161.0	6	..	6.0	1	979.0	40	671.0	49	252	Kinwat	
7	कंधार	..	58.1	6	59.8	6	56.1	4	..	..	..	543.9	47	502.6	30	949	Kandhar	
8	देगलूर	..	133.2	9	49.3	7	52.5	3	..	10.0	1	821.6	51	574.2	27	993	Deglur	
9	नांदेड (त)	..	47.4	5	38.0	4	41.8	5	..	7.0	1	472.8	37	500.5	36	982	Nanded (T)	
XX. उस्मानाबाद जिल्हा—																	XX. Osmanabad District.	
1	भूम	..	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	N.A.	Bhoom
2	उस्मानाबाद (वे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	810	Osmanabad (O)
3	परांडा	..	20.0	2	269.8	9	62.8	4	..	..	..	553.6	30	468.0	27	674	Parenda	
4	कळंब	..	9.4	1	87.9	6	109.3	5	..	..	..	518.3	27	547.4	24	779	Kalam	
5	तुळजापूर	..	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	918	Tuljapur
6	उमरगा	..	59.5	4	53.4	4	98.0	6	..	2.0	..	572.0	43	574.8	34	N.A.	Omerga	
7	उस्मानाबाद (त)	..	23.0	2	217.6	9	56.4	5	..	..	..	633.0	38	398.9	28	..	Osmanabad (T)	
XXI. लातूर जिल्हा—																	XXI. Latur District.	
1	लातूर	..	26.2	3	108.0	6	160.0	7	..	..	..	571.5	36	450.5	27	N.A.	Latur	
2	औसा	..	24.8	4	143.2	6	78.4	6	..	..	..	503.0	37	548.9	32	N.A.	Ausa	
3	अहमदपूर	..	119.4	10	141.5	6	129.3	5	..	6.0	1	853.2	48	769.3	39	953	Ahmedpur	
4	उदगीर	..	92.0	9	173.5	6	114.6	4	..	12.0	1	876.0	47	641.3	28	990	Udgir	
5	निलंगा	..	27.0	5	124.0	6	132.0	4	..	..	..	505.0	34	409.2	30	N.A.	Nilanga	
XXII. बुलढाणा जिल्हा—																	XXII. Buldana District.	
1	बुलढाणा	..	77.7	6	1.0	..	185.0	6	..	..	..	589.5	32	449.5	32	857	Buldana	
2	मलकापूर	..	93.8	7	6.4	1	58.6	4	..	..	..	461.0	24	481.4	36	722	Malkapur	
3	मेहेकर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	835	Mehekar
4	नंदुरा	..	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	..	757	Nandura
5	डोनेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Donegaon
6	जळगाव	..	..	..	केन्द्र नादुरस्त आहे	..	..	..	..	..	..	..	..	295.0	24	755	Jalgaon	
7	खामगाव	..	130.0	9	4.0	1	55.0	6	..	..	..	557.0	29	461.0	27	765	Khamgaon	
8	शगाव	..	167.4	11	30.4	1	81.6	7	..	..	..	691.0	35	533.2	31	789	Shegaon	
9	चिखली	..	98.0	8	24.0	2	70.0	3	..	..	..	625.0	38	530.0	29	808	Chikali	
10	धामणगाव	..	144.4	13	26.6	3	96.4	3	..	..	..	325.2	22	..	..	..	Dhamangaon	

XXII. अकोला जिल्हा—

XXII. Akola District

1	अकोला सिटी (वे)	141.0	7	..	..	48.2	4	..	..	..	749.8	32	401.4	20	810	Akola City (O)	
2	बाळापूर	74.9	7	..	..	60.2	3	..	..	..	481.2	26	300.8	22	773	Balapur	
3	आकोट	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akot
4	वाशिम	98.6	7	64.0	4	100.0	6	..	..	..	996.0	37	944.2	34	927	Washim	
5	मंगळूरपीर	179.6	7	14.2	1	89.2	5	..	..	0.6	690.8	37	612.4	36	861	Mangrulpir	
6	मुर्तिजापूर	111.6	8	25.0	4	96.0	4	..	..	..	741.0	38	710.0	34	819	Murtizapur	
7	अकोला विमानतळ (वे)	85.7	6	7.3	..	45.1	4	..	..	..	609.0	30	398.4	27	N.A.	Akola Aerodrome (O)	
8	तेल्हारा	70.9	7	32.1	3	33.4	5	..	..	..	422.1	27	571.7	33	N.A.	Telhara	
9	परतूर	304.0	9	11.5	1	102.5	3	..	..	3.0	1,060.0	40	361.1	31	..	Partur	
10	कारंजा	147.8	8	26.5	3	99.5	6	..	..	18.0	815.2	38	723.1	42	..	Karanja	
11	रिसोड	62.0	6	27.0	2	89.0	7	..	..	..	607.0	32	..	..	..	Risod	
12	मनोरा	198.0	9	63.8	3	104.8	7	..	..	10.4	860.0	43	500.4	33	194	Manora	

XXIV. अमरावती जिल्हा—

XXIV. Amravati District.

1	अमरावती (वे)	104.0	10	77.6	6	185.0	6	..	..	1.8	721.0	44	749.1	35	876	Amravati (O)
2	बडनेरा	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	Badnera
3	मोर्शी	103.4	10	22.8	5	198.4	8	..	..	..	802.0	40	812.8	38	849	Morshi
4	चांदूर रेल्वे	177.0	11	39.9	5	152.0	8	..	..	56.0	883.3	47	929.6	37	551	Chandur Railway
5	खोलापूर	60.8	7	90.4	3	19.1	3	..	..	..	526.0	30	551.6	36	816	Kholapur
6	वरुड	169.5	7	75.3	2	234.8	7	..	..	..	732.8	31	1,232.7	38	1,007	Warud
7	तळेगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	236.0	9	927	Talegaon
8	अचलपूर	157.5	10	62.4	4	114.5	5	..	..	..	929.2	41	1,241.0	40	832	Achalpur
9	दर्यापूर	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	..	..	..	..	..	564.1	40	768	Daryapur
10	अंजनगाव सुदजी	36.4	6	52.2	6	25.3	2	..	..	..	334.7	30	725.2	35	788	Anjangaon Surji
11	चांदूर बाजार	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	..	..	..	..	..	850.4	40	832	Chandur Bazar
12	चिखळदरा	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	..	..	..	..	..	1,785.5	61	1,708	Chikhaldara
13	धारणी	403.2	21	152.6	6	114.4	8	..	..	..	1,188.0	62	..	..	1,134	Dharni

XXV. यवतमाळ जिल्हा—

XXV. Yavatmal District.

1	यवतमाळ (त)	142.5	10	42.2	4	120.8	7	..	..	..	858.0	47	734.2	43	1,096	Yavatmal (T)
2	वणी	118.0	11	80.0	7	151.0	6	..	..	..	791.0	41	765.6	32	1,118	Wani
3	दारव्हा	187.0	5	..	..	109.0	6	..	..	..	363.5	33	..	..	925	Dharvha
4	पुसद	101.6	7	49.5	3	100.3	7	..	..	8.0	720.9	45	398.2	29	975	Pusad
5	उमरखेड	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	..	..	..	..	..	564.8	37	931	Umardhed
6	पांढरकवडा	100.0	8	46.5	3	106.2	5	..	..	..	772.3	40	664.8	36	..	Pandharkawada
7	दिग्रस	145.5	7	11.0	2	122.2	8	..	..	..	620.7	38	..	..	..	Digras
8	नेर	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	..	..	..	..	..	..	536.1	24	..	Ner

XXVI. वर्धा जिल्हा—

XXVI. Wardha District.

1	वर्धा (त)	47.2	3	180.0	6	..	..	..	..	..	825.7	42	744.4	43	N.A.	Wardha (T)
2	हिंगणभाट	256.6	9	73.8	5	133.0	6	..	..	..	925.0	52	586.3	35	1,142	Hinganghat
3	आर्वी	113.6	9	46.3	4	..	..	..	..	16.0	524.7	34	837.9	44	994	Arvi

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.3 B (3.3)—contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
XXVII. नागपूर जिल्हा—																	XXVII. Nagpur District.
1	नागपूर विमानतळ (वे) **	307.1	10	82.8	5	363.1	8	..	..	4.0	1	1,368.7	56	814.0	51	..	Nagpur Airport (O).
2	नागपूर फार्म **	150.8	10	45.8	4	209.5	8	..	..	4.4	1	1,122.8	54	11,40.9	42	..	Nagpur Farm
3	नागपूर (वे) **	220.4	12	69.2	3	219.8	7	..	..	..	..	571.5	27	1,040.0	44	1,242	Nagpur (O)
4	उमरेड **	167.9	10	111.5	5	177.1	6	..	..	..	..	1,068.2	49	873.9	41	1,279	Umrer
5	काटोल **	89.8	9	61.6	5	177.0	6	..	..	7.0	1	869.5	49	820.0	44	1,011	Katol
6	सावनेर **	107.1	9	69.2	5	181.7	7	..	..	11.6	1	832.5	52	1,113.2	46	1,075	Saoner
7	खिडशी **	302.3	11	98.2	5	58.6	5	..	..	..	..	1,036.9	42	1,068.8	50	1,193	Khindsi
8	थारसा **	185.9	11	69.2	5	92.7	6	..	..	1.0	..	818.8	53	949.5	50	1,283	Tharsa
9	रामटेक **	186.4	11	91.8	3	81.8	6	..	..	..	..	1,138.6	45	931.0	45	1,210	Ramtek
10	पारशिवनी **	184.5	11	81.9	7	116.5	8	..	..	..	..	1,022.9	47	941.6	39	1,105	Parseoni
11	देवलापार **	234.4	12	75.0	6	61.2	5	..	..	..	..	1,018.8	44	N.A.	N.A.	1,183	Deolapar
XXVIII. भंडारा जिल्हा—																	XXVIII. Bhandara District.
1	भंडारा (ए.एम.ओ.) **	175.3	12	141.0	11	108.0	7	..	..	..	..	1,093.3	57	1,030.6	50	1,388	Bhandara(A.M.O.)
2	साकोली **	297.2	14	136.2	7	43.0	5	..	..	..	..	1,088.3	59	1,033.7	60	1,572	Sakoli
3	गोंदिया (वे) **	278.3	17	148.8	9	25.4	4	..	..	..	..	1,124.0	62	990.7	61	1,471	Gondia (O)
4	खारबुंद **	292.0	15	125.0	8	89.0	5	..	..	..	..	1,039.0	51	986.0	54	1,475	Kharbund
5	चांदपूर **	316.0	10	112.8	4	113.6	5	..	..	..	..	1,312.6	45	872.2	49	1,313	Chandpur
6	बोडलकसा **	284.0	14	157.0	10	64.0	5	..	..	..	..	1,032.0	54	857.0	53	1,379	Bodalkasa
7	चोरखमगा **	261.6	11	122.2	6	39.2	2	..	..	..	..	1,047.4	45	1,065.8	48	1,466	Chorkhamgra
8	पंग्री **	225.0	11	114.0	9	81.0	4	..	..	..	..	733.0	43	616.0	41	1,555	Pangree
9	पवनी **	..	..	उपलब्ध नाही	..	..	N. A.	..	..	..	..	..	..	1,026.9	51	..	Paoni
10	देवरी **	418.6	15	211.2	8	77.0	4	..	..	..	..	1,200.6	54	1,068.2	49	1,445	Deori
11	गोंदिया (त) **	278.3	17	148.8	9	25.7	4	..	..	..	..	1,115.3	61	1,018.6	56	1,579	Gondia (T)
XXIX. चंद्रपूर जिल्हा—																	XXIX. Chandrapur District.
1	चंद्रपूर (वे) **	247.7	9	96.3	7	168.0	7	..	..	7.0	1	1,029.3	47	779.2	47	1,267	Chandrapur (O)
2	वरोरा **	169.7	10	33.9	4	140.0	6	..	..	..	..	863.3	46	769.9	38	1,185	Warora
3	राजुरा **	306.0	12	75.0	8	177.0	6	..	..	..	..	1,097.0	52	..	..	..	Rajura
4	चिमूर **	106.0	9	26.0	3	131.0	4	..	..	..	..	613.5	39	430.0	36	1,268	Chimur
5	मूल **	198.8	10	65.6	5	272.5	5	..	..	..	..	1,309.1	38	..	..	..	Mul
6	असोला **	99.4	11	48.6	5	108.6	4	..	..	..	..	791.0	46	628.4	43	..	Asola
7	घोराघेरी **	157.8	13	60.8	6	207.0	9	..	..	..	..	1,019.6	56	827.8	43	1,359	Ghoragheri
8	खैरी **	172.8	8	68.2	6	176.8	4	..	..	..	..	967.7	41	829.9	43	1,381	Khairae
9	ब्रह्मपुरी (त) **	269.7	16	56.5	6	150.6	5	..	..	..	..	1,104.3	55	939.7	47	1,472	Brahmapuri (T)
10	नेलसर **	205.4	10	30.6	3	303.0	7	..	..	..	..	1,134.6	42	767.3	43	1,357	Nelsar

11	गडमोशी	199.3	15	63.6	10	285.6	7	..	..	4.6	1	1,199.2	68	1,398.1	71	1,437	Gadmoushi
12	सिंदेवाही	199.3	11	63.6	7	285.6	6	..	..	4.6	1	1,200.0	52	1,106.8	43	1,523	Sindewahi
13	ब्राम्हपुरी (वे)	259.7	16	59.6	7	150.6	5	..	..	..	..	1,231.3	59	985.7	52	N.A.	Brahmapuri (O)
XXX. गडचिरोली जिल्हा																	
XXX, Gadchiroli District																	
1	सिरोंचा (त)	197.1	14	56.0	5	128.1	3	..	..	..	..	857.3	45	777.0	40	1,439	Sironcha (T)
2	सिरोंचा (वे)	182.6	10	69.3	6	32.6	3	..	..	..	..	778.9	44	694.4	31	1,239	Sironcha (O)
3	आरमोरी	198.0	14	114.0	6	200.0	5	..	..	..	..	1,184.0	51	1,382.6	51	..	Armori
4	गडचिरोली	360.0	14	167.0	9	201.0	10	..	..	..	..	11,653.3	55	1,050.9	47	1,552	Gadchiroli
5	कुन्हेरी	333.2	13	77.8	7	100.4	5	..	..	..	..	1,206.1	55	1,076.3	58	1,441	Kungheri
6	धानोरा	313.0	14	93.3	9	122.1	6	..	..	..	..	1,218.0	54	..	..	..	Dhanora
7	अहेरी	183.2	10	142.9	9	189.5	4	..	..	..	..	1,198.2	50	..	..	..	Aheri
8	चामोर्शी	385.0	12	83.0	7	140.0	5	..	..	..	..	1,291.0	46	..	..	..	Chamorchi
9	कूरखेडा	281.0	17	118.5	9	93.2	5	..	..	..	..	1,034.9	50	..	..	..	Kurkheda

टीप.—(१) स्तंभ (३१) मधील आकडे हे प्रत्येक केंद्राचे सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाचे आहेत.

(२) N. A. म्हणजे माहिती उपलब्ध नाही.

Note.—(1) The figures shown in column (31) are of average of normal rainfall at each centre.

(2) N. A. means information is not available.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती

३.१ महाराष्ट्र राज्यातील जन्म दर, मृत्यु दर, बालमृत्यु दर, प्रमुख कारणांनुसार मृत्यूची संख्या वगैरे माहिती पुढील सक्त्यात दिली आहे.

३.२ या विभागात दिलेल्या माहितीसाठी खालीलप्रमाणे स्याख्यांचा वापर करण्यात आला होता :-

$$(१) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे जन्म दर} = \frac{ज}{न} \times १०००$$

$$(२) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे मृत्यु दर} = \frac{म}{न} \times १०००$$

उदांत ज = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत झालेल्या जिवंत जन्मांची संख्या.

म = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत झालेल्या मृत्यूची संख्या.

न = त्याच क्षेत्राची मध्यावधि वर्षाची अंदाजित लोकसंख्या.

$$(३) \text{ बालमृत्यु दर} = \frac{\text{दिलेल्या भौगोलिक विभागातील एक वर्षांखालील बालकांच्या मृत्यूची संख्या.}}{\text{त्याच क्षेत्रातील लोकसंख्येमागे जिवंत जन्मलेल्या बालकांची संख्या.}} \times १०००$$

बालमृत्यु दर हा सामाजिक आरोग्याचा एक उत्तम निर्देशक आहे.

३.३ ग्रामीण विभागात जीवनविषयक ओकडेवारी महसूल खात्याकडून गोळा करण्यात येते तर नागरी भागात ते महानगरपालिका व नगरपालिकांचे सांविधिक कार्य आहे.

VITAL STATISTICS

3-1 The following tables give data on birth rate, death rate, infant mortality rate, number of deaths according to principal causes in Maharashtra.

3-2 While presenting tables in this section the following definitions were adopted :-

1. Birth rate per thousand estimated

$$\text{population} = \frac{B}{N} \times 1000$$

2. Death rate per thousand estimated

$$\text{population} = \frac{D}{N} \times 1000$$

Where, B = No. of live births which occurred among the population of the given geographical area during the year under reference, D = No. of deaths which occurred among the population of given geographical area during the year under reference and N = estimated Mid-year population.

No. of deaths under one year of age

$$3. \text{ Infant Mortality rate} = \frac{\text{No. of live births which occurred among the population of given geographical area.}}{\text{No. of live births which occurred among the population of given geographical area.}} \times 1000$$

Infant mortality rate is a good indicator of social health.

3-3 The data on vital statistics was collected through revenue agency in rural area and for urban area, it is a statutory function of Municipalities and Municipal Corporations.

3. जीवनाविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तबला क्रमांक/TABLE No. 3.1 (15.1)

महाराष्ट्र राज्यातील जीवनाविषयक महत्त्वाचे दर
Important vital rates in respect of Maharashtra State

क्रमांक Serial No.	बाब	1984	1985	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	..	..	Sex ratio at birth
2	मृत्युसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	..	..	Sex ratio at death
3	जीवनाविषयक निर्देशांक	..	..	Vital index
4	प्रमुख कारणामुळे झालेल्या मृत्यूंचे दर लाख लोकसंख्येमागे प्रमाण—	Death rate per lakh population by principal causes—		
4.1	पदकी	..	..	Cholera
4.2	देवी	..	..	Small-pox
4.3	प्लेग	..	..	Plague
4.4	ताप	..	..	Fevers
4.5	श्वासनाचे रोग	..	..	Respiratory diseases
4.6	शंभारां व अतिसार	..	..	Dysentery and diarrhoea
4.7	दुखापती	..	..	Injuries
4.8	इतर सर्व कारणे	..	..	All other causes
		432	459	

दोष.—(१) जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण = $\frac{\text{जिवंत जन्मलेले मुले}}{\text{जिवंत जन्मलेल्या मुकी}} \times 1000$

(२) मृत्युसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण = $\frac{\text{मृत पुरुष}}{\text{मृत स्त्रिया}} \times 1000$

(३) जीवनाविषयक निर्देशांक = $\frac{\text{एकूण जिवंत जन्म}}{\text{एकूण मृत्यू}} \times 1000$

Notes—(1) Sex ratio at birth .. = $\frac{\text{Male live births}}{\text{Female live births}} \times 100$

(2) Sex ratio at death .. = $\frac{\text{Male deaths}}{\text{Female deaths}} \times 100$

(3) Vital index .. = $\frac{\text{Total live births}}{\text{Total deaths}} \times 100$

आचार.—संचालक, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Health Services, Govt. of Maharashtra Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तबला क्रमांक/TABLE No. 3-2 (15-2)

जन्म दर, मृत्यु दर व बालमृत्यु दर
Birth rates, death rates and infant mortality rates

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	जन्म दर/Birth rate						मृत्यु दर/Death rate						बालमृत्यु दर/Infant mortality rate								
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total			
		1984			1985			1984			1985			1984			1985					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)		
1	बृहन्मुंबई	..	..	23.3	23.0	..	23.0	23.0	..	8.1	8.1	..	7.9	7.9	..	62	62	..	63	63	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	11.7	20.6	17.4	12.8	20.4	17.7	5.0	3.3	3.9	5.3	3.5	4.2	20	21	21	..	27	19	21	Thane
3	रायगड	..	10.8	40.0	15.3	10.8	40.9	15.4	4.8	6.0	5.0	4.7	6.4	4.9	20	13	17	27	16	23	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	14.8	55.2	18.6	17.0	62.1	21.0	6.8	9.7	7.1	6.6	9.7	6.8	16	8	14	15	7	13	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	14.8	68.3	19.3	14.7	69.3	19.2	7.9	11.7	8.2	7.5	12.3	7.9	12	28	17	19	29	22	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	20.7	28.0	23.4	19.6	29.4	23.3	6.7	6.6	6.6	6.5	6.4	6.5	29	39	34	43	28	36	Nashik	
7	धुळे	..	22.1	26.0	22.8	21.5	27.3	22.7	6.5	6.1	6.4	7.2	6.5	7.0	30	19	27	46	17	39	Dhule	
8	जळगाव	..	23.2	36.0	26.6	24.1	36.7	27.4	7.4	5.7	7.0	7.6	6.2	7.2	42	6	29	56	7	39	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	17.1	46.4	21.2	18.1	48.0	22.4	4.8	8.1	5.3	4.9	9.0	5.4	26	30	27	31	27	30	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	16.0	26.0	21.2	16.6	25.4	21.2	4.6	7.3	6.0	4.2	7.8	6.1	28	47	40	31	52	44	Pune	
11	सातारा	..	17.2	46.5	21.3	17.4	49.1	21.6	5.8	8.5	6.2	5.3	8.8	5.7	20	26	22	23	21	23	Satara	
12	सांगली	..	18.0	33.5	21.6	17.8	33.9	21.6	5.5	9.5	6.4	5.0	10.3	6.3	15	43	25	18	37	25	Sangli	
13	सोलापूर	..	20.1	35.7	25.1	23.0	35.9	27.1	5.5	7.4	6.1	5.4	8.1	6.2	30	27	29	31	27	29	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	16.9	33.7	21.3	16.1	34.7	21.1	2.6	7.7	6.2	5.3	8.2	6.1	23	41	30	28	40	33	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	13.5	34.0	13.1	13.5	34.5	19.2	4.4	5.7	4.7	4.6	5.9	5.0	31	30	31	41	23	33	Aurangabad	
16	जालना	..	15.2	17.4	15.9	15.6	19.4	16.6	4.9	2.1	4.0	4.9	3.6	4.5	26	11	21	38	21	33	Jalna	
17	परभणी	..	10.2	18.6	12.0	12.1	21.1	14.0	3.3	4.5	3.5	4.3	5.0	4.5	25	30	26	41	21	35	Parbhani	
18	बीड	..	12.3	31.1	15.8	11.8	31.8	15.3	4.4	6.4	4.4	14.1	7.3	4.7	24	24	24	29	25	27	Beed	
19	नांदेड	..	13.8	22.8	15.7	13.3	24.5	15.7	4.5	5.5	4.7	5.3	5.0	5.4	28	28	31	38	23	33	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	16.7	19.6	17.2	16.2	20.6	17.0	4.8	3.7	4.6	4.8	4.1	4.7	27	16	25	30	14	26	Osmanabad	
21	लातूर	..	15.3	31.0	18.3	14.9	35.9	18.6	4.1	2.5	3.8	4.2	3.6	4.1	21	5	16	30	8	23	Latur	
22	बुलढाणा	..	23.4	34.7	25.6	23.2	37.0	25.9	6.6	6.4	6.1	6.7	7.5	6.3	41	32	39	60	29	51	Buldana	
23	अकोला	..	11.2	36.9	18.2	11.4	37.6	18.4	3.8	6.2	4.4	4.2	7.7	5.1	36	38	32	47	34	39	Akola	
24	अमरावती	..	15.0	33.2	21.0	16.1	38.4	28.5	5.0	7.4	5.8	5.7	8.1	6.6	36	32	34	42	27	34	Amravati	
25	यवतमाळ	..	13.5	36.0	17.5	12.4	36.4	16.5	4.1	8.4	4.9	5.3	10.6	6.2	37	46	41	65	53	61	Yavatmal	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2 (15-2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
26	वर्धा	16.7	21.1	17.9	15.9	22.1	17.5	6.1	5.2	5.8	7.1	5.4	6.7	49	30	43	67	29	55	Wardha
27	नागपूर	10.1	23.6	18.2	11.2	23.5	18.6	4.6	6.7	5.8	5.1	6.8	6.1	48	33	37	61	27	35	Nagpur
28	भंडारा	19.5	30.1	21.1	17.6	31.1	19.6	7.7	8.6	7.9	8.1	9.6	8.3	62	41	58	85	37	74	Bhandara
29	चंद्रपूर	14.3	35.1	17.5	13.0	35.4	16.4	5.5	7.0	5.7	6.0	9.0	6.5	52	19	42	66	32	55	Chandrapur
30	गडचिरोली	15.6	2.2	13.4	18.2	3.0	15.7	6.1	0.6	5.2	7.6	0.8	6.5	38	20	38	51	7	50	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		16.4	26.9	20.5	16.5	27.2	20.7	5.4	6.9	6.0	5.6	7.2	6.2	31	40	36	41	39	40	Maharashtra State

टीप.—(१) जन्म व मृत्यूच्या नोंदी जेथून उपलब्ध झाल्या त्या खेडी व शहरांच्या वर्षाच्या मध्यावधी अंदाजित लोकसंख्येवर जन्म दर व मृत्यु दर आधारले आहेत.

(२) जन्म व मृत्यु दर एक हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे आहेत. बालमृत्यु दर एक हजार जिवंत जन्मांमागे आहेत.

(३) वरील तक्त्यातील दर नोंदलेल्या जन्म व मृत्युवर आधारित असून न्यून नोंदीमुळे विशेषतः ग्रामीण भागात ते कमी आहेत.

Notes.—(1) The birth and death rates are based on the mid-year estimated population of the villages and towns from which the birth and death records were actually received.

(2) The birth and death rates are per 1,000 estimated population. Infant mortality rates are per 1,000 live births.

(3) The rates shown in the above table are based on registered births and deaths and are low due to under registration especially in the rural area.

आधार.—संचालक, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3-3 A (15.3)

प्रमुख कारणांनुसार मृत्यूंची संख्या/Number of deaths by principal causes

(1984-85)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	विषमज्वर Typhoid			गोवर Measles			शीतज्वर Influenza			इतर ताप Other fever			फुफ्फुस दाह Pneumonia			District (2)
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नागरी Urban (7)	एकूण Total (8)	ग्रामीण Rural (9)	नागरी Urban (10)	एकूण Total (11)	ग्रामीण Rural (12)	नागरी Urban (13)	एकूण Total (14)	ग्रामीण Rural (15)	नागरी Urban (16)	एकूण Total (17)	
1	बृहन्मंबई	..	45	45	..	483	483	..	..	..	..	..	..	..	7,143	7,143	Greater Bombay
2	ठाणे	..	3	6	14	6	20	..	..	..	288	284	572	3	201	204	Thane
3	रायगड	..	5	7	19	2	21	..	..	..	310	17	327	1	25	26	Raigad
4	रत्नागिरी	..	2	3	37	..	37	..	..	..	462	16	478	7	21	28	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	4	6	6	..	6	1	..	1	279	10	289	18	37	55	Sindhudurg
6	नाशिक	..	22	27	65	52	117	..	..	..	696	444	1,140	20	74	94	Nashik
7	धुळे	..	13	13	42	4	46	1	1	2	1,197	60	1,257	38	40	78	Dhule
8	जळगाव	..	18	23	77	4	81	..	1	1	1,952	176	2,128	33	25	58	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	21	27	44	2	46	1	..	1	434	24	458	66	81	147	Ahmadnagar
10	पुणे	..	8	29	24	36	60	..	..	..	199	140	339	23	707	730	Pune
11	सातारा	..	5	8	22	1	23	..	..	..	397	34	431	47	67	114	Satara
12	सांगली	..	23	26	20	2	22	..	..	..	265	57	322	17	161	178	Sangli
13	सोलापूर	..	12	28	37	14	51	1	..	1	309	196	505	23	126	149	Solapur
14	कोल्हापूर	..	18	24	29	6	35	1	..	1	368	65	433	13	137	150	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	16	22	27	10	37	..	..	..	123	8	131	13	69	82	Aurangabad
16	जालना	..	10	13	10	..	10	..	..	..	61	3	64	3	16	19	Jalna
17	परभणी	..	9	21	8	..	8	..	..	..	180	50	230	12	20	32	Parbhani
18	बीड	..	21	30	27	7	34	..	..	..	144	35	179	7	46	53	Beed
19	नांदेड	..	27	40	12	..	12	..	..	..	232	60	292	5	79	84	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	5	5	18	2	20	..	..	..	69	3	72	4	17	21	Osmanabad
21	लातूर	..	18	20	14	1	15	..	..	..	..	..	..	..	24	24	Latur
22	बुलढाणा	..	24	26	26	5	31	..	..	..	671	168	839	50	68	118	Buldana
23	अकोला	..	9	13	7	1	8	2	1	3	425	59	484	18	23	41	Akola
24	अमरावती	..	23	38	11	3	14	..	..	..	798	169	967	36	77	113	Amravati
25	यवतमाळ	..	29	39	3	..	3	..	..	..	1,182	130	1,312	23	52	75	Yavatmal
26	वर्धा	..	35	42	2	..	2	..	..	..	658	22	680	15	56	71	Wardha
27	नागपूर	..	20	50	1	12	13	..	..	..	698	221	919	30	283	313	Nagpur
28	भंडारा	..	84	88	11	2	13	..	..	..	1,717	119	1,836	154	53	207	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	37	40	3	..	3	..	..	..	1,218	90	1,308	24	31	55	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	8	8	..	..	..	..	..	..	863	..	863	11	..	11	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	529	767	616	655	1,271	7	3	10	16,269	2,668	18,937	714	9,759	10,473	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3 A (15.3) contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	क्षय Tuberculosis			डांग्या खोकला Whooping-cough			गॅस्ट्रो Gastro			पटकी Cholera			आमांश Dysentery			District (2)	
		ग्रामीण Rural (18)	नागरी Urban (19)	एकूण Total (20)	ग्रामीण Rural (21)	नागरी Urban (22)	एकूण Total (23)	ग्रामीण Rural (24)	नागरी Urban (25)	एकूण Total (26)	ग्रामीण Rural (27)	नागरी Urban (28)	एकूण Total (29)	ग्रामीण Rural (30)	नागरी Urban (31)	एकूण Total (32)		
1	बृहन्मंबई	..	9,434	9,434	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	258	514	772	1	..	1	5	82	87	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	..	174	61	235	..	..	..	4	6	10	2	..	2	7	1	..	Raigad
4	रत्नागिरी	..	320	74	394	..	..	..	1	4	5	..	..	..	24	..	24	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	228	53	281	..	..	..	2	5	7	..	..	..	27	7	34	Sindhudurg
6	नाशिक	..	363	277	640	..	..	..	4	30	34	..	..	..	6	6	12	Nashik
7	धुळे	..	499	170	669	..	..	..	4	22	26	1	..	1	1	..	..	Dhule
8	जळगाव	..	480	176	656	..	..	..	..	..	..	..	1	1	..	1	1	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	358	161	519	..	1	1	13	26	39	..	..	..	5	1	6	Ahmadnagar
10	पुणे	..	245	807	1,052	..	9	9	2	229	231	2	3	5	5	31	36	Pune
11	सातारा	..	367	133	500	..	..	..	2	31	33	..	..	..	33	15	48	Satara
12	सांगली	..	303	176	479	..	1	1	1	55	56	..	..	..	..	20	20	Sangli
13	सोलापूर	..	321	406	727	1	..	1	8	22	30	..	..	..	1	19	20	Solapur
14	कोल्हापूर	..	290	341	631	2	..	2	1	44	45	..	..	..	11	22	33	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	130	133	263	..	..	..	2	35	37	..	..	..	3	1	4	Aurangabad
16	जालना	..	87	47	134	..	..	..	3	2	5	..	..	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	..	152	82	234	..	..	..	..	16	16	..	..	..	..	2	..	Parbhani
18	बीड	..	88	98	186	..	..	..	1	12	13	..	..	..	..	1	1	Beed
19	नांदेड	..	214	195	409	..	..	..	4	3	7	..	..	..	..	1	1	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	82	39	121	..	..	..	2	4	6	..	..	..	1	..	1	Osmanabad
21	लातूर	..	90	24	114	..	..	..	..	3	3	..	..	..	2	1	3	Latur
22	बुलढाणा	..	264	186	450	1	1	2	33	8	41	1	..	1	8	1	9	Buldana
23	अकोला	..	194	212	406	..	..	..	2	14	16	3	..	3	1	..	1	Akola
24	अमरावती	..	228	347	575	1	1	2	17	13	30	1	..	1	55	5	60	Amravati
25	यवतमाळ	..	177	180	357	..	1	1	10	21	31	..	..	..	..	3	3	Yavatmal
26	वर्धा	..	60	83	143	..	..	..	9	19	28	3	1	4	4	3	7	Wardha
27	नागपूर	..	77	805	882	..	..	..	2	209	211	..	..	..	2	..	2	Nagpur
28	भंडारा	..	329	204	533	..	..	..	13	22	35	..	..	..	5	2	7	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	183	56	239	..	..	..	..	10	10	1	..	1	6	1	7	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	75	..	75	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	..	2	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	6,636	15,474	22,110	6	14	20	157	954	1,111	14	5	19	224	212	436	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अतिसार Diarrhoea			हृदय विकार Heart attack			घटसर्प Diphtheria			पोलियो Polio			District			
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total				
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(2)			
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	3,446	..	..	..	..	..	..	..	..	..			
2	ठाणे	..	..	..	86	65	151	146	701	847	2	16	16	88	Greater Bombay		
3	रायगड	..	..	..	90	14	104	95	105	200	..	4	6	4	Thane		
4	रत्नागिरी	..	..	..	117	10	127	199	82	281	2	1	3	2	Raigad		
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	36	9	45	249	83	332	1	..	1	3	Ratnagiri		
6	नाशिक	..	..	..	214	99	313	250	423	673	2	3	5	3	Sindhudurg		
7	धुळे	..	..	..	130	19	149	176	147	323	..	3	3	5	Nashik		
8	जळगाव	..	..	..	138	30	168	262	202	464	5	..	5	2	Dhule		
9	अहमदनगर	..	..	..	93	41	134	282	176	458	6	2	8	5	Jalgaon		
10	पुणे	..	..	..	119	706	825	196	1,474	1,670	3	6	9	1	Ahmadnagar		
11	सातारा	..	..	..	168	16	184	397	202	599	3	..	3	3	Pune		
12	सांगली	..	..	..	119	8	127	328	267	595	2	2	4	3	Satara		
13	सोलापूर	..	..	..	55	47	102	151	278	429	11	6	17	2	Sangli		
14	कोल्हापूर	..	..	..	179	44	223	458	584	1,042	..	..	..	5	Solapur		
15	औरंगाबाद	..	..	..	27	38	65	44	175	219	2	1	3	..	Kolhapur		
16	जालना	..	..	..	9	4	13	20	39	59	..	..	..	1	Aurangabad		
17	परभणी	..	..	..	23	8	31	33	115	148	..	..	..	1	Jalna		
18	बीड	..	..	..	25	5	30	39	115	154	1	1	2	..	Parbhani		
19	नांदेड	..	..	..	22	16	38	48	79	127	9	1	10	1	Beed		
20	उस्मानाबाद	..	..	..	25	1	26	27	35	62	..	1	1	3	Nanded		
21	लातूर	..	..	..	16	8	24	25	41	66	..	3	3	..	Osmanabad		
22	बुलढाणा	..	..	..	163	37	200	77	89	166	2	..	2	..	Latur		
23	अकोला	..	..	..	110	21	131	90	219	309	1	1	2	1	Buldana		
24	अमरावती	..	..	..	265	130	395	110	214	324	5	3	8	3	Akola		
25	यवतमाळ	..	..	..	119	36	155	38	131	169	5	1	6	4	Amravati		
26	वर्धा	..	..	..	109	23	132	37	108	145	2	1	3	..	Yavatmal		
27	नागपूर	..	..	..	38	57	95	62	865	927	1	5	6	..	Wardha		
28	भंडारा	..	..	..	69	12	87	217	236	453	4	2	6	7	Nagpur		
29	चंद्रपूर	..	..	..	123	42	165	84	129	213	8	2	10	4	Bhandara		
30	गडचिरोली	..	..	..	81	2	83	14	3	17	1	1	2	..	Chandrapur		
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	..	2,768	5,994	7,762	4,154	7,317	11,471	78	66	144	66	155	221	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3-3A (15.3)— contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	कुष्ठरोग Leprosy			कर्करोग Cancer			धनुर्बात Tetanus			कावीळ Jaundice			शालक Rabies			District			
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total				
(1)	(2)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(2)			
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	61	61	..	3,629	3,629	..	..	..	..	47	47	Greater Bombay			
2	ठाणे	..	..	..	13	5	18	68	174	242	12	18	30	25	40	65	Thane			
3	रायगड	..	..	..	4	..	4	51	24	75	23	14	37	24	9	33	Raigad			
4	रत्नागिरी	..	..	..	2	..	2	104	17	121	10	15	25	37	2	39	Ratnagiri			
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	2	..	2	140	12	152	6	8	14	41	2	43	Sindhudurg			
6	नाशिक	..	..	..	8	6	14	217	117	334	37	36	73	61	36	97	Nashik			
7	धुळे	..	..	..	17	5	22	145	63	208	26	41	67	29	15	44	Dhule			
8	जळगाव	..	..	..	33	4	37	228	109	337	21	16	37	59	33	92	Jalgaon			
9	अहमदनगर	..	..	..	17	3	20	326	59	385	17	17	34	59	16	75	Ahmadnagar			
10	पुणे	..	..	..	10	7	17	194	522	716	10	66	76	33	41	74	Pune			
11	सातारा	..	..	..	24	2	26	283	57	340	23	10	33	57	9	66	Satara			
12	सांगली	..	..	..	21	2	23	288	83	371	17	22	39	26	23	49	Sangli			
13	सोलापूर	..	..	..	43	12	55	223	175	398	36	63	99	93	42	135	Solapur			
14	कोल्हापूर	..	..	..	11	6	17	327	124	451	14	22	36	55	26	81	Kolhapur			
15	औरंगाबाद	..	..	..	6	1	7	49	56	105	7	30	37	17	6	23	Aurangabad			
16	जालना	..	..	..	5	2	7	22	8	30	9	14	23	4	3	7	Jalna			
17	परभणी	..	..	..	6	2	8	48	41	89	18	31	49	4	4	8	Parbhani			
18	बीड	..	..	..	11	2	13	49	21	70	13	20	33	6	..	6	Beed			
19	नांदेड	..	..	..	12	1	13	58	38	96	49	78	127	26	12	38	Nanded			
20	उस्मानाबाद	..	..	..	22	..	22	46	13	59	16	8	24	11	5	16	Osmanabad			
21	लातूर	..	..	..	12	1	13	45	10	55	16	12	28	35	3	38	Latur			
22	बुलढाणा	..	..	..	23	2	25	130	45	175	21	26	47	23	9	32	Buldana			
23	अकोला	..	..	..	10	6	16	147	78	225	26	43	69	19	10	29	Akola			
24	अमरावती	..	..	..	14	4	18	154	129	273	28	76	104	15	12	27	Amravati			
25	यवतमाळ	..	..	..	13	6	19	73	67	140	31	73	104	24	15	39	Yavatmal			
26	वर्धा	..	..	..	4	5	9	31	27	58	23	17	40	3	1	4	Wardha			
27	नागपूर	..	..	..	12	11	23	40	386	426	18	126	144	1	21	22	Nagpur			
28	भंडारा	..	..	..	13	1	14	124	25	149	36	44	80	8	6	14	Bhandara			
29	चंद्रपूर	..	..	..	6	1	7	54	28	82	43	30	73	6	28	34	Chandrapur			
30	गडचिरोली	..	..	..	26	..	26	8	4	12	13	1	14	..	..	..	Gadchiroli			
महाराष्ट्र राज्य		..	..	..	400	156	556	3,672	6,131	9,803	619	977	1,596	801	429	1,230	184	230	414	Maharashtra State

दुखापतीचा तपशील/Details of injuries

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	आत्महत्या Suicide			भाजणे Burns			बुडणे Drowning			अन्नातील विषबाधे व्यतिरिक्त इतर विषबाधा Other than food poisoning			बाह्यतुक्तीचे अपघात Traffic Accidents			District (2)
		ग्रामीण Rural (60)	नागरी Urban (61)	एकूण Total (62)	ग्रामीण Rural (63)	नागरी Urban (64)	एकूण Total (65)	ग्रामीण Rural (66)	नागरी Urban (67)	एकूण Total (68)	ग्रामीण Rural (69)	नागरी Urban (70)	एकूण Total (71)	ग्रामीण Rural (72)	नागरी Urban (73)	एकूण Total (74)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	331	331	..	..	..	..	609	609	Greater Bombay	
2	ठाणे	21	5	26	26	203	229	51	45	96	7	3	10	30	45	75	Thane
3	रायगड	5	3	8	18	23	41	39	13	52	6	4	10	21	13	34	Raigad
4	रत्नागिरी	14	8	22	14	19	33	68	16	84	4	1	5	11	1	12	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	11	..	11	6	9	15	65	2	67	3	2	5	19	1	20	Sindhudurg
6	नाशिक	13	6	19	35	110	145	94	16	110	1	6	7	79	36	115	Nashik
7	धुळे	11	7	18	18	196	214	37	6	43	9	11	20	26	3	29	Dhule
8	जळगाव	12	2	14	32	109	141	62	23	85	8	3	11	32	46	78	Jalgaon
9	अहमदनगर	43	4	47	66	120	186	231	13	244	5	11	16	41	18	59	Ahmadnagar
10	पुणे	16	8	24	32	588	620	151	80	231	2	22	24	50	11	61	Pune
11	सातारा	53	5	58	37	71	108	185	21	206	4	4	8	77	7	84	Satara
12	सांगली	39	1	40	16	106	122	114	6	120	1	8	9	23	1	24	Sangli
13	सोलापूर	40	10	50	34	65	99	187	17	204	2	3	5	42	21	63	Solapur
14	कोल्हापूर	30	8	38	18	56	74	125	42	167	8	10	18	32	17	49	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7	..	7	10	15	25	35	3	38	4	..	4	16	7	23	Aurangabad
16	जालना	14	1	15	15	25	40	20	1	21	5	2	7	4	..	4	Jalna
17	परभणी	13	2	15	21	57	78	45	7	52	8	..	8	7	5	12	Parbhani
18	बीड	9	2	11	14	85	99	66	8	74	1	1	2	14	5	19	Beed
19	नांदेड	42	2	44	13	35	48	86	6	92	9	3	12	21	1	22	Nanded
20	उस्मानाबाद	25	1	26	19	37	56	85	3	88	..	4	4	6	2	8	Osmanabad
21	लातूर	20	3	23	9	16	25	77	5	82	4	1	5	8	2	10	Latur
22	बुलढाणा	29	4	33	13	62	75	89	6	95	16	6	22	12	5	17	Buldana
23	अकोला	30	3	33	20	175	195	43	7	50	2	18	20	16	11	27	Akola
24	अमरावती	36	3	39	48	201	249	56	7	63	12	32	44	15	6	21	Amravati
25	यवतमाळ	54	18	72	24	58	82	53	19	72	21	8	29	17	15	32	Yavatmal
26	वर्धा	49	6	55	14	48	62	59	3	62	14	10	24	9	3	12	Wardha
27	नागपूर	11	34	45	24	283	307	84	67	151	6	8	14	13	59	72	Nagpur
28	भंडारा	16	2	18	32	35	67	168	10	178	..	..	..	24	4	28	Bhandara
29	चंद्रपूर	18	5	23	10	20	30	82	16	98	2	2	4	10	15	25	Chandrapur
30	गडचिरोली	12	1	13	9	..	9	24	1	25	2	..	2	11	1	12	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	693	154	847	647	2,827	3,474	2,481	800	3,281	166	183	349	686	970	16,56	Maharashtra State

तबता क्रमांक/TABLE No. 3-3A (15.3)—contd.

		दुखापतीचा तपशील Details of injuries												
		इतर वर्गीकरण न केलेले अपघात Other Accidents not elsewhere classified			मनुष्यवध Homicide			सर्प दंश Snake bite			रानटी जनावरे Wild beasts			District
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	(2)
(1)	(2)	(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(86)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	4,793	4,793	..	1	1	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	63	207	270	24	4	28	58	7	65	..	..	..	Thane
3	रायगड	71	28	99	9	2	11	37	10	47	1	..	1	Raigad
4	रत्नागिरी	34	28	62	3	..	3	24	8	32	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	23	8	31	3	..	3	18	..	18	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	109	59	168	9	1	10	99	7	106	..	..	..	Nashik
7	धुळे	49	54	103	12	1	13	61	6	67	..	..	..	Dhule
8	जळगांव	58	54	112	10	1	11	64	5	69	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	76	28	104	10	1	11	51	4	55	1	..	1	Ahmadnagar
10	पुणे	86	543	629	12	..	12	37	6	43	..	..	..	Pune
11	सातारा	100	47	147	19	1	20	33	8	41	..	..	..	Satara
12	सांगली	59	59	118	17	1	18	29	4	33	..	..	..	Sangli
13	सोलापूर	74	44	118	19	4	23	46	2	48	..	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	50	97	147	23	4	27	23	8	31	..	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	47	17	64	3	..	3	25	3	28	..	..	..	Aurangabad
16	जालना	19	10	29	4	..	4	19	1	20	..	..	..	Jalna
17	परभणी	58	19	77	5	..	5	32	3	35	..	..	..	Parbhani
18	बीड	18	24	42	2	..	2	28	7	35	..	..	..	Beed
19	नांदेड	36	19	55	9	1	10	58	8	66	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	33	15	48	8	..	8	25	5	30	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर	50	16	66	4	..	4	39	2	41	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	47	17	64	3	3	6	24	7	31	..	..	..	Buldana
23	अकोला	66	45	111	4	1	5	35	3	38	..	..	..	Akola
24	अमरावती	39	92	131	2	1	3	41	18	59	..	..	..	Amravati
25	यवतमाळ	28	21	49	9	2	11	30	6	39	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	30	22	52	7	1	8	30	8	38	..	..	..	Wardha
27	नागपूर	37	196	233	4	16	20	37	8	45	1	..	1	Nagpur
28	भंडारा	50	27	77	12	1	13	35	3	38	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	34	17	51	2	6	8	21	5	26	2	..	2	Chandrapur
30	गडचिरोली	7	1	8	4	..	4	19	..	19	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,451	6,607	8,058	252	53	305	1,081	162	1,243	5	2	7	Maharashtra State

		दुखापतीचा तपशील Details of injuries												District		
क्रमांक Serial No.	जिल्हा	सापाव्यतिरिक्त इतर विचारी प्राणीदंश Other than Snake bite			एकूण दुखापती Total Injuries			मधुमेह Diabetes			रक्तक्षय Anaemias					
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total			
(1)	(2)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)	(94)	(95)	(96)	(97)	(98)	(2)		
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	5,734	5,734	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay		
2	ठाणे	..	..	3	1	4	283	520	803	8	62	70	3	159	162	Thane
3	रायगड	..	..	18	8	26	225	104	329	4	8	12	1	17	18	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	21	14	35	193	35	288	15	2	17	6	8	14	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	2	..	2	150	22	172	13	9	22	5	16	21	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	..	..	..	439	241	680	5	38	43	3	42	45	Nashik
7	धुळे	..	..	..	..	..	223	284	507	8	12	20	4	9	13	Dhule
8	जळगांव	..	..	1	..	1	279	243	522	12	19	31	25	7	32	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	2	..	2	526	199	725	27	15	42	7	24	31	Ahmadnagar
10	पुणे	..	..	1	1	2	387	1,259	1,646	20	295	315	5	190	195	Pune
11	सातारा	..	..	..	..	..	508	164	672	35	18	53	13	22	35	Satara
12	सांगली	..	..	..	1	1	298	187	485	22	56	78	15	38	53	Sangli
13	सोलापूर	..	..	1	1	2	445	169	614	13	44	57	4	109	113	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	347	242	551	38	34	72	51	221	272	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	1	1	147	46	193	4	16	20	2	30	32	Aurangabad
16	जालना	..	..	1	..	1	101	40	141	..	..	..	1	1	2	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	..	189	93	282	1	7	8	1	5	6	Parbhani
18	बीड	..	..	1	1	2	153	133	286	3	12	15	2	14	16	Beed
19	नांदेड	..	..	..	1	1	274	76	350	4	6	17	3	21	24	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	201	67	268	4	6	10	1	3	4	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	211	45	256	..	1	1	..	6	6	Latur
22	बुलढाणा	..	..	2	1	3	235	111	346	5	8	13	13	17	30	Buldana
23	अकोला	..	..	..	..	..	216	263	479	4	6	10	1	27	28	Akola
24	अमरावती	..	..	2	3	5	251	363	614	2	12	14	8	39	47	Amaravati
25	यवतमाळ	..	..	3	..	3	242	141	389	26	12	38	12	29	41	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	1	..	1	213	101	314	4	2	6	4	11	15	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	3	3	217	674	891	6	125	131	6	90	96	Nagpur
28	भंडारा	..	..	4	..	4	341	82	423	4	3	7	6	34	40	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	1	..	1	182	86	268	33	7	40	45	6	51	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	88	4	92	3	..	3	19	..	19	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		64	36	100	7,626	11,794	19,320	330	835	1,165	266	1,195	1,461	Maharashtra State		

तबता क्रमांक/TABLE No. 3.3 A (15.3)—contd.

अनु- क्रमांक	जिल्हा	मेंडुजा ज्वर Meningitis			पक्षघात Paralysis			दमा Asthama			पांथरीचे रोग Liver diseases			वाधक्य Senility			District		
		Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total			
		(99)	(100)	(101)	(102)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(108)	(109)	(110)	(111)	(112)	(113)		(2)	
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	4,148	4,148	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay		
2	ठाणे	..	23	23	62	133	195	286	619	905	33	153	186	1,814	558	2,372	Thane		
3	रायगड	..	7	14	21	39	49	88	103	36	139	12	23	35	2,452	289	2,741	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	2	19	21	228	58	286	338	24	362	23	11	34	3,410	279	3,689	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	1	9	10	229	29	258	550	39	589	49	31	80	2,283	86	2,369	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	..	23	23	142	82	224	940	320	1,260	14	55	69	4,487	1,238	5,725	Nashik	
7	धुळे	..	..	9	9	102	48	150	882	102	984	9	18	27	3,092	683	3,775	Dhule	
8	जळगाव	..	..	1	1	91	68	159	1,407	286	1,693	12	18	30	4,934	1,389	6,323	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	..	28	28	108	53	161	861	113	974	56	48	104	4,927	589	5,516	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	1	137	138	68	503	571	421	273	694	53	310	363	4,379	2,553	6,932	Pune	
11	सातारा	..	..	9	9	175	52	227	789	74	863	72	58	130	3,990	425	4,415	Satara	
12	सांगली	..	..	50	50	153	113	266	685	102	787	20	75	95	3,446	480	3,926	Sangli	
13	सोलापूर	..	..	3	39	42	72	131	203	481	469	950	37	190	227	3,668	735	4,403	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	1	64	65	363	223	586	1,747	277	2,024	15	117	132	3,676	791	4,467	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	24	24	47	42	89	289	58	347	9	64	73	1,648	220	1,868	Aurangabad	
16	जालना	..	..	2	2	13	7	20	90	22	112	3	7	10	716	70	786	Jalna	
17	परभणी	..	..	8	8	16	27	43	123	73	196	6	15	21	1,059	162	1,221	Parbhani	
18	बीड	..	..	15	15	23	50	73	226	44	270	10	21	31	1,529	102	1,631	Beed	
19	नांदेड	..	..	32	32	18	46	64	177	77	254	9	30	39	1,531	136	1,667	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	..	3	3	32	10	42	127	27	154	12	9	21	1,305	100	1,405	Osmanabad	
21	लातूर	..	..	15	15	11	7	18	135	24	159	12	12	24	1,232	61	1,293	Latur	
22	बुलढाणा	..	..	3	25	28	61	32	93	675	93	768	16	17	33	1,661	266	1,927	Buldana
23	अकोला	..	..	13	13	38	68	106	327	124	451	2	15	17	1,207	406	1,613	Akola	
24	अमरावती	..	..	2	48	50	56	73	129	505	246	751	3	106	109	1,240	181	1,421	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	31	31	22	46	68	338	155	493	7	42	49	918	268	1,186	Yavatmal	
26	वर्धा	..	..	12	12	27	19	46	385	77	462	..	19	19	669	125	794	Wardha	
27	नागपूर	..	..	153	153	39	236	275	230	430	660	7	131	138	855	1,810	2,665	Nagpur	
28	भंडारा	..	..	23	23	446	83	529	614	66	680	7	29	35	3,283	208	3,491	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	..	1	2	3	129	43	172	472	73	545	4	4	8	892	139	1,031	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	28	2	30	136	2	138	4	..	4	433	4	437	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	..	21	831	852	2,838	2,333	5,171	14,339	8,473	22,812	516	1,628	2,144	66,736	14,353	81,089	Maharashtra State	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3 A (15.3)—contd.

अनु- क्रमांक Seril No.	जिल्हा (२)	गर्भधारणा विषयक तक्रारी Complaints relating to pregnancies			अपरिपक्वता Prematurity			इतर सर्व कारणे All other causes			कारणे न सांगितलेले Causes not stated			एकूण मृत्यू Total deaths			District (2)	
		Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total		
		(114)	(115)	(116)	(117)	(118)	(119)	(120)	(121)	(122)	(123)	(124)	(125)	(126)	(127)	(128)		
1	बृहन्मुंबई	..	60	60	..	..	..	..	38,224	38,224	..	..	..	72,558	72,558	Greater Bombay		
2	ठाणे	..	15	19	34	11	259	270	2,591	2,178	4,769	291	559	850	6,342	7,382	13,724	Thane
3	रायगड	..	23	4	29	19	38	57	2,143	461	2,604	181	50	231	6,026	1,379	7,405	Raigad
4	रत्नागिरी	..	21	6	27	14	12	26	1,842	316	2,158	69	34	103	7,492	1,107	8,599	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	8	6	14	17	63	80	939	174	1,113	53	22	75	5,342	735	6,077	Sindhudurg
6	नाशिक	..	61	44	105	27	197	224	4,347	2,701	7,048	495	1,009	1,504	12,938	7,605	20,543	Nashik
7	धुळे	..	75	36	111	35	45	80	3,176	789	3,965	339	44	383	10,278	2,674	12,952	Dhule
8	जळगाव	..	60	24	84	129	21	150	3,704	1,052	4,756	564	148	712	14,548	4,068	18,616	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	77	39	116	62	166	228	2,509	1,063	3,572	497	138	635	11,416	3,103	14,519	Ahmadnagar
10	पुणे	..	31	32	63	96	1,120	1,216	2,496	4,217	6,713	320	701	1,021	9,355	16,456	25,811	Pune
11	सातारा	..	26	23	49	51	93	144	2,457	790	3,247	117	70	187	10,067	2,384	12,451	Satara
12	सांगली	..	44	56	100	22	207	229	1,566	1,611	3,177	66	195	261	7,774	4,071	11,845	Sangli
13	सोलापूर	..	61	75	136	71	241	312	3,126	1,653	4,779	212	705	917	9,529	6,000	15,529	Solapur
14	कोल्हापूर	..	36	25	61	17	407	421	2,270	1,087	3,357	193	241	434	10,500	5,174	15,674	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	40	41	81	12	159	171	2,001	1,064	3,065	327	95	422	4,994	2,432	7,426	Aurangabad
16	जालना	..	17	25	42	7	9	16	1,324	198	1,522	161	14	175	2,679	537	3,216	Jalna
17	परभणी	..	27	21	48	2	47	49	1,765	595	2,360	336	106	442	4,022	1,546	5,568	Parbhani
18	बीड	..	30	27	57	12	48	60	1,478	667	2,145	279	58	337	4,181	1,565	5,746	Beed
19	नांदेड	..	47	47	94	12	73	85	2,609	790	3,399	440	66	506	5,862	1,982	7,844	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	25	4	29	1	19	20	1,688	236	1,924	202	33	235	3,937	647	4,584	Osmanabad
21	लातूर	..	28	16	44	2	7	9	1,648	198	1,846	171	28	199	3,802	561	4,363	Latur
22	बुलढाणा	..	40	33	73	89	103	192	2,575	502	3,077	338	60	398	7,239	1,920	9,159	Buldana
23	अकोला	..	17	28	45	36	226	262	1,721	1,140	2,861	396	25	421	5,040	3,035	8,075	Akola
24	अमरावती	..	43	61	104	66	235	301	1,799	1,681	3,480	231	52	283	5,981	4,311	10,292	Amravati
25	यवतमाळ	..	27	20	47	9	52	61	1,881	829	2,710	228	33	261	5,448	2,398	7,846	Yavatmal
26	वर्धा	..	14	3	17	16	47	63	1,713	437	2,150	271	27	298	4,316	1,257	5,573	Wardha
27	नागपूर	..	23	17	40	8	418	426	2,111	3,217	5,328	443	341	784	4,948	10,718	15,666	Nagpur
28	भंडारा	..	55	74	129	46	92	138	3,588	776	4,364	493	30	523	11,687	2,234	13,921	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	20	34	54	9	23	32	2,218	500	2,718	225	50	275	6,062	1,424	7,486	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	19	..	19	5	..	5	872	25	897	94	2	96	2,785	50	2,835	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,012	900	1,912	900	4,427	5,327	64,157	69,171	1,33,328	8,032	4,936	12,968	2,04,590	1,71,313	3,75,903	Maharashtra State	

आधार.—संचालक, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Public Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवन विषयक साहिली/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3-B (15.3)

प्रमुख कारणांनुसार मृत्युंची महाराष्ट्रातील जिल्हावार संख्या/Number of deaths by principal causes in districts of Maharashtra (1985-86)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	विषमज्वर Typhoid			गोवर Measles			शीतज्वर Influenza			इतर ज्वर Other fevers			District (2)
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नागरी Urban (7)	एकूण Total (8)	ग्रामीण Rural (9)	नागरी Urban (10)	एकूण Total (11)	ग्रामीण Rural (12)	नागरी Urban (13)	एकूण Total (14)	
1	बृहन्मंबई	..	40	40	..	423	423	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	3	9	61	11	72	..	..	..	285	193	478	Thane
3	रायगड	..	5	8	43	4	47	..	..	..	276	12	288	Raigad
4	रत्नागिरी	..	10	10	23	..	23	..	..	..	484	9	493	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	3	3	4	2	6	..	..	..	276	6	282	Sindhudurg
6	नाशिक	..	14	20	111	27	138	..	..	..	701	117	818	Nashik
7	धुळे	..	18	22	128	13	141	..	1	1	1,360	54	1,414	Dhule
8	जळगांव	..	17	20	169	9	178	..	..	..	2,127	151	2,278	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	37	49	52	5	57	..	..	..	420	6	426	Ahmadnagar
10	पुणे	..	2	18	35	38	73	..	..	..	159	28	187	Pune
11	सातारा	..	10	14	23	1	24	..	..	..	360	17	377	Satara
12	सांगली	..	18	23	13	2	15	..	..	..	223	11	234	Sangli
13	सोलापूर	..	11	20	67	9	76	..	..	..	270	206	476	Solapur
14	कोल्हापूर	..	12	20	32	4	36	..	2	2	307	31	338	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	10	11	74	19	93	..	..	..	136	5	141	Aurangabad
16	जालना	..	11	13	53	8	61	..	..	..	93	3	96	Jalna
17	परभणी	..	31	45	78	6	84	..	..	..	292	33	325	Parbhani
18	बीड	..	25	31	36	6	42	..	..	..	124	8	132	Beed
19	नांदेड	..	34	39	74	5	79	..	..	..	251	59	310	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	9	9	34	3	37	..	..	..	61	7	68	Osmanabad
21	लातूर	..	13	16	57	5	62	..	..	..	109	2	111	Latur
22	बुलढाणा	..	29	31	80	5	85	..	..	..	840	204	1,044	Buldana
23	अकोला	..	9	15	21	2	23	..	..	..	441	68	509	Akola
24	अमरावती	..	43	62	20	3	23	..	..	..	936	117	1,053	Amravati
25	यवतमाळ	..	31	46	43	5	48	..	..	..	1,609	97	1,706	Yavatmai
26	वर्धा	..	40	44	3	1	4	1	..	1	803	8	811	Wardha
27	नागपूर	..	23	67	5	32	37	..	..	..	769	196	965	Nagpur
28	भंडारा	..	117	126	11	..	11	3	..	3	1,747	52	1,799	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	44	46	19	8	27	..	..	..	1,460	71	1,531	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	19	20	8	..	8	..	..	..	958	..	958	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	648	897	1,377	656	2,033	4	3	7	17,878	1,771	19,649	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3-B (15.3)—contd.

A-245-53

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	फुफ्फुस वाह Pneumonia			क्षय Tuberculosis			डांग्या खोकला Whooping-Cough			हृदय Gastro			District (2)
		ग्रामीण Rural (15)	नागरी Urban (16)	एकूण Total (17)	ग्रामीण Rural (18)	नागरी Urban (19)	एकूण Total (20)	ग्रामीण Rural (21)	नागरी Urban (22)	एकूण Total (23)	ग्रामीण Rural (24)	नागरी Urban (25)	एकूण Total (26)	
1	बृहन्मुंबई	..	7,004	7,004	..	8,013	8,013	..	2	2	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	14	239	253	292	500	792	..	..	..	6	75	81	Thane
3	रायगड	1	23	24	183	44	227	..	..	..	12	3	15	Raigad
4	रत्नागिरी	7	18	25	287	52	339	..	..	..	1	2	3	Ratnagiri
5	सिंधुदूर्ग	10	51	61	221	42	263	2	..	2	..	2	2	Sindbudurg
6	नाशिक	27	69	96	310	246	556	..	..	..	9	28	37	Nashik
7	धुळे	45	50	95	527	137	664	..	..	..	4	14	18	Dhule
8	जळगांव	68	28	96	532	130	662	1	..	1	10	2	12	Jalgaon
9	अहमदनगर	44	87	131	331	148	479	1	..	1	7	37	44	Ahmednagar
10	पुणे	13	787	800	268	779	1,047	..	1	1	1	277	278	Pune
11	सातारा	60	82	142	307	111	418	1	..	1	3	23	26	Satara
12	सांगली	21	166	187	270	143	413	1	..	1	1	49	50	Sangli
13	सोलापूर	22	156	178	305	367	672	2	..	2	15	28	43	Solapur
14	कोल्हापूर	12	174	186	296	327	623	..	..	..	3	34	37	Kolhapur
15	औरंगाबाद	18	82	100	124	143	267	..	..	..	4	36	40	Aurangabad
16	जालना	5	51	56	87	78	165	..	..	..	3	6	9	Jalna
17	परभणी	8	17	25	149	85	234	..	1	1	7	11	18	Parbhani
18	बीड	3	22	25	108	61	169	..	..	..	9	27	36	Beed
19	नांदेड	5	20	25	229	138	367	1	..	1	1	..	1	Nanded
20	उस्मानाबाद	5	21	26	70	29	99	..	..	..	7	4	11	Osmanabad
21	लातूर	1	40	41	84	36	120	..	1	1	4	4	8	Latur
22	बुलढाणा	84	50	134	287	202	489	..	1	1	51	2	53	Buldana
23	अकोला	21	35	56	233	251	484	..	..	..	1	22	23	Akola
24	अमरावती	22	147	169	197	308	505	2	..	2	14	37	51	Amravati
25	यवतमाळ	53	90	143	194	185	379	..	..	..	20	28	48	Yavatmal
26	वर्धा	26	26	52	56	46	102	..	..	..	27	17	44	Wardha
27	नागपूर	39	291	330	94	600	694	..	..	..	9	75	84	Nagpur
28	भंडारा	137	83	220	332	169	501	..	..	..	14	54	68	Bhandara
29	चंद्रपूर	45	50	95	205	71	276	..	..	..	4	13	17	Chandrapur
30	गडचिरोली	13	..	13	104	6	110	..	..	..	..	..	..	Gadhchiroli
महाराष्ट्र राज्य		829	9,959	10,788	6,682	13,447	20,129	11	6	17	247	910	1,157	Maharashtra State

संख्या क्रमांक/TABLE No. 3.3.B (15.3)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पटकी Cholera			आमांश Dysentery			अतिसार Diarriahea			हृदय विकार Heart attack			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	3,970	3,970	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	6	..	6	9	29	38	129	53	182	174	881	1,055	Thane
3	रायगढ	7	..	7	8	3	11	66	14	80	116	137	253	Raigad
4	रत्नागिरी	1	..	1	6	..	6	90	13	103	222	80	302	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	16	6	22	27	5	32	281	92	373	Sindhudurg
6	नाशिक	5	..	5	4	6	10	229	44	273	337	543	880	Nashik
7	धुळे	2	1	3	6	2	8	171	16	187	179	156	335	Dhule
8	जळगांव	5	..	5	4	2	6	134	32	166	286	220	506	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	..	2	7	4	11	101	56	157	346	256	602	Ahmadnagar
10	पुणे	6	7	13	2	18	20	165	768	933	203	1,918	2,121	Pune
11	सातारा	..	..	..	4	2	6	153	25	178	403	203	606	Satara
12	सांगली	..	..	..	4	9	13	118	11	129	353	336	689	Sangli
13	सोलापूर	..	2	2	1	44	45	60	37	97	181	392	573	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	3	12	15	135	50	185	511	560	1,071	Kolhapur
15	औरंगाबाद	4	..	4	6	4	10	32	49	81	81	253	334	Aurangabad
16	जालना	3	4	7	9	4	13	8	4	12	53	57	110	Jalna
17	परभणी	..	1	1	1	1	2	32	11	43	40	108	148	Parbhani
18	बीड	3	..	3	..	1	1	38	3	41	38	81	119	Beed
19	नांदेड	..	..	..	2	..	2	22	2	24	48	68	116	Nanded
20	उस्मानाबाद	4	..	4	..	..	..	39	5	44	31	42	73	Osmanabad
21	लातूर	3	..	3	2	2	4	25	33	58	27	71	98	Latur
22	बुलढाणा	1	..	1	4	3	7	188	60	248	85	104	189	Buldana
23	अकोला	1	..	1	7	1	8	157	35	192	87	253	340	Akola
24	अमरावती	3	4	7	56	32	88	307	150	457	121	209	330	Amravati
25	यवतमाळ	8	..	8	1	5	6	207	45	252	57	151	208	Yavatmal
26	वर्धा	1	1	2	6	9	15	162	15	177	39	162	201	Wardha
27	नागपूर	1	6	7	1	32	33	64	86	150	66	540	606	Nagpur
28	भंडारा	11	1	12	14	3	17	138	11	149	181	142	323	Bhandara
29	चंद्रपूर	5	..	5	6	2	8	273	36	309	95	178	273	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	1	..	1	167	..	167	19	4	23	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	82	27	109	190	236	426	3,437	5,639	9,076	4,660	8,197	12,857	Maharashtra State

तबला क्रमांक/TABLE No. 3.3.B (15.3)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	घटसर्प Diphtheria			पोलियो Polio			कुष्ठरोग Leprosy			कर्करोग Cancer			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	15	15	..	156	156	..	40	40	..	3,736	3,736	Greater Bombay
2	ठाणे	..	1	1	2	2	4	15	1	16	84	168	252	Thane
3	रायगड	..	1	1	2	2	4	6	3	9	44	25	69	Raigad
4	रत्नागिरी	..	2	2	4	..	..	4	1	5	117	8	125	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	1	1	2	3	..	3	136	18	154	Sindhudurg
6	नाशिक	..	4	4	3	1	4	15	5	20	192	144	336	Nashik
7	धुळे	..	..	2	2	3	5	19	2	21	160	85	245	Dhule
8	जळगांव	..	7	8	7	..	7	27	4	31	257	92	349	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	3	7	5	1	6	14	3	17	386	69	455	Ahmadnagar
10	पुणे	..	5	7	4	19	23	8	5	13	189	573	762	Pune
11	सातारा	..	4	4	6	1	7	16	2	18	246	53	299	Satara
12	सांगली	..	..	3	2	3	5	9	2	11	290	106	396	Sangli
13	सोलापूर	..	14	16	2	26	28	37	12	49	222	239	461	Solapur
14	कोल्हापूर	..	2	5	3	8	11	17	3	20	344	167	511	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	3	1	..	1	2	1	3	69	80	149	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	1	1	2	2	1	3	37	22	59	Jalna
17	परभणी	..	2	2	2	..	2	14	2	16	47	49	96	Parbhani
18	बीड	..	..	..	1	1	2	13	1	14	62	27	89	Beed
19	नांदेड	..	6	6	2	..	2	11	..	11	71	38	109	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	16	3	19	42	11	53	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	1	1	12	..	12	38	18	56	Latur
22	बुलढाणा	..	5	7	2	..	2	18	4	22	134	39	173	Buldana
23	अकोला	..	1	1	2	2	4	12	1	13	162	81	243	Akola
24	अमरावती	..	1	5	1	..	1	13	1	14	144	110	254	Amravati
25	यवतमाळ	..	7	8	1	3	4	13	1	14	81	48	129	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	10	1	11	35	29	64	Wardha
27	नागपूर	..	1	5	1	8	9	9	6	15	25	351	376	Nagpur
28	भंडारा	..	1	3	10	1	11	9	4	13	112	40	152	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	17	18	3	1	4	25	2	27	71	41	112	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	1	1	1	..	1	8	..	8	21	4	25	Gadhchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	84	136	67	241	308	377	111	488	3,818	6,471	10,289	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3-B (15.3)—contd.

अनुक्र.मांक Serial No.	जिल्हा	घनुवांत Tetanus			कावीळ Jaundice			आलर्क Rabies			आत्महत्या Suicide			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	52	52	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	13	13	26	28	38	66	18	2	19	17	36	Thane
3	रायगड	..	9	14	23	24	6	30	5	..	6	4	10	Raigad
4	रत्नागिरी	..	11	7	18	44	2	46	..	..	6	2	8	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	10	6	16	41	6	47	2	..	6	2	8	Sindhudurg
6	नाशिक	..	35	25	60	62	41	103	12	5	12	9	21	Nashik
7	धुळे	..	20	40	60	32	13	45	14	5	20	7	27	Dhule
8	जळगांव	..	22	8	30	69	24	93	11	6	15	1	16	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	43	23	66	62	24	86	12	11	34	3	37	Ahmadnagar
10	पुणे	..	7	45	52	30	33	63	7	25	30	15	45	Pune
11	सातारा	..	24	8	32	61	13	74	3	1	55	22	77	Satara
12	सांगली	..	10	18	28	28	13	41	3	9	33	4	37	Sangli
13	सोलापूर	..	23	57	80	89	31	120	12	9	42	11	53	Solapur
14	कोल्हापूर	..	10	12	22	32	31	63	6	10	22	11	33	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	7	26	33	16	6	22	8	2	6	2	8	Aurangabad
16	जालना	..	10	17	27	3	5	8	4	2	14	..	14	Jalna
17	परभणी	..	22	30	52	20	6	26	11	5	22	2	24	Parbhani
18	बीड	..	8	17	25	7	4	11	16	4	13	2	15	Beed
19	नांदेड	..	33	25	58	32	3	35	12	..	44	1	45	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	12	4	16	18	4	22	5	..	29	1	30	Osmanabad
21	लातूर	..	21	21	42	20	16	36	11	2	17	1	18	Latur
22	बुलढाणा	..	22	34	56	19	5	24	12	1	38	3	41	Buldhana
23	अकोला	..	11	75	86	14	9	23	5	1	36	7	43	Akola
24	अमरावती	..	24	51	75	20	9	29	15	25	48	3	51	Amravati
25	यवतमाळ	..	32	46	78	57	8	65	6	4	51	23	74	Yavatmal
26	वर्धा	..	17	9	26	9	3	12	3	4	34	8	42	Wardha
27	नागपूर	..	15	82	97	4	36	40	7	13	20	39	59	Nagpur
28	भंडारा	..	31	33	64	10	3	13	9	5	20	2	22	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	34	13	47	8	8	16	6	6	10	7	17	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	16	..	16	1	..	1	3	..	6	..	6	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	552	759	1,311	860	400	1,260	238	209	708	209	917	Maharashtra State

दुखापतीचा तपशील/Details of Injuries

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	भाजणे Accidental Burns			बुडणे Drowning			अन्नामधील विषबाधा व्यतिरिक्त इतर विषबाधा Accidental poisoning other than food poisoning			वाहतूकीचे अपघात Traffic Accidents			District	
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		
(1)	(2)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	317	317	..	..	..	..	855	855	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	21	258	279	58	50	108	7	4	11	30	30	Thane	
3	रायगड	..	20	33	53	44	13	57	3	3	6	16	9	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	15	14	29	63	10	73	6	2	8	10	5	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	15	20	35	52	2	54	5	2	7	10	..	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	35	154	189	76	18	94	6	11	17	59	36	Nashik	
7	धुळे	..	19	192	211	31	5	36	..	15	15	23	11	Dhule	
8	जळगांव	..	32	118	150	55	14	69	1	1	2	34	45	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	63	121	184	225	14	239	7	9	16	88	13	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	33	656	689	113	73	186	3	24	27	45	10	Pune	
11	सातारा	..	59	56	115	162	17	179	12	10	22	90	7	Satara	
12	सांगली	..	17	100	117	89	3	92	5	8	13	28	6	Sangli	
13	सोलापूर	..	38	59	97	141	29	170	2	1	3	44	12	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	22	75	97	113	25	138	2	10	12	26	10	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	18	20	38	49	1	50	6	2	8	4	6	Aurangabad	
16	जालना	..	5	34	39	26	..	26	3	1	4	6	1	Jalna	
17	परभणी	..	9	47	56	45	7	52	4	3	7	5	3	Parbhani	
18	बीड	..	18	77	95	56	1	57	1	..	1	11	5	Beed	
19	नांदेड	..	21	26	47	67	2	69	7	3	10	16	2	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	14	32	46	51	3	54	2	4	6	7	3	Osmanabad	
21	लातूर	..	10	20	30	51	1	52	3	2	5	10	5	Latur	
22	बुलढाणा	..	22	75	97	70	7	77	14	7	21	7	6	Buldana	
23	अकोला	..	9	211	220	38	9	47	5	16	21	8	20	Akola	
24	अमरावती	..	24	213	237	53	7	60	12	31	43	9	8	Amravati	
25	यवतमाळ	..	32	65	97	52	17	69	10	9	19	10	3	Yavatmal	
26	वर्धा	..	23	46	69	69	4	73	15	7	22	15	3	Wardha	
27	नागपूर	..	29	400	429	66	54	120	12	23	35	29	70	Nagpur	
28	भंडारा	..	32	34	66	172	6	178	3	1	4	20	9	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	16	46	62	70	15	85	3	5	8	10	17	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	12	..	12	40	..	40	2	..	2	7	..	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	..	683	3,202	3,885	2,197	724	2,921	161	214	375	677	1,210	1,887	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3-B (15.3)—contd.

		दुखापतीचा तपशील/Details of injuries															District	
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	इतर वर्गीकरण न केलेले अपघात Other Accidents elsewhere classified			मनुष्य वध Homicide			सर्प दंश Snake bite			रानटी जनावरे Wild beasts			सापाव्यतिरिक्त इतर विषारी प्राणी दंश Other than snake bites				
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		
		(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	(89)		
(1)	(2)	(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	(89)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	4,389	..	6	6	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	74	198	13	4	17	67	13	80	..	..	..	7	..	7	Thane	
3	रायगड	..	52	46	5	1	6	23	3	26	..	..	..	28	13	41	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	29	28	4	..	4	28	4	32	1	..	1	17	6	23	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	30	8	3	..	3	24	6	30	..	..	..	1	..	1	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	119	99	6	2	8	100	16	116	1	..	1	..	2	2	Nashik	
7	धुळे	..	46	86	10	4	14	64	6	70	..	..	..	..	..	..	Dhule	
8	जळगांव	..	64	65	5	3	8	62	8	70	..	..	..	..	..	..	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	89	70	16	1	17	38	6	44	..	..	..	4	2	6	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	73	569	6	3	41	10	51	..	..	..	..	..	1	1	Pune	
11	सातारा	..	81	43	11	2	13	35	8	43	1	..	1	..	..	..	Satara	
12	सांगली	..	46	61	7	..	7	20	7	27	..	..	..	1	1	2	Sangli	
13	सोलापूर	..	71	65	21	1	22	67	4	71	..	..	..	2	2	4	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	75	108	11	2	13	28	13	41	..	..	..	1	1	2	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	66	34	2	2	4	11	1	12	..	..	..	2	..	2	Aurangabad	
16	जालना	..	24	7	3	..	3	15	6	21	..	..	..	..	..	..	Jalna	
17	परभणी	..	40	18	2	..	2	29	7	36	1	..	1	..	..	..	Parbhani	
18	बीड	..	41	11	..	..	..	28	8	36	..	..	..	..	4	4	Beed	
19	नांदेड	..	32	29	6	1	7	57	4	61	..	..	..	3	..	3	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	41	17	6	..	6	24	1	25	..	..	..	..	..	..	Osmanabad	
21	लातूर	..	43	12	2	2	4	37	4	41	..	..	..	..	1	1	Latur	
22	बुलढाणा	..	54	22	5	1	6	20	5	25	..	..	..	4	..	4	Buldhana	
23	अकोला	..	42	51	9	1	10	29	4	33	..	..	..	..	..	..	Akola	
24	अमरावती	..	48	47	10	1	11	40	10	50	..	..	..	1	1	2	Amravati	
25	यवतमाळ	..	29	20	5	6	11	36	7	43	..	..	..	..	..	..	Yavatmal	
26	वर्धा	..	32	17	5	4	9	21	6	27	..	..	..	..	..	..	Wardha	
27	नागपूर	..	47	242	11	32	43	23	15	38	..	..	..	..	..	..	Nagpur	
28	भंडारा	..	54	23	17	2	19	29	2	31	..	..	..	2	..	2	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	32	19	6	1	7	21	1	22	..	..	..	..	..	..	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	17	2	7	..	7	15	..	15	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		..	1,491	6,406	7,897	214	82	296	1,032	185	1,217	4	..	4	73	34	107	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3-B (15.3)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण दुखापती Total of injuries			मधुमेह Diabetes			रक्त क्षय Anaemia			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(90)	(91)	(92)	(93)	(94)	(95)	(96)	(97)	(98)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	5,567	5,567	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	296	574	870	6	86	92	1	104	105	Thane
3	रायगड	197	125	322	5	9	14	3	19	22	Raigad
4	रत्नागिरी	179	71	250	12	8	20	7	5	12	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	146	40	186	16	5	21	10	13	23	Sindhudurg
6	नाशिक	414	347	761	21	42	63	5	33	38	Nashik
7	धुळे	213	326	539	6	15	21	5	12	17	Dhule
8	जळगाव	268	255	523	16	14	30	19	6	25	Jalgaon
9	अहमदनगर	564	239	803	31	26	57	8	38	46	Ahmadnagar
10	पुणे	344	1,361	1,705	17	242	259	4	186	190	Pune
11	सातारा	506	165	671	23	26	49	12	29	41	Satara
12	सांगली	246	190	430	31	79	110	1	34	35	Sangli
13	सोलापूर	428	184	612	18	64	82	3	121	124	Solapur
14	कोल्हापूर	300	255	555	32	67	99	38	159	197	Kolhapur
15	औरंगाबाद	164	68	232	4	24	28	4	46	50	Aurangabad
16	जालना	96	49	145	4	8	12	1	9	10	Jalna
17	परभणी	157	87	244	4	2	6	2	4	6	Parbhani
18	बीड	168	108	276	4	8	12	2	10	12	Beed
19	नांदेड	253	68	321	11	..	11	9	3	12	Nanded
20	उस्मानाबाद	174	61	235	4	3	7	3	12	15	Osmanabad
21	लातूर	173	48	221	..	7	7	1	9	10	Latur
22	बुलढाणा	234	126	360	1	10	11	14	24	38	Buldana
23	अकोला	176	319	495	5	5	10	1	26	27	Akola
24	अमरावती	245	321	566	11	12	23	4	45	49	Amravati
25	यवतमाळ	225	150	375	31	19	50	9	21	30	Yavatmal
26	बर्धा	214	95	309	6	3	9	11	12	23	Wardha
27	नागपूर	237	875	1,112	3	92	95	3	88	91	Nagpur
28	भंडारा	349	79	428	9	4	13	2	42	44	Bhandara
29	चंद्रपूर	168	111	279	41	10	51	9	8	17	Chandrapur
30	गडचिरोली	106	2	108	13	..	13	4	..	4	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		7,240	12,266	19,506	385	890	1,275	195	1,118	1,313	Maharashtra State

तबला क्रमांक/TABLE No. 3.3-B (15.3)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मेंदूचा ज्वर			पक्षाघात			दमा			पांथरीचे रोग			District	
		Meningitis			Paralysis			Asthama			Liver diseases				
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		
(1)	(2)	(99)	(100)	(101)	(102)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(108)	(109)	(110)	(2)	
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	3,440	3,440	..	..	..	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	..	21	21	91	111	202	287	541	828	35	123	158	Thane
3	रायगड	..	3	17	20	35	35	70	114	25	139	16	21	37	Raigad
4	रत्नागिरी	..	1	7	8	202	47	249	364	16	377	38	23	61	Ratnagiri
5	सिधुदुर्ग	..	2	5	7	210	35	245	512	57	569	49	18	67	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	19	19	126	83	209	853	215	1,068	19	57	76	Nashik
7	धुळे	..	3	2	5	127	47	174	926	127	1,053	12	18	30	Dhule
8	जळगांव	..	3	2	5	121	48	169	1,443	262	1,725	16	19	35	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	21	21	142	67	209	771	87	858	39	71	110	Ahmadnagar
10	पुणे	..	..	130	130	70	334	404	342	261	603	28	317	345	Pune
11	सातारा	..	..	22	22	162	70	232	644	47	691	79	56	135	Satara
12	सांगली	..	..	45	45	143	123	266	576	78	654	15	83	98	Sangli
13	सोलापूर	..	..	25	25	98	141	239	478	492	970	39	146	185	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	53	53	338	184	522	1,577	280	1,857	20	101	121	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	35	35	31	56	87	260	50	310	3	37	40	Aurangabad
16	जालना	..	..	17	17	14	24	38	156	22	178	2	18	20	Jalna
17	परभणी	..	..	13	13	11	13	24	187	94	281	5	10	15	parbhani
18	बीड	..	..	25	25	17	37	54	239	51	290	12	17	29	Beed
19	नांदेड	..	..	12	12	18	29	47	212	96	308	7	29	36	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	19	17	36	114	34	148	7	6	13	Osmanabad
21	लातूर	..	..	12	12	9	12	21	163	34	197	13	8	21	Latur
22	बुलढाणा	..	1	20	21	54	27	81	721	92	813	15	21	36	Buldana
23	अकोला	..	1	11	12	41	79	120	337	134	471	9	14	23	Akola
24	अमरावती	..	3	43	46	58	92	150	563	215	778	8	72	80	Amravati
25	यवतमाळ	..	2	24	26	12	45	57	346	149	495	9	34	43	Yavatmal
26	वर्धा	..	2	5	7	24	16	40	406	63	469	1	10	11	Wardha
27	नागपूर	..	..	97	97	61	248	309	230	346	576	10	127	137	Nagpur
28	भंडारा	..	2	23	25	513	83	596	573	73	646	7	19	26	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	6	6	119	46	165	524	65	589	5	10	15	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	34	2	36	168	5	173	..	1	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	23	712	735	2,900	2,151	5,051	14,103	7,451	21,554	518	1,486	2,004	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वार्धक्य Senility			गरोदरपणातील रोग Complaints relating to pregnancy			अपरिपक्वता Pre-maturity			सर्व इतर कारणे All other causes			District	
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		
(1)	(2)	(111)	(112)	(113)	(114)	(115)	(116)	(117)	(118)	(119)	(120)	(121)	(122)	(2)	
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	179	179	..	..	..	..	40,522	40,522	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	668	2,548	35	23	58	17	224	241	3,100	2,842	5,942	Thane	
3	रायगड	..	2,334	3,635	27	5	32	13	41	55	2,243	586	2,829	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	3,366	236	3,602	19	2	21	11	14	2,159	428	2,587	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	2,137	89	2,226	14	5	19	8	76	1,040	183	1,223	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	4,273	1,165	5,438	66	46	112	45	218	4,309	3,379	4,688	Nashik	
7	धुळे	..	3,452	606	4,058	76	24	100	39	53	3,985	1,020	5,005	Dhule	
8	जळगांव	..	5,247	1,475	6,722	84	31	115	16	142	3,991	1,515	5,006	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	4,758	588	5,346	75	38	114	61	178	2,667	1,230	3,897	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	4,195	2,595	6,790	27	26	53	80	1,024	1,104	2,426	5,611	8,037	Pune
11	सातारा	..	3,848	394	4,242	42	19	61	55	96	2,493	929	3,422	Satara	
12	सांगली	..	3,031	498	3,529	40	44	84	27	144	1,573	2,171	3,744	Sangli	
13	सोलापूर	..	3,534	740	4,274	75	58	133	65	217	3,323	2,101	5,424	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	3,522	888	4,410	24	37	61	31	374	2,237	1,613	3,850	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	1,813	161	1,974	48	40	88	24	116	2,207	1,214	3,421	Aurangabad	
16	जालना	..	1,001	72	1,073	30	16	46	14	30	1,687	372	2,059	Jalna	
17	परभणी	..	1,516	161	1,677	48	17	65	16	50	2,642	726	3,368	Parbhani	
18	बीड	..	1,676	115	1,791	36	31	67	7	50	1,628	892	2,520	Beed	
19	नांदेड	..	1,909	159	2,068	59	54	113	11	43	3,305	1,256	4,561	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	1,423	130	1,553	33	4	37	4	13	1,682	279	1,961	Osmanabad	
21	लातूर	..	1,479	43	1,522	29	9	38	3	5	1,941	280	2,221	Latur	
22	बुलढाणा	..	1,967	242	2,209	44	35	79	79	82	2,926	800	3,726	Buldana	
23	अकोला	..	1,357	511	1,868	28	12	40	27	257	2,180	1,616	3,796	Akola	
24	अमरावती	..	1,504	215	1,719	39	52	91	61	187	2,376	2,253	4,629	Amravati	
25	यवतमाळ	..	1,342	302	1,644	22	27	49	27	73	2,657	1,474	4,131	Yavatmal	
26	वर्धा	..	827	190	1,017	11	7	18	20	19	2,173	503	2,676	Wardha	
27	नागपूर	..	1,062	1,935	2,997	13	50	63	9	283	2,306	4,236	6,542	Nagpur	
28	भंडारा	..	3,420	280	3,700	58	65	123	34	53	4,095	1,193	5,288	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	1,068	136	1,204	44	39	83	8	30	2,512	832	3,344	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	575	17	592	23	..	23	5	..	1,187	23	1,204	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	..	69,516	14,912	84,428	1,170	995	2,165	928	3,973	4,901	73,044	82,079	1,55,123	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3-B (15.3)—contd.

क्रमक्रमांक Serial No, (1)	जिल्हा (2)	कारणे न सांगितलेले Causes not stated			एकूण मृत्यू Total deaths			District (2)
		ग्रामीण Rural (123)	नागरी Urban (124)	एकूण Total (125)	ग्रामीण Rural (126)	नागरी Urban (127)	एकूण Total (128)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	73,159	73,159	Greater Bombay
2	ठाणे	319	677	996	7,206	8,208	15,414	Thane
3	रायगड	203	25	228	6,002	1,502	7,504	Raigad
4	रत्नागिरी	76	51	127	7,740	1,102	8,842	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	39	10	49	5,216	773	5,989	Sindhudurg
6	नाशिक	400	716	1,116	12,601	7,627	20,228	Nashik
7	धुळे	361	59	420	11,892	2,907	14,799	Dhule
8	जळगांव	548	142	690	15,655	4,497	20,152	Jalgaon
9	अहमदनगर	461	210	671	11,451	3,539	14,990	Ahmadnagar
10	पुणे	355	607	962	8,992	18,033	27,025	Pune
11	सातारा	126	76	202	9,674	2,475	12,149	Satara
12	संगली	89	171	260	7,136	4,546	11,682	Sangli
13	सोलापूर	242	757	999	9,636	6,673	16,309	Solapur
14	कोल्हापूर	193	220	413	10,037	5,669	15,706	Kolhapur
15	औरंगाबाद	377	72	449	5,527	2,631	8,158	Aurangabad
16	जालना	229	42	271	3,616	944	4,560	Jalna
17	परभणी	405	192	597	5,749	1,749	7,498	Parbhani
18	बीड	280	222	502	4,560	1,835	6,395	Beed
19	नांदेड	470	74	544	7,098	2,186	9,284	Nanded
20	उस्मानाबाद	169	35	204	3,985	727	4,712	Osmanabad
21	लातूर	218	89	307	4,456	811	5,267	Latur
22	बुलढाणा	418	73	491	8,335	2,270	10,605	Buldana
23	अकोला	383	23	406	5,730	3,849	9,579	Akola
24	अमरावती	285	108	393	7,096	4,841	11,937	Amravati
25	यवतमाळ	406	36	442	7,508	3,086	10,594	Yavatmal
26	वर्धा	241	81	322	5,174	1,339	6,513	Wardha
27	नागपूर	564	482	1,046	5,631	11,261	16,892	Nagpur
28	भंडारा	561	33	594	12,510	2,559	15,069	Bhandara
29	चंद्रपूर	328	101	429	7,146	1,897	9,043	Chandrapur
30	गडचिरोली	148	6	154	3,598	71	3,669	Gadhchiroli
महाराष्ट्र राज्य		8,894	5,390	14,284	2,20,957	1,82,766	4,03,723	Maharashtra State

आस्त्र:—संचालक, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Director of Health Service, Government of Maharashtra, Pune.

4. गृहनिर्माण

४. घरबांधणी :

४.१ या विभागात १९८१ च्या जनगणनेनुसार घरबांधणीविषयी गोळा करण्यात आलेली माहिती देण्यात आली आहे.

४.२ "घर" म्हणजे वस्ती असलेले किंवा वस्ती नसलेले निवास-गृह, दुकान, दुकान व निवासी (संमिश्र) उद्योगधंद्यांचे ठिकाण व कार्यशाळा इत्यादीसाठी असलेले एखादे बांधकाम किंवा त्याचा भाग ज्याला रस्त्यावरून, सार्वजनिक जिन्यावरून, शिवारातून किंवा मुख्य दरवाजातून प्रवेश करता येण्यासारखे प्रवेशद्वार आहे, असे ठिकाण होय. तक्ता क्रमांक २५.२ मध्ये घराच्या वापरानुसार जनगणना झालेल्या एक हजार कुटुंबांचे वापरात असलेल्या खोल्यांचे संख्येनुसार वर्गीकरण दिले आहे व ते २० टक्के नमुन्यावर आधारित आहे. चार भिती व डोक्यावर छप्पर असून प्रवेशद्वार आहे आणि ज्याचा आकार कमीतकमी ६ × ६ फूट असेल अशा जागेस "खोली" म्हणतात. बंद न केलेली छपरी, स्वयंपाकाची खोली, भांडार, गॅरेज, गुरांचा गोठा किंवा ज्या खोलीचा आकार ६ × ६ पेक्षा कमी आहे अशी जागा खोली म्हणून गणली जात नाही. कुटुंबातील व्यक्ती अशा प्रकारच्या कोणत्याही जागी राहत असल्यास ती नियमानुसार "खोलीत" रहाते असे समजले जात नाही. "कुटुंब" म्हणजे एकाच घरात एकत्र राहणाऱ्या आणि त्याच ठिकाणी शिजवलेले भोजन घेणाऱ्या व्यक्तींचा समूह, कुटुंबातील कोणत्याही व्यक्तीस कामकाजाच्या निकडीमुळे असे करणे शक्य नसले तरी, त्या व्यक्तीस त्या कुटुंबातील गणले जाते. ह्यातील माहिती फक्त कुटुंबसंस्थेपुरतीच मर्यादित आहे. संस्थांतील कुटुंबे उदा. वसतीगृहे, राहण्याची व जेवणाची सोय असलेल्या खाणावळी, तुंब, दवाखाने इ. ठिकाणी राहणाऱ्या व्यक्तींचा समूह जरी "कुटुंब" संज्ञेच्या व्याख्येत बसत असला तरी त्याचा त्यात समावेश करण्यात येत नाही.

HOUSING

4. Housing :

4.1 This section gives data on housing collected through 1981 Census.

4.2 In the 1981 Census "House" was defined as a structure or part of a structure (inhabited or vacant) or a dwelling, a shop, a shop-cum-dwelling or a place of business, workschool, etc. with a separate entrance whether that separate entrance led directly to the street or to a common staircase, court-yard or a gate. The classification of houses according to the purpose for which they were used and the distribution of 1,000 census house-holds by the number of rooms occupied is given in table No. 24.2 which is based on 20 per cent sample. A room has four walls with a door way and a roof overhead and of at least 6' × 6' dimensions. Unenclosed verandah, kitchen, store, garage and cattle-shed or places of sizes smaller than 6' × 6' are not treated as rooms. Households residing in any one of such places are treated as having no regular room. A 'household' is a group of persons who commonly live together in the same house and take their meals from a common mess unless exigencies of work prevent any of them from doing so. Material presented here is restricted only to the family type of households. Institutional households, i. e. groups of persons residing in hostels, boardings, prisons, hospitals, etc. who otherwise satisfy the definition of household are not included here.

4. घरबांधणी/
तक्ता क्रमांक/
घरांची वापरानुसार केलेली वर्गबारी/
जनगणना/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	जनगणनेनुसार घरांची संख्या Total Number of census houses	घरांची यादी करतवेळी रिकामी आढळलेली घरे Census houses vacant at the time of house listing	वापरातील Occupied				हॉटेल, सराई, धर्मशाळा, प्रवासी घरे आणि तपासणी घरे Hotels, sarais, dharmashalas, tourist homes and inspection houses
					निवासी Residence	दुकाने व निवासी Shop-cum-residence	घरगुती धंदे धरून वर्कशाप व निवासी Workshop-cum-residence including household industry		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1	बृहन्मुंबई	ए	20,61,310	1,22,865	15,84,745	19,755	11,665	1,100	
		भा	..	..	..	..	..	..	
		ना	20,61,310	1,22,865	15,84,745	19,755	11,665	1,100	
2	ठाणे	ए	7,88,630	60,905	6,05,550	8,390	7,795	615	
		भा	4,14,330	31,440	3,20,085	4,785	3,940	180	
		ना	3,74,300	29,465	2,85,465	3,605	3,855	435	
3	रायगड	ए	3,72,455	23,135	2,59,230	4,190	3,810	320	
		भा	3,19,575	19,235	2,22,670	3,175	2,915	160	
		ना	52,880	3,900	36,560	1,015	895	160	
4	रत्नागिरी	ए	5,88,635	31,150	3,71,370	3,210	7,840	515	
		भा	5,43,775	27,165	3,42,405	2,765	6,910	390	
		ना	44,860	3,985	28,965	445	930	125	
5	नाशिक	ए	6,44,345	57,075	4,67,630	7,060	9,545	785	
		भा	4,42,540	40,815	3,21,035	5,040	7,035	345	
		ना	2,01,805	16,260	1,46,595	2,020	2,510	440	
6	धुळे	ए	4,61,870	29,975	3,17,195	6,665	12,385	445	
		भा	3,73,690	22,785	2,55,890	5,470	10,590	230	
		ना	88,180	7,190	61,305	1,195	1,795	215	
7	जळगाव	ए	6,39,905	46,045	4,48,480	5,650	13,120	340	
		भा	4,93,810	35,890	3,41,275	4,260	11,130	165	
		ना	1,46,095	10,155	1,07,205	1,390	1,990	175	
8	अहमदनगर	ए	6,30,850	74,970	4,37,685	4,820	7,645	505	
		भा	5,46,810	66,190	3,80,910	3,985	6,200	420	
		ना	84,940	8,780	56,775	835	1,445	85	
9	पुणे	ए	9,70,290	85,745	7,00,170	9,640	14,195	1,145	
		भा	5,09,325	51,095	3,55,005	4,345	8,410	350	
		ना	4,60,965	34,650	3,45,165	5,295	5,785	795	
10	सातारा	ए	5,09,640	46,150	3,50,400	4,280	8,965	280	
		भा	4,42,375	39,795	3,05,516	3,290	7,595	135	
		ना	67,265	6,355	44,785	990	1,370	145	
11	सांगली	ए	4,11,890	34,065	2,90,900	3,285	11,890	110	
		भा	3,19,540	27,645	2,27,655	2,425	8,975	60	
		ना	92,350	6,420	63,245	860	2,915	50	
12	सोलापूर	ए	5,82,905	44,590	4,17,405	5,930	25,975	495	
		भा	4,13,405	33,310	3,02,775	4,175	12,350	320	
		ना	1,69,500	11,280	1,14,630	1,755	13,625	175	

HOUSING

TABLE No. 4.1 (25-1)

Classification of houses according to use

Population Census (1981)

घरे census houses used as		मनोरंजन व सामूहिक सम्मेलनासाठी जागा असलेली घरे आणि पंचायत घरे Places of entertainment and community gathering (panchayat- ghar)				प्राथमिक (उदा. मंदिरे, चर्च, मस्जिद गुरूद्वारा इत्यादी) Places of worship (e.g., temple, church, mosque, gurudwara, etc.)	इतर Others	Total Rural Urban	District
दुकाने (खानावळी सोडून) Shops excluding eating houses	व्यापार केंद्रे व कचेऱ्या Business houses and offices	कारखाने, यंत्र शाळा व तात्पुरत्या जागा Factories, workshops and work sheds	उपहार गृहे, मिठाईची दुकाने व खानावळी Restaurants, sweetmeat- shops and eating places	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)	
1,00,815	39,350	54,125	10,110	2,275	4,090	1,10,415	T	Greater Bombay	
1,00,815	39,350	54,125	10,110	2,275	4,090	1,10,415	R		
20,465	5,115	20,685	2,790	470	3,850	52,000	T	Thane	
4,515	2,115	6,995	850	130	2,690	36,605	R		
15,950	3,000	13,690	1,940	340	1,160	15,395	U		
5,130	2,065	5,055	845	285	5,515	62,875	T	Raigad	
2,720	1,230	3,275	370	180	5,050	58,595	R		
2,410	835	1,780	475	105	465	4,280	U		
7,460	3,515	6,560	1,510	400	9,945	1,45,160	T	Ratnagiri	
5,280	2,545	4,955	1,220	355	9,365	1,40,420	R		
2,180	970	1,605	290	45	580	4,740	U		
13,875	4,465	11,690	1,845	645	6,310	63,420	T	Nashik	
3,740	2,475	4,125	600	350	5,195	51,785	R		
10,135	1,990	7,565	1,245	295	1,115	11,635	U		
8,490	3,035	5,565	1,235	245	2,705	73,930	T	Dhule	
3,405	1,935	3,055	630	130	2,240	67,330	R		
5,085	1,100	2,510	605	115	465	6,600	U		
14,290	4,450	9,075	2,585	335	4,475	91,060	T	Jalgaon	
6,650	2,875	5,560	1,490	185	3,665	80,665	R		
7,640	1,575	3,515	1,095	150	810	10,395	U		
12,015	4,590	12,065	2,410	1,410	9,290	63,445	T	Ahmadnagar	
7,030	3,590	8,505	1,765	1,310	8,610	58,295	R		
4,985	1,000	3,560	6,545	100	680	5,150	U		
25,150	7,880	21,600	3,235	1,720	11,945	87,865	T	Pune	
5,225	2,720	7,585	1,105	1,005	9,635	62,845	R		
19,925	5,160	14,015	2,130	715	2,310	25,020	U		
8,130	3,315	8,745	1,245	770	8,170	69,190	T	Satara	
4,830	2,395	5,990	825	645	7,430	63,830	R		
3,300	920	2,755	420	125	740	5,360	U		
9,190	2,860	11,520	1,700	710	4,845	40,815	T	Sangli	
4,410	1,730	6,935	895	600	4,265	33,945	R		
4,780	1,130	4,585	805	110	580	6,870	U		
16,345	4,255	12,090	2,435	1,460	7,550	44,375	T	Solapur	
6,360	2,335	6,210	1,325	1,180	6,515	36,550	R		
9,985	1,920	5,880	1,110	280	1,035	7,825	U		

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
13	कोल्हापूर	ए	5,45,605	34,005	3,76,515	4,945	15,705	310
		आ	3,96,595	24,755	2,73,415	3,510	12,820	115
		ना	1,49,010	9,250	1,03,100	1,435	2,885	195
14	औरंगाबाद	ए	5,59,020	47,560	4,10,365	5,190	9,445	390
		आ	4,42,885	36,300	3,25,805	3,915	7,770	250
		ना	1,16,135	11,260	84,560	1,275	1,675	140
15	परभणी	ए	4,22,720	22,105	3,17,155	3,895	6,585	390
		आ	3,45,690	15,830	2,60,900	3,255	5,530	195
		ना	77,030	6,275	56,255	640	1,055	195
16	बीड	ए	3,69,800	29,005	2,61,005	2,175	4,740	325
		आ	3,20,720	24,875	2,25,070	1,800	4,210	205
		ना	49,080	4,130	35,935	375	530	120
17	नांदेड	ए	4,01,085	19,435	2,88,185	3,565	6,715	300
		आ	3,35,440	14,955	2,40,255	2,720	5,260	200
		ना	65,645	4,880	47,930	845	1,455	130
18	उस्मानाबाद	ए	4,64,245	23,845	3,55,315	3,740	7,545	685
		आ	3,94,660	19,300	3,04,005	3,310	6,680	525
		ना	69,585	4,545	51,310	430	865	160
19	बुलढाणा	ए	3,95,500	23,450	2,67,940	3,180	7,180	265
		आ	3,30,000	17,815	2,21,590	2,595	6,155	160
		ना	65,500	5,635	46,350	585	1,025	105
20	अकोला	ए	4,34,935	23,095	3,15,820	3,900	6,360	405
		आ	3,35,395	14,320	3,43,630	3,055	4,910	145
		ना	99,540	8,775	72,190	845	1,450	260
21	अमरावती	ए	4,24,045	24,180	3,13,020	4,145	6,945	425
		आ	3,09,035	16,325	2,28,575	2,755	4,705	170
		ना	1,15,010	7,845	84,445	1,390	2,240	255
22	यवतमाळ	ए	4,39,080	16,040	3,07,690	4,165	6,265	440
		आ	3,78,655	11,605	2,64,590	3,375	5,545	250
		ना	60,425	4,435	43,100	790	720	190
23	वर्धा	ए	2,34,495	11,460	1,64,945	2,455	5,175	130
		आ	1,80,890	7,555	1,25,465	1,605	4,340	65
		ना	53,605	3,905	39,480	850	835	65
24	नागपूर	ए	6,01,355	34,980	4,31,535	5,825	22,770	380
		आ	2,85,010	15,475	1,97,985	2,315	9,170	130
		ना	3,16,345	19,505	2,33,550	3,510	13,600	250
25	भंडारा	ए	4,43,515	19,450	2,89,560	5,045	39,340	260
		आ	3,87,705	14,580	2,54,795	4,210	32,825	195
		ना	55,810	4,870	34,765	835	6,515	65
26	चंद्रपूर	ए	5,36,400	19,085	3,61,255	3,315	10,555	485
		आ	4,77,190	15,270	3,14,975	2,940	9,855	415
		ना	59,210	3,815	46,280	375	700	65
महाराष्ट्र राज्य			1,49,34,525	10,04,365	1,07,11,065	1,38,415	2,90,155	11,870
			97,39,045	6,44,335	68,56,375	85,075	2,05,825	5,775
			51,95,480	3,60,030	38,54,690	53,340	84,330	6,095

TABLE No. 4-1 (25-1)—*contd.*

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
12,360	5,225	17,775	2,095	1,130	6,040	69,500	T	Kolhapur
5,105	2,735	8,770	1,045	905	5,175	58,245	R	
7,255	2,490	9,005	1,050	225	865	11,255	U	
10,865	3,390	7,580	1,780	850	6,264	55,340	T	Aurangabad
5,500	2,190	4,120	1,005	695	5,290	50,045	R	
5,365	1,200	3,460	775	155	975	5,295	U	
8,355	2,105	5,095	1,055	155	4,240	51,585	T	Parbhani
4,175	1,310	3,030	475	125	3,540	47,325	R	
4,180	795	2,065	580	30	700	4,260	U	
7,480	1,995	5,910	1,290	1,190	4,055	50,630	T	Beed
4,675	1,440	4,645	765	1,105	3,730	48,200	R	
2,805	555	1,265	525	85	325	2,430	U	
9,010	2,220	4,630	1,425	140	3,895	61,535	T	Nanded
5,400	1,465	2,930	870	85	3,450	57,850	R	
3,610	755	1,700	555	55	445	3,685	U	
13,225	2,630	6,735	1,870	1,075	5,115	42,465	T	Osmanabad
8,350	1,895	4,675	1,175	940	4,645	39,160	R	
4,875	735	2,060	695	135	470	3,305	U	
7,045	1,795	5,045	1,095	755	3,555	74,195	T	Buldana
3,775	1,060	3,175	500	670	2,145	49,360	R	
3,270	735	1,870	595	85	410	4,835	U	
9,030	2,155	5,760	1,330	580	4,185	62,315	T	Akola
3,920	1,130	3,320	555	445	3,490	46,475	R	
5,110	1,025	2,440	775	135	695	3,840	U	
8,870	2,625	5,895	1,115	335	4,555	51,935	T	Amravati
3,335	1,465	2,805	430	220	3,690	44,610	R	
5,535	1,220	3,090	685	115	865	7,325	U	
8,095	2,095	5,165	995	405	4,930	82,795	T	Yavatmal
4,555	1,375	3,515	495	310	4,435	78,605	R	
3,540	720	1,650	500	95	495	4,190	U	
4,175	1,760	3,605	595	185	2,580	37,430	T	Wardha
1,545	1,030	2,305	255	135	2,195	34,395	R	
2,630	730	1,300	340	50	385	3,035	U	
18,590	4,210	11,835	2,105	480	5,715	62,930	T	Nagpur
2,825	1,330	3,215	535	115	3,455	48,460	R	
15,765	2,880	8,880	1,570	365	2,260	14,470	U	
5,925	1,845	5,050	1,110	205	3,685	72,030	T	Bhandara
3,310	1,200	3,470	790	140	3,265	68,925	R	
2,615	645	1,580	320	65	420	3,105	U	
5,965	2,315	6,200	1,380	535	4,420	1,20,895	T	Chandrapur
3,920	1,780	4,795	935	465	3,995	1,17,845	R	
2,045	535	1,405	445	70	425	3,050	U	
3,70,345	1,21,260	2,75,065	51,185	18,745	1,41,925	18,00,130	T	Maharashtra State
1,14,555	47,290	1,17,960	20,905	12,425	1,18,160	15,10,365	R	
2,55,790	73,970	1,57,105	30,280	6,320	23,765	2,89,765	U	

Source.—Census of India, 1981, Series-12, Part VII.

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तबता क्रमांक/TABLE No. 4.2 (25.2)

खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबाची संख्या
Households by number of rooms occupied

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे Households occupying										Total Rural Urban	District
			एकूण Total	वेगळी खोली नसलेले exclusive room	खोली 1 Room	खोल्या 2 Rooms	खोल्या 3 Rooms	खोल्या 4 Rooms	खोल्या 5 Rooms	खोल्या 6 Rooms	खोल्यांची संख्या न दर्शविलेले Un- specified no of rooms	वेघर कुटुंबे House- less house- holds		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ए	15,80,095	26,040	10,88,460	2,67,395	98,185	30,710	8,760	8,010	52,535	25,095	T	Greater Bombay
		शा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	R	
		ना	15,80,095	26,040	10,88,460	2,67,395	98,185	30,710	8,760	8,010	52,535	25,095	U	
2	ठाणे	ए	6,42,015	21,805	3,72,575	1,45,365	32,750	10,890	3,235	3,150	52,245	7,295	T	Thane
		शा	3,41,755	17,100	1,94,505	72,005	14,575	5,540	1,555	1,495	34,980	4,345	R	
		ना	3,00,260	4,705	1,78,070	73,360	18,175	5,350	1,680	1,655	17,265	2,950	U	
3	रायगड	ए	2,81,720	15,530	1,64,635	62,505	14,150	4,435	1,455	1,335	17,675	8,455	T	Raigad
		शा	2,40,835	14,930	1,43,010	50,860	10,830	3,175	970	875	16,515	7,310	R	
		ना	40,885	600	21,625	11,645	3,320	1,260	485	460	1,160	1,145	U	
4	रत्नागिरी	ए	4,23,440	23,860	2,25,390	1,04,925	30,945	14,230	5,060	4,650	14,380	10,560	T	Ratnagiri
		शा	3,90,460	22,845	2,10,895	95,245	27,225	12,510	4,370	3,800	13,570	10,125	R	
		ना	32,980	1,015	14,495	9,680	3,720	1,720	690	850	810	435	U	
5	नाशिक	ए	4,94,925	32,845	2,84,900	96,140	22,450	7,575	2,040	2,085	46,890	7,645	T	Nashik
		शा	3,38,325	29,430	1,93,830	59,395	10,875	3,030	695	690	40,380	6,250	R	
		ना	1,56,600	3,415	91,070	36,745	11,575	4,545	1,345	1,395	6,510	1,395	U	
6	धुळे	ए	3,51,640	20,245	2,23,500	53,745	12,640	4,015	1,110	895	35,490	5,115	T	Dhule
		शा	2,85,040	17,225	1,83,465	40,545	9,275	2,480	645	470	30,935	4,640	R	
		ना	66,600	3,020	40,035	13,200	3,365	1,535	465	425	4,555	475	U	
7	जळगाव	ए	4,70,080	27,050	2,94,055	81,105	19,390	6,350	1,680	1,890	38,560	4,760	T	Jalgaon
		शा	3,56,525	24,060	2,26,970	54,400	11,270	3,390	795	825	34,815	4,185	R	
		ना	1,13,555	2,990	67,085	26,705	8,120	2,960	885	1,065	3,745	575	U	

8	अहमदनगर	ए	4,63,215	38,395	2,82,380	60,480	12,705	4,295	1,425	1,275	62,260	10,915	T	Ahmadnagar
		शा	4,00,745	36,275	2,40,475	51,000	9,600	2,850	970	770	59,805	10,465	R	
		ना	62,470	2,120	41,905	10,480	3,105	1,445	455	505	2,455	450	U	
9	पुणे	ए	7,58,970	53,285	4,65,045	1,14,870	32,800	12,510	4,210	3,965	72,285	7,360	T	Pune
		शा	3,80,965	35,470	2,35,165	51,650	9,190	2,845	755	715	45,175	4,835	R	
		ना	3,78,005	17,815	2,29,880	63,220	23,610	9,665	3,455	3,250	27,110	2,525	U	
10	सातारा	ए	3,71,890	22,580	2,23,835	68,715	15,665	4,195	1,435	1,155	34,310	6,955	T	Satara
		शा	3,21,645	19,350	1,94,955	58,530	12,365	3,025	890	670	31,860	6,325	R	
		ना	50,245	3,230	28,880	10,185	3,300	1,170	545	485	2,450	630	U	
11	सांगली	ए	3,18,295	20,825	1,94,725	55,290	55,290	5,030	1,900	1,540	24,150	9,220	T	Sangli
		शा	2,47,215	17,115	1,52,380	42,180	10,295	2,965	985	675	20,620	7,995	R	
		ना	71,080	3,710	42,345	13,110	4,540	2,065	915	865	3,530	1,225	U	
12	सोलापूर	ए	4,59,340	15,885	3,15,090	80,315	17,575	6,890	2,250	2,255	19,080	3,005	T	Solapur
		शा	3,24,270	9,615	2,29,805	55,175	10,515	3,670	1,060	870	13,560	1,970	R	
		ना	1,35,070	6,270	85,285	25,140	7,060	3,220	1,190	1,385	5,520	1,035	U	
13	कोल्हापूर	ए	4,41,360	25,975	2,45,630	79,955	26,210	8,700	2,640	2,675	49,575	4,185	T	Kolhapur
		शा	3,26,985	20,945	1,79,580	60,160	18,700	5,235	1,260	930	40,175	3,300	R	
		ना	1,14,375	5,030	66,050	19,795	7,510	3,465	1,380	1,745	9,400	885	U	
14	औरंगाबाद	ए	4,29,770	21,755	2,67,750	61,370	14,525	4,985	1,805	2,230	55,350	4,580	T	Aurangabad
		शा	3,35,785	18,795	2,12,360	41,965	7,335	2,165	625	615	51,926	4,150	R	
		ना	93,985	2,960	55,390	19,405	7,190	2,820	1,180	1,615	3,425	430	U	
15	परभणी	ए	3,31,015	19,700	2,08,825	56,815	12,800	4,115	1,260	1,200	26,300	4,880	T	Parbhani
		शा	2,70,525	18,200	1,69,195	44,945	9,515	2,850	740	590	24,490	4,535	R	
		ना	60,490	1,500	39,630	11,870	3,285	1,265	520	610	1,810	345	U	
16	बीड	ए	2,66,650	6,785	1,69,690	42,565	10,050	3,390	1,270	1,160	31,740	2,835	T	Beed
		शा	2,26,620	6,095	1,45,245	34,275	7,100	2,335	840	735	29,995	2,630	R	
		ना	40,030	690	24,445	8,290	2,950	1,055	430	425	1,745	205	U	
17	नांदेड	ए	3,05,985	12,515	2,03,880	53,315	11,760	4,045	1,395	1,320	17,755	1,975	T	Nanded
		शा	2,50,670	10,430	1,70,275	41,995	8,435	2,725	860	740	15,210	1,550	R	
		ना	55,315	2,085	33,605	11,320	3,325	1,320	535	580	2,545	425	U	
18	उस्मानाबाद	ए	3,82,530	12,985	2,58,315	64,610	13,895	6,000	1,825	1,695	23,205	2,470	T	Osmanabad
		शा	3,23,610	11,615	2,20,790	53,265	10,570	4,365	1,260	1,120	20,625	2,085	R	
		ना	58,920	1,370	37,555	11,345	3,325	1,635	565	575	2,580	385	U	
19	बुलढाणा	ए	2,80,365	6,370	2,15,075	39,545	7,790	2,390	730	750	7,715	2,720	T	Buldana
		शा	2,31,295	6,005	1,82,230	29,185	4,800	1,305	395	310	7,065	2,270	R	
		ना	49,070	365	32,845	10,360	2,990	1,085	335	440	650	450	U	
20	अकोला	ए	3,31,780	25,035	2,11,605	55,335	12,865	4,445	1,440	1,705	19,350	3,180	T	Akola
		शा	2,55,000	23,640	1,64,595	37,575	7,165	2,330	625	595	18,475	2,545	R	
		ना	76,780	1,395	47,010	17,760	5,700	2,115	815	1,110	875	635	U	

संख्या क्रमांक/TABLE NO. 4.2—बाल

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	(1)
21	अमरावती	ए	3,41,845	23,330	2,22,160	61,350	12,695	4,175	1,500	1,385	15,250	3,590	T	Amravati
		आ	2,47,240	19,470	1,65,310	39,020	6,905	2,005	685	515	13,330	2,705	R	
		ना	94,605	3,860	56,850	22,330	5,790	2,170	815	870	1,920	885	U	
22	यवतमाळ	ए	3,23,990	20,355	1,94,215	52,305	12,535	3,840	1,450	1,405	37,885	3,960	T	Yavatmal
		आ	2,76,925	18,135	1,67,410	42,020	9,010	2,575	865	760	36,150	3,395	R	
		ना	47,065	2,220	26,805	10,285	3,525	1,265	585	645	1,735	565	U	
23	वर्धा	ए	1,78,870	9,680	1,02,450	37,020	8,205	2,305	635	665	17,910	2,365	T	Wardha
		आ	1,36,550	8,520	77,645	26,885	5,210	1,370	375	270	16,275	2,000	R	
		ना	42,320	1,160	24,805	10,135	2,995	935	260	395	1,635	365	U	
24	नागपूर	ए	4,83,400	22,745	2,51,180	1,18,225	39,090	13,110	4,745	4,505	29,800	4,765	T	Nagpur
		आ	2,18,345	16,915	1,26,765	43,535	9,185	1,775	420	305	19,445	3,205	R	
		ना	2,65,055	5,830	1,24,415	74,690	29,905	11,335	4,325	4,200	10,355	1,560	U	
25	भंडारा	ए	3,49,695	18,125	1,63,415	96,760	34,985	9,220	2,735	2,245	22,210	2,340	T	Bhandara
		आ	3,05,130	17,110	1,48,300	82,065	26,375	6,885	1,990	1,265	21,140	1,925	R	
		ना	44,565	1,015	15,115	14,695	8,610	2,335	745	980	1,070	415	U	
26	चंद्रपूर	ए	3,95,265	16,185	2,21,655	1,00,625	24,500	6,215	1,895	1,875	22,315	4,300	T	Chandrapur
		आ	3,43,235	14,915	1,95,440	85,230	19,175	4,800	1,315	1,325	21,035	3,890	R	
		ना	52,030	1,270	26,215	15,395	5,325	1,415	580	550	1,280	310	U	
महाराष्ट्र राज्य			1,14,58,145	5,59,885	70,67,435	21,10,645	5,65,995	1,88,060	59,885	57,020	8,46,220	1,54,425	T	Mharashtra State
			73,75,695	4,54,205	45,30,595	12,92,105	2,85,495	88,200	25,945	21,930	6,77,550	1,08,630	R	
			40,82,450	1,06,010	25,39,840	8,18,540	2,80,500	99,860	33,940	35,090	1,68,670	45,795	U	

आधार—भारताची जनगणना १९८१ मालिका १२ कुटुंबावरील तक्के ते भाग आठ (ए वी ए एक)
 Source.—Census of India, 1981, Series 12, Household tables, Part VIII [A & B (i)]

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3 (—)

वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या
No. of Occupied Residential Houses and Persons Per House in 1981

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण कुटुंबे Total households	संस्थातील कुटुंबे Institu- tional households	वापरातील निवासीघरे Occupied Residential Housing			वापरातील निवासी घरामागे व्यक्तींची संख्या Persons per occupied Census House			District
				ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	16,24,535	12,415	..	15,90,575	15,90,575	..	5.18	5.18	Greater Bombay
2	ठाणे	6,55,516	4,221	3,40,561	2,99,632	6,40,193	5.48	4.96	5.24	Thane
3	रायगड	2,93,146	812	2,32,308	40,279	2,72,587	5.50	6.89	5.45	Raigad
4	रत्नागिरी	4,31,386	764	3,47,225	30,446	3,77,671	5.59	5.61	4.59	Ratnagiri
5	नाशिक	5,09,654	1,060	3,41,226	1,53,077	4,94,303	6.05	6.06	6.05	Nashik
6	धुळे	3,56,833	726	2,83,517	66,043	3,49,560	5.82	6.06	5.87	Dhule
7	जळगाव	4,78,415	785	3,59,238	1,13,151	4,72,389	5.46	5.82	5.54	Jalgaon
8	अहमदनगर	4,77,357	988	4,00,119	62,546	4,62,665	5.89	5.62	5.85	Ahmadnagar
9	पुणे	7,67,495	2,381	3,77,444	3,63,376	7,40,820	5.81	5.42	5.62	Pune
10	सातारा	3,82,516	1,152	3,21,875	49,829	3,71,704	5.51	5.33	5.48	Satara
11	सांगली	3,30,677	890	2,45,460	70,919	3,16,379	5.85	5.56	5.78	Sangli
12	सोलापूर	4,62,910	622	3,22,749	1,33,529	4,56,278	5.71	5.75	5.72	Solapur
12	कोल्हापूर	4,47,786	1,199	3,21,222	1,13,629	4,34,851	5.87	5.47	5.76	Kolhapur
12	औरंगाबाद	4,39,124	843	3,39,629	93,089	4,32,718	5.58	5.77	5.62	Aurangabad
15	परभणी	3,37,854	507	2,71,670	60,397	3,32,067	5.47	5.68	5.51	Parbhani
16	बीड	2,70,999	461	2,27,167	39,235	2,66,402	5.53	5.86	5.58	Beed
17	नांदेड	3,08,296	423	2,50,253	54,957	3,05,210	5.68	5.97	5.73	Nanded
18	उस्मानाबाद	3,85,912	489	3,22,967	59,087	3,82,054	5.84	5.81	5.84	Osmanabad
19	बुलढाणा	2,83,353	277	2,30,523	49,464	2,79,987	5.33	5.64	5.39	Buldana
20	अकोला	3,37,724	297	2,56,113	76,666	3,32,779	5.36	5.93	5.49	Akola
21	अमरावती	3,50,796	821	2,49,781	94,451	3,44,232	5.27	5.76	5.41	Amaravati
22	यवतमाळ	3,30,557	365	2,77,022	46,949	3,23,971	5.33	5.58	5.36	Yavatmal
23	वर्धा	1,82,710	185	1,35,500	42,505	1,78,005	5.13	5.45	5.21	Wardha
24	नागपूर	4,90,793	854	2,14,132	2,57,378	4,71,510	5.23	5.71	5.49	Nagpur
24	भंडारा	3,53,719	211	2,98,090	44,359	3,42,449	5.36	5.43	5.37	Bhandara
26	चंद्रपूर	4,00,892	549	3,31,258	50,789	3,82,047	5.42	5.15	5.38	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य	1,16,90,955	34,297	72,97,049	40,56,357	1,13,53,406	5.59	5.42	5.53	Maharashtra State

आधार—भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२ भाग दोन (ए)
Source.—Census of India 1981, Series 12, Part II-A

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तबता क्रमांक/TABLE No. 4.4 & 4.5 (—)

घरांचे छप्पर व भिती यासाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबाचे वर्गीकरण/Distribution of households by predominant material of roof and wall

जनगणना/Population Census, 1981

भितीसाठी वापरलेले सामान	एकूण ग्रामीण नागरी	एकूण कुटुंबे	गवत, पाने, बोरू, गवती छप्पर, लाकूड चिखल न भाजलेल्या विटा किंवा बांबू	फरशी पाटो	पन्हुडीदार लाखंड, जस्त किंवा इतर धातूचे पत्रे	छपरासाठी वापरलेले सामान Material of Roof			काँक्रीट आरबीसी/ आरसीसी	इतर सर्व प्रकारचे व न उल्लेख केलेले सामान	Rural Urban Total	Material of wall
						अस्बेस्टॉस, सिमेंटचे पत्रे	विटा, दगड आणि चुना	दगड				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	(1)
एकूण सामान	ए	73,75,695	23,89,055	30,38,090	12,72,295	66,555	43,045	11,050	83,130	4,72,475	R	All Materials
	ग्र	40,82,450	3,73,600	14,09,150	7,58,945	2,49,155	96,900	13,935	9,47,735	2,33,030	U	
	ना	1,14,58,145	27,62,655	44,47,240	20,31,240	3,15,710	1,39,945	24,985	10,30,865	7,05,505	T	
गवत, पाने, बोरू किंवा बांबू	ए	12,80,310	7,54,840	..	1,23,675	3,835	..	..	..	3,97,960	R	Grass, Leaves, Reeds or Bamboo.
	ग्र	3,51,965	1,58,375	..	58,985	7,475	..	..	..	1,27,130	U	
	ना	16,32,275	9,13,215	..	1,82,660	11,310	..	..	..	5,25,090	T	
चिखल	ए	28,35,415	8,51,510	14,96,845	4,64,335	3,245	..	..	..	19,480	R	Mud
	ग्र	4,42,790	62,685	2,49,745	1,15,830	4,205	..	..	..	10,325	U	
	ना	32,78,205	9,14,195	17,46,590	5,80,165	7,450	..	..	..	29,805	T	
न भाजलेल्या विटा	ए	6,97,190	1,86,350	3,69,240	1,30,570	3,360	2,130	465	1,000	4,075	R	Unburnt Bricks
	ग्र	3,29,395	29,095	1,50,615	1,20,630	10,700	5,550	715	7,425	4,665	U	
	ना	10,26,585	2,15,445	5,19,855	2,51,200	14,060	7,680	1,180	8,425	8,740	T	
लाकूड	ए	33,565	8,050	17,680	5,600	1,080	..	..	..	1,155	R	Wood
	ग्र	1,90,980	25,595	77,190	61,205	15,955	..	..	..	11,035	U	
	ना	2,24,545	33,645	94,870	66,805	170,35	..	..	..	12,190	T	

भाजलेल्या विटा	ए	7,62,755	96,880	3,91,020	1,68,380	32,510	27,265	1,380	39,320	6,000	R	Burnt Bricks
	आ	15,48,815	53,395	5,65,070	2,38,820	1,20,665	62,345	5,820	4,77,120	25,580	U	
	ना	23,11,570	1,50,275	9,56,090	4,07,200	1,53,175	89,610	7,200	5,16,440	31,580	T	
जीआय किंवा इतर धातुचे पत्रे	ए	25,425	2,915	3,595	14,135	2,215	360	415	720	1,070	R	GI Sheets or other Metal Sheets.
	आ	3,34,085	15,355	1,68,620	89,435	38,215	6,170	1,625	5,050	9,615	U	
	ना	3,59,510	18,270	1,72,215	1,03,570	40,430	6,530	2,040	5,770	10,685	T	
दगड	ए	16,23,665	4,80,620	7,31,450	3,56,060	12,770	9,285	8,310	10,170	15,000	R	Stone
	आ	2,02,250	14,285	1,02,945	53,610	6,580	3,280	1,945	16,845	2,760	U	
	ना	18,25,915	4,94,905	8,34,395	4,09,670	19,350	12,565	10,255	27,015	17,760	T	
सिमेंट काँक्रीट	ए	70,090	1,995	18,115	6,270	6,895	3,925	315	31,560	1,015	R	Cement Concrete
	आ	6,28,135	12,425	84,435	15,490	42,115	19,135	3,195	4,40,380	10,960	U	
	ना	6,98,225	14,420	1,02,550	21,760	49,010	23,060	3,510	4,71,940	11,975	T	
इतर सर्व व न उल्लेखिलेले सामान	ए	47,280	5,895	10,145	3,270	645	80	165	360	26,720	R	All other Materials and Materials not stated.
	आ	54,035	2,390	10,530	4,940	3,245	420	635	915	30,960	U	
	ना	1,01,315	8,285	20,675	8,210	3,890	500	800	1,275	57,680	T	

आधार --- भारताची जनगणना १९८१ मालिका १२ कुटुंबावरील तक्ते भाग (आठ) (ए व बी) / Source.—Census of India, 1981, Series 12, Household Table I Part VIII (A & B) (I).

4. गृहनिर्माण/ HOUSING

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 4.6 (—)

बेघर व संस्थात राहणारी लोकसंख्या
Houseless and Institutional Populationजनगणना
Population Census, 1981

अनु- क्रमांक	जिल्हा	व्यक्तीची संख्या			एकूण लोकसंस्थेशी टक्केवारी to total population	District
		Number of persons				
(1)	(2)	बेघर Houseless	संस्थातीत Institutional	एकूण Total	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	44,289	1,58,312	2,02,601	2.46	Greater Bombay
2	ठाणे	25,149	46,490	71,639	2.14	Thane
3	रायगड	30,147	7,488	37,635	2.53	Rajgad
4	रत्नागिरी	41,792	8,744	50,536	2.39	Ratnagiri
5	नाशिक	29,684	34,477	64,161	2.14	Nashik
6	धुळे	25,544	23,456	49,000	2.39	Dhule
7	जळगाव	19,152	9,079	28,231	1.08	Jalgaon
8	अहमदनगर	47,524	26,718	74,242	2.74	Ahmednagar
9	पुणे	25,963	64,755	90,718	2.18	Pune
10	सातारा	29,368	13,024	42,392	2.08	Satara
11	सांगली	34,097	8,666	42,763	2.34	Sangli
12	सोलापूर	10,930	13,198	24,128	0.92	Solapur
13	कोल्हापूर	17,888	14,070	31,958	1.28	Kolhapur
14	औरंगाबाद	17,693	13,729	31,422	1.29	Aurangabad
15	परभणी	20,786	6,447	27,233	1.49	Parbhani
16	बीड	10,244	6,318	16,562	1.11	Beed
17	नांदेड	7,853	10,405	18,258	1.04	Nanded
18	उस्मानाबाद	10,553	7,202	17,755	0.80	Osmanabad
19	बुलढाणा	11,114	4,097	15,211	1.01	Buldana
20	अकोला	12,020	7,033	19,053	1.04	Akola
21	अमरावती	12,080	13,763	25,843	1.39	Amravati
22	यवतमाळ	13,906	12,730	26,636	1.53	Yavatmal
23	वर्धा	8,867	5,436	14,303	1.54	Wardha
24	नागपूर	14,144	21,509	35,653	1.38	Nagpur
25	भंडारा	6,810	4,713	11,523	0.63	Bhandara
26	चंद्रपूर	14,860	12,030	26,890	1.31	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		5,42,457	5,53,889	10,96,346	1.75	Maharashtra State

आधार:—भारताची जनगणना ८१, मालिका १२, भाग २—अ
Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part II-A

5. शिक्षण

EDUCATION

५.१. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था यांतील विद्यार्थी, शिक्षक आणि प्रमुख परिक्षांचे निकाल इत्यादी बाबींची माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

५.२. शैक्षणिक संस्थांचे शिक्षणाच्या प्रकारानुसार केलेले वर्गीकरण हे शिक्षणाच्या टप्प्यानुसार केलेल्या वर्गीकरणापेक्षा थोडे वेगळे आहे. बऱ्याचशा माध्यमिक शिक्षण संस्था प्राथमिक स्तरावरील शिक्षणही देतात. तरीही सर्व विद्यार्थ्यांची संख्या माध्यमिक शिक्षण संस्थातच दर्शविण्यात येते. पूर्वप्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तांनुसार केलेली वर्गवारी कदाचित खरे चित्र उभे करू शकेल. तीन ते पाच ह्या वयोगटातील मुले पूर्वप्राथमिक संस्थात शिकतात. ह्या संस्था किडरगार्टन किंवा मॉटेसरी म्हणून ओळखल्या जातात. प्राथमिक संस्थात पूर्वप्राथमिक व इयत्ता महिला ते चौथी किंवा इयत्ता पहिली ते सातवी किंवा आठवी किंवा त्याहून कमी इयत्तांचा अभ्यासक्रम व शिक्षण विभागाने मंजूर केलेला अभ्यासक्रम शिकविला जातो. माध्यमिक संस्थेत इयत्ता आठवी ते दहावी किंवा अकरावी/बारावी फक्त किंवा खालच्या इयत्तांतील विद्यार्थ्यांसह विद्यार्थी शिक्षण घेतात. उच्च शिक्षण म्हणजे माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा पास झाल्यानंतरचा पदवी किंवा पदविका अभ्यासक्रम होय. ह्या विभागात परिक्षांच्या निकालाविषयी आकडेवारीही देण्यात येते.

5.1. Data on institutions according to type of education, students, teachers, and results of major examinations are presented in the following tables.

5.2. The classification of institutions according to type is slightly different from stages of education. There are many secondary schools which also impart education in 'primary' courses. Nevertheless, the entire enrolment of students is included under secondary education. The break up of the total enrolment of students in pre-primary, primary and secondary schools according to standards may perhaps give the realistic picture. Children between ages three and five attend pre-primary institutions. These are generally known as kindergarten, montessory etc. Primary institutions provide education for pre-primary and standards I-IV or standards 1-VII/VIII or less and teaches the curriculum approved by the Education Department, whereas secondary institutions coach students for standard VIII to X or XI/XII with or without lower standard. Higher education is education after passing secondary school certificate examination which leads to a degree/diploma examination. The statistics about examination results is also presented.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	* वर्ष Year	पूर्व प्राथमिक शाळा		प्राथमिक शाळा		माध्यमिक शाळा		उच्च माध्यमिक वर्ग असलेल्या माध्यमिक शाळा Secondary Schools having higher Secondary class	
			Pre-primary School	Primary School	Secondary School	Secondary School	Institutions	Enrolment	Institutions	Enrolment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बृहन्मुंबई	1984-85 ..	77	13,845	2,114	10,55,740	767	5,38,538	113	1,58,311
		1985-86 ..	79	15,141	2,120	10,60,754	776	5,61,314	116	1,59,268
2	ठाणे	1984-85 ..	44	5,819	2,680	5,17,817	264	1,61,215	50	65,246
		1985-86 ..	43	5,914	2,813	5,36,614	285	1,75,476	55	69,622
3	रायगड	1984-85 ..	10	881	2,354	2,62,547	148	57,567	30	32,924
		1985-86 ..	10	881	2,374	2,64,701	167	61,458	34	36,922
4	रत्नागिरी	1984-85 ..	9	554	2,413	2,47,217	163	50,188	20	17,780
		1985-86 ..	9	561	2,486	2,39,941	169	53,766	22	19,212
5	सिधुदुर्ग	1984-85 ..	4	107	1,369	1,33,368	119	35,245	30	23,298
		1985-86 ..	46	1,071	1,398	1,28,605	117	35,654	32	24,698
6	नाशिक	1984-85 ..	12	1,806	2,763	4,58,418	297	1,47,040	46	58,109
		1985-86 ..	12	2,024	2,805	4,63,884	304	1,51,848	52	66,058
7	धुळे	1984-85 ..	32	2,953	1,907	2,84,531	203	78,120	40	49,329
		1985-86 ..	32	2,953	1,935	2,86,890	213	84,189	44	57,304
8	जळगांव	1984-85 ..	47	4,207	1,818	4,17,086	240	1,12,846	49	54,575
		1985-86 ..	47	4,207	1,826	4,18,407	248	1,18,492	53	60,903
9	अहमदनगर	1984-85 ..	3	474	2,507	3,98,556	271	1,39,589	49	59,088
		1985-86 ..	3	429	2,573	3,97,573	277	1,44,688	54	65,307
10	पुणे	1984-85 ..	27	8,033	3,400	6,80,040	318	1,83,340	104	1,46,353
		1985-86 ..	32	5,079	3,471	6,71,210	345	1,93,331	107	1,59,919
11	सातारा	1984-85 ..	12	1,515	2,232	3,41,296	265	1,11,394	52	54,633
		1985-86 ..	14	1,804	2,266	3,25,999	283	1,21,143	49	53,460
12	सांगली	1984-85 ..	16	1,690	1,355	3,00,342	221	87,457	41	36,761
		1985-86 ..	17	1,926	1,428	3,02,945	239	91,450	45	42,593
13	सोलापूर	1984-85 ..	24	3,348	2,004	3,90,993	264	1,03,076	33	38,546
		1985-86 ..	24	3,344	2,002	3,92,162	273	1,08,411	36	44,139
14	कोल्हापूर	1984-85 ..	99	7,275	1,949	3,99,101	290	1,12,653	35	41,016
		1985-86 ..	99	7,430	1,958	3,95,485	296	1,23,188	34	40,381
15	औरंगाबाद	1984-85 ..	28	2,659	1,453	2,27,375	192	80,079	4	3,410
		1985-86 ..	28	2,665	1,479	2,37,302	197	85,159	5	4,620
16	जालना	1984-85 ..	8	778	1,059	1,24,077	92	30,040	5	4,284
		1985-86 ..	8	746	1,073	1,34,981	93	33,367	5	4,632
17	परभणी	1984-85 ..	18	2,126	1,561	1,89,792	131	71,045	8	9,966
		1985-86 ..	18	2,143	1,578	1,97,383	146	77,519	11	12,432
18	बीड	1984-85 ..	13	1,066	1,586	1,93,070	177	66,811	9	6,016
		1985-86 ..	10	1,159	1,588	1,99,357	180	70,382	12	8,115
19	नांदेड	1984-85 ..	29	1,910	1,757	2,35,499	189	75,261	17	13,853
		1985-86 ..	29	2,257	1,762	2,59,412	189	75,333	24	21,845
20	उस्मानाबाद	1984-85 ..	2	270	796	1,36,777	142	60,698	7	8,813
		1985-86 ..	3	291	805	1,41,673	146	64,964	8	9,360
21	लातूर	1984-85 ..	3	534	1,081	1,91,867	198	82,007	5	6,075
		1985-86 ..	2	360	1,096	2,03,372	200	83,990	9	10,041
22	बुलढाणा	1984-85 ..	7	696	1,381	2,17,523	156	53,834	31	31,521
		1985-86 ..	7	533	1,389	2,23,966	158	56,006	33	36,377

EDUCATION

TABLE No. 5.1 (14.1)

Institutions and enrolment by type of education

विद्यापीठ शिक्षण विभाग (१) राष्ट्रीय महत्त्वाच्या संस्था (२) विद्यापीठ समान संस्था University teaching departments (1) institutions of national importance, (2) Institutions deemed as University .		महाविद्यालये (सर्वसाधारण) शिक्षण (कला व शास्त्र) Colleges of general education (Arts and Commerce Science)		वाणिज्य महाविद्यालये/Commerce Colleges पदवीपूर्व स्तर Under-graduate level		District
संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	(2)
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	
34	7,774	68	1,65,296	27	2,935	Greater Bombay
34	8,541	66	1,75,155	27	2,935	
..	..	18	29,540	4	581	Thane
..	..	18	32,539	4	581	
..	..	6	5,528	..	..	Raigad
..	..	6	6,342	..	..	
..	..	4	4,100	1	84	Ratnagiri
..	..	4	4,563	1	84	
..	..	6	4,020	..	..	Sindhudurg
..	..	6	4,549	..	..	
..	..	23	32,340	1	369	Nashik
..	..	23	35,266	1	369	
..	..	16	16,526	..	..	Dhule
..	..	15	19,932	..	..	
..	..	20	26,574	..	..	Jalgaon
..	..	20	30,240	..	..	
..	..	20	27,981	1	190	Ahmadnagar
..	..	19	29,637	1	190	
29	3,426	40	56,505	1	338	Pune
28	3,093	40	61,741	1	338	
..	..	18	22,153	1	135	Satara
..	..	18	25,044	1	135	
..	..	22	20,419	1	25	Sangli
..	..	23	21,327	1	25	
..	..	18	22,489	..	..	Solapur
..	..	18	24,788	..	..	
16	1,405	27	26,181	..	..	Kolhapur
16	1,546	31	29,683	..	..	
19	1,820	19	21,322	1	36	Aurangabad
19	1,954	19	24,244	1	36	
..	..	4	2,814	..	..	Jalna
..	..	4	3,750	..	..	
..	..	11	7,331	..	..	Parbhani
..	..	11	9,057	..	..	
..	..	12	11,505	..	..	Beed
..	..	12	13,602	..	..	
..	..	13	12,640	2	15	Nanded
..	..	13	14,975	2	15	
..	..	7	5,227	..	..	Osmanabad
..	..	7	6,881	..	..	
..	..	12	10,995	1	N.A.	Latur
..	..	12	13,152	1	N.A.	
..	..	11	6,864	..	..	Buldana
..	..	12	7,816	..	..	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
23	अकोला	1984-85 ..	15	1,304	1,693	2,63,560	237	84,101	40	39,214
		1985-86 ..	15	1,584	1,714	2,68,132	234	86,729	46	44,247
24	अमरावती	1984-85 ..	70	4,294	1,584	2,72,693	277	92,998	46	50,248
		1985-86 ..	70	4,375	1,599	2,78,017	291	94,053	54	56,344
25	यवतमाळ	1984-85 ..	30	2,969	1,876	2,64,191	186	59,174	39	35,192
		1985-86 ..	29	2,966	1,883	2,68,959	205	65,657	39	36,189
26	वर्धा	1984-85 ..	10	1,735	964	1,41,588	140	53,635	24	29,124
		1985-86 ..	10	1,689	973	1,43,755	131	48,844	38	40,698
27	नागपूर	1984-85 ..	36	2,885	1,885	3,40,513	285	1,65,721	48	67,533
		1985-86 ..	43	5,703	1,984	4,00,070	382	1,76,379	87	1,01,807
28	भंडारा	1984-85 ..	5	520	1,564	2,69,689	212	65,596	69	54,005
		1985-86 ..	5	516	1,631	2,84,455	227	67,444	82	65,536
29	चंद्रपूर	1984-85 ..	11	1,288	1,450	2,05,618	128	60,524	26	31,074
		1985-86 ..	16	1,235	1,479	2,12,618	131	64,248	28	34,962
30	गडचिरोली	1984-85 ..	..	..	855	73,851	35	11,712	6	4,767
		1985-86 ..	..	..	918	78,946	51	13,124	10	9,970
	महाराष्ट्र राज्य	1984-85 ..	701	77,541	53,420	92,34,735	6,607	30,31,504	1,076	12,31,064
		1985-86 ..	760	80,986	54,406	94,17,568	6,953	31,87,606	1,224	13,96,961

NOTE—N. A.—उपलब्ध नाही /

* ३० सप्टेंबर १९८४ रोजी /

* ३० सप्टेंबर १९८५ रोजी /

TABLE No. 5.1 (14.1)—contd.

(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
..	..	13	16,399	..	..	Akola
..	..	15	17,439	..	..	..
2	79	22	20,661	..	..	Amravati
2	122	23	22,627	..	..	..
..	..	15	10,570	..	..	Yavatmal
..	..	14	11,946	..	..	..
..	..	7	9,305	..	..	Wardha
..	..	8	10,830	..	..	..
31	2,806	34	45,049	2	195	Nagpur
31	3,030	32	51,799	2	195	..
..	..	10	10,497	..	..	Bhandara
..	..	10	11,479	..	..	..
..	..	14	13,010	..	..	Chandrapur
..	..	14	14,864	..	..	..
..	..	4	591	..	..	Gadchiroli
..	..	4	1,376	..	..	..
131	17,310	514	6,64,432	44	4,903	Maharashtra State
130	18,286	517	7,36,643	43	4,903	

NOT available.

* As on 30th September 1984.

* As on 30th September 1985.

पदवि स्तर/Degree level

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	शिक्षणशास्त्र पदवी बी. एड. B. Ed.		शारीरिक शिक्षण Physical education		शिक्षणशास्त्र पदविका D. Ed.	
			संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)
1	बृहन्मंबई	1984-85 ..	10	1,139	1	99	12	1,763
		1985-86 ..	10	1,124	1	96	12	1,822
2	ठाणे	1984-85 ..	1	288	..	..	6	475
		1985-86 ..	1	289	..	..	14	1,177
3	रायगड	1984-85 ..	1	87	..	..	3	387
		1985-86 ..	1	87	..	..	6	533
4	रत्नागिरी	1984-85 ..	1	81	..	..	3	308
		1985-86 ..	1	79	..	..	5	667
5	सिधुदुर्ग	1984-85 ..	1	60	..	..	4	310
		1985-86 ..	1	85	..	..	6	474
6	नाशिक	1984-85 ..	1	374	..	..	6	488
		1985-86 ..	1	461	..	..	9	650
7	धुळे	1984-85 ..	2	269	..	..	4	559
		1985-86 ..	2	267	..	..	4	617
8	जळगांव	1984-85 ..	2	289	..	..	3	340
		1985-86 ..	2	283	..	..	4	497
9	अहमदनगर	1984-85 ..	3	468	..	..	6	679
		1985-86 ..	3	477	..	..	6	583
10	पुणे	1984-85 ..	4	865	1	124	7	788
		1985-86 ..	4	839	1	107	7	776
11	सातारा	1984-85 ..	2	298	..	..	8	605
		1985-86 ..	2	297	1	99	9	705
12	सांगली	1984-85 ..	2	283	1	120	7	623
		1985-86 ..	3	370	1	88	7	724
13	सोलापूर	1984-85 ..	3	496	..	..	6	966
		1985-86 ..	3	564	1	70	13	1,179
14	कोल्हापूर	1984-85 ..	4	698	..	..	6	540
		1985-86 ..	4	727	..	..	12	778
15	औरंगाबाद	1984-85 ..	3	333	1	310	4	401
		1985-86 ..	3	334	2	448	6	622
16	जालना	1984-85 ..	1	201	..	..	1	149
		1985-86 ..	1	198	..	..	2	231
17	परभणी	1984-85 ..	1	112	..	..	2	178
		1985-86 ..	1	112	..	..	4	320
18	बीड	1984-85 ..	1	113	1	125	2	149
		1985-86 ..	2	380	1	132	5	304
19	नांदेड	1984-85 ..	1	100	..	..	3	358
		1985-86 ..	1	100	..	..	9	824
20	उस्मानाबाद	1984-85 ..	2	394	..	..	3	255
		1985-86 ..	2	619	..	..	6	218
21	लातूर	1984-85 ..	3	472	..	..	2	238
		1985-86 ..	4	1,154	..	..	7	652
22	बुलडाणा	1984-85 ..	1	114	..	..	3	338
		1985-86 ..	1	108	..	..	8	676
23	अकोला	1984-85 ..	1	155	..	..	3	411
		1985-86 ..	1	88	..	..	5	632
24	अमरावती	1984-85 ..	1	522	1	915	5	604
		1985-86 ..	1	253	1	939	17	1,378
25	यवतमाळ	1984-85 ..	1	74	..	..	4	347
		1985-86 ..	1	138	2	300	9	712

TABLE No. 5.1 (14.1)—contd.

Training of teachers

चित्रकला शिक्षण प्रमाणपत्र Drawing teachers certificate	पदवीपूर्व स्तर/Under graduate level				शालेय स्तर/School level				District
	पूर्व-प्राथमिक शिक्षक प्रशिक्षण Pre-Primary teachers training		इतर प्रकारच्या आंग्ल-भारतीय शाळा Other types Anglo-Indian Schools		हस्तव्यवसाय शिक्षक प्रशिक्षण Handicraft teachers training		District		
	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment		संस्था Institutions	
(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)	
2	619	..	..	1	69	4	412	Greater Bombay	
2	619	..	..	1	69	4	412		
..	..	..	..	..	..	1	18	Thane	
..	..	..	..	..	..	1	18		
..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad	
..	..	..	..	..	..	..	..		
..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri	
..	..	..	..	..	..	..	..		
..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg	
..	..	..	..	..	..	..	..		
1	89	..	..	..	..	..	..	Nashik	
1	89	..	..	..	..	..	..		
1	155	..	..	..	..	..	..	Dhule	
1	155	..	..	..	..	..	..		
1	105	..	..	..	..	..	..	Jalgaon	
1	105	..	..	..	..	..	..		
1	64	..	..	..	..	..	..	Ahmadnagar	
1	64	..	..	..	..	..	..		
1	419	..	..	1	173	..	..	Pune	
1	419	..	..	1	173	..	..		
..	..	..	..	..	..	..	..	Satara	
..	..	..	..	..	..	..	..		
1	135	..	..	..	..	..	..	Sangli	
1	135	..	..	..	..	..	..		
1	89	..	..	..	..	..	..	Solapur	
1	89	..	..	..	..	..	..		
1	106	..	..	..	..	..	..	Kolhapur	
1	106	..	..	..	..	..	..		
1	56	..	..	..	..	1	163	Aurangabad	
1	56	..	..	..	..	1	163		
..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna	
..	..	..	..	..	..	..	..		
..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani	
..	..	..	..	..	..	..	..		
1	61	..	..	..	..	..	..	Beed	
1	61	..	..	..	..	..	..		
1	62	..	..	..	..	..	..	Nanded	
1	62	..	..	..	..	..	..		
..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad	
..	..	..	..	..	..	..	..		
1	74	..	..	..	..	..	..	Latur	
1	74	..	..	..	..	..	..		
..	..	..	..	..	..	..	..	Buldana	
..	..	..	..	..	..	..	..		
..	..	..	..	..	..	..	..	Akola	
..	..	..	..	..	..	..	..		
1	76	..	..	..	..	..	..	Amravati	
1	76	..	..	..	..	..	..		
..	..	..	..	..	..	..	..	Yavatmal	
..	..	..	..	..	..	..	..		

(1)	(2)	(3)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)
26	वर्धा	1984-85 ..	1	170	..	..	3	228
		1985-86 ..	2	352	..	..	11	814
27	नागपूर	1984-85 ..	2	300	2	531	9	748
		1985-86 ..	2	300	2	558	54	3,626
28	भंडारा	1984-85 ..	2	212	..	..	4	413
		1985-86 ..	2	217	..	..	21	2,088
29	चंद्रपूर	1984-85 ..	1	139	..	..	2	230
		1985-86 ..	1	223	..	..	8	561
30	गडचिरोली	1984-85 ..	..	..	..	..	..	..
		1985-86 ..	1	103	..	..	5	480
	महाराष्ट्र राज्य	1984-85 ..	59	9,106	8	2,224	131	13,878
		1985-86 ..	64	10,628	13	2,837	291	25,320

TABLE No. 5.1 (14.1)—*contd.*

(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
..	..	..	..	..	..	..	..	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
15	2,110	..	..	2	242	6	593	Maharashtra State
15	2,110	..	..	2	242	6	593	

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष *Year	अभियांत्रिकी, वास्तुशास्त्र व तंत्रशास्त्र Engineering, architecture and technology						कायदा Law	
			पदवी स्तर Degree level		पदवी-पूर्व स्तर Under-graduate level		शालेय स्तर School level		पदवी स्तर Degree level	
			संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)
1	बृहन्मुंबई	.. 1984-85 ..	10	5,320	30	7,998	4	427	8	9,269
		1985-86 ..	13	5,186	30	7,998	4	427	8	8,673
2	ठाणे	.. 1984-85 ..	..	..	5	1,601	1	..	1	1,398
		1985-86 ..	..	..	5	1,601	1	*	1	1,005
3	रायगड	.. 1984-85 ..	1	305	4	992	4	65	..	..
		1985-86 ..	1	320	4	992	4	62	..	..
4	रत्नागिरी	.. 1984-85 ..	..	..	2	611	4	819	1	16
		1985-86 ..	..	..	2	611	4	819	1	16
5	सिंधुदुर्ग	.. 1984-85 ..	..	..	..	..	1	150	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..	1	150	..	..
6	नाशिक	.. 1984-85 ..	1	56	9	1,667	3	1,456	2	1,122
		1985-86 ..	1	142	9	1,667	3	1,456	2	1,115
7	धुळे	.. 1984-85 ..	3	313	4	1,236	1	..	1	262
		1985-86 ..	2	68	4	1,236	1	*	1	268
8	जळगांव	.. 1984-85 ..	2	312	2	1,535	2	..	1	318
		1985-86 ..	2	304	2	1,535	2	*	1	379
9	अहमदनगर	.. 1984-85 ..	5	720	5	951	1	49	1	440
		1985-86 ..	5	2,042	5	951	1	49	1	440
10	पुणे	.. 1984-85 ..	8	4,972	18	6,289	8	627	4	3,823
		1985-86 ..	8	5,343	18	6,289	8	630	4	3,526
11	सातारा	.. 1984-85 ..	2	1,092	4	2,563	3	97	1	368
		1985-86 ..	2	1,348	4	2,563	3	97	1	397
12	सांगली	.. 1984-85 ..	3	2,412	7	1,316	..	..	1	498
		1985-86 ..	3	2,544	7	1,316	..	..	1	546
13	सोलापूर	.. 1984-85 ..	1	361	5	1,564	1	103	2	497
		1985-86 ..	1	547	5	1,564	1	103	2	492
14	कोल्हापूर	.. 1984-85 ..	5	1,040	7	4,445	..	..	1	490
		1985-86 ..	5	1,480	7	4,445	..	..	2	766
15	औरंगाबाद	.. 1984-85 ..	2	1,143	11	1,851	2	10	2	1,856
		1985-86 ..	4	1,921	11	1,851	2	10	2	1,345
16	जाळना	.. 1984-85 ..	..	..	4	311	..	..	1	119
		1985-86 ..	..	..	4	311	..	..	1	101
17	परभणी	.. 1984-85 ..	1	110	4	921	..	..	1	331
		1985-86 ..	1	117	4	921	..	..	1	257
18	बीड	.. 1984-85 ..	..	..	4	672	1	14	1	240
		1985-86 ..	..	..	4	672	1	14	1	158
19	नांदेड	.. 1984-85 ..	2	443	6	1,229	2	110	1	1,958
		1985-86 ..	2	538	6	1,229	2	110	1	2,020
20	उस्मानाबाद	.. 1984-85 ..	..	..	3	242	..	..	1	194
		1985-86 ..	..	..	3	242	..	..	1	194
21	लातूर	.. 1984-85 ..	3	595	6	1,842	..	..	1	403
		1985-86 ..	3	489	6	1,845	..	..	1	286
22	बुलढाणा	.. 1984-85 ..	1	398	5	1,132	2	..	..	..
		1985-86 ..	1	623	5	1,132	2	93	..	..
23	अकोला	.. 1984-85 ..	2	267	6	1,319	..	..	..	..
		1985-86 ..	2	547	6	1,319	..	..	..	..
24	अमरावती	.. 1984-85 ..	2	1,195	6	2,743	1	..	1	530
		1985-86 ..	2	1,494	6	2,743	1	*	1	310
25	यवतमाळ	.. 1984-85 ..	1	390	5	905	..	..	..	..
		1985-86 ..	1	334	5	905	..	..	..	..

TABLE No. 5.1 (14.1)—contd.

कृषि, पशुवैद्यक शास्त्र व कुक्कटपालन प्रशिक्षण. Agriculture, Veterinary Science and Poultry training				संगीत, ललितकला व उपयोजित कला Music, fine arts and applied arts		District
पदवी स्तर Degree level		शालेय स्तर School level		पदवी स्तर Degree level		
संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	(2)
(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	
2	471	..	..	4	1,736	Greater Bombay
2	499	..	..	4	1,684	
..	..	1	84	..	..	Thane
..	..	1	84	..	..	
..	..	1	57	..	..	Raigad
..	..	1	57	..	..	
..	..	1	98	..	..	Ratnagiri
1	376	1	98	..	..	
1	376	..	..	..	..	Sindhudurg
..	..	..	..	..	..	
..	..	1	150	..	..	Nashik
..	..	1	150	..	..	
1	294	1	86	..	..	Dhule
1	348	1	86	..	..	
..	..	1	139	1	93	Jalgaon
..	..	1	139	1	80	
1	251	1	101	..	..	Ahmadnagar
1	333	1	101	..	..	
1	585	2	153	..	..	Pune
1	744	2	153	..	..	
..	..	1	108	..	..	Satara
..	..	1	108	..	..	
..	..	1	110	..	..	Sangli
..	..	1	110	..	..	
..	..	1	244	..	..	Solapur
..	..	1	244	..	..	
1	490	2	347	..	..	Kolhapur
1	523	2	347	..	..	
..	..	1	60	1	442	Aurangabad
..	..	1	60	1	386	
..	..	..	..	..	..	Jalna
..	..	..	..	..	..	
2	682	1	149	..	..	Parbhani
2	1,584	1	149	..	..	
..	..	1	244	..	..	Beed
..	..	1	244	..	..	
..	..	1	114	..	..	Nanded
..	..	1	114	..	..	
..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	
..	..	1	122	..	..	Latur
..	..	1	122	..	..	
..	..	1	50	..	..	Buldana
..	..	1	50	..	..	
2	492	1	117	..	..	Akola
2	574	1	117	..	..	
1	380	1	116	..	..	Amravati
1	393	1	116	..	..	
..	..	1	115	..	..	Yavatmal
..	..	1	115	..	..	

(1)	(2)	(3)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)
26	वर्धा ..	1984-85 ..	1	407	5	797	3	..	..	..
		1985-86 ..	1	385	5	797	3	*	..	..
27	नागपूर ..	1984-85 ..	5	2,486	8	2,771	4	213	1	904
		1985-86 ..	7	2,842	8	2,771	4	213	1	1,448
28	भंडारा ..	1984-85 ..	1	389	2	651	2	..	..	..
		1985-86 ..	1	586	2	651	2	*	..	..
29	चंद्रपूर ..	1984-85 ..	1	393	1	644	1	..	..	..
		1985-86 ..	1	558	1	644	1	*	..	..
30	गडचिरोली ..	1984-85 ..	..	..	3	219	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	3	219	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य ..	1984-85 ..	63	25,119	181	51,018	51	4,140	34	25,036
		1985-86 ..	69	29,758	181	51,018	51	4,233	35	23,742

* माध्यामिक व उच्च माध्यामिक शाळातील विद्यार्थ्यांनी तांत्रिक विषय घेतल्याने त्यांची संख्या येथे देण्यात आली नाही.

TABLE No. 5.1 (14.1)—*contd.*

(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(2)
..	..	1	116	..	..	Wardha
..	..	1	116	..	..	
2	951	1	113	2	616	Nagpur
2	977	1	113	2	591	
..	..	1	111	..	..	Bhandara
..	..	1	117	..	..	
1	165	1	114	..	..	Chandrapur
1	170	1	114	..	..	
..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
..	..	..	..	..	..	
15	5,137	27	3,224	8	2,887	Maharashtra State
15	6,521	27	3,224	8	2,741	

* Pupils in Secondary and the Higher Secondary School are enrolled for technical subjects hence their enrolment is not shown.

TABLE No. 5.1 (14,I)—contd.

व औषधशास्त्र and Pharmacy		बैद्यकीय, शूश्रूषा, प्रसूतिशास्त्र व औषधशास्त्र Medical, Nursing, Midwifery and pharmacy								District
पदवीस्तर Degree level		पदवीपूर्व स्तर Under graduate level				शालेय स्तर School level				
आयुर्वेद Ayurved		इतर Others		समचिकित्सा Homeopathy		इतर Others		शूश्रूषा, प्रसूतिशास्त्र Nursing and Midwifery		
संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrolment	(2)
(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(2)
3	923	8	2,085	1	379	16	1,981	1	14	Greater Bombay
3	989	9	2,253	1	379	16	1,981	1	14	
..	..	..	..	..	..	3	202	..	..	Thane
..	..	..	..	..	..	..	..	3	202	
..	..	..	..	..	..	1	47	..	..	Raigad
..	..	..	..	..	..	1	47	..	..	
..	..	..	..	..	..	1	73	1	32	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	1	73	1	32	
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
1	109	..	..	..	..	..	..	..	..	
1	191	1	132	..	..	2	302	..	..	Nashik
1	230	2	545	..	..	2	302	..	..	
1	153	..	..	..	..	1	78	..	..	Dhule
1	161	..	..	..	..	..	..	1	78	
..	..	..	..	1	130	2	487	..	..	Jalgaon
..	..	..	..	..	..	1	130	2	487	
1	213	..	..	..	..	3	227	..	..	Ahmadnagar
1	226	..	..	..	..	3	227	..	..	
2	649	2	626	..	..	4	617	1	66	Pune
2	704	3	685	..	..	4	617	1	66	
1	244	1	202	..	..	3	157	..	..	Satara
1	288	1	251	..	..	3	157	..	..	
1	187	1	252	1	196	2	156	..	..	Sangli
1	214	1	226	1	196	2	156	..	..	
1	278	..	..	..	..	4	302	..	..	Solapur
1	274	..	..	..	..	4	302	..	..	
..	..	..	..	..	..	2	296	..	..	Kolhapur
..	..	2	99	..	..	2	296	..	..	
..	..	1	79	1	183	2	317	..	..	Aurangabad
..	..	1	81	1	183	2	317	..	..	
..	..	..	..	1	148	1	45	..	..	Jalna
..	..	..	..	1	148	1	45	..	..	
..	..	..	..	..	..	2	148	..	..	Parbhani
..	..	..	..	..	..	2	148	..	..	
..	..	..	..	1	169	2	96	..	..	Beed
..	..	..	..	1	169	2	96	..	..	
1	273	..	..	..	..	1	68	1	53	Nanded
1	296	..	..	..	..	1	68	1	53	
..	..	..	..	..	..	3	359	..	..	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	3	359	..	..	
..	..	..	..	..	..	1	108	..	..	Latur
..	..	..	..	..	..	1	108	..	..	
..	..	..	..	3	510	1	80	..	..	Buldana
..	..	..	..	3	510	1	80	..	..	
1	347	..	..	2	363	2	201	1	95	Akola
1	357	..	..	2	363	2	201	1	95	

(1)	(2)	(3)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)
24	अमरावती	** 1984-85 ..	..	..	3	145	..	..
		1985-86 ..	..	..	3	145	1	195
25	यवतमाळ	** 1984-85 ..	..	..	1	95	..	..
		1985-86 ..	..	..	1	95	..	..
26	वर्धा	** 1984-85 ..	..	..	1	204	1	363
		1985-86 ..	..	..	1	204	1	368
27	नागपूर	** 1984-85 ..	..	..	3	653	2	1,334
		1985-86 ..	..	..	3	653	2	1,381
28	भंडारा	** 1984-85 ..	..	..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	** 1984-85 ..	..	..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..	..	..
30	गढचिरोली	** 1984-85 ..	..	..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	** 1984-85 ..	5	389	42	5,274	13	10,950
		1985-86 ..	5	389	42	5,274	16	11,952

TABLE No. 5.1 (14.1)—contd.

(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(2)
2	765	..	..	5	642	1	102	1	91	Amravati
2	698	..	..	5	642	1	102	1	91	
1	299	1	42	2	345	1	69	..	..	Yavatmal
1	268	1	60	2	345	1	69	..	..	
..	..	..	..	2	294	2	140	1	28	Wardha
..	..	..	..	2	294	2	140	1	28	
2	937	1	132	2	364	7	767	..	..	Nagpur
2	705	3	198	2	364	7	767	..	..	
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
..	..	..	..	1	171	1	21	1	35	Chandrapur
..	..	..	..	1	171	1	21	1	35	
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
18	5,459	16	3,550	23	3,894	71	7,446	8	414	Maharashtra State
19	5,519	23	4,398	23	3,894	71	7,446	8	414	

टीप/—स्तंभ क्रमांक/Column No. 54 and 55 यात दंतशास्त्र औषधशास्त्र व शुश्रुषा यांचा समावेश आहे./Includes dental, Pharmacy and Nursing.

स्तंभ क्रमांक/Column No. 58 and 59 यात शुश्रुषा, औषधशास्त्र (पदवीपूर्व) यांचा समावेश आहे./Includes Nursing, Pharmacy (under-graduate).

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष * Year	पदवी स्तर Degree level		पदवीपूर्व स्तर Under graduate level	
			संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment
			(62)	(63)	(64)	(65)
1	बृहन्मुंबई	1984-85 ..	11	4,059	3	276
		1985-86 ..	11	4,068	3	276
2	ठाणे	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
3	रायगड	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
4	रुत्नागिरी	1984-85 ..	1	42	..	..
		1985-86 ..	1	44	..	..
5	सिधदुर्गे	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
6	नाशिक	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
7	धुळे	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
8	जळगाव	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
9	अहमदनगर	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
10	पुणे	1984-85 ..	7	2,880	1	107
		1985-86 ..	7	2,855	1	107
11	सातारा	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
12	सांगली	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	1	101	..	..
13	सोलापूर	1984-85 ..	1	237	..	..
		1985-86 ..	1	196	..	..
14	बोल्हापूर	1984-85 ..	1	583	1	48
		1985-86 ..	1	701	1	48
15	वीरगाबाद	1984-85 ..	1	69	..	..
		1985-86 ..	1	65	..	..
16	जालना	1984-85 ..	2	110	..	..
		1985-86 ..	2	225	..	..
17	परभणी	1984-85 ..	1	106	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
18	बीड	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
19	नांदेड	1984-85 ..	1	30	..	..
		1985-86 ..	1	25	..	..
20	उस्मानाबाद	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	1	75	..	..
21	लातूर	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
22	शुद्धापणा	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
23	बकोला	1984-85 ..	..	..	..	..
		1985-86 ..	..	..	..	..
24	अमरावती	1984-85 ..	1	293	1	31
		1985-86 ..	1	372	1	31

TABLE No. 5.1 (14.1)—contd.

इतर प्रकारच्या संस्था Other types of Institutions		संशोधन संस्था Research Institutions		District
शाळीय स्तर/School level		पदवी स्तर Degree level		
सहकार/Co-operative				
संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institutions	विद्यार्थी Enrolment	
(66)	(67)	(68)	(69)	(2)
35	3,572	10	192	Greater Bombay
35	3,572	10	231	Thane
19	882	..	..	Raigad
17	817	..	..	Ratnagiri
10	294	1	7	Sindhudurg
10	473	..	..	Nashik
27	2,017	..	..	Dhule
27	2,017	..	..	Jalgaon
9	467	..	..	Ahmadnagar
9	467	..	..	Pune
25	973	..	..	Satara
19	556	..	..	Sangli
19	556	..	..	Solapur
58	2,822	7	396	Kolhapur
58	2,822	7	286	Aurangabad
36	1,116	..	..	Jalna
36	1,110	..	..	Parbhani
35	1,182	..	..	Beed
35	1,182	..	..	Nanded
67	2,653	..	..	Osmanabad
67	2,653	..	..	Latur
7	319	..	..	Buldana
7	319	..	..	Akola
25	1,419	1	8	Amravati
25	1,419	1	8	
4	313	..	..	
4	313	..	..	
7	364	..	..	
7	364	..	..	
20	1,088	..	..	
20	1,088	..	..	
6	276	..	..	
6	275	..	..	
13	721	..	..	
13	721	..	..	
1	26	..	..	
1	26	..	..	
17	628	..	..	
17	628	..	..	
25	872	..	..	
25	872	..	..	

(1)	(2)	(3)	(62)	(63)	(64)	(65)
25	यवतमाळ	1984-85 .. 1985-86 ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
26	वर्धा	1984-85 .. 1985-86 ..	1 1	347 363	.. ..	.. ..
27	नागपूर	1984-85 .. 1985-86 ..	8 7	947 763	.. ..	.. ..
28	भंडारा	1984-85 .. 1985-86 ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
29	चंद्रपूर	1984-85 .. 1985-86 ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
30	गडचिरोली	1984-85 .. 1985-86 ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
	महाराष्ट्र राज्य	1984-85 .. 1985-86 ..	36 36	9,703 9,853	6 6	462 462

टीप/—स्तंभ क्रमांक (Column Nos. 62 and 63) यात ग्रंथपाल शास्त्र, वृत्तपत्र व्यवसाय, श्रम विज्ञान, व्यावसायिक मार्गदर्शन, प्राच्यविद्या, गृहशास्त्र, समाजशास्त्र व व्यवसाय मार्गदर्शन यांचा समावेश आहे./Includes Lib. Science, Journalism, Labour Vocational guidance, Co-operative, Rural Education, Oriental Home Science and business management.

स्तंभ क्रमांक/— (Column Nos. 64 and 65) यात नौकानयन, अभियांत्रिकी, गृहशास्त्र, व चित्रपट संस्था यांचा समावेश आहे./Includes Marine Engineering Home Science, Film Institute.

TABLE No. 5.1 (14.1)—*contd.*

(66)	(67)	(68)	(69)	(2)
9	330	..	..	Yavatmal
9	330	..	..	
24	1,059	..	..	Wardha
24	1,059	..	..	
153	7,310	..	..	Nagpur
153	7,310	..	..	
36	1,168	..	..	Bhandara
36	1,168	..	..	
26	980	..	..	Chandrapur
26	980	..	..	
..	..	..	..	Gadchiroli
..	..	..	..	
740	34,690	19	603	Maharashtra State
740	34,690	19	532	

आधार—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

सत्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2A (14.2)

पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या

Enrolment of students and number of teachers

(३० सप्टेंबर १९८४ रोजी/As on 30th September 1984)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक (3)	एकूण प्रशिक्षित शिक्षक Total number of trained teachers		एकूण शिक्षक Total number of teachers		पटावरील विद्यार्थी Enrolment		Pre-primary, Primary, Secondary (3)	District (2)	
			पुरुष Male (4)	स्त्री Female (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Male (7)	स्त्री Female (8)	एकूण Total (9)			पुरुष Male (10)
1	बृहन्मुंबई	...	12 9,440 7,922	351 20,272 13,630	363 29,712 21,552	15 9,576 8,427	411 20,631 14,108	426 30,207 22,535	13,845 10,55,740 6,96,849	PP P S	Greater Bombay
2	राणे	...	2 4,599 3,248	120 5,856 3,289	122 10,455 6,537	2 5,407 3,502	155 6,929 3,518	157 12,336 7,020	5,819 5,17,817 2,26,461	PP P S	Thane
3	रायगड	...	...	12 2,338 777	12 6,458 2,823	12 4,530 2,247	27 2,692 865	27 7,222 3,112	881 2,62,547 90,491	PP P S	Raigad
4	रत्नागिरी	...	...	13 2,665 479	13 7,743 2,207	13 5,357 1,937	19 2,837 521	19 8,194 2,458	554 2,47,217 67,968	PP P S	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	...	...	1 1,587 441	1 4,513 1,948	1 3,023 1,673	4 1,698 468	4 4,721 2,141	107 1,33,368 58,543	PP P S	Sindhudurg
6	नाशिक	...	...	31 3,664 1,503	38 10,867 6,429	7 7,499 5,130	31 3,889 1,529	38 11,388 6,659	1,806 4,58,418 2,05,149	PP P S	Nashik
7	धुळे	...	...	42 1,651 566	42 7,061 4,031	49 5,698 3,653	49 1,739 586	49 7,437 4,239	2,953 2,84,531 1,27,449	PP P S	Dhule
8	जळगांव	...	...	62 2,861 735	75 10,392 5,360	13 7,920 4,764	92 3,032 771	105 10,952 5,535	4,207 4,17,086 1,67,421	PP P S	Jalgaon

सूची क्रमांक/TABLE No. 5.2 (14.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
21	लातूर	..	2 3,750 2,486	6 478 377	8 4,228 2,863	3 4,011 2,617	6 576 414	9 4,587 3,031	534 1,91,867 88,082	PP P S	Latur
22	बुलढाणा	..	.. 4,560 2,418	11 678 280	11 5,238 2,698	.. 4,651 2,505	16 712 291	16 5,363 2,796	696 2,17,523 85,355	PP P S	Buldana
23	अकोला	..	1 5,018 3,024	23 1,480 639	24 6,498 3,663	1 5,141 3,232	31 1,563 664	32 6,704 3,896	1,304 2,63,560 1,23,315	PP P S	Akola
24	अमरावती	..	.. 5,038 3,217	94 1,939 945	94 6,972 4,162	.. 5,275 3,448	97 2,019 980	97 7,294 4,428	4,294 2,72,693 1,43,246	PP P S	Amravati
25	यवतमाळ	..	1 4,723 2,351	53 1,391 456	54 6,114 2,807	1 5,027 2,551	62 1,479 494	63 6,506 3,045	2,969 2,64,191 94,366	PP P S	Yavatmal
26	वर्धा	..	.. 2,490 1,936	35 928 453	35 3,418 2,389	.. 2,579 2,040	41 996 472	41 3,575 2,512	1,735 1,41,588 82,759	PP P S	Wardha
27	नागपूर	..	.. 4,618 4,548	58 3,494 2,365	58 8,112 6,913	.. 4,700 4,818	68 3,574 2,457	68 8,274 7,275	2,885 3,40,513 2,33,254	PP P S	Nagpur
28	भंडारा	..	.. 4,808 2,797	8 1,108 502	8 5,916 3,299	.. 5,155 3,193	9 1,257 531	9 6,412 3,724	520 2,69,689 1,19,601	PP P S	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	.. 3,376 1,994	18 879 512	18 4,255 2,506	.. 3,747 2,191	32 1,047 530	32 4,794 2,721	1,288 2,05,618 91,598	PP P S	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	.. 1,143 394	.. 164 51	.. 1,307 445	.. 1,679 471	.. 234 60	.. 1,913 531	.. 73,851 16,479	PP P S	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	67 1,47,269 91,480	1,440 77,949 38,474	1,507 2,25,218 1,29,954	75 1,56,889 96,983	1,806 83,290 40,370	1,881 2,40,179 1,37,353	77,541 92,34,735 42,62,568	PP P S	Maharashtra State

5. शिक्षण/EDUCATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.2 B (14.2)

पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या
Enrolment of students and number of teachers३० सप्टेंबर १९८५ रोजी
(As on 30th September 1985)

अनु- क्रमांक	जिल्हा	पूर्व-प्राथमिक प्राथमिक माध्यमिक	एकूण प्रशिक्षित शिक्षक			एकूण शिक्षक			पटावरील विद्यार्थी Enrolment	Pre- Primary Secondary	District
			Total No. of trained teachers			Total No. of teachers					
			पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(1)	(2)
1	बृहन्मुंबई	पू. प्रा.	4	377	381	4	442	446	15,141	PP	Greater Bombay
		प्रा.	9,459	20,292	29,751	9,582	20,637	30,219	10,60,754	P	
		मा.	7,989	14,159	22,148	8,489	14,683	23,172	7,20,582	S	
2	ठाणे	पू. प्रा.	1	116	117	1	145	146	5,914	PP	Thane
		प्रा.	4,713	6,356	11,069	5,562	7,560	13,122	5,36,614	P	
		मा.	3,393	3,553	6,946	3,675	3,855	7,530	2,45,098	S	
3	रायगड	पू. प्रा.	..	12	12	..	27	27	881	PP	Raigad
		प्रा.	4,122	2,421	6,543	4,557	2,741	7,298	2,64,701	P	
		मा.	2,000	819	2,819	2,187	911	3,098	98,380	S	
4	रत्नागिरी	पू. प्रा.	..	12	12	..	17	17	561	PP	Ratnagiri
		प्रा.	4,970	2,627	7,597	5,574	2,951	8,525	2,39,941	P	
		मा.	1,825	498	2,323	2,011	536	2,547	72,978	S	
5	सिंधुदुर्ग	पू. प्रा.	..	7	7	..	46	46	1,071	PP	Sindhudurg
		प्रा.	2,980	1,633	4,613	3,022	1,690	4,712	1,28,605	P	
		मा.	1,619	442	2,061	1,770	480	2,250	60,352	S	
6	नाशिक	पू. प्रा.	5	30	35	7	33	40	2,024	PP	Nashik
		प्रा.	7,241	3,790	11,031	7,707	4,024	11,731	4,63,884	P	
		मा.	5,067	1,569	6,636	5,304	1,616	6,920	2,17,906	S	
7	धुळे	पू. प्रा.	..	42	42	..	49	49	2,953	PP	Dhule
		प्रा.	5,441	1,816	7,257	5,666	1,903	7,569	2,86,890	P	
		मा.	3,716	623	4,339	3,974	660	4,634	1,41,493	S	
8	जळगाव	पू. प्रा.	13	62	75	13	92	105	4,207	PP	Jalgaon
		प्रा.	7,312	2,840	10,152	7,690	3,014	10,704	4,18,407	P	
		मा.	4,698	803	5,501	4,843	829	5,672	1,79,395	S	
9	अहमदनगर	पू. प्रा.	..	5	5	..	8	8	429	PP	Ahmednagar
		प्रा.	7,623	2,948	10,571	7,975	3,055	11,030	3,97,573	P	
		मा.	4,960	1,187	6,147	5,157	1,255	6,412	2,09,995	S	
10	पुणे	पू. प्रा.	1	112	113	3	123	126	5,079	PP	Pune
		प्रा.	8,147	6,863	15,010	8,937	7,339	16,276	6,71,210	P	
		मा.	5,992	4,404	10,396	6,269	4,610	10,879	3,53,250	S	
11	सातारा	पू. प्रा.	..	40	40	..	46	46	1,804	PP	Satara
		प्रा.	6,530	2,782	9,312	6,691	2,823	9,514	3,25,999	P	
		मा.	4,415	1,027	5,442	4,590	1,111	5,701	1,74,603	S	
12	सांगली	पू. प्रा.	1	35	36	2	45	47	1,926	PP	Sangli
		प्रा.	5,558	2,731	8,289	5,825	2,872	8,697	3,02,945	P	
		मा.	3,593	769	4,362	3,707	800	4,507	1,34,043	S	
13	सोलापूर	पू. प्रा.	..	54	54	..	70	70	3,344	PP	Solapur
		प्रा.	7,143	3,008	10,151	7,409	3,192	10,601	3,92,162	P	
		मा.	3,912	830	4,742	4,080	857	4,937	1,52,550	S	
14	कोल्हापूर	पू. प्रा.	4	101	105	5	167	172	7,430	PP	Kolhapur
		प्रा.	7,150	2,689	9,839	7,372	2,797	10,169	3,95,485	P	
		मा.	4,230	952	5,182	4,393	1,003	5,396	1,63,569	S	
15	औरंगाबाद	पू. प्रा.	1	46	47	1	57	58	2,665	PP	Aurangabad
		प्रा.	3,429	1,477	4,906	3,944	1,719	5,663	2,37,302	P	
		मा.	2,028	725	2,753	2,106	741	2,847	89,779	S	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
16	जालना	पू. प्रा.	..	12	12	..	15	15	746	PP	Jalna
		प्रा.	2,140	495	2,635	2,456	558	3,014	1,34,981	P	
		मा.	1,051	202	1,253	1,095	208	1,303	37,999	S	
17	परभणी	पू. प्रा.	23	22	45	23	30	53	2,143	PP	Parbhani
		प्रा.	3,269	549	3,818	3,831	690	4,521	1,97,383	P	
		मा.	2,185	353	2,538	2,372	411	2,783	89,951	S	
18	बीड	पू. प्रा.	2	11	13	3	23	26	1,159	PP	Beed
		प्रा.	3,459	632	4,091	3,904	756	4,660	1,99,357	P	
		मा.	2,181	286	2,467	2,283	303	2,586	78,497	S	
19	नांदेड	पू. प्रा.	..	30	30	..	47	47	2,257	PP	Nanded
		प्रा.	4,367	786	5,153	4,584	982	5,566	2,59,412	P	
		मा.	2,478	335	2,813	2,601	365	2,966	97,178	S	
20	उस्मानाबाद	पू. प्रा.	..	2	2	..	6	6	291	PP	Osmanabad
		प्रा.	3,051	382	3,433	3,205	429	3,634	1,41,673	P	
		मा.	2,026	301	2,327	2,111	339	2,450	74,324	S	
21	लातूर	पू. प्रा.	..	7	7	..	7	7	360	PP	Latur
		प्रा.	3,962	542	4,504	4,232	647	4,879	2,03,372	P	
		मा.	2,647	404	3,051	2,769	430	3,199	94,031	S	
22	बुलढाणा	पू. प्रा.	..	11	11	..	14	14	533	PP	Buldhana
		प्रा.	4,824	779	5,603	4,913	811	5,724	2,23,866	P	
		मा.	2,503	310	2,813	2,623	325	2,948	92,383	S	
23	अकोला	पू. प्रा.	1	23	24	1	31	32	1,584	PP	Akola
		प्रा.	5,062	1,581	6,643	5,160	1,666	6,826	2,68,132	P	
		मा.	3,133	679	3,812	3,372	712	4,084	1,30,976	S	
24	अमरावती	पू. प्रा.	..	93	93	..	98	98	4,375	PP	Amravati
		प्रा.	5,073	2,016	7,089	5,289	2,089	7,378	2,78,017	P	
		मा.	3,201	1,027	4,228	3,446	1,080	4,526	1,50,397	S	
25	यवतमाळ	पू. प्रा.	1	57	58	1	61	62	2,916	PP	Yavatmal
		प्रा.	4,634	1,419	6,053	4,915	1,494	6,409	2,68,959	P	
		मा.	2,494	510	3,004	2,703	533	3,236	1,01,846	S	
26	वर्धा	पू. प्रा.	..	29	29	..	40	40	1,689	PP	Wardha
		प्रा.	2,516	979	3,495	2,605	1,070	3,675	1,43,755	P	
		मा.	1,980	494	2,474	2,109	517	2,626	89,542	S	
27	नागपूर	पू. प्रा.	4	116	120	4	133	137	5,703	PP	Nagpur
		प्रा.	3,955	5,295	9,250	4,038	5,343	9,381	4,00,070	P	
		मा.	5,166	3,217	8,383	5,624	3,376	9,000	2,78,186	S	
28	भंडारा	पू. प्रा.	..	9	9	..	9	9	516	PP	Bhandara
		प्रा.	4,861	1,239	6,100	5,219	1,441	6,660	2,84,455	P	
		मा.	2,942	606	3,548	3,532	655	4,187	1,32,980	S	
29	चंद्रपूर	पू. प्रा.	..	21	21	..	27	27	1,235	PP	Chandrapur
		प्रा.	3,501	1,061	4,562	3,857	1,270	5,127	2,12,618	P	
		मा.	2,074	554	2,628	2,307	574	2,881	99,210	S	
30	गडचिरोली	पू. प्रा.	..	..	..	..	..	..	..	PP	Gadchiroli
		प्रा.	989	152	1,141	1,807	225	2,032	78,946	P	
		मा.	475	75	550	620	83	703	23,094	S	
महाराष्ट्र राज्य			61	1,494	1,555	68	1,908	1,976	80,936	PP	Maharashtra
			1,47,481	82,180	2,29,661	1,57,528	87,788	2,45,316	94,17,568	P	State
			95,973	41,713	1,37,686	1,02,122	43,858	1,45,980	45,84,567	S	

आधार:—शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Director of Education, Government of Maharashtra, Pune.

TABLE No. 5.3-A.

पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांमधील
Number of pupils in pre-primary.

(३० सप्टेंबर १९८४ रोजी/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	पूर्व प्राथमिक Pre-primary (3)	इयत्ता १ ली Std. I (4)	इयत्ता २ री Std. II (5)	इयत्ता ३ री Std. III (6)	इयत्ता ४ थी Std. IV (7)	इयत्ता ५ वी Std. V (8)
1	बृहन्मुंबई	*14,130	2,59,434	2,20,159	1,99,340	1,82,720	1,90,961
2	ठाणे	13,362	1,45,485	1,38,807	93,589	77,747	76,375
3	रायगड	2,622	71,390	51,575	47,408	39,851	35,881
4	रत्नागिरी	726	35,758	38,646	49,130	48,361	42,939
5	सिंधुदुर्ग	1,297	19,282	19,273	27,412	24,117	24,191
6	नाशिक	3,778	1,33,272	1,00,974	91,346	72,673	62,943
7	धुळे	5,833	76,901	64,793	67,698	45,572	34,326
8	जळगांव	7,092	1,12,517	93,000	88,227	64,227	53,229
9	अहमदनगर	2,165	1,15,392	90,564	80,948	65,586	59,814
10	पुणे	12,402	1,74,830	1,40,494	1,28,856	1,09,382	1,05,933
11	सातारा	2,153	64,375	60,694	83,964	63,354	57,128
12	सांगली	3,196	74,116	62,050	61,365	47,581	41,278
13	सोलापूर	3,882	92,069	76,578	96,938	63,049	52,517
14	कोल्हापूर	7,275	98,416	80,718	74,842	60,591	56,325
15	औरंगाबाद	7,832	63,168	47,336	42,352	33,583	29,682
16	जालना	1,382	40,671	27,437	23,049	16,361	13,438
17	परभणी	5,286	63,727	47,734	39,013	29,571	23,264
18	बीड	3,683	60,792	44,496	36,274	29,188	23,435
19	नांदेड	6,898	78,215	56,441	44,228	32,376	27,647
20	उस्मानाबाद	1,380	43,128	32,899	27,717	22,005	19,202
21	नातूर	1,799	58,900	46,991	39,101	29,932	25,212
22	बुलढाणा	696	69,002	48,879	42,770	33,854	25,139
28	अकोला	2,017	66,598	58,205	58,184	43,997	36,794
24	अमरावती	5,257	73,732	61,102	56,574	43,519	41,915
25	यवतमाळ	3,853	74,088	57,611	52,216	38,040	33,564
26	वर्धा	4,889	38,122	32,398	29,836	23,434	21,036
27	नागपूर	5,939	1,00,155	82,580	73,049	61,467	51,800
28	भंडारा	3,370	69,206	60,662	58,004	41,830	37,366
29	चंद्रपूर	2,960	62,546	49,042	39,143	31,913	25,844
30	गडचिरोली	2,254	26,767	17,106	12,019	8,574	6,443
	महाराष्ट्र राज्य	1,39,408	24,62,049	20,09,244	18,64,592	14,84,455	13,35,621

*ह्यात पूर्व-प्राथमिक शाळांतील विद्यार्थी तसेच प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील पूर्व-प्राथमिक तुकड्यातील विद्यार्थ्यांचा समावेश आहे.

@कला, शास्त्र, वाणिज्य महाविद्यालये आणि गृहशास्त्र व समाजशास्त्र महाविद्यालयातील व माध्यमिक शाळांतील उच्च माध्यमिक तुकड्यातील विद्यार्थी संख्येचा समावेश आहे.

आधार: शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.3-A (14.3)

विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या
primary and secondary schools by standards

As on 30th September 1984)

इयत्ता ६ वी Std. VI	इयत्ता ७ वी Std. VII	इयत्ता ८ वी Std. VIII	इयत्ता ९ वी Std. IX	इयत्ता १० वी Std. X	इयत्ता ११ वी@ Std. XI	इयत्ता १२ वी@ Std. XII	एकूण Grand Total	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1,67,080	1,45,684	1,46,483	1,18,866	86,614	64,776	51,848	18,48,095	Greater Bombay
62,795	53,263	44,789	37,490	25,652	14,077	10,852	7,94,283	Thane
30,309	23,747	20,526	16,092	9,555	4,044	2,977	3,55,977	Raigad
34,264	26,338	16,660	12,881	8,045	2,186	1,658	3,17,592	Ratnagiri
20,752	17,359	13,884	12,050	8,277	3,073	2,648	1,93,615	Sindhudurg
52,792	45,585	39,106	32,789	22,914	13,204	9,843	6,81,219	Nashik
29,260	26,589	22,663	18,859	14,667	9,358	5,747	4,22,266	Dhule
43,646	38,071	32,187	27,764	20,435	12,308	8,936	6,01,639	Jalgaon
49,023	41,303	34,716	29,821	20,330	11,421	9,092	6,10,175	Ahmadnagar
88,780	78,624	66,507	54,382	37,969	25,714	19,450	10,43,323	Pune
48,666	39,893	33,532	27,811	19,518	10,945	8,158	5,20,191	Satara
35,556	30,684	25,569	22,255	16,530	9,163	7,425	4,36,768	Sangli
41,229	34,079	29,124	24,467	16,234	9,500	7,843	5,47,509	Solapur
48,392	41,838	34,878	28,328	20,990	11,386	9,215	5,73,694	Kolhapur
24,465	20,960	17,412	14,390	11,474	7,067	5,852	3,26,073	Aurangabad
10,333	9,347	7,083	5,469	3,911	1,018	849	1,60,348	Jalna
18,501	16,101	11,836	9,653	7,191	3,146	2,563	2,77,586	Parbhani
18,579	17,193	13,322	10,558	8,809	4,522	3,475	2,74,326	Beed
22,851	19,508	14,939	12,142	9,726	5,178	3,793	3,33,842	Nanded
16,342	15,096	11,129	9,137	7,109	2,691	1,853	2,09,888	Osmanabad
21,227	18,642	15,201	12,528	9,971	4,307	3,475	2,87,386	Latur
20,147	19,000	15,822	12,155	10,434	5,039	3,610	3,07,347	Buldana
31,643	26,611	23,581	19,115	15,506	8,233	6,270	3,97,454	Akola
34,995	31,436	27,322	22,143	15,791	10,020	7,544	4,31,850	Amravati
27,685	24,464	19,022	15,071	11,203	5,453	4,508	3,67,373	Yavatmal
18,632	16,558	15,236	12,600	9,453	5,090	4,092	2,31,436	Wardha
48,794	43,788	40,045	34,202	27,009	16,614	14,147	5,99,589	Nagpur
27,466	26,629	21,846	19,200	15,397	9,027	5,592	3,95,635	Bhandara
22,581	19,686	17,435	13,490	9,888	6,563	4,363	3,05,463	Chandrapur
5,156	4,394	2,822	2,309	1,785	475	325	90,449	Gadhchiroli
11,21,941	9,72,470	8,34,677	6,91,966	5,02,397	2,95,598	2,28,003	1,39,42,391	Maharashtra State

*This includes enrolment in Pre-primary schools as well as enrolment in attached Classes in Primary and Secondary schools.

@Include Enrolment in higher secondary classes attached to Secondary Schools as well as enrolment in Arts/Science/Commerce college and so also in Home Science and Social Work.

Source.—Director of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.3-B (14.3)

पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांमधील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या
Distribution of pupils (in pre-primary, primary and secondary schools) by standards
(३० सप्टेंबर १९८५ रोजी/As on 30th September 1985)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पूर्व प्राथमिक Pre-Primary	इयत्ता १ ली Std. I	इयत्ता २ री Std. II	इयत्ता ३ री Std. III	इयत्ता ४ थी Std. IV	इयत्ता ५ वी Std. V	इयत्ता ६ वी Std. VI	इयत्ता ७ वी Std. VII	इयत्ता ८ वी Std. VIII	इयत्ता ९ वी Std. IX	इयत्ता १० वी Std. X	इयत्ता ११ वी@ Std. XI	इयत्ता १२ वी@ Std. XII	एकूण Total	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1	बृहन्मुंबई	16,361	2,58,671	2,17,056	2,02,260	1,89,902	1,95,150	1,69,860	1,51,875	1,48,966	1,23,113	88,826	61,994	55,081	18,79,115	Greater Bombay
2	ठाणे	19,519	1,47,907	1,11,089	95,876	82,701	78,120	65,569	56,376	49,341	41,231	28,543	14,246	12,102	8,92,614	Thane
3	रायगड	2,699	71,001	52,168	46,639	40,922	37,031	31,087	26,413	22,108	17,685	10,636	4,098	3,733	3,66,270	Raigad
4	रत्नागिरी	729	33,631	34,174	49,279	46,062	40,842	34,897	28,707	19,555	14,473	9,082	2,335	1,982	3,15,683	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,071	18,547	18,841	25,706	24,277	22,387	20,248	18,087	14,987	12,465	9,291	2,977	2,806	1,91,690	Sindhudurg
6	नाशिक	3,893	1,30,683	1,02,489	92,466	76,069	65,792	55,550	47,165	42,297	35,481	24,231	13,097	11,692	7,99,906	Nashik
7	धुळे	5,544	78,184	64,547	59,167	55,611	37,446	31,768	27,465	24,305	21,012	16,528	10,660	8,255	4,40,492	Dhule
8	जळगांव	6,722	1,08,050	90,062	91,519	68,511	56,394	45,176	39,229	34,265	29,302	21,925	13,211	10,991	6,16,357	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,965	1,12,228	92,117	78,439	67,855	61,038	51,239	42,510	37,274	31,977	22,644	11,432	19,238	6,21,036	Ahmadnagar
10	पुणे	11,279	1,78,361	1,34,759	1,24,648	1,06,160	1,08,470	92,220	78,692	74,111	59,478	41,647	24,385	20,701	10,54,911	Pune
11	सातारा	2,189	61,794	55,058	77,745	60,966	56,994	49,958	42,346	35,083	31,114	21,722	9,779	10,093	5,14,846	Satara
12	सांगली	3,566	74,019	61,807	61,560	48,125	44,712	37,363	31,150	27,193	24,046	18,133	9,151	8,624	4,49,449	Sangli
13	सोलापूर	3,899	89,959	78,296	93,491	63,515	55,809	45,286	35,475	31,040	26,633	18,227	9,659	9,035	5,63,374	Solapur
14	कोल्हापूर	8,154	86,221	79,995	78,914	62,499	59,014	50,863	42,617	37,178	31,289	22,618	11,733	10,406	5,81,591	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7,008	66,218	49,758	42,256	35,146	31,703	26,631	22,454	18,658	16,293	13,137	8,022	7,147	3,44,431	Aurangabad
16	जालना	1,339	44,508	30,337	24,062	18,112	14,514	1,14,04	9,563	8,056	6,376	4,605	1,576	1,316	1,75,768	Jalna
17	परभणी	5,316	66,883	49,998	40,660	30,852	25,052	19,973	16,698	13,699	10,961	8,098	3,979	3,279	2,95,353	Parbhani
18	बीड	3,274	59,760	45,839	37,742	30,455	25,108	21,084	18,339	14,223	12,457	9,763	5,214	4,399	2,87,657	Beed
19	नांदेड	7,806	84,370	61,192	48,667	36,308	30,315	25,118	20,901	16,677	14,245	10,851	5,846	5,208	3,67,514	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,775	41,964	34,987	28,940	24,467	19,792	17,401	15,207	12,015	10,230	8,155	3,190	2,738	2,20,861	Osmanabad
21	लातूर	663	63,493	47,412	40,425	31,768	27,046	23,421	19,976	16,331	14,340	11,621	4,956	4,661	3,06,113	Latur
22	बुलढाणा	533	69,004	50,084	44,436	34,734	28,433	22,822	18,664	16,872	14,747	11,429	4,522	4,640	3,29,920	Buldana
23	अकोला	2,540	64,472	58,083	59,497	46,103	37,978	33,190	28,951	24,188	21,668	17,797	8,406	7,761	4,10,634	Akola
24	अमरावती	5,086	74,157	61,336	56,023	45,775	42,354	36,991	31,431	29,640	24,963	18,193	9,688	9,477	4,45,114	Amravati
25	यवतमाळ	3,566	70,936	57,733	51,295	40,470	36,070	30,262	26,486	20,733	17,888	13,610	6,932	5,415	3,80,496	Yavatmal
26	वर्धा	5,426	36,845	32,284	29,814	24,388	22,815	19,739	17,059	16,119	13,975	10,439	6,572	5,031	2,40,657	Wardha
27	नागपूर	10,017	1,04,845	93,780	87,268	74,326	64,850	58,345	49,497	48,765	44,137	33,757	20,922	19,795	7,11,305	Nagpur
28	भंडारा	4,172	70,879	62,748	59,452	45,482	39,759	33,417	25,752	25,110	20,822	18,453	9,325	8,446	4,23,817	Bhandara
29	चंद्रपूर	3,096	62,457	49,057	40,202	33,959	28,964	23,860	21,220	18,029	16,946	11,211	6,852	6,129	3,21,033	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,775	27,524	18,058	13,197	9,688	8,235	16,721	5,299	4,345	3,541	2,266	1,225	934	1,02,808	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,50,982	24,57,571	19,95,144	18,81,639	15,55,208	14,02,287	11,92,463	10,15,615	9,01,164	7,61,923	5,57,349	3,05,194	2,72,212	1,44,48,751	Maharashtra State

@कला, शास्त्र वाणिज्य महाविद्यालये आणि गृहशास्त्र व समाजशास्त्र महाविद्यालयातील व माध्यमिक शाळांतील उच्च माध्यमिक तुकड्यातील विद्यार्थी संख्येचा समावेश आहे.

@Include Enrolment in higher secondary classes attached to secondary schools as well as enrolment in Arts/Science/Commerce colleges and so also in Home Science and Social Work.

आधार - शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे/Source.- Director of Education, Government of Maharashtra Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.4 (14.4)

प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थातील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या
Number of pupils in Primary and Secondary Institutions according to medium of instruction

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	प्राथमिक/ माध्यमिक	मराठी Marathi	गुजराथी Gujarathi	उर्दू Urdu	हिंदी Hindi	सिंधी Sindhi	इंग्रजी English	इतर Others	एकूण Grand Total	Primary Secondary	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1984-85	प्रा.	4,73,686	1,08,736	1,20,081	1,12,358	181	1,91,322	49,376	10,55,740	P	Greater Bombay
			मा.	3,36,290	83,547	21,883	32,434	909	2,12,172	9,614	6,96,849	S	
		1985-86	प्रा.	4,68,103	1,10,856	1,18,705	1,18,179	133	2,02,391	42,387	10,60,754	P	
			मा.	2,50,477	84,425	34,307	41,322	209	2,57,705	8,669	6,77,114	S	
2	ठाणे	1984-85	प्रा.	3,76,608	13,948	28,687	19,324	14,306	60,072	4,872	5,17,817	P	Thane
			मा.	1,56,196	7,392	8,410	7,684	13,065	33,524	190	2,26,461	S	
		1985-86	प्रा.	3,78,338	16,007	28,890	23,312	16,213	68,806	5,048	5,36,614	P	
			मा.	1,41,748	7,580	8,882	11,031	11,852	41,676	237	2,23,006	S	
3	रायगड	1984-85	प्रा.	2,62,547	..	..	..	..	..	..	2,62,547	P	Raigad
			मा.	83,667	173	5,249	..	..	1,402	..	90,491	S	
		1985-86	प्रा.	2,45,670	518	13,981	261	..	4,071	..	2,64,701	P	
			मा.	74,345	173	5,249	600	..	3,083	..	83,450	S	
4	रत्नागिरी	1984-85	प्रा.	2,29,778	..	16,591	..	..	848	..	2,47,217	P	Ratnagiri
			मा.	63,247	..	4,085	..	..	636	..	67,968	S	
		1985-86	प्रा.	2,22,526	..	16,477	..	..	938	..	2,39,941	P	
			मा.	65,661	..	4,393	..	..	810	..	70,864	S	
5	सिंधुदुर्ग	1984-85	प्रा.	1,30,857	..	2,097	..	..	414	..	1,33,368	P	Sindhudurg
			मा.	57,780	..	344	..	..	419	..	58,543	S	
		1985-86	प्रा.	1,27,019	..	1,134	..	..	452	..	1,28,605	P	
			मा.	5,45,343	..	372	..	..	516	..	56,231	S	
6	नाशिक	1984-85	प्रा.	4,06,539	1,463	40,177	672	313	9,254	..	4,58,418	P	Nashik
			मा.	1,86,419	845	8,113	987	524	8,261	..	2,05,149	S	
		1985-86	प्रा.	4,10,409	710	40,426	1,070	191	11,078	..	4,63,884	P	
			मा.	1,86,471	864	8,754	1,328	488	10,314	..	2,08,219	S	
7	धुळे	1984-85	प्रा.	2,84,531	..	..	..	..	..	..	2,84,531	P	Dhule
			मा.	1,21,191	1,329	2,897	402	319	1,311	..	1,27,449	S	
		1985-86	प्रा.	2,66,127	2,070	15,020	255	1,106	2,312	..	2,86,890	P	
			मा.	1,24,816	1,359	3,308	466	374	1,411	..	1,31,734	S	

तबता क्रमांक/TABLE No. 5-4 (14.4)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(4)	(2)
8	जळगांव	1984-85	प्रा.	3,72,498	189	34,206	4,614	2,086	3,493	..	4,17,086	P	Jalgaon
			मा.	1,58,294	..	4,740	2,172	559	1,656	..	1,67,421	S	
		1985-86	प्रा.	3,73,343	149	34,607	4,576	2,051	3,681	..	4,18,407	P	
			मा.	1,57,584	..	5,587	2,323	1,150	2,581	..	1,69,213	S	
9	अहमदनगर	1984-85	प्रा.	3,85,083	56	8,083	668	262	3,817	587	3,98,556	P	Ahmadnagar
			मा.	1,92,001	..	1,792	471	195	4,218	..	1,98,677	S	
		1985-86	प्रा.	3,83,874	52	8,169	663	211	4,012	592	3,97,573	P	
			मा.	1,90,700	..	1,816	543	108	4,641	..	1,97,828	S	
10	पुणे	1984-85	प्रा.	6,80,040	..	..	..	..	..	..	6,80,040	P	Pune
			मा.	2,83,046	1,632	2,786	6,014	1,446	34,691	78	3,29,693	S	
		1985-86	प्रा.	6,15,647	1,707	12,637	5,771	784	33,885	779	6,71,210	P	
			मा.	2,62,071	1,592	2,870	6,828	2,312	46,784	78	3,22,535	S	
11	सातारा	1984-85	प्रा.	3,41,296	..	..	..	..	..	..	3,41,296	P	Satara
			मा.	1,61,880	..	550	..	..	3,597	..	1,66,027	S	
		1985-86	प्रा.	3,24,108	..	1,560	..	..	831	..	3,25,999	P	
			मा.	1,61,188	..	919	..	..	4,090	..	1,66,197	S	
12	सांगली	1984-85	प्रा.	3,00,342	..	..	..	..	..	..	3,00,342	P	Sangli
			मा.	1,19,257	331	1,015	..	..	1,692	1,923	1,24,218	S	
		1985-86	प्रा.	2,80,419	324	7,918	..	..	5,050	9,234	3,02,945	P	
			मा.	1,19,547	333	1,295	..	..	3,594	2,034	1,26,803	S	
13	सोलापूर	1984-85	प्रा.	3,52,572	83	18,558	162	17	4,033	15,568	3,90,993	P	Solapur
			मा.	1,33,351	..	3,616	110	..	2,659	1,886	1,41,622	S	
		1985-86	प्रा.	3,54,164	69	17,935	186	..	4,456	15,892	3,92,162	P	
			मा.	1,35,598	..	3,932	119	..	4,106	1,933	1,45,691	S	
14	कोल्हापूर	1984-85	प्रा.	3,84,727	91	7,530	..	1,260	5,464	29	3,99,101	P	Kolhapur
			मा.	1,49,223	201	694	..	168	3,383	..	1,53,669	S	
		1985-86	प्रा.	3,81,650	91	7,069	..	1,086	5,559	30	3,95,485	P	
			मा.	1,40,689	203	764	..	202	4,167	..	1,55,025	S	
15	औरंगाबाद	1984-85	प्रा.	2,01,790	..	17,245	499	..	7,841	..	2,27,375	P	Aurangabad
			मा.	72,289	..	5,446	897	..	4,857	..	83,489	S	
		1985-86	प्रा.	2,08,401	..	19,761	658	..	8,489	..	2,37,302	P	
			मा.	74,620	..	7,915	988	..	5,569	..	89,092	S	
16	जालना	1984-85	प्रा.	1,13,635	223	4,842	3,328	..	1,973	76	1,24,077	P	Jalna
			मा.	29,854	..	1,410	2,199	..	861	..	34,324	S	
		1985-86	प्रा.	1,24,517	227	5,087	3,309	..	1,767	75	1,34,981	P	
			मा.	32,292	..	1,530	2,071	..	1,256	..	37,249	S	

17	परभणी	..	1984-85 ..	प्रा.	1,76,373	..	11,611	351	..	1,436	21	1,89,792	P	Parbhani	
				मा.	75,603	..	3,915	367	..	1,007	119	81,011	S		
				1985-86 ..	प्रा.	1,86,264	..	9,631	319	..	1,151	18	1,97,383		P
				मा.	59,284	..	3,757	389	..	1,839	106	65,372	S		
18	बीड	..	1984-85 ..	प्रा.	1,81,006	..	10,229	..	..	1,835	..	1,93,070	P	Beed	
				मा.	69,368	..	2,926	..	..	533	..	72,827	S		
				1985-86 ..	प्रा.	1,86,511	..	11,258	..	..	1,588	..	1,99,357		P
				मा.	65,019	..	3,144	..	..	598	..	68,761	S		
19	नांदेड	..	1984-85 ..	प्रा.	2,12,417	85	17,557	1,482	..	3,353	605	2,35,499	P	Nanded	
				मा.	82,397	..	3,695	740	..	2,282	..	89,114	S		
				1985-86 ..	प्रा.	2,37,774	22	16,693	1,501	..	2,919	503	2,59,412		P
				मा.	70,373	..	3,965	778	..	2,684	..	77,800	S		
20	उस्मानाबाद	..	1984-85 ..	प्रा.	1,33,925	..	2,725	..	..	127	..	1,36,777	P	Osmanabad	
				मा.	68,243	..	952	..	..	316	..	69,511	S		
				1985-86 ..	प्रा.	1,38,419	..	3,115	..	..	139	..	1,41,673		P
				मा.	53,978	..	8,230	..	..	806	..	56,014	S		
21	लातूर	..	1984-85 ..	प्रा.	1,84,962	22	6,004	..	..	879	..	1,91,867	P	Latur	
				मा.	85,565	..	1,739	103	..	675	..	88,082	S		
				1985-86 ..	प्रा.	1,95,765	22	6,716	..	..	879	..	2,03,372		P
				मा.	76,675	..	2,161	106	..	970	..	79,912	S		
22	बुलढाणा	..	1984-85 ..	प्रा.	1,96,864	..	19,196	924	..	539	..	2,17,523	P	Buldana	
				मा.	80,772	..	3,382	916	..	285	..	85,355	S		
				1985-86 ..	प्रा.	2,02,606	..	19,640	914	..	806	..	2,23,966		P
				मा.	82,464	..	3,743	1,052	..	..	..	87,259	S		
23	अकोला	..	1984-85 ..	प्रा.	2,25,812	356	27,918	5,260	..	4,214	..	2,63,560	P	Akola	
				मा.	1,02,158	298	8,636	4,487	..	7,736	..	1,23,315	S		
				1985-86 ..	प्रा.	2,27,872	333	29,479	5,268	..	5,780	..	2,68,132		P
				मा.	1,03,234	264	9,266	4,770	1,211	6,006	..	1,24,751	S		
24	अमरावती	..	1984-85 ..	प्रा.	2,33,082	348	28,052	9,104	..	2,107	..	2,72,693	P	Amravati	
				मा.	1,28,481	..	6,790	5,052	..	2,923	..	1,43,246	S		
				1985-86 ..	प्रा.	2,37,630	356	28,606	9,281	..	2,144	..	2,73,017		P
				मा.	74,786	..	7,719	6,616	..	6,144	..	94,265	S		
25	यवतमाळ	..	1984-85 ..	प्रा.	2,46,980	21	12,010	2,625	..	2,555	..	2,64,191	P	Yavatmal	
				मा.	89,684	..	3,340	746	..	587	9	94,366	S		
				1985-86 ..	प्रा.	2,50,064	..	13,394	2,956	..	2,746	..	2,68,959		P
				मा.	90,484	..	3,455	2,075	..	1,101	9	97,124	S		
26	अर्घा	..	1984-85 ..	प्रा.	1,33,050	112	2,692	3,252	..	2,482	..	1,41,588	P	Wardha	
				मा.	76,781	..	1,127	3,813	..	1,038	..	82,759	S		
				1985-86 ..	प्रा.	1,34,632	110	2,683	3,264	..	3,066	..	1,43,755		P
				मा.	74,484	..	1,220	3,990	110	2,862	..	82,666	S		

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5-4(14-4)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
27	नागपूर	..	1984-85 ..	प्रा.	3,40,513	..	..	..	..	..	3,40,513	P	Nagpur	
				मा.	1,81,089	474	8,050	25,881	..	17,760	2,33,254	S		
			1985-86 ..	प्रा.	3,10,534	862	14,297	41,073	194	32,733	4,00,070	P		
				मा.	2,05,901	592	8,339	28,148	2,435	16,564	2,61,979	S		
28	भंडारा	..	1984-85 ..	प्रा.	2,69,689	..	..	..	..	..	2,69,689	P	Bhandara	
				मा.	1,05,702	183	381	11,578	..	1,757	1,19,601	S		
			1985-86 ..	प्रा.	2,54,180	174	935	24,877	631	2,899	2,84,455	P		
				मा.	1,03,093	144	388	14,846	..	2,081	1,20,552	S		
29	चंद्रपूर	..	1984-85 ..	प्रा.	1,89,524	..	1,881	4,875	..	6,497	2,841	2,05,618	P	Chandrapur
				मा.	82,579	..	649	3,449	..	4,610	311	91,598	S	
			1985-86 ..	प्रा.	1,91,786	..	2,059	8,625	..	7,279	2,869	2,12,618	P	
				मा.	81,290	..	695	3,985	..	6,170	372	92,512	S	
30	गडचिरोली	..	1984-85 ..	प्रा.	73,851	..	..	..	..	..	73,851	P	Gadchiroli	
				मा.	15,225	..	155	728	..	304	67	16,479	S	
			1985-86 ..	प्रा.	69,721	..	500	650	..	..	8,075	78,946	P	
				मा.	19,535	..	155	475	..	221	67	20,453	S	
	महाराष्ट्र राज्य	..	1984-85 ..	प्रा.	80,94,577	1,25,733	4,37,972	1,69,498	18,425	3,14,555	73,975	92,34,735	P	Maharashtra State
				मा.	35,47,632	96,405	1,18,767	1,11,230	17,185	3,57,152	14,197	42,62,568	S	
			1985-86 ..	प्रा.	79,88,263	1,34,659	5,07,841	2,56,768	22,600	4,20,799	86,638	94,17,568	P	
				मा.	33,42,750	97,529	1,41,150	1,33,846	20,451	4,40,340	13,505	41,89,571	S	

टीप :—माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळातील फक्त इयत्ता ५ वी ते १० वी च्या विद्यार्थ्यांचा ह्या तक्त्यात समावेश आहे.

Note.—The Enrolment in Standards V—X in Secondary and Higher Secondary Schools has only been included in this table.

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

TABLE No. 55-A.

---

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.5 (A) (14.5)

प्रमुख परीक्षांचे निकाल

Examination results (Major examinations)

(1984-85)

अनुक्रमांक Serial No.	परीक्षा	मार्च १९८४/ ऑक्टोबर १९८४	परीक्षेला बसलेल्यांची संख्या No. appeared			उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या No. passed			March 1984/ October 1984	Examination
			मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
1 कला :—										
ARTS :										
	बॅचलर ऑफ आर्ट्स	•• मार्च	14,700	16,665	31,365	8,569	10,527	19,096	March	Bachelor of Arts
		ऑक्टोबर	5,640	3,880	9,520	2,329	1,736	4,065	October	
	मास्टर ऑफ आर्ट्स	•• मार्च	3,217	2,566	5,783	1,971	1,725	3,696	March	Master of Arts
		ऑक्टोबर	883	573	1,456	438	222	660	October	
	मास्टर ऑफ बिझनेस अॅडमिनिस्ट्रेशन	•• मार्च	65	6	71	50	6	56	March	Master of Business Administration
		ऑक्टोबर	91	5	96	35	2	37	October	
	डॉक्टरेट पीएच. डी.	•• मार्च	58	48	106	38	43	81	March	Doctorate (Ph. D.)
		ऑक्टोबर	40	23	63	24	15	39	October	
2 शास्त्र :—										
SCIENCE :										
	बॅचलर ऑफ सायन्स	•• मार्च	12,406	5,502	17,908	6,812	3,972	10,784	March	Bachelor of Science
		ऑक्टोबर	6,009	1,073	7,082	1,756	462	2,218	October	
	मास्टर ऑफ सायन्स	•• मार्च	1,686	990	2,676	1,197	832	2,029	March	Master of Science
		ऑक्टोबर	390	78	468	156	43	199	October	
	डॉक्टरेट (पीएच.डी.)	•• मार्च	162	86	248	212	74	286	March	Doctorate (Ph. D.)
		ऑक्टोबर	..	..	..	111	49	160	October	
3 वाणिज्य :—										
COMMERCE :										
	बॅचलर ऑफ कॉमर्स	•• मार्च	28,481	13,739	42,220	18,632	8,364	26,996	March	Bachelor of Commerce
		ऑक्टोबर	11,057	3,319	14,376	4,494	1,716	6,210	October	
	मास्टर ऑफ कॉमर्स	•• मार्च	4,662	930	5,592	2,571	689	3,260	March	Master of Commerce
		ऑक्टोबर	1,670	325	1,995	658	154	812	October	
	पीएच. डी.	•• मार्च	3	1	4	3	1	4	March	Ph. D.
		ऑक्टोबर	..	..	..	1	1	2	October	
4 वैद्यकीय :—										
MEDICAL :										
	एम. बी. बी. एस.	•• मार्च	797	145	942	433	89	522	March	M.B.,B.S.
		ऑक्टोबर	737	275	1,012	511	200	711	October	
	बी. ए. एम. एस.	•• मार्च	85	39	124	54	24	78	March	B.A.M.S.
		ऑक्टोबर	429	104	533	261	63	324	October	
	एम डी./एम एस.	•• मार्च	643	129	772	297	61	358	March	MD/MS
		ऑक्टोबर	816	166	982	424	104	528	October	
	एम. एस.सी. (वैद्यकीय)	•• मार्च	2	..	2	2	..	2	March	M.Sc. (Medicine)
		ऑक्टोबर	1	..	1	1	..	1	October	
5 शुश्रूषा :—										
NURSING :										
	बी.एस.सी. (शुश्रूषा)	•• मार्च	..	109	109	..	90	90	March	B. Sc. (Nursing)
		ऑक्टोबर	..	2	2	..	1	1	October	
6 दंतशास्त्र :—										
DENTISTRY :										
	बी. डी. एस./बी. डी.	•• मार्च	76	99	175	53	72	125	March	B.D.S./B.D.
		ऑक्टोबर	50	50	100	29	37	66	October	

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.5-A (14.5)— contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
7	अभियांत्रिकी :—									ENGINEERING :
	बी. ई. (स्थापत्य)	मार्च	536	11	547	470	9	479	March	B.E. (Civil)
		अक्टोबर	66	3	69	32	2	34	October	
	बी. ई. (विद्युत)	मार्च	483	46	529	398	43	441	March	B.E. (Electrical)
		अक्टोबर	59	1	60	27	..	27	October	
	बी. ई. (यांत्रिकी)	मार्च	557	6	563	529	6	535	March	B. E. (Mechanical)
		अक्टोबर	44	..	44	35	..	35	October	
	बी. ई. (मेटालरजी)	मार्च	71	3	74	62	3	65	March	B.E. (Metallurgy)
		अक्टोबर	9	..	9	5	..	5	October	
	केमिकल इंजिनियरिंग	मार्च	..	..	..	..	..	..	March	Chemical Engineering
		अक्टोबर	5	..	5	4	..	4	October	
	बी. ई. (दूरसंचार)	मार्च	57	1	58	48	1	49	March	B. E. Tele (Communication)
		अक्टोबर	5	1	6	..	..	..	October	
	एम.इ./एम.एससी/(इंजिनि- अरिंग स्थापत्य)	मार्च	15	5	20	14	2	16	March	M.E./M.Sc. (Engineering Civil.)
		अक्टोबर	5	..	5	4	..	4	October	
	एम. इ. (विद्युत)	मार्च	8	..	8	5	..	5	March	M.E. (Electrical)
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
	एम. इ. (यांत्रिक)	मार्च	16	..	16	14	..	14	March	M.E. (Mechanical)
		अक्टोबर	15	1	16	7	..	7	October	
	मेटालरजी (पीएच. डी.)	मार्च	..	..	..	..	..	..	March	Metallurgy (Ph.D.)
		अक्टोबर	5	..	5	4	..	4	October	
8	वास्तुशास्त्र :—									ARCHITECTURE :
	बैचलर ऑफ आर्किटेक्चर	मार्च	92	42	134	74	37	111	March	Bachelor of Archi- tecture.
		अक्टोबर	12	2	14	5	2	7	October	
9	कायदा :—									LAW :
	बैचलर ऑफ लॉ	मार्च	4,675	603	5,278	1,980	290	2,270	March	Bachelor of Law
	(एल एल. बी.)	अक्टोबर	3,294	2,039	5,333	1,410	773	2,183	October	(L L.B.)
	मास्टर ऑफ लॉ	मार्च	575	76	651	124	23	147	March	Master of Law
	(एल एल. एम.)	अक्टोबर	234	28	262	60	11	71	October	(L L.M.)
	डॉक्टरेट (पीएच.डी.)	मार्च	1	..	1	1	..	1	March	Doctorate
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
10	शिक्षण :—									EDUCATION :
	बी. एड.	मार्च	3,485	2,830	6,315	3,287	3,620	6,907	March	B.Ed.
		अक्टोबर	65	23	88	52	18	70	October	
	एम. एड.	मार्च	374	210	584	269	159	428	March	M.Ed.
		अक्टोबर	59	37	96	37	31	68	October	
	डॉक्टरेट (पी.एच.डी.)	मार्च	2	1	3	5	7	12	March	Doctorate (Ph.D.)
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
11	शेतकी :—									AGRICULTURE :
	बी. एससी. (शेती)	मार्च	1,043	16	1,059	942	16	928	March	B.Sc.(Agri.)
		अक्टोबर	71	..	71	24	..	24	October	
	एम. एससी (डेअरी) बिज्ञान	मार्च	..	..	..	..	..	..	March	M.Sc. (Milk Science)
		अक्टोबर	4	..	4	4	..	4	October	
	डॉक्टरेट (पीएच. डी.)	मार्च	37	..	37	30	..	30	March	Doctorate (Ph.D.)
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
12	औषधशास्त्र :—									PHARMACY :
	बैचलर ऑफ फार्मसी	मार्च	174	89	263	138	83	221	March	Bachelor of Pharmacy
		अक्टोबर	30	5	35	21	2	23	October	
	मास्टर ऑफ फार्मसी	मार्च	21	3	24	38	10	48	March	Master of Pharmacy
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
13	तंत्रशास्त्र :—									TECHNOLOGY :
	बैचलर ऑफ टेक्नालॉजी	मार्च	174	7	181	159	7	166	March	Bachelor of Techno- logy.
		अक्टोबर	81	8	89	39	5	44	October	
	बैचलर ऑफ टेक्स्टाइल टेक्नालॉजी.	मार्च	27	..	27	26	..	26	March	Bachelor of Textile Technology.
		अक्टोबर	1	..	1	1	..	1	October	
	मास्टर ऑफ टेक्नालॉजी	मार्च	19	1	20	19	1	20	March	Master of Technology
		अक्टोबर	20	..	20	20	..	20	October	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5-5-A (14-5)— contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
14	गृहशास्त्र :—									HOME SCIENCE :
	बी. एस.सी. (गृहशास्त्र) ..	मार्च	..	607	607	..	537	537	March	B.Sc. (Home Science)
		ऑक्टोबर	..	22	22	..	18	18	October	
	बी. ए.	मार्च	..	40	40	..	39	39	March	B. A.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
	एम. एस.सी.	मार्च	..	79	79	..	73	73	March	M.Sc. (Home Science)
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
	डॉक्टरेट	मार्च	..	1	1	..	1	1	March	Doctorate (Ph.D. etc.)
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
15	ग्रंथपालशास्त्र :—									LIBRARY SCIENCE :
	बॅचलर ऑफ लायब्ररी ..	मार्च	98	128	226	76	94	170	March	Bachelor of Library
		ऑक्टोबर	2	7	9	..	4	4	October	
	मास्टर ऑफ लायब्ररी ..	मार्च	5	8	13	2	6	8	March	Master of Library
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
16	समाजसेवा :—									SOCIAL WORK :
	बॅचलर ऑफ सोशल वर्क	मार्च	57	67	124	36	38	74	March	Bachelor of Social
		ऑक्टोबर	8	12	20	4	4	8	October	Work.
	मास्टर ऑफ सोशल वर्क	मार्च	354	104	458	249	93	342	March	Master of Social Work
		ऑक्टोबर	14	6	20	13	4	17	October	
17	वृत्तपत्र व्यवसाय :—									JOURNALISM :
	बॅचलर ऑफ जर्नालिझम ..	मार्च	77	31	108	69	20	89	March	Bachelor of Journalism
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
18	पशुवैद्यक शास्त्र :—									VETERINARY SCIENCE :
	बी. व्ही. एस.सी.	मार्च	51	12	63	45	12	57	March	Bachelor of Veterinary
		ऑक्टोबर	2	..	2	1	..	1	October	Science.
	एम. व्ही. एस.सी.	मार्च	34	..	34	29	..	29	March	Master of Veterinary
		ऑक्टोबर	2	..	2	1	..	1	October	Science.
19	आरोग्यशास्त्र :—									PHYSICAL EDUCATION.
	बॅचलर ऑफ फिजिकल एज्युकेशन.	मार्च	1,123	191	1,314	996	148	1,144	March	Bachelor of Physical
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	Education.
	मास्टर ऑफ फिजिकल एज्युकेशन.	मार्च	58	6	64	51	5	56	March	Master of Physical
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	Education.
20	इतर ललित कला :—									OTHER FINE ARTS :
	डिग्री इन फाईन आर्टस्	मार्च	41	18	59	40	18	58	March	Degree in Fine Arts
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
21	ग्राम विषयक शास्त्र :—									RURAL STUDIES :
	बॅचलर ऑफ रुरल स्टडी	मार्च	8	..	8	8	..	8	March	Bachelor of Rural
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	Studies.

आधार: शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.5 B(14-5)

प्रमुख परीक्षांचे निकाल
Examination results (Major examinations)

(1985-86)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	परीक्षा (2)	मार्च १९८५/ ऑक्टोबर १९८५ (3)	परीक्षेला बसलेल्यांची संख्या Appeared (Number)			उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या. Passed (Number)			March 1985/ October 1985 (3)	Examination (2)
			मुले Boys (4)	मुली Girls (5)	एकूण Total (6)	मुले Boys (7)	मुली Girls (8)	एकूण Total (9)		
1	कला :—									ARTS :
	बॅचलर ऑफ आर्ट्स	मार्च	15,838	14,628	30,466	8,980	9,700	18,680	March	Bachelor of Arts
		ऑक्टोबर	8,613	8,514	17,127	4,020	4,384	8,404	October	
	मास्टर ऑफ आर्ट्स	मार्च	4,146	3,156	7,296	2,376	2,046	4,422	March	Master of Arts
		ऑक्टोबर	2,225	1,179	3,404	988	631	1,619	October	
2	शास्त्र:—									SCIENCE :
	बॅचलर ऑफ सायन्स	मार्च	15,447	5,812	21,259	7,295	4,143	11,438	March	Bachelor of Science
		ऑक्टोबर	8,263	1,658	9,921	2,741	803	3,544	October	
	मास्टर ऑफ सायन्स	मार्च	1,802	947	2,749	1,281	801	2,082	March	Master of Science
		ऑक्टोबर	743	105	848	448	118	566	October	
3	वाणिज्य :—									COMMERCE :
	बॅचलर ऑफ कॉमर्स	मार्च	36,439	15,310	51,749	20,140	9,527	29,667	March	Bachelor of Commerce
		ऑक्टोबर	18,161	5,196	23,357	7,371	2,271	9,642	October	
	मास्टर ऑफ कॉमर्स	मार्च	4,896	1,122	6,018	2,306	563	2,869	March	Master of Commerce
		ऑक्टोबर	2,366	541	2,907	946	229	1,175	October	
4	वैद्यकीय :—									MEDICAL :
	एम. बी. बी. एस.	मार्च	664	213	877	337	159	496	March	M. B., B. S.
		ऑक्टोबर	1,255	711	1,966	744	516	1,260	October	
	एम. डी./एम. एस.	मार्च	599	180	779	299	101	400	March	M. D./M. S.
		ऑक्टोबर	624	184	808	360	117	477	October	
5	सुश्रूपा :—									NURSING :
	बी. एस.सी. (सुश्रूपा)	मार्च	2	68	70	2	68	70	March	B. Sc. (Nursing)
		ऑक्टोबर	1	7	8	1	7	8	October	
6	दंतकशास्त्र :—									DENTISTRY :
	बी. डी. एस.	मार्च	52	77	129	48	73	121	March	B. D. S.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
	एम. डी. एस.	मार्च	1	3	4	1	1	2	March	M. D. S.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
7	अभियांत्रिकी :—									ENGINEERING :
	बी. ई. (स्थापत्य)	मार्च	550	15	565	464	12	476	March	B. E. (Civil)
		ऑक्टोबर	755	23	778	504	18	522	October	
	बी. ई. (विद्युत)	मार्च	540	49	589	455	48	503	March	B. E. (Electronics)
		ऑक्टोबर	111	8	119	36	1	37	October	
	बी. ई. (यांत्रिकी)	मार्च	645	13	658	591	13	644	March	B. E. (Mechanical)
		ऑक्टोबर	154	3	157	38	..	38	October	
	बी. ई. (मेटॅलर्जी)	मार्च	88	3	91	64	3	67	March	B. E. (Metallurgy)
		ऑक्टोबर	53	2	55	16	1	17	October	
	बी. ई. (केमिकल)	मार्च	51	..	51	49	..	49	March	B. E. (Chemical)
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
	एम. ई. (स्थापत्य)	मार्च	..	..	..	..	..	..	March	M. E. (Civil)
		ऑक्टोबर	39	4	43	23	2	25	October	
	एम. ई. (विद्युत)	मार्च	12	..	12	9	..	9	March	M. E. (Electronics)
		ऑक्टोबर	25	1	26	5	..	5	October	
	एम. ई. (यांत्रिकी)	मार्च	19	..	19	18	..	18	March	M. E. (Mechanical)
		ऑक्टोबर	36	8	44	22	..	22	October	
	एम. ई. (मेटॅलर्जी)	मार्च	..	..	..	..	..	..	March	M. E. (Metallurgy)
		ऑक्टोबर	8	..	8	2	..	2	October	
	एम. ई. (केमिकल)	मार्च	17	2	19	17	1	18	March	M. E. (Chemical)
		ऑक्टोबर	21	..	21	15	..	15	October	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.5 B (14-5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
8	वास्तुशास्त्र :—									ARCHITECTURE :
	बैचलर ऑफ आर्किटेक्चर	मार्च .. ऑक्टोबर ..	102 13	39 ..	141 13	71 7	32 ..	103 7	March October	Bachelor of Architecture
9	कायदा :—									LAW :
	बैचलर ऑफ लॉ	मार्च .. ऑक्टोबर ..	7,109 ..	1,362 ..	8,471 ..	2,835 ..	575 ..	3,410 ..	March October	Bachelor of Law
	मास्टर ऑफ लॉ	मार्च .. ऑक्टोबर ..	.. 372	.. 43	.. 415	.. 70	.. 12	.. 82	March October	Master of Law
10	शिक्षण :—									EDUCATION :
	बी. एड.	मार्च .. ऑक्टोबर ..	5,404 1,125	2,646 564	8,050 1,689	4,835 924	2,171 465	7,006 1,389	March October	B. Ed.
	एम. एड.	मार्च .. ऑक्टोबर ..	338 186	147 98	485 284	244 140	111 79	355 219	March October	M. Ed.
	पीएच. डी.	मार्च .. ऑक्टोबर ..	5 ..	4 1	9 1	5 1	4 5	9 6	March October	Ph. D.
11	शेतकी :—									AGRICULTURE :
	बी. एमसी.	मार्च .. ऑक्टोबर ..	513 6	9 ..	522 6	447 6	9 ..	456 6	March October	B. Sc.
	एम. एमसी.	मार्च .. ऑक्टोबर ..	152 1	.. ..	152 1	96 1	.. ..	96 1	March October	M. Sc.
	डॉक्टरेट/पीएच. डी.	मार्च .. ऑक्टोबर ..	109 ..	.. ..	109 ..	13 ..	.. ..	13 ..	March October	Doctorate/Ph. D
12	औषधशास्त्र :—									MEDICINE :
	बैचलर ऑफ फार्मसी	मार्च .. ऑक्टोबर ..	93 45	21 5	114 50	80 39	20 5	100 44	March October	Bachelor of Pharmacy
	मास्टर ऑफ फार्मसी	मार्च .. ऑक्टोबर ..	14 18	4 2	18 20	14 18	4 2	18 20	March October	Master of Pharmacy
13	तंत्रशास्त्र :—									TECHNOLOGY :
	बैचलर ऑफ टेक्नॉलॉजी	मार्च .. ऑक्टोबर ..	228 44	25 ..	253 44	161 29	21 ..	182 29	March October	Bachelor of Technology
	मास्टर ऑफ टेक्नॉलॉजी	मार्च .. ऑक्टोबर ..	70 5	5 ..	75 5	70 5	5 ..	75 5	March October	Master of Technology
	एम. एससी. (टेक्नॉलॉजी)	मार्च .. ऑक्टोबर ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	March October	M. Sc. (Technology)
	बी. एससी. (टेक्नॉलॉजी)	मार्च .. ऑक्टोबर ..	45 ..	2 ..	47 ..	44 ..	2 ..	46 ..	March October	B. Sc. (Technology)
14	गृहशास्त्र :—									HOME SCIENCE :
	बी. एससी.	मार्च .. ऑक्टोबर ..	1 ..	366 31	367 31	.. ..	322 27	322 27	March October	B. Sc. (Home Science)
	एम. एससी.	मार्च .. ऑक्टोबर ..	.. ..	99 ..	99 ..	.. ..	83 ..	83 ..	March October	M. Sc. (Home Science)
15	ग्रंथपालशास्त्र :—									LIBRARY SCIENCE :
	बैचलर ऑफ लायब्ररी	मार्च .. ऑक्टोबर ..	88 44	84 19	172 63	42 29	41 16	83 45	March October	Bachelor of Library
	मास्टर ऑफ लायब्ररी	मार्च .. ऑक्टोबर ..	17 ..	6 ..	23 ..	12 ..	5 ..	17 ..	March October	Master of Library
16	समाजसेवा :—									SOCIAL WORK :
	बैचलर ऑफ सोशल वर्क	मार्च .. ऑक्टोबर ..	98 14	69 8	167 22	73 12	50 6	123 18	March October	Bachelor of Social work
	मास्टर ऑफ सोशल वर्क	मार्च .. ऑक्टोबर ..	378 380	113 99	491 479	319 306	96 67	415 373	March October	Master of Social work
17	वृत्तपत्र व्यवसाय :—									JOURNALISM :
	बैचलर ऑफ जर्नालिज्म	मार्च .. ऑक्टोबर ..	77 ..	21 ..	98 ..	67 ..	17 ..	84 ..	March October	Bachelor of Journalism

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.5 B (14.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
18	पशुवैद्यकशास्त्र :—									VETERINARY SCIENCE :
	बी. व्ही. एससी.	मार्च ..	4	1	5	4	1	5	March	B. V. Sc.
		ऑक्टोबर ..	10	..	10	10	..	10	October	
	एम. व्ही. एससी.	मार्च ..	..	..	..	..	..	..	March	M. V. Sc.
		ऑक्टोबर ..	1	..	1	1	..	1	October	
19	आरोग्यशास्त्र :—									PHYSICAL EDUCATION :
	बॅचलर ऑफ फिजिकल एज्युकेशन	मार्च ..	2,232	248	2,480	2,124	231	2,355	March	Bachelor of Physical Education.
		ऑक्टोबर ..	..	..	..	..	..	..	October	
	मॉस्टर ऑफ फिजिकल एज्युकेशन	मार्च ..	87	7	94	85	7	92	March	Master of Physical Education.
		ऑक्टोबर ..	..	..	..	..	..	..	October	
20	इतर ललित कला :—									OTHER FINE ARTS :
	डिग्री इन फाईन आर्ट्स	मार्च ..	..	..	..	..	..	..	March	Degree in Fine Arts
		ऑक्टोबर ..	3	1	4	2	1	3	October	
21	ग्रामविषयक शास्त्र :—									RURAL STUDIES:
	बॅचलर ऑफ रुरल स्टडी	मार्च ..	44	13	57	29	10	39	March	Bachelor of Rural Studies
		ऑक्टोबर ..	..	..	..	..	..	..	October	

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अभियांत्रिकी आणि तंत्र- शास्त्रीय महाविद्यालये Engineering and techno- logical colleges	तंत्रनिकेतन		इतर पदविका संस्था Other diploma institutions		औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था Industrial training institu- tions		उच्च तांत्रिक विद्यालये/ केंद्रे Technical high- schools/ centres		मूलभूत प्रशि- क्षण आणि संबंधित सूचना केंद्रे Basic training and related instruction/ centres		पूर्व-व्यावसायिक प्रशिक्षण संस्था Pre-vocational centres at +2 stage			
			1984-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	
1	बृहन्मुंबई	..	13	13	12	14	13	13	16	16	22	17	10	10	..	..
2	ठाणे	..	1	1	7	8	1	1	8	8	16	18	3	4	..	..
3	रायगड	..	1	1	2	2	..	..	5	5	6	8	1	1	..	..
4	रत्नागिरी	..	..	..	3	3	..	..	5	5	3	6	2	2	..	..
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	1	2	1	1	..	1	5	5	1	1	..	..
6	नाशिक	..	2	2	4	5	2	2	7	8	13	17	2	2	..	..
7	धुळे	..	3	3	7	7	1	1	4	5	13	16	1	1	..	..
8	जळगांव	..	2	2	8	8	2	2	9	9	14	17	2	2	..	..
9	अहमदनगर	..	4	4	7	7	..	..	13	15	19	25	1	1	..	..
10	पुणे	..	8	8	6	6	6	6	15	16	36	32	2	4	..	..
11	सातारा	..	3	3	6	6	1	1	4	6	9	13	2	2	..	..
12	सांगली	..	3	3	5	5	1	1	6	6	17	19	1	1	..	..
13	सोलापूर	..	1	1	4	4	2	2	5	5	27	27	1	1	..	..
14	कोल्हापूर	..	5	5	8	8	4	4	6	6	20	25	1	1	..	..
15	औरंगाबाद	..	3	3	5	6	2	2	5	7	9	10	1	1	..	..
16	जालना	..	..	..	..	1	..	..	2	2	5	2	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	..	1	1	1	1	3	3	7	6	1	1	..	..
18	बीड	..	..	..	3	3	1	1	3	3	8	7	1	1	..	..
19	नांदेड	..	2	2	2	3	1	1	7	8	6	7	1	1	..	..
20	उस्मानाबाद	..	2	2	4	5	1	1	3	3	4	5	..	..	..	..
21	लातूर	..	3	3	9	9	2	2	5	5	10	10	1	1	..	..
22	बुलढाणा	..	1	1	1	1	1	1	2	2	6	7	1	1	..	..
23	अकोला	..	1	1	4	4	1	1	2	2	6	7	1	1	..	..
24	अमरावती	..	2	2	7	7	3	3	5	8	5	9	1	1	..	..
25	यवतमाळ	..	1	1	4	4	2	2	5	5	9	10	1	1	..	..
26	वर्धा	..	..	..	2	2	..	..	2	2	6	6	2	2	..	..
27	नागपूर	..	5	5	8	8	6	6	7	8	6	8	1	1	..	..
28	भंडारा	..	1	1	4	4	..	..	3	3	4	4	1	2	..	..
29	चंद्रपूर	..	1	1	..	1	..	..	4	4	3	4	1	1	..	..
30	गडचिरोली	..	..	..	..	1	..	..	3	3	1	1	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		..	68	68	134	145	55	55	164	179	312	353	44	48	..	..

टिप:—स्तंभ (२७) माहिती जिल्हावार नसून विभागवार आहेत व त्यामुळे स्तंभ (२७) चा माहितीचा अंतर्भाव स्तंभ २९ मध्ये दिलेला नाही.

आधार:—(१) संचालक, तंत्रशिक्षण, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

(२) संचालक, तंत्रशिक्षण प्रशिक्षण, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

EDUCATION

TABLE No. 5-6 (14.6)

Distribution of technical institutions by type of institutions

विक्षक शिक्षण महाविद्यालये Teachers Training College	औद्योगिक विद्यालये Industrial Schools		+ २ स्तरा- वरील व्यव- सायिक शिक्षण योजना Vocational centres at +2 stage		सरकारी संस्थांच्या अधिपत्याखाली कार्य करणाऱ्या संस्था Institu- tions run by auton- omous governing bodies		औद्योगिक कामगारांचे अर्धवेळ वर्ग Part-time classes for in- dustrial workers		शिल्प कारा- गिर आणि इतर तांत्रिक प्रमाणपत्र देणाऱ्या संस्था Crafts and other technical institute certificate level		एकूण Grand total		District	
	1984-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86		
(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(2)
..	..	..	..	25	42	5	5	1	1	..	148	74	232	Greater Bombay
..	..	..	..	7	23	..	..	..	..	..	96	34	147	Thane
..	..	..	..	8	10	..	..	..	..	360	39	20	63	Raigad
..	..	..	..	5	9	..	..	..	..	..	20	15	42	Ratnagiri
..	..	..	..	7	8	..	..	..	..	..	57	13	72	Sindhudurg
..	..	..	..	19	29	..	..	1	1	..	55	42	107	Nashik
..	..	..	..	6	10	..	..	1	..	138	38	24	70	Dhule
..	..	..	..	5	12	..	..	..	..	..	44	30	84	Jalgaon
..	..	..	..	7	9	..	..	..	1	..	1	40	50	Ahmadnagar
1	1	..	..	16	26	2	2	1	1	..	56	70	135	Pune
..	..	..	..	11	14	..	..	..	..	..	43	26	77	Satara
..	..	..	..	5	10	..	..	..	..	271	58	29	91	Sangli
..	..	..	..	8	13	..	..	..	..	..	60	41	104	Solapur
..	..	..	..	16	15	..	..	..	1	..	54	44	102	Kolhapur
..	..	..	..	14	18	..	..	1	1	..	33	30	69	Aurangabad
..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	6	5	11	Jalna
..	..	..	..	4	10	..	..	..	..	..	9	15	29	Parbhani
..	..	..	..	4	6	..	..	..	..	..	9	16	26	Beed
..	..	..	..	8	10	..	..	..	..	105	26	22	52	Nanded
..	..	..	..	2	5	..	..	..	..	..	11	9	24	Osmanabad
..	..	..	..	6	9	..	..	..	..	..	11	22	36	Latur
..	..	..	..	8	11	..	..	..	..	..	6	17	27	Buldana
..	..	..	..	16	17	..	..	..	..	..	25	25	52	Akola
..	..	..	..	19	21	..	..	..	..	87	42	30	81	Amravati
..	..	..	..	9	11	..	..	..	..	..	14	24	41	Yavatmal
..	..	..	..	8	10	..	..	..	..	..	43	18	63	Wardha
..	..	..	..	14	22	2	2	1	1	..	214	29	253	Nagpur
..	..	..	..	7	9	..	..	..	..	363	65	15	83	Bhandara
..	..	..	..	6	9	..	..	..	..	..	38	14	56	Chandrapur
..	..	..	..	2	2	..	..	..	..	..	3	6	9	Gadchiroli
1	1	..	..	273	401	9	9	6	7	1,324	1,324	799*	2312	Maharashtra State

Note:—The information col. 27 is given regionwise (not districtwise) and hence information col. 27 is not included in col. 29.

Source: (1) Director of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

(2) Director of Technical Training, Government of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE 5-8 (14-8)

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता आणि उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या
Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government Industrial Training Institute

अनुक्रमांक Serial No.	व्यवसायाचे नाव	मंजूर जागा Sanctioned seats		*प्रवेश क्षमता Intake capacity		*उत्तीर्ण झालेले Outturn		Name of the Trade
		1984-85	85-86	1984-85	85-86	1984-85	85-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
	एक वर्ष कालावधीचे—							One year duration—
1	लोहार	128	128	128	112	84	52	Blacksmith
2	सुतार	1,472	1,472	1,360	1,344	766	613	Carpenter
3	यांत्रिक (डिझेल)	1,104	1,168	1,040	1,088	520	604	Mechanic (Diesel)
4	यांत्रिक (कॅबिनेट)	656	672	608	608	240	358	Mechanic (Tractor)
5	साचेकार	896	880	896	880	522	343	Moulder
6	रंगारी	240	304	240	336	155	10	Painter
7	नळ कारागीर	304	352	272	304	158	185	Plumber
8	पत्रे कारागीर	640	704	608	672	430	480	Sheet metal worker
9	सधाता (जि आणि ई)	2,220	2,268	2,028	2,028	1,313	1,134	Welder (G and E)
10	बिनतारी यंत्रचालक	32	32	32	32	32	23	Wireless operator
11	मुद्रण यंत्रचालक	400	400	400	..	275	301	Printing Machine (Operator)
12	चामड्याच्या वस्तू बनविणे	32	32	32	32	18	9	Manufacturing of leather goods work
13	पुस्तक बांधणी	80	80	80	80	22	51	Book binding
14	हस्तचुळाई व कच्चे मुद्रित वाचन	512	512	464	464	376	359	Hand composing and Proof reading
15	लघुलेखन (मराठी/इंग्रजी)	1,040	928	944	832	333	291	Stenography (Marathi/English)
16	कपडे व शिवणशास्त्र	560	560	496	480	479	434	Cutting and tailoring
17	पादत्राण कारागीर	32	32	32	32	6	7	Manufacturing of footwear
18	ऑटो इलेक्ट्रीशियन	64	N.A.	64	..	84	..	Auto Electrician
	दोन वर्ष कालावधीचे—							Two years duration—
19	यांत्रिकी (प्रशिक्षण व वातानुकूलि-करण)	416	512	368	480	150	169	Mechanic (Ref. and Air-conditioning)
20	यांत्रिक (मोटर गाड्या)	2,368	2,416	2,096	2,096	709	678	Mechanic Motor Vehicle
21	आरेखक (स्थापत्य)	1,424	1,584	848	848	225	367	Draftsman (Civil)
22	आरेखक (यांत्रिक)	1,536	1,920	1,104	1,136	453	575	Draftsman (Mech.)
23	विजतंत्री	3,600	3,824	3,168	3,200	1,097	1,121	Electrician
24	विज विलेपक	80	96	80	96	25	29	Electroplator
25	जोडारी	5,808	6,160	4,816	4,672	1,950	1,692	Fitter
26	तारतंत्री	2,832	3,088	2,496	2,528	648	539	Wiremen
27	यंत्र कारागीर	2,136	2,136	2,088	2,088	862	702	Machinist
28	यंत्र कारागीर (घर्षक)	708	708	708	720	286	230	Mechanic (Grinder)
29	बांधकाम जोडासे	40	N.A.	40	..	19	..	Structural Fitter
30	यांत्रिक मिलराईट मेन्टनन्स	272	288	272	336	65	153	Mechanic (Millwright Maintenance)
31	यांत्रिक (उपकरण)	304	304	304	272	124	106	Mechanic (Instrument)
32	यांत्रिक (रेडिओ आणि दूरदर्शन)	768	992	672	816	172	195	Mechanic (Radio and T. V.)
33	बंधकार	464	464	464	464	116	135	Pattern maker
34	सर्वेक्षक	480	608	416	432	77	132	Surveyor
35	हत्यारे व साचे करणारे	128	144	128	192	25	63	Tool and die maker
36	कातारी	3,012	3,036	2,652	2,652	1,183	980	Turner
37	घड्याळजी	192	160	160	160	35	35	Watch and clock maker
38	बांधकाम कारागीर	752	992	656	720	89	200	Building construction
39	इलेक्ट्रॉनिक्स	224	608	208	496	46	53	Electronics
40	फार्म मेकॅनिक	144	224	128	128	36	52	Farm mechanic
41	विद्युत परिरक्षण यांत्रिक	..	..	..	..	..	..	Electric mechanical maintenance
42	रबर तंत्रज्ञ	16	16	16	16	12	..	Rubber technician
43	प्लॅस्टीकचे साचे करणारे	16	16	16	16	15	..	Plastic moulder maker
	एकूण	38,132	40,820	33,628	27,888	14,281	13,465	Total

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

आधार.—(१) संचालक, तंत्रशिक्षण, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(1) Director of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Bombay.

(२) संचालक, तांत्रिक प्रशिक्षण महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

(2) Director of Technical Training, Govt. of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.9 (14-9)

अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन अभियांत्रिकी महाविद्यालयांच्या अंतिम वर्षाच्या परिक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या
Number of students appeared and passed in final year examination of engineering, technological and polytechnic colleges during the calendar year

अनुक्रमांक Serial No.	अभ्यासक्रमाचा प्रकार (2)	1984		1985		Type of Course (2)
		परिक्षेस बसलेले No. appeared (3)	उत्तीर्ण झालेले No. passed (4)	परिक्षेस बसलेले No. appeared (5)	उत्तीर्ण झालेले No. passed (6)	
पदवी अभ्यासक्रम—						
						<i>I. Degree Course—</i>
1	स्थापत्य	650	540	735	655	Civil Engineering
2	यांत्रिकी	658	600	781	655	Mechanical Eng.
3	विद्युत	575	485	671	527	Electrical Eng.
4	इतर	518	457	531	432	Others
	एकूण	2,401	2,082	2,718	2,269	Total
पदविका अभ्यासक्रम—						
						<i>II. Diploma Course—</i>
1	स्थापत्य	2,284	1,675	593	308	Civil Engineering
2	यांत्रिकी	1,428	1,184	299	171	Mechanical Eng.
3	विद्युत	1,381	1,087	321	155	Electrical Eng.
4	इतर	2,795	1,830	2,645	1,229	Others
	एकूण	7,888	5,716	3,856	1,863	Total

आधार.—(१) संचालक, तंत्रशिक्षण, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(1) Director of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

(२) संचालक, तांत्रिक प्रशिक्षण, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

(2) Director of Technical Training, Government of Maharashtra, Bombay.

*परीक्षा घेण्याची सत्र पद्धत बदलून वार्षिक परीक्षा घेतल्यामुळे डिसेंबर १९८५ मध्ये परीक्षा घेण्यात आली नाही त्यामुळे परीक्षेला बसलेल्या व पास झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या कमी झालेली आढळते.

*Due to Conversion of semester pattern system into yearly pattern system hence semester examination for Dec. 85 was not held. Hence number for appeared and passed seems to be reduced.

6. जनता संपर्क**MASS COMMUNICATION**

६.१ छापखाने व नियतकालिके, प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके त्यांचे भाषावार व विषयवार वर्गीकरण यासंबंधी माहिती या विभागातील तक्त्यामध्ये दिलेली आहे.

6.1 Data on printing presses and periodicals, books and periodicals published and their classification according to languages and subjects are presented in the tables in this section.

		दैनिके/Dailies																			
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	छापखान्याची संख्या No. of Presses		इंग्लीश English		मराठी Marathi		गुजराती Gujarati		कोंकणी Konkani		हिंदी Hindi		उर्दू Urdu		सिंधी Sindhi		इतर Others		एकूण Total	
		(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)
1	बृहन्मंबई	3,023	3,028	14	14	9	9	7	8	..	..	3	3	5	6	1	1	..	..	39	41
2	ठाणे	264	273	..	..	3	2	..	..	..	..	2	1	..	..	4	5	..	..	9	8
3	रायगड	96	99	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1
4	रत्नागिरी	49	49	..	..	4	4	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4	4
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2
6	नाशिक	289	304	1	1	13	10	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	15	12
7	धुळे	132	132	..	..	5	5	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	5	5
8	जळगांव	215	218	..	..	13	12	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	14	13
9	बहुमदनगर	257	284	..	..	8	8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	8	8
10	पुणे	646	646	1	1	13	10	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	15	12
11	सातारा	250	267	..	..	4	7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4	7
12	सांगली	240	255	..	..	9	10	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	10	11
13	सोलापूर	279	291	..	..	8	9	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	9	10
14	कोल्हापूर	463	448	..	..	13	15	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	13	15
15	बौरंगाबाद	242	247	..	..	7	6	..	..	..	..	..	1	4	4	..	..	..	..	11	11
16	जालना	5	7	..	..	4	4	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4	4
17	परभणी	38	39	..	..	7	8	..	..	..	..	..	..	2	2	..	..	..	..	9	10
18	बीड	37	37	..	..	9	11	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	9	11
19	नांदेड	28	28	..	..	8	8	..	..	..	..	1	1	1	1	..	..	..	..	10	10
20	उस्मानाबाद	68	69	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1
21	लातूर	1	1	..	..	9	12	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	9	12
22	बुलढाणा	85	85	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1
23	अकोला	137	138	..	..	4	4	..	..	..	..	4	5	..	..	..	..	..	..	8	9
24	अमरावती	71	71	..	..	8	9	..	..	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	8	10
25	यवतमाळ	61	62	..	..	4	7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4	7
26	वर्धा	31	31	..	..	1	1	..	..	..	..	1	4	..	..	..	..	..	..	2	5
27	नागपूर	379	383	3	3	8	8	..	..	..	..	7	8	..	..	..	..	..	..	18	19
28	भंडारा	37	38	..	..	..	..	..	..	..	..	6	11	..	..	..	..	..	..	6	11
29	चंद्रपूर	89	90	..	..	8	10	..	..	..	..	2	3	..	..	..	..	..	..	10	13
30	गडचिरोली	7	10	..	..	1	2	..	..	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	1	3
महाराष्ट्र राज्य		7,519	7,670	19	19	185	196	7	8	..	..	31	44	12	13	5	6	..	..	259	286

MASS COMMUNICATION

TABLE No. 6.1 (24.1)

Number of Printing Presses and number of periodicals in different languages

साप्ताहिके (द्वि. आणि त्रै. साप्ताहिके धरून) / Weeklies (Including bi and tri-weeklies)																		
इंग्लीश English		मराठी Marathi		गुजराती Gujarati		कोंकणी Konkani		हिन्दी Hindi		उर्दू Urdu		सिंधी Sindhi		इतर Others		एकूण Total		District
(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(2)
(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	
39	42	19	13	15	15	..	..	12	15	15	17	6	6	..	..	106	108	Greater Bombay
..	..	18	23	..	..	..	..	5	5	..	2	10	11	..	..	33	41	Thane
..	..	25	24	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	25	24	Raigad
..	..	7	8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	7	8	Ratnagiri
..	..	12	18	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	12	18	Sindhudurg
..	1	43	35	..	..	..	..	..	1	32	29	..	..	..	..	75	66	Nashik
..	..	19	20	..	..	..	..	..	..	..	6	..	..	..	..	19	26	Dhule
..	..	47	56	..	..	..	..	5	4	2	3	..	..	..	..	54	63	Jalgaon
..	..	18	18	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	18	18	Ahmednagar
3	2	36	31	..	..	..	..	..	1	3	3	5	5	..	..	47	42	Pune
..	..	10	9	..	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	11	9	Satara
..	..	31	29	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	32	30	Sangli
..	..	28	29	..	..	..	..	2	2	..	1	..	..	..	..	30	32	Solapur
..	..	31	21	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	32	22	Kolhapur
..	..	27	35	..	..	..	..	3	3	14	10	..	..	..	..	44	50	Aurangabad
..	..	15	10	..	..	..	..	2	1	..	3	..	..	..	..	17	14	Jalna
..	..	12	11	..	..	..	..	..	1	1	8	..	..	..	..	13	20	Parbhani
..	..	23	26	..	..	..	..	1	1	..	2	..	..	..	..	24	29	Beed
..	..	19	25	..	..	..	..	1	2	15	8	..	..	..	..	35	35	Nanded
..	..	8	8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	8	8	Osmanabad
..	..	12	12	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	12	12	Latur
..	..	23	23	..	..	..	..	3	4	2	4	..	..	..	..	28	31	Buldana
..	..	27	25	..	..	..	..	18	18	6	7	..	..	..	..	51	50	Akola
..	..	34	32	..	..	..	..	27	22	2	2	..	..	..	..	63	56	Amravati
1	1	44	39	..	..	..	..	4	3	1	2	..	..	..	..	50	45	Yavatmal
..	..	6	7	..	..	..	..	27	26	..	..	..	..	..	..	33	33	Wardha
1	1	15	19	..	..	..	..	23	24	3	3	1	1	..	..	43	48	Nagpur
..	..	7	8	..	..	..	..	27	23	..	..	..	..	..	..	34	31	Bhandara
..	..	19	25	..	..	..	..	5	5	1	1	..	..	..	..	25	31	Chandrapur
..	..	3	4	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3	4	Gadchiroli
44	49	638	643	15	15	..	..	168	163	97	112	22	23	..	..	984	1,005	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	पाक्षिके/ Fortnightlies										एकूण Total (a) (b) (57) (58)								
		इंग्लीश English		मराठी Marathi		गुजराती Gujarati		कोंकणी Konkani		हिन्दी Hindi				उर्दू Urdu		सिंधी Sindhi		इतर Others		
		(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)			(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	
		(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)			(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)
1	बुलढाण	..	44	44	10	11	12	11	..	..	17	18	8	8	2	2	..	..	93	94
2	ठाणे	..	..	..	6	7	1	1	..	..	..	..	1	1	8	8	..	..	16	17
3	रायगड	..	..	..	2	3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	3
4	रत्नागिरी	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नासिक	..	..	..	3	6	..	..	..	..	..	..	12	10	..	..	..	..	15	16
7	धुळे	..	..	..	5	4	..	..	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	6	5
8	जळगाव	..	..	..	5	4	..	..	..	..	1	1	..	2	..	..	..	..	6	7
9	अहमदनगर	..	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2
10	पुणे	..	4	5	14	12	..	..	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	20	15
11	सातारा	..	1	1	4	3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	5	3
12	सांगली	..	..	..	2	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	1
13	सोलापूर	..	..	..	..	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2
14	कोल्हापूर	..	..	..	7	6	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	7	6
15	औरंगाबाद	..	2	1	5	6	..	..	..	..	..	..	2	1	..	..	..	..	9	8
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3	..	..	..	..	..	3
18	बीड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	..	..	2	..	..	..	..	..	3
19	नांदेड	..	..	..	3	2	..	..	..	..	1	..	..	4	1	..	..	..	8	3
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3
21	लातूर	..	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1
22	बुलढाणा	..	..	..	2	1	..	..	..	..	1	2	..	..	..	..	..	..	4	2
23	अकोला	..	..	..	..	2	..	..	..	..	1	1	..	2	..	..	..	..	1	5
24	भमरावती	..	..	..	2	1	..	..	..	..	1	..	..	1	..	..	..	..	3	2
25	यवतमाळ	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1
26	वर्धा	..	..	..	2	1	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	3	2
27	सांगपूर	..	3	2	6	7	..	..	..	..	3	2	3	3	..	..	..	..	15	14
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		..	54	53	83	88	13	12	..	..	27	27	33	35	10	10	..	..	220	225

TABLE No. 6-1 (24-1) - contd.

मासिके (द्वैमासिके धरून)/Monthlies Bi-monthlies																District			
इंग्लिश English		मराठी Marathi		गुजराती Gujarati		कोंकणी Konkani		हिन्दी Hindi		उर्दू Urdu		सिंधी Sindhi		इतर Others			एकूण Total		
(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)		(a)	(b)	
(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(2)	
287	299	77	77	83	84	..	..	46	48	20	20	12	12	..	..	525	540	Greater Bombay	
3	2	19	19	1	2	..	..	1	2	..	..	14	14	..	..	38	39	Thane	
1	1	18	18	2	3	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	23	24	Raigad	
..	..	3	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3	1	Ratnagiri	
..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1	Sindhudurg	
..	4	20	21	..	..	..	..	2	2	6	4	..	..	..	..	28	31	Nashik	
5	..	6	5	..	..	..	..	..	..	..	2	..	..	..	..	11	7	Dhule	
..	..	4	4	..	..	..	..	..	1	..	1	..	..	..	..	4	6	Jalgaon	
..	..	7	5	..	..	..	..	4	4	..	..	..	..	..	..	11	9	Ahmednagar	
1	1	122	139	6	6	..	..	10	12	1	1	5	5	..	..	145	164	Pune	
27	23	29	30	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	56	53	Satara	
..	..	6	4	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	7	5	Sangli	
..	..	8	8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	8	8	Solapur	
..	1	19	21	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	20	23	Kolhapur	
1	1	10	10	..	..	..	..	1	1	1	1	..	..	..	..	13	13	Aurangabad	
2	..	..	..	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	3	1	Jalna	
..	1	1	1	..	..	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	1	2	Parbhani	
..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	1	Beed	
..	..	6	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	6	2	Nanded	
..	..	2	4	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	4	Osmanabad	
..	..	..	8	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	1	9	Latur	
..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1	Buldana	
1	1	10	1	..	..	..	..	1	..	1	..	..	..	..	..	13	2	Akola	
1	..	11	8	..	..	..	..	3	3	..	1	..	..	..	..	15	12	Amravati	
..	..	5	12	..	..	..	..	1	1	1	..	..	..	..	..	7	13	Yavatmal	
..	..	4	2	..	..	..	..	8	6	..	1	..	..	..	..	12	9	Wardha	
10	7	23	24	..	..	..	..	9	7	2	4	..	..	..	..	44	42	Nagpur	
..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1	Bhandara	
..	..	1	1	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	2	2	Chandrapur	
..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1	Gadchiroli
340	341	415	429	92	95	..	..	93	95	32	35	31	31	..	..	1,003	1,026	Maharashtra State	

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	त्रैमासिक/Quarterlies																	
		इंग्लीश English		मराठी Marathi		गुजराती Gujarati		कोंकणी Konkani		हिंदी Hindi		उर्दू Urdu		सिंधी Sindhi		इतर Others		एकूण Total	
		(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)
(1)	(2)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)	(94)
1	बुलढाणा	158	170	20	17	15	14	..	..	22	22	7	7	..	..	..	..	220	230
2	छापे	1	..	7	5	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	9	6
3	छापे	1	2	8	4	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	10	12
4	रत्नाशिरी	..	..	1	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	2
5	सिंधुदुर्ग	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2
6	नाशिक	2	1	4	3	..	..	..	..	2	1	..	..	..	..	..	..	8	5
7	पुणे	..	1	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	2
8	जळगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
9	अहमदनगर	..	..	1	1	1	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	3	2
10	पुणे	20	17	24	31	..	1	..	..	3	4	..	..	1	1	..	..	58	54
11	सातारा	..	1	3	3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3	4
12	सांगली	1	1	1	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	3
13	सोलापूर	..	..	2	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	1
14	कोल्हापूर	..	..	8	10	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	8	10
15	औरंगाबाद	1	1	3	3	..	..	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	5	5
16	जालना	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
18	बीड	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2
19	नांदेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	..	..	..	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2
23	अकोला	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	..
24	अमरावती	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	1	1
25	यवतमाळ	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1
26	वर्धा	1	1	..	..	..	..	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	3	3
27	नागपूर	5	5	3	4	1	1	..	..	3	4	..	..	1	1	..	..	13	15
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	1
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		190	200	112	98	15	16	..	..	35	37	8	8	3	3	..	..	353	362

टीप.—(a)=२९ डिसेंबर १९८४ रोजी/As on 31st December 1984.

आधार.—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE 6-1 (24-1)—contd.

वार्षिक (वर्षासिक धरम)/Annual (including six monthlies)																		
इंग्लीश		मराठी		गुजराती		कोंकणी		हिंदी		उर्दू		सिंधी		इतर		एकूण		District
English	Marathi	Gujarati	Konkani	Hindi	Urdu	Sindhi	Others	Total										
(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(2)
(95)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(101)	(102)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(108)	(109)	(110)	(111)	(112)	
43	34	24	27	5	5	..	..	20	24	2	3	10	10	..	..	96	98	Greater Bombay
..	..	4	7	..	..	..	..	..	..	..	..	11	11	..	..	16	18	Thane
..	..	4	4	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4	4	Raigad
..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1	Ratnagiri
..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	1	Sindhudurg
..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2	Nashik
..	..	3	3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3	3	Dhule
..	..	1	1	..	..	..	..	1	2	..	..	..	..	..	..	2	3	Jalgaon
..	..	1	1	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	2	2	Ahmednagar
9	8	37	44	..	..	..	..	4	3	..	..	4	4	..	..	54	59	Pune
..	..	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	..	Satara
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sangli
..	..	1	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	2	Solapur
1	1	6	7	..	..	..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	9	10	Kolhapur
1	1	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2	Beed
..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	..	Nanded
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
..	..	2	2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2	Buldana
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akola
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Amravati
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
1	..	3	4	..	..	..	..	..	1	..	..	1	1	..	..	5	6	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
55	49	96	109	6	5	..	..	20	23	2	3	26	26	..	..	205	215	Maharashtra State

Note.—(b)=३१ डिसेंबर १९८५ रोजी/As on 31st December 1985.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-2 (24-2)

प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके याविषयी सांख्यिकी
Statistics of books and periodicals published

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकाशनाचा प्रकार	इंग्रजी व इतर युरोपियन भाषा English and other European languages		प्रादेशिक भाषा Regional languages		भारतीय प्राचीन भाषा Indian classical languages		एकापेक्षा अधिक भाषा In more than one language		एकूण Total		Type of publication
		1984	1985	1984	1985	1984	1985	1984	1985	1984	1985	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	पुस्तके (अ) मूळ लेखन	230	146	1,202	893	..	..	..	2	1,432	1,041	Books (a) Original works
	(ब) अनुवादित	..	..	..	10	..	..	..	..	..	10	(b) Translations
	(क) एकूण	230	146	1,202	903	..	..	..	2	1,432	1,051	(c) Total
2	नियतकालिके (मासिक ते वार्षिक कालावधीची).	589	514	835	1,029	6	..	131	60	1,561	1,603	Periodicals (of periodicity from monthly to yearly).
	एकूण प्रकाशने	819	660	2,037	1,932	6	..	131	62	2,993	2,654	Total number of publications.

बाधार.—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-3 (24-3)

पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण
Classification of books and periodicals according to languages

अनुक्रमांक Serial No.	भाषा	पुस्तके Books		नियतकालिके Periodicals		एकूण Total		Language
		1984	1985	1984	1985	1984	1985	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	इंग्रजी	230	146	662	514	892	660	English
2	मराठी	1,105	807	499	636	1,604	1,443	Marathi
3	गुजराती	21	17	113	116	134	133	Gujarati
4	हिन्दी	54	55	148	155	202	210	Hindi
5	सिंधी	14	14	97	76	111	90	Sindhi
6	उर्दू	8	10	42	46	50	56	Urdu
7	प्राचीन भाषा	..	..	..	..	..	..	Classical languages
8	बोली भाषा	..	..	..	..	..	..	Dialects
9	एकापेक्षा अधिक भाषा	..	2	..	60	..	62	In more than one language
10	इतर भाषा	..	..	..	..	..	..	Other languages
	एकूण	1,432	1,051	1,561	1,603	2,993	2,654	Total

टीप.—नियतकालिकात मासिक, द्वैमासिक व वार्षिक प्रकाशनाचाच समावेश आहे.

Note.—Periodicals include monthly, quarterly and annual publications only.

बाधार.—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/ MASS COMMUNICATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 6.4 (24.4)

प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी
 Distribution of books and periodicals published according to subjects

अनुक्रमांक Serial No.	विषय	पुस्तके/Books								Subject
		शैक्षणिक Educational		अशैक्षणिक Non-Educational		एकूण Total		नियतकालिके Periodicals		
		1984	1985	1984	1985	1984	1985	1984	1985	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	कृषि	..	..	15	5	15	5	47	48	Agriculture
2	मानवशास्त्र	..	..	..	..	..	..	2	..	Anthropology
3	पुराणवस्तु अभ्यास	..	..	..	..	..	..	4	..	Archaeology
4	शिवण व कर्तनकला	..	1	5	4	5	5	14	6	Arts and craft
5	खगोलशास्त्र व फलज्योतिष	..	1	10	8	11	8	26	18	Astronomy and astrology.
6	चरित्र (आठवणी घडून)	..	7	156	97	163	98	15	..	Biography (including Memories).
7	नागरिकशास्त्र	..	2	2	2	4	2	1	..	Civics
8	वाणिज्य व उद्योगधंदे	..	3	7	2	10	3	52	43	Commerce and Industry.
9	नाटक	..	1	47	33	47	34	10	..	Drama
10	अर्थशास्त्र	..	4	12	12	16	13	84	21	Economics
11	शिक्षण	..	96	11	10	107	59	26	94	Education
12	तांत्रिक	..	1	8	9	8	10	139	26	Engineering
13	मनोरंजन	..	3	441	364	444	364	50	216	Fiction
14	खेळ	..	..	4	3	4	3	18	11	Games and Sports
15	भूगोल	..	1	1	3	1	4	22	1	Geography
16	आरोग्य	..	9	15	10	15	19	26	23	Health and hygiene.
17	इतिहास	..	13	9	10	22	12	22	1	History
18	उद्योगधंदे	..	2	5	1	7	1	85	94	Industry
19	भाषा	..	20	59	31	79	31	1	1	Languages
20	विधी (कायदा)	..	16	1	2	17	15	26	23	Law
21	गणित	..	6	2	6	2	12	2	..	Mathematics
22	औषध	..	3	14	5	17	8	25	27	Medicine
23	संकीर्ण	..	27	65	42	92	54	611	752	Miscellaneous
24	संगीत (नृत्य वरून)	..	4	4	42	8	43	30	1	Music (including dancing).
25	निसर्ग शिक्षण	..	..	1	..	1	..	1	1	Nature study
26	तत्वज्ञान (मानसिक व नैतिक शास्त्र)	..	1	55	29	56	30	24	41	Philosophy (including Mental and Moral Science)
27	काव्य	..	2	77	78	79	80	25	..	Poetry
28	राज्यशास्त्र	..	2	35	16	35	18	62	1	Political Science.
29	धर्म	..	16	91	58	107	70	71	138	Religion
30	शास्त्र (भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, भूगर्भ शास्त्र, प्राणिशास्त्र व वनस्पतिशास्त्र वरून)	..	9	7	11	16	31	13	11	Science (including Physics, Chemistry, Geology, Zoology, Botany, etc.).
31	समाजशास्त्र	..	1	34	11	35	14	13	9	Sociology
32	प्रवास	..	..	9	4	9	4	1	2	Travel
33	युद्ध	..	..	..	1	..	1	14	..	War
एकूण		230	142	1,202	909	1,432	1,051	1,561	1,603	Total

आधार :- अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :- Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

7. आरोग्य

HEALTH

७.१. राज्य व केन्द्र शासनाची, तसेच नगरपालिका, स्थानिक संस्था व खाजगी संस्था यांनी शासकीय सहाय्याने चालविलेली हस्पतालये व दवाखाने यांची माहितीही देण्यात आली आहे. राज्याच्या आरोग्य सेवा संचालनालय आणि जिल्हा परिषदांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या प्राथमिक आरोग्य केंद्राची माहिती यात समाविष्ट आहे.

7.1. Information is given in the tables on number of hospitals and dispensaries of State and Central Government Institutions, institutions run by Municipalities and Local Bodies and also private-aided institutions. The Primary Health Centres under control of the State's Directorate of Public Health Services and under Zilla Parishads are also included in the data.

8. कुटुंब कल्याण

FAMILY WELFARE

८.१. कुटुंब कल्याण केंद्राच्या आकडेवारीत फिरत्या कुटुंब कल्याण केंद्राचाही समावेश आहे. ह्या केंद्रांत नसबंदी शस्त्रक्रिया, लूप बसविणे व कुटुंब कल्याण साधनांचे वाटप करणे इत्यादी कामे नियमित चालतात. पुरुष नसबंदीस इंग्रजीत व्हॅसेक्टोमी म्हणतात तर स्त्री नसबंदीस ट्युबेक्टोमी म्हणतात. "लूप बसविणे" हे साधन स्त्रियांसाठी असून त्याचा उपयोग पाळणा लांबविण्याकरिता किंवा थांबविण्याकरिता होतो.

8.1. The number of family welfare centres include Mobile Family Welfare Centres also. In these centres the Sterilisation, I U C D insertions and distribution of conventional contraceptives are done regularly. The sterilisation operation performed on male is called vasectomy and that on female is called tubectomy. I U C D device is meant for women and is used for spacing as well as for stopping of births.

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तबता क्रमांक/TABLE No. 8.1 A (15.5)

कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य
Number of family welfare centres operating and work done

(1984-85)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	नसबंदी शस्त्रक्रियांची संख्या No. of sterilisation operations done				एकूण Total	बसविलेल्या लुपांची संख्या No. of I.U.D. insertions performed	District
		३१ मार्च १९८५ No. of centres as on 31st March 1985	पुरुष नसबंदी Vasectomy	स्त्री नसबंदी Tubectomy				
		(3)	(4)	(5)	(6)			
1	बृहन्मुंबई	78	16,769	43,021	59,790	31,224	Greater Bombay	
2	ठाणे	36	9,264	24,363	33,627	12,116	Thane	
3	रायगड	19	3,583	8,948	12,531	2,563	Raigad	
4	रत्नागिरी	21	1,789	5,336	7,125	5,279	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	12	930	2,602	3,532	3,458	Sindhudurg	
6	नाशिक	31	8,082	16,952	27,034	22,285	Nashik	
7	धुळे	28	7,051	12,758	19,809	18,667	Dhule	
8	जळगांव	28	10,308	16,235	26,543	26,043	Jalgaon	
9	अहमदनगर	26	5,170	21,534	26,704	20,208	Ahmadnagar	
10	पुणे	54	9,048	37,149	46,197	42,957	Pune	
11	सातारा	21	2,569	15,387	17,956	13,589	Satara	
12	सांगली	16	1,209	13,082	14,291	7,819	Sangli	
13	सोलापूर	29	5,446	21,385	28,831	19,387	Solapur	
14	कोल्हापूर	24	3,345	21,755	25,100	19,636	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	19	1,047	8,936	9,983	20,706	Aurangabad	
16	जालना	12	640	6,085	6,725	13,040	Jalna	
17	परभणी	26	488	6,547	7,035	30,643	Parbhani	
18	बीड	23	247	3,088	8,335	23,901	Beed	
19	नांदेड	20	2,541	3,189	10,730	27,978	Nanded	
20	उस्मानाबाद	15	173	4,995	5,168	16,407	Osmanabad	
21	लातूर	14	68	5,314	5,382	19,583	Latur	
22	बुलढाणा	15	6,997	8,169	15,166	22,368	Buldana	
23	अकोला	19	9,663	9,797	19,460	32,641	Akola	
24	अमरावती	22	11,020	8,634	19,663	25,195	Amravati	
25	यवतमाळ	22	5,394	14,256	19,650	25,765	Yavatmal	
26	वर्धा	13	3,123	5,949	9,072	11,867	Wardha	
27	नागपूर	29	13,216	15,782	28,998	29,818	Nagpur	
28	भंडारा	19	6,587	5,967	12,554	21,624	Bhandara	
29	चंद्रपूर	20	12,108	6,794	18,902	24,215	Chandrapur	
30	गडचिरोली	11	5,093	3,226	8,319	10,693	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	722	1,62,977	3,89,235	5,52,212	6,01,674	Maharashtra State	

आधार—सहसंचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंब कल्याण विभाग (मातृशिशु व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Joint Director of Health Services, Family Welfare, MCH and SH, Government of Maharashtra, Pune

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.1 B (15.5)

कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य
Number of family welfare centres operating and work done

(1985-86)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	नसबंदी शस्त्रक्रियांची संख्या No. of sterilisation operations done				एकूण Total	बसविलेल्या लुपांची संख्या No. of I.U.D. insertions performed	District
		३१ मार्च १९८६ रोजी केंद्रांची संख्या No. of centres as on 31st March 1986	पुरुष नसबंदी Vasectomy	स्त्री नसबंदी Tubectomy				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
1	बृहन्मुंबई	87	10,998	43,079	54,077	35,223	Greater Bombay	
2	ठाणे	36	9,995	30,993	40,988	13,825	Thane	
3	रायगड	19	5,995	10,850	16,845	3,064	Raigad	
4	रत्नागिरी	21	2,543	7,490	10,033	7,996	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	11	1,084	3,629	3,713	5,081	Sindhudurg	
6	नाशिक	32	3,663	20,150	23,813	10,142	Nashik	
7	धुळे	28	4,138	13,618	17,756	5,591	Dhule	
8	जळगांव	30	2,352	21,817	24,169	13,762	Jalgaon	
9	अहमदनगर	25	1,458	19,957	21,415	10,378	Ahmadnagar	
10	पुणे	52	7,214	35,871	43,085	23,193	Pune	
11	सातारा	21	4,246	18,208	22,454	13,187	Satara	
12	सांगली	16	1,522	15,666	17,188	8,612	Sangli	
13	सोलापूर	30	3,873	24,775	28,648	21,575	Solapur	
14	कोल्हापूर	25	2,435	24,466	26,901	17,633	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	19	742	10,593	11,335	11,722	Aurangabad	
16	जालना	10	352	7,025	7,377	7,852	Jalna	
17	परभणी	20	207	8,798	9,005	14,976	Parbhani	
18	बीड	19	182	10,669	10,851	14,471	Beed	
19	नांदेड	18	547	11,228	11,775	14,671	Nanded	
20	उस्मानाबाद	24	428	9,273	9,701	9,810	Osmanabad	
21	लातूर	..	446	14,604	15,050	12,321	Latur	
22	बुलढाणा	15	3,872	7,930	11,802	13,941	Buldhana	
23	अकोला	19	6,987	9,940	16,927	20,622	Akola	
24	अमरावती	21	5,093	10,521	15,614	16,970	Amravati	
25	यवतमाळ	22	3,699	13,302	17,001	22,372	Yavatmal	
26	वर्धा	13	1,405	4,755	6,160	5,029	Wardha	
27	नागपूर	31	8,397	17,234	25,631	25,079	Nagpur	
28	भंडारा	20	6,210	6,807	13,017	11,979	Bhandara	
29	चंद्रपूर	20	7,866	7,052	14,918	15,059	Chandrapur	
30	गडचिरोली	11	4,067	3,774	7,841	6,876	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		715	1,12,016	4,44,074	5,55,090	4,17,182	Maharashtra State	

आधार—सहसंचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंब कल्याण विभाग (मातावाळसंगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Joint Director of Health Services, Family Welfare, MCH and SH, Government of Maharashtra, Pune.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा
(पोलीस, गुन्हे व न्याय)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE
(POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

९.१. या विभागातील तक्त्यांमध्ये बृहन्मुंबई व महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांची संख्या व त्यांचेवरील खर्च, निरनिराळ्या गुन्ह्यांचे वर्गीकरण, न्यायालये व त्यांचेकडील प्रकरणे आणि तुरुंगातील कैद्यांसंबंधी माहिती या विषयावरील आकडेवारी समाविष्ट आहे.

9.1 Data in the tables in this section include Statistics regarding Police force in Greater Bombay and Maharashtra and cost of police, classification of various crimes-courts and cases with them and prisoners crimes.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) /

पोलीस /

तक्ता क्रमांक /

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व त्यांची संख्या /

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	पोलीस आयुक्त, अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, उपआयुक्त व सहाय्यक पोलीस आयुक्त Commissioner of Police and Additional Commissioner of Police, Deputy Commis- sioner of Police and Assistant Commissioner of Police			पोलीस निरीक्षक Police Inspector			पोलीस अभियोक्ता Police Prosecutors			उप-निरीक्षक Sub-Inspectors		
			तात्पुरते	कायमचे	एकूण	तात्पुरते	कायमचे	एकूण	तात्पुरते	कायमचे	एकूण	तात्पुरते	कायमचे	एकूण
			Temporary	Perma- nent	Total	Tempo- rary	Perma- nent	Total	Tempo- rary	Perma- nent	Total	Tempo- rary	Perma- nent	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	बृहन्मुंबई	1984-85	49	44	93	347	181	528	30	29	59	981	859	1,840
		1985-86	52	44	96	410	182	592	30	29	59	1,353	863	2,216
2	ठाणे शहर	1984-85	5	..	5	13	1	14	3	4	7	62	14	76
		1985-86	4	1	5	13	1	14	1	6	7	62	14	76
3	ठाणे ग्रामीण	1984-85	10	6	16	38	18	56	1	12	13	140	88	228
		1985-86	17	6	23	46	18	64	7	6	13	165	92	257
4	रायगड	1984-85	2	3	5	8	4	12	4	6	10	29	34	63
		1985-86	2	3	5	6	4	10	4	6	10	24	30	54
5	रत्नागिरी	1984-85	2	2	4	4	3	7	2	4	6	11	21	32
		1985-86	2	2	4	5	3	8	3	3	6	13	19	32
6	सिंधुदुर्ग	1984-85	3	1	4	3	2	5	4	3	7	13	8	21
		1985-86	3	1	4	3	2	5	3	4	7	13	8	21
7	नाशिक	1984-85	3	5	8	7	13	20	8	8	16	47	59	106
		1985-86	3	5	8	9	13	22	6	10	16	47	59	106
8	धुळे	1984-85	3	3	6	6	5	11	5	7	12	39	38	77
		1985-86	3	3	6	6	5	11	5	7	12	39	38	77
9	जळगाव	1984-85	3	3	6	9	7	16	5	9	14	34	44	78
		1985-86	3	3	6	9	7	16	5	9	14	34	44	78
10	अहमदनगर	1984-85	2	4	6	3	6	9	4	8	12	25	35	60
		1985-86	2	4	6	3	6	9	4	8	12	25	35	60
11	पुणे शहर	1984-85	3	3	6	5	5	10	4	5	9	18	44	62
		1985-86	3	3	6	5	5	10	4	5	9	18	44	62
12	पुणे ग्रामीण	1984-85	11	7	18	19	16	35	6	13	19	112	72	184
		1985-86	11	7	18	19	16	35	6	13	19	113	78	191
13	सातारा	1984-85	2	3	5	3	6	9	3	8	11	19	39	58
		1985-86	3	3	6	4	6	10	3	8	11	20	39	59
14	सांगली	1984-85	1	3	4	4	5	9	1	9	10	23	29	52
		1985-86	..	5	5	4	5	9	1	9	10	24	29	53
15	सोलापूर	1984-85	2	4	6	8	6	14	5	10	15	31	47	78
		1985-86	2	4	6	8	6	14	5	10	15	47	27	74
16	कोल्हापूर	1984-85	3	3	6	8	7	15	3	7	10	17	38	55
		1985-86	3	3	6	8	7	15	3	7	10	21	38	59
17	औरंगाबाद	1984-85	2	4	6	8	5	13	2	8	10	35	34	69
		1985-86	2	4	6	8	5	13	2	8	10	41	34	75
18	शालना	1984-85	3	1	4	4	3	7	1	5	6	18	19	37
		1985-86	3	1	4	4	3	7	3	3	6	18	20	38
19	परभणी	1984-85	5	1	6	3	5	8	1	8	9	22	30	52
		1985-86	3	3	6	3	5	8	1	8	9	25	30	55
20	बीड	1984-85	1	3	4	3	3	6	4	7	11	17	30	47
		1985-86	1	3	4	3	3	6	4	7	11	14	30	44

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (Police, Crimes and Judicial)

Police

TABLE No. 9.1 (23.1)

Cost and Strength of Police in Maharashtra

हवालदार Head Constables			पोलीस शिपाई Constables			एकूण Total			केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या- कडून येणे असलेली रक्कम (हजार रुपयात)	केंद्र व राज्य शासनाव्यतिरिक्त महसूल खात्या- कडून येणे असलेली रक्कम (हजार रुपयात)	एकूण खर्च (हजार रुपयात)	District
तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	Total cost payable from Central and State Revenue (‘000 Rs.)	Total cost payable other than Central and State Revenue (‘000 Rs.)	Total cost (‘000 Rs.)	
(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(2)
3,541	1,502	5,043	6,845	10,349	17,194	12,731*	13,195*	25,926*	3,80,846	30,139	4,10,985	Greater Bombay
4,340	2,450	6,790	8,355	10,279	18,634	14,540	13,847	28,387	4,35,675	..	4,35,675	Thane (City)
286	175	461	738	763	1,501	1,107	957	2,064	23,789	..	23,789	Thane (Rural)
286	175	461	752	763	1,515	1,118	960	2,078	22,699	..	22,699	Thane (Rural)
464	593	1,057	1,578	1,697	3,275	2,231	2,414	4,645	54,568	..	54,568	Thane (Rural)
568	613	1,181	1,994	1,769	3,763	2,797	2,504	5,301	65,505	..	65,505	Thane (Rural)
193	270	463	557	757	1,314	793	1,074	1,867	30,841	492	31,333	Raigad
155	242	397	442	660	1,102	633	945	1,578	35,871	780	36,651	Raigad
124	150	274	323	462	785	466	642	1,108	16,327	120	16,447	Ratnagiri
117	160	277	330	462	792	470	649	1,119	18,296	172	18,468	Ratnagiri
89	73	162	280	251	531	392	338	730	9,056	..	9,056	Sindhudurg
93	83	176	281	251	532	396	349	745	18,366	..	18,366	Sindhudurg
169	557	726	886	1,473	2,359	1,120	2,115	3,235	39,145	..	39,145	Nashik
337	589	926	808	1,473	2,281	1,210	2,149	3,359	43,697	..	43,697	Nashik
339	237	576	901	682	1,583	1,293	972	2,265	34,929	4	34,933	Dhule
298	237	535	903	682	1,585	1,254	972	2,226	41,974	25	41,999	Dhule
297	551	848	604	1,218	1,822	952	1,832	2,784	30,352	5	30,357	Jalgaon
266	374	640	604	1,218	1,822	921	1,655	2,576	37,036	3	37,039	Jalgaon
266	270	536	410	972	1,382	710	1,295	2,005	27,531	76	27,607	Ahmednagar
170	270	440	413	972	1,385	617	1,295	1,912	35,711	780	36,491	Ahmednagar
513	328	841	744	559	1,303	1,287	944	2,231	23,882	104	23,986	Pune (Rural)
295	248	543	526	744	1,270	851	1,049	1,900	24,999	229	25,228	Pune (Rural)
169	597	766	1,468	1,906	3,374	1,785	2,611	4,396	86,139	1,018	87,157	Pune (City)
578	599	1,177	1,521	1,906	3,427	2,188	2,619	4,807	98,365	1,626	99,991	Pune (City)
314	270	584	496	1,031	1,527	837	1,357	2,194	32,433	..	32,433	Satara
237	270	507	502	1,037	1,539	769	1,357	2,126	39,020	..	39,020	Satara
233	194	427	509	687	1,196	771	927	1,698	27,211	2	27,213	Sangli
199	186	385	509	687	1,196	737	921	1,658	30,039	39	30,078	Sangli
191	378	569	528	1,294	1,822	765	1,739	2,504	11,566	723	12,289	Solapur
186	378	564	528	1,294	1,822	776	1,719	2,495	43,278	1,162	44,440	Solapur
186	268	454	465	897	1,362	682	1,220	1,902	26,130	53	26,183	Kolhapur
215	268	483	509	897	1,406	759	1,220	1,979	54,393	132	54,525	Kolhapur
209	207	416	373	895	1,268	629	1,153	1,782	27,638	..	27,638	Aurangabad
253	180	433	489	812	1,301	795	1,043	1,838	68,710	23	68,733	Aurangabad
214	111	325	321	345	666	561	484	1,045	12,028	5	12,033	Jalna
103	111	214	331	351	682	462	489	951	16,552	..	16,552	Jalna
99	169	268	426	597	1,023	556	810	1,366	28,668	187	28,855	Parbhani
153	184	337	371	666	1,037	556	896	1,452	30,580	187	30,767	Parbhani
151	208	359	196	653	849	372	904	1,276	11,463	..	11,463	Beed
78	200	278	198	644	842	298	887	1,185	24,341	..	24,341	Beed

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
21	नांदेड	1984-85	3	3	6	7	5	12	3	8	11	22	40	62
		1985-86	3	3	6	7	5	12	7	4	11	22	40	62
22	उस्मानाबाद	1984-85	2	2	4	3	3	6	2	8	10	11	21	32
		1985-86	2	2	4	3	3	6	2	6	8	11	21	32
23	लातूर	1984-85	..	4	4	..	10	10	4	5	9	19	20	39
		1985-86	2	3	5	5	5	10	4	5	9	12	23	35
24	बुलढाणा	1984-85	1	3	4	5	5	10	5	7	12	15	44	59
		1985-86	1	3	4	5	5	10	6	6	12	22	44	66
25	जकोबा	1984-85	2	4	6	5	8	13	3	10	13	24	54	78
		1985-86	2	4	6	5	8	13	3	10	13	24	54	78
26	अमरावती	1984-85	2	4	6	5	9	14	5	9	14	8	64	72
		1985-86	2	4	6	5	9	14	5	9	14	8	64	72
27	यवतमाळ	1984-85	1	3	4	7	2	9	5	6	11	12	42	54
		1985-86	1	3	4	7	2	9	5	6	11	12	42	54
28	वर्धा	1984-85	2	3	5	2	3	5	3	6	9	8	31	39
		1985-86	2	3	5	2	3	5	3	6	9	8	31	39
29	नाकूर ग्रामीण	1984-85	..	4	4	6	3	9	2	7	9	21	31	52
		1985-86	..	4	4	6	3	9	2	7	9	21	31	52
30	नागपूर शहर	1984-85	7	8	15	6	22	28	5	10	15	85	62	147
		1985-86	7	8	15	7	22	29	5	10	15	91	62	103
31	पंढारा	1984-85	1	3	4	4	4	8	5	5	10	15	36	51
		1985-86	1	3	4	4	4	8	5	5	11	15	36	51
32	पंढरपूर	1984-85	1	3	4	4	3	7	7	5	12	35	35	70
		1985-86	1	3	4	4	3	7	7	5	12	35	35	70
33	गवळिरोडी	1984-85	3	..	3	3	2	5	5	..	5	19	9	28
		1985-86	4	..	4	3	2	5	5	..	5	23	9	32
महाराष्ट्र राज्य			140	147	287	560	380	940	150	256	406	1,987	2,071	4,058
			150	151	301	639	376	1,015	159	245	404	2,420	2,063	4,483

टीप— *यात अनुक्रमे १३८, २३१ व ११६९ जमादारांचा समावेश आहे.

बाजार— पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 9-1 (23-1)—contd.

(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
97	246	343	258	824	1,082	390	1,126	1,516	22,006	37	22,043	Nanded
117	246	363	268	825	1,093	424	1,123	1,547	28,839	96	28,935	
117	110	227	221	438	659	356	582	938	13,090	..	13,090	Osmanabad
117	109	226	224	438	662	359	579	938	19,820	..	19,820	
117	118	235	551	357	708	491	514	1,005	11,465	1	11,466	Latur
32	210	242	90	659	749	145	905	1,050	18,479	..	18,479	
122	144	266	273	697	970	421	900	1,331	23,740	19	23,759	Buldhana
181	144	325	344	697	1,041	559	899	1,458	30,377	13	30,390	
173	285	458	557	992	1,549	764	1,353	2,117	33,618	24	33,642	Akola
219	285	504	594	992	1,586	827	1,353	2,180	43,389	76	43,465	
217	187	404	468	984	1,452	705	1,257	1,552	26,513	10	26,523	Amravati
186	293	479	517	983	1,500	723	1,362	2,065	42,074	33	42,107	
140	178	318	290	741	1,031	455	972	1,427	20,323	..	20,323	Yavatmal
..	338	338	297	741	1,038	322	1,132	1,454	27,362	48	27,410	
160	140	300	197	454	651	372	637	1,009	13,259	20	13,279	Wardha
101	140	241	219	454	673	335	637	972	16,813	25	16,838	
207	168	375	546	488	1,034	782	701	1,483	21,717	125	21,842	Nagpur (Rural)
207	168	375	547	488	1,035	783	701	1,484	25,405	97	25,502	
96	527	623	716	1,771	2,487	915	2,400	3,315	45,415	237	45,652	Nagpur (City)
307	527	834	735	1,771	2,506	1,152	2,400	3,552	57,388	603	57,991	
191	165	356	439	570	1,009	655	783	1,438	23,070	9	23,079	Bhandarā
190	165	355	443	570	1,013	658	783	1,441	28,554	13	28,567	
202	150	352	415	561	976	664	757	1,421	18,408	..	18,408	Chandrapur
203	150	353	420	561	981	670	757	1,427	21,244	20	21,244	
134	54	188	342	152	494	506	217	723	5,394	..	5,394	Gadchiroli
134	54	188	342	152	494	511	217	728	8,738	..	8,738	
10,020	9,580	19,600	23,721	36,517	60,238	37,516*	49,182*	86,698*	12,12,560	33,410	12,45,970	Maharashtra State
10,921	10,646	21,567	25,406	36,898	62,304	39,615	50,373	89,988	15,53,569	6,182	15,59,751	

Note.—*This includes 938, 231 and 1169 posts of Jamadars respectively.

Source.—Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) / SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9-2 (23-2)

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांची संख्या व त्यावरील खर्च (रेल्वेचा समावेश करून व बृहन्मुंबई वगळून)
Strength and cost of Police in the State of Maharashtra (including railways but excluding Greater Bombay)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मंजूर झालेली पोलीसांची संख्या व खर्च Sanctioned strength and cost of police						तात्पुरते व अतिरिक्त पोलीस बळ Temporary and additional police force						District		
		हवालदार		शिपाई		एकूण (इतर धरून) Grand total (including others)		पोलीसांवरील खर्च Cost of police (lakh Rs.)	हवालदार		शिपाई		एकूण (इतर धरून) Grand total (including others)			
		Head constables		Constables		1984-85	1985-86		Head constables		Constables		1984-85		1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	ठाणे (ग्रामीण)	175	175	763	763	953	954	243	267	286	286	738	752	1,104	1,117	Thane (Rural)
2	रायगड	217	194	757	660	1,068	939	313	366	154	124	557	442	789	629	Raigad
3	रत्नागिरी	106	116	462	462	638	646	167	184	114	107	323	330	464	467	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	63	73	251	251	335	345	93	183	86	90	280	281	388	393	Sindhudurg
5	नाशिक	437	437	1,473	1,473	2,107	2,139	393	437	339	337	886	808	1,282	1,204	Nashik
6	धुळे	232	232	682	682	965	965	357	420	196	197	901	903	1,246	1,249	Dhule
7	जळगांव	374	300	1,218	1,218	1,823	1,646	309	370	266	223	604	604	916	916	Jalgaon
8	अहमदनगर	256	256	972	972	1,287	1,287	281	365	98	99	410	413	609	613	Ahmednagar
9	पुणे (ग्रामीण)	217	237	559	744	839	1,044	243	252	237	218	744	526	1,084	847	Pune (Rural)
10	सातारा	177	177	1,031	1,031	1,349	1,349	329	390	233	237	496	502	753	766	Satara
11	सांगली	156	156	687	687	918	912	276	301	161	161	509	509	728	736	Sangli
12	सोलापूर	378	378	1,294	1,294	1,729	1,709	122	444	186	186	528	528	755	771	Solapur
13	कोल्हापूर	257	257	897	897	1,213	1,213	263	545	130	136	465	509	702	756	Kolhapur
14	औरंगाबाद	131	144	895	812	1,145	1,035	282	687	214	212	373	489	632	793	Aurangabad
15	जालना	89	89	345	351	479	486	123	165	79	83	321	331	445	459	Jalna
16	परभणी	164	179	597	666	802	888	293	307	100	100	426	371	607	555	Parbhani
17	बीड	151	144	653	644	897	880	119	243	82	78	196	198	314	294	Beed
18	नांदेड	176	176	824	825	1,118	1,119	225	289	117	117	258	268	407	417	Nanded
19	उस्मानाबाद	89	88	438	438	574	573	134	198	93	93	221	224	354	357	Osmanabad
20	लातूर	73	169	357	659	509	950	119	184	122	26	351	90	492	141	Latur
21	बुलढाणा	135	135	697	697	893	843	207	304	120	125	273	344	467	553	Buldana
22	अकोला	228	229	992	992	1,343	1,343	242	434	174	175	557	574	805	824	Akola
23	अमरावती	150	202	984	983	1,248	1,353	342	421	112	186	468	517	623	718	Amravati
24	यवतमाळ	113	273	741	741	966	1,126	270	274	160	..	290	297	470	317	Yavatmal
25	वर्धा	140	95	454	454	631	631	135	183	51	101	197	219	305	332	Wardha

26	नागपूर (ग्रामीण) ..	135	127	488	488	694	694	219	255	165	173	546	547	780	781	Nagpur (Rural)
27	भंडारा ..	156	156	570	570	778	778	237	285	136	135	439	443	650	653	Bhandara
28	चंद्रपूर ..	120	120	561	561	752	752	160	212	163	163	415	420	657	663	Chandrapur
29	गडचिरोली ..	46	54	152	152	217	217	57	87	129	101	342	342	501	506	Gadchiroli
30	मुंबई रेल्वे ..	302	302	813	813	1,142	1,142	366	449	444	444	1,302	1,303	1,821	1,822	Bombay Railway
31	पुणे रेल्वे ..	109	109	494	737	665	908	193	148	135	135	140	145	329	334	Pune Railway
32	नागपूर रेल्वे ..	158	158	541	541	778	778	166	183	45	45	210	210	265	265	Nagpur Railway
33	ठाणे शहर ..	574	594	1,697	1,769	2,402	2,498	552	655	272	376	1,578	1,994	2,230	2,790	Thane City
34	पुणे शहर ..	378	378	1,906	1,906	2,598	2,606	885	999	513	518	1,468	1,521	2,123	2,182	Pune City
35	नागपूर शहर ..	422	422	1,771	1,771	2,390	2,390	462	580	248	251	716	735	1,118	1,147	Nagpur City
36	इतर राज्य राखीव पोलीस दल, गुन्हा अन्वेषण विभाग इ. धरून	2,716	2,571	6,267	6,186	10,198	9,829	4,622	13,142	1,681	1,904	3,736	3,735	6,834	7,088	Other Units including SRPF, CID etc.
महाराष्ट्र राज्य ..		9,800	9,902	34,283	34,884	48,443	48,967	13,799	25,208	7,841	7,942	22,264	22,424	34,049	34,455	Maharashtra State

आधार. — पोलीस महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Inspector-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस गुन्हे व न्याय/Police Crimes and Judicial

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9-3 (23-3)

बृहन्मंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-१

Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I

श्रुतक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ष Year	वर्षात नोंदवलेल्या प्रकरणांची संख्या Number reported in the year	तपास करणे नाकारल्याची प्रकरणे Number of cases in which investigation was refused	खोटे सिद्ध किवा घोषित केल्यामुळे झालेली प्रकरणे Number of cases proved or declared to be false	कायद्यातील किवा वस्तु- स्थितीतील चुकी- मुळे किवा गुन्हा अदखल- पात्र ठरविलेली प्रकरणे Number due to mistake of law or fact declared non- cognizable	वर्ष अखेरची प्रलंबित प्रकरणे Number pending at the end of the year	बिनचुक प्रकरणे True cases			दंडाधिकार्या- समोर प्रत्यक्ष दाखल केलेली एकूण प्रकरणे Total cases directly filed before magistrates	गुन्हा शाबीत झालेली दंडा- धिकार्यापुढील प्रकरणे Total magistrate's cases ending in conviction	बिनचुक प्रक- रणांची एकूण प्रकरणे Grand total of true cases	Offences	
								गुन्हा शाबीत झालेली Convicted	निकालात ठरविलेली, निर्दोष ठरविलेली किवा सामोपचाराने मिटविलेली Discharged, acquitted or compounded	शोधून न काढलेली किवा न पकडलेली एकूण Total					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
वर्ग एक—															
1	शासन, सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्यायाविरुद्धचे गुन्हे.	1984-85	539	47	2	..	1,011	87	202	..	336	5	..	341	Class I— Offences against the State public tranquility, safety and justice.
		1985-86	628	27	4	..	1,228	118	147	61	353	..	..	..	
वर्ग दोन—															
2	व्यक्तिगत गंभीर गुन्हे	1984-85	9,537	473	63	..	14,218	1,814	4,155	..	6,442	253	3	6,695	Class II— Serious offences against the persons.
		1985-86	9,276	177	3	..	17,471	1,383	2,509	1,063	5,132	..	..	..	
वर्ग तीन—															
3	व्यक्तिगत व माल- मत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	1984-85	2,824	533	45	..	2,203	492	464	..	1,489	12	1	1,501	Class III— Serious offences against the persons and pro- perty.
		1985-86	3,343	239	14	..	2,895	433	297	1,404	2,373	..	..	..	
वर्ग चार—															
4	व्यक्तिगत किरकोळ गुन्हे	1984-85	2,599	139	21	..	3,511	714	944	..	1,697	18	..	1,715	Class IV— Minor offences against persons.
		1985-86	2,529	29	..	..	4,461	497	547	333	1,406	..	..	..	

बर्ग पांच--

														Class V--	
5	मालमत्ताविषयक किं- कोळ गुन्हे	1984-85	15,651	3,045	108	..	9,229	2,163	1,820	..	7,028	488	15	7,516	Minor offences against
		1985-86	18,432	1,974	14	..	12,467	2,206	1,434	8,652	14,266	..	..	..	Property.
	एकूण बर्ग एक ते पांच	1984-85	31,150	4,237	239	..	30,172	5,270	7,485	..	16,992	776	19	17,768	Total for classes I to V
		1985-86	34,228	2,446	35	..	38,522	4,637	4,934	11,513	23,530	..	..	..	..
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	1984-85	1,93,016	2,547	..	..	39,997	84,617	29,160	..	2,16,234	30	..	2,16,354	Other offences (not men-
		1985-86	2,94,327	2,410	73	..	29,938	2,70,854	14,443	7,782	2,95,489	..	..	..	tioned above)
	एकूण	1984-85	2,24,166	6,784	239	..	70,169	89,887	36,645	..	2,33,316	806	19	2,34,122	Grand Total
		1985-86	3,28,555	4,856	108	..	68,460	2,75,491	19,377	19,295	3,19,019	..	..	..	..

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण व सामाजिक सुरक्षा/
पोलीस, गुन्हे व न्याय/
पोलीस/
तक्ता क्रमांक/
बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे—भाग-२/

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ष Year	कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्तींविषयी या वर्षाच्या सुरुवातीला क्रिमिनल प्रोसिजर कोडच्या १७० कलमानुसार पोलीसांकडे नोंदवलेली किंवा पोलीसांनी दखल घेतलेली प्रकरणे Person in custody pending trial or investigation or on bail under section 170 Cr. P. C. at the beginning of the year as concerned in cases reported to or in cases taken by the Police	वर्षात पोलीसांनी पकडलेल्या व्यक्ती Arrested by the Police during the year	क्रिमिनल प्रोसिजर कोड १६९ कलमा- खाली मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released under section 169 Cr. P. C.	दंडाधिकार्याच्या आदेशानुसार सुनावणीपूर्वी मुक्त केलेल्या व्यक्ति Persons released by Magistrate's order before trial	सुनावणी केलेल्या व्यक्ति No. of persons tried	गुन्हा शाबीत झालेल्या व्यक्ति No. of persons convicted
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
वर्ग एक—								
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे	1984-85 1985-86	5,414 5,618	2,609 1,891	.. ..	39 39	2,432 1,870	326 168
वर्ग दोन—								
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे	1984-85 1985-86	20,243 20,767	11,980 11,450	.. ..	48 106	12,792 10,747	2,647 1,892
वर्ग तीन—								
3	व्यक्ति किंवा मालमत्तेसंबंधी किंवा फक्त मालमत्तेसंबंधी गंभीर गुन्हे.	1984-85 1985-86	3,891 3,923	2,169 2,175	.. ..	80 102	2,209 1,915	711 650
वर्ग चार—								
4	व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे	1984-85 1985-86	4,190 4,146	2,568 2,162	.. ..	24 55	2,709 1,996	711 505
वर्ग पांच—								
5	मालमत्तेसंबंधी गौण गुन्हे	1984-85 1985-86	8,615 9,058	7,091 7,725	.. ..	339 279	7,177 7,080	2,461 2,492
एकूण वर्ग एक ते पांच		1984-85 1985-86	42,353 43,512	26,417 25,403	.. ..	530 581	27,319 23,608	6,856 5,707
वर्ग षट्—								
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	1984-85 1985-86	36,702 30,982	1,89,034 2,88,693	.. ..	107 121	1,90,825 2,88,183	1,82,088 2,74,561
एकूण		1984-85 1985-86	79,055 74,494	2,15,451 3,14,096	.. ..	637 702	2,18,144 3,11,791	1,88,944 2,80,268

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय,
Source.—Office of the Commissioner of Police,

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

Police, Crimes and Judicial

Police

TABLE No. 9.4 (23.4)

Cognizable Crimes in Greater Bombay—Part II

निर्दोष ठरविलेल्या, मुक्त केलेल्या किंवा सामोपचाराचे मिडविलेल्या प्रकरणातील व्यक्ति No. of persons acquitted or discharged or compounded	वर्षभक्षेर अटक टाळणाऱ्या व्यक्ति No. of persons evading arrest at close of year	वर्षभक्षेर कोर्टात मुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्ति No. of persons in custody pending trial or investigation or on bail at the end of the year	दंडाधिकारी प्रकरणातील व्यक्ति Persons concerned in magistrate's cases			Offences
			अटक केलेले Number arrested	गुन्हा शाबीत झालेले Number convicted	निर्दोष ठरविलेले किंवा मुक्त केलेले Number acquitted or discharged	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
1,315	..	5,618	10	..	6	<i>Class I—</i> Offences against the State, public tranquillity, safety and justice.
1,166	..	6,001	..	..	..	
6,445	..	18,404	283	14	147	<i>Class II—</i> Serious offences against the persons.
3,710	..	25,500	..	..	..	
885	..	3,923	29	17	9	<i>Class III—</i> Serious offences against the property and persons or against property only.
615	..	4,562	..	..	..	
1,276	..	4,146	56	23	12	<i>Class IV—</i> Minor offences against the persons.
749	..	4,835	..	..	..	
2,550	..	7,336	699	298	97	<i>Class V—</i> Minor offences against the property.
1,753	..	11,778	..	..	..	
12,471	..	39,427	1,077	352	271	Total for classes I to V
7,993	..	52,676	..	..	..	
9,662	..	41,226	49	40	5	Other offences not specified above.
12,251	..	31,156	..	..	..	
22,133	..	80,653	1,126	392	276	Grand Total
20,244	..	83,832	..	..	..	

महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Government of Maharashtra, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस गुन्हे व न्याय/Police Crimes and Judicial

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9-5 (23.5)

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग १
Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part I

क्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ष Year	वर्षाच्या सुरुवातीची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the beginning of the year	वर्षभरात दखल केलेली प्रकरणे Cases reported during the year	निकालासाठी एकूण [स्तंभ (४)+(५)] Total for disposal [columns (4) and (5)]	सुनावणी न करता रद्दबातल केलेली प्रकरणे Number of cases dismissed without trial	आरोपी मेल्ले, निसटला किंवा सुनावणी चालू असतांना वेडा झाला किंवा त्याच्यावरील आरोप रद्द केले, सामोपचाराने मिटवले किंवा काढून घेतले अशी प्रकरणे Cases in which accused died, escaped, became insane during trial or in which charges were abandoned, compounded or withdrawn	सुनावणी संपुष्टात आल्यामुळे निकालात लागलेली प्रकरणे Number of cases tried to a conclusion and ended in		वर्षाअखेर प्रलंबित प्रकरणे No. of cases pending at the close of the year	Offences
								मुक्त केलेली किंवा निर्दोषी ठरविलेली Discharged or acquitted	गुन्हा शाबीत झालेली Convicted		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
वर्ग एक—											
१	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व इत्यादीबाबतीतील गुन्हे.	1984-85 1985-86	8 18	.. 21	8 39	.. ..	.. 3	3 16	2 7	3 13	Class I— Offences against the State, public-tranquility, etc.
वर्ग दोन—											
२	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे	1984-85 1985-86	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	Class II— Serious offences against the persons
वर्ग तीन—											
३	मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे	1984-85 1985-86	1 1	2 2	3 3	.. ..	.. ..	.. 3	.. ..	.. ..	Class III— Serious offences against property
वर्ग चार—											
४	व्यक्तिविषयक गौण गुन्हे	1984-85 1985-86	326 524	250 985	576 1,509	2 51	29 70	405 979	25 24	115 385	Class IV— Minor offences against the persons

										Class V—	
5	वर्ग पाच—										
	मालमत्ताविषयक गौण गुन्हे ..	1984-85	107	146	253	4	3	126	23	97	Minor offences against property
		1985-86	319	487	806	20	32	466	14	274	
6	वर्ग सहा—										
	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे ...	1984-85	630	2,645	3,275	..	1	2,480	301	493	Other offences not specified above
		1985-86	995	2,654	3,649	21	57	2,307	507	757	
7	पोलीसांनी दखल घेतलेले इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्याबाबतचे गुन्हे.	1984-85	21,640	35,852	57,492	..	..	29,392	9,568	18,532	Offences under other special local laws non-cognizable by the police.
		1985-86	26,739	60,832	87,571	..	8,421	27,123	22,400	29,627	
	एकूण ..	1984-85	22,712	38,895	61,607	6	33	32,406	9,919	19,240	Grand Total
		1985-86	28,596	64,981	93,577	92	8,583	30,894	22,952	31,056	

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

१. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/Police, Crimes and Judicial

पोलीस/Police

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.6 (23-6)

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग २
Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part II

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ष year	वर्षाच्या सुरुवातीतील शिल्लक असलेली प्रकरणे ज्यातील व्यक्तिची सुनावणी चालू आहे किंवा ज्यांचेबाबत कायदेशीर इलाज सुरू केला आहे Persons concerned in cases pending at beginning of the year namely under trial or against whom processes had issued	ज्यांचेविरुद्ध कारवाई सुरू केली आहे अशा व्यक्ती Persons against whom process had issued	तक्रारीवरून दंडाधिकाऱ्यांनी स्वतः घेतलेल्या दखलीमुळे किंवा पोलीसांकडून मिळालेल्या माहितीवरून On magis- trate's own notion or information from the police	पळून गेल्यामुळे किंवा टाळल्यामुळे या वर्षात ज्यांना अटक झाली नाही अशा व्यक्ति आणि ज्यांचे- विरुद्ध वर्ष- अखेरीस कायदेशीर इलाज चालू होता अशा व्यक्ती Persons not arrested because they absconded or evaded, arrest or failed to comply with summons during the year and persons against whom processes were outstan- ding at the end of the year	न्यायालयापुढे हजर झालेल्या व्यक्ति Persons who appeared before Courts	हजर झालेल्या व सुनावणीशिवाय मुक्त केलेल्या व्यक्ति Persons discharged after appearance without trial	सुनावणी झालेल्या व्यक्ती Persons tried	निर्दोषी ठर- विलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या Acquitted or discharged	गुन्हा शाबीत झालेल्या Convicted	वर्षाखेरीस सुनावणी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons under trial at the close of the year	सोडलेल्या, सामोपचाराने मिटवलेल्या किंवा काढून घेतलेल्या प्रकरणातील व्यक्ती व सुनावणी चालू असतांना मेलेल्या, निसटून गेलेल्या किंवा वेड लाग- लेल्या व्यक्ती Number concerned in cases abandoned or com- pounded or withdrawn and number who died, escaped or became in- sane during the trial	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	
वर्ग एक—														
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय पातळीवरील गुन्हे.	1984-85 1985-86	19 67	.. 817	.. ..	.. ..	19 884	.. ..	9 270	4 536	6 78	.. ..	Class I— Offences against the State, public tranquillity, safety and justice.	
वर्ग दोन—														
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे	1984-85 1985-86	.. ..	.. 151	.. ..	.. ..	.. 151	.. ..	.. 132	.. 19	.. ..	.. ..	Class II— Serious offences against the per- son.	

वर्ग तीन—													<i>Class III—</i>
3	मिळकतीसंबंधी गंभीर गुन्हे	1984-85	2	7	..	..	9	..	7	..	2	..	Serious offences against the property.
		1985-86	20	107	..	..	127	..	63	41	23	..	
वर्ग चार—													<i>Class IV—</i>
4	व्यक्तिसंबंधी गोप गुन्हे	1984-85	463	275	..	..	738	6	520	36	140	36	Minor offences against the person.
		1985-86	2,214	7,905	..	..	10,119	..	5,449	2,610	2,060	..	
वर्ग पाच—													<i>Class V—</i>
5	मिळकतीसंबंधी गोप गुन्हे	1984-85	220	437	..	..	657	7	350	47	246	7	Minor offences against the property.
		1985-86	1,182	4,293	..	..	5,475	..	3,398	1,084	993	..	
वर्ग सहा—													<i>Class VI—</i>
6	बर न उल्लेखिलेले गुन्हे	1984-85	862	3,221	..	..	4,083	..	3,062	358	661	2	Offences not specified above
		1985-86	1,083	7,031	..	..	8,114	21	6,065	1,082	946	..	
वर्ग सात—													<i>Class VII—</i>
7	इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्याबाबत घडलेले किंवा पोलीसानी दखल घेण्यासारखे गुन्हे	1984-85	22,814	37,943	..	..	60,757	..	30,780	10,162	19,815	..	Offences under other special or local laws and cognizable by police.
		1985-86	8,092	1,04,009	..	..	1,12,101	..	24,498	79,152	8,451	..	
एकूण		1984-85	24,380	41,883	..	..	66,263	13	34,728	10,607	20,870	45	Grand Total
		1985-86	12,658	1,24,313	..	..	1,36,971	21	39,875	81,524	12,551	..	

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस गुन्हे व न्याय/Police Crimes and Judicial

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.7 (23-7)

बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता
Property stolen and recovered in Greater Bombay and in Maharashtra State (excluding Greater Bombay)

संक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ष Year	मालमत्ता चोरीस गेलेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was stolen (No.)	चोरीची मालमत्ता परत मिळालेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was recovered (No.)	चोरीस गेलेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '०००) Amount of property stolen ('000 Rs.)	परत मिळालेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '०००) Amount of property recovered ('000 Rs.)	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
बृहन्मुंबई							
दखलपत्र—							
1	चोरी	1984-85	15,542	4,517	1,69,629	73,862	<i>Greater Bombay—</i> <i>Cognizable—</i> Theft
		1985-86	17,717	6,611	1,95,832	68,211	
2	जबरी चोरी	1984-85	630	231	10,692	4,594	Robbery
		1985-86	840	320	28,251	10,075	
3	दंडनीय विश्वासघात	1984-85	808	335	33,818	4,514	Criminal breach of trust
		1985-86	878	352	63,046	4,658	
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात.	1984-85	..	..	..	..	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchant or agent.
		1985-86	40	18	1,396	262	
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	1984-85	923	284	1,898	253	Possession of stolen property.
		1985-86	731	725	4,291	3,634	
अदखली—							
6	बळजबरीने लुबाडणे	1984-85	..	..	..	..	<i>Non-cognizable—</i> Extortion
		1985-86	..	..	..	..	
7	दंडनीय अफरातफर	1984-85	1,979	977	1,03,003	69,929	Criminal misappropriation
		1985-86	..	..	..	..	
	एकूण	1984-85	19,882	6,344	3,19,045	1,53,152	Grand Total
		1985-86	20,206	8,026	2,92,816	86,840	
महाराष्ट्र राज्य (बृहन्मुंबई वगळून)—							
दखलपत्र—							
1	चोरी	1984-85	50,511	17,045	1,23,383	31,759	<i>Maharashtra State (excluding Greater Bombay)—</i> <i>Cognizable—</i> Theft
		1985-86	50,801	17,052	1,26,266	39,993	
2	जबरी चोरी	1984-85	3,090	1,324	28,659	4,568	Robbery
		1985-86	2,665	1,100	13,954	6,170	
3	दंडनीय विश्वासघात	1984-85	1,235	461	1,99,912	2,251	Criminal breach of trust
		1985-86	1,419	466	29,607	4,911	
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात	1984-85	419	96	10,643	1,848	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchants or agents.
		1985-86	363	120	21,897	376	
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	1984-85	82	47	425	329	Possession of stolen property
		1985-86	61	36	159	103	
अदखली—							
6	बळजबरीने लुबाडणे	1984-85	..	..	..	..	<i>Non-cognizable—</i> Extortion
		1985-86	..	..	..	..	
7	दंडनीय अफरातफर	1984-85	10	2	168	78	Criminal misappropriation
		1985-86	..	..	..	..	
	एकूण	1984-85	55,347	18,975	3,63,190	40,833	Grand Total
		1985-86	55,309	18,774	1,91,883	51,553	

आधार.—(१) पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय व (२) पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(i) Office of the Commissioner of Police and (ii) Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

तबता क्रमांक/TABLE No. 9.8 (23.8)

---

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस गुहे व न्याय/Police Crimes and Judicial

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9-8-A (23.8)

महाराष्ट्र राज्यातील इल्लपात्र गुहे (रेल्वे धरून परंतु बृहस्पुर्बई वगळून)—भाग १

Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Greater Bombay)—Part I (1984-85)

P/C

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
अनुक्रमांक Serial No.	गुहे	तपासावर शिल्लक असलेल्या आदल्या वर्षातल्या गुह्यांची संख्या Number of cases pending investigation from the previous year	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Number of cases reported during the year	तपासणी न झालेली किंवा तपासणीस नकार दिलेली प्रकरणे Number of cases not investigated or in which investigation was refused	वस्तुस्थितीतील किंवा कायद्यातील चुकीमुळे जी प्रकरणे खोटी किंवा नसलेली घोषित केलेली प्रकरणे Number of cases declared false due to mistake of facts or law, or non-cognizable	वर्षभरात दोषारोपित झालेली प्रकरणे Cases in which charge-sheets were laid during the year	वर्षभरात देण्यात न आलेली परंतु तपास पूर्ण करून अंतिम अहवाल आलेली प्रकरणे Cases in which charge-sheets were not laid but investigation completed and final report submitted during the year	वर्ष अखेरीस तपासावर शिल्लक असलेली प्रकरणे Cases pending investigation at the end of the year	Offences
1	दखलपत्र गुह्यात सदत करणे	2	13	..	..	3	..	12	Abatement of cognizable offences.
2	दखलपत्र गुह्याबाबत कट करणे	6	3	..	..	5	..	4	Cognizable criminal conspiracy.
3	वर्ग एक— सांख्यिक शान्तिता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुहे.	854	10,957	6	249	9,628	656	1,271	Class I— Offences against the State public tranquillity, safety and justice.
4	वर्ग दोन— व्यक्तिविषयक गंभीर गुहे	3,437	35,427	34	846	31,142	2,787	4,050	Class II— Serious offences against persons.
5	वर्ग तीन— व्यक्ति आणि मालमत्ता-विषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुहे.	3,005	19,967	19	624	8,817	10,092	3,409	Class III— Serious offences against persons and property or against property only.

	935	8,497	8	149	7,435	861	978	Class IV— Minor offences against persons.
6 व्यक्तीविषयक किरकोळ गुन्हे	935	8,497	8	149	7,435	861	978	Class IV— Minor offences against persons.
7 मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	7,102	47,539	70	1,022	21,911	24,257	7,366	Class V— Minor offences against property.
8 वगैरे सहा— मिनाल इतर गुन्हे	970	10,027	1	60	8,978	694	1,264	Class VI— Other offences under I.P.C. not mentioned above.
एकूण—(एक ते आठ)	16,311	1,32,430	138	2,950	87,919	39,347	18,354	Sub-Total (1 to 8)
9 वर नमूद केलेले इतर, गुन्हे—								Other offences not specified above—
(i) दखलपत्र ठरलेले गुन्हे	1,63,594	2,36,844	11,568	231	2,09,604	37,562	1,41,471	(i) Offences under special and local laws declared to be cognizable.
(ii) बी. एच. ओ. आर, १९४७ या कायद्या- खालील गुन्हे.	..	..	..	..	..	..	..	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947. .
एकूण ..	1,79,905	3,69,274	11,706	3,181	2,97,523	76,909	1,59,825	Grand Total

(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13a)	(13b)	(14)	(15)	(16)	(2)
अनुक्रमांक Serial No.	गुहे	वर्ग केलेली प्रकरणे Transfer- red	न्यायालयात कायम चालू असलेली गेल्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at Court from the previous year	चालू वर्षात न्यायालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to Court for trial during the year	न्यायालयात सामोपचाराने मिडवलेली प्रकरणे Compounded	न्यायालयातून काढून घेतलेली किंवा अन्यथा सांबविलेली प्रकरणे Withdrawn or other- wise dropped	निर्दोष सुटलेली प्रकरणे Cases acquitted	गुन्हा शाबित झालेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरीस न्यायालयात चालू असलेली प्रकरणे Cases pending trial at Court at the end of the year	Offences
1	दखलपत्र गुन्हात मदत करणे.	..	51	3	..	6	2	2	44	Abetment of cognizable offences.
2	दखलपत्र गुन्हाबाबत कट करणे.	..	5	5	..	..	1	..	9	Cognizable criminal conspiracy.
3	वर्ग एक-- सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुहे.	1	21,424	9,628	821	178	1,860	3,187	25,006	Class I-- Offences against the State, public tranquility, safety, and justice.
4	वर्ग दोन-- व्यक्तीविषयक गंभीर गुहे.	5	80,812	31,142	7,525	330	9,115	4,619	90,365	Class II-- Serious offences against persons.
5	वर्ग तीन-- व्यक्ती आणि मालमत्ता-विषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुहे.	11	32,053	8,817	886	174	3,724	2,204	33,882	Class III-- Serious offences against persons and property or against property only.
6	वर्ग चार-- व्यक्तिविषयक किरकोळ गुहे.	1	21,626	7,435	1,200	81	2,074	1,632	24,074	Class IV-- Minor offences against persons.
7	वर्ग पाच-- मालमत्ताविषयक किरकोळ गुहे.	15	79,619	21,911	2,540	510	7,827	7,121	83,532	Class V-- Minor offences against property.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.8-B (23.8)

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपत्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहस्पुंबई वगळून) भाग १
Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part I
(1985-86)

अनुक्रमिक Serial No.	गुन्हे	गुन्हे							Offences	
		तपासावर मालक अस- लेल्या आदल्या वर्षातल्या गुन्हाची संख्या	वर्षात दाखल झालेले प्रकरणे	तपासणी न झालेली किंवा तपासणीस नकार दिलेली प्रकरणे	दस्तुस्वीतीतील किंवा कायद्यातील चुकीमुळे जी प्रकरणे छोटी किंवा हरी दखल- पाव नसलेली बोधित केलेली प्रकरणे	वर्ष-भरात दोषारोपण केव्हात न आलेली प्रकरणे	वर्ष-भरात दोषारोपण केव्हात न आलेली प्रकरणे	वर्ष-भरात दोषारोपण केव्हात न आलेली प्रकरणे		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	
1	दखलपात्र गुन्हात भरत करणे	.. ..	12	18	..	1	16	6	7	Abetment of cognizable offences.
2	दखलपात्र गुन्हाबाबत कट करणे	.. ..	4	..	..	..	2	..	2	Cognizable criminal conspiracy
3	वर्ग एक : सामाजिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे	.. ..	1,274	9,607	2	194	9,341	441	897	<i>Class-I</i> Offences against the State, Public tranquility, safety and justice.
4	वर्ग दोन : व्यक्तिवियक गंभीर गुन्हे	.. ..	4,058	37,335	55	816	33,918	2,563	4,028	<i>Class-II</i> Serious offences against persons
5	वर्ग तीन : व्यक्ती आणि मालमत्तावियक किंवा फस मालमत्ता- वियक गंभीर गुन्हे	.. ..	3,423	19,041	14	622	8,587	9,970	3,264	<i>Class-III</i> Serious offences against persons and property or against property only.

तबता क्रमांक/TABLE No. 9.8-B (23.8)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	(2)	(10)	न्यायालयात काम चालू असलेली गेल्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at Court from the previous year	चालू वर्षात न्यायालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to Court for trial during the year	(13-a)	(13-b)	(14)	गुन्हा गाडीत झालेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरीस न्यायालयात चालू असलेली प्रकरणे Cases pending trial at Court at the end of the year	(16)	(2)	Offences
1	दखलपत्र गुन्हात मदत करणे	..	..	44	16	..	..	9	1	50	50	50	Abtment of congrizable offences
2	दखलपत्र गुन्हाबाबत कट करणे	..	..	9	2	..	..	2	..	9	9	9	Cognizable criminal conspiracy
3	वर्ग एक : सांख्यिकीक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे	..	..	2,5006	9,341	889	112	1,962	3,016	28,368	28,368	28,368	Class-I Offences against the State, Public tranquility, safety and justice.
4	वर्ग दोन : व्यक्ती विषयक गंभीर गुन्हे	..	..	90,365	33,918	7,435	412	8,630	4,817	1,02,989	1,02,989	1,02,989	Class-II Serious offences against persons
5	वर्ग तीन : अपत्यो आणि मालमत्ता विषयक किंवा धन मालमत्ता-विषयक गंभीर गुन्हे	..	..	33,882	8,587	950	118	3,906	2,077	35,418	35,418	35,418	Class-III Serious offences against persons and property or against property only.
6	वर्ग चार : व्यक्तीविषयक फिरकोट गुन्हे	..	..	24,074	7,598	1,251	74	2,026	1,909	26,412	26,412	26,412	Class-IV Minor offences against persons.
7	वर्ग पाच : मालमत्ताविषयक फिरकोट गुन्हे	..	..	83,532	21,798	2,341	390	7,573	7,183	87,843	87,843	87,843	Class-V Minor offences against property
8	वर्ग सहा : वर न दोबले इवियन पितल कोडाबालील इतर गुन्हे	..	..	17,385	12,254	499	104	2,769	6,277	19,990	19,990	19,990	Class VI Other offences under I. P. C. not mentioned above.
	एकूण (एक ते आठ)	..	56	2,74,297	93,514	13,365	1,210	26,877	25,280	3,01,079	3,01,079	3,01,079	Sub-Total (1 to 8)

9 वर तपुद न केल्ले इतर गुन्हे		Other offences not specified above—						
(1) विशेष किंवा स्थानिक कायद्याखालील दखलपत्र ठरवलेले गुन्हे.		(i) Offence under special and local laws declared to be cognizable.	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947.	Grand Total				
1	3,54,896	2,12,441	120	5,594	40,921	1,30,592	3,90,110	
(2) ओ. एच. ओ. आर., १९४७ या कायद्याखालील गुन्हे.	..	..	..	..	..	..	..	
एकूण ..	57	6,29,193	3,05,955	13,485	6,804	67,798	1,55,872	6,91,189

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
 Source.—Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व न्याय) /

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील वखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून) —भाग दोन/

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	गेल्या वर्षीपासून प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या				वर्षभरात अटक केलेल्या व्यक्ती				नावणीपूर्वी ठरसांनी किंवा दंडसभिकान्यांनी मुक्त केलेल्या व्यक्ती				वर्षभरात आरोपपत्र दाखल केले आहेत अशा व्यक्ती				वर्ष अखेरीस प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या				ज्यांच्यावरील प्रकरणांची कोर्टातील सुनावणी गेल्या वर्षीपासून चालू आहे अशा व्यक्तींची संख्या			
		1984-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86								
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)												
1	वखलपात्र गुन्हात साथ देणे	..	16	18	41	..	..	2	54	16	3	106	74												
2	वखलपात्र गुन्हाविषयी कट करणे	1	1	6	4	..	..	6	4	1	1	13	15												
वर्ग एक—																									
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय वाढावतीतील गुन्हे.	3,682	4,999	65,263	58,226	687	591	63,259	58,894	4,999	3,740	1,56,191	1,79,468												
वर्ग दोन—																									
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	3,641	4,652	60,135	64,103	729	731	58,395	63,350	4,652	4,670	1,46,091	1,64,671												
वर्ग तीन—																									
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	1,735	2,065	23,119	20,514	2,332	2,420	20,457	18,285	2,065	1,874	58,992	74,587												
वर्ग चार—																									
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे ..	498	640	12,777	13,068	83	85	12,552	13,031	640	592	38,654	42,149												
वर्ग पाच—																									
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे. ..	2,332	2,295	42,805	39,811	2,587	2,389	40,254	37,203	2,295	2,513	1,38,873	1,46,142												
वर्ग सहा—																									
8	वर न नोंदलेले इंडियन पीनल कोड खालील इतर गुन्हे.	708	975	12,675	15,957	63	44	12,345	15,693	975	1,195	18,646	22,684												
एकूण—(१ ते ८)		12,597	15,643	2,16,708	2,11,724	6,481	6,260	2,07,270	2,06,514	15,643	14,588	5,67,566	6,29,790												
9 वर न नमूद केलेले इतर गुन्हे—																									
(१) विशेष व स्थानिक कायद्याखाली वखलपात्र ठरलेले गुन्हे.		2,66,278	2,47,102	2,83,606	2,68,566	39,158	55,591	2,63,625	2,54,393	2,47,101	2,05,682	4,11,775	4,48,823												
(२) १९४७ च्या बी. एच. ओ. आर. कायद्याखालील गुन्हे.		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..												
एकूण ..		2,78,875	2,62,745	5,00,404	4,80,290	45,639	61,851	4,70,895	4,60,907	1,62,744	2,20,270	9,79,341	10,78,613												

आधार—पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई, यांचे कार्यालय.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, GRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 9-9 (23-9)

Cognizable crimes in Maharashtra State (Including Railways but excluding Greater Bombay)— Part II

ज्यांच्यावरील प्रकरणे कोर्टापुरे सुनावणीसाठी या वर्षात सादर केली अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons whose cases were put to court for trial during the year		ज्यांची प्रकरणे सामोपचाराने मिटविली किंवा काढून घेतली किंवा गुन्हात साथ देणे वगैरे आरोप घडून असलेल्या प्रकरणांचा अन्य निकाल लावला आहे अशा व्यक्ती Number of persons against whom cases were compounded or withdrawn or whose cases were otherwise disposed of including abetting, etc.				शिक्षा झालेल्या व्यक्ती Number of persons convicted	निर्दोषी ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या व्यक्ती Number of persons acquitted or discharged		ज्या व्यक्तींची कोर्टापुरे सुनावणी चालू असतांना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरीची संख्या Number of persons in custody or on bail pending trial in courts at the end of the year		वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	Offences		
1984-85	85-86	84-85	85-86	काढून घेतलेली किंवा कमी झालेली Compounded Withdrawn or otherwise dropped		84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	(2)
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	
2	54	12	..	14	..	2	1	5	5	75	112	..	..	Abetment of cognizable offences.
6	4	..	..	..	..	..	..	5	5	14	14	..	..	Cognizable criminal conspiracy.
63,259	58,894	7,099	8,074	2,650	1,012	14,430	13,503	15,803	6,645	1,99,128		..	..	Class I— Offences against the State public tranquillity, safety and justice.
58,395	63,350	14,893	15,538	408	476	8,275	8,476	16,239	3,986	1,87,545		..	4	Class II— Serious offences against the persons
20,457	18,285	2,021	2,035	264	231	4,314	4,076	8,263	8,604	74,587	77,926	..	..	Class III— Serious offences against persons and property or against property only.
12,552	13,031	2,491	2,658	132	167	2,494	3,216	3,940	4,030	42,149	45,109	..	..	Class IV— Minor offences against the persons.
40,254	37,204	5,115	4,928	656	601	12,794	11,644	14,420	14,165	1,52,008		1	1	Class V— Minor offences against the property.
12,345	15,693	709	608	92	129	4,282	6,525	3,143	3,991	22,684	27,124	..	..	Class VI— Other offences under I.P.C. not mentioned above.
2,07,270	2,06,515	32,421	33,841	4,216	2,616	46,591	47,441	61,818	43,431	6,88,966		1	5	Sub-Total (1 to 8)
										62,979				
2,63,625	2,54,393	216	136	7,233	7,015		1,51,715	65,037	62,442	4,81,908		..	2	Other offences not specified above— (i) Offences against special and local laws declared to be cognizable.
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4,48,824		..	..	(ii) Offences under B.H. O.R. Act, 1947.
4,70,895	4,60,908	32,637	33,977	11,449	9,631		1,99,156		1,05,873	11,70,874		1	7	Grand Total
							2,00,681		1,26,855	10,78,614				

Source.— Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/Police, Crimes and Judicial

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.10 (23-10)

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)
Police Stations and police force in Maharashtra State (Including Railways but excluding Greater Bombay)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पोलीस ठाणी		आऊट पोस्ट		हंगामी धरून एकूण पोलीसांची संख्या Strength of police including temporary force		चौकशी झालेले एकूण दखलपत्र गुन्हे Total Number of cognizable crimes investigated		District
		(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	ठाणे (ग्र.)	24	24	40	40	2,057	2,071	13,121	12,806	Thane (Rural)
2	रायगड	23	21	29	23	1,857	1,568	7,481	5,190	Raigad
3	रत्नागिरी	12	12	21	22	11,02	1,113	2,751	3,029	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	8	8	20	20	723	738	1,732	1,519	Sindhudurg
5	नाशिक	36	36	39	36	3,389	3,343	15,342	16,971	Nashik
6	धुळे	24	24	27	27	2,211	2,217	10,336	10,288	Dhule
7	जळगांव	29	29	31	31	2,739	2,562	15,087	14,820	Jaigaon
8	अहमदनगर	21	21	37	39	1,896	1,900	10,999	10,368	Ahmednagar
9	पुणे (ग्र.)	26	26	48	48	1,923	1,891	8,651	8,078	Pune (Rural)
10	सातारा	25	25	27	27	2,102	2,115	6,101	5,337	Satara
11	सांगली	18	19	25	25	1,646	1,648	8,037	12,367	Sangli
12	सोलापूर	24	24	33	34	2,484	2,480	18,753	21,337	Solapur
13	कोल्हापूर	24	24	20	20	1,915	1,969	13,445	10,199	Kolhapur
14	औरंगाबाद	24	24	13	13	1,717	1,828	9,183	8,061	Aurangabad
15	जालना	16	16	9	9	924	945	4,138	4,609	Jalna
16	परभणी	26	26	16	16	1,409	1,449	6,420	6,309	Parbhani
17	बीड	21	21	13	13	1,211	1,174	5,180	5,170	Beed
18	नांदेड	29	29	23	23	1,525	1,536	6,232	6,484	Nanded
19	उस्मानाबाद	14	14	13	13	928	930	3,666	4,015	Osmanabad
20	लातूर	18	18	15	16	1,001	1,041	2,908	2,516	Latur
21	बुलढाणा	24	24	13	13	1,360	1,446	9,103	8,927	Buldana
22	अकोला	27	27	22	22	2,148	2,167	15,527	16,494	Akola
23	अमरावती	32	32	16	17	1,871	2,071	17,245	15,670	Amravati
24	यवतमाळ	27	27	13	13	1,436	1,443	17,196	17,592	Yavatmal
25	वर्धा	13	14	8	7	936	963	9,365	10,332	Wardha
26	नागपूर (ग्र.)	22	22	13	13	1,474	1,475	8,169	9,510	Nagpur (Rural)
27	भंडारा	21	21	13	13	1,428	1,431	13,036	11,598	Bhandara
28	चंद्रपूर	18	18	20	21	1,409	1,415	10,289	10,701	Chandrapur
29	गडचिरोली	9	9	21	21	718	723	2,304	2,156	Gadchiroli
30	मुंबई रेल्वे	7	7	3	3	2,963	2,964	30,223	26,535	Bombay Rlys.
31	पुणे रेल्वे	8	8	21	21	994	1,242	3,586	3,781	Pune Rlys.
32	नागपूर रेल्वे	14	14	21	21	1,043	1,043	2,069	1,919	Nagpur Rlys.
33	ठाणे शहर	21	25	8	15	4,632	5,288	29,509	51,325	Thane City.
34	पुणे शहर	15	15	68	68	4,721	4,788	23,825	24,298	Pune City
35	नागपूर शहर	8	13	48	45	3,508	3,537	16,643	17,774	Nagpur City
36	इतर	..	..	..	..	17,032	16,917	..	..	Other Units
महाराष्ट्र राज्य		708	717	807	808	82,492	83,425	3,77,652	3,98,085	Maharashtra State

नोंद/Note—a—as on 31-12-1982 रोजी.

b—as on 31-12-1983 रोजी.

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.11

---

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/

(पोलीस, गुन्हे व न्याय) /

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

इंडियन पिनल कोडखाली महाराष्ट्र राज्यात (बृहन्मुंबई धरून) झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून) /

क्रमांक Serial No.	गुन्हे	तिमाही अखेर Quarter ending		तिमाही अखेर Quarter ending	
		30-6-1984	30-6-1985	30-9-1984	30-9-1985
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दंगल	1,723	1,098	1,163	1,052
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	1	1	3	25
3	चलन व बँक नोटा संबंधीचे गुन्हे ..	97	31	135	85
4	खून	797	618	506	568
5	सदोष मनुष्यवध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेले).	18	21	18	29
6	मादक पदार्थांचा व्यापार ..	115	112	167	324
7	पैशाच्या हेतूने किंवा इतर कारणा- करिता माणसांना पळवून नेणे.	284	289	247	259
8	दरोडा किंवा त्याकरिता एकत्र होणे	232	174	138	131
9	चोरी, लूट	1,405	1,388	1,478	1,441
10	घरफोडी	4,244	4,143	4,816	4,859
11	फसवणूक	739	865	875	1,085
12	विश्वासघात	808	860	926	1,018
13	एकूण चोऱ्या.—	15,030	16,555	17,432	18,118
	(अ) तंब्याची तार	39	114	100	112
	(ब) जनावरे	420	450	477	431
	(क) सायकली	1,263	1,404	1,513	1,680
	(ड) मोटारी व सुटे भाग ..	1,510	1,702	1,813	1,715
	(इ) पिस्तुले वगैरे	1	..	8	..
	(फ) स्फोटक पदार्थ	2	3	3	..
	(ग) इतर	12,071	12,877	12,956	14,251
14	इतर गुन्हे	23,179	21,680	19,874	20,641
	एकूण	47,390	48,016	46,959	49,751

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND JUDICIAL SOCIAL DEFENCE

(POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 9.11 (23-11)

Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State (Including Greater Bombay)

तिमाही अखेर Quarter ending		तिमाही अखेर Quarter ending		एकूण Total		Offences
31-12-1984 (7)	31-12-1985 (8)	31-3-1985 (9)	31-3-1986 (10)	1984-85 (11)	1985-86 (12)	
1,213	995	967	1,138	5,039	4,283	Rioting
16	8	7	39	27	73	Offences relating to coins
117	93	62	133	411	342	Offences relating to currency and bank notes.
578	576	551	615	2,432	2,377	Murders
33	..	..	34	91	110	Culpable homicide not amounting to murder.
200	390	115	308	597	1,134	Administrating of stupefying drugs.
254	275	311	292	1,096	1,115	Kidnapping and abduction.
153	149	157	159	680	613	Dacoity and preparation of assembly for dacoity.
1,493	1,649	1,509	1,491	5,885	5,969	Robbery
4,188	4,378	3,806	3,981	17,054	17,361	House breaking
798	1,058	835	905	3,247	3,993	Cheating
721	868	847	879*	3,302	3,625	Breach of trust
16,877	19,689	16,144	17,944	65,483	72,306	Total thefts—
84	91	79	73	302	390	(a) Copper Wire
406	378	432	437	1,735	1,696	(b) Cattle
1,593	1,878	1,490	2,060	5,859	7,022	(c) Cycles
1,697	1,877	1,610	1,783	6,634	7,077	(d) Motor vehicle and accessories.
..	..	..	2	9	2	(e) Fire arms
..	1	1	1	6	5	(f) Explosives
13,289	15,475	12,471	13,579	50,787	56,182	(g) Other thefts
21,335	23,903	20,485	15,645	84,873	81,869	Other crimes
46,353	53,019	44,369	51,161	1,85,071	2,01,947	Total

Source. - Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/Police, Crime and Judicial

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.12 (23.12)

अपील व मूल अधिकारिता वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकार्यांची संख्या
Number of Judicial officers exercising Appellate and original Jurisdiction in Maharashtra State
(1983)

दिवाणी/Civil			
अनुक्रमांक Serial No. (1)	हुद्दा (2)	संख्या/Number (3)	Designation (4)
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश	47	Chief Justice and High Court Judges
2	प्रमुख न्यायाधीश व नगरदिवाणी न्यायालयाचे इतर न्यायाधीश, बृहन्मुंबई.	37	Principal Judge and other Judges of the City Civil Court, Bombay.
3	जिल्हा न्यायाधीश	27	District Judges
4	सह-न्यायाधीश	14	Joint Judges
5	सहाय्यक न्यायाधीश (प्रशिक्षणाधीन धरून) ..	60	Assistant Judges (including under training)
6	लघुवाद न्यायालयाचे न्यायाधीश	31	Small-cause Court Judges
7	दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)	56	Civil Judges (Senior Division)
8	दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर)	441	Civil Judges (Junior Division)
9	न्याय पंचायत	..	Nyaya Panchayat
फौजदारी/Criminal			
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश	47	Chief Justice and High Court Judges
2	सत्र न्यायाधीश	27	Sessions Judges
3	अपपर सत्र न्यायाधीश	70	Additional Sessions Judges
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीश	13	Assistant Sessions Judges
5	मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	1	Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
6	अपपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई ..	13	Additional Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
7	जिल्हा दंडाधिकारी	31*	District Magistrates*
8	न्याय दंडाधिकारी, प्रथम श्रेणी	30	Judicial Magistrates, First Class
9	न्याय दंडाधिकारी, द्वितीय श्रेणी	..	Judicial Magistrates, Second Class
10	न्याय दंडाधिकारी, तृतीय श्रेणी	..	Judicial Magistrates, Third Class
11	कार्यकारी दंडाधिकारी	333	Executive Magistrates
12	महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	33	Metropolitan Magistrate, Bombay

*ह्यात १४ अपर जिल्हा दंडाधिकार्यांचा समावेश आहे.

These include, 14 Additional District Magistrates also.

आधार.—उच्च न्यायालय, मुंबई ह्यांची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

Source.—Annual Judicial statements of High Court, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व न्याय/Police Crime and Judicial

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.13 (23.13)

महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप केले अशी प्रकरणे
(मुंबई उच्च न्यायालयाचे हद्दीतील)
Number of Cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra
(Territory Subject to the High Court of Bombay)
(1983)

दिवाणे/Civil				फौजदारी/Criminal			
मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate		मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate	
नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1,24,384	57,508*	12,337	6,448	15,36,948	42,721	4,640**	7,542†

*ह्यात हुकुमनाम्याच्या अंमलबजावणीसाठीचे अर्ज, नादारी साठीचे अर्ज व इतर संकीर्ण प्रकरणांचा समावेश आहे.
Includes all applications for execution of decrees, insolvency applications and other miscellaneous cases.

**ह्यात आरोप सिद्ध झालेली प्रकरणे व फौजदारी अपीलांचा समावेश आहे.
Include confirmation cases and Criminal Appeals.

†ह्यात संकीर्ण बाबतीतील अर्जासहिल फौजदारी प्रक्रिया संहितेखालील सुधारित प्रकरणांचा समावेश आहे.
These are all cases of revision under the Code of Criminal Procedure including miscellaneous applications.

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तबता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	हक्क व इतर बाबतीतील दावे			
		पैसे किंवा जंगम मालमत्तेसाठी केलेले दावे Suits for money or moveable property	स्थावर मालमत्ते- साठी केलेले दावे Suits for immoveable property	विशिष्ट सूट मिळण्यासाठी केलेले दावे Suit for specific relief	गहाण खता- बाबत दावे Mortgage suits
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दिवाणी न्यायाधिशांची न्यायालये	37,596	24,516	9,728	2,557
2	लघुवाद न्यायालये	2,640	2,129	..	..
3	जिल्हा प्रमुख न्यायालयाभ्यतिरिक्त जिल्हा न्यायालये.	935	633	5	5
	एकूण ..	41,171	27,278	9,733	2,562
4	राज्याच्या मुख्यालयाचे ठिकाण किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये, मुंबई.	8,091	5,631	..	..
5	नगर दिवाणी न्यायालये, मुंबई.	2,942	267	3,664	34
	एकूण ..	11,033	5,898	3,664	34
	एकूण सर्वे ..	52,204	33,176	13,397	2,596

टीप.—आकडे पूर्णांकित लिहिल्यामुळे स्तंभ (१०) मधील बेरजा जुळणार नाहीत/
आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे/

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL AND SUDHARGHAR).

JUDICIAL

TABLE No. 9.14 (23.14)

Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra (1983)

Title and other suits				
इतर (स्तंभ ४ ते ६ व्यक्ति-रिक्त) Other suits not falling under any of the preceding heads	एकूण Total	एकूण सर्व Grand total	दाव्याचे एकूण मूल्य (हजार रुपयात) Total value of suits ('000 Rs.)	Class of Courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
13,487	50,288	87,884	6,95,264	Courts of Civil Judges
..	2,129	4,769	8,578	Small-Cause Courts
2,616	3,259	4,194	71,193	District Courts other than Chief Courts of Districts
16,103	55,676	96,847	7,75,035	Total
378	6,009	14,100	82,530	Courts at the headquarters of the State or seat of Government Presidency Small-Cause Court, Bombay.
522	4,487	7,429	68,869	The City Civil Court, Bombay.
900	10,496	21,529	1,51,399	Total
17,003	66,172	1,18,376	9,26,434	Grand Total

Note.—In the case of Col. (10) Sub-totals may not add up to total due to rounding.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL AND SUDHERGHAR).

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.15 (23.15)

महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सवसाधारण निकाल
General results of the trial of Civil Cases of original jurisdiction in Maharashtra
(1983)

अनुक्रमांक	बाब	दिवाणी विभाग/Civil Units			संकीर्ण प्रकरणे /Miscellaneous Cases			Serial No.	Item
		दिवाणी न्यायालये	राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये	एकूण	दिवाणी न्यायालये	राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये	एकूण		
(1)	(2)	Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	Total	Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	Total	(2)	
1	न्यायालयाप्रति दाखल झालेले दावे	3,62,824	1,25,562	4,88,386	71,837	8,955	80,792	Number of suits before the Courts.	
2	निकालात काढलेले दावे—							Number of suits disposed of—	
	(अ) चौकशीशिवाय—							(a) Without trial—	
	(१) दिवाणी प्रक्रियासंहितेच्या आदेश नऊ च्या नियम ३ व ८ अन्वये.	7,428	3,012	10,440	2,284	108	2,392	(1) Under order IX, rules 3 and 8, Civil Procedure Code.	
	(२) अन्यथा	12,737	4,418	17,155	7,153	564	7,717	(2) Otherwise	
	(ब) एकपक्षी	15,866	10,153	26,019	3,031	454	3,485	(b) Ex-parte	
	(क) मागणीग्राह्य झाल्यामुळे	6,700	2,743	9,443	1,246	354	1,600	(c) On admission of claims	
	(ड) समझोता झाल्यामुळे	14,852	1,453	16,305	2,100	376	2,476	(d) Compromised	
	(इ) पूर्ण चौकशीअंती—							(e) After full trial—	
	(१) फिरादीच्या बाजूने निकाल	19,329	1,004	20,333	4,122	560	4,682	(1) Judgment for plaintiff	
	(२) प्रतिवादीच्या बाजूने निकाल	7,713	544	8,257	1,284	445	1,729	(2) Judgment for defendant	
	(फ) लवादानुसार	673	..	673	..	..	..	(f) On reference to arbitration	
	(ग) हस्तांतरित करून	15,740	19	15,759	1,722	..	1,722	(g) By transfer	
3	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे	2,61,786	1,02,216	3,64,002	48,895	6,094	54,989	Pending at the close of the year.	
4	एक वर्षांहून अधिक काळ प्रलंबित प्रकरणे	1,81,178	58,739	2,39,917	31,508	3,127	34,635	Pending for more than a year	

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Sources.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

तदता क्रमांक/TABLE No. 9-16 (23-16)

---

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय व सुधार गृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्रातील विविध वर्गांच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	नोंदलेले गुन्हे No. of offences reported	चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती No. of persons under trial	ग्यांची प्रकरणे निकालात काढली आहेत	
				निर्दोष सुटलेले किंवा सोडलेले Discharged or acquitted	परिक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्या- खाली निकालात काढलेली Dealt with under the probation of offenders Act
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	वरिष्ठ न्यायालये	6	12	..	..
2	सत्र न्यायालये (अपर सत्र न्यायाधीश धरून)	4,483	25,899	8,857	96
3	सास न्यायाधीशांची न्यायालये	673	1,674	426	2
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीशांची न्यायालये	24	163	158	..
5	न्याय दंडाधिकारी	13,61,019	29,30,307	4,62,099	6,896
6	विशेष न्याय दंडाधिकारी	2,62,711	3,32,778	31,801	..
7	न्याय दंडाधिकारी यांचे खंडपीठ	..	..	..	..
8	कार्यकारी न्याय दंडाधिकारी (जिल्हा दंडाधिकारी धरून).	28,101	80,307	41,544	..
	एकूण	16,57,017	33,71,140	5,44,885	6,994

आधार.-मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

JUDICIAL

TABLE No. 9.16 (23.16)

General results of trials of Criminal Cases in the tribunals of various classes in Maharashtra
(1983)

अशा व्यक्ती/Persons whose cases were disposed off

दोषी ठरलेले	शिक्षा झालेले किवा संदर्भित	मृत, फरारी किवा दुसऱ्या राज्यात रवाना	वर्ष अखेरीस चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती	
Convicted	Committed or referred	Died, escaped or transferred to another state	Persons remaining under trial at the end of the year	Class of courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
11	..	..	1	Superior Courts
1,934	..	191	14,821	Courts of Sessions (including Additional Sessions Judges)
133	..	5	1,108	Courts of Special Judges
..	..	..	5	Courts of Assistant Sessions Judges
10,96,495	6,554	53,486	13,04,777	Judicial Magistrates
2,71,732	4	15,520	13,721	Special Judicial Magistrates
..	..	..	..	Benches of Judicial Magistrates
3,707	..	6	35,050	Executive Magistrates (including district Magistrates)
13,74,012	6,558	69,208	13,69,483	Total

Source.— Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

१. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय व सुधारगृहे)

(२) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायाधिकरणे	व्यक्तींची संख्या/			
		न्यायालयात अपिले व फेरतपासणीसाठी अर्ज करणारे Number of appellants and applicants for revision before the courts	नाकारलेली अपिले किंवा अर्ज Appeals or applications rejected	शिक्का किंवा हुकूम कायम केलेला Sentence or order confirmed	भिन्न बदल झालेला Sentence altered
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
अपिले					
१	जिल्हा मुख्य दंडाधिकार्यास (जिल्हा दंडाधिकारी धरून).	..	..	..	..
२	सत्र न्यायालयास	९,८४५	१५०	१,३४३	१,२५८
३	वरिष्ठ न्यायालये—				
	(अ) दोषी ठरलेल्याकडून	..	..	..	..
	(ब) निवाड्यानुसार निर्दोषी ठरलेल्यांसाठी शासना- कडून. एकूण ..	९,८४५	१५०	१,३४३	१,२५८
फेरतपासणी					
१	जिल्हा मुख्य दंडाधिकार्याकडून	..	..	..	..
२	सत्र न्यायालयाकडून	१६,९४८	१,८०६	३,१५०	६८८
३	वरिष्ठ न्यायालयाकडून	..	..	..	..
	एकूण ..	१६,९४८	१,८०६	३,१५०	६८८
	एकूण सबंद ..	२६,७९३*	१,९५६	४,४९३	१,९४६

* ह्यात किर्वादितर्फे फेरतपासणीसाठी केलेल्या १९२ अर्जांचा समावेश असून त्याची विभागणी स्तंभ (४) ते (१०) मधील जाकडेवारीत समाविष्ट आहे.

माघार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

Judicial

TABLE No. 9.17 (23.17)

General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State

(1983)

Number of persons				
शिक्षेबाबत विरुद्ध निर्णय झालेले	इतर मार्गाने	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना	चौकशी प्रलंबित असलेले	Tribunals
Sentence reversed	Otherwise disposed of	Died, escaped or transferred to another State	Pending trial	
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
<i>Appeals</i>				
..	..	..	..	To Chief Magistrate of District (including District Magistrates)
1,732	632	101	4,629	To Court of Sessions
Superior Courts—				
..	..	..	..	(a) By persons convicted
..	..	..	..	(b) By Government from judgment of acquittal
1,732	632	101	4,629	Total
<i>Revisions</i>				
..	..	..	..	By Chief Magistrates of Districts
1,316	3,519	22	6,255	By Courts or Sessions
..	..	..	..	By Superior Courts
1,316	3,519	22	6,255	Total
3,048	4,151	123	10,884	Grand Total

*These figures include 192 applicants for revision made on behalf of complainants, break up of which is included in columns (4) to (10).

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL AND SUDHAGRAH)

न्यायालयीन/Judicial

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.18 (23.18)

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपील न्यायालयाचा कारभार
Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State

(1983)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	हुकुमनाम्यावरील अपीले Appeals from decrees			संकीर्ण अपीले Miscellaneous appeals			Item
		दिवाणी न्याया- लयातील मूळ हुकुमनाम्या- वरील अपीले	राज्याच्या मुख्या- लयाच्या किंवा शासकीय मुख्या- लयाच्या ठिकाणची न्यायालये	एकूण Total	दिवाणी न्यायालयातील मूळ आदेशा- वरील अपीले	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयासमोरील अपीले ..	31,209	16,911	48,120	10,746	5,679	16,425	Number of appeals before the Courts.
2	निकालात काढलेली अपीले ..	..	..	..	..	..	..	Number of appeals disposed of—
	(अ) काढून टाकलेली किंवा खटला न चालविलेली.	885	3,541	4,426	788	1,396	2,184	(a) Dismissed or not prosecuted.
	(ब) निकाल कायम केलेली ..	3,290	1,263	4,553	1,944	774	2,218	(b) Confirmed
	(क) निकालात बदल केलेली ..	733	215	948	528	127	655	(c) Modified
	(ड) उलट केलेली ..	890	340	1,230	557	210	767	(d) Reversed
	(इ) फेरसुनावणीकरिता पुन्हा बंदिस्त केलेले.	324	31	355	94	212	306	(e) Remanded for retrial
	(फ) हस्तांतरित ..	747	78	825	318	..	318	(f) By transfer
3	बर्षानखेर प्रलंबित ..	24,340	11,443	35,783	6,517	3,460	9,977	Pending at the close of the year.
4	एक वर्षांहून अधिक काळ प्रलंबित ..	14,616	8,762	23,378	2,592	2,130	4,722	Pending for more than a year.

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.19 (23.19)

महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे
Number of offences reported in Maharashtra State

(1983)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्ह्याचे वर्णन	नोंदलेले गुन्हे Number of offences reported	सरी ठरलेली प्रकरणे Number of cases returned as true	वर्षभरात सुनावणीसाठी आलेली प्रकरणे Number of cases brought to trial during the year	Description of offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(अ) सार्वजनिक/वैयक्तिक गुन्हे				(A) Public/Individual Offences
1	सार्वजनिक शांततेविरुद्धचे गुन्हे	6,978	6,978	16,158	Offences against the public tranquillity.
2	सार्वजनिक आरोग्य, सुरक्षितता, सोयी, सभ्यता व नैतिक आधार यांविरुद्धचे गुन्हे.	8,461	8,461	20,844	Offences affecting the public health, safety, convenience, decency and morals.
3	मानवी शरीरास दुखापत करणारे गुन्हे	8,633	8,632	15,551	Offences affecting the human body life.
4	दुखापत	57,823	57,731	1,39,711	Hurt.
5	अन्याय्य निर्बंध व अन्याय्य कैद	4,694	4,692	12,323	Wrongful restraint and wrongful confinement.
6	दंडनीय जबरदस्ती व हल्ला	5,866	5,860	15,715	Criminal force and assault.
7	चोरी	34,215	34,202	99,454	Theft.
8	जबरी चोरी व दरोडेखोरी	3,704	3,704	7,487	Robbery and dacoity.
9	दंडनीय विश्वासघात	3,045	3,036	11,457	Criminal breach of trusts.
10	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	1,362	1,362	4,521	Receiving of stolen property.
11	फसवणूक	5,541	5,536	14,821	Cheating.
12	नैतिक अपाय	2,740	2,738	7,137	Mischief.
13	दंडनीय अतिक्रमण	14,147	14,137	38,855	Criminal trespass.
14	विवाह संदर्भातील गुन्हे	1,674	1,674	4,012	Offences relating to marriage.
15	धाकटपट्ट्या, अपमान व क्षुब्धताविषयक दंडनीय गुन्हे	10,475	10,471	28,922	Criminal intimidation, insult and annoyance.
16	इतर गुन्हे	19,547	19,533	40,002	Other offences.
	एकूण (अ)	1,88,905	1,88,747	4,76,970	Total (A)

तद्वता क्रमांक/TABLE No. 9.19 (23.19)--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(ब) भारतीय कायदे, मुंबई कायदे, मध्यप्रान्त व वऱ्हाड कायदे व हैद्राबाद कायदे याखालील मुद्दे				(B) Offences under Indian Acts, Bombay Acts, C. P. and Berar Acts and Hyderabad Acts-
17	लष्करी छावणी कायदा, दोन, १९२४	1,690	1,690	4,394	Cantonment Act, II of 1924.
18	फौजदारी प्रक्रिया संहिता, पांच, १८९८	10,375	10,375	15,840	Criminal Procedure Code, V of 1898.
19	राज्य कर्मचारी विमा कायदा, चौतीस, १९४८	60	60	433	Employees State Insurance Act, XXXIV of 1948.
20	कारखाने अधिनियम, त्रेसष्ट, १९४८	1,436	1,436	2,195	Factories Act, LXIII of 1948.
21	वन कायदा, सोळा, १९२७	7,378	7,378	9,731	Forest Act, XVI of 1927.
22	मोटार वाहने कायदा, चार, १९३९	5,77,187	5,77,187	7,09,266	Motor Vehicles Act, IV of 1939.
23	प्राण्यांना निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणारा अधिनियम, अकरा, १८९०.	1,508	1,508	1,752	Prevention of Cruelty to Animals Act, XI of 1890.
24	अन्न भेसळविरोधी कायदा, सदतीस, १९५४	973	973	3,473	Prevention of Food Adulteration Act, XXXVII of 1954.
25	वेतन प्रदान कायदा, चार, १९३६	28	28	42	Payment of Wages Act, IV of 1936.
26	रेल्वे कायदा, नऊ, १८९०	95,310	95,310	97,812	Railways Act, IX of 1890.
27	कंपनी कायदा, एक, १९५६	2,721	2,721	6,079	Companies Act, I of 1956.
28	नगरपालिका कायदा, अकरा, १८६५	5,580	5,580	11,603	Municipalities Act, XI of 1965.
29	पोलीस कायदा, बावीस, १९५१	3,77,825	3,77,817	4,72,582	Police Act, XXII of 1951.
30	जुगार विरोधी कायदा, एककेचाळीस, १८८७	58,712	58,712	1,11,726	Prevention of Gambling Act, XXXXI of 1887.
31	दारूबंदी कायदा, पंचवीस, १९४९	1,48,248	1,48,227	2,89,831	Prohibition Act, XXV of 1949.
32	सार्वजनिक वाहन कायदा, सात, १९२०	4,659	4,659	5,639	Public Conveyance Act, VII of 1920.
33	दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, एकोणऐंशी, १९४८.	19,207	19,207	31,136	Shops and Establishments Act, LXXIX of 1948.
34	आवश्यक वस्तू कायदा, दहा, १९५५	1,558	1,558	3,619	Essential Commodities Act, X of 1955.
35	भोक मागण्याविरुद्ध कायदा, दहा, १९६०	624	624	918	Prevention of Begging Act, X of 1960.
36	मोटार वाहन कर कायदा, दहा, १९४७	40,030	40,030	1,36,983	Motor Vehicles Taxation Act, X of 1947.
37	महानगरपालिका कायदा, तीन, १८८८	..	..	..	Municipal Corporation Act, III of 1888.
38	मोटार वाहन कायदा, नऊ, १९४९	364	364	637	Motor Vehicles Act, IX of 1949.
39	इतर कायदे	1,12,631	1,12,629	1,76,020	Other Acts.
	एकूण—(ब)	14,68,106	14,68,071	20,91,711	Total (B)
	एकूण सर्व—(अ + ब)	16,57,011	16,56,818	25,68,681	Grand Total (A + B)

आधार—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRAH)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.20 (23.20)

फौजदारी गुन्ह्यांचे बाबतीत दिलेल्या शिक्षा
Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra State

(1983)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	प्रकार (2)	माहिती Particulars (3)	Type (2)
1	फाशीची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती	.. ..	Number of persons executed.
2	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती—		Number of persons sentenced to—
	(अ) मृत्यूची	31	(a) Death.
	(ब) जन्मठेपेची	379	(b) Imprisonment for life.
	(क) कमी मुदतीच्या कैदेची	1,88,156	(c) Imprisonment for lesser term.
	(ड) दंड किंवा जप्तीची	7,41,553	(d) Fine or forfeiture.
3	ताकीद देऊन सुटका केलेल्या	46,483	Release on admonition (U/s 562, Cr.P.C.).
4	तडीपार केलेले	2,711	Bound over (U/S 562, Cr. P.C.).
5	परिक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेले.	6,994	Dealt with under the probation of offenders Act.
6	दंडाची शिक्षा झालेले—		Number of persons sentenced to fine of—
	(अ) दहा रुपये किंवा कमी दंड	1,61,009	(a) Rs. 10 and under.
	(ब) दहा रुपयांपेक्षा जास्त दंड	5,80,543	(b) Over Rs. 10.
7	दंडाची एकूण रक्कम (हजार रुपयांत)—		Total amount of fines (,000 Rs.)—
	(अ) लादलेली	50,026	(a) Imposed.
	(ब) वसूल केलेली	31,320	(b) Realised.
	(क) भरपाई केलेली	170	(c) Paid as compensation.
8	कैदेची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती—		Number of persons sentenced to imprisonment of—
	(अ) १५ दिवस किंवा कमी	1,22,899	(a) 15 days and under.
	(ब) १५ दिवस ते सहा महिने	49,724	(b) Above 15 days to 6 months.
	(क) सहा महिने ते दोन वर्षे	14,087	(c) Above 6 months to 2 years.
	(ड) दोन वर्षांहून अधिक	1,446	(d) Above 2 years.

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements of High Court, Bombay.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस गुन्हे, कारागृह व न्याय/Police Crimes, Judicial and Prison

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.21 (23-21)

कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी
Prisoners confined in jails and subsidiary jails

अनुक्रमांक Serial No. (1)	नाव (2)	माहिती Particulars		Item (2)				
		1984-85 (3)	1985-86 (4)					
1	कैदेची जागा—			Place of confinement—				
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह	..	..	(a) Central Jails				
	(ब) जिल्हा कारागृह	..	..	(b) District jails				
	(क) दुय्यम कारागृह	..	..	(c) Sub-jails				
	(ड) मुक्त छावण्या	..	..	(d) Open Colonies				
	एकूण	..	..	Total				
		217	212					
2	कैदी—			Prisoners—				
		पुरुष Men	स्त्रिया Women	एकूण Total				
		1984-85	1985-86	1984-85				
2.1	वर्षाच्या सुरुवातीस असलेले	12,669	13,002	272	295	12,941	13,297	Remained at the commencement of the year.
2.2	वर्षात भरती झालेले	1,87,991	1,82,086	6,297	6,575	1,94,288	1,88,661	Received during the year
2.3	एकूण	2,00,660	1,95,088	6,569	6,870	2,07,229	2,01,958	Total
2.4	कायद्याच्या सर्व कलमातून मुक्त झालेले	1,87,658	1,81,894	6,274	6,533	1,93,932	1,88,427	Discharged from all clauses
2.5	वर्षाच्या शेवटी असलेले	13,002	13,194	295	337	13,297	13,531	Remaining at the end of the year
2.6	प्रत्येक वर्गाची दैनिक सरासरी संख्या	13,411	12,979	292	503	13,703	13,282	Daily average number of each class

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस गुन्हे, सुधारगृहे/POLICE CRIME AND JUDICIAL PRISONERS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.22-A (23-22)

वर्षात कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षाखेर राहिलेल्या कैद्यांची स्त्री/पुरुष यानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैद्यांची फक्त) स्त्री/पुरुष, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या
Number of convicts admitted during the year and remained at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)
1984-85

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars		Item (2)
		पुरुष Men (3)	स्त्रिया Women (4)	
1	मादल्या वर्षाच्या शेवटी राहिलेले कैदी	6,490	99	Remained at the close of the previous year
2	चालू वर्षात कैद केलेले	69,183	1,924	Imprisoned during the present year
3	बदलून आलेले	7,579	127	Received by transfer
	एकूण	83,252	2,150	Total
4	वर्षभरात मुक्त केलेले	77,191	2,045	Discharged during the year.
5	वर्षाखेर शिल्लक संख्या	6,061	105	Closing balance at the end of the year.
	चालू वर्षात कैद केलेले—			Imprisoned during the present year.
	वयानुसार/Age			
1-1	Under 16 वर्षाखालील/years	..	..	
1-2	16-18 वर्षे/years	4,796	130	
1-3	19-21 वर्षे/years	8,830	297	
1-4	22-30 वर्षे/years	32,104	877	
1-5	31-40 वर्षे/years	15,627	398	
1-6	41-60 वर्षे/years	7,211	203	
1-7	Above 60 वर्षावर/years	615	19	
	एकूण	69,183	1,924	Total
2	साक्षरतेनुसार—			Literacy
2-1	साक्षर	33,767	856	Literate
2-2	निरक्षर	35,416	1,068	Illiterate
	एकूण	69,183	1,924	Total
3	पूर्वीच्या व्यवसायानुसार—			Previous occupation—
3-1	पुरुष—			Males—
3-1.1	शासकीय सेवेत नगरपालिका किंवा इतर स्थानिक संस्थात काम करणारे.	2,005	..	Employed under Government or municipal or other local authorities.
3-1.2	व्यावसायिक व्यापार व वाणिज्यिक क्षेत्रातील	5,183	..	Professional and engaged in Commerce or Trade.
3-1.3	सेवा किंवा वैयक्तिक कार्यालये असलेल्या	4,623	..	In service or performing personal offices.
3-1.4	शेती व पशु क्षेत्रातील	20,620	..	Engaged in agriculture and with animals.
3-1.5	यांत्रिक, कला, वस्तुनिर्माण व अभियांत्रिकी क्षेत्रातील	36,752	..	Employed in mechanical, arts manufacture and engineering operation etc.
3-1.6	इतरत्र वर्गीकरण न झालेल्या व्यक्ती	..	..	Miscellaneous, not classified otherwise.
	एकूण	69,183	..	Total
3-2	स्त्रिया—			Females—
3-2.1	विवाहित	..	1,183	Married
3-2.2	अविवाहित	..	515	Unmarried
3-2.3	विधवा	..	226	Widows
	एकूण	..	1,924	Total

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (Police Crimes and Prisons)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.22-B (23.22)

वर्षात कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षाअखेर राहिलेल्या कैद्यांची स्त्री/पुरुष यानुसार व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैद्यांची फक्त) लिंग, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या
Number of convicts admitted during the year and remained at the close of the year by Sex and convicts imprisoned during the year by Sex, Age, Literacy and previous occupation (for judicial convicts only)

1985-86

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars		Item
		पुरुष Men	स्त्रिया Women	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	आदल्या वर्षाच्या शेवटी राहिलेले कैदी	6,061	105	Remained at the close of the previous year
2	चालू वर्षात कैद केलेले	65,920	1,611	Imprisoned during the present year
3	बदलून आलेले	8,008	96	Received by transfer
	एकूण	79,989	1,812	Total
4	वर्षभरात मुक्त केलेले	73,737	1,710	Discharged during the year
5	वर्ष अखेर शिल्लक संख्या	6,252	102	Closing balance at the end of the year
1	चालू वर्षात कैद केलेले— वयानुसार/Age			Imprisoned during the present year—
1.1	Under 16 वर्षांखालील years	.. .. .	.. .. .	
1.2	16—18 वर्षे/years	.. .. .	.. .. .	
1.3	19—21 वर्षे/years	.. .. .	.. .. .	
1.4	22—30 वर्षे/years	.. .. .	.. .. .	
1.5	31—40 वर्षे/years	.. .. .	.. .. .	
1.6	41—60 वर्षे/years	.. .. .	.. .. .	
1.7	Above 60 वर्षे/years	.. .. .	.. .. .	
	एकूण	65,920	1,611	Total
2	साक्षरतेनुसार			Literacy—
2.1	साक्षर	36,883	523	Literate
2.2	निरक्षर	29,037	1,088	Illiterate
	एकूण	65,920	1,611	Total
3	पूर्वीच्या व्यवसायानुसार—			Previous occupation—
3.1	पुरुष			Males
	शासकीय सेवेत नगरपालिका किंवा इतर स्थानिक संस्थात काम करणारे.	2,615	.. .. .	Employed under Government of municipal or other local authorities.
3.1.2	व्यावसायिक	5,988	.. .. .	Professional and persons engaged in Commerce & Trade.
3.1.3	सेवा किंवा वैयक्तिक कार्यालये असलेल्या	11,635	.. .. .	In Service or performing personal Offices
3.1.4	शेती व पशु क्षेत्रातील	14,773	.. .. .	Engaged in agriculture and with animals
3.1.5	यांत्रिक, कला, वस्तुनिर्माण व अभियांत्रिकी क्षेत्रातील	30,909	.. .. .	Employed in mechanical, arts manufacture and engineering operation etc.
3.1.6	इतर वर्गीकरण न झालेल्या व्यक्ती	.. .. .	.. .. .	Miscellaneous, not classified otherwise.
	एकूण	65,920	.. .. .	Total
3.2	स्त्रिया			Females—
3.2.1	विवाहित	.. .. .	973	Married
3.2.2	अविवाहित	.. .. .	497	Unmarried
3.2.3	विधवा	.. .. .	141	Widows
	एकूण	65,920	1,611	Total

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND DEFENCE (Police Crimes, Judicial and Sudhargrah)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.23-B(23.23)

कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)
Number of convicts admitted into jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who had been previously convicted (For Judicial convicts only)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	पुरुष Male		स्त्रिया Women		Item
		1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	वर्षभरात कारागृहात दाखल केलेले कैदी— कारावास—					Convicts admitted during the year— Imprisonment—
1	एक महिना किंवा कमी	51,951	43,979	1,645	1,293	Not exceeding one month
2	एक महिन्याहून जास्त व तीन महिने किंवा कमी ..	9,581	11,280	160	155	Above one month and not exceeding three months
3	तीन महिन्याहून जास्त व सहा महिने किंवा कमी ..	3,789	5,560	51	88	Above three months and not exceeding six months
4	सहा महिन्याहून जास्त व एक वर्ष किंवा कमी ..	1,920	2,734	16	38	Above six months and not exceeding one year
5	एक वर्षाहून जास्त व दोन वर्षे किंवा कमी ..	820	1,076	18	10	Above one year and not exceeding two years
6	दोन वर्षाहून जास्त व पाच वर्षे किंवा कमी ..	501	595	9	7	Above two years and not exceeding five years
7	पाच वर्षाहून जास्त व दहा वर्षे किंवा कमी ..	220	233	1	4	Above five years and not exceeding ten years
8	दहा वर्षाहून जास्त	36	25	1	1	Exceeding ten years
9	हद्दपारीची शिक्षा—					Sentenced to transportation
	(अ) जन्मठेप	362	436	23	15	(a) For life
	(ब) मुदतीची हद्दपारी	..	..	..	..	(b) For a term sentenced to death
10	मृत्युची शिक्षा	3	2	..	..	Sentences of death
	एकूण	69,183	65,920	1,924	1,611	Total
	पूर्वी शिक्षा झालेले व कारागृहात दाखल केलेले कैदी ..					Convicts admitted who had been previously convicted
1	जामीन न मिळाल्यामुळे किंवा चांगल्या वर्तणुकीअभावी कैद केलेले सराईत गुन्हेगार.					Number of habitual offenders imprisoned in default of finding security or good behaviour.
2	पूर्वी शिक्षा झालेले व जामीन न मिळविता आल्यामुळे कैद केलेले ..					.. Number of imprisoned in default of security with previous conviction.
	(अ) पूर्वी एकदा शिक्षा झालेले	1,422	1,072	38	39	(a) Previously convicted once
	(ब) पूर्वी दोनदा शिक्षा झालेले	1,084	729	20	17	(b) Previously convicted twice
	(क) पूर्वी दोनपेक्षा जास्त वेळा शिक्षा झालेले ..	543	1,242	11	14	(c) Previously convicted more than twice
	एकूण—(१+२)	3,049	3,043	69	70	Total (1+2)
3	१६ वर्षाखालील गुन्हेगार					Offenders under 16 years of age

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

9. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

(पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे/Police Crimes, Judicial and Sudhargrah)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.24-A (23.24)

तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च
Expenditure in guarding and maintaining the prisoners in Jails

(1984-85)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	खर्च (लाख रुपयांत) Expenditure (Rs. in lakhs)	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	कैद्यांची दैनिक सरासरी संख्या (नागरी कैदी वगळून)	136.97	Daily average number of prisoners (excluding civil prisoners).
	खर्च:		Expenditure
	१९८४-८५ ह्या आर्थिक वर्षातील खर्च		Expenditure during the financial year 1984-85
1	आस्थापना खर्च:—		Establishment charges
(A)	आवर्ती (वेतन घटक)	372.37	Recurring (including Salaries)
(B)	अनावर्ती:		Non-recurring—
	विकास खर्च	1.23	Developmental expenditure
	विकासेतर खर्च	1.69	Non-Developmental expenditure
2	कैद्यांवरील खर्च:—		Expenditure on inmates
	अन्न	139.10	Food
	कपडे/बिछाना	0.97	Clothing/bedding
	शिक्षण	5.59	Education
	व्यवसाय प्रशिक्षण	5.72	Vocational training
	वैद्यकीय उपचार	7.05	Medical treatment
	कार्यालयीन खर्च	10.36	Office expenses
	भाडे, दर व कर	5.83	Rent, Rates and Taxes
	मजुरी	9.76	Wages
	तुरुंगातील उद्योग	107.20	Jail Industries
	इतर	55.32	Others
3	तुरुंगातील कैद्यांच्या कल्याणासाठी व कर्मचाऱ्यांच्या देखरेखीबाबतच्या सेवांसह इतर सेवांवरील खर्च.	0.85	Expenditure on other Services to inmates including Welfare and Staff Care Services.
	एकूण	723.04	Total
4	वार्षिक दरडोई एकूण खर्च	5,278.82	Total cost per head of average strength per annum
5	दरडोई दैनिक सरासरी खर्च	14.46	Average cost per head per day.

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक, यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Inspector General of Prisons, Govt. of Maharashtra, Pune.

9. सामाजिक संरक्षण व सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

(पोलीस गुन्हे, न्याय व सुधारगृहे/Police Crimes, Judicial and Sudhargrah)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.24-B (23.24)

तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च

Expenditure in guarding and maintaining the prisoners in jails

(1985-86)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	खर्च (हजार रुपयात) Expenditure (Rs. in thousands)	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
१	कैद्यांची दैनिक सरासरी संख्या (नागरी कैद्यांचा समावेश करून) ..	13,275	Daily average number of prisoner (including civil prisoners).
२	आस्थापना (वेतन व प्रवासभत्ते धरून)	4,333	Establishment charges (including salaries and travelling allowances).
३	आहारावरील खर्च	14,268	Dieting charges
४	रुग्णालयाचा खर्च—	8,369	Hospital charges,
	कैद्यांचे कपडे व बिछाना यावरील एकूण खर्च		Clothing and bedding of prisoners-total cost,
	साफसफाईवरील खर्च		Sanitation charges,
	कैद्यांना दुसऱ्या जागी नेण्यावरील खर्च		Charges for moving prisoners,
	इतर संकीर्ण सेवावरील खर्च		Charges for other miscellaneous services.
५	मजुरी	965	Wages
६	आकस्मिक खर्च (भाडे, दर व कर)	1,520	Contingencies (Rent, rates and taxes).
७	पशुधन व तीन वर्षे किंवा त्याहून जास्त काळ टिकण्याची शक्यता असलेल्या हत्यारे व सयंत्रांवरील अतिरिक्त खर्च.	458	Extraordinary charges for live stock and tools and plant likely to last for three years and upwards.
८	यंत्रसामुग्री व औद्योगिक खर्च	10,741	Machinery equipment and industrial expenditure
९	एकूण खर्च	79,654	Grand total of expenditure
१०	दरडोई एकूण चर्च		Total cost per head of average strength—
	(अ) वार्षिक	6,000	(a) Annual
	(ब) दैनिक	16.45	(b) Daily

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. राज्य उत्पन्न

STATE INCOME

१०.१. राज्य उत्पन्नाचे चालू किंमतीनुसार व १९७०-७१ च्या स्थिर किंमतीनुसार अंदाज, त्यांची टक्केवारीनुसार विभागणी, क्षेत्रवार विभागणी इत्यादि माहिती या विभागात दिलेली आहे. हे अंदाज (१) कार्यालयीन अभिलेखामधून उपलब्ध झालेल्या व (२) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय व (३) केंद्रीय सांख्यिकी संघटना आणि इतर संस्था यांनी मागील काही वर्षांत घेतलेल्या नमुना पाहण्या व अभ्यास पाहण्या यांतून गोळा केलेल्या, व्यापक सांख्यिकी माहितीवर आधारित आहेत.

10.1. In this section the estimates of State income at current and constant (1970-71) prices, its percentage distribution, sectoral distribution etc. are given. These estimates are prepared on the basis of comprehensive statistical material which has become available from official records and also collected through sample surveys and type studies conducted by this Directorate, Central Statistical Organisation and other agencies over the past few years.

10. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1 (22-1)

औद्योगिक गटानुसार झालेले चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका)
State Income of Maharashtra by Industrial Origin at Current Prices (Revised Series)

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakhs)

क्रमांक Serial No. (1)	बाबी (2)	1970-71 (3)	1975-76 (4)	1980-81* (5)	1981-82* (6)	1982-83* (7)	1983-84* (8)	1984-85* (9)	1985-86* (10)	Items (2)
1	कृषि	1,04,601	2,28,905	3,74,795	4,06,735	4,14,052	5,12,603	5,24,599	5,39,290	Agriculture
2	वन उद्योग	3,933	5,872	12,451	16,029	18,311	21,027	23,754	24,987	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	1,576	6,861	9,691	9,241	10,079	12,623	12,183	13,929	Fishing
4	साणी	790	1,790	5,663	6,639	8,244	8,997	11,723	14,733	Mining and Quarrying
	एकूण—प्राथमिक	1,10,900	2,43,428	4,02,600	4,38,644	4,50,686	5,55,250	5,72,259	5,92,939	Sub-Total - Primary
5	कारखाने—									Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	79,908	1,47,326	3,00,900	3,10,300	3,39,441	3,80,532	4,01,400	4,97,200	Registered
5-2	इतर	22,869	42,642	87,105	93,229	1,00,535	1,14,773	1,22,745	1,43,620	Un-Registered
6	बांधकाम	24,039	43,631	67,780	75,037	84,299	96,959	1,31,044	1,43,857	Construction
7	बीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	5,707	11,758	26,206	36,279	46,170	52,283	54,964	65,456	Electricity, gas and watersupply.
	एकूण—दुय्यम	1,32,523	2,45,357	4,81,991	5,14,845	5,70,445	6,44,547	7,18,153	8,50,133	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार —									Transport, storage and communications
8-1	रेल्वे	5,327	7,579	8,229	10,582	15,173	16,835	17,740	21,536	Railways
8-2	इतर साधने परिवहन आणि वखार.	14,308	25,930	48,738	67,303	76,572	82,029	96,288	1,12,287	Transport by other means and storage.
8-3	दळणवळण	4,882	6,877	14,282	18,163	21,885	25,859	27,510	30,427	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	52,039	1,07,343	2,13,950	2,33,941	2,59,411	2,89,310	3,05,256	3,61,695	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९)	76,556	1,47,729	2,85,199	3,29,989	3,73,041	4,14,033	4,46,794	5,25,945	Total—(8+9)
10	बँका आणि विमा उद्योग.	16,376	46,045	79,842	1,09,657	1,19,917	1,36,236	1,69,217	1,99,904	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	12,409	18,744	32,579	37,016	41,900	48,161	56,647	66,756	Real estate and ownership of dwellings and business services.
	एकूण (१०+११)	28,785	64,789	1,12,421	1,46,673	1,61,817	1,84,397	2,25,864	2,66,660	Total—(10+11)

12	सार्वजनिक प्रशासन	::	::	::	11,417	20,832	36,587	41,347	49,042	57,590	70,971	81,931	Public Administration
13	इतर सेवा	::	::	::	27,373	45,529	78,077	90,889	1,00,906	1,10,748	1,20,678	1,37,792	Other services
	एकूण (१२+१३)	::	::		38,790	66,361	1,14,664	1,32,236	1,49,948	1,68,338	1,91,649	2,19,723	Total—(12+13)
	एकूण—तृतीय	::	::		1,44,131	2,78,879	5,12,284	6,08,898	6,84,806	7,66,768	8,64,307	10,12,328	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	::	::	::	3,87,554	7,67,664	13,96,875	15,62,387	17,05,937	19,66,565	21,54,719	24,55,400	Net State Domestic product
15	हरहोई राज्य उत्पन्न (ह.)	::	::	::	783.10	1,387.75	2,243.51	2,457.47	2,625.61	2,961.20	3,176.60	3,549.24	Per capita State income (Rs.)

*अस्थायी/Provisional

भाषार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

10. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-2 (22.2)

औद्योगिक गटानुसार झालेल्या चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी
Percentage distribution of State Income by industrial origin at current prices

संक्रमांक Serial No.	बाबी	1970-71	1975-76	1980-81*	1981-82*	1982-83*	1983-84*	1984-85*	1985-86*	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	कृषि	27.0	29.8	26.8	26.1	24.3	26.1	24.4	22.0	Agriculture
2	वन उद्योग	1.0	0.8	0.9	1.0	1.0	1.0	1.1	1.0	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	0.4	0.9	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	Fishing
4	खाने	0.2	0.2	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5	0.6	Mining and Quarrying
	एकूण--प्राथमिक	28.6	31.7	28.8	28.1	26.4	28.2	26.6	24.2	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—									Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	20.6	19.2	21.5	19.9	19.9	19.4	19.0	20.2	Registered
5-2	इतर	5.9	5.6	6.2	6.0	5.9	5.8	5.7	5.8	Un-registered
6	बांधकाम	6.2	5.7	4.9	4.8	4.9	4.9	6.1	5.9	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	1.5	1.5	1.9	2.3	2.7	2.7	2.5	2.7	Electricity, Gas and Water-supply.
	एकूण—दुय्यम	34.2	32.0	34.5	33.0	33.4	32.8	33.3	34.6	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार—									Transport, storage and communications.—
8-1	रेल्वे	1.4	1.0	0.6	0.7	0.9	0.9	0.8	0.9	Railways
8-2	इतर साधनांने परिवहन आणि वखार	3.7	3.4	3.5	4.3	4.5	4.2	4.5	4.6	Transport by other means and storage.
8-3	दळणवळण	1.3	0.9	1.0	1.2	1.3	1.3	1.3	1.2	Communications
9	व्यापार, खाणावळे आणि उपाहारगृहे	13.4	14.0	15.3	14.9	15.2	14.7	14.2	14.7	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९)	19.8	19.3	20.4	21.1	21.9	21.1	20.8	21.4	Total—(8+9)

10	बैंका आणि विमा उद्योग	.. .. .	4.2	6.0	5.7	7.0	7.0	6.9	7.8	8.2	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा	.. .. .	3.2	2.4	2.4	2.4	2.5	2.5	2.6	2.7	Real estate and ownership of dwellings and business services.
	एकूण (१०+११)	..	7.4	8.4	8.1	9.4	9.5	9.4	10.4	10.9	Total—(10+11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	.. .. .	2.9	2.7	2.6	2.6	2.9	2.9	3.3	3.3	Public Administration
13	इतर सेवा	.. .. .	7.1	5.9	5.6	5.8	5.9	5.6	5.6	5.6	Other Services
	एकूण (१२+१३)	..	10.0	8.6	8.2	8.4	8.8	8.5	8.9	8.9	Total—(12+13)
	एकूण—तृतीय	..	37.2	36.3	36.7	38.9	40.2	39.0	40.1	41.2	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	.. .. .	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Domestic Product

*अस्थायी/Provisional

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

10. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-3 (22.3)

औद्योगिक गटानुसार झालेले राज्य उत्पन्न (१९७०-७१) च्या किंमतीनुसार (सुधारित मालिका)

State Income by Industrial Origin at Constant (1970-71) Prices (Revised Series)

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

क्रमांक Serial No.	बाबी	1970-71	1975-76	1980-81*	1981-82*	1982-83*	1983-84*	1984-85*	1985-86*	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	कृषि	1,04,601	1,45,597	1,50,393	1,62,850	1,59,111	1,69,637	1,60,290	1,52,353	Agriculture
2	वन उद्योग	3,933	2,875	3,431	3,781	3,830	4,141	3,741	3,753	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	1,576	3,202	2,915	2,457	2,436	2,886	3,076	3,239	Fishing
4	खानी	790	1,235	1,736	1,913	2,086	2,201	2,532	2,965	Mining and Quarrying
	एकूण—प्राथमिक	1,10,900	1,52,909	1,58,475	1,71,001	1,67,463	1,78,865	1,69,639	1,62,310	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—									Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	79,908	98,439	1,39,895	1,44,837	1,54,081	1,56,622	1,58,520	1,80,342	Registered
5-2	इतर	22,869	26,212	35,467	34,767	35,124	37,676	36,888	40,849	Un-registered
6	बांधकाम	24,039	25,654	27,247	27,591	27,939	28,291	28,648	29,009	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	5,707	7,185	10,300	11,006	11,322	12,398	13,943	15,269	Electricity, gas and water supply
	एकूण—दुय्यम	1,32,523	1,57,490	2,12,909	2,18,201	2,28,466	2,34,987	2,37,999	2,65,469	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार—									Transport, storage and commu- nications.—
8-1	रेल्वे	5,327	5,993	7,270	7,253	7,715	7,540	7,934	8,769	Railways
8-2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार	14,308	17,262	20,906	25,634	28,540	28,873	30,492	31,617	Transport by other means and storage.
8-3	दळणवळण	4,882	5,365	9,981	10,734	12,237	13,300	14,632	15,272	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	52,039	64,971	85,024	89,548	91,805	95,837	94,909	1,04,098	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९)	76,556	93,591	1,23,181	1,33,169	1,40,297	1,45,550	1,47,967	1,59,756	Total—(8+9)
10	बँका आणि विमा उद्योग	16,376	21,747	25,583	28,362	33,667	38,410	43,658	48,389	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	12,409	14,534	17,161	17,758	18,383	19,034	19,718	20,430	Real estate and ownership of dwellings and business services
	एकूण (१०+११)	28,785	36,281	42,744	46,120	52,050	57,444	63,376	68,819	Total—(10+11)

12	सार्वजनिक प्रशासन	11,417	15,025	25,399	26,559	27,187	29,180	29,911	28,960	Public Administration
13	इतर सेवा	27,373	30,637	33,249	33,934	34,657	35,491	36,370	37,440	Other services
	एकूण (१२+१३)	38,790	45,662	58,648	60,493	61,844	64,671	66,281	66,400	Total—(12+13)
	एकूण—तृतीय	1,44,131	1,75,534	2,24,573	2,39,782	2,54,191	2,67,665	2,77,624	2,94,975	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	3,87,554	4,85,933	5,95,957	6,28,984	6,50,120	6,81,517	6,85,262	7,22,754	Net State Domestic Product
15	दरडोई राज्य उत्पन्न (रुपये)	783.10	878.45	957.16	989.33	1,000.60	1,026.21	1,010.25	1,04.473	Per capita State Income (Rs.)

*अस्थायी/Provisional
 आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
 Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

10. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-4 (22-4)

औद्योगिक गटानुसार झालेल्या (१९७०-७१ च्या किमतीनुसार) राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी
Percentage distribution of State Income by industrial origin at constant (1970-71) prices

अनुक्रमांक Serial No.	बाबी	1970-71	1975-76	1980-81*	1981-82*	1982-83*	1983-84*	1984-85*	1985-86*	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	कृषि	27.0	30.0	25.2	25.9	24.5	24.9	23.4	21.1	Agriculture
2	वन उद्योग	1.0	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	0.4	0.6	0.5	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5	Fishing
4	खाणी	0.2	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	Mining and Quarrying
	एकूण—प्राथमिक	28.6	31.5	26.6	27.2	25.8	26.2	24.8	22.5	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—									Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	20.6	20.2	23.5	23.0	23.7	23.0	23.1	25.0	Registered
5-2	इतर	5.9	5.4	5.9	5.5	5.4	5.5	5.4	5.6	Un-registered
6	बांधकाम	6.2	5.3	4.6	4.4	4.3	4.2	4.2	4.0	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणी पुरवठा	1.5	1.5	1.7	1.8	1.7	1.8	2.0	2.1	Electricity, gas and water supply
	एकूण—दुय्यम	34.2	32.4	35.7	34.7	35.1	34.5	34.7	36.7	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार—									Transport, storage and commu- nications.—
8-1	रेल्वे	1.4	1.2	1.2	1.2	1.2	1.1	1.2	1.2	Railways
8-2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार.	3.7	3.5	3.5	4.1	4.4	4.2	4.4	4.4	Transport by other means and storage.
8-3	दळणवळण	1.3	1.1	1.7	1.7	1.9	2.0	2.1	2.1	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे.	13.4	13.4	14.3	14.2	14.1	14.1	13.9	14.4	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९)	19.8	19.2	20.7	21.2	21.6	21.4	21.6	22.1	Total—(8+9)
10	बँका आणि विमा उद्योग	4.2	4.5	4.3	4.5	5.2	5.6	6.3	6.7	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	3.2	3.0	2.9	2.8	2.8	2.8	2.9	2.8	Real estate and ownership of dwellings and business service.
	एकूण (१०+११)	7.4	7.5	7.2	7.3	8.0	8.4	9.2	9.5	Total—(10+11)

12	सार्वजनिक प्रशासन	..	..	2.9	3.1	4.2	4.2	4.2	4.3	4.4	4.0	Public Administration
13	इतर सेवा	..	..	7.1	6.3	5.6	5.4	5.3	5.2	5.3	5.2	Other Services
	एकूण (१२+१३)	..	..	10.0	9.4	9.8	9.6	9.5	9.5	9.7	9.2	Total—(12+13)
	एकूण—तृतीय	..	..	37.2	36.1	37.7	38.1	39.1	39.3	40.5	40.8	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वल राज्य उत्पन्न	..	..	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Domestic Product

*अस्थायी/Provisional.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

10. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-5 (22-5)

औद्योगिक गटानुसार झालेले राज्य उत्पन्नाचे १९७०-७१ च्या किमतीनुसार निदेशांक
Indices of State Income by industrial origin at constant (1970-71) prices

अनुक्रमांक Serial No.	बाबी	1970-71	1975-76	1980-81*	1981-82*	1982-83*	1983-84*	1984-85*	1985-86*	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	कृषि	100-0	139-2	143-8	155-7	152-1	162-2	153.2	145.7	Agriculture
2	वन उद्योग	100-0	73-1	87-2	96-1	97-4	105-3	95.1	95.4	Forestry and logging
3	मत्स्योद्योग	100-0	203-2	185-0	155-9	154-6	183-1	195.2	205.5	Fishing
4	खाणी	100-0	156-3	219-7	242-2	264-1	278-6	320-5	375.3	Mining and quarrying
	एकूण—प्राथमिक	100-0	137-9	142-9	154-2	151-0	161-3	153.0	146.4	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—									Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	100-0	123-2	175-1	181-3	192-8	196-0	198.4	225.7	Registered
5-2	इतर	100-0	114-6	155-1	152-0	153-6	164-7	161.3	178.6	Un-registered
6	बांधकाम	100-0	106-7	113-3	114-8	116-2	117-7	119.2	120.7	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	100-0	125-9	180-5	192-9	198-4	217-2	244-3	267.5	Electricity, gas and water supply
	एकूण—दुय्यम	100-0	118-8	160-6	164-7	172-4	177-3	179-5	200.3	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि वखार —									Transport, Storage and Communications.—
8-1	रेल्वे	100-0	112-5	136-5	136-2	144-8	141-5	148.9	164.6	Railways
8-2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार.	100-0	120-6	146-1	179-2	199-5	201-8	213.1	221.0	Transport by other means and storage.
8-3	दळणवळण	100-0	109-9	204-4	219-9	250-7	272-4	299-7	312.8	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	100-0	124-9	163-4	172-1	176-4	184-2	182.4	200.0	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९)	100-0	122-3	160-9	173-9	183-3	190-1	193.3	208.7	Sub-Total—(8+9)
10	बँका आणि विमा उद्योग	100-0	132-8	156-2	173-2	205-6	234-6	266.6	295.5	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा	100-0	117-1	138-3	143-1	148-1	153-4	158.9	164.6	Real estate and ownership of dwellings and business services.
	एकूण (१०+११)	100-0	126-0	148-5	160-2	180-8	199-6	220.2	239.1	Sub-Total—(10+11)

12	सार्वजनिक प्रशासन	..	..	100-0	131-6	222-5	232-6	238-1	255-6	262-0	253.7	Public administration
13	इतर सेवा	..	..	100-0	111-9	121-5	124-0	126-6	129-7	132.9	136.7	Other services
	एकूण (१२+१३)	..	..	100-0	117-7	151-2	155-9	159-4	166-7	170.9	171.2	Sub-Total—(12+13)
	एकूण—तृतीय	..	..	100-0	121-8	155-8	166-4	176-4	185-7	192.6	204.7	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	..	..	100-0	125-4	153-8	162-3	167-8	175-9	176.8	186.5	Net State Domestic product
15	दरहोई राज्य उत्पन्न	..	..	100-0	112-2	122-2	126-3	127-8	131-0	129.0	133.4	Per capita State income

*अस्थायी/Provisional.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

११. शेती

११.१. या विभागामध्ये जमिनीचा वापर, मुख्य पिके, त्यांचे उत्पादन, बागायत क्षेत्र, उत्पादनाचे निर्देशांक, मृदसंधारण, शेतीची यंत्रे व अवजारे व कृषी गणना या बाबींची माहिती दिली आहे.

११.२. गाव पत्रकानुसार भौगोलिक क्षेत्र हे ग्राम अधिकाऱ्यांनी महसुलीच्या कामाकरिता गोळा केलेल्या खेड्यातील माहितीवरून गणना केलेले क्षेत्र होय. भारताच्या सर्व्हेयर-जनरल यांनी दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी व गाव पत्रकानुसार दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी यात फरक आढळून येतो, कारण पहिले क्षेत्र हे गटांची माहिती गोळा करून काढलेले असते, तर दुसरे गाव पत्रकावरून खेड्यातील क्षेत्रफळाची बेरीज करून काढलेले असते. या व्यतिरिक्त इमारती, रस्ते इत्यादीखालील क्षेत्रफळ मोजताना विचारात घेण्यात येणाऱ्या गोष्टीही वेगवेगळ्या आहेत. "वने" यामध्ये प्रत्यक्ष वनाखालील असलेले सर्व क्षेत्र किंवा कोणत्याही वनविषयक कायद्यानुसार राज्य सरकारच्या किंवा खाजगी अधिपत्याखालील "वने" म्हणून वर्ग केलेले किंवा प्रशासकीय बाबीसाठी "वने" म्हणून गणले गेलेले क्षेत्र ह्याचा समावेश आहे. जर ह्यातील काही भाग वनव्याप्त नसेल, परंतु तो शेतीकरिता उपयोगात आणला जात असेल तर त्यानुसार त्या क्षेत्राला कसलेले किंवा न कसलेले क्षेत्र असे संबोधण्यात येते. "बिगर-शेती वापराखाली असलेली जमीन" म्हणजे इमारती, रस्ते व रेल्वे याखालील जमीन किंवा पाण्याखालील उदा. नद्या, कालवे यांनी व्याप्त असलेली जमीन आणि शेती सोडून इतर उपयोगात आणलेली जमीन याचा समावेश होतो. पडीक आणि लागवडीस योग्य नसलेल्या जमिनीत सर्व पडीक व लागवडीस योग्य नसलेली म्हणजेच पर्वत, वाळवंट इत्यादींचा समावेश होतो. जी जमीन अतिशय खर्च केल्याशिवाय लागवडीखाली येऊ शकत नाही अशी जमीन, ती स्वतंत्र गटात असो किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असो, तिला लागवडीस योग्य नसलेले क्षेत्र असे संबोधले जाते. कायम कुरणे आणि इतर चराऊ जमीन मिळून सर्व चराऊ जमीन होते, मग त्यात कायम कुरणे असोत किंवा नसोत. वनक्षेत्रातील गावाचे क्षेत्र आणि चराऊ क्षेत्र यांचा या शीर्षाखाली समावेश होतो. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रात समावेश नसलेल्या झाडेझुडपाखालील जमीन आणि आंबराया यांचा कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर शेतीविषयक वापरासाठी असलेल्या एकूण "लागवडीयोग्य" जमिनीत समावेश होतो. काटेरी झाडाखालील जमीन, छपराकरिता वापरावयाच्या गवताखालील जमीन, बांबूच्या झाडाखालील व इंधन म्हणून वापरण्यात येणाऱ्या वनराईखालील जमीन जिचा फळबागायत म्हणून समावेश होत नाही अशा जमिनीचा ह्यात समावेश होतो. "लागवडीयोग्य पड" जमिनीत एकूण लागवडीयोग्य उपलब्ध असलेली जमीन, जी सध्या वापरात असेल किंवा वापरात नसेल, परंतु जी एकदाच वापरली असेल, परंतु चालू वर्षी व गेल्या पांच किंवा जास्त वर्षात सतत कसली नसेल अशा जमिनीचा समावेश होतो. अशी जमीन पड जमीन किंवा झुडपांनी व जंगलव्याप्त असेल जिचा कोणत्याही कामाकरिता उपयोग होऊ शकत नाही अशा जमिनीचा सारा ठरवलेला असेल किंवा नसेल आणि अशी जमीन स्वतंत्र गटात किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असेल. चालू वर्षी पडीक ठेवलेल्या लागवडीखालील जमिनीचा "चालू पड" मध्ये अंतर्भाव होतो. एखादे पेरणी केलेले क्षेत्र त्याच वर्षात दुसऱ्यांदा लागवडीखाली आणले नसेल तर ते "चालू पड" जमीन म्हणून गणले जाते. "इतर पड" जमिनीत लागवडीखाली असलेल्या परंतु कमीतकमी एक वर्ष व जास्तत जास्त पांच वर्षे लागवडीखाली नसलेल्या सर्व जमिनींचा समावेश होतो. अशा जमिनी पडीक ठेवण्यास खालीलपैकी एखादे कारण असू शकते.—(१) शेतकऱ्यांची ह्याखीची आर्थिक परिस्थिती, (२) अपुरा पाणीपुरवठा, (३) हिवतागाचे हवामान, (४) गाळ व चिखल वाहून आणणाऱ्या नद्या व कालवे, (५) जमिनीची झीज, (६) कृषि उत्पादनाचा योग्य तो मोबदला न मिळणे. कसलेल्या

11. Agriculture :

11.1. In this section tables containing data on Land utilisation, principal crops and their production, area irrigated, agricultural implements and machinery and on agricultural census are given.

11.2. The Geographical area according to village papers is calculated from the village returns prepared by the village officials for revenue purposes. There is difference between the figures of total area according to the Surveyor-General of India and that according to the village papers, because the latter is calculated by totalling up areas of village returns while the former is calculated in blocks. Moreover, allowances made for areas covered by buildings, roads, etc. are different in two cases. Under 'Forests' are included all actually forested areas or lands classed or administered as forests under any legal enactment dealing with forests whether State owned or private. If any portion of such land is not actually wooded but put to some agricultural use, that portion is included under the appropriate heading of cultivated or uncultivated land. Land put to non-agricultural uses stands for all lands occupied by buildings, roads and railways or under water, e. g. rivers and canals and other lands put to uses other than for agricultural. *Barren and unculturable land* covers all barren and unculturable land like mountains, deserts etc. Land which cannot be brought under cultivation unless at a high cost, is classed as *unculturable*, whether such land is in isolated blocks or within cultivated holdings. *Permanent pastures* and other grazing land cover all grazing lands whether they are permanent pastures and meadows or not. Village common and grazing lands within forest areas are included under this head. *Land under miscellaneous tree crops and groves* not included in the net area sown includes all cultivable land which is not included under net area sown but is put to some agricultural use. Land under casuarina trees, thatching grass, bamboo bushes and other groves for fuel etc. which are not included under 'orchards' are classed under this category. *Culturable waste* includes all lands available for cultivation whether or not taken up for cultivation or taken up for cultivation once but not cultivated during the current and last five years or more in succession. Such lands may be either fallow or covered with shrubs and jungles which are not put to any use. They may or may not be assessed and may lie in isolated blocks or within cultivated holdings. *Current fallows* comprise cropped areas which are kept fallow during the current year. If any seeding area is not cropped again in the same year, it is also treated as current fallow. *Other fallow land* includes all lands which were taken up for cultivation but are temporarily out of cultivation for a period of not less than one year and not more than five years. The reasons for keeping such lands fallow may be one of the following (1) poverty of cultivators, (2) inadequate supply of water, (3) malarial climate, (4) silting of canals and rivers, (5) soil erosion and

निव्वळ क्षेत्रामध्ये निव्वळ लागवडीखाली असलेले क्षेत्र आणि फळांच्या बागा यांचासुद्धा समावेश होतो. एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र एकदाच मोजले जाते. एकूण लागवडीखालील क्षेत्रामध्ये एकूण पिकांखालील क्षेत्राचा समावेश होतो. एकूण पिकांखालील क्षेत्र आणि कसलेले निव्वळ क्षेत्र यामध्ये फरक असण्याचे कारण म्हणजे त्याच जमिनीत त्याच वर्षी त्याच किंवा इतर पिकांची एकापेक्षा जास्त वेळा लागवड करणे हे होय.

११.३. निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्राची माहिती गावाच्या कागदपत्रावरून घेण्यात येते. अंदाजित उत्पादनाचे आकडे अंशतः "पीक कापणी सर्वेक्षणाच्या" निष्कर्षावरून व अंशतः "पैसेवारी" पद्धतीच्या माहितीवरून घेण्यात येतात. सध्या पीक कापणी पाहण्या, तांदूळ, बाजरी, ज्वारी, गहू, नाचणी, हरभरा, तूर(अंशतः), ऊस, कापूस, भुईमूग व तंदूळ (सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यात फक्त) ह्या पिकांसाठी घेण्यात येतात. जलसिंचनाच्या साधनांची गणना दर पाच वर्षांनी घेण्यात येते. मधल्या वर्षामध्ये नवीन सिंचनाकरिता बांधलेल्या विहिरी किंवा उपयोगात न येणाऱ्या जुन्या विहिरी यांची नोंद घेण्याच्या सूचना ग्राम अधिकाऱ्यांना दिलेल्या असतात. त्यामुळे पूर्वीच्या पंचवार्षिक गणनेतील विहिरीच्या संख्येची आकडेवारी अद्ययावत करणे शक्य होते. पिकांच्या उत्पादनाच्या मूळ आकडेवारीवरून उत्पादनातील कल कश्या आहे ह्याबद्दल निश्चित कल्पना करणे शक्य नाही, त्यासाठी कृषि विभागाने प्रमुख पिकांखालील कृषि उत्पादनांच्या निर्देशांकांची मालिका तयार केली आहे. उत्पादकता निर्देशांक म्हणजे उत्पादन निर्देशांकांचे क्षेत्र निर्देशांकांशी असलेले प्रमाण गुणिले शंभर असे होय. १९७८ व १९८२ च्या पंचवार्षिक पशुधन गणनेत गोळा केलेली शेतीची अवजारे, साधने ह्यांची आकडेवारी व कृषि गणनेत गोळा केलेली वहित जमिनीची संख्या व त्याखालील क्षेत्राची आकडेवारीही देण्यात आली आहे.

(6) unremunerative nature of farming. The *net area sown* consists of net area sown with crops and orchards, area sown more than once being counted only once. The *gross cropped area* represents the sum total of area under all crops. The difference between the total cropped area and net area sown is accounted for by the area sown more than once on the same land during the same year with the same or different crops.

11.3. The data about area under different crops (11) are compiled from village records. The estimates of outturn are based partly on the results of crop cutting surveys and partly on 'pisewari method.' At present, crop cutting surveys are being conducted in respect of rice, bajri, jawar, wheat, ragi, gram, tur (partly), sugarcane, cotton, groundnut and tobacco (Satara, Sangli and Kolhapur districts only). A census of irrigation sources, takes place after every five years. For any intermediate years the village officers are instructed to note the number of new irrigation wells constructed or old wells which have gone out of use and thus bring up-to-date the earlier quinquennial census figures of number of wells. Correct idea regarding trends in production cannot be obtained from the absolute figures on production of crops. To overcome this difficulty, a series of index numbers of agricultural production of principal crops are compiled by the Department of Agriculture. The *productivity index* is the ratio of index of production to the index of area multiplied by 100. The data on agricultural machinery and implements presented is as enumerated in quinquennial Livestock Census 1978 and 1982 and data on operational holdings and area operated as per Agricultural Census are presented.

तवता क्रमांक/TABLE No. 11.1 (4.1)

---

11. शेती/
तक्ता क्रमांक/
जमिनीचा वापर/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार) Geographical area by village papers	जंगलव्यापक क्षेत्र Area under forest	लागवडीसाठी उपलब्ध नसलेली जमीन Not available for cultivation			इतर Other
				बिगरशेती वापराखाली असलेली जमीन Land put to non-agricultural uses	नापीक व लागवडी- खाली नसलेली जमीन Barren and uncultivated land	एकूण Total	कायम गुरचरण व इतर कुरणे Permanent pastures and other grazing lands
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बहु-मुंबई	380	15	211	73	284	6
2	ठाणे	9,337	3,680	608	817	1,425	873
3	रायगड	6,869	1,617	454	1,275	1,729	400
4	रत्नागिरी	8,165	58	122	2,359	2,481	172
5	सिधुदुर्ग	5,039	342	203	977	1,180	..
6	नाशिक	15,633	3,375	140	1,800	1,940	234
7	धुळे	14,380	5,495	195	581	776	483
8	जळगाव	11,640	1,644	130	812	942	597
9	अहमदनगर	17,020	1,778	111	1,429	1,540	426
10	पुणे	15,620	1,856	467	1,619	2,086	911
11	सातारा	10,582	1,484	303	1,093	1,396	834
12	सांगली	8,610	481	301	398	699	177
13	सोलापूर	15,010	333	45	642	687	698
14	कोल्हापूर	7,763	1,446	299	424	723	405
15	औरंगाबाद	10,077	787	548	189	737	448
16	जालना	7,726	35	264	98	362	291
17	परभणी	10,972	377	301	173	474	363
18	बीड	11,169	262	387	176	563	380
19	नांदेड	10,331	826	393	175	568	635
20	उस्मानाबाद	7,352	10	136	81	217	178
21	लातूर	6,675	8	134	73	207	205
22	बुलढाणा	9,671	1,174	354	257	611	453
23	अकोला	10,560	700	478	224	702	620
24	अमरावती	12,217	3,256	376	190	566	623
25	यवतमाळ	13,519	2,486	396	430	826	671
26	वर्धा	6,289	686	443	69	512	385
27	नागपूर	9,864	1,836	724	138	862	1,049
28	भंडारा	9,279	2,659	871	180	1,051	1,461
29	चंद्रपूर	10,918	3,736	725	223	948	687
30	गडचिरोली	14,916	10,992	478	120	598	917
महाराष्ट्र राज्य		3,07,583	53,434	10,597	17,095	27,692	15,582

AGRICULTURE

TABLE No. 11.1 (4.1)

Land Utilisation

(1984-85)

(शंभर हेक्टरात)
(in hundred hectares)

लागवडीखाली नसलेली (पड व्यतिरिक्त) जमीन uncultivated excluding fallow land			पड जमीन Fallow land			लागवडी- खालील निव्वळ क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडी- खालील एकूण क्षेत्र	District
झाडेझुडपा- खालील जमीन व भांबराया Land under miscellaneous tree crops and groves	लागवडीलायक पड Culturable waste	एकूण Total	चालू पड Current fallow	इतर पड Other fallow	एकूण Total	Net area sown	Area sown more than once	Gross cropped area	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
..	7	13	..	6	6	62	6	68	Greater Bombay
60	407	1,340	112	89	201	2,691	108	2,799	Thane
243	372	1,015	252	410	662	1,846	293	2,139	Raigad
388	1,496	3,774	312	1,491	1,814	3,555	250	3,805	Ratnagiri
	1,718		11						Sindhudurg
19	195	448	512	295	807	9,063	706	9,769	Nashik
11	53	547	36	138	174	7,388	481	7,869	Dhule
5	61	663	152	109	261	8,130	1,730	9,860	Jalgaon
..	125	551	725	428	1,153	11,998	1,483	13,481	Ahmednagar
13	385	1,309	169	210	379	9,990	1,519	11,509	Pune
47	405	1,286	139	404	543	5,873	1,599	7,472	Satara
140	57	374	417	627	1,044	6,012	639	6,651	Sangli
55	428	1,181	655	836	1,491	11,318	938	12,256	Solapur
44	487	936	253	276	529	4,129	382	4,511	Kolhapur
49	137	634	207	268	470	13,299	981	14,280	Aurangabad
105	262	658	770	51	821				Jalna
39	387	789	425	182	607	8,725	2,638	11,363	Parbhani
16	462	858	1,000	401	1,401	8,085	859	8,944	Beed
52	315	1,002	440	155	595	7,340	794	8,134	Nanded
5	392	575	510	446	1,181	11,207	2,385	13,592	Osmanabad
78	339	622	225						Latur
13	146	612	99	286	385	6,889	773	7,662	Buldana
15	78	713	161	187	348	8,097	520	8,617	Akola
84	120	827	160	193	353	7,215	443	7,658	Amravati
126	268	1,065	212	290	502	8,640	230	8,870	Yavatmal
83	144	612	41	39	80	4,399	264	4,663	Wardha
41	166	1,256	185	167	352	5,558	576	6,134	Nagpur
90	276	1,827	115	95	210	3,532	1,553	5,085	Bhandara
102	319	1,108	143	164	307	4,819	700	7,510	Chandrapur
30	264	1,211	56	68	124	1,991			Gadchiroli
1,953	10,271	27,806	8,489	8,311	16,800	1,81,851	22,850	2,04,701	Maharashtra State

11. शेती/
तकता क्रमांक/
जमिनीचा वापर/
(1985-86)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार) Geographical area by village pagers	लागवडीसाठी उपलब्ध नसलेली जमीन Not available for cultivation				इतर Other
			जंगलव्यापक क्षेत्र Area under forest	विग्नशेती वापरांखाली असलेली जमीन Land put to non-agricultural uses	नापीक व लागवडी- खाली नसलेली जमीन Barren and uncultivated land	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	380	15	273	73	346	6
2	ठाणे	9,337	3,680	607	818	1,425	869
3	रायगड	6,869	1,617	455	1,282	1,737	399
4	रत्नागिरी	8,165	58	130	2,352	2,482	129
5	सिधुदुर्ग	5,039	344	187	999	1,186	1
6	नाशिक	15,633	3,384	141	1,805	1,946	235
7	धुळे	14,380	5,500	192	578	770	486
8	जळगांव	11,640	1,644	134	812	946	596
9	अहमदनगर	17,020	1,779	117	1,435	1,552	426
10	पुणे	15,620	1,865	471	1,624	2,095	906
11	सातारा	10,582	1,457	314	1,173	1,487	835
12	सांगली	8,610	480	300	397	697	176
13	सोलापूर	15,010	364	47	611	658	701
14	कोल्हापूर	7,763	1,442	330	420	750	395
15	औरंगाबाद	10,077	789	548	188	736	448
16	जालना	7,726	53	265	97	362	287
17	परभणी	10,972	377	303	173	476	361
18	बीड	11,169	263	384	177	561	383
19	नांदेड	10,331	825	394	175	569	634
20	उस्मानाबाद	7,352	10	138	82	220	175
21	लातूर	6,675	8	132	72	204	204
22	बुलढाणा	9,671	1,175	355	259	614	450
23	अकोला	10,560	699	481	222	703	622
24	अमरावती	12,217	3,255	387	185	572	620
25	यवतमाळ	13,519	2,492	405	436	841	676
26	वर्धा	6,289	689	425	59	484	399
27	नामपूर	9,864	1,821	734	139	873	1,064
28	भंडारा	9,279	2,663	892	179	1,071	1,437
29	चंद्रपूर	10,918	3,762	754	212	966	674
30	गडचिरोली	14,916	10,989	497	127	624	883
महाराष्ट्र राज्य		3,07,583	53,499	10,792	17,161	27,953	15,477

टीप:—आकडे अस्थायी आहेत
आधार:—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन पुणे

AGRICULTURE

TABLE No. 11.1-B (4.1)

Land Utilisation

(शंभर हेक्टरात)
(in hundred hectares)

लांगवडीखाली नसलेली (पड व्यतिरीक्त) जमीन uncultivated excluding fallow land			पड जमीन Fallow land			लागवडी- खालील निव्वळ क्षेत्र Net area sown	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र Area sown more than once	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र Gross cropped area	District
झाडेझुडपाखालील जमीन व आंबराया miscellaneous tree crops and groves	लागवडीलायक पड Culturable waste	एकूण Total	चालू पड Current fallows	इतर पड Other fallows	एकूण Total	(15)	(16)	(17)	(2)
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
..	6	12	..	7	7	..	5	5	Greater Bombay
59	407	1,335	112	109	221	2,676	112	2,788	Thane
243	379	1,021	249	409	658	1,836	282	2,118	Raigad
69	1,511	1,709	314	1,248	1,562	2,354	265	3,680	Ratnagiri
120	1,689	1,810	11	627	638	1,061	..	..	Sindhudurg
19	195	449	544	309	853	9,001	652	9,653	Nashik
15	54	555	36	134	170	7,385	435	7,820	Dhule
4	60	660	155	99	254	8,136	1,640	9,776	Jalgaon
..	127	553	779	756	1,535	11,601	1,490	13,091	Ahmednagar
13	398	1,317	175	232	407	9,936	1,530	11,466	Pune
68	408	1,311	143	485	628	5,699	1,475	7,174	Satara
148	57	381	453	611	1,064	5,988	595	6,583	Sangli
50	436	1,187	689	864	1,553	11,248	940	12,188	Solapur
43	472	910	248	282	530	4,131	403	4,534	Kolhapur
55	137	640	212	314	526	7,386	890	14,116	Aurangabad
98	256	641	754	76	830	5,840	..	..	Jalna
38	387	786	427	518	945	8,388	2,563	10,951	Parbhani
16	466	865	877	484	1,361	8,119	752	8,871	Beed
51	315	1,000	428	180	608	7,329	810	8,139	Nanded
4	402	581	420	421	841	5,700	2,340	13,470	Osmanabad
88	337	629	213	191	404	5,430	..	..	Latur
11	147	608	100	313	413	6,861	755	7,616	Buldana
13	77	712	162	289	451	7,995	538	8,533	Akola
84	114	818	155	188	343	7,229	460	7,689	Amravati
124	253	1,053	212	291	503	8,630	215	8,845	Yavatmal
87	143	629	43	37	80	4,407	260	4,667	Wardha
41	167	1,272	210	161	371	5,527	592	6,119	Nagpur
90	268	1,795	104	96	200	3,550	1,575	5,125	Bhandara
106	310	1,090	115	106	221	4,879	726	7,597	Chandrapur
31	250	1,164	77	70	147	1,992	..	..	Gadhchiroli
1,788	10,228	27,493	8,417	9,907	1,8324	1,80,314	22,300	2,02,614	Maharashtra State

Note:—Figures are provisional.

Source:—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तांदूळ Rice		गहू Wheat		ज्वारी Jowar		बाजरी Bajri		
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बुध्नुंबई	..	5	..	7	..	..	..	..	
2	ठाणे	..	1,514	..	2,707	..	..	..	..	
3	रायगड	..	1,511	..	3,233	..	..	..	..	
4	रत्नागिरी	..	844	..	1,777	..	..	..	..	
5	सिंधुदुर्ग	..	784	..	1,383	..	..	..	..	
6	नाशिक	..	405	928	454	985	619	3,582	877	
7	धुळे	..	253	441	239	455	1,802	1,488	1,422	
8	जळगांव	..	89	425	139	425	2,632	2,855	1,147	
9	अहमदनगर	..	64	714	90	857	5,869	3,747	3,326	
10	पुणे	..	572	495	782	576	5,155	3,009	1,850	
11	सातारा	..	375	277	725	364	2,458	2,562	1,114	
12	सिंगली	..	164	349	321	256	2,420	1,870	932	
13	सोलापूर	..	40	482	59	396	7,749	3,169	257	
14	कोल्हापूर	..	1,015	214	2,315	232	497	999	17	
15	औरंगाबाद	..	43	389	27	192	3,332	848	1,637	
16	जालना	..	38	441	18	312	2,274	1,284	477	
17	परभणी	..	233	605	125	533	3,567	2,779	99	
18	बीड	..	62	389	42	267	3,829	2,328	1,557	
19	नांदेड	..	427	369	259	270	2,936	3,226	10	
20	उस्मानाबाद	..	152	267	97	216	2,995	2,276	83	
21	लातूर	..	264	260	132	173	2,569	2,586	142	
22	बुलढाणा	..	27	212	14	175	2,029	1,711	78	
23	अकोला	..	73	371	32	314	2,794	2,559	40	
24	अमरावती	..	124	476	54	444	1,825	2,108	42	
25	यवतमाळ	..	97	152	38	131	2,301	2,643	90	
26	वर्धा	..	97	326	48	331	1,192	1,309	6	
27	नागपूर	..	377	721	290	647	2,060	1,098	5	
28	भंडारा	..	2,902	230	1,970	113	291	104	..	
29	चंद्रपूर	..	1,354	297	1,191	141	1,804	748	..	
30	गडचिरोली	..	1,282	56	794	25	253	99	..	
महाराष्ट्र राज्य		..	15,187	9,886	19,362	8,565	65,618	48,024	17,613	5,662

AGRICULTURE

TABLE No. 11-2-A (4.2)

Area and outturn of principal crops

(1984-85)

(क्षेत्र बांभर हेक्टरात व उत्पादन शंभर टनात)
(Area in '00 hectares and outturn in '00 tonnes)

नाचणी Ragi		मका Maize		बाली Barley		इतर तृण धान्ये Other cereals		एकूण तृण धान्ये Total cereals		हरभरा Gram		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
..	..	..	..	..	..	..	..	5	7	..	..	Greater Bombay
189	176	..	..	..	..	270	214	1,784	2,921	14	6	Thane
223	214	4	5	..	..	297	249	1,808	3,482	22	9	Raigad
498	605	2	2	..	..	631	634	1,475	2,411	..	..	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	123	128	907	1,511	..	..	Sindhudurg
494	545	17	21	..	..	737	680	6,637	3,350	294	122	Nashik
118	175	71	111	..	..	441	387	4,369	3,371	140	69	Dhule
..	..	9	14	..	..	9	14	4,302	4,069	130	71	Jalgaon
52	47	28	40	4	5	149	126	10,122	5,841	295	163	Ahmednagar
157	142	193	254	6	9	390	428	8,462	5,405	392	212	Pune
132	209	16	16	2	2	210	249	4,434	4,171	174	104	Satara
16	21	39	50	..	..	77	86	3,942	2,677	186	72	Sangli
..	..	159	232	8	12	215	279	8,743	3,975	336	92	Solapur
395	485	69	78	..	..	589	616	2,332	4,165	166	78	Kolhapur
..	..	73	125	..	..	50	81	5,451	1,528	298	69	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	28	48	3,258	1,842	158	46	Jalna
..	..	14	15	..	..	20	17	4,524	3,484	384	120	Parbhani
..	..	24	39	2	1	63	53	5,600	3,169	292	85	Beed
..	..	3	4	10	6	49	23	3,791	3,781	170	51	Nanded
..	..	59	61	50	24	184	97	3,681	2,712	440	174	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	96	55	3,331	2,991	275	103	Latur
..	..	18	32	..	..	20	34	2,366	1,958	119	54	Buldana
..	..	3	5	..	..	3	5	3,281	2,923	177	170	Akola
..	..	7	11	..	..	54	31	2,521	2,651	150	64	Amravati
..	..	1	2	..	..	2	3	2,642	2,843	54	23	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	1,621	1,690	51	18	Wardha
..	..	5	9	..	..	6	9	3,169	2,046	172	66	Nagpur
..	..	11	12	..	..	37	21	3,460	2,208	93	49	Bhandara
..	..	26	30	..	..	8	3	3,463	2,083	5	18	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	38	32	1,629	950	36	9	Gadchiroli
2,274	2,619	851	1,168	82	59	4,796	4,602	1,13,110	86,215	5,093	2,117	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	तूर		इतर कडधान्ये		एकूण कडधान्ये		एकूण अन्नधान्ये		ऊस			
		Tur		Other pulses		Total pulses		Total foodgrains		Sugarcane			
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn		
(1)	(2)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)		
1	बृहन्महई	..	..	..	..	..	..	5	7	..	..		
2	ठाणे	..	..	42	17	263	71	319	94	2,103	3,015	..	..
3	रायगड	..	..	17	7	163	46	202	62	2,010	3,544	..	..
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	48	12	48	12	1,523	2,423	..	..
5	सिधुदुर्ग	..	..	4	2	41	10	45	12	952	1,523	..	..
6	नाशिक	..	..	57	47	748	262	1,099	431	7,736	3,781	281	2,666
7	धुळे	..	..	125	100	1,053	439	1,318	608	5,687	3,979	126	994
8	जळगाव	..	..	148	115	1,500	444	1,778	630	6,080	4,699	99	752
9	अहमदनगर	..	..	136	69	162	54	593	286	10,715	6,127	676	5,320
10	पुणे	..	..	69	45	433	123	894	380	9,356	5,785	350	2,711
11	सातारा	..	..	78	54	452	118	704	276	5,138	4,447	259	2,130
12	सांगली	..	..	109	74	482	163	777	309	4,719	2,986	264	1,957
13	सोलापूर	..	..	284	108	525	133	1,145	333	9,888	4,308	269	2,148
14	कोल्हापूर	..	..	67	61	128	43	361	182	2,693	4,347	558	5,140
15	औरंगाबाद	..	..	274	111	802	231	1,374	411	6,825	1,939	148	1,319
16	जालना	..	..	291	126	1,048	302	1,497	474	4,755	2,316	70	550
17	परभणी	..	..	524	365	1,521	394	2,429	879	6,953	4,363	59	235
18	बीड	..	..	348	138	379	103	1,019	326	6,619	3,495	87	529
19	नांदेड	..	..	428	220	678	181	1,276	452	5,067	4,233	77	370
20	उस्मानाबाद	..	..	550	261	419	100	1,409	535	5,090	3,247	101	493
21	लातूर	..	..	544	337	584	139	1,403	579	4,734	3,570	74	378
22	बुलढाणा	..	..	490	307	932	184	1,541	545	3,907	2,503	13	111
23	अकोला	..	..	657	448	903	151	1,737	669	5,018	3,592	3	29
24	अमरावती	..	..	623	427	412	90	1,185	581	3,706	3,232	5	50
25	यवतमाळ	..	..	659	532	453	73	1,166	628	3,808	3,471	15	127
26	वर्धा	..	..	350	418	174	46	575	482	2,196	2,172	2	20
27	नागपूर	..	..	468	308	218	59	858	433	4,027	2,479	2	20
28	भंडारा	..	..	87	57	316	93	496	199	3,956	2,407	5	49
29	चंद्रपूर	..	..	145	94	632	166	852	278	4,315	2,361	1	10
30	गडचिरोली	..	..	7	4	191	44	234	57	1,863	1,007	..	..
महाराष्ट्र राज्य		..	..	7,581	4,852	15,660	4,274	28,334	11,143	1,41,444	97,358	3,544	28,108

टीप.—उसाचे उत्पादन गुळात व कापसाचे उत्पादन गासड्यांच्या (प्रत्येकी १७० किली ग्रॅम) स्वरूपात आहे.
 आघार—कृषि तंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 11-2-A (4.2)

(1984-85)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात व उत्पादन शंभर टनात)
(Area in '00 hectares and outturn in '00 tonnes)

मिरची		कापूस		भुईमूग		तोंळ		मोहरी, राई आणि जवस		एरंडी		तंबाखू		District
Chillies		Cotton		Groundnut		Sesamum		Rape, mustard and linseed		Castorseed		Tobacco		
क्षेत्र	उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	(2)
Area	Out-turn	Area	Out-turn	Area	Out-turn	Area	Out-turn	Area	Out-turn	Area	Out-turn	Area	Out-turn	
(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
8	5	..	..	3	3	11	3	..	..	..	..	..	..	Thane
6	6	..	..	2	2	25	7	..	..	..	..	..	..	Raigad
9	8	..	..	2	2	86	24	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
..	..	..	..	20	21	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
35	30	38	32	512	364	10	3	4	1	..	..	..	..	Nashik
72	62	619	551	1,063	910	94	32	2	1	3	1	..	..	Dhule
54	58	1,855	1,176	773	513	237	83	1	1	1	1	..	..	Jalgaon
34	37	19	23	257	367	21	6	45	16	1	1	4	2	Ahmednagar
45	40	10	15	455	632	83	25	15	6	..	..	..	..	Pune
22	17	21	33	690	1,273	..	..	2	..	..	..	2	1	Satara
35	27	14	20	434	497	..	..	1	..	1	..	12	9	Sangli
48	34	47	60	287	397	28	8	43	14	3	3	3	2	Solapur
77	23	6	4	595	968	..	..	2	1	1	1	34	25	Kolhapur
71	28	514	404	152	55	51	13	290	80	6	1	2	1	Aurangabad
..	..	1,172	1,061	115	81	..	..	4	1	..	..	..	..	Jalna
31	16	2,304	1,472	175	157	75	19	227	63	6	1	..	..	Parbhani
36	16	284	218	129	85	55	14	310	89	3	1	2	1	Beed
171	50	2,087	1,514	105	67	81	21	89	27	8	2	1	1	Nanded
83	28	..	..	182	138	152	39	34	87	10	3	5	3	Osmanabad
..	..	241	170	365	224	..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
39	17	2,838	810	176	70	78	12	13	5	1	1	..	..	Buldana
26	11	3,679	1,716	120	48	71	12	32	15	1	1	..	..	Akola
64	70	3,710	1,652	249	137	79	16	55	28	1	1	1	1	Amravati
37	23	4,378	2,202	145	51	103	21	39	10	..	..	..	..	Yavatmal
17	8	1,715	806	170	146	121	25	109	33	..	..	..	..	Wardha
234	32	743	401	171	82	236	43	335	84	1	..	1	1	Nagpur
42	18	..	..	18	12	21	3	278	25	2	1	..	..	Bhandara
112	39	551	329	5	4	491	91	328	49	4	2	4	2	Chandrapur
..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
1,408	703	26,845	14,669	7,371	7,307	2,209	520	2,538	635	53	21	71	49	Maharashtra State

Note.—Outturn of sugarcane is in terms of gur and that of cotton is in terms of lint (each contains 170 Kg.)

Source.— Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तांदूळ Rice		गहू Wheat		ज्वारी Jowar		बाजरी Bajri	
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	..	1,519	..	..	..	..	..	..
3	रायगड	..	1,516	..	..	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	..	814	..	..	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग	..	815	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	..	396	850	557	913	371	3,450	631
7	धुळे	..	264	325	236	1,810	915	1,465	285
8	जळगांव	..	75	429	330	2,712	2,159	1,189	500
9	अहमदनगर	..	67	539	599	5,970	1,791	2,878	378
10	पुणे	..	610	485	470	5,291	1,853	1,708	572
11	सातारा	..	380	342	286	2,484	1,998	1,097	182
12	सांगली	..	165	317	223	2,452	1,607	905	313
13	सोलापूर	..	35	419	326	7,825	1,899	277	33
14	कोल्हापूर	..	1,009	254	269	506	767	13	2
15	औरंगाबाद	..	34	277	102	3,446	767	1,671	559
16	जालना	..	31	337	242	2,207	1,303	496	138
17	परभणी	..	239	516	346	3,678	2,209	99	28
18	बीड	..	65	330	178	3,924	1,536	1,291	446
19	नांदेड	..	381	262	173	3,046	2,338	9	2
20	उस्मानाबाद	..	137	215	108	2,977	1,260	78	17
21	लातूर	..	273	236	160	2,607	1,820	130	24
22	बुलढाणा	..	27	122	77	2,165	2,490	92	31
23	अकोला	..	66	343	243	2,834	2,775	36	12
24	अमरावती	..	130	400	275	1,802	2,251	37	10
25	यवतमाळ	..	95	150	127	2,270	2,967	97	33
26	वर्धा	..	97	290	267	1,135	1,326	6	1
27	नागपूर	..	397	707	487	1,998	1,450	4	1
28	भंडारा	..	3,038	316	165	259	108	..	..
29	चंद्रपूर	..	1,432	290	162	1,684	1,153	..	..
30	गडचिरोली	..	1,299	64	36	261	114	..	..
महाराष्ट्र राज्य		15,406	21,818	8,815	6,444	66,256	39,227	17,028	4,198

AGRICULTURE

TABLE No. 11.2-B (4.2)

Area and Outturn of principal crops

(क्षेत्र संभर हेक्टरात व उत्पादन संभर टनात)
(Area in '00 hectares and outturn in '00 tonnes)

नाचणी Ragi		मका Maize		बाली Barley		इतर तृण घान्ये Other cereals		एकूण तृण घान्ये Total cereals		हरभरा Gram		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	
210	264	2	2	..	..	304	293	1,823	2,850	22	6	Greater Bombay
227	228	1	1	..	..	302	259	1,818	2,881	33	9	Thane
489	570	1	1	..	..	594	527	1,408	2,038	..	..	Rajgad
..	..	..	..	..	..	94	168	1,009	1,587	..	..	Ratnagiri
454	502	21	21	..	..	637	599	6,246	2,457	326	109	Sindhudurg
108	67	88	94	..	..	539	270	4,403	1,801	143	45	Nashik
..	..	9	11	..	..	9	11	4,414	3,038	187	57	Dhule
55	55	24	27	4	4	142	111	9,596	2,943	286	111	Jalgaon
145	146	114	151	7	6	267	304	8,361	3,889	389	146	Ahmednagar
137	227	14	20	2	2	208	271	4,511	3,415	193	84	Pune
16	24	82	145	..	..	134	204	3,973	2,695	180	42	Satara
..	..	138	203	8	8	172	248	8,728	2,517	309	52	Sangli
376	528	60	77	..	..	545	641	2,327	4,102	185	91	Solapur
..	..	68	100	..	..	64	83	5,492	1,523	331	97	Kolhapur
..	..	..	..	..	..	25	35	3,096	1,738	135	56	Aurangabad
..	..	9	11	..	..	35	26	4,567	2,771	405	147	Jalna
..	..	15	22	2	1	52	39	5,662	2,234	273	78	Parbhani
..	..	4	5	17	7	73	33	3,771	2,811	190	55	Beed
..	..	65	60	53	41	266	163	3,673	1,596	434	125	Nanded
..	..	..	..	..	..	85	52	3,331	2,155	252	87	Osmanabad
..	..	18	30	..	..	18	30	2,424	2,638	112	46	Latur
..	..	4	7	..	..	10	8	3,289	3,086	204	59	Buldana
..	..	7	12	..	..	60	30	2,429	2,650	189	56	Akola
..	..	1	2	..	..	2	3	2,614	3,182	54	23	Amravati
..	..	1	2	..	..	1	..	1,529	1,694	58	21	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	2	2	3,108	2,593	204	66	Wardha
..	..	..	..	..	..	23	16	3,636	4,416	115	40	Nagpur
..	..	..	..	..	..	20	20	3,426	3,013	83	26	Bhandara
..	..	24	25	..	..	27	27	1,651	1,836	46	22	Chandrapur
2,217	2,611	769	1,027	93	69	4,810	4,462	1,12,315	76,149	5,338	1,756	Gadchiroli
												Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	तूर Tur		इतर कडधान्ये Other pulses		एकूण कडधान्ये Total pulses		एकूण अन्नधान्ये Total foodgrains		ऊस Sugarcane	
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn
(1)	(2)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	43	25	240	63	269	94	2,092	2,944	..	..
3	रायगड	19	10	91	28	143	47	1,961	2,928	..	..
4	रत्नागिरी	..	..	79	24	79	24	1,487	2,062	..	..
5	सिंधुदुर्ग	4	2	47	17	51	19	1,060	1,606	..	..
6	नाशिक	56	39	552	146	934	294	7,180	2,751	250	1,960
7	डुळे	125	78	1,113	363	1,386	486	5,789	2,287	113	738
8	जळगांव	160	139	1,327	545	1,674	741	6,088	3,779	92	699
9	अहमदनगर	114	43	222	52	622	206	10,218	3,149	586	4,549
10	पुणे	59	23	232	64	680	233	9,041	4,122	354	2,794
11	सातारा	82	67	450	116	725	267	5,236	3,682	234	2,127
12	सांगली	112	79	501	169	793	290	4,766	2,985	226	2,115
13	सोलापूर	220	35	278	57	807	144	9,535	2,661	254	1,970
14	कोल्हापूर	63	57	182	61	430	209	2,757	4,311	542	5,228
15	औरंगाबाद	279	33	811	179	1,421	309	6,913	1,832	103	871
16	जालना	316	104	1,067	270	1,518	430	4,614	2,168	60	492
17	परभणी	558	410	1,368	485	2,331	1,042	6,898	3,813	59	253
18	बीड	380	138	569	172	1,222	388	6,884	2,622	80	541
19	नांदेड	426	272	729	296	1,345	623	5,116	3,434	57	285
20	उस्मानाबाद	524	130	502	140	1,460	395	5,133	1,991	84	407
21	लातूर	546	230	720	217	1,518	534	4,849	2,689	66	284
22	बुलढाणा	437	349	991	567	1,540	962	3,964	3,600	11	51
23	अकोला	617	397	984	431	1,805	887	5,094	3,973	3	10
24	अमरावती	636	632	520	241	1,345	929	3,774	3,579	5	20
25	यवतमाळ	691	534	530	195	1,275	752	3,889	3,934	12	56
26	वर्धा	366	335	119	32	543	388	2,072	2,082	..	..
27	नागपूर	480	244	151	50	835	360	3,943	2,953	..	..
28	भंडारा	86	41	519	144	720	225	4,356	4,641	..	..
29	चंद्रपूर	157	63	637	192	877	281	4,303	3,294	..	..
30	गडचिरोली	8	4	195	56	249	82	1,900	1,918	..	..
महाराष्ट्र राज्य		7,564	4,513	15,731	5,372	28,597	11,641	1,40,912	87,790	3,191	25,450

टीप:—(१) उसाचे उत्पादन गुळीत व कापसाचे उत्पादन गासड्याच्या स्वरूपात आहे. (प्रत्यकी १७० किलोग्रॅम) स्वरूपात आहे.

आधार:—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 11.2-B (4.2)

(1985-86)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात व उत्पादन शंभर टनात)
(Area in '00 hectares and outturn in '00 tonnes)

मिरची Chillies		कापूस Cotton		भूईमूग Groundnut		तीळ Sesamum		मोहरी, राई आणि जवस Rape, mustard and linseed		एरंडी Casterseed		तंबाखू Tobacco		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	क्षेत्र Area	उत्पादन Out- turn	
(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	
8	5	..	..	3	3	12	2	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
6	5	..	..	2	2	28	6	..	..	..	..	..	..	Thane
10	8	..	..	3	3	78	17	..	..	..	..	..	..	Raigad
..	..	..	..	24	22	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
35	30	39	44	346	136	10	2	3	1	..	..	..	..	Nashik
71	61	626	370	950	225	94	7	2	1	..	..	..	..	Dhule
53	57	1,965	1,285	688	245	248	67	..	..	2	1	..	..	Jalgaon
34	37	11	20	80	46	19	7	40	11	1	..	3	2	Ahmednagar
46	41	7	11	397	271	84	23	8	2	..	..	..	..	Pune
22	17	26	41	688	964	..	..	..	..	..	..	2	2	Satara
51	39	13	18	527	449	..	..	..	..	1	..	33	26	Sangli
46	31	50	47	151	131	27	8	37	11	2	1	2	2	Solapur
75	23	4	3	643	1,196	..	..	1	..	..	..	44	34	Kolhapur
70	28	515	402	125	19	51	10	299	63	6	2	2	1	Aurangabad
..	..	1,290	1,212	99	25	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
31	16	2,386	2,121	95	78	76	16	228	59	5	2	..	..	Parbhani
35	16	298	220	106	45	57	13	383	81	2	1	2	1	Beed
169	48	2,143	1,542	83	30	79	17	81	17	8	2	1	1	Nanded
82	28	..	..	166	81	147	31	283	48	11	4	4	3	Osmanabad
..	..	260	165	353	132	..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
37	16	2,655	1,705	174	58	82	23	11	4	2	1	..	..	Buldana
26	11	3,787	2,600	114	40	80	23	33	7	..	..	..	..	Akola
64	71	3,787	2,110	250	147	85	23	58	14	1	1	1	1	Amravati
37	23	4,562	2,944	170	91	107	28	39	10	..	..	..	..	Yavatmal
17	8	1,758	1,869	186	105	126	23	107	24	..	..	..	..	Wardha
238	31	754	680	190	123	127	26	324	91	..	..	1	1	Nagpur
41	19	..	..	16	16	22	7	280	29	..	..	..	..	Bhandara
133	46	594	490	5	4	543	122	303	81	..	..	4	3	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
1,437	715	27,530	19,899	6,635	4,687	2,272	501	2,522	554	42	15	99	77	Maharashtra State

Note.—Outturn of sugarcane is in terms of gur and that of cotton is in terms of lint (each contains 170 Kg.)

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तृणधान्ये व कडधान्ये Cereals and pulses	ऊस Sugarcane	फळे व भाज्या Fruits and vegetables	मसाले व मसाल्याचे पदार्थ Condiments and spices	संकीर्ण अन्नपिके Miscellaneous food crops	एकूण अन्नपिके Total food crops
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मंबई	10	..	2	..	..	12
2	ठाणे	1,924	1	41	6	..	1,972
3	रायगड	1,816	..	41	12	..	1,869
4	रत्नागिरी	2,301	2	119	24	..	2,446
5	सिधुदुर्ग	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	..	N.A.S.
6	नाशिक	7,570	261	379	49	..	8,259
7	घुळें	5,867	98	77	65	..	6,107
8	जळगाव	5,527	71	459	57	..	6,114
9	अहमदनगर	10,065	690	101	34	..	10,890
10	पुणे	7,934	253	304	79	..	8,570
11	सातारा	4,823	211	77	59	..	5,170
12	सांगली	4,823	304	38	77	..	5,242
13	सोलापूर	10,971	203	86	51	..	11,311
14	कोल्हापूर	2,433	500	29	72	..	3,034
15	औरंगाबाद	10,172	203	61	82	..	10,518
16	जालना	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	..	N.A.S.
17	परभणी	7,553	60	79	55	3	7,750
18	बीड	6,607	64	22	90	..	6,783
19	नांदेड	4,887	50	47	181	..	5,165
20	उस्मानाबाद	10,271	171	44	183	..	10,669
21	लातूर	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.
22	बुलढाणा	4,511	17	49	45	..	4,622
23	अकोला	4,479	5	41	29	1	4,555
24	अमरावती	3,292	2	155	67	..	3,516
25	यवतमाळ	4,235	14	32	40	..	4,321
26	वर्धा	2,149	1	57	16	..	2,223
27	नागपूर	3,620	2	232	316	1	4,171
28	भंडारा	4,118	6	52	55	1	4,232
29	चंद्रपूर	5,999	1	18	131	12	6,161
30	गडचिरोली	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.
	महाराष्ट्र राज्य	1,37,957	3,190	2,642	1,875	18	1,45,682

टोप.—(१) आकडे बर्याच आहेत.

(२) N.A.S.—बरेच उपलब्ध नाही.

आधार.—पीक व पिके अहवाल, कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

AGRICULTURE

TABLE No. 11.3 (4.3)

Area under major groups of crops in each district

(1980-81)

(संभार हेक्टरात)
(in '00 hectares)

एकूण गटिताची धान्ये Total oil seeds	तंतू पिके Fibre crops	औषधी द्रव्ये व मादक पदार्थ Drugs and narcotics	वैरणाची पिके Fodder crops	संकीर्ण अन्नधान्येतर पिके Miscellaneous non-food crops	एकूण अन्नधान्येतर पिके Total non- food crops	एकूण पिकांखालील क्षेत्र Total area under crops	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
2	..	..	51	..	53	65	Greater Bombay
35	5	..	828	..	868	2,840	Thane
20	1	..	313	..	334	2,203	Raigad
127	..	1	866	7	1,001	3,447	Ratnagiri
N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Sindhudurg
744	64	1	875	..	1,685	9,944	Nashik
1,033	614	4	36	..	1,687	7,794	Dhule
777	2,133	..	41	..	2,951	9,065	Jalgaon
821	184	1	809	..	1,819	12,709	Ahmednagar
719	63	1	1,646	4	2,434	11,004	Pune
682	75	1	670	..	1,428	6,598	Satara
526	36	57	715	..	1,334	5,576	Sangli
962	195	3	186	..	1,346	12,657	Solapur
516	7	55	844	..	1,422	4,456	Kolhapur
1,553	1,534	1	10	..	3,098	13,616	Aurangabad
N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Jalna
1,286	2,544	..	2	..	3,832	11,582	Parbhani
1,118	335	2	..	6	1,461	8,244	Beed
411	2,108	..	18	..	2,537	7,702	Nanded
1,759	391	2	178	2	2,332	13,001	Osmanabad
N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Latur
828	2,260	..	2	..	13,090	7,712	Buldana
422	3,391	1	3	1	3,818	8,373	Akola
452	3,511	1	1	..	3,965	7,481	Amravati
397	3,586	..	..	..	3,983	8,304	Yavatmal
254	1,919	..	1	..	2,174	4,397	Wardha
621	805	1	1	1	1,429	5,600	Nagpur
399	8	..	1	..	408	4,640	Bhandara
789	381	..	7	..	1,177	7,338	Chandrapur
N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Gadchiroli
17,253	26,150	132	8,104	21	51,666	1,97,348	Maharashtra State

Figures are provisional.

Not available separately.

Source: Season and crops report Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

11. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11.4 (4-7)

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्रांचे निवेदन
Index number of area of principal agricultural commodities in Maharashtra State

(पायाभूत काळ : १९६७-७० त्रैवारिक=१००)
(Base : 1967-70 Triennium=100)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वस्तू (2)	1960-61 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1981-82 (8)	1982-83 (9)	1983-84 (10)	1984-85 (11)	1985-86 (12)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये—												FOODGRAINS :-
(a) तृणधान्ये—												Cereals—
(1)	तांदूळ	97.7	99.3	101.6	106.4	113.0	113.9	111.7	114.3	114.2	115.8	Rice
(2)	गहू	108.6	99.8	97.3	140.1	129.3	135.1	122.5	141.7	118.4	105.6	Wheat
(3)	खरीप ज्वारी	100.9	103.1	100.5	108.9	118.7	120.7	113.7	116.9	113.7	114.1	Kharif-Jowar
(4)	रब्बी ज्वारी	114.1	105.5	96.7	101.2	105.1	107.8	115.3	109.6	112.7	114.4	Rabi-Jowar
(5)	एकूण ज्वारी	108.4	104.4	98.3	104.6	111.0	113.4	114.6	112.8	113.1	114.2	Total Jowar
(6)	बाजरी	79.3	88.7	98.9	87.7	82.9	84.6	67.4	87.9	85.4	82.6	Bajri
(7)	बाली	113.3	76.7	186.7	293.4	296.7	286.8	286.8	323.1	270.4	306.6	Barley
(8)	मका	60.6	95.5	103.2	135.5	164.9	167.9	174.2	219.5	192.5	174.0	Maize
(9)	नाचणी	108.2	108.9	89.6	99.0	104.3	106.0	106.3	107.4	107.1	104.4	Ragi
(10)	कोद्रा	119.8	102.9	71.4	74.9	85.6	81.0	70.9	97.3	82.3	76.2	Kodra
(11)	इतर तृणधान्ये	104.1	94.2	87.3	100.0	100.3	98.4	87.5	98.7	76.8	86.7	Other cereals
	एकूण—तृणधान्ये	101.1	100.2	98.4	104.2	107.1	109.3	105.1	110.5	107.8	107.1	Total—Cereals
(b) कडधान्ये—												Pulses—
(1)	हरभरा	115.3	89.6	89.0	128.0	123.1	132.3	125.3	141.9	146.1	153.1	Gram
(2)	तूर	86.1	91.6	101.8	109.7	114.7	114.6	110.5	118.7	123.1	122.8	Tur
(3)	इतर कडधान्ये	84.6	86.8	97.1	106.8	90.5	94.5	86.9	103.4	93.4	93.6	Other pulses
	एकूण—कडधान्ये	89.0	88.3	97.1	110.3	106.2	104.2	97.4	112.1	107.2	108.2	Total—Pulses
	एकूण—अन्नधान्ये	98.7	97.8	98.1	105.4	106.9	108.3	103.6	110.8	107.7	107.3	Total—Foodgrains
II अन्नधान्येतर—												NON-FOODGRAINS :-
(a) गळिताची धान्ये—												Oil-seeds—
(1)	भूईमूग	118.3	122.1	98.8	93.4	91.0	90.2	78.2	88.5	80.5	72.5	Groundnut
(2)	तोंड	78.9	77.7	76.2	93.3	117.9	109.7	122.2	126.2	136.0	139.9	Seasamum
(3)	मोहरी, राई आणि जवस	124.7	98.0	104.5	158.8	132.6	134.4	131.3	138.0	133.1	132.2	Rape, mustard and linseed,
(4)	एरंड	143.2	116.2	75.7	119.5	124.8	111.5	138.0	148.7	140.7	111.5	Castor-Seed
	एकूण—गळिताची धान्ये	114.3	112.8	96.7	103.2	100.8	99.4	91.9	100.9	95.7	90.2	Total—Oil-seeds

(b) तंतूपिके--												Fibres--	
(1) कापूस	..	..	91.1	99.0	100.3	84.1	97.2	98.8	96.8	97.9	97.9	100.4	Cotton
(2) अंबाडी	..	..	86.5	96.7	84.8	115.9	113.1	107.0	96.8	99.4	101.4	99.8	Mesta
एकूण—तंतूपिके	..	..	91.0	99.0	99.9	84.8	97.6	98.0	95.9	97.9	97.9	100.4	Total—Fibres
(c) संकीर्ण—												Miscellaneous—	
(1) ऊस	..	..	80.2	86.2	108.4	148.4	166.1	193.1	211.8	191.1	190.2	172.5	Sugarcane
(2) तंबाखू	..	..	209.1	109.1	95.9	92.0	98.6	99.4	101.1	83.7	58.8	82.0	Tobacco
(3) बटाटे	..	..	138.1	127.1	94.1	92.6	90.1	105.4	98.6	97.7	95.2	97.7	Potato
(4) मिरची	..	..	98.3	99.5	91.6	90.2	93.9	90.6	91.7	85.7	87.4	89.2	Chillies
एकूण—संकीर्ण	..	..	93.8	94.8	99.5	116.8	126.7	138.0	146.8	133.9	133.4	127.1	Total—Miscellaneous
एकूण—अन्नधान्येतर	..	..	97.9	102.6	99.0	92.6	100.7	102.1	99.2	97.1	100.0	99.5	Total—Non-foodgrains
सर्वंपिके	..	..	98.5	99.0	98.3	102.2	105.3	106.7	102.5	108.5	105.8	105.3	All commodities

जाघार.—कृषि बंधालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

11. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11.5 (4.8)

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक
Index number of production of principal crops Agricultural Commodities in Maharashtra State

(पायाभूत काळ: १९६७-७० त्रैवार्षिक=१००)
(Base: 1967-70 Triennium=100)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वस्तु (2)	भार Weights (3)	1960-61 (4)	1965-66 (5)	1970-71 (6)	1975-76 (7)	1980-81 (8)	1981-82 (9)	1982-83 (10)	1983-84 (11)	1984-85 (12)	1985-86 (13)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये—													FOODGRAINS :—
(a) तृणधान्ये—													Cereals—
(1)	तांदूळ	11.52	100.2	64.7	121.7	167.3	172.8	178.5	142.7	180.1	141.7	159.7	Rice
(2)	गहू	4.81	104.4	72.9	114.6	312.1	242.4	257.3	209.1	297.3	222.9	167.7	Wheat
(3)	खरीप ज्वारी	11.45	128.9	67.1	52.0	131.4	165.6	291.7	191.1	181.3	173.7	155.3	Kharif-jowar
(4)	रब्बी ज्वारी	9.67	141.0	80.1	46.7	85.2	111.6	112.8	96.9	110.3	128.0	88.6	Rabi-jowar
(5)	एकूण ज्वारी	21.12	134.4	73.0	49.6	110.3	140.9	155.7	148.1	148.9	152.8	124.8	Total-jowar
(6)	बाजरी	5.80	76.9	58.2	129.7	88.1	119.6	122.7	70.0	142.9	89.1	66.1	Bajri
(7)	बाली	0.01	94.1	82.4	141.2	192.4	396.2	379.2	322.6	447.1	333.9	390.5	Barley
(8)	मका	0.24	60.3	84.8	82.2	278.4	404.5	406.4	347.1	469.3	376.8	331.3	Maize
(9)	नाचणी	1.19	108.4	72.2	103.6	119.8	133.5	145.2	136.9	153.4	166.7	166.2	Ragi
(10)	कोद्रा	0.09	110.4	89.6	68.8	73.6	88.5	89.0	67.7	96.9	94.4	78.1	Kodra
(11)	इतर कडधान्ये	0.27	98.8	81.6	79.6	107.4	100.6	990.3	101.3	150.7	93.5	98.8	Other cereals
	एकूण तृणधान्ये	45.05	113.78	69.1	87.1	144.6	158.1	168.7	143.5	173.7	150.4	132.8	Total—Cereals
(b) कडधान्ये—													Pulses—
(1)	हरभरा	1.32	130.4	76.7	84.2	175.6	146.1	172.1	143.9	206.0	196.2	170.8	Gram
(2)	तूर	4.46	156.5	82.8	90.6	136.3	120.2	142.7	133.3	162.7	162.1	150.8	Tur
(3)	इतर कडधान्ये	4.66	90.6	77.5	74.9	135.8	75.3	102.0	97.6	131.0	100.2	125.9	Other pulses
	एकूण कडधान्ये	10.44	123.8	79.7	82.8	141.0	103.5	128.3	118.7	154.0	138.8	142.2	Total—Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	55.49	115.6	71.1	86.3	143.9	147.8	161.1	138.8	170.0	148.2	134.6	Total—Foodgrains
II अन्नधान्येतर—													NON-FOODGRAINS:—
(a) गळिताची धान्ये—													Oil-seeds—
(1)	भूईमूग	9.25	127.4	75.3	93.4	110.3	97.2	100.3	87.7	131.6	112.3	74.6	Groundnut
(2)	तीळ	0.70	89.3	85.5	56.2	99.2	113.7	100.4	147.2	161.0	164.2	157.6	Seasamum
(3)	मोहरी, राई आणि जवस	0.58	163.9	100.3	94.4	177.5	158.3	175.4	160.3	198.5	187.5	163.9	Rape, mustard and linseed.
(4)	एरंड	0.01	150.0	83.3	100.0	200.0	233.3	166.7	366.7	433.3	350.0	250.0	Castor-Seed
	एकूण गळिताची धान्ये	10.45	126.9	77.4	91.0	113.3	101.8	104.5	95.9	137.5	120.1	85.2	Total—Oil-seeds

(b) तंतूपिके—

(1) कापूस	8.43	122.7	77.1	35.5	57.2	93.1	107.5	119.3	59.7	107.6	146.0
(2) अंबाडी	0.03	187.2	97.0	46.4	115.8	110.9	105.9	95.5	97.8	79.4	88.2
एकूण तंतूपिके	8.46	122.8	77.2	35.5	57.4	93.1	107.4	119.2	59.8	107.5	145.7

Fibres—

Cotton
Mesta

Total—Fibres

(c) संकीर्ण—

(1) ऊस	21.64	81.4	78.8	115.5	156.2	182.6	220.8	234.1	199.7	197.8	179.1
(2) तंबाखू	0.18	256.2	133.3	108.3	102.1	141.7	152.1	147.9	164.6	102.1	160.4
(3) बटाटे	0.35	150.0	129.3	99.4	133.7	101.8	147.7	121.4	120.6	122.7	122.2
(4) मिरची	3.34	98.8	93.8	69.6	89.6	85.4	82.7	79.6	77.3	77.8	79.1

Miscellaneous—

Sugarcane
Tobacco
Potato
Chillies

Total—Miscellaneous

एकूण संकीर्ण पिके

25.51 85.9 81.8 109.2 146.8 168.4 201.2 211.7 182.4 180.4 165.1

एकूण अन्नधान्येतर

44.51 102.6 79.9 90.9 121.9 138.3 160.5 166.7 148.4 152.3 142.5

Total—Non-foodgrains

सर्व पिके

100.00 109.8 75.0 88.3 134.1 143.6 160.8 151.2 160.4 150.0 138.1

All commodities

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

11. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-6 (4-9)

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनाचे निवेष्टांक
Index number of average yield of principal crops Agricultural Commodities in Maharashtra State

(पायाभूत काळ: १९६७-७० त्रैवार्षिक=१००)
(Base: 1967-70 Triennium=100)

क्रमांक Serial No.	वस्तू (2)	1960-61 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1981-82 (8)	1982-83 (9)	1983-84 (10)	1984-85 (11)	1985-86 (12)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये—												FOODGRAINS:—
(a) तृणधान्ये—												Cereals—
(1)	तांदूळ	102.6	65.2	119.8	157.2	152.9	156.5	127.7	157.5	124.1	137.9	Rice
(2)	गहू	96.0	73.0	117.8	222.8	187.5	190.4	170.6	209.7	188.2	158.8	Wheat
(3)	खरीप ज्वारी	127.8	65.1	51.7	120.7	139.5	158.8	168.0	155.1	152.8	136.1	Kharif jowar
(4)	रब्बी ज्वारी	123.6	75.9	48.3	84.2	105.2	104.7	84.0	100.6	113.5	77.4	Rabi jowar
(5)	एकूण ज्वारी	124.0	69.9	50.5	105.4	126.9	137.2	129.2	132.0	135.1	109.3	Total - jowar
(6)	बाजरी	97.0	65.6	131.1	100.4	144.2	144.8	103.9	162.5	104.3	80.0	Bajari
(7)	बाली	83.1	107.4	75.6	65.6	133.5	132.2	112.5	138.4	123.5	127.3	Barley
(8)	मका	99.5	88.8	79.6	205.5	245.3	242.1	199.2	213.9	195.7	190.4	Maize
(9)	नाचणी	100.2	66.3	115.6	121.0	128.0	136.9	128.7	142.8	155.7	159.2	Ragi
(10)	कोद्रा	92.2	87.1	96.4	98.3	103.4	109.8	95.5	99.5	114.6	102.5	Kodra
(11)	इतर तृणधान्ये	94.9	86.6	91.2	107.4	100.3	101.0	115.7	152.8	121.7	113.9	Other cereals
	एकूण तृणधान्ये	111.8	68.7	88.2	135.7	143.9	150.5	132.2	153.2	136.2	121.3	Total cereals
(b) कडधान्ये—												Pulses—
(1)	हरभरा	113.1	85.6	94.6	137.2	118.7	130.1	114.8	145.2	134.3	111.6	Gram
(2)	तूर	181.8	90.4	89.0	124.2	101.8	124.6	120.6	137.0	131.7	122.7	Tur
(3)	इतर कडधान्ये	107.1	89.3	77.1	127.2	75.7	107.9	112.3	126.7	107.3	134.6	Other pulses
	एकूण कडधान्ये	139.0	89.3	84.4	127.3	94.9	118.9	116.6	134.1	123.1	125.2	Total Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	116.4	72.2	87.5	134.1	134.7	144.7	129.4	149.6	133.7	122.1	Total foodgrains
II अन्नधान्येतर पिके—												NON-FOODGRAINS:—
(a) गळिताची धान्ये—												Oil-seeds—
(1)	भुईमूग	107.7	61.7	94.5	118.1	106.9	111.2	112.1	148.6	139.4	102.9	Groundnut
(2)	तीळ	113.2	110.0	73.8	106.3	96.5	91.5	120.4	127.6	120.7	112.6	Seasamum
(3)	मोहरी, राई आणि जवस	131.4	102.3	90.3	111.8	119.4	130.6	122.1	143.9	141.2	123.9	Rape, Mustard and linseed
(4)	एरंड	104.7	71.7	132.1	167.4	187.0	149.5	265.6	291.5	248.8	224.2	Castor Seed
	एकूण गळिताची धान्ये	109.4	65.7	93.2	116.8	107.1	111.2	113.9	146.5	137.8	106.1	Total oil-seeds

(b) तंतु पिके—													
(1) कापूस	..	..	134.7	77.9	35.4	68.0	95.7	108.8	123.2	61.0	109.9	145.4	Fibres—
(2) अंबाडी	..	..	158.6	100.3	54.7	99.9	98.1	99.0	98.7	98.4	78.3	88.4	Cotton
													Mesta
एकूण तंतु पिके	..	..	134.8	78.0	35.5	68.2	95.7	108.7	123.1	61.1	109.8	145.2	Total fibres
(c) संकीर्ण—													Miscellaneous—
(1) ऊस	..	..	101.5	91.4	106.6	105.2	100.9	114.3	104.2	104.5	104.0	103.9	Sugarcane
(2) तंबाखू	..	..	122.5	122.2	112.9	110.0	143.7	152.9	146.3	196.6	173.5	195.5	Tobacco
(3) बटाटे	..	..	108.6	69.5	105.6	144.4	113.0	140.1	123.2	123.4	128.9	125.1	Potato
(4) मिरची	..	..	100.5	94.3	75.9	99.3	90.9	91.3	86.8	90.2	89.0	88.7	Chillies
एकूण संकीर्ण पिके	..	..	101.9	92.3	103.2	105.1	108.6	113.1	103.4	104.0	103.4	103.3	Total miscellaneous
एकूण अन्नघाल्येतर	..	..	110.3	81.9	88.4	102.4	106.5	112.3	107.3	105.0	109.3	109.9	Total non-foodgrains
सर्व पिके	..	..	113.8	76.5	87.9	119.2	120.9	128.2	117.7	127.3	121.5	116.1	All commodities

भाषार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

11. शेती/AGRICULTURE

तपता क्रमांक/TABLE No. 11-7 (4-10)

जिल्हावार बांध बंदिस्ती केलेली जमीन/Area banded in each District

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)
(Area in thousand hectares)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पहिली योजना During First Plan period	दुसरी योजना During Second Plan period	तिसरी योजना During Third Plan period	वार्षिक योजना During Annual Plan 1966-67 to 1968-69	चौथी योजना During Fourth Plan 1969-70 to 1973-74	पाचवी योजना During Fifth plan period 1974-75 to 1978-79	सहावी योजना During Sixth plan period 1979-80 to 1983-84	1984-85	1985-86	District (2)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay.	
2	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane	
3	रायगड	..	*	..	..	..	..	..	..	..	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	*	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	13	46	188	88	130	14	4	*	Nashik	
7	धुळे	..	11	104	137	83	93	42	25	3	Dhule	
8	जळगाव	..	15	30	126	115	149	33	20	2	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	27	111	188	107	102	26	25	3	Ahmednagar	
10	पुणे	..	44	60	159	92	66	12	10	1	Pune	
11	सातारा	..	2	11	58	45	68	6	6	1	Satara	
12	सांगली	..	12	41	96	68	101	17	6	2	Sangli	
13	सोलापूर	..	61	48	253	147	163	49	28	3	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	*	*	9	10	14	1	*	..	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Aurangabad	
16	जालना	..	1	9	109	139	415	23	26	4	Jalna	
17	परभणी	..	..	1	29	79	216	49	18	3	Parbhani	
18	बीड	..	2	10	74	87	271	42	63	8	Beed	
19	नांदेड	..	*	*	30	63	114	68	51	5	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	7	16	119	180	403	79	51	6	Osmanabad	
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	14	6	Latur	
22	बुलढाणा	..	..	2	79	88	111	85	66	6	Buldana	
23	अकोला	..	..	10	57	87	105	75	48	7	Akola	
24	अमरावती	..	..	10	46	51	89	37	40	6	Amravati	
25	यवतमाळ	..	..	15	87	91	95	76	61	9	Yavatmal	
26	वर्धा	..	..	2	30	33	25	40	30	3	Wardha	
27	नागपूर	..	..	1	34	49	39	41	20	2	Nagpur	
28	भंडारा	..	..	..	*	*	..	..	..	..	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	..	..	9	15	23	8	2	*	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	..	195	527	1,917	1,717	2,793	823	670	85	73	Maharashtra State

आकडे अस्थायी आहेत/Figures are provisional

*५०० हेक्टराहून कमी. Less than 500 hectares.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे. Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11.8

अनुक्रमांक	जिल्हा	गाडघा	नांगर		पाभरी		मळशी यंत्र		कडवा कापण्याची यंत्रे	
			लाकडी	लोखंडी	स्थानिक	सुधारित	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने चालणारी	शक्तीवर चालणारी	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने चालणारी	शक्तीवर चालणारी
Serial No.		Carts	Wooden	Iron	Local	Improved	Bullock or manually operated	Power operated	Bullock or manually operated	Power operated
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बुध्दमूर्खई	3	4	1						
2	ठाणे	37,449	1,17,110	1,146	434	45	12	6	7	7
3	रायगड	19,385	78,770	55	32		745	59	4	2
4	रत्नागिरी	2,059	1,63,843	202		1	16	2	58	
5	सिधुदुर्ग	1,902	1,00,476	83	67	90	3	1	1	
6	नाशिक	70,985	1,54,010	57,441	68,568	3,970	1,282	821	750	158
7	मुंबई	68,955	1,10,306	23,016	71,430	2,741	816	558	442	163
8	जळगाव	90,884	56,399	34,414	82,382	5,000	960	1,314	786	139
9	अहमदनगर	79,326	28,793	70,905	83,972	6,965	1,493	1,326	2,174	393
10	पुणे	54,685	76,835	47,225	68,484	3,880	551	339	1,293	189
11	सातारा	39,265	41,666	35,817	60,541	4,773	3,022	201	565	71
12	सांगली	42,024	22,603	36,286	44,846	2,985	6,975	166	1,006	72
13	सोलापूर	54,489	16,128	43,992	61,868	3,593	851	792	1,865	167
14	कोल्हापूर	50,679	96,249	17,289	31,025	2,458	2,693	341	304	41
15	औरंगाबाद	50,012	21,060	30,795	66,036	3,695	434	227	255	52
16	जालना	35,238	5,557	22,252	37,171	2,871	134	202	126	16
17	परभणी	63,270	58,136	20,818	61,760	2,904	159	324	830	39
18	बीड	53,914	4,228	32,099	66,782	1,834	124	223	303	18
19	नांदेड	53,558	90,636	4,501	79,140	1,673	108	186	4,531	12
20	उस्मानाबाद	28,278	6,439	19,371	40,715	3,467	216	286	314	141
21	लातूर	26,647	28,946	17,114	48,269	3,550	186	156	126	32
22	बुलढाणा	51,773	7,081	39,881	58,686	4,051	1,279	951	164	128
23	अकोला	54,105	25,507	33,771	52,786	7,189	1,023	751	201	204
24	अमरावती	54,399	39,664	21,061	38,189	5,657	633	1,367	110	262
25	यवतमाळ	66,985	99,466	20,550	59,795	2,501	759	450	319	63
26	वर्धा	38,137	35,333	9,606	26,369	1,309	131	484	70	53
27	नागपूर	69,812	71,741	4,663	50,680	1,713	270	596	76	107
28	भंडारा	98,645	1,57,220	7,694	17,485	790	10,029	99	13	12
29	चंद्रपूर	87,729	1,22,626	5,098	49,738	1,668	3,029	31	56	6
30	गडचिरोली	49,159	90,168	2,776	9,706	57	111	2		
महाराष्ट्र राज्य		14,93,751	19,27,000	6,59,922	13,36,956	81,430	38,044	12,261	16,749	2,547

AGRICULTURE

TABLE No. 11-8 (4.11)

Agricultural Machinery and Implements
(1982)

उसाचे चरक Sugarcane crushers		सिंचनासाठी विद्युत पंप Electric pumps for irrigation			सिंचन व कृषि कामाकरिता वापरलेली तेल इंजिने व पंप Oil engines with pump for irrigation and agricultural purposes	पर्सियन चाक Parsian wheels	फवारणी यंत्रे Sprayers and dusters	ट्रॅक्टर्स Tractors	दुचाकी ट्रॅक्टर्स किंवा शक्तीवर चालणारी मशागत यंत्रे Two wheeler tractors or power tillers	घाणी Ghanis	District
शक्तीने चालणारे Worked by power	बैलाच्या सहाय्याने चालणारे Worked by bullocks	पाच अश्वशक्ती पर्यंत Up to 5 H.P.	सहा आणि अधिक अश्वशक्तीचे 6 and above H.P.	एकूण Total							
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
75	8	2,585	241	2,826	468	118	826	110	46	2	Thane
33	2	2,207	85	2,292	190	417	377	14	64	5	Raigad
11	7	685	72	757	190	222	333	5		14	Ratnagiri
16	8	1,089	43	1,132	321	248	614	9	4	1	Sindhudurg
76	53	33,045	1,627	34,672	6,846	17	10,812	3,299	58	25	Nashik
44	32	14,983	929	15,912	5,904	1	4,725	1,248	23	2	Dhule
78	15	20,295	7,982	28,277	3,975	14	11,787	2,007	30	36	Jalgaon
100	53	57,560	3,210	60,770	16,123	33	8,961	3,168	76	61	Ahmednagar
812	49	21,346	1,890	23,236	13,858	..	6,111	1,038	35	36	Pune
423	34	16,101	1,488	17,589	9,204	12	3,274	948	12	32	Satara
303	35	17,121	2,418	19,539	7,636	55	2,846	1,135	29	23	Sangli
1,156	67	31,288	2,859	34,157	20,583	5	5,676	698	16	43	Solapur
1,322	15	11,099	3,890	14,989	13,225	24	1,884	2,327	57	51	Kolhapur
301	1,001	20,452	604	21,056	3,122	2	13,087	733	39	113	Aurangabad
425	29	7,166	411	7,577	3,657	9	6,117	375	60	331	Jalna
205	137	10,660	502	11,162	2,924	22	20,227	324	10	210	Parbhani
144	71	11,979	624	12,603	2,608	..	3,118	251	2	80	Beed
207	70	10,846	820	11,666	591	12	13,504	174	..	3	Nanded
596	118	11,435	614	12,049	4,858	41	1,886	238	3	58	Osmanabad
488	98	10,672	882	11,554	3,386	5	3,292	245	17	44	Latur
182	77	17,381	400	17,781	3,866	14	22,612	859	27	58	Buldana
103	23	12,004	182	12,186	2,698	4	16,642	672	..	25	Akola
41	38	27,433	207	27,640	1,634	1	18,287	632	10	11	Amravati
21	20	11,139	364	11,503	2,300	13	29,277	192	4	18	Yavatmal
7	11	10,376	102	10,478	1,437	8	20,426	58	2	16	Wardha
18	13	17,808	246	18,054	2,536	6	9,872	77	4	131	Nagpur
34	356	4,527	102	4,629	2,425	10	2,955	378	55	59	Bhandara
7	149	2,058	89	2,147	1,887	33	5,043	135	15	40	Chandrapur
..	15	388	10	398	744	..	606	104	6	6	Gadchiroli
7,228	2,604	4,15,728	32,903	4,48,631	1,39,196	1,346	2,45,177	21,453	704	1,534	Maharashtra State

Source- Live stock census, 1982.

11. शेती/AGRICULTURE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 11.9 (4-12)

वहिलीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र

No. of operational holdings and area operated

(1980-81)

(आकडे शंभरात)
(Figures in hundred)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वैयक्तिक खाती Individual Holdings		संयुक्त खाती Joint Holdings		†एकूण खाती All Holdings		District
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	वृहन्मुंबई	11	7	*	*	11	7	Greater Bombay
2	ठाणे	1,656	3,670	160	508	1,818	4,201	Thane
3	रायगड	1,998	3,301	172	389	2,172	3,701	Raigad
4	रत्नागिरी	2,763	7,347	36	175	2,804	7,542	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,762	3,869	15	144	1,780	4,017	Sindudurg
6	नाशिक	2,686	9,600	216	861	2,905	10,509	Nashik
7	धुळे	1,866	6,812	199	771	2,070	7,623	Dhule
8	जळगाव	2,425	7,767	325	925	2,757	8,726	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,718	12,246	97	305	3,817	12,634	Ahmadnagar
10	पुणे	3,540	10,472	208	877	3,652	11,419	Pune
11	सातारा	3,827	7,517	52	126	3,883	7,734	Satara
12	सांगली	2,781	6,950	57	214	2,840	7,203	Sangli
13	सोलापूर	2,365	10,717	318	1,685	2,687	12,442	Solapur
14	कोल्हापूर	3,215	4,690	157	329	3,389	5,227	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2,058	7,579	12	70	2,051	7,661	Aurangabad
16	जालना	1,696	70.48	1	7	1,699	7,063	Jalna
17	परभणी	2,407	9,078	37	1	2,446	9,292	Parbhani
18	बीड	2,612	9,456	21	110	2,638	9,600	Beed
19	नांदेड	2,295	7,701	38	170	2,333	7,880	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,313	6,084	88	500	1,403	6,603	Osmanabad
21	लातूर	1,472	6,462	40	190	1,514	6,665	Latur
22	बुलढाणा	2,268	7,190	83	301	2,357	7,523	Buldana
23	अकोला	2,313	7,849	130	558	2,451	8,464	Akola
24	अमरावती	2,345	6,905	227	768	2,588	7,742	Amravati
25	यवतमाळ	2,261	9,287	48	251	2,311	9,558	Yavatmal
26	वर्धा	1,096	4,012	118	477	1,220	4,527	Wardha
27	नागपूर	1,715	6,033	98	346	1,819	6,412	Nagpur
28	भंडारा	2,027	3,265	558	1,016	2,588	4,290	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,545	4,554	210	670	1,756	5,243	Chandrapur
30	गडचिरोली	771	1,767	107	333	879	2,103	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		64,687	1,99,235	3,828	13,072	68,625	2,13,616	Maharashtra State.

टीप.—(१) †संख्याच्या खात्याचाही समावेश आहे.

(२) *५०० पेक्षा कमी.

(३) आकडे पूर्णांकित केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—(1) †Includes institutional holdings also.

(2) *Less than 500.

(3) Details do not add up to the total due to rounding.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

11. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-10 (4-13)

वहिलीच्या खात्यांच्या आकार वर्गाप्रमाणे खात्यांची संख्या व त्यांचे एकूण क्षेत्र
Number of operational holdings and area operated by size class of operational holdings

(1980-81)

(आकडे शंभरात)
(Figures in hundred)

अनुक्रमांक Serial No.	आकार वर्ग (हेक्टर) Size class (Hectare)	वैयक्तिक खाती Individual holdings		संयुक्त खाती Joint holdings		एकूण खाती All holdings	
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	पेक्षा कमी Below—0.5 ..	9,270	2,474	625	151	9,914	2,630
2	0.5-1.0 ..	8,850	6,726	484	370	9,345	7,103
3	1.0-2.0 ..	14,608	22,193	787	1,124	15,409	23,337
4	2.0-3.0 ..	9,752	24,079	513	1,259	10,275	25,363
5	3.0-4.0 ..	6,221	21,567	355	1,223	6,583	22,815
6	4.0-5.0 ..	4,341	19,404	253	1,123	4,601	20,556
7	5.0-10.0 ..	8,736	59,915	563	3,891	9,317	63,937
8	10.0-20.0 ..	2,599	34,291	210	2,780	2,819	37,213
9	20.0-30.0 ..	248	5,725	30	708	282	6,525
10	30.0-40.0 ..	39	1,313	7	253	48	1,616
11	40.0-50.0 ..	10	463	2	106	14	615
12	50.0 and above	12	1,086	4	297	19	1,907
	एकूण/Total ..	64,686	1,99,237	3,832	13,284	68,625	2,13,616

टीप.—आकडे पूर्णांकित. केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Details do not add up to the totals, due to rounding.

आस्त्र.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. जलसिंचन

IRRIGATION

१२.१ विविध साधनानुसार भिजलेले क्षेत्र, पीकवार सिंचना-
खालील क्षेत्र व बागायती विहिरींची संख्या या बाबत माहिती
या विभागात दिली आहे.

12.1 Data on irrigated area according to various
sources, cropwise irrigated area and irrigation wells
are presented in the tables in this section.

12. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-1 (4.4)

सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र
Area irrigated by different sources of irrigation
(1980-81)

(संभर हेक्टरात)
(in 100 Hectares)

श्रुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्र Net area irrigated by			सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र Total gross area of crops irrigated	District	
		पृष्ठभागीय सिंचन Surface irrigation	विहिरीद्वारा सिंचन Well irrigation	सिंचनाखालील एकूण निव्वळ क्षेत्र Total net area irrigated			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	9	9	9	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	51	10	61	Thane
3	रायगड	..	..	11	14	25	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	76	27	103	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	251	719	970	Nashik
7	धुळे	..	..	187	498	685	Dhule
8	जळगांव	..	..	115	886	1,001	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	642	1,271	1,913	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	905	812	1,717	Pune
11	सातारा	..	..	464	555	1,019	Satara
12	सांगली	..	..	188	500	1,688	Sangli
13	सोलापूर	..	..	370	833	1,203	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	440	185	625	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	259	901	1,160	Aurangabad
16	जालना	..	..	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Jalna
17	परभणी	..	..	229	395	624	Parbhani
18	बीड	..	..	210	721	931	Beed
19	नांदेड	..	..	237	149	386	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	231	617	848	Osmanabad
21	लातूर	..	..	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Latur
22	बुलढाणा	..	..	36	252	288	Buldana
23	अकोला	..	..	38	170	208	Akola
24	अमरावती	..	..	11	184	195	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	89	145	234	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	20	161	181	Wardha
27	नागपूर	..	..	118	247	435	Nagpur
28	भंडारा	..	..	1,340	85	1,425	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	1,186	36	1,222	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	7,774	10,382	18,156	Maharashtra State
	(1981-82)*	..	..	8,710	11,540	20,250	26,860

*अस्थायी/Provisional.

N.A.S.—वेगळी माहिती उपलब्ध नाही./Not available separately.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (4.5)

---

12. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-2 (4.5)

विविध पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/Area irrigated under different crops
(1981-82)

(बांभर हेक्टरात)
(in 100 hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तांदुळ Rice	गहू Wheat	ज्वारी Jowar	बाजरी Bajri	हरभरा Gram	ऊस Sugar- cane	कापूस Cotton	भुईमूग Ground- nut	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहस्पती	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	8	..	..	..	..	1	..	1	Thane
3	रायगड	58	..	..	..	..	..	..	1	Raigad
4	रत्नागिरी	20	..	..	..	..	5	..	1	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	50	..	..	..	..	..	..	14	Sindhudurg
6	नाशिक	56	565	77	138	80	243	14	106	Nashik
7	धुळे	34	448	22	..	41	102	80	158	Dhule
8	जळगांव	77	446	21	..	67	94	84	271	Jalgaon
9	अहमदनगर	22	598	801	163	123	848	55	238	Ahmadnagar
10	पुणे	51	332	669	124	85	346	63	135	Pune
11	सातारा	98	179	453	75	42	251	79	56	Satara
12	सांगली	64	168	208	43	49	312	15	34	Sangli
13	सोलापूर	17	302	434	21	57	243	311	235	Solapur
14	कोल्हापूर	56	87	15	..	7	584	..	8	Kolhapur
15	औरंगाबाद	20	300	300	2	165	155	540	191	Aurangabad
16	जालना	..	220	..	..	..	55	N.A.S.	49	Jalna
17	परभणी	36	345	63	..	23	52	49	95	Parbhani
18	बीड	27	192	308	5	59	78	46	107	Beed
19	नांदेड	93	162	..	..	7	78	16	59	Nanded
20	उस्मानाबाद	45	245	526	..	113	168	..	191	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	4	228	..	..	35	12	106	64	Buldana
23	अकोला	2	193	..	..	6	4	7	30	Akola
24	अमरावती	3	214	..	..	36	3	46	56	Amravati
25	यवतमाळ	2	151	..	..	5	14	52	32	Yavatmal

26	वर्धा	..	..	..	..	..	348	..	..	4	2	23	21	Wardha	
27	नागपूर	..	..	..	..	..	212	..	..	30	2	5	35	Nagpur	
28	भंडारा	..	..	..	..	..	1,729	..	..	..	10	..	1	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	1,301	..	..	..	1	..	3	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli	
<hr/>															
महाराष्ट्र राज्य		..	..	..	..	..	4,085	6,122	3,885	571	1,042	3,663	1,411	2,523	Maharashtra State

N.A. उपलब्ध नाही/Not available.

N.A.S. वेगळी उपलब्ध नाही/Not available separately.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे. Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	खरीप तांदूळ		उन्हाळी तांदूळ		बाजरी		खरीप ज्वारी		गहू		
		Kharif Rice		Summer Rice		Bajri		Kharif Jowar		Wheat		
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
2	ठाणे	..	..	8	9	..	..	..	..	..	..	
3	रायगड	..	..	73	74	..	..	..	..	..	..	
4	रत्नागिरी	..	..	21	33	..	..	..	..	..	..	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	53	46	..	..	..	..	..	..	
6	नाशिक	..	70	73	..	..	123	110	24	27	428	464
7	धुळे	..	30	30	..	..	..	..	..	..	408	492
8	जळगाव	..	64	56	..	..	..	..	..	..	364	468
9	अहमदनगर	..	14	14	..	..	105	143	52	68	526	686
10	पुणे	..	33	36	..	..	54	68	33	40	300	337
11	सोलापूर	..	12	11	3	3	13	14	24	25	266	337
12	सातारा	..	85	86	..	..	75	96	51	81	173	178
13	सांगली	..	52	54	..	..	48	57	41	63	148	138
14	कोल्हापूर	..	48	48	5	7	..	..	..	..	85	103
15	औरंगाबाद	..	16	13	..	..	2	3	7	5	280	383
16	जालना	..	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	200	250
17	परभणी	..	36	27	..	..	..	..	2	2	335	412
18	बीड	..	24	24	..	..	4	4	7	6	185	211
19	नांदेड	..	92	98	..	..	..	..	..	..	161	206
20	उस्मानाबाद	..	35	33	..	..	..	..	10	13	216	339
21	लातूर	..	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS
22	बुलढाणा	..	4	3	..	..	..	..	..	..	125	234
23	अकोला	..	2	2	..	..	..	..	..	..	178	175
24	अमरावती	..	4	3	..	..	..	..	..	..	186	211
25	यवतमाळ	..	3	2	..	..	..	..	..	..	134	134
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	331	339
27	नागपूर	..	168	181	..	..	..	..	..	..	253	294
28	भंडारा	..	1,511	1,350	109	161	..	..	..	..	57	59
29	चंद्रपूर	..	1,252	847	35	19	..	..	..	..	45	44
30	गडचिरोली	..	..	342	29	30	..	..	..	..	..	8
	महाराष्ट्र राज्य	..	3,555	3,333	336	382	424	495	251	330	5,384	6,502

IRRIGATION

TABLE No. 12.2 (4.5)

Area Irrigated under different crops (1982-83 and 1983-84)

(क्षेत्र १०० हेक्टरत)
(In 100 hectares)

रबी ज्वारी Rabi Jawar		हरपरा Gram		खरीप भूईमूग Kharif Groundnut		उन्हाळी भूईमूग Summer Groundnut		ऊस Sugarcane		कापूस Cotton		District
A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
..	..	..	..	..	..	1	3	..	..	..	..	Thane
..	..	..	..	..	..	1	2	..	..	..	..	Raigad
..	..	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	19	19	..	..	..	..	Sindhudurg
61	62	86	89	21	19	38	68	226	269	12	11	Nasik
23	19	45	51	..	..	155	197	115	111	99	54	Dhule
21	23	55	74	..	..	114	354	110	111	54	53	Jalgaon
855	900	108	127	58	52	57	132	795	750	23	14	Ahmadnagar
576	552	81	84	68	78	43	62	352	345	26	16	Pune
382	448	55	69	78	76	127	220	293	302	96	98	Solapur
366	309	42	35	10	14	33	35	267	265	74	40	Satara
118	123	47	55	8	6	7	12	339	287	15	11	Sangli
..	..	5	5	..	..	2	8	605	564	..	..	Kolhapur
247	254	151	198	..	..	12	18	189	142	446	442	Aurangabad
NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	51	21	72	52	NAS	NAS	Jalna
39	32	19	22	11	9	37	199	63	49	42	32	Parbhani
260	302	48	58	14	12	22	59	103	77	44	34	Beed
..	..	6	8	..	..	62	177	102	76	16	16	Nanded
473	505	113	132	9	6	9	76	206	79	..	..	Osmanabad
NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	6	33	..	62	NAS	NAS	Latur
..	..	25	37	..	..	15	40	15	13	75	56	Buldhana
..	..	6	6	..	..	32	47	5	3	7	6	Akola
..	..	35	35	..	..	17	31	4	4	46	45	Amravati
..	..	5	9	..	..	78	106	20	17	74	70	Yavatmal
..	..	2	2	..	..	15	35	2	2	30	37	Wardha
..	..	33	35	..	..	26	11	2	2	8	3	Nagpur
..	..	..	..	..	..	2	4	10	10	..	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	2	3	1	1	..	..	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	1	1	..	..	..	..	Gadchiroli
3,424	3,331	967	1,131	277	272	985	1,974	3,896	3,593	1,187	1,038	Maharashtra State

A=1982-83, B=1983-84

NAS=Not Available Separately

Source.—Directorate of Agriculture, Maharashtra State, Pune.

अनुक्रमांक	जिल्हा	तांदूळ (खरीप) Rice (Kharif)		तांदूळ (उन्हाळी) Rice Summer		गहू Wheat		ज्वारी (खरीप) Jowar (Kharif)		ज्वारी (रब्बी) Jowar (Rabi)		
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
2	ठाणे	..	..	9	14	..	..	..	..	..	..	
3	रायगड	..	..	77	74	..	..	..	..	..	..	
4	रत्नागिरी	..	..	44	7	..	..	..	..	..	..	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	44	74	..	..	..	..	..	..	
6	नाशिक	..	74	73	..	..	418	367	25	21	77	73
7	धुळे	..	34	28	..	..	445	308	..	..	15	13
8	जळगांव	..	44	42	..	..	358	333	..	..	20	23
9	अहमदनगर	..	13	13	..	..	594	526	66	54	962	982
10	पुणे	..	34	35	..	..	338	321	43	34	660	484
11	सातारा	..	78	90	..	..	191	190	63	47	323	310
12	सांगली	..	52	53	..	..	148	147	52	47	137	130
13	सोलापूर	..	14	12	2	2	308	291	27	22	443	447
14	कोल्हापूर	..	48	45	7	7	123	143	..	..	..	..
15	भोरगावा	..	13	12	..	..	261	173	8	7	134	249
16	जालना	..	..	..	..	..	208	178	..	..	125	..
17	परभणी	..	22	23	..	..	344	291	2	2	44	45
18	बीड	..	24	21	..	..	168	133	14	13	355	339
19	नांदेड	..	131	137	..	..	146	129	..	..	6	..
20	उस्मानाबाद	..	73	21	..	..	258	102	11	11	339	498
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	124	..	..	170	..
22	बुलढाणा	..	3	1	..	..	96	53	..	..	..	..
23	अकोला	..	2	..	..	..	124	122	..	..	..	..
24	अमरावती	..	2	..	..	..	193	145	..	..	..	..
25	यवतमाळ	..	2	..	..	..	82	81	..	..	..	..
26	वर्धा	..	..	..	..	..	298	275	..	..	..	..
27	नागपूर	..	196	196	..	..	296	312	..	..	..	..
28	भंडारा	..	1,490	1,655	31	52	45	51	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	..	854	864	3	12	33	38	..	..	..	..
30	गडचिरोली	..	371	395	2	9	10	9	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		..	3,574	3,716	219	251	5,485	4,842	311	258	3,750	3,593

IRRIGATION

TABLE No. 12.2 (4.5)

Area irrigated under different crops

1985-86)

(संभर हेक्टरात)
(In 100 Hectares)

बाजरी Bajri		हरभरा Gram		ऊस Sugarcane		कापूस Cotton		भुईमूग (खरीप) Groundnut (Kharif)		भुईमूग (उन्हाळी) Groundnut (Summer)		District
A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(2)
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3	3	Thane
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	2	Raigad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	3	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	20	24	Sindhudurg
112	123	93	98	281	250	13	15	17	7	35	9	Nashik
..	..	55	42	126	113	62	57	..	..	141	44	Dhule
..	..	80	74	99	92	79	82	..	..	111	54	Jalgaon
140	126	141	155	676	586	9	8	56	45	118	13	Ahmadnagar
81	63	84	85	350	354	11	8	74	82	54	8	Pune
77	87	32	30	259	234	19	21	13	13	36	11	Satara
59	37	64	73	264	226	9	9	6	6	10	4	Sangli
13	17	64	67	269	254	44	39	49	24	198	63	Solapur
..	..	7	7	558	542	..	..	..	..	12	10	Kolhapur
3	6	123	183	148	103	450	619	..	..	10	..	Aurangabad
..	..	74	..	70	60	..	..	9	..	25	1	Jalna
..	..	29	60	59	59	32	35	19	..	90	14	Parbhani
5	10	51	38	87	80	34	60	..	..	31	3	Beed
..	..	8	16	77	57	24	24	..	..	45	16	Nanded
..	..	91	139	101	84	..	..	6	4	16	2	Osmanabad
..	..	42	..	74	66	..	..	..	..	33	2	Latur
..	..	42	46	13	11	59	19	..	..	18	9	Buldana
..	..	5	7	3	3	6	6	..	..	15	14	Akola
..	..	49	55	5	5	45	..	..	..	28	7	Amravati
..	..	6	6	15	12	70	66	..	..	17	37	Yavatmal
..	..	3	7	2	..	34	..	..	..	15	9	Wardha
..	..	43	47	2	..	3	..	..	..	5	3	Nagpur
..	..	..	..	5	..	..	..	..	..	7	5	Bhandara
..	..	..	..	1	..	..	..	..	..	1	1	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	..	Gadchiroli
490	469	1,186	1,235	3,544	3,191	1,003	1,068	249	181	1,099	371	Maharashtra State

A=1984-85, B=1985-86

Source.—Directorate of Agriculture, Maharashtra State, Pune

12. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3 (4.6)

एकूण बागायती विहीरींची संख्या
Total Number of irrigation wells

(1980-81)*

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विहीरींची संख्या No. of wells		एकूण Total	District
		वापरत असलेल्या In use	वापरत नसलेल्या Not in use		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	बृहन्मुंबई	386	52	438	Greater Bombay
2	ठाणे	11,974	1,112	13,086	Thane
3	रायगड	4,750	502	5,252	Raigad
4	रत्नागिरी	10,924	2,422	13,346	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Sindhudurg
6	नाशिक	74,515	3,684	78,199	Nashik
7	धुळे	26,751	4,169	30,920	Dhule
8	जळगाव	50,796	8,014	58,810	Jalgaon
9	अहमदनगर	87,355	9,880	97,235	Ahmadnagar
10	पुणे	61,329	4,474	65,803	Pune
11	सातारा	40,378	3,686	44,064	Satara
12	सांगली	44,578	3,593	48,171	Sangli
13	सोलापूर	56,682	3,852	60,534	Solapur
14	कोल्हापूर	15,866	2,157	18,041	Kolhapur
15	औरंगाबाद	74,722	5,125	79,847	Aurangabad
16	जालना	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Jalna
17	परभणी	28,022	2,855	30,877	Parbhani
18	बीड	31,221	2,044	33,263	Beed
19	नांदेड	12,293	825	13,118	Nanded
20	उस्मानाबाद	45,768	4,244	50,012	Osmanabad
21	लातूर	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Latur
22	बुलढाणा	25,402	9,719	35,121	Buldana
23	अकोला	14,132	7,187	21,319	Akola
24	अमरावती	30,858	5,770	36,628	Amravati
25	यवतमाळ	16,424	4,849	21,273	Yavatmal
26	वर्धा	15,854	10,301	26,155	Wardha
27	नागपूर	27,866	27,131	54,997	Nagpur
28	भंडारा	11,047	3,783	14,830	Bhandara
29	चंद्रपूर	10,967	4,202	15,169	Chandrapur
30	गडचिरोली	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		8,30,860	1,35,650	9,66,510	Maharashtra State

*अस्थायी/Provisjonal

N.A.S.—वेगळी उपलब्ध नाही/Not available separately.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. जलसिंचन/IRRIGATION

संख्या क्रमांक/TABLE No. 12.4 (-)

निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
Irrigation potential created and actual irrigated area

(1983-84)

(आकडे हजाराने)
(Figures in thousands)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	जून १९८३ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता Irrigation Potential created at the end of June 1983				प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र १९८३-८४ Actual Irrigated area 1983-84				सिंचित क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of Irrigated area	District
		मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा सिंचन Lift Irri- gation	एकूण Total	मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा सिंचन Lift Irri- gation	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	ठाणे	5.75	4.34	0.31	10.40	0.07	1.00	..	1.07	10.25	Thane
2	रायगड	14.38	6.72	2.26	23.36	3.67	3.98	0.26	7.91	33.87	Raigad
3	रत्नागिरी	0.33	1.85	..	2.18	0.01	0.24	..	0.25	11.61	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	..	2.85	..	2.85	..	0.47	..	0.47	16.49	Sindhudurg
5	नाशिक	102.90	13.00	2.22	118.12	49.47	3.75	0.48	53.70	45.46	Nashik
6	धुळे	31.52	33.95	3.37	68.84	9.60	11.09	0.82	21.51	31.25	Dhule
7	जळगाव	97.29	13.84	4.15	115.28	21.53	2.72	0.31	24.56	21.30	Jalgaon
8	अहमदनगर	193.35	16.48	0.32	210.15	118.33	5.73	0.01	124.07	59.03	Ahmednagar
9	पुणे	108.07	22.10	11.90	142.07	50.47	6.97	0.80	58.24	41.00	Pune
10	सातारा	87.64	12.70	1.65	101.99	43.29	2.36	0.21	45.86	44.96	Satara
11	सांगली	27.02	28.90	19.65	75.57	14.87	4.07	2.38	21.32	28.22	Sangli
12	सोलापूर	123.79	24.42	6.73	154.94	51.12	8.33	0.96	60.41	38.99	Solapur
13	कोल्हापूर	40.29	19.29	..	59.58	25.78	4.17	..	29.95	50.27	Kolhapur
14	औरंगाबाद	21.70	17.69	6.10	45.49	9.30	5.01	0.86	15.17	33.35	Aurangabad
15	जालना	50.33	6.98	1.57	58.88	17.83	1.99	0.17	19.99	33.95	Jalna
16	परभणी	140.16	12.24	5.20	117.60	33.95	3.87	0.92	38.65	24.52	Parbhani
17	बीड	1.54	23.67	2.79	27.98	15.14	7.44	0.27	22.85	9.18	Beed
18	नांदेड	56.97	20.70	15.51	93.18	19.68	5.89	2.44	28.01	30.06	Nanded
19	उस्मानाबाद	18.54	10.30	1.30	30.14	12.13	2.93	0.09	15.15	50.31	Osmana bad
20	लातूर	27.86	16.86	1.65	46.37	6.36	5.00	0.11	11.47	24.74	Latur
21	बुलढाणा	22.05	12.68	1.01	35.74	4.84	2.43	0.14	7.40	20.72	Buldana
22	अकोला	30.88	11.49	1.93	44.30	5.88	1.95	0.37	8.20	18.51	Akola
23	अमरावती	4.16	10.68	0.28	15.12	0.60	1.76	0.05	2.41	15.95	Amravati
24	यवतमाळ	10.41	15.89	2.31	28.61	5.53	3.77	0.27	9.57	19.68	Yavatmal
25	वर्धा	20.38	5.90	2.73	29.01	4.33	1.04	0.40	5.77	19.90	Wardha
26	नागपूर	68.29	12.14	0.82	81.25	17.34	3.35	0.10	20.79	25.59	Nagpur
27	भंडारा	88.84	35.23	8.93	133.00	78.33	27.16	2.00	107.49	8.22	Bhandara
28	चंद्रपूर	23.29	17.79	7.09	48.17	18.61	14.04	0.75	33.40	69.31	Chandrapur
29	गडचिरोली	29.14	4.97	0.50	34.61	13.81	3.55	..	17.37	50.19	Gadchiroli
एकूण महाराष्ट्र राज्य		1517.17	435.65	112.28	2,065.10	651.87	145.97	15.16	813.00	39.37	Maharashtra State

आधार.— पाटबंधारे विभाग महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

12. जलसिंचन/IRRIGATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 12.4 (—)

निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
Irrigation potential created and actual irrigated area

(1984-85)

(आकडे हजारत)
(Figures in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	जून १९८४ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता Irrigation potential created at the end of June 1984				प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र १९८४-८५ Actual Irrigated area 1984-85				सिंचित क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of Irrigated area	District
		मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा सिंचन Lift Irri- gation	एकूण Total	मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor peojects	उपसा सिंचन Lift Irri- gation	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	9.54	4.54	0.31	14.39	0.14	1.03	..	1.24	8.62	Thane
3	रायगड	14.39	6.97	2.25	23.61	9.56	3.96	0.23	7.75	32.83	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	0.05	0.31	..	0.36	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग*	6.44	5.03	NA.	5.47	..	0.48	..	0.48	8.78	Sindhudurg
6	नाशिक	103.80	13.80	2.22	119.82	49.55	2.89	0.21	52.65	44.24	Nashik
7	धुळे	32.20	34.77	3.37	70.34	7.54	7.26	0.11	14.90	21.18	Dhule
8	जळगांव	98.93	14.41	4.15	117.49	14.38	1.92	0.12	16.42	13.98	Jalgaon
9	अहमदनगर	199.08	18.02	0.32	217.42	129.50	5.12	0.33	134.94	62.06	Ahmednagar
10	पुणे	111.07	24.54	11.90	147.51	56.54	7.54	0.47	64.55	43.76	Pune
11	सातारा	100.92	13.15	1.65	115.72	49.60	3.70	0.21	53.51	46.24	Satara
12	सांगली	27.02	30.10	19.65	76.77	16.46	5.78	3.16	25.39	33.07	Sangli
13	सोलापूर	138.79	24.91	6.73	170.43	60.91	8.45	0.76	70.12	41.14	Solapur
14	कोल्हापूर	42.06	19.98	NA.	62.04	28.06	12.91	..	40.97	66.03	Kolhapur
15	औरंगाबाद	73.10	25.39	7.67	106.16	5.09	1.05	0.88	7.02	6.61	Aurangabad
16	जालना*	..	..	..	..	15.58	0.84	0.01	16.43	..	Jalna
17	परभणी	144.12	13.78	5.20	163.10	31.17	1.83	0.92	33.91	20.79	Parbhani
18	बीड	61.17	24.59	2.79	88.55	18.06	6.51	0.35	24.92	28.14	Beed
19	नांदेड	58.57	21.31	15.51	95.39	11.53	0.74	1.80	14.24	14.93	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	9.67	1.76	0.09	11.51	..	Osmanabad
21	लातूर*	52.19	28.88	2.95	84.02	8.83	1.60	0.10	10.52	12.52	Latur
22	बुलढाणा	23.37	13.42	1.01	37.80	2.88	1.45	0.04	4.38	11.59	Buldana
23	अकोला	30.97	12.27	1.93	45.17	1.33	0.62	0.15	2.10	4.65	Akola
24	अमरावती	4.16	11.11	0.28	15.55	0.65	2.34	0.04	3.04	19.55	Amravati
25	यवतमाळ	37.46	16.70	2.31	56.45	2.33	1.40	0.35	4.07	7.21	Yavatmal
26	वर्धा	21.13	6.45	2.73	30.31	6.94	1.28	0.46	8.68	28.64	Wardha
27	नागपूर	91.12	13.49	0.82	105.43	19.43	3.67	0.17	23.27	22.07	Nagpur
28	भंडारा	90.52	36.00	8.93	135.45	61.90	25.63	3.53	91.11	67.26	Bhandara
29	चंद्रपूर	53.12	23.58	7.60	84.30	18.21	12.99	1.11	32.31	38.32	Chandrapur
30	गडचिरोली*	..	..	..	..	11.44	3.34	0.01	14.79	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	1,619.24	457.20	117.28	2,188.72	641.30	128.50	15.75	785.55	35.97	Maharashtra State

*Not available Separately

N.A. उपलब्ध नाही/Not available

आधार.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

12. जलसिंचन/IRRIGATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 12.4 (—)

निमित्त सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
Irrigation potential created and actual irrigated area

(1985-86)

(आकडे हजारत)
(Figures in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	जून १९८५ अखेर निमित्त सिंचन क्षमता Irrigation potential created at the end of June 1985				प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र १९८५-८६ Actual irrigated area 1985-86				सिंचित क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of Irrigated area	District	
		मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा सिंचन Lift irri- gation	एकूण Total	मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा सिंचन Lift irri- gation	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	9.91	4.54	0.31	4.76	1.48	1.13	..	2.61	17.68	Thane
3	रायगड	..	14.39	6.97	2.25	23.61	3.58	4.02	0.22	7.82	33.12	Raigad
4	रत्नागिरी	..	0.73	5.03	NA.	5.76	0.11	0.26	..	0.37	6.42	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग*	..	..	..	..	..	..	0.59	..	0.59	..	Sindhudurg
6	नाशिक	..	104.53	15.39	2.22	122.14	47.99	3.23	7.49	58.71	48.07	Nashik
7	धुळे	..	32.80	36.64	3.37	72.81	8.45	5.77	0.36	14.57	20.01	Dhule
8	जळगाव	..	106.53	15.04	4.15	125.72	8.81	0.40	0.11	9.33	7.42	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	203.10	19.62	0.32	223.04	114.16	3.67	0.27	118.11	52.95	Ahmednagar
10	पुणे	..	113.55	27.35	11.90	152.80	56.51	7.19	0.15	63.85	41.79	Pune
11	सातारा	..	103.45	13.77	1.65	118.87	51.60	3.50	..	55.10	46.35	Satara
12	सांगली	..	28.68	30.10	19.65	78.43	20.28	5.52	..	25.79	32.88	Sangli
13	सोलापूर	..	149.85	27.63	6.73	184.21	76.84	5.43	0.50	82.76	44.93	Solapur
14	कोल्हापूर	..	42.08	19.98	NA.	62.06	28.28	15.11	..	43.39	69.92	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	73.58	26.34	7.67	107.59	8.36	1.30	0.76	10.41	9.67	Aurangabad
16	जालना*	..	..	..	..	..	14.77	0.84	..	15.61	..	Jalna
17	परभणी	..	145.40	15.07	5.20	165.67	16.56	1.71	0.75	19.02	11.48	Parbhani
18	बीड	..	62.17	24.92	2.79	89.88	15.12	3.46	0.24	18.82	20.94	Beed
19	नांदेड	..	61.84	22.01	15.51	99.36	7.07	1.19	1.02	9.28	9.34	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	53.55	29.82	2.95	85.32	6.00	1.11	0.03	7.14	8.27	Osmanabad
21	लातूर*	..	..	..	..	..	6.14	1.25	0.03	7.42	..	Latur
22	बुलढाणा	..	23.78	14.21	1.01	39.00	1.60	1.94	..	3.55	9.10	Buldana
23	अकोला	..	31.73	12.79	1.93	46.45	6.83	2.13	0.10	9.06	19.50	Akola
24	अमरावती	..	4.16	11.52	0.28	15.96	0.01	1.05	0.05	1.18	7.39	Amravati
25	यवतमाळ	..	39.93	10.17	2.31	59.41	6.90	2.49	0.31	9.71	18.53	Yavatmal
26	वर्धा	..	21.53	6.65	2.73	30.91	4.14	0.26	0.40	4.80	15.53	Wardha
27	नागपूर	..	103.64	15.00	0.82	119.46	37.79	3.72	0.13	41.64	34.86	Nagpur
28	भंडारा	..	97.81	36.06	8.93	142.80	75.68	26.22	3.01	104.92	73.47	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	53.42	23.99	7.60	85.01	18.63	14.47	1.19	34.30	40.35	Chandrapur
30	गडचिरोली*	..	..	..	..	..	12.22	3.55	0.02	15.78	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	1,681.14	477.51	112.28	2,270.93	655.97	122.49	17.16	795.62	35.03	Maharashtra State

* Not available Separately.

आधार.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

13 पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

१३.१. या विभागातील तक्त्यामध्ये पशुधन गणना, पशुवैद्यकीय सुविधा व कत्तलखाने यांचेविषयी आकडेवारी दिली आहे.

13.1. Data on Livestock Census, Veterinary facilities provided and slaughter houses are given in the tables in this section.

१३.२. १९७२ व १९८२ च्या पशुधन गणनेनुसार गणना केलेले विविध प्रकारचे पशु व कुक्कुट यांची संख्या देण्यात आली आहे. संपूर्ण देशात समान संकल्पना (Concepts) व गणना पद्धती वापरून अशा पंचवार्षिक गणना घेण्यात येतात. अशा गणनेत संपूर्ण पशुधनासंबंधी माहिती प्रत्येक घराघरातून गोळा करण्यात येते. कत्तलखान्यातील पशूंची, भटक्या प्राण्यांची व रुग्णावस्थेतील प्राण्यांची गणना करताना विशेष काळजी घेण्यात येते.

13.2. The data on number of livestock and poultry presented is as enumerated in the State at the time of 1972 & 1982 Livestock Censuses. These are quinquennial censuses conducted throughout the country on the basis of uniform concepts and method of enumeration. At these censuses all the livestock is enumerated by house to house enquiry. Particular care is taken to enumerate livestock in the slaughter homes, stray animals and animals in transit.

13. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार पशुधनाची संख्या/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	गाई/ बैल Cattle					
		तीन वर्षांवरील बैल/ Males over 3 years				तीन वर्षांवरील गाई/ Females over 3 years	
		केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले वळू	पैदाशीसाठी व कामासाठी उप- योगात आणलेले	केवळ कामाकरिता वापरलेले	इतर	एकूण	दुभत्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुलढुंबई	74	88	880	3,057	4,099	2,132
2	ठाणे	1,009	13,714	2,22,362	3,241	2,40,326	63,841
3	रायगड	119	5,276	1,81,458	2,364	1,89,217	59,518
4	रत्नागिरी	161	10,077	2,39,684	2,668	2,52,590	58,667
5	सिंधुदुर्ग	167	9,373	1,13,929	2,619	1,26,088	23,541
6	नाशिक	1,207	10,447	3,64,722	3,691	3,80,067	1,13,692
7	धुळे	1,108	6,308	2,97,377	2,276	3,07,069	71,066
8	जळगाव	1,079	9,947	2,67,422	3,045	2,81,493	89,458
9	अहमदनगर	570	9,030	3,35,637	5,476	3,50,713	1,33,463
10	पुणे	507	5,434	2,83,240	2,524	2,91,705	1,02,646
11	सातारा	221	4,549	1,57,769	1,247	1,63,786	65,365
12	सांगली	193	2,800	1,20,861	1,498	1,25,352	57,430
13	सोलापूर	563	6,157	1,82,738	2,218	1,91,676	84,827
14	कोल्हापूर	65	2,118	1,51,210	1,009	1,54,402	40,766
15	औरंगाबाद	398	3,848	2,42,260	3,232	2,49,738	57,699
16	जालना	75	3,417	1,92,997	1,353	1,97,842	50,136
17	परभणी	444	3,012	2,60,767	2,246	2,66,409	97,500
18	बीड	337	5,903	2,61,108	1,531	2,68,879	81,058
19	नांदेड	884	4,142	2,24,835	2,701	2,32,562	94,149
20	अहमदनगर	304	6,586	1,42,118	6,822	1,55,830	47,326
21	लातूर	296	1,739	1,57,738	1,923	1,61,696	52,622
22	बुलढुंबई	373	2,007	2,33,131	1,842	2,37,353	83,945
23	अकोला	701	3,239	2,37,493	2,137	2,43,570	80,539
24	अमरावती	1,307	2,503	1,98,867	1,439	2,04,116	75,300
25	यवतमाळ	1,949	1,932	2,83,739	2,817	2,90,437	88,282
26	वर्धा	782	1,901	1,23,208	1,271	1,27,162	40,743
27	नागपूर	1,207	2,013	2,11,021	2,949	2,17,190	73,170
28	भंडारा	1,278	4,156	2,95,131	3,221	3,03,786	78,981
29	चंद्रपूर	1,997	9,263	2,62,077	5,013	2,78,350	73,658
30	गडचिरोली	1,001	9,021	1,80,060	3,324	1,93,406	61,572
	महाराष्ट्र राज्य	20,376	1,60,000	64,25,779	80,754	66,86,909	21,03,092

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 13-1 (5-1)

Live-stock in each District
(1982)

गाई/बिल Cattle						म्हणी-रेडे/ Buffaloes					District
तीन वर्षावरील गाई/ Females over 3 years						तीन वर्षावरील रेडे/ Males over 3 years					
आटलेल्या व न व्यालेल्या	कामासाठी बापरलेल्या	इतर	एकूण	वासरे	एकूण गाई-बिल	केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले	पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले	केवळ कामाकरिता बापरलेले	इतर	एकूण	
Dry and not calved even once	Working	Others	Total	Young stock	Total cattle	Used for breeding only	Used for breeding and work both	Used for work only	Others	Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
1,015	13	30	3,190	1,801	9,090	808	74	194	237	1,313	Greater Bombay
92,592	2,770	1,796	1,60,999	1,17,439	5,18,764	852	3,142	30,315	683	34,992	Thane
77,032	1,375	3,043	1,40,968	1,18,249	4,48,434	207	2,176	39,567	1,072	43,022	Raigad
92,872	312	579	1,52,430	1,25,003	5,30,023	66	1,153	22,221	177	23,617	Rainagiri
33,630	95	663	57,902	56,942	2,40,932	25	3,119	23,682	996	27,822	Sindhudurg
1,75,109	100	648	2,89,549	2,08,342	8,77,958	799	1,129	19,290	391	21,609	Nashik
1,31,299	205	823	2,03,393	1,62,617	6,73,079	821	774	5,459	129	7,182	Dhule
1,07,575	2,409	994	2,00,436	1,69,005	6,50,934	1,456	364	1,339	173	3,332	Jalgaon
2,00,136	2,673	4,585	3,40,857	2,40,498	9,32,068	693	494	3,228	156	4,571	Ahmadnagar
1,58,763	958	1,543	2,63,910	2,10,221	7,65,836	564	507	2,523	109	3,703	Pune
82,141	1,806	1,073	1,50,385	90,429	4,04,600	336	738	2,636	219	3,929	Satara
55,053	702	1,322	1,14,507	75,675	3,15,534	317	1,001	11,097	421	12,836	Sangli
90,387	519	1,119	1,76,852	1,53,855	5,22,383	435	1,242	6,452	282	8,411	Solapur
33,281	393	809	75,249	47,937	2,77,588	240	648	36,073	384	37,345	Kolhapur
85,320	447	569	1,44,035	1,16,022	5,09,795	980	361	1,171	98	2,610	Aurangabad
58,317	879	265	1,09,597	94,266	4,01,705	269	467	1,410	195	2,341	Jalna
1,16,869	473	651	2,15,493	1,89,764	6,71,666	607	495	2,031	209	3,342	Parbhani
95,223	367	302	1,76,950	1,53,781	5,99,610	470	423	1,247	102	2,242	Beed
1,51,644	813	848	2,47,454	1,95,087	6,75,103	684	309	1,415	432	2,840	Nanded
58,586	1,614	1,268	1,08,794	93,630	3,58,254	253	634	2,508	242	3,637	Osmanabad
61,348	451	551	1,14,912	98,379	3,75,047	305	387	2,027	134	2,853	Latur
1,01,554	313	949	1,86,761	1,71,322	5,95,436	815	890	2,276	183	4,164	Buldana
1,20,342	803	832	2,02,516	1,58,281	6,04,367	854	339	1,101	107	2,401	Akola
1,02,980	279	931	1,79,490	1,64,813	5,48,419	1,219	140	405	109	1,873	Amravati
1,92,400	515	711	2,81,908	1,84,746	7,57,091	1,526	367	1,325	103	3,321	Yavatmal
98,266	434	709	1,40,152	1,05,903	3,73,217	729	71	343	66	1,209	Wardha
1,61,824	648	1,094	2,36,736	2,01,030	6,54,956	1,030	158	685	112	1,985	Nagpur
1,27,346	1,419	1,180	2,08,926	1,77,240	6,89,952	819	1,063	36,638	638	39,158	Bhandara
1,25,177	2,409	1,358	2,02,602	1,95,394	6,76,346	606	718	7,061	385	8,770	Chandrapur
94,354	1,972	1,691	1,59,589	1,50,625	5,03,620	225	1,621	32,482	356	34,684	Gadchiroli
30,82,408	28,166	32,936	52,46,602	42,28,296	1,61,61,807	19,010	25,004	2,98,201	8,899	3,51,114	Maharashtra State

म्हशी-रेडे/Bufaloes								
तीन वर्षांवरील म्हशी/ Females over 3 years								
अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा	दुग्धदा In milk	आटलेल्या व न व्यालेल्या Dry and not calved even once	कामाच्या Working	इतर Others	एकूण Total	वासरे Young stock	एकूण म्हशी-रेडे Total buffaloes
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	बुध्दुम्बई	46,446	6,949	44	413	53,852	4,856	60,021
2	ठाणे	54,102	26,782	1,534	499	82,917	32,843	1,50,752
3	रामगड	26,942	26,205	1,015	553	54,715	39,047	1,36,784
4	रत्नागिरी	18,469	16,356	220	198	35,243	22,416	81,276
5	सिधुदुर्ग	16,486	15,732	548	234	33,000	25,232	86,054
6	नाशिक	40,080	34,822	216	254	75,372	39,821	1,36,802
7	धुळे	36,113	44,403	162	172	80,850	47,266	1,35,298
8	जळगांव	75,927	62,973	2,075	572	1,41,547	80,448	2,25,327
9	अहमदनगर	34,363	38,038	1,784	882	75,067	36,870	1,16,508
10	पुणे	70,790	51,027	466	325	1,22,608	57,061	1,83,372
11	सातारा	89,857	80,520	1,128	470	1,71,975	82,080	2,57,984
12	सांगली	1,07,469	61,927	1,641	680	1,71,717	1,04,123	2,88,676
13	सोलापूर	56,666	46,388	628	549	1,04,231	70,766	1,83,408
14	कोल्हापूर	1,63,454	84,430	1,335	507	2,49,726	1,12,745	3,99,816
15	औरंगाबाद	16,400	19,145	217	111	35,873	18,004	56,487
16	जालना	13,337	14,366	135	28	27,866	18,841	49,048
17	परभणी	35,386	32,691	350	206	68,633	47,584	1,19,559
18	बीड	34,809	33,845	211	71	68,936	49,219	1,20,397
19	नांदेड	48,561	47,779	686	326	97,352	68,997	1,69,189
20	उस्मानाबाद	32,453	31,353	716	310	64,832	41,576	1,10,645
21	लातूर	33,634	25,750	384	364	60,132	54,327	1,17,312
22	बुलढाणा	33,617	27,135	819	341	61,912	38,163	1,04,239
23	अकोला	36,923	33,075	218	157	70,373	36,646	1,09,420
24	अमरावती	29,055	25,905	206	198	55,364	34,784	92,021
25	यवतमाळ	27,722	36,403	202	166	64,493	35,678	1,03,492
26	वर्धा	10,710	15,304	183	162	26,359	14,129	41,697
27	नागपूर	18,604	19,961	262	156	38,983	20,091	61,059
28	भंडारा	29,711	26,753	446	242	57,152	35,155	1,31,465
29	चंद्रपूर	18,527	23,742	795	350	43,414	33,488	85,672
30	गडचिरोली	5,072	7,143	263	182	12,660	11,152	58,496
महाराष्ट्र राज्य		12,61,685	10,16,902	18,889	9,678	23,07,154	13,13,408	39,71,676

TABLE No. 13-1 (5.1)—contd.

मेंढरे	शेळ्या	घोडे-शिंगरे	इतर जनावरे	एकूण	कोंवड्या, बदके वगैरे	कुत्रे	कुत्र्यांचा समावेश करून एकूण पशुधन	District
Sheep	Goats	Horse and ponies	Other live-stock	Total live-stock	Total Poultry	Dogs	Total live-stock including dogs	
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(2)
13,731	24,262	390	7,462	1,14,956	2,32,768	21,730	1,36,686	Greater Bombay
2,870	1,73,080	1,062	10,678	8,57,206	13,42,059	35,984	8,93,190	Thane
1,342	1,02,078	1,183	2,244	6,92,065	12,32,134	20,568	7,12,633	Raigad
228	77,743	26	166	6,89,462	11,03,060	15,285	7,04,747	Ratnagiri
399	41,987	29	2,020	3,71,421	7,43,678	14,235	3,85,656	Sindhudurg
2,10,712	4,12,368	3,343	46,749	16,87,932	7,08,852	41,367	17,29,299	Nashik
1,09,077	3,11,256	3,805	17,408	12,49,923	5,49,138	19,155	12,69,078	Dhule
36,412	3,28,164	1,274	17,981	12,60,092	3,44,355	12,063	12,72,755	Jalgaon
3,41,032	6,40,126	2,846	18,865	20,51,445	11,89,575	58,526	21,09,971	Ahmadnagar
3,93,821	4,65,665	2,729	14,479	18,25,902	28,76,346	54,275	18,80,177	Pune
2,96,022	2,85,033	837	9,451	12,53,927	11,64,833	38,488	12,92,415	Satara
2,37,043	2,58,145	819	6,884	11,07,101	11,58,025	38,592	11,45,693	Sangli
2,67,529	5,63,703	1,236	18,617	15,56,876	10,24,188	72,533	16,29,409	Solapur
1,22,471	1,58,143	1,049	3,124	9,62,191	7,67,994	48,689	10,10,880	Kolhapur
66,824	2,94,140	3,329	13,446	9,44,021	2,25,750	41,054	9,85,075	Aurangabad
42,221	2,03,307	2,387	7,608	7,06,276	1,35,439	5,471	7,11,747	Jalna
40,992	2,58,070	1,807	12,937	11,05,031	2,13,983	46,580	11,51,611	Parbhani
1,68,187	3,32,059	2,041	9,268	12,31,562	3,98,913	39,110	12,70,672	Beed
30,286	2,39,305	1,078	16,023	11,50,984	2,84,090	37,345	11,88,329	Nanded
42,430	1,80,483	661	5,408	6,97,281	1,77,027	25,050	7,22,331	Osmanabad
38,900	1,41,763	987	8,046	6,82,055	1,49,826	26,029	7,08,084	Latur
56,625	2,92,170	2,635	15,930	10,67,035	2,40,073	35,506	11,02,541	Buldana
15,851	2,73,313	3,560	12,719	10,19,230	2,58,199	36,164	10,55,394	Akola
20,668	2,64,551	3,896	11,355	9,40,910	2,71,454	33,352	9,74,262	Amravati
9,037	3,39,740	2,583	12,459	12,24,402	5,69,852	37,870	12,62,272	Yavatmal
8,060	1,46,182	1,384	5,801	5,76,341	1,66,157	20,416	5,96,757	Wardha
21,802	2,78,558	1,079	11,122	10,28,576	3,79,418	41,461	10,70,037	Nagpur
4,160	2,33,445	188	15,388	10,74,598	5,78,326	24,287	10,98,885	Bhandara
40,911	2,30,839	390	8,376	10,42,534	8,15,305	25,626	10,68,160	Chandrapur
11,314	1,55,049	36	19,382	7,47,897	5,42,969	25,337	7,73,234	Gadchiroli
26,70,957	77,04,727	48,669	3,61,396	3,09,19,232	1,98,43,786	9,92,748	3,19,11,980	Maharashtra State

Source.—Live-stock Census, 1982.

13. पशुसंवर्धन आणि दुग्ध व्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

उपचार केलेल्या व खर्ची केलेल्या जनावरांची संख्या

(1984-85)

मुख्यालयाच्या ठिकाणी उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated at the headquarter										
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अंतर्गण In-patients				बहिर्गण Out-patients				
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मूर्धई	..	..	..	..	51	234	6,334	6,619	
2	ठाणे	..	7	6	13	1,919	49,649	21,374	72,942	
3	रायगड	..	..	..	..	1,500	45,826	18,267	65,593	
4	रत्नागिरी	..	2	..	2	83	44,543	9,543	54,169	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	42	22,916	4,558	27,516	
6	नाशिक	..	3	4	222	1,101	151,840	72,461	225,402	
7	पुणे	..	2	22	208	1,171	160,289	44,305	205,765	
8	जळगांव	..	4	12	267	1,138	225,112	50,581	276,831	
9	अहमदनगर	..	29	..	315	1,387	236,913	90,180	328,480	
10	पुणे	..	1	36	110	1,066	240,094	71,150	312,310	
11	सातारा	..	2	12	198	616	111,036	29,028	140,680	
12	सांगली	..	1	13	217	476	179,089	61,600	241,165	
13	सोलापूर	..	5	41	1,901	668	165,476	78,423	244,567	
14	कोल्हापूर	..	9	1	106	435	156,813	35,394	192,642	
15	औरंगाबाद	..	9	93	824	700	174,821	58,676	234,197	
16	जालना	..	..	3	77	812	150,280	28,880	179,972	
17	परभणी	..	..	2	157	1,051	162,903	26,029	189,983	
18	बीड	..	2	8	275	997	180,928	53,227	235,152	
19	नांदेड	..	3	2	193	1,197	238,071	41,187	280,455	
20	उस्मानाबाद	..	2	13	674	429	166,926	34,207	201,562	
21	लातूर	..	3	4	452	677	216,568	22,977	240,222	
22	बुलढाणा	..	..	5	139	3,058	325,741	79,516	408,315	
23	अकोला	..	17	9	579	3,361	307,537	92,636	403,534	
24	भमरावती	..	2	6	129	2,570	233,716	81,180	317,466	
25	शिवतमाळ	..	..	..	92	2,369	266,977	76,150	345,496	
26	वर्धा	..	..	..	32	1,044	127,799	34,714	163,557	
27	नागपूर	..	1	8	138	722	205,708	88,401	294,831	
28	भंडारा	..	..	2	43	202	194,544	29,235	223,981	
29	चंद्रपूर	..	1	14	73	188	77,012	22,611	99,811	
30	गडचिरोली	..	..	..	1	5	45,055	10,168	55,228	
महाराष्ट्र राज्य		..	96	7,025	316	7,437	31,035	4,864,416	1,372,992	6,268,443

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 13-2A(5-2)

Animals treated and castrated

फिरतीवर उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of Cases treated on tour				मुख्यालयाच्या ठिकाणी खर्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarter					District
अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	एकूण औषधोपचार केलेल्या परंतु संस्थात न दाखल केलेल्या पशूंची संख्या Total No. of cases supplied with medi- cines but not brought to the institutions	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
10	211	464	685	1,274	..	17	112	129	Greater Bombay
344	22,776	18,259	41,379	76,489	..	3,147	166	3,313	Thane
514	54,487	59,418	114,419	127,679	11	5,478	26	5,515	Raigad
32	44,311	9,764	54,107	162,837	..	3,863	20	3,883	Ratnagiri
..	16,549	6,358	22,907	87,907	..	1,907	6	1,913	Sindhudurg
69	63,621	45,551	109,241	146,740	2	26,567	184	26,753	Nashik
181	63,424	33,908	97,513	78,681	3	14,440	502	14,945	Dhule
38	41,606	6,560	48,204	8,187	..	19,544	190	19,734	Jalgaon
71	33,667	19,957	53,695	126,655	..	37,874	195	38,069	Ahmadnagar
40	47,421	32,136	79,597	164,889	..	25,157	985	26,172	Pune
58	44,101	19,958	64,117	73,633	1	8,047	128	8,176	Satara
9	24,107	14,357	38,473	71,635	14	9,665	2,912	12,591	Sangli
16	26,855	87,887	114,758	175,788	1	12,702	3,202	15,905	Solapur
11	23,644	22,291	45,946	126,534	43	10,102	1,949	12,094	Kolhapur
83	33,106	12,678	45,867	60,139	..	20,558	6	20,564	Aurangabad
35	16,060	8,526	24,621	52,023	..	22,350	17	22,367	Jalna
46	24,901	5,058	30,005	62,337	..	13,694	5	13,699	Parbhani
35	8,707	5,525	14,267	87,740	..	26,914	20	26,934	Beed
73	34,643	4,650	39,366	15,551	..	22,063	..	22,063	Nanded
2	22,176	6,251	28,429	31,342	1	18,198	91	18,290	Osmanabad
16	18,159	2,305	20,480	20,409	..	23,876	..	23,876	Latur
98	37,331	6,016	43,445	54,270	..	20,147	..	20,147	Buldana
252	50,509	25,954	76,715	33,868	2	14,232	245	14,479	Akola
184	42,699	16,877	59,760	51,302	..	12,754	24	12,778	Amravati
43	55,331	14,092	69,466	53,272	..	20,807	263	21,070	Yavatmal
242	22,210	3,445	25,897	40,235	..	5,963	306	6,269	Wardha
39	56,331	14,509	70,879	89,316	..	13,148	4,747	17,895	Nagpur
10	43,779	9,160	52,949	66,706	..	18,415	1,173	19,588	Bhandara
14	23,297	7,165	30,476	36,578	..	10,576	141	10,717	Chandrapur
..	23,529	7,279	30,808	24,333	..	4,382	675	5,057	Gadchiroli
2,565	1,019,548	526,358	1,548,471	2,208,349	78	446,617	18,290	464,985	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	फिरतीवर खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed on tour				खालील वळंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals inseminated by semen of following bulls					
		अश्वजातीय Equine	गोआतीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशी वळू Exotic bull	संकरित वळू Crossbreed bull	देशी वळू Indigenous bull	महिष Buffaloes bull	एकूण Total	
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	
1	बृहन्मुंबई	..	13	8	21	..	..	..	..	..	
2	ठाणे	..	1	3,557	14	3,572	2,101	8	..	50	
3	रायगड	..	..	5,431	6	5,437	2,042	320	..	1,246	
4	रत्नागिरी	..	..	3,706	7	3,713	8,704	3,825	..	2,583	
5	शिधुदुर्ग	..	..	1,660	3	1,663	2,709	17	..	1,509	
6	नाशिक	..	..	16,302	16	16,318	25,829	4,628	..	1,265	
7	धळे	..	1	12,624	29	12,654	23,800	4,045	..	2,917	
8	जळगाव	..	..	10,326	49	10,375	14,849	2,663	..	2,864	
9	अहमदनगर	..	..	4,727	..	4,727	59,550	40,975	..	418	
10	पुणे	..	..	4,179	230	4,409	87,845	23,987	352	9,093	
11	सातारा	..	..	1,327	2	1,329	45,960	11,261	4,633	12,512	
12	सांगली	..	..	561	207	768	30,791	15,842	610	30,736	
13	सोलापूर	..	..	1,182	779	1,961	14,043	4,848	3,447	2,023	
14	कोल्हापूर	..	..	1,261	128	1,389	26,811	6,072	4	59,276	
15	औरंगाबाद	..	..	7,828	..	7,828	22,315	4,352	..	1,121	
16	जालना	..	..	6,797	..	6,797	12,078	1,122	..	461	
17	परभणी	..	..	4,388	1	4,389	8,716	659	..	659	
18	बीड	..	..	2,523	107	2,630	15,175	4,617	..	1,390	
19	नांदेड	..	..	5,419	..	5,419	5,998	4,485	..	612	
20	समानाबाद	..	..	4,816	54	4,870	7,250	1,270	..	357	
21	लातूर	..	..	2,448	..	2,448	15,182	675	..	34	
22	बुधदाणा	..	..	7,814	..	7,814	17,994	2,815	..	6,568	
23	अकोला	..	..	14,535	2	14,537	8,427	1,135	..	3,663	
24	अमरावती	..	..	9,226	..	9,226	11,455	1,490	..	1,804	
25	यवतमाळ	..	..	9,451	..	9,451	8,117	931	..	2,351	
26	वर्धा	..	..	4,345	146	4,491	9,951	1,816	..	283	
27	नागपूर	..	..	9,145	2,094	11,239	22,489	5,902	..	1,029	
28	भंडारा	..	..	7,777	528	8,305	14,136	1,499	..	475	
29	चंद्रपूर	..	..	4,442	41	4,483	3,387	352	..	1,518	
30	मडचिरोली	..	..	6,155	554	6,709	318	4	..	79	
महाराष्ट्र राज्य		..	2	173,965	5,005	178,972	528,022	151,615	9,046	148,796	837,479

आधार.—संचालक, पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 13.2-A (5.2)—contd.

कृत्रिम रेतनाद्वारे जन्माला आलेली वासरे Calves born by artificial insemination				केलेली एकूण लस टोचणी Total vaccinations carried out	District
संकरित Crossbreed	देशी Indigeneous	महिष Buffaloes bull	एकूण Total	(33)	
(29)	(30)	(31)	(32)		
..	..	..	..	79,518	Greater Bombay
335	..	44	379	13,79,046	Thane
404	..	327	731	11,91,489	Raigad
2,007	..	571	2,578	10,10,415	Ratnagiri
478	..	325	803	4,47,327	Sindhudurg
6,749	..	350	7,099	18,94,511	Nashik
4,685	..	603	5,288	16,42,379	Dhule
2,979	..	518	3,497	12,29,218	Jalgaon
25,325	..	..	25,325	13,24,137	Ahmadnagar
24,194	152	2,176	26,522	22,19,584	Pune
11,601	1,272	2,631	15,504	12,26,812	Satara
11,863	512	8,134	20,509	17,39,491	Sangli
4,849	1,099	228	6,176	14,65,601	Solapur
7,673	..	10,366	18,039	14,77,349	Kolhapur
4,971	..	70	5,041	8,93,692	Aurangabad
2,506	..	22	2,528	6,34,755	Jalna
1,268	..	9	1,277	4,44,248	Parbhani
3,597	..	84	3,681	7,26,569	Beed
1,251	..	16	1,267	8,73,560	Nanded
1,316	..	..	1,316	6,77,140	Osmanabad
2,262	..	..	2,262	7,56,035	Latur
3,472	..	1,176	4,648	5,51,362	Buldana
1,648	..	1,100	2,748	8,67,948	Akola
3,009	..	429	3,438	10,42,381	Amravati
1,297	..	367	1,664	11,22,642	Yavatmal
2,721	..	14	2,735	5,71,432	Wardha
7,501	..	51	7,552	12,65,085	Nagpur
2,672	..	113	2,785	8,87,593	Bhandara
361	..	184	545	7,38,036	Chandrapur
16	..	17	33	2,53,108	Gadchiroli
1,43,010	3,035	29,925	17,54,970	3,06,32,463	Maharashtra State

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

13. पशुसंवर्धन आणि बुध्दव्यवसाय/

तबता क्रमांक/

उपचार केलेल्या व खर्ची केलेल्या जनावरांची संख्या/

(1985-

		मुख्यालयाच्या टिकाणी उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated at the head quarter								
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अंतर्हण In patients				बहिर्हण Out patients				
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	30	248	6,250	6,528	
2	ठाणे	..	1	10	15	26	1,205	35,742	18,388	
3	रायगड	..	..	..	..	1,364	47,981	18,960	68,305	
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	62	42,040	8,109	50,211	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	29	22,871	5,221	28,121	
6	नाशिक	..	5	177	4	186	1,326	1,57,480	72,822	
7	धुळे	..	8	161	29	198	1,203	1,46,708	39,574	
8	जळगाव	..	7	266	12	285	2,060	2,49,531	52,430	
9	अहमदनगर	..	9	283	6	298	1,178	2,33,301	95,755	
10	पुणे	..	4	131	51	186	940	1,52,935	68,067	
11	सातारा	..	5	331	8	344	809	1,36,398	35,383	
12	सांगली	..	2	220	30	252	410	1,75,716	60,234	
13	सोलापूर	..	13	2,432	64	2,509	671	1,70,934	85,472	
14	कोल्हापूर	..	..	103	3	106	489	1,77,990	33,077	
15	औरंगाबाद	..	13	666	72	751	696	1,57,069	64,286	
16	जालना	..	..	87	3	90	863	1,33,890	42,052	
17	परभणी	..	1	358	2	361	1,037	1,51,300	36,565	
18	बीड	..	3	499	11	513	1,139	2,00,183	80,423	
19	नांदेड	..	..	157	1	158	1,018	2,41,515	50,177	
20	इस्मानाबाद	..	..	448	1	449	701	3,34,192	35,013	
21	लातूर	..	3	498	4	505	411	1,61,937	47,919	
22	बुलढाणा	..	..	145	2	147	1,871	2,74,581	68,602	
23	अकोला	..	2	527	41	570	3,217	3,14,758	1,02,725	
24	अमरावती	..	..	228	30	258	4,135	3,48,975	95,221	
25	यवतमाळ	..	..	88	..	88	2,247	2,55,427	90,632	
26	वर्धा	..	..	96	2	98	960	1,31,056	37,426	
27	नागपूर	..	1	152	2	155	712	2,02,202	92,743	
28	भंडारा	..	..	43	..	43	134	1,97,184	35,940	
29	चंद्रपूर	..	2	66	12	80	311	1,17,698	36,651	
30	गडचिरोली	..	..	8	..	8	14	52,649	13,549	
	महाराष्ट्र राज्य	..	79	8,180	405	8,664	31,242	50,24,491	15,29,606	65,85,339

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 13.2-B (5.2).

Animals treated and castrated

86)

फिरतीवर उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of Cases treated on tour				एकूण औषधीपचार केलेल्या परंतु संस्थान न दाखल केलेल्या पशूंची संख्या Total No. of cases supplied with medi- cines but not brought to the institutions	मुख्यालयाच्या ठिकाणी खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarter				District
अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
2	230	362	594	1,354	..	17	85	102	Greater Bombay
176	22,587	15,922	38,685	70,364	1	3,312	168	3,481	Thane
456	55,129	55,879	1,11,464	1,10,097	11	5,469	58	5,538	Raigad
23	42,712	11,844	54,579	1,81,959	..	4,000	14	4,014	Ratnagiri
2	21,302	9,075	30,379	1,08,656	..	1,799	9	1,808	Sindhudurg
76	60,345	56,317	1,16,738	1,80,331	2	24,837	401	25,240	Nashik
172	58,495	31,946	90,613	92,446	7	14,352	521	14,880	Dhule
32	47,539	9,316	56,887	17,388	4	20,289	183	20,476	Jalgaon
99	43,816	37,387	81,302	1,37,136	..	34,805	292	35,097	Ahmadnagar
20	39,598	36,375	75,993	1,19,331	2	24,152	1,507	25,661	Pune
86	41,050	19,192	60,328	67,907	7	8,428	373	8,808	Satara
5	27,324	16,592	43,921	79,553	..	8,635	4,517	13,152	Sangli
16	27,935	99,623	1,27,574	1,95,918	4	11,841	3,578	14,423	Solapur
23	26,346	19,827	46,196	1,33,582	26	9,936	2,133	12,095	Kolhapur
39	22,784	11,599	34,422	43,671	..	19,395	11	19,406	Aurangabad
52	23,239	19,535	42,826	85,662	..	23,529	7	23,536	Jalna
34	17,255	6,303	23,592	50,990	..	16,347	10	16,357	Parbhani
35	8,654	7,829	16,518	70,527	..	28,736	29	28,765	Beed
32	25,777	11,014	36,823	12,408	..	75,201	18	25,219	Nanded
2	25,429	7,680	33,111	29,868	..	17,555	119	17,674	Osmanabad
16	17,217	2,024	19,257	20,422	..	24,974	..	24,974	Latur
44	39,727	8,999	48,770	51,408	..	20,932	5	20,937	Buldana
391	57,290	28,053	85,734	60,114	..	16,422	353	16,775	Akola
179	48,356	16,313	64,848	50,341	3	13,278	98	13,379	Amravati
58	47,073	17,791	64,922	57,560	..	22,816	261	23,077	Yavatmal
9	25,373	3,883	29,265	41,477	..	6,632	318	6,950	Wardha
30	51,660	16,319	68,009	99,974	..	14,377	5,656	20,033	Nagpur
4	46,686	9,349	56,039	87,803	..	16,717	1,184	17,901	Bhandara
11	30,810	10,870	41,691	34,770	..	11,416	150	11,566	Chandrapur
4	31,903	7,977	39,884	37,814	..	7,018	92	7,110	Gadchiroli
2,128	10,33,641	6,05,195	16,40,964	23,30,831	67	4,56,217	22,150	4,78,434	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	फिरतीवर खन्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed on tour				खालील वळंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतनकेलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals ins.minated by semen of following bulls				
		अश्वजातीय Equine	गोजायीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशीवळ Exotic bull	संकरितवळ Cross- breed bull	देशीवळ Indigen- eous bull	महिष Buffaloes bull	एकूण Total
		(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	बृहन्मंडई	..	6	19	25	..	..	..	..	..
2	ठाणे	..	3,953	16	3,969	1,954	51	..	142	2,147
3	रायगड	..	6,042	13	6,055	1,763	410	..	711	2,884
4	रत्नागिरी	..	4,319	2	4,321	7,081	4,416	..	2,529	14,026
5	सिंधुदुर्ग	..	1,925	11	1,936	2,562	12	..	1,506	4,080
6	नाशिक	..	16,399	18	16,417	26,243	9,632	..	1,162	37,037
7	धुळे	..	12,546	125	12,672	24,296	4,049	..	2,694	31,039
8	जळगांव	..	10,801	7	10,809	17,707	3,007	..	3,077	23,791
9	अहमदनगर	..	5,155	70	5,225	81,337	50,745	..	3,425	1,35,507
10	पुणे	..	4,123	1,000	5,123	85,580	38,670	179	10,510	1,34,939
11	सातारा	..	1,674	52	1,726	47,114	11,527	4,866	12,443	75,950
12	सांगली	..	497	385	882	34,849	16,081	1,361	28,876	81,167
13	सोलापूर	..	1,230	934	2,164	17,515	3,101	1,238	1,594	23,448
14	कोल्हापूर	..	1,503	101	1,604	22,726	10,619	..	64,778	99,123
15	औरंगाबाद	..	6,693	..	6,693	22,588	6,664	..	2,079	31,281
16	जालना	..	6,651	..	6,651	12,229	1,665	..	912	14,806
17	परभणी	..	4,564	2	4,566	7,441	2,131	..	1,437	11,009
18	बीड	..	2,817	..	2,817	17,927	5,202	..	836	23,965
19	नांदेड	..	4,856	..	4,856	9,080	3,809	..	1,177	14,066
20	उस्मानाबाद	..	3,776	56	3,832	7,780	2,299	..	566	10,645
21	लातूर	..	2,440	..	2,440	17,489	2,289	..	..	19,778
22	बुलढाणा	..	7,848	..	7,848	17,149	3,490	..	7,739	28,378
23	अकोला	..	17,806	57	17,863	10,513	1,656	..	5,167	17,336
24	अमरावती	..	9,072	38	9,114	11,985	2,958	..	2,157	17,100
25	यवतमाळ	..	10,677	10	10,687	7,698	1,613	..	2,125	11,436
26	वर्धा	..	4,361	92	4,453	10,266	2,737	..	249	31,252
27	नागपूर	..	8,289	2,681	10,970	19,055	6,509	..	1,258	26,822
28	भंडारा	..	7,026	527	7,553	11,184	1,753	..	396	13,333
29	चंद्रपूर	..	6,384	60	6,444	3,356	397	..	409	4,162
30	गडचिरोली	..	5,796	127	5,923	188	..	..	98	286
महाराष्ट्र राज्य		6	1,79,229	6,403	1,85,638	5,57,655	1,97,492	7,644	1,60,002	9,22,793

आधार :—संचालक पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 13.2-B (5.2)—contd.

कृत्रिम रेतनाद्वारे जन्माला आलेली वासरे Calves born by artificial in semination				केलेली एकूण लस टोचणी Total vaccinations carried out	District
संकरित Crossbreed	देशी Indigeneous	महिष Buffaloes bull	एकूण Total	(33)	(2)
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
..	..	..	..	1,73,510	Greater Bombay
373	..	8	381	12,67,611	Thane
489	..	354	843	14,23,589	Raigad
2,698	..	721	3,419	11,30,053	Ratnagiri
570	..	326	896	5,30,833	Sindhudurg
7,222	..	221	7,443	16,96,848	Nashik
5,609	..	705	6,314	18,94,477	Dhule
3,701	..	623	4,324	12,40,107	Jalgaon
33,146	..	115	33,261	12,20,727	Ahmednagar
26,577	97	2,099	28,773	27,72,958	Pune
13,839	639	2,936	17,414	13,18,805	Satara
12,394	181	7,164	19,739	15,65,590	Sangli
5,660	727	256	6,643	17,35,660	Solapur
7,312	..	12,346	19,658	15,08,627	Kolhapur
6,687	..	226	6,913	8,80,180	Aurangabad
2,726	..	67	2,793	6,01,745	Jalna
1,636	..	105	1,741	6,57,044	Parbhani
4,060	..	120	4,180	7,73,896	Beed
1,972	..	201	2,173	8,96,052	Nanded
1,633	..	24	1,657	5,70,099	Osmanabad
2,497	..	..	2,497	7,72,785	Latur
4,018	..	1,144	5,162	5,36,526	Buldana
1,659	..	880	2,539	8,09,188	Akola
2,752	..	328	3,080	11,97,362	Amravati
1,420	..	443	1,863	10,58,743	Yavatmal
3,032	..	51	3,083	7,13,374	Wardha
7,108	..	238	7,346	14,40,285	Nagpur
3,347	..	94	3,441	8,90,496	Bhandara
486	..	167	653	8,48,332	Chandrapur
35	..	19	54	3,57,531	Gadchiroli
1,64,658	1,644	31,981	1,98,283	3,19,83,033	Maharashtra State

Source. Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

13. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13-3 (5-3)

पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या/Number of veterinary institutions

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पशुवैद्यकीय चिकित्सालये Veterinary Polyclinics		पशुवैद्यकीय रुग्णालये Veterinary Hospital		पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Dispensaries		फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने Mobile Veterinary Clinics		पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे Veterinary aid Centres		District
		1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	मुहम्बई	..	..	1@	1@	3	3	..	..	..	3	Gr. Bombay
2	ठाणे	..	..	..	..	23	27	1	1	40	45	Thane
3	रायगड	..	..	..	..	20	22	1	1	38	41	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	14	18	..	..	36	33	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	8	8	1	1	22	24	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	..	..	41	44	1	1	72	79	Nashik
7	धुळे	..	..	..	..	31	35	1	1	41	37	Dhule
8	जळगाव	..	..	..	..	35	37	1	1	59	69	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	..	36	44	1	1	97	111	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	1@@	1@@	34	37	1	1	59	63	Pune
11	सातारा	..	..	..	..	31	31	..	..	43	50	Satara
12	सांगली	..	..	..	..	20	23	..	1	40	43	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	..	27	29	..	..	56	69	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	23	23	1	1	53	60	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	20	22	..	..	27	31	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	18	18	1	1	22	22	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	23	28	..	..	38	52	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	18	20	1	1	50	61	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	23	32	1	1	53	69	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	15	17	..	..	43	47	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	17	20	1	1	59	58	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	..	20	21	..	1	67	72	Buldana
23	अकोला	..	..	..	..	29	29	..	..	55	62	Akola
24	अमरावती	..	..	..	..	24	25	1	1	65	68	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	..	33	39	..	1	56	65	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	..	16	18	..	..	35	34	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	..	35	35	..	..	35	37	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	..	19	18	1	1	52	53	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	19	21	3	4	39	61	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	18	20	3	3	30	44	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	..	2	2	693	764	21	25	1,382	1,563	Maharashtra State

टीप.—*ह्यात दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषि विद्यापीठाखालील पशुवैद्यकीय चिकित्सालयाचा समावेश आहे.

@मुंबई येथील सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्रुएल्टी टु अॅनिमल्स, मुंबई, यांचे खालील.

@@पुणे येथील महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाखालील ह्याखेरीज पुणे व सातारा येथे एक फिरते विस्तार व प्रात्यक्षिक केंद्र आहे.

Note.—*This includes the Veterinary Polyclinics of Agriculture Universities at Dapoli, Parbhani and Nagpur.

@Under Society for Prevention of Cruelty to Animals, Bombay.

@@Under Mahatma Phule Krishi Vidhyapeeth at Pune.

In addition, there is one Mobile Extension-cum-Demonstration Uniteeach at Pune and Satara.

संस्तर.—पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

13. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13-4 (5-4)

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती
Miscellaneous statistics relating to animal husbandry

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	संख्या Number		Item
		1984-85	1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
I पशुवैद्यकीय संस्था—		Veterinary institutions—		
1	पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालये	31@	31@	Veterinary polyclinics.
2	पशुवैद्यकीय रुग्णालये	2**	2**	Veterinary hospitals
3	पशुवैद्यकीय दवाखाने	693	764	Veterinary dispensaries
4	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	1,382	1,563	Mobile veterinary clinics
5	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे	1	1	Veterinary aid centres
6	पशुवैद्यकीय जैव पदार्थ निर्मिती संस्था	1	1	Institute of veterinary biological products
7	राज्य स्तरीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	6	6	State level disease investigation section laboratory
8	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	9	9	Regional level disease investigation section laboratory
9	फिरती पशुरोगसाध नियंत्रण केंद्रे	21	25	Mobile epizotic control units
10	तपासणी चौक्या	2	2	Check posts
11	दक्षता पथके	13	13	Vigilance units
12	अनुवर्ती केंद्रे	6	6	Rinder Post follow-up centres
II पशु विकास—		Cattle development—		
1	सधन पशुसुधार प्रकल्प	49	49	Intensive cattle development projects
2	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे	29	29	District artificial insemination centres
3	आधारभूत ग्राम केंद्र	48	48	Key village centres
4	कृत्रिम रेतन उपकेंद्र—			Artificial insemination sub-centres—
	(अ) जिल्हा परिषदांखालील	1,528	1,643	(A) Under Zilla Parishads
	(ब) आधारभूत ग्राम केंद्रांमधील	417	445	(B) Under key village centres
	(क) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्र	670	670	(C) Regional artificial insemination centres
5	पशुपैदास केंद्रे	13	13	Cattle breeding farms
6	कृत्रिम रेतन तंत्राविषयी प्रशिक्षण केंद्रे	4	4	Training centres in Artificial Insemination technique
7	पशुसधन पर्यवेक्षकासाठी दोन वर्षांचा सेवातर्गत पदविका अभ्यासक्रम	1	1	In-service 2 year's Diploma course for Livestock Supervisors
8	दुग्ध व्यवसाय व्यवस्थापन व पशुसंवर्धन यावरील दोन वर्षांचा पदविका अभ्यासक्रम	..	2	Two years' Diploma course on Dairy Management and Animal Husbandry
III कुक्कुट विकास—		Poultry development—		
1	अंडी उबविण्याची व कुक्कुट पैदास केंद्रे	5	5	Central hatcheries and Poultry breeding farms
2	कुक्कुट विस्तार केंद्रे	2	2	Poultry extension centres
3	सधन कुक्कुट सुधार गट	15	15	Intensive poultry development blocks
4	बदक पैदास केंद्रे	..	1	Duck Breeding Farm
IV भेड विकास—		Sheep development—		
1	भेड पैदास केंद्र (महाराष्ट्र भेड विकास महामंडळाखालील)	9	9	Sheep breeding farms (with Maharashtra Sheep Development Corporation).
2	शेळी पैदास केंद्रे	1	1	Goat breeding farms
3	लोक र विश्लेषण प्रयोगशाळा	1	1	Wool analysis laboratory
4	शेळी पैदास केंद्र	1	1	Sheep breeding Farm (with Department)
V संशोधन योजना—		Research scheme—		
1	जनावरांच्या लाळ व खुरकुस रोगांवरील संसर्ग शास्त्राभ्यासासाठी अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्प.	1	1	All India Co-ordinated research project for epidemiological Studies of foot and mouth disease.

@दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषि विद्यापीठाखालील प्रत्येकी एक धरून.

**पुणे येथील कृषि विद्यापीठाखालील एक आणि मुंबई येथील सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्रुएल्टी टू अॅनिमल्स खालील एक धरून.

@Including one each at Dapuli Parbhani and Nagpur under Agricultural Universities.

**Including one at Pune under Agricultural University and one under Society for Prevention of Cruelty to Animals, Bombay.

आधार.—पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. वनशास्त्र व लाकूडतोड

FORESTRY AND LOGGING

१४.१. वनक्षेत्र व वनापासून मिळणारे प्रमुख व गौण उत्पादन याची आंकडेवारी या विभागात दिली आहे.

१४.२. राज्यातील वन विभाग व महसूल विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्रासंबंधी वेगवेगळी माहिती दिली आहे. वनक्षेत्राचे राखीव, संरक्षित व अवर्गीकृत असे कायदेशीरदृष्ट्या वर्गीकरण केले आहे. वरील कायदेशीरदृष्ट्या केलेले वर्गीकरण १९२७ च्या "भारतीय वन कायदा, सोळा" नुसार केले आहे. राखीव वनक्षेत्रात मुख्यतः इमारतीच्या लाकडाचे उत्पादन करण्यात येते असून ह्यात चरणे किंवा मशागत करणे ह्यास परवानगी दिली जात नाही. संरक्षित वनक्षेत्रात चरणे आणि मशागत करणे यावर इतके कडक निबंध नसून काही मर्यादित निर्बंधासह परवानगी देण्यात येते. अवर्गीकृत वनक्षेत्र म्हणजे दुर्गम किंवा अव्याप्त वनक्षेत्र समजण्यात येते. शासनाने स्थानिक संस्थांकडून किंवा खाजगी व्यक्तींकडून व्यवस्थापनासाठी घेतलेले वनक्षेत्र करारावरील म्हणून ओळखले जाते. या विभागांमध्ये देण्यात आलेल्या वनक्षेत्राची आंकडेवारी शेती विभागाच्या "जमिनीचा वापर" ह्या तक्त्यातील वनक्षेत्राच्या आंकडेवारीशी जुळणार नाही. हा फरक खालील कारणांमुळे दिसून येतो :—

(१) भारतीय वन सांख्यिकीत वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वृक्षांनी न आच्छादलेल्या क्षेत्रासह सर्व क्षेत्र वनक्षेत्र म्हणून समजले जाते तर कृषि सांख्यिकीत त्याचे प्रत्यक्ष वापरानुसार वर्गीकरण केले जाते.

(२) वन विभागाची माहिती विशिष्ट प्रशासकीय कारणासाठी व वनक्षेत्राची मालकी ठरविण्याच्या दृष्टीने उपयुक्त ठरते. जमिनीच्या वापरासंबंधी सांख्यिकीसाठी वनक्षेत्राचा प्रत्यक्ष वापर कसा होतो हे कृषि खात्याच्या दृष्टीने जितके महत्त्वाचे आहे तेवढे वन विभागाच्या दृष्टीने नाही.

(३) वन विभागाची माहिती आर्थिक वर्षानुसार उपलब्ध असते तर कृषि विभागाची कृषि वर्षानुसार असते. प्रमुख व गौण वनोत्पादनाची आंकडेवारी वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्राशीच संबंधित आहे.

14.1. Data on area under forest and major and minor forest produce are given in the tables in this section.

14.2. Information regarding forests under the control of the State's Forest Department and those under the control of the State's Revenue Department is shown separately. The areas under forests are classified according to legal status into reserved forests, protected forests and unclassified forests. The legal status refers to the classification of forests under the Indian Forest Act, XVI of 1927. *Reserved forests* are those that are intended mainly for timber production and in which rights of grazing and cultivation are seldom allowed. *In protected forests*, the restrictions are not so rigid as grazing or cultivation is allowed but certain limitations and restrictions are imposed. *The unclassified forest* refers to the inaccessible forest or unoccupied waste. The forests which are taken by Government from local bodies or private individuals for management on lease basis are called '*leased forests*'. The forest area shown in Tables in this sector may not tally with the area under "forest" shown in table on land utilisation in agriculture section. The two sets of figures differ due to the following reasons:—

(i) In the Indian Forests Statistics the whole area including non-wooded area under the control of Forest Department is taken as area under forests while in Agricultural Statistics, it is classified according to its actual utilisation.

(ii) The Forest Department Returns are meant to serve a definite administrative purpose and indicate the ownership of the forest area; the actual utilisation of these areas is not so important from their point of view as it is in the land utilisation statistics for Agricultural Department.

(iii) The Forest Department returns relate to financial years and Agricultural Statistics relate to the agricultural years. The figures of production of major and minor forest produce refer to the areas under the control of Forest Department only.

		वन विभाग Forest Department							
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	राखीव		संरक्षित		अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले		एकूण	
		Reserved		Protected		Unclassified and leased		Total	
(1)	(2)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)
(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)		
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	2,604	2,587	967	967	*	*	3,572	3,554
3	रायगड	1,245	1,245	126	127	147	147	1,517	1,517
4	रत्नागिरी	15	11	..	..	48	48	63	59
5	सिंधुदुर्ग	6	6	8	9	383	384	398	398
6	नाशिक	2,885	2,874	244	244	..	..	3,129	3,118
7	धुळे	3,478	3,462	..	..	207	207	3,684	3,668
8	जळगाव	1,925	1,918	..	..	..	..	1,925	1,918
9	अहमदनगर	1,419	1,456	13	13	10	10	1,441	1,478
10	पुणे	1,361	1,350	..	..	335	342	1,695	1,692
11	सातारा	1,356	1,356	85	85	83	85	1,525	1,526
12	सांगली	345	350	2	2	12	16	358	367
13	सोलापूर	171	171	..	..	11	11	182	182
14	कोल्हापूर	560	560	417	417	706	706	1,682	1,682
15	औरंगाबाद	721	721	82	82	88	88	891	891
16	जालना	78	78	..	12	14	3	93	93
17	परभणी	333	333	..	..	39	39	372	372
18	बीड	199	199	17	16	*	*	216	216
19	नांदेड	819	819	57	57	304	304	481	1,180
20	उस्मानाबाद	3	3	..	..	40	40	43	43
21	लातूर	..	..	..	..	11	11	11	11
22	बुलढाणा	1,058	1,057	93	93	..	..	1,150	1,150
23	अकोला	784	784	15	15	..	..	799	798
24	अमरावती	3,561	3,560	67	67	..	1	3,628	3,627
25	यवतमाळ	2,755	2,755	189	189	..	..	2,944	2,944
26	वर्धा	528	528	319	319	..	..	847	847
27	नागपूर	1,416	1,416	823	823	..	..	2,239	2,239
28	भंडारा	2,171	2,171	1,027	1,027	..	..	3,198	3,198
29	चंद्रपूर	3,448	3,443	944	955	45	44	4,437	4,443
30	गडचिरोली	3,285	3,284	9,593	9,593	..	7	12,876	22,833
	महाराष्ट्र राज्य	38,527	38,498	15,088	15,110	483	2,491	56,098	56,099

FORESTRY AND LOGGING

TABLE No. 14-1 (6-1)

Area under different types of forests

(क्षेत्र चौ. कि. मिटरमध्ये
(Area in sq. km.))

महसूल विभाग Revenue Department								
राखीव		संरक्षित		अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले		एकूण		District
Reserved		Protected		Unclassified and leased		Total		
(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
29	28	55	55	..	..	84	83	Raigad
..	..	..	..	2	2	2	2	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
48	48	..	..	..	..	48	48	Nashik
295	295	..	..	..	..	295	295	Dhule
*	*	..	..	..	..	*	..	Jalgaon
448	411	..	..	3	3	451	414	Ahmadnagar
305	302	..	..	..	..	305	302	Pune
59	59	..	..	..	..	59	59	Satara
117	111	..	..	12	12	129	124	Sangli
190	190	..	..	3	3	193	193	Solapur
..	..	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
..	..	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
..	..	..	..	..	..	..	..	Beed
..	..	..	..	..	..	..	..	Nanded
..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
..	..	25	25	384	384	409	409	Buldana
..	..	69	69	..	..	69	67	Akola
..	..	..	..	117	117	117	117	Amravati
..	..	..	..	767	767	767	767	Yavatmal
..	..	..	..	28	28	28	28	Wardha
..	..	..	..	517	517	517	517	Nagpur
..	..	..	..	1,106	1,106	1,106	1,106	Bhandara
..	..	..	..	205	205	205	205	Chandrapur
..	..	..	..	358	358	358	358	Gadchiroli
1,489	1,444	149	149	3,505	3,505	5,140	5,095	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण Total							
		राखीव Reserved		संरक्षित Protected		अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले Unclassified and leased		एकूण Total	
(1)	(2)	(a) (19)	(b) (20)	(a) (21)	(b) (22)	(a) (23)	(b) (24)	(a) (25)	(b) (26)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	*	*	3,572	3,554
2	ठाणे	2,604	2,587	967	967	147	147	1,601	1,601
3	रायगड	1,273	1,273	181	181	50	50	65	61
4	रत्नागिरी	15	11	..	..	384	383	398	398
5	सिंधुदुर्ग	6	6	9	9	..	..	3,176	3,166
6	नाशिक	2,933	2,922	244	244	207	207	3,979	3,963
7	धळे	3,772	2,757	..	..	..	..	1,925	1,918
8	जळगाव	1,925	1,918	..	..	13	13	1,892	1,892
9	अहमदनगर	1,867	1,867	13	13	335	342	2,000	1,994
10	पुणे	1,665	1,652	..	..	83	85	1,583	1,585
11	सातारा	1,415	1,415	85	85	25	28	488	491
12	सांगली	461	461	2	2	14	14	375	375
13	सोलापूर	361	361	..	..	706	706	1,682	1,682
14	कोल्हापूर	560	560	416	416	88	88	891	891
15	औरंगाबाद	721	721	82	82	14	43	93	93
16	जालना	78	78	..	12	39	39	372	372
17	परभणी	333	333	..	..	*	*	216	216
18	बीड	199	199	17	17	304	304	1,180	1,180
19	नांदेड	819	819	57	57	40	40	43	43
20	उस्मानाबाद	3	3	..	..	11	11	11	11
21	लातूर	..	..	..	..	385	384	1,558	1,558
22	बुलडाणा	1,057	1,057	117	117	..	..	867	867
23	अकोला	783	783	84	84	117	118	3,745	3,745
24	अमरावती	3,561	3,561	67	67	767	767	3,711	3,712
25	यवतमाळ	2,755	2,755	189	189	28	28	875	875
26	वर्धा	528	528	319	319	517	517	2,756	2,756
27	नागपूर	1,416	1,416	823	823	1,105	1,106	4,304	4,304
28	भंडारा	2,171	2,179	1,027	1,027	250	250	4,643	4,449
29	चंद्रपूर	3,448	3,443	945	956	358	364	13,234	13,241
30	गडचिरोली	3,284	3,284	9,593	9,593	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य ..		40,017	39,943	15,237	15,259	5,985	5,559	61,238	61,195

(a)=1984-85 (b)=1985-86

- टीप—(१) म. व. वि. म.—महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ.
(२) आकडे संक्षिप्तता केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.
(३) *एक चौरस किलो मिटर पेक्षा कमी.
आधार.—मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 14.1 (6.1)—contd.

(क्षेत्र चौ. कि. मीटरमध्ये)
(Area in sq. km.)

एकूण वनक्षेत्राचे वर्गीकरण Tripartite Classification of total Forest area											
सही वने		राखीव क्षेत्रे		जळाऊ साकळ, वैरण व इतर		म.व.वि.म.कडे हस्तांतरित केलेले वनक्षेत्र		वन विभागाच्या ताब्यात घेतलेले खाजगी वनक्षेत्र		District	
Forest proper		Pasture reserved		Fuels, fodder and miscella- neous		Forest area transferred to F.D.C.M.		Private forest brought under possession of Department			
(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(2)	
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)		
..	..	..	..	..	..	38	38	14	14	Greater Bombay	
3,305	3,288	266	266	..	..	233	247	277	277	Thane	
1,420	1,420	181	181	..	..	..	..	106	107	Raigad	
65	61	..	..	..	..	..	..	14	4	Ratnagiri	
398	398	..	..	..	..	..	..	119	121	Sindhudurg	
3,101	3,090	75	75	*	*	138	150	76	76	Nashik	
2,786	3,065	1,069	774	125	125	65	81	459	459	Dhule	
1,164	1,157	411	411	350	350	46	53	..	..	Jalgaon	
903	939	989	953	..	..	..	..	..	..	Ahmadnagar	
1,330	1,327	663	660	7	7	..	..	97	70	Pune	
1,583	1,585	..	..	..	..	..	..	18	18	Satara	
488	491	..	..	..	..	..	..	8	8	Sangli	
144	145	231	231	..	..	..	..	..	..	Solapur	
1,682	1,682	..	..	..	..	..	..	87	86	Kolhapur	
753	753	113	113	24	24	..	..	..	..	Aurangabad	
78	78	14	14	..	..	..	..	..	..	Jalna	
333	333	39	39	..	..	..	..	..	..	Parbhani	
216	216	..	..	..	..	..	..	..	..	Beed	
1,017	1,017	156	156	7	7	5	5	..	..	Nanded	
3	3	40	40	..	..	..	..	..	..	Osmanabad	
..	11	11	11	..	..	..	..	..	..	Latur	
558	558	582	582	418	418	..	..	..	..	Buldana	
508	508	235	235	124	124	..	..	..	..	Akola	
3,221	3,220	349	350	174	174	..	..	1	..	Amravati	
1,714	1,714	768	768	1,229	1,229	..	..	..	..	Yavatmal	
625	625	182	182	67	67	..	..	..	..	Wardha	
1,606	1,606	361	361	789	789	62	62	..	..	Nagpur	
1,424	1,424	525	679	2,355	2,201	256	256	..	..	Bhandara	
2,550	2,545	52	52	2,041	2,052	365	365	..	..	Chandrapur	
11,128	11,128	2 68	268	1,839	1,845	281	281	..	..	Gadchiroli	
44,105	44,390	7,582	7,390	9,551	9,415	4,191	1,538	1,265	1,239	Maharashtra State	

Notes.—(1) F. D. C. M.—Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd.

(2) Totals may not add up due to roundings.

(3) *Less than one sq. km.

Source.—The Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Pune.

14. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14-2-A (6-2)

प्रमुख व गौण वनोत्पादित वस्तूचे उत्पादन
Production of major and minor forest produce

(1984-85)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तु Item	इमारती लाकूड Timber		जळाऊ लाकूड Fuel		गौण वन उत्पादने (हजार रुपयांत) Minor forest produce (In Thousand Rs.)					Circle
		उत्पादन (हजार घन मिटर) Quantity (Thousand cubic metres)	मूल्य (रुपये हजारात) Value (Thousand Rs.)	उत्पादन (हजार घन मिटर) Quantity (Thousand cubic metres)	मूल्य (रुपये हजारात) Value (Thousand Rs.)	बांबू Bamboos	गवत व चराई Grass and grazing	इतर गौण वनोत्पादित वस्तु Other M.F.P.	बिडीची पाने Bidi leaves	एकूण गौण वनोत्पादित वस्तु Total M.F.P.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	ठाणे	24	55,535	74	19,801	115	256	1,256	260	1,887	Thane
2	नाशिक	13	11,124	27	5,235	29	2,032	784	60	2,905	Nashik
3	पुणे	Neg.	23	1	66	..	315	182	125	622	Pune
4	कोल्हापूर	4	5,391	38	4,530	60	151	825	221	1,257	Kolhapur
5	औरंगाबाद	1	1,111	1	132	..	552	344	7,289	8,185	Aurangabad
6	अमरावती	39	1,16,149	26	2,311	2,133	81	407	1,347	3,968	Amravati
7	नागपूर	60	2,40,884	333	23,558	4,347	396	792	33,230	38,765	Nagpur
8	चंद्रपूर	75	1,08,476	307	36,071	1,12,532	2,040	651	57,243	1,72,466	Chandrapur
9	धुळे	4	7,677	19	2,242	1,230	954	999	1,508	4,691	Dhule
10	यवतमाळ	38	88,023	78	7,048	867	419	504	10,759	12,549	Yavatmal
एकूण	..	258	6,34,393	904	1,00,994	1,21,313	7,196	6,744	1,12,042	2,47,295	Total
	महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ.	123	2,50,611	279	63,142	1,869	..	1,296	..	3,165	Forest Deve- lopment Cor- poration of Maharashtra.

टीप./Note— (1) गौण वन उत्पादन/M. F. P. Minor forest produce.

(2) नगण्य—Neg/negligible

आकार.—मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra Pune.

14. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.2-B (6.2)

प्रमुख व गौण वनोत्पादित वस्तूंचे उत्पादन
Production of major and minor forest produce

(1985-86)

अनुक्रमांक Serial No.	वनवृत्त	हमारती लाकूड Timber		जळाऊ लाकूड Fuel		गौण वन उत्पादने (हजार रुपयांत) Minor forest produce (in Thousand Rs.)					Circle
		उत्पादन (हजार घन मिटर) Quantity (Thousand cubic metres)	मूल्य (रुपये हजारात) Value (Thousand Rs.)	उत्पादन (हजार घन मिटर) Quantity (Thousand cubic metres)	मूल्य (रुपये हजारात) Value (Thousand Rs.)	बांबू Bamboos	गवत व चराई Grass and grazing	इतर गौण वनोत्पादित वस्तू M.F.P.	बिडीची पाने Bidi leaves	एकूण गौण वनोत्पादित वस्तू Total M.F.P.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	ठाणे	25	59,742	94	26,622	20	240	914	297	1,471	Thane
2	नाशिक	13	49,319	26	5,130	214	3,447	571	340	4,572	Nashik
3	पुणे	Neg.	16	3	311	..	307	125	134	566	Pune
4	कोल्हापूर	3	4,426	15	1,712	401	197	740	249	1,587	Kolhapur
5	औरंगाबाद	1	1,709	1	80	..	543	222	7,503	8,271	Aurangabad
6	अमरावती	58	3,25,161	30	3,898	782	243	260	1,802	3,087	Amravati
7	नागपूर	59	2,62,544	285	26,793	3,309	336	1,296	33,999	38,940	Nagpur
8	चंद्रपूर	77	1,21,235	273	27,546	35,743	95	2,668	47,402	86,254	Chandrapur
9	दुळे	4	8,832	16	2,711	2,292	1,607	1,954	3,268	9,121	Dule
10	यवतमाळ	36	97,211	114	8,366	19	451	587	11,233	12,290	Yavatmal
एकूण		276	9,30,195	857	97,169	42,780	7,812	9,337	1,06,230	1,66,159	Total
महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ		190	4,16,194	899	97,597	721	..	986	..	1,707	Forest Development Corporation of Maharashtra.

टीप/Note.—(1) गौण वन उत्पादन/M. F. P. Minor forest produce.

(2) नगण्य/Neg/negligible.

आधार.—मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Pune.

15. मत्स्यव्यवसाय**FISHERIES**

१५.१. खारवण केंद्रातील माशांची आयात, सागरी मत्स्य उत्पादन, मत्स्यव्यवसायासाठी वापरल्या जाणाऱ्या बोटी या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

15.1. Data regarding fish brought for curing-marine fishery and fishing craft are presented in the tables in this section.

15. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1 (7-1)

खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे
Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed at different centres

(टनांत/In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	मासे खारविण्याची आवारे		खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing		मिठाचे वाटप Quantity of salt issued		खारवन बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वजन Quantity of cured fish removed		Fish curing yards (2)
	(1)	(2)	1984-85 (3)	1985-86 (4)	1984-85 (5)	1985-86 (6)	1984-85 (7)	1985-86 (8)	
1	बोरिया	.. ..	6	122	1	24	5	91	Boria
2	जयगड	.. ..	45	40	9	8	34	30	Jaigad
3	वरवडे	.. ..	80	..	16	..	60	..	Varvade
4	मिरकरवाडा	.. ..	363	665	73	133	272	499	Mirkarwada
5	राजावाडा	.. ..	2	..	..	..	1	..	Rajwada
6	रत्नागिरी	.. ..	..	95	..	19	..	71	Ratnagiri
7	देवगड	.. ..	..	355	..	68	..	247	Deogad
8	जैतापूर	.. ..	..	122	..	25	..	95	Jaitapur
9	विजयदुर्ग	.. ..	..	120	..	25	..	87	Vijaydurg
10	तारा मुंबरी	.. ..	130	350	26	71	98	214	Tara Mumbari
11	मालवण	.. ..	131	195	26	35	98	148	Malvan
12	कोचरा	.. ..	..	37	..	8	..	28	Kochara
	एकूण	.. ..	757	2 101	151	416	568	1,510	Total

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

15. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2 (7.2)

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती
Miscellaneous statistics relating to fisheries

अनुक्रमांक Serial No.	नाव	परिमाण	माहिती Particulars		Unit	Item
			1984-85	1985-86		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	एकूण समुद्रकिनारा	कि. मीटर	720	720	Kilometres	Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/गावठाणे	संख्या	375	375	No.	Marine-Fishing Villages/ Hamlets
3	मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या होड्या	संख्या	14,034	14,890	No.	Boats engaged in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनाच्या वर वजन असलेल्या होड्या	संख्या	7,240	7,796	No.	Boats above one tonne
5	यंत्रसज्ज होड्या	संख्या	5,153	5,472	No.	Mechanised boats
6	नौतळाची सोय असलेल्या होड्या	संख्या	1,761	1,795	No.	Boats with deck facilities
7	एकूण मत्स्योत्पादन—					Total fish production—
	(१) सागरी	हजार मे. टन	360	377	Thousand tonnes	(i) Marine
	(२) गोड्या पाण्याचे	हजार मे. टन	30	32	Thousand tonnes	(ii) Inland
8	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था—					Number of co-operative societies—
	(१) प्राथमिक	संख्या	1,093	1,149	No.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	संख्या	13	13	No.	(ii) District/Divisional/Federations
	(३) शिखर	संख्या	1	1	No.	(iii) Apex
9	सहकारी संस्थांची सभासद संख्या—					Membership of co-operative societies—
	(१) प्राथमिक	हजारात	135	141	Thousand No.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजारात	10	10	Thousand No.	(ii) District/Divisional/Federations
	(३) शिखर	हजारात	2	2	Thousand No.	(iii) Apex
10	सहकारी संस्थांचे खेळते भांडवल—					Working capital of co-operative societies—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये	1,79,462	1,79,895	Thousand Rs.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये	36,164	38,257	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federation
	(३) शिखर	हजार रुपये	9,434	9,846	Thousand Rs.	(iii) Apex
11	सहकारी संस्थांतर्फे हाताळलेली मासळी—					Fish handled by co-operative societies—
	(अ) खरेदी किंमत—					(A) Purchase value—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये	36,829	44,812	Thousand Rs.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये	23,099	18,254	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations
	(३) शिखर	हजार रुपये	..	..	Thousand Rs.	(iii) Apex
	(ब) विक्री मूल्य—					(B) Sale value—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये	2,35,595	3,59,356	Thousand Rs.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये	44,370	35,297	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations
	(३) शिखर	हजार रुपये	19,443	19,572	Thousand Rs.	(iii) Apex
12	सहकारी संस्थांनी वर्षभरात दिलेली कर्जे—					Advances given by co-operative societies (during the year)—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये	24,586	23,525	Thousand Rs.	(i) Primary
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये	2,802	2,466	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations
	(३) शिखर	हजार रुपये	..	..	Thousand Rs.	(iii) Apex
13	शासकीय मासळी खारवण्याची आवास केंद्रे	संख्या	..	..	No.	Number of Government fish curing yards
14	खारवलेली मासळी—					Cured fish—
	(१) उन्हात वाळवलेली	टनात	28,286	31,487	Tonnes	(i) Sundried
	(२) इतर	टनात	5,319	4,067	Tonnes	(ii) Others
15	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	संख्या	9	9	No.	Fishery schools
16	मत्स्य पैदास केंद्रे	संख्या	27	27	No.	Fish farms

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

15. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 15.3 (7-3)

सागरी मत्स्य उत्पादन/Marine fish production

(टनांत/In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	उत्पादन Production		District
		1984-85	1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1 38,023	1,67,713	Greater Bombay
2	ठाणे	1,10,476	89,318	Thane
3	रायगड	46,387	48,897	Raigad
4	रत्नागिरी	40,140	32,326	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	25,196	39,098	Sindhudurg
	एकूण	3,60,222	3,77,352	Total

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.4

---

15. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.4 (7.4)

प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन
Varietywise Marine Fish Production

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार (2)	बृहमंबई Greater Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri		सिंधुदुर्ग Sindhudurg		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Variety of fish (2)
		1984-85 (3)	1985-86 (4)	1984-85 (5)	1985-86 (6)	1984-85 (7)	1985-86 (8)	1984-85 (9)	1985-86 (10)	1984-85 (11)	1985-86 (12)	1984-85 (13)	1985-86 (14)	
1	मुगी, पाकट वागळी	3,924	3,678	1,230	947	533	943	915	817	636	1,066	7,238	7,451	Elasmobranchs
2	वाम !	2,334	4,123	362	786	..	3	2	1	16	15	2,714	4,928	Eels
3	शिगाळा, शिगटी	2,885	4,043	1,238	472	214	468	1,072	692	1,739	1,950	7,148	7,625	Cat fishes
4	कर्ली, दाताळी	809	1,323	874	1,349	317	350	973	269	331	285	3,304	3,576	Chirocentrus
5	पेडवा, पेडी, भिलजी, तारली ..	154	170	52	16	245	487	1,649	739	3,893	11,165	5,993	12,577	Sardines
6	भ्रमपाला	695	622	100	52	268	265	22	58	3	16	1,088	1,013	Hilsa Ilisha
7	मांदेली	5,155	5,005	12,875	8,324	936	1,043	204	392	..	..	19,170	14,764	Anchoviella
8	काटी	2,253	1,595	2,111	1,695	305	242	263	32	36	26	4,968	3,590	Turisseoles
9	खवळी, पातुर्डी	89	..	..	..	43	245	1,588	1,455	728	554	2,448	2,254	Other clupeida
10	बोंबिल	9,606	6,539	59,697	48,242	767	1,186	..	53	..	..	70,070	56,020	Harpodon nehereus
11	कराकरा, खजूरा	66	169	83	46	2	33	1	..	28	78	180	326	Perchaos
12	तांब	208	96	2	..	7	50	1	..	13	8	231	154	Red Snapper
13	दाडा, रावस	108	177	119	264	53	31	4	3	1	2	285	477	Polynomids
14	घोळ, कोथ	489	1,092	402	482	70	178	12	326	71	51	1,044	2,129	Scieanids
15	बळा, वाकटी	8,730	8,565	1,676	1,842	2,016	3,631	2,408	2,786	2,436	2,131	17,266	18,955	Ribbon Fish
16	डोमा, घोडी	6,073	8,619	363	674	2,389	1,642	4,042	3,023	883	1,607	13,750	15,565	Otalithes Sp.
17	खरबा, बांगडा	77	561	244	53	62	1,059	215	174	96	149	694	1,996	Caranx
18	सरंगा	2,656	1,398	8,253	6,482	318	380	574	96	201	148	12,002	8,504	Pomfrets
19	हलवा	321	438	68	92	107	168	239	96	156	471	891	1,265	Black Pomfrets
20	बांगडा	21	131	97	..	28	72	2,035	3,670	1,219	6,114	3,400	9,987	Mackeral
21	सुरमई, ड्रागोल, फलड	2,106	2,043	325	732	421	893	1,727	885	1,670	1,166	6,249	5,719	Seer Fish
22	गेदर, कुपा	671	689	1	..	113	391	1,479	819	387	278	2,651	2,177	Tunnies
23	तेंडली	344	541	4	64	188	823	..	..	1	2	537	1,430	Bregmaceres
24	लेप	317	752	14	1	1,016	324	4,625	1,815	927	450	6,899	3,342	Soles
25	कोकरी, नावी, टोके	122	328	..	..	55	118	289	297	124	48	590	791	Leiggnathus

26	खाप	..	..	10	..	..	12	8	35	40	148	219	195	277	Carangids small	
27	चिराटी, राणे, बामणे	..	..	5,224	3,812	..	19	15	..	1,392	143	1,118	1,240	7,749	5,214	Upenaides Sp.
28	कोळंबी	..	..	22,256	18,800	2,913	2,246	6,457	4,184	5,135	3,192	586	802	37,347	29,224	Prawns
29	जवळा, करंदी	..	..	49,303	72,721	15,739	13,231	27,267	26,390	2,452	3,531	120	22	94,881	1,15,895	Shrimps
30	शेवंड	..	..	334	554	5	83	102	91	80	71	28	6	549	805	Lobsters
31	सौदाळा	..	..	249	494	84	..	37	22	485	543	418	684	1,273	1,743	Lactarius Isctarius
32	म्हाकूळ	..	..	5,503	5,226	79	23	192	58	481	110	935	76	7,190	5,493	Cuttle fish and sonids
33	इतर	..	..	4,941	13,399	1,466	1,101	1,832	3,119	5,741	6,198	6,248	8,269	20,228	32,086	Miscellaneous
	एकूण	..	..	1,38,023	1,67,713	1,10,476	89,318	46,387	48,897	40,140	32,326	25,196	39,098	3,60,222	3,77,352	Total

आधार :—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

15. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.5 (7.5)

मासळीच्या प्रमुख प्रकारच्या उत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (शेकडेवारी)
Percentage share of Prominent varieties in total valuation of Fish Production

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार	बृहन्मुंबई Greater Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri		सिंधुदुर्ग Sindhudurg		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Variety of fish
		1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुशी, पाकट, वागळी	2.3	2.2	1.3	0.9	0.9	1.9	1.7	1.8	4.0	6.6	1.9	2.2	Elasmobranchs
2	शिगाळा, शिगटो	1.4	2.0	1.2	0.5	0.4	0.9	1.6	1.4	6.5	5.9	1.5	1.8	Cat Fishes
3	कली, दाताळी	0.7	1.0	1.2	2.7	0.9	1.4	3.7	1.5	2.0	1.1	1.2	1.5	Chirocentrus
4	पेवडा, पेढी, भिलजी, तारली	0.1	0.1	0.1	..	0.5	1.1	2.4	1.3	9.7	10.3	0.8	1.1	Sardines
5	भिंगपाला	0.9	1.1	0.2	0.1	1.2	1.1	0.2	0.4	..	0.1	0.6	0.7	Hilsa Illisha
6	मादेली	3.2	2.6	8.1	5.2	2.8	2.8	0.2	0.6	..	..	4.1	2.9	Anchoviella
7	बोविल	4.1	2.9	27.9	28.0	1.1	2.3	..	0.1	..	..	10.0	8.1	Harpodon nehereus
8	काटो	1.6	1.0	2.2	2.1	1.0	0.5	0.4	0.1	0.1	0.1	1.5	1.0	Turissceles
9	घोळ, कोथ	0.7	1.6	1.1	1.5	0.5	1.6	0.1	2.9	0.9	0.2	0.7	1.5	Scienids
10	ढोमा, घोडी	3.2	3.2	0.5	0.5	2.6	1.9	3.9	3.7	2.6	3.6	2.4	2.5	Otalithes Sp.
11	बळा, वाकडी	1.5	2.1	0.9	1.5	2.7	5.2	2.4	3.5	5.0	2.0	1.7	2.4	Ribbon Fish
12	खरबा, वागडा	0.1	0.3	0.4	..	0.1	2.1	0.4	0.3	0.2	0.3	1.7	0.4	Caranx
13	सरंगा	6.6	4.3	30.7	29.6	2.4	3.8	4.6	1.2	3.8	1.7	12.7	9.6	Pomfrets
14	हलवा	0.5	1.0	0.2	0.4	0.7	1.2	1.2	0.6	2.2	3.5	0.6	1.0	Black Pomfrets
15	बांगडा	..	0.1	0.2	..	0.1	0.2	4.7	8.1	9.5	34.8	1.2	3.5	Mackeral
16	सुतुमई, डागोल फलई	2.3	2.6	0.4	2.6	1.9	3.9	6.5	5.7	13.0	5.7	2.6	3.5	Seer Fish
17	कोळंबी	43.1	44.0	10.8	12.3	41.1	25.7	46.0	47.1	15.0	12.3	32.7	32.4	Prawns
18	जवळा, करंदी	15.2	11.0	9.2	7.3	31.5	30.1	2.4	4.8	0.2	..	13.2	10.9	Shrimps
19	शेंवड	2.3	4.5	0.1	0.8	2.5	3.9	2.9	3.2	1.6	0.1	1.7	3.1	Lobsters
20	सोदाळा	0.2	0.5	0.1	..	0.1	..	0.8	1.0	1.9	2.5	0.3	0.5	Lactarious
21	म्हाकूळ	3.3	4.4	0.1	..	0.2	0.1	0.5	0.2	2.7	0.1	1.8	2.3	Cuttle fish
22	इतर	6.7	7.5	3.1	4.0	4.8	8.3	13.4	10.5	19.1	9.1	5.1	7.1	Others
	एकूण	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	Total
	एकूण मूल्य (कोटी रुपये)	68.54	76.73	40.59	34.27	13.97	16.32	13.30	10.73	6.58	12.29	142.99	150.34	Total Value (Rs. in crores).

आधार :- मत्स्य व्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

15. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.6 (7.6)

निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशाच्या सरासरी घाऊक किंमती (वार्षिक)
Average annual wholesale (boatside) prices of different Marine fishes(टनामागे रूपात)
(Rs. per tonnes)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	मासळीचा प्रकार (2)	बृहन्मुंबई Greater Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri		सिंधुदुर्ग Sindhudurg		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Variety of Fish (2)
		1984-85 (3)	1985-86 (4)	1984-85 (5)	1985-86 (6)	1984-85 (7)	1985-86 (8)	1984-85 (9)	1985-86 (10)	1984-85 (11)	1985-86 (12)	1984-85 (13)	1985-86 (14)	
1	मुशी, पाकट, वागळी	4,053	4,547	4,171	3,419	2,469	3,270	2,534	2,386	4,127	7,600	3,771	4,442	Elasmobranchs
2	बाम	5,628	4,334	5,630	7,345	..	6,083	3,000	6,000	3,125	4,700	5,611	4,817	Eels
3	शिगाळा, शिगटो	3,376	3,749	3,998	3,580	2,523	3,134	1,997	2,094	2,444	3,690	3,025	8,531	Cat fishes
4	कली, दाताळी	6,088	5,830	5,492	6,882	4,102	6,265	5,125	6,120	4,027	4,756	5,250	6,226	Chirocentrus
5	पेडवा, पेडी, भिलजी, तारली	2,318	3,731	3,827	2,563	2,661	3,670	1,966	1,960	1,686	1,131	1,841	1,315	Sardines
6	भिगपाला	8,737	13,041	9,970	6,260	6,004	6,947	10,955	6,881	5,000	5,118	8,211	10,620	Hilsa llisha
7	मांदेली	4,191	4,017	2,565	2,128	4,123	4,427	1,544	1,695	..	..	3,067	2,919	Anchoviella
8	कांदो	4,959	4,584	4,206	4,285	4,446	3,270	1,802	1,121	2,306	3,269	4,421	4,331	Torissodes
9	बोंबोल	2,901	3,345	1,894	1,988	2,077	3,141	..	2,236	..	..	2,034	2,171	Harpodon nehereus
10	करकरा, खजूरा	8,197	6,616	11,000	6,272	10,500	14,788	7,000	..	2,786	3,962	8,667	6,557	Perches
11	तांब	6,846	5,568	10,000	..	4,571	10,720	3,000	..	5,846	4,250	6,732	7,198	Red Snapper
12	दादा, रावस	17,194	20,693	19,487	16,681	7,679	16,178	12,000	8,000	12,000	5,850	16,291	18,037	Polynomids
13	घोळ, कोथ	10,207	10,979	10,604	10,858	10,414	14,334	6,083	9,682	8,085	5,694	10,182	10,907	Sciaonids
14	ढोमा, घोडी	3,580	2,839	5,187	2,584	1,530	1,934	2,167	1,323	1,973	2,744	2,490	2,429	Otalithes Sp.
15	बळा वाकटी	1,150	1,877	2,221	2,772	1,900	2,324	1,350	1,330	1,358	1,169	1,399	1,890	Ribbon Fish
16	खरबा, बांगडा	4,104	3,954	6,840	2,575	2,565	3,171	2,181	1,706	1,708	2,308	4,001	3,183	Caranx
17	सरंगा	17,008	23,467	15,104	15,671	10,399	16,278	10,678	13,576	12,532	13,866	15,146	16,925	Pomfret
18	हलवा	11,125	16,800	12,500	13,299	9,710	11,489	6,824	7,208	9,455	9,208	9,614	12,321	Black Pomfret
19	बांगडा	9,143	6,412	8,928	..	3,000	4,838	3,058	2,367	7,486	6,993	4,850	5,270	Mackrel
20	सुरमई, बागोल, फ्लई	7,547	11,805	5,486	12,016	6,425	7,107	4,994	6,872	5,140	6,046	6,015	9,161	Seer Fish
21	गेंदर, कुया	4,340	4,501	3,000	..	4,265	2,696	2,804	4,458	1,196	2,251	3,020	3,723	Tuna
22	तेंडली	5,756	2,813	7,500	8,211	7,447	2,762	..	..	4,000	8,000	6,358	3,032	Bregmaeres
23	कोळंबी	13,275	17,970	15,042	18,699	8,903	10,031	11,735	15,835	16,829	18,912	12,526	16,682	Prawns
24	जवळा, करंदी	2,111	1,165	2,381	1,890	1,612	18,58	1,249	1,463	1,025	568	1,990	1,414	Shrimps
25	शेवड	47,240	61,792	42,000	34,777	34,510	69,702	48,825	47,909	38,750	29,167	44,625	58,433	Lobster
26	सोंघळा	5,185	7,447	3,405	..	4,405	2,790	2,289	1,923	3,057	4,425	3,243	4,481	Lactarius
27	इतर	2,141	1,012	5,277	2,151	1,800	1,267	780	983	816	1356	1,542	1,122	Miscellaneous
	भारत सरसरी	4,966	4,575	3,673	3,837	3,012	3,337	3,315	3,321	2,551	3,143	3,969	3,984	Weighted Averages

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. ग्रामविकास व सहकार

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

१६.१. कृषि व विगार कृषि सहकारी पत संस्था, बहुउद्देशीय सहकारी संस्था, पगन संस्था, उत्पादन संस्था, इत्यादी संस्थांची माहिती या विभागात दिली आहे.

१६.२. विविध सहकारी संस्थांची संख्या, सदस्य संख्या, खेळते भांडवल, स्थिर भांडवल, कर्ज, थकबाकी वगैरे माहिती या विभागात दिली आहे. "मालकीचे भांडवल" हे भरणे केलेले भांडवल दर्शविते. "कर्ज" या बाबीमध्ये ठराविक काळांमध्ये येणारे एकूण कर्ज, येणे कर्ज यांचा समावेश आहे. "खेळते भांडवल" मध्ये "भरणे केलेले" भांडवल, ठेवी, कर्ज यांचा समावेश आहे. "येणे कर्ज" यामध्ये कर्जाची येणे रक्कम, रोख पत, शिल्लकेपेक्षा अधिक काडलेली खरेदीची बिल व विक्रीची बिले यांतील बाकी वगैरे माहितीचा समावेश आहे. "थकबाकी" मध्ये ज्या कर्जाची जमा करावयाची योग्य वेळ असून प्रत्यक्ष जमा केले गेले नाही आणि परतफेडीच्या वाढीव सवलतीची परवानगी कार्येक्षम अधिकाऱ्यांनी नाकारली आहे अशा रकमेचा किंवा हप्त्याचा यात समावेश आहे.

16.1. The information on Agricultural and non-agricultural co-operative credit societies Multipurpose Co-operative Societies, Marketing Societies, Productive Societies etc. is presented in this section.

16.2. The information on number of various co-operative societies, membership, working capital, fixed capital, loans advanced, overdues etc. is presented in this section. *Owned capital* shows the paid-up capital. *Borrowing* denotes the total borrowings outstanding at the end of the period. *Working capital* includes paid-up capital, deposits and borrowings. *Loans outstanding* includes outstandings in respect of loans, cash credits and overdrafts and the amount of outstanding bills purchased and discounted. *Overdues* refer to the amount of loans or instalments which was due for collection but which was not actually collected and for the repayment of which no extension has been granted by a competent authority.

अनुक्रमांक	जिल्हा	वर्ष	बँकांची संख्या	सदस्यसंख्या Membership			स्वीय भांडवल	एकूण ठेवी	कर्ज
				संस्थेतील	व्यक्तिगत	नाममात्र			
Serial No.		Year	No. of Banks	Societies	Individual	Nominal	Owned fund	Total deposits	Borrowings
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	वृहन्मुंबई	1984-85	5	44,078	8,23,893	20,834	26,734	1,13,887	48,643
		1985-86	5	16,648	8,67,147	20,222	29,479	1,27,441	51,639
2	ठाणे	1984-85	1	1,814	1,961	29,610	550	5,745	98
		1985-86	1	1,868	153	3,343	642	6,985	305
3	रायगड	1984-85	1	1,018	273	18,416	174	2,217	10
		1985-86	1	1,048	271	21,973	203	2,624	28
4	रत्नागिरी	1984-85	1	682	60	19,435	260	2,009	7
		1985-86	1	694	61	22,767	297	2,285	7
5	सिंधुदुर्ग	1984-85	1	374	66	17,022	177	1,196	11
		1985-86	1	406	66	20,729	208	1,483	16
6	नाशिक	1984-85	1	2,743	1,772	9,295	748	6,256	1,617
		1985-86	1	2,790	1,776	12,575	849	7,700	2,483
7	धुळे	1984-85	1	2,292	1	720	590	2,883	1,244
		1985-86	1	2,342	1	895	641	3,391	1,430
8	जळगांव	1984-85	1	2,318	2,707	..	1,105	7,747	2,171
		1985-86	1	2,484	2,710	5,153	1,331	9,069	3,506
9	अहमदनगर	1984-85	1	2,228	1,640	..	1,416	10,130	1,434
		1985-86	1	2,332	1,636	..	1,503	11,807	3,389
10	पुणे	1984-85	1	3,214	3,278	..	1,096	10,221	3
		1985-86	1	3,401	3,226	..	1,206	12,095	..
11	सातारा	1984-85	1	2,074	1,813	47,043	773	6,938	402
		1985-86	1	2,150	1,802	52,223	813	8,454	544
12	सांगली	1984-85	1	1,453	391	7,127	676	6,736	593
		1985-86	1	1,520	389	5,066	728	7,997	755
13	सोलापूर	1984-85	2	2,770	3,156	16,235	971	5,088	986
		1985-86	2	2,853	3,148	17,852	1,052	6,036	675
14	कोल्हापूर	1984-85	1	2,748	759	38,866	1,132	8,370	332
		1985-86	1	2,889	756	3,822	1,198	10,441	212
15	औरंगाबाद	1984-85	1	1,061	61	..	496	2,136	1,263
		1985-86	1	1,065	61	..	580	2,580	1,771
16	जालना	1984-85	1	539	3	..	179	1,213	384
		1985-86	1	591	3	..	205	1,446	306
17	परभणी	1984-85	1	1,426	27	..	633	1,989	1,306
		1985-86	1	1,498	27	..	742	2,897	1,187
18	बीड	1984-85	1	1,313	124	911	398	1,705	508
		1985-86	1	1,355	124	..	459	1,926	748
19	नांदेड	1984-85	1	1,408	114	..	455	2,699	1,091
		1985-86	1	1,372	114	..	525	3,351	1,302
20	उस्मानाबाद	1984-85	1	732	1	..	253	1,668	4
		1985-86	1	789	1	919	313	1,962	245
21	सातूर	1984-85	1	875	1	1,285	358	1,696	608
		1985-86	1	905	1	2,130	396	2,024	679
22	बुलढाणा	1984-85	1	1,039	1,358	2,601	454	1,958	882
		1985-86	1	1,221	1,355	4,259	522	2,189	901

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 16-1 (16.1)

Operations of agricultural and non-agricultural credit apex and central institutions

(रकम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rs.)

खेळते भांडवल	एकूण गुंतवणूक	नवीन कर्ज	कर्ज वसुली	येणे कर्ज		थकबाकी		District
				संस्था	व्यक्तीगत	कर्ज	नवीकरण न केलेला थकबाकीचा अधिकर्ष	
Working Capital	Total Investment	Fresh advances	Recoveries	Societies	Individual	Loans	Unrenewed cash credit overdues	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
1,98,044	33,566	2,64,967	2,42,016	79,186	32,733	22,477	253	Greater Bombay
2,18,857	35,445	3,15,307	2,86,354	1,07,260	33,613	5,267	23,825	
6,858	445	4,15,560	11,154	1,454	157	263	37	Thane
8,485	849	13,193	12,825	1,803	177	319	32	
2,580	891	2,810	2,659	668	251	251	65	Raigad
3,120	1,015	3,587	3,349	828	329	274	79	
2,613	48	1,574	1,479	316	430	249	19	Ratnagiri
3,144	62	1,902	1,722	401	525	266	20	
1,577	3	676	500	313	226	136	12	Sindhudurg
1,919	2	1,045	941	373	266	125	11	
9,089	127	18,748	18,413	6,003	189	1,377	45	Nashik
11,485	159	22,923	21,217	7,634	264	1,475	38	
5,110	117	7,419	7,111	3,220	160	916	24	Dhule
5,715	119	8,311	7,664	3,699	328	1,132	73	
11,430	253	15,930	13,631	7,746	190	757	104	Jalgaon
14,362	237	14,891	12,564	9,987	276	1,807	101	
14,016	230	24,523	24,337	9,157	336	1,014	104	Ahmadnagar
18,114	210	29,580	25,993	12,492	589	936	101	
12,110	107	14,049	14,426	4,752	548	671	20	Pune
14,254	107	16,369	15,541	5,491	637	824	29	
8,693	217	11,978	12,079	3,213	315	273	53	Satara
10,552	222	15,966	14,322	4,787	385	263	63	
8,587	172	15,801	16,037	4,673	405	870	48	Sangli
10,098	147	18,106	16,975	5,795	411	923	44	
7,499	123	18,229	18,237	4,741	148	1,093	109	Solapur
8,308	142	21,582	21,481	4,816	175	1,149	118	
10,363	79	33,384	33,031	6,269	139	210	199	Kolhapur
12,500	67	38,232	36,888	7,604	151	183	189	
4,219	76	8,466	7,961	3,001	283	636	14	Aurangabad
5,268	80	10,423	9,754	3,363	591	746	17	
2,027	335	5,039	4,800	1,160	94	430	6	Jalna
2,462	359	8,002	7,611	1,393	253	450	8	
4,090	79	8,898	8,541	2,852	66	1,031	55	Parbhani
5,362	77	13,734	12,961	3,622	70	974	82	
2,996	99	3,880	3,551	2,058	39	757	14	Beed
3,442	105	5,064	4,807	2,318	37	839	8	
4,538	166	8,050	7,635	3,133	85	908	38	Nanded
5,299	92	11,642	11,275	3,466	120	1,005	63	
2,254	78	1,151	1,004	1,040	19	405	6	Osmanabad
2,826	78	1,696	1,472	1,245	29	411	7	
2,918	60	3,201	3,011	1,974	40	684	30	Latur
3,443	67	3,632	3,307	2,306	37	787	36	
3,670	82	8,555	8,332	2,611	60	1,350	57	Buldana
4,044	89	10,811	10,671	2,636	115	1,288	59	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)		
23	अकोला	**	**	1984-85	1	1,138	1,125	..	400	2,386	1,115
				1985-86	1	1,141	1,123	..	423	2,656	701
24	अमरावती	**	**	1984-85	1	1,065	1,389	..	392	2,210	606
				1985-86	1	1,077	1,388	..	416	2,340	632
25	यवतमाळ	**	**	1984-85	1	939	1,193	10,613	731	3,008	1,320
				1985-86	1	959	1,192	11,846	837	3,757	902
26	वर्धा	**	**	1984-85	1	604	97	..	256	1,373	121
				1985-86	1	608	97	..	288	1,763	158
27	नागपूर	**	**	1984-85	1	1,652	164	64	427	2,259	134
				1985-86	1	1,714	164	65	449	2,633	146
28	भंडारा	**	**	1984-85	1	1,198	107	..	254	1,197	174
				1985-86	1	1,200	107	..	271	1,625	119
29	चंद्रपूर	**	**	1984-85	1	1,155	472	..	252	1,952	199
				1985-86	1	915	440	..	216	1,622	124
30	गडचिरोली	**	**	1984-85	..	..	..	..	..	..	..
				1985-86	1	269	33	2	59	708	..
	महाराष्ट्र राज्य	**	**	1984-85	34	85,950	8,48,006	2,40,077	42,340	2,18,872	67,266
				1985-86	35	60,104	8,89,372	2,05,841	46,851	2,53,287	74,910

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे/

TABLE No. 16-1 (16.1)—*contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
4,225	85	2,688	2,512	2,902	62	1,609	16	Akola
4,362	83	3,021	3,317	2,602	67	1,413	17	
3,380	42	7,820	7,754	2,145	15	1,208	16	Amravati
3,612	37	9,205	9,034	2,285	45	1,277	20	
5,373	104	10,950	10,628	3,805	99	2,248	12	Yavatmal
5,842	121	12,743	12,513	4,012	122	2,402	35	
1,947	23	5,824	5,714	1,179	19	684	6	Wardha
2,560	30	7,099	7,103	1,164	30	640	7	
3,211	39	3,892	3,654	1,640	18	734	42	Nagpur
3,761	36	4,824	4,580	1,876	26	733	30	
1,811	29	1,873	1,499	1,104	125	325	22	Bhandara
3,237	35	1,824	1,717	1,169	167	390	21	
2,242	31	2,352	2,115	1,172	42	501	18	Chandrapur
2,038	25	2,342	2,288	1,111	56	381	13	
...	...	...	...	...	...	...	...	Gadchiroli
789	11	419	406	200	4	112	5	
3,47,470	37,706	5,24,287	4,98,051	1,63,487	37,293	44,067	1,444	Maharashtra State
3,98,260	40,108	6,27,475	5,80,652	2,07,798	39,895	28,791	25,151	

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

16. ग्रामविकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.2 (16.2)

कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य/Operation of agricultural credit and multipurpose societies

(रक्कम लाख रुपयात/Amount in lakh Rs.)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	वर्ष Year	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned capital	ठेवी Deposits	कर्जे Borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्जवसुली Recoveries	येणे कर्ज Loans outstanding	थकबाकी Overdues	जिल्हा District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1984-85	9	4	5	1	..	8	1	1	1	..	Greater Bombay
		1985-86	8	3	5	1	..	7	1	1	1	..	
2	ठाणे	1984-85	428	175	296	33	434	824	184	137	350	189	Thane
		1985-86	357	176	314	38	474	885	173	140	383	232	
3	रायगड	1984-85	495	139	176	..	297	433	114	112	248	171	Raigad
		1985-86	493	140	186	1	311	446	102	98	252	195	
4	रत्नागिरी	1984-85	367	165	194	14	205	504	222	183	278	76	Ratnagiri
		1985-86	369	168	211	13	234	570	245	216	307	94	
5	सिंधुदुर्ग	1984-85	219	97	138	5	252	452	226	175	287	75	Sindhudurg
		1985-86	221	100	157	5	297	515	243	207	323	85	
6	नाशिक	1984-85	810	309	1,773	20	4,380	6,245	3,251	2,660	4,833	1,957	Nashik
		1985-86	811	323	1,970	27	5,287	7,317	3,957	3,039	5,751	2,048	
7	धुळे	1984-85	600	261	939	13	3,025	4,141	2,067	1,380	3,236	1,622	Dhule
		1985-86	599	269	1,028	12	2,878	3,951	1,586	1,895	2,927	1,357	
8	जळगांव	1984-85	857	234	1,571	8	3,386	5,242	3,097	3,073	3,745	784	Jalgaon
		1985-86	858	236	1,577	8	3,588	5,434	3,202	2,967	3,980	2,389	
9	अहमदनगर	1984-85	1,054	386	2,456	209	4,845	8,072	3,321	2,710	5,724	1,950	Ahmadnagar
		1985-86	1,052	387	2,852	217	6,362	10,698	6,748	3,789	8,683	2,100	
10	पुणे	1984-85	827	292	1,259	27	2,546	4,025	1,998	1,780	3,118	1,032	Pune
		1985-86	828	293	1,376	37	2,748	4,368	2,079	1,874	3,323	1,187	
11	सातारा	1984-85	763	273	853	10	1,953	2,999	1,411	1,255	2,112	504	Satara
		1985-86	763	289	946	13	2,334	3,488	1,711	1,365	2,458	495	
12	सांगली	1984-85	519	249	994	47	2,826	3,894	1,824	1,690	2,825	791	Saangli
		1985-86	519	250	1,072	36	3,047	4,195	2,032	1,837	3,020	893	
13	सोलापूर	1984-85	853	246	874	31	2,445	3,454	1,479	1,250	2,789	1,347	Solapur
		1985-86	853	252	1,080	34	2,571	3,915	1,839	1,500	3,128	1,397	
14	कोल्हापूर	1984-85	896	383	2,497	598	3,178	6,931	3,927	3,660	4,261	735	Kolhapur
		1985-86	900	387	2,733	686	3,556	7,697	4,138	3,732	4,667	690	
15	औरंगाबाद	1984-85	686	187	445	20	2,248	2,626	1,690	1,392	2,076	454	Aurangabad
		1985-86	686	196	492	23	2,456	2,957	2,063	1,779	2,360	608	

16	जालना	..	..	1984-85	573	155	280	4	1,538	1,718	920	666	1,511	536	Jalna
				1985-86	573	169	336	7	1,726	1,981	1,638	854	1,695	553	
17	परभणी	..	..	1984-85	884	215	471	32	1,818	2,406	805	597	1,891	775	Parbhani
				1985-86	885	222	494	32	1,647	2,293	982	1,179	1,694	838	
18	बीड	..	..	1984-85	755	198	381	33	1,537	2,098	670	523	1,354	608	Beed
				1985-86	712	201	359	33	1,456	2,060	712	761	1,305	561	
19	नांदेड	..	..	1984-85	954	234	553	61	2,361	3,019	833	864	2,198	1,275	Nanded
				1985-86	954	237	608	59	2,664	3,438	1,337	943	2,502	1,565	
20	उस्मानाबाद	..	..	1984-85	450	143	253	18	944	1,241	592	438	836	336	Osmanabad
				1985-86	450	141	273	19	1,074	1,300	665	565	936	347	
21	लातूर	..	..	1984-85	522	127	255	5	1,220	1,287	538	444	926	415	Latur
				1985-86	565	143	329	9	1,588	1,689	818	527	1,217	466	
22	बुलढाणा	..	..	1984-85	574	250	466	19	1,895	2,590	925	890	2,052	1,146	Buldana
				1985-86	574	221	523	23	2,362	2,648	990	951	2,091	903	
23	अकोला	..	..	1984-85	836	247	483	24	2,206	3,226	1,121	1,016	2,739	1,535	Akola
				1985-86	836	268	513	19	2,441	3,011	1,069	1,389	2,419	1,331	
24	अमरावती	..	..	1984-85	662	238	486	58	2,014	2,861	780	674	1,774	971	Amravati
				1985-86	662	247	529	17	2,050	2,873	881	926	1,729	1,237	
25	यवतमाळ	..	..	1984-85	526	254	724	51	3,927	5,238	1,327	1,142	3,358	1,698	Yavatmal
				1985-86	526	263	796	66	4,062	5,414	1,268	1,301	3,325	1,696	
26	वर्धा	..	..	1984-85	407	110	233	4	1,012	1,152	542	492	955	595	Wardha
				1985-86	405	114	234	4	857	1,030	394	539	810	697	
27	नागपूर	..	..	1984-85	598	158	332	15	1,037	1,704	564	452	1,153	630	Nagpur
				1985-86	598	163	347	17	1,192	1,758	559	522	1,190	643	
28	भंडारा	..	..	1984-85	689	207	318	31	938	1,285	806	498	894	334	Bhandara
				1985-86	688	202	351	32	924	1,363	532	510	916	460	
29	चंद्रपूर	..	..	1984-85	545	139	360	34	854	1,549	570	447	869	455	Chandrapur
				1985-86	541	145	383	39	788	1,550	470	510	829	472	
30	गडचिरोली	..	..	1984-85	173	82	128	8	235	449	67	42	195	152	Gadchiroli
				1985-86	172	80	140	13	225	476	58	57	196	153	
महाराष्ट्र राज्य				1984-85	18,531	6,157	20,193	1,433	55,556	81,673	35,892	30,643	58,498	23,148	Maharashtra State
				1985-86	18,458	6,287	22,214	1,540	61,199	89,327	42,492	35,973	64,417	25,292	

टीप—आकडे संक्षिप्ततात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

Note—Totals may not add up due to rounding.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

16. ग्रामविकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16-3 (16.3)

बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार/Operations of non-agricultural credit societies

(रक्कम लाख रुपयात/Amount in lakh Rs.)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	वर्ष Year	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership (,000)	स्वीय भांडवल Owned funds	ठेवी Deposits	कर्जे Borrowings	चेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Recoveries	येणे कर्ज Loans outstanding	थकबाकी Overdues	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1984-85	1,772	2,330	21,002	87,955	2,442	1,21,636	67,324	66,017	69,917	3,252	Greater Bombay
		1985-86	1,847	2,475	13,683	1,10,993	3,663	1,49,273	83,661	69,328	84,250	4,860	
2	ठाणे	1984-85	367	261	2,207	6,572	115	11,366	6,875	4,258	7,187	601	Thane
		1985-86	391	287	1,746	10,321	144	14,796	9,944	8,406	8,725	978	
3	रायगड	1984-85	115	80	532	1,731	292	2,978	2,919	2,464	2,074	142	Raigad
		1985-86	120	92	449	2,088	272	3,505	3,497	3,121	2,450	166	
4	रत्नागिरी	1984-85	44	61	241	987	..	1,389	1,552	1,535	921	91	Ratnagiri
		1985-86	48	58	193	1,195	68	1,722	1,704	1,514	1,111	112	
5	सिंधुदुर्ग	1984-85	27	14	72	249	14	360	286	146	232	11	Sindhudurg
		1985-86	32	16	60	294	13	425	341	312	261	16	
6	नाशिक	1984-85	229	205	1,669	4,968	676	7,865	11,219	11,319	5,095	579	Nashik
		1985-86	243	234	1,472	6,238	956	10,082	15,276	13,774	6,597	629	
7	धुळे	1984-85	145	96	724	2,272	581	3,971	7,054	6,564	2,758	223	Dhule
		1985-86	156	105	616	2,684	810	4,891	8,050	7,224	3,684	289	
8	जळगाव	1984-85	124	141	892	3,932	268	5,835	7,858	7,410	3,968	210	Jalgaon
		1985-86	130	152	625	4,923	324	7,185	12,631	14,608	4,991	390	
9	अहमदनगर	1984-85	191	161	1,545	4,156	800	7,419	10,476	9,742	4,486	457	Ahmadnagar
		1985-86	200	184	1,437	5,241	1,015	9,219	12,288	11,167	5,607	534	
10	पुणे	1984-85	570	498	4,631	18,267	1,418	28,856	24,523	22,923	14,432	1,663	Pune
		1985-86	607	533	3,288	24,625	782	36,294	27,358	23,680	18,110	2,686	
11	सातारा	1984-85	187	127	1,419	4,506	306	6,989	7,746	7,166	4,261	422	Satara
		1985-86	225	179	1,041	5,668	507	8,934	16,205	8,912	5,554	419	
12	सांगली	1984-85	286	183	1,139	7,317	333	9,923	12,161	14,225	6,318	556	Sangli
		1985-86	311	223	761	9,371	690	12,889	29,144	27,185	8,277	688	
13	सोलापूर	1984-85	302	195	1,173	4,974	151	7,352	22,717	22,146	4,348	296	Solapur
		1985-86	327	207	741	6,625	232	9,257	33,675	33,487	5,536	419	
14	कोल्हापूर	1984-85	526	496	2,900	13,340	1,060	19,008	15,779	13,813	14,938	985	Kolhapur
		1985-86	562	676	1,726	15,364	1,575	23,644	25,497	23,228	14,207	1,144	
15	औरंगाबाद	1984-85	142	37	286	181	535	1,052	859	678	777	20	Aurangabad
		1985-86	166	41	263	289	581	1,294	1,265	1,065	977	23	

16	जालना	**	**	1984-85	34	17	88	304	144	624	4,118	3,994	415	13	Jalna
				1985-86	41	27	64	470	123	872	5,832	5,729	518	21	
17	परभणी	**	**	1984-85	71	28	106	456	424	1,179	803	518	819	67	Parbhani
				1985-86	79	32	225	653	904	2,308	3,875	3,038	1,656	78	
18	बीड	**	**	1984-85	87	23	236	302	215	908	882	780	594	23	Beed
				1985-86	89	26	224	429	276	1,203	1,510	1,296	808	49	
19	नांदेड	**	**	1984-85	106	22	132	167	181	412	809	778	317	12	Nanded
				1985-86	117	31	133	227	200	587	1,174	1,053	488	21	
20	उस्मानाबाद	**	**	1984-85	61	31	184	564	140	971	1,689	1,533	643	95	Osmanabad
				1985-86	63	35	188	767	232	1,360	2,380	2,114	909	94	
21	लातूर	**	**	1984-85	118	24	224	302	273	944	506	420	669	96	Latur
				1985-86	123	27	245	404	327	1,150	970	831	808	89	
22	बुलढाणा	**	**	1984-85	146	35	339	1,262	443	2,215	6,045	5,680	1,605	156	Buldana
				1985-86	150	38	236	1,605	518	2,719	7,469	7,163	1,911	173	
23	अकोला	**	**	1984-85	134	38	210	777	338	1,540	1,204	993	1,058	58	Akola
				1985-86	137	44	171	1,158	399	2,208	16,485	16,253	1,290	79	
24	अमरावती	**	**	1984-85	151	33	264	593	102	1,166	755	570	754	37	Amravati
				1985-86	154	35	244	860	254	1,633	1,134	752	1,136	46	
25	यवतमाळ	**	**	1984-85	106	17	111	189	123	495	366	314	309	18	Yavatmal
				1985-86	106	21	115	230	138	566	669	578	400	38	
26	वर्धा	**	**	1984-85	69	19	109	333	106	763	372	314	398	66	Wardha
				1985-86	72	21	123	415	104	1,047	495	394	499	77	
27	नागपूर	**	**	1984-85	353	227	784	2,248	230	3,544	4,177	4,151	2,153	100	Nagpur
				1985-86	383	250	744	3,018	270	4,961	9,090	8,039	3,204	19	
28	भंडारा	**	**	1984-85	105	37	245	473	206	1,049	1,027	828	796	38	Bhandara
				1985-86	105	40	264	523	276	1,406	1,354	1,059	1,091	73	
29	चंद्रपूर	**	**	1984-85	107	27	184	182	85	523	392	365	413	19	Chandrapur
				1985-86	112	28	168	72	194	496	400	366	447	10	
30	गडचिरोली	**	**	1984-85	15	1	14	5	10	40	33	25	35	1	Gadchiroli
				1985-86	16	2	16	14	18	58	44	29	50	1	
महाराष्ट्र राज्य				1984-85	6,690	5,464	43,652	1,69,554	12,011	2,52,372	2,22,526	2,08,669	1,49,690	10,307	Maharashtra State
				1985-86	7,112	6,119	30,961	2,16,764	15,865	3,15,984	3,47,417	3,11,705	1,85,402	14,312	

टीप-आकडे संधिस्थान लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

Note—Totals may not add up due to rounding.

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

16. ग्रामविकास व सहकार/

संख्या क्रमांक/

सहकारी पणन संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	संस्थांची संख्या No. of societies	सदस्य संख्या Membership (*000 No.)	स्वीय भांडवल Owned capital	इतर कर्जे Other borrowings	सेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्जवसुली Recoveries
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	1984-85	2	2	2,445	2,384	9,959	..	..
		1985-86	2	3	2,601	1,566	11,008	..	..
2	ठाणे	1984-85	10	5	49	43	167	..	..
		1985-86	11	5	71	28	193	..	..
3	रायगड	1984-85	17	5	34	48	170	35	31
		1985-86	17	7	42	68	247	36	31
4	रत्नागिरी	1984-85	11	5	69	11	147	..	..
		1985-86	17	5	79	8	160	..	..
5	सिंधुदुर्ग	1984-85	9	6	41	5	115	..	..
		1985-86	9	6	46	8	130	..	..
6	नाशिक	1984-85	27	36	313	183	730	1	1
		1985-86	39	40	343	225	838	..	..
7	धुळे	1984-85	52	31	145	31	341	20	21
		1985-86	70	37	155	27	693	24	24
8	जळगाव	1984-85	115	77	538	235	1,235	407	352
		1985-86	144	79	615	253	2,054	425	406
9	अहमदनगर	1984-85	21	31	191	87	349	6	22
		1985-86	31	33	214	89	363	5	23
10	पुणे	1984-85	35	25	172	68	494	3	21
		1985-86	34	25	193	49	510	2	1
11	सातारा	1984-85	11	19	124	75	406	10	7
		1985-86	11	21	142	102	394	..	..
12	सांगली	1984-85	13	14	148	85	402	..	8
		1985-86	13	14	157	85	435	..	..
13	सोलापूर	1984-85	18	12	68	26	202	..	..
		1985-86	21	13	78	23	273	..	..
14	कोल्हापूर	1984-85	20	96	675	69	1,505	..	8
		1985-86	20	106	748	55	1,750	..	..
15	बीरगावाबाद	1984-85	13	22	90	129	313	84	78
		1985-86	13	22	106	138	363	92	78
16	जालना	1984-85	6	9	27	27	122	..	9
		1985-86	6	14	36	33	149	..	..
17	परभणी	1984-85	9	6	45	42	211	..	..
		1985-86	9	6	41	35	217	..	..
18	बीड	1984-85	9	9	29	6	120	..	..
		1985-86	8	7	33	4	119	..	..
19	नांदेड	1984-85	17	28	109	67	443	..	..
		1985-86	18	30	114	75	577	..	..
20	उस्मानाबाद	1984-85	8	2	14	9	37	..	..
		1985-86	9	2	13	11	41	..	..
21	लातूर	1984-85	7	3	22	11	62	..	..
		1985-86	10	2	17	8	53	..	..
22	बुलढाणा	1984-85	20	22	171	140	491	27	7
		1985-86	22	26	183	117	589	..	2
23	अकोला	1984-85	19	32	166	63	466	4	1
		1985-86	18	32	179	63	556	..	..

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 16.4 (16.4)

Operations of Co-operative marketing Societies

(रकम लाख रुपयात)
(Amount in lakh Rs.)

येणे कर्ज	स्थिर मत्ता	इतर मत्ता	मिळालेल्या मालाची किंमत	विक्री मालाची किंमत	वर्षाखेरीचा शिल्लक माल	नफा		तोटा		District
						संस्था No. of Societies	रकम Amount	संस्था No. of Societies	रकम Amount	
Outstanding	Fixed assets	Other assets	Value of goods received	Value of goods sold	Stock at the close of the year	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
..	528	7,357	51,482	49,519	2,075	2	142	..	..	Greater Bombay
..	751	7,192	18,026	17,996	3,065	1	40	1	15	
..	24	103	574	630	39	4	2	4	3	Thane
..	31	115	635	656	47	5	2	6	7	
16	8	138	248	257	8	10	1	6	8	Raigad
20	32	183	253	267	12	9	1	6	4	
1	13	102	555	553	32	9	2	1	..	Ratnagiri
..	10	118	1,126	645	32	5	2	5	1	
..	11	73	509	522	30	9	2	..	..	Sindhudurg
..	17	78	595	499	35	9	2	..	..	
1	173	324	3,027	3,037	233	11	7	7	9	Nashik
1	179	408	3,507	3,570	250	20	17	11	3	
8	56	206	1,472	1,672	72	22	3	20	19	Dhule
8	59	459	2,228	2,043	167	25	3	27	12	
224	296	493	5,403	4,818	221	86	19	27	11	Jaigaon
237	302	1,255	8,271	7,286	261	98	21	46	10	
81	89	109	1,588	1,531	70	8	4	10	21	Ahmadnagar
64	83	161	1,503	1,360	54	10	4	9	18	
2	92	348	1,094	1,065	52	13	6	5	2	Pune
3	95	360	1,251	1,252	52	14	9	3	3	
8	79	211	1,840	1,599	108	6	4	5	3	Satara
..	89	179	2,095	2,255	127	8	3	3	3	
47	99	134	1,659	1,889	123	6	2	5	8	Sangli
9	122	189	1,442	1,550	87	5	3	6	6	
4	18	132	340	990	47	8	3	5	1	Solapur
4	16	212	884	963	40	10	2	9	1	
6	263	979	20,343	10,708	257	14	47	5	1	Kolhapur
2	275	874	17,840	13,635	604	17	68	1	1	
72	73	112	2,224	1,483	56	12	3	1	..	Aurangabad
85	85	130	3,195	2,777	63	12	5	..	..	
..	26	82	169	197	13	5	1	..	..	Jalna
..	51	81	5,443	5,391	17	6	6	..	..	
2	7	153	2,726	2,340	49	5	1	3	2	Parbhani
5	8	168	7,821	7,869	37	6	1	2	..	
..	10	81	285	191	29	3	1	5	2	Beed
..	10	82	867	295	27	3	..	5	1	
..	69	258	921	1,493	116	9	3	5	2	Nanded
15	72	412	4,749	3,876	77	9	2	7	5	
..	6	25	196	190	5	4	..	2	..	Osmanabad
..	6	27	192	197	8	3	..	3	..	
..	10	39	442	390	13	3	..	3	1	Latur
..	9	31	270	419	13	4	..	5	4	
24	98	293	4,220	3,294	76	13	3	6	7	Buldana
2	107	330	9,683	8,283	150	9	2	10	9	
14	110	271	1,799	2,081	71	7	2	7	8	Akola
..	139	312	8,824	8,854	105	10	4	4	7	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)		
24	अमरावती	**	**	1984-85	23	19	134	71	390	1	..
				1985-86	23	20	134	29	501	1	1
25	यवतमाळ	**	**	1984-85	15	23	141	12	460	..	1
				1985-86	14	23	150	35	569	..	..
26	वर्धा	**	**	1984-85	19	8	123	27	467	1	..
				1985-86	15	9	143	36	522	..	..
27	नागपूर	**	**	1984-85	23	17	1,012	349	1,789	..	455
				1985-86	25	16	1,061	442	2,397	..	..
28	भंडारा	**	**	1984-85	12	9	83	50	175	..	..
				1985-86	12	10	86	40	191	..	..
29	चंद्रपूर	**	**	1984-85	13	8	82	33	250	52	49
				1985-86	13	8	64	40	239	..	..
30	गडचिरोली	**	**	1984-85	7	4	22	7	39	..	..
				1985-86	7	4	24	10	45	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	**	**	1984-85	581	585	7,282	4,393	22,057	651	1,071
				1985-86	655	725	8,868	3,702	26,176	585	566

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे।

TABLE No. 164—contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
2	47	229	2,728	3,177	113	9	4	10	8	Amravati
2	72	271	11,610	11,282	156	13	6	7	1	
..	64	276	827	887	120	11	4	3	3	Yavatmal
..	70	324	12,948	13,141	175	13	7	1	2	
1	68	268	1,221	1,340	131	9	6	1	..	Wardha
1	79	275	4,064	2,231	167	10	7	..	..	
14	303	896	3,849	4,360	576	8	52	7	6	Nagpur
14	569	957	4,191	4,867	858	13	79	2	5	
..	31	65	617	714	78	4	..	8	3	Bhandara
..	36	68	659	672	87	6	1	6	2	
17	26	133	1,473	1,481	74	7	1	5	3	Chandrapur
17	41	102	1,938	1,648	78	8	10	3	2	
..	8	25	71	79	6	3	..	4	3	Gadchiroli
..	11	23	95	102	11	2	..	5	2	
544	2,705	13,915	1,13,897	1,02,487	4,893	320	325	170	134	Maharashtra State
489	3,426	15,376	1,36,175	1,25,881	6,862	363	307	193	124	

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष year	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Member- ship	स्वीय भांडवल Owned funds	इतर कर्जे Other borrow- ings	खेळदे भांडवल Working capital	नवीन कर्जे Fresh Advances	कर्जे वसुली Recover- ies	येणे कर्जे Loans Outstan- ding	गुंतवणूक Invest- ment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बृहन्मुंबई	1984-85	203	28	1,125	578	2,447	42	38	120	50
		1985-86	215	24	912	353	1,534	23	75	68	59
2	ठाणे	1984-85	502	79	1,012	1,105	2,036	22	3	436	145
		1985-86	521	79	954	1,125	1,911	182	287	331	469
3	रायगड	1984-85	286	49	404	258	910	4	20	298	50
		1985-86	295	50	265	234	866	49	121	226	87
4	रत्नागिरी	1984-85	109	27	223	147	374	2	..	78	27
		1985-86	119	30	220	144	403	22	21	79	124
5	सिंधुदुर्ग	1984-85	174	36	209	235	601	5	..	88	77
		1985-86	186	42	212	256	636	43	41	90	341
6	नाशिक	1984-85	848	151	4,999	3,443	10,440	22	47	141	5,248
		1985-86	910	154	4,942	3,672	11,183	51	105	86	6,058
7	धुळे	1984-85	1,107	137	3,666	3,158	8,069	144	150	331	4,030
		1985-86	1,161	146	3,733	3,208	8,426	53	67	317	4,266
8	जळगाव	1984-85	1,216	158	3,313	1,992	5,880	29	40	622	2,362
		1985-86	1,257	161	3,310	2,266	6,204	59	83	599	2,361
9	अहमदनगर	1984-85	921	186	10,196	6,530	25,113	5	10	201	16,810
		1985-86	1,052	195	10,134	6,241	25,394	6	68	139	17,845
10	पुणे	1984-85	1,510	149	4,040	1,947	8,501	225	80	232	4,917
		1985-86	1,783	161	3,976	2,022	8,577	98	195	135	5,283
11	सातारा	1984-85	1,281	189	4,478	2,531	10,660	1	5	20	6,267
		1985-86	1,396	213	4,408	2,702	10,991	91	69	42	6,835
12	सांगली	1984-85	861	166	5,186	3,579	11,713	12	2	123	7,158
		1985-86	938	212	4,979	3,544	11,427	35	71	87	7,714
13	सोलापूर	1984-85	1,472	122	7,776	4,655	14,949	..	15	242	6,171
		1985-86	1,610	132	7,910	4,396	15,320	22	55	209	6,502
14	कोल्हापूर	1984-85	1,578	451	14,032	7,238	31,127	63	5	432	13,748
		1985-86	1,743	449	13,657	7,183	30,703	72	254	250	14,985
15	औरंगाबाद	1984-85	465	84	2,413	2,152	4,426	1	106	64	2,854
		1985-86	508	86	2,400	2,111	4,452	23	19	68	2,855
16	जालना	1984-85	205	27	872	817	1,528	..	10	72	1,201
		1985-86	232	41	908	823	1,536	39	48	63	1,177
17	परभणी	1984-85	343	62	2,082	2,609	3,937	76	150	115	2,264
		1985-86	374	66	2,101	2,550	4,052	19	18	117	2,446
18	बीड	1984-85	645	61	2,147	1,988	3,740	10	4	46	2,799
		1985-86	729	59	2,132	1,923	3,766	11	15	40	2,786
19	नांदेड	1984-85	634	73	1,340	1,344	2,270	1	6	60	1,304
		1985-86	691	75	1,356	1,369	2,391	1	27	34	1,308
20	उस्मानाबाद	1984-85	420	64	1,264	127	2,006	..	3	25	1,126
		1985-86	476	66	1,303	152	2,139	48	45	29	1,132
21	लातूर	1984-85	538	67	1,682	1,508	3,041	..	10	45	1,237
		1985-86	591	71	1,681	1,468	3,067	2	25	23	1,243
22	बुलढाणा	1984-85	554	64	1,146	925	1,634	37	33	42	397
		1985-86	566	67	1,146	938	1,679	6	1	48	413
23	अकोला	1984-85	371	47	415	213	1,091	..	..	36	29
		1985-86	401	53	417	244	1,169	18	15	39	43
24	अमरावती	1984-85	429	50	895	241	1,099	1	5	163	138
		1985-86	447	54	915	252	1,144	21	23	161	142
25	यवतमाळ	1984-85	623	92	1,340	779	2,994	3	2	56	469
		1985-86	628	98	1,359	801	3,181	21	14	62	472

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 16-5 (16.5)

Operation of co-operative productive enterprises

(रकम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rs.)

इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold	वर्ष अखेरीस मिळक माल Stocks at the end of the year	नफा झालेल्या संस्था No. of societies with profit	नफा Amount of profit	तोटा झालेल्या संस्था No. of societies in loss	तोटा Amount of loss	वर्षातील नफा (+) तोटा (-) Profit (+) Loss (-) for the year	District
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
874	292	2,671	613	118	33	29	1	(+) 32	Greater Bombay
847	389	2,785	618	99	24	22	1	(+) 23	
628	525	2,031	176	209	136	178	16	(+) 120	Thane
673	1,351	2,865	175	221	128	178	19	(+) 109	
273	18	877	47	131	34	114	5	(+) 29	Raigad
404	153	1,784	51	133	38	129	7	(+) 31	
108	70	143	17	103	5	44	2	(+) 3	Ratnagiri
127	100	200	18	69	5	29	2	(+) 3	
142	136	605	14	74	10	30	5	(+) 5	Sindhudurg
172	127	723	13	130	14	41	4	(+) 10	
2,198	5,352	11,421	1,151	294	84	144	595	(-) 511	Nashik
2,803	2,484	11,802	1,161	300	116	191	588	(-) 472	
1,596	6,188	7,335	770	651	22	310	766	(-) 744	Dhule
1,949	5,894	7,074	785	544	17	321	807	(-) 790	
1,184	6,594	8,258	671	392	101	163	347	(-) 246	Jalgaon
1,528	6,178	7,669	674	767	383	212	410	(-) 27	
1,980	19,436	26,892	4,482	814	142	365	430	(-) 288	Ahmadnagar
2,009	20,752	27,656	4,459	455	98	411	451	(-) 353	
1,303	10,889	13,057	1,190	612	83	434	378	(-) 295	Pune
1,488	11,822	15,157	1,195	737	62	425	486	(-) 424	
1,314	9,881	12,827	1,805	709	82	350	269	(-) 187	Satara
1,471	10,315	13,209	1,843	785	102	456	312	(-) 210	
1,494	8,208	11,591	1,600	374	109	274	328	(-) 219	Sangli
1,469	8,234	11,837	1,544	417	116	325	298	(-) 182	
2,239	11,436	14,087	3,010	431	211	326	674	(-) 463	Solapur
2,629	10,765	13,897	2,795	674	219	566	696	(-) 477	
4,156	24,423	32,380	4,944	917	193	427	367	(-) 174	Kolhapur
4,101	24,975	34,493	4,828	1,011	193	454	479	(-) 286	
291	3,700	5,326	906	151	213	210	25	(+) 188	Aurangabad
313	3,728	5,375	906	197	221	163	22	(+) 199	
112	318	545	72	60	5	70	290	(-) 285	Jalna
129	325	410	71	60	5	71	290	(-) 285	
348	1,316	2,028	324	86	17	129	237	(-) 220	Parbhani
256	1,351	2,023	333	105	15	141	206	(-) 191	
302	1,957	2,896	523	359	160	184	51	(+) 109	Beed
375	2,517	3,381	464	298	164	211	43	(+) 121	
334	941	1,304	213	108	4	223	122	(-) 118	Nanded
433	866	1,228	211	136	24	296	122	(-) 98	
407	1,705	2,128	336	147	35	127	2	(+) 33	Osmanabad
466	1,652	2,102	336	162	39	153	24	(+) 15	
234	1,242	1,701	483	298	9	108	122	(-) 113	Latur
239	1,248	1,724	486	355	7	101	118	(-) 111	
692	1,355	1,464	89	227	32	149	111	(-) 79	Buldana
718	1,208	1,727	92	214	34	138	106	(-) 72	
393	847	1,071	144	167	22	151	36	(-) 14	Akola
427	835	1,086	143	107	16	160	36	(-) 20	
251	792	851	172	120	18	124	489	(-) 471	Amravati
250	806	882	175	123	25	126	487	(-) 462	
1,021	1,653	2,091	307	207	76	131	40	(+) 36	Yavatmal
1,187	1,802	2,293	293	120	88	227	42	(+) 46	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
26	वर्धा	..	1984-85	338	35	532	159	1,171	..	4	17	10
			1985-86	356	36	547	139	1,230	1	3	24	11
27	तागपूर	..	1984-85	805	80	1,521	1,226	2,718	..	18	181	244
			1985-86	882	82	1,579	1,052	2,807	14	32	144	267
28	भंडारा	..	1984-85	553	64	350	319	1,247	..	2	29	22
			1985-86	565	68	257	270	1,242	20	4	55	46
29	चंद्रपूर	..	1984-85	343	44	133	71	951	1	5	22	33
			1985-86	334	46	130	118	1,122	6	5	23	28
30	गडचिरोली	..	1984-85	170	17	35	21	812	..	9	9	7
			1985-86	174	19	39	23	790	6	5	10	13
	महाराष्ट्र राज्य	..	1984-85	19,504	2,859	78,826	51,892	1,67,485	706	782	4,346	81,194
			1985-86	21,140	3,035	77,882	51,579	1,69,342	1,062	1,811	3,598	87,311

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 16.5 (16.5)—*contd.*

(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
818	844	872	25	146	14	103	10	(+) 4	Wardha
842	1,167	1,219	25	159	13	93	10	(+) 3	
788	2,667	3,418	703	442	31	223	190	(-) 159	Nagpur
787	7,223	7,821	737	469	33	300	192	(-) 159	
964	962	1,199	39	246	75	221	47	(+) 28	Bhandara
933	1,129	1,394	36	250	17	222	22	(-) 5	
759	98	149	23	138	20	110	17	(+) 3	Chandrapur
916	368	408	25	167	16	101	17	(-) 1	
776	21	23	1	76	7	82	8	(-) 1	Gadchiroli
751	219	231	2	55	6	61	7	(-) 1	
27,979	1,23,866	1,71,241	24,850	8,807	1,983	5,533	5,980	(-) 3,997	Maharashtra State
30,792	1,32,983	1,84,455	24,494	9,319	2,238	6,324	6,304	(-) 4,066	

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

16. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

इतर सहकारी संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष year	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership (‘000 No.)	स्वीय भांडवल Owned capital	कर्ज Borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh advances
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मुंबई	1984-85	10,650	1,078	4,366	11,107	28,361	119
		1985-86	11,227	1,108	4,687	10,355	33,234	101
2	ठाणे	1984-85	2,214	135	315	3,026	8,020	552
		1985-86	2,618	151	352	2,091	9,285	732
3	रायगड	1984-85	282	36	57	128	633	17
		1985-86	302	27	68	213	819	11
4	रत्नागिरी	1984-85	105	15	18	37	112	4
		1985-86	110	18	20	44	149	6
5	सिंधुदुर्ग	1984-85	53	8	15	52	120	11
		1985-86	60	10	76	52	191	6
6	नाशिक	1984-85	1,387	91	142	2,113	4,809	184
		1985-86	1,450	83	142	3,881	6,060	1,415
7	घुळे	1984-85	793	96	97	817	1,754	212
		1985-86	809	101	110	985	2,136	349
8	जळगाव	1984-85	839	117	83	258	856	31
		1985-86	864	121	202	392	1,291	54
9	महमदनगर	1984-85	794	120	885	873	3,653	146
		1985-86	831	125	1,020	1,318	4,623	204
10	पुणे	1984-85	3,279	202	527	1,669	4,403	94
		1985-86	3,539	215	560	2,230	5,021	44
11	सातारा	1984-85	640	51	120	231	791	8
		1985-86	648	54	122	219	889	5
12	सांगली	1984-85	415	51	92	247	740	19
		1985-86	420	51	78	244	679	21
13	सोलापूर	1984-85	1,125	105	196	499	2,239	52
		1985-86	1,149	106	257	684	2,449	63
14	कोल्हापूर	1984-85	696	127	306	716	1,706	83
		1985-86	713	148	392	1,027	1,956	89
15	औरंगाबाद	1984-85	597	34	147	797	1,098	408
		1985-86	628	36	167	676	921	507
16	जालना	1984-85	186	15	40	43	134	..
		1985-86	188	15	10	99	153	32
17	परभणी	1984-85	393	33	28	421	539	7
		1985-86	421	39	34	540	577	27
18	बीड	1984-85	416	32	23	216	349	6
		1985-86	419	32	24	273	528	5
19	नांदेड	1984-85	766	61	73	307	719	..
		1985-86	804	61	55	361	650	58
20	उस्मानाबाद	1984-85	336	25	16	66	184	..
		1985-86	362	26	18	98	230	..
21	लातूर	1984-85	478	20	33	344	615	43
		1985-86	505	35	37	490	772	76
22	बुलढाणा	1984-85	294	26	43	133	315	37
		1985-86	310	27	43	147	346	2
23	अकोला	1984-85	428	30	74	293	477	34
		1985-86	447	30	70	331	523	33

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 16-6 (16.6)

Operations of other co-operative societies

(रकम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rs.)

कर्ज वसुली Recoveries	येणे कर्ज Loan Outstanding	गुंतवणूक Investment	इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold	वर्षाखेरीचा शिल्लक माल Stocks at the close of the year	वर्षातील नफा (+) तोटा (-) Profit (+) loss (-)	District
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
84	549	30	8,609	15,779	16,804	822	(+) 105	Greater Bombay
76	573	30	8,690	15,420	16,644	835	(+) 107	
382	840	10	935	1,310	1,319	67	(+) 18	Thane
262	1,300	7	1,028	1,391	1,414	60	(+) 33	
	42	1	323	116	116	9	(+) 1	Raigad
3	50	1	486	164	160	11	(-) 2	
..	19	2	36	75	78	5	(+) 2	Ratnagiri
..	26	2	54	74	79	6	(+) 3	
4	23	15	48	150	159	10	(+) 2	Sindhudurg
4	25	15	108	181	192	11	(+) 3	
5	1,125	3	1,002	540	584	39	(+) 5	Nashik
550	1,987	2	1,110	618	664	43	(+) 7	
110	553	9	444	451	452	31	(+) 52	Dhule
165	737	9	332	509	536	37	(-) 42	
11	177	16	303	211	377	19	(+) 9	Jalgaon
1	237	82	588	217	363	20	(+) 20	
122	377	258	1,314	1,532	837	32	(-) 847	Ahmednagar
95	482	381	1,671	1,739	968	21	(-) 966	
131	1,354	13	1,278	953	970	56	(+) 18	Pune
5	1,535	10	1,429	1,005	960	45	(+) 33	
1	88	4	414	471	483	55	(+) 5	Satara
2	91	3	494	478	521	59	(+) 5	
16	40	9	423	276	295	37	(+) 2	Sangli
20	38	2	429	263	332	19	(+) 4	
3	381	8	1,730	504	754	59	(+) 78	Solapur
178	128	7	1,752	529	757	44	(-) 11	
56	253	12	970	1,839	1,963	141	(+) 7	Kolhapur
5	336	14	1,018	2,186	2,506	159	(+) 30	
26	598	4	172	160	164	16	(-) 1	Aurangabad
518	450	4	150	192	202	16	(+) 4	
3	36	1	23	10	12	2	(+) 1	Jalna
3	81	1	24	12	13	2	(+) 4	
2	251	3	96	76	80	6	(-) 4	Parbhani
5	288	4	120	125	157	11	(-) 3	
6	52	4	179	150	155	5	(-) 2	Beed
1	190	4	208	166	170	4	..	
1	347	27	148	226	241	30	(-) 11	Nanded
14	351	28	70	200	95	34	(-) 14	
..	7	2	91	12	12	2	(+) 1	Osmanabad
1	8	3	130	24	25	3	..	
8	189	3	281	68	60	2	(+) 3	Latur
8	257	3	312	39	40	4	(+) 3	
18	79	1	65	79	86	16	(+) 4	Buldana
15	68	1	117	92	92	15	..	
25	93	2	112	418	430	29	(+) 1	Akola
16	108	2	114	217	226	23	(+) 40	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)		
24	अमरावती	**	**	1984-85	610	70	77	897	1,444	16
				1985-86	623	77	77	796	1,278	56
25	यवतमाळ	**	**	1984-85	404	30	31	302	670	110
				1985-86	416	29	37	390	603	20
26	बर्धा	**	**	1984-85	268	23	27	113	187	5
				1985-86	278	23	32	130	206	7
27	नागपूर	**	**	1984-85	1,088	123	228	1,107	2,671	76
				1985-86	1,211	132	268	1,894	3,433	1,327
28	भंडारा	**	**	1984-85	281	35	37	201	512	82
				1985-86	307	38	46	242	601	38
29	चंद्रपूर	**	**	1984-85	171	23	39	120	333	14
				1985-86	174	24	42	138	336	7
30	गडचिरोली	**	**	1984-85	30	2	2	6	10	5
				1985-86	37	3	2	9	13	3
	महाराष्ट्र राज्य	**	**	1984-85	30,018	2,814	8,137	27,139	68,454	2,375
				1985-86	31,870	2,945	9,048	30,349	79,952	5,288

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 16-6 (16.6)—*contd.*

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
6	157	1	248	77	95	11	(-)3	Amravati
13	200	2	274	77	83	9	(-)2	
83	100	..	351	34	36	5	(+)1	Yavatmal
21	99	1	217	42	34	6	..	
1	41	1	71	66	76	6	(+)3	Wardha
8	40	1	68	66	74	6	(+)5	
33	648	8	232	551	523	58	(-)109	Nagpur
1,013	959	10	649	808	823	70	(-)109	
5	121	2	210	124	136	11	(+)9	Bhandara
15	144	3	263	148	147	16	(+)1	
3	65	2	141	227	252	33	(+)2	Chandrapur
1	74	1	142	231	228	24	(+)1	
..	5	..	3	..	..	..	..	Gadchiroli
..	8	..	4	..	..	..	..	
1,145	8,600	451	20,252	26,485	27,549	1,614	(-)648	Maharashtra State
3,018	10,870	633	22,051	27,213	28,505	1,613	(-)862	

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. खानो**MINING AND QUARRYING**

१७.१. खनिज उत्पादने व तांचे मूल्य या संबधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

17.1. Data on mineral production and their value are presented in this section.

17. खाणी/

तक्ता क्रमांक/

खनिज उत्पादन/

अनुक्रमांक Serial No.	खनिज	उत्पादन/मूल्य	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	कोल्हापूर Kolhapur	अमरावती Amravati	यवतमाळ Yavatmal
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बॉक्साइट	उत्पादन मूल्य	6,346 254	150 5	.. ..	4,73,269 18,901	.. ..	.. ..
2	@केओलिन (नैसर्गिक)	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	403 12	.. ..
3	कोरंडम	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
4	*कोळसा	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
5	डोलोमाईट	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
6	कच्चे लोखंड	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	1,307 55,084	.. ..	.. ..	.. ..
7	कायनाईट	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
8	चुनखडी	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	880 35,914
9	कच्चे मँगनीज	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
10	गेरू	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
11	सॅंड (इतर)	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
12	फेल्स्पार	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
13	सिलिका सॅंड	उत्पादन मूल्य	.. ..	21,562 791	1,41,879 5,921	675 34	.. ..	.. ..
14	क्वार्ट्ज	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
15	बेराईट	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
16	पायरोफ्लोईट	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..
17	सिलिमानाईट	उत्पादन मूल्य	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..	.. ..

टीप.—(१) *उत्पादन हजार टनांत आहे. जिल्हावार/क्षेत्रवार माहिती उपलब्ध नाही.

(२) @चायनाकले म्हुणून ओळखला जातो.

भाषांतर.—इंडियन ब्युरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर.

MINING AND QUARRYING

TABLE No. 17-1-A (8-4)

Mineral production

(1984)

(उत्पादन टनांत आणि मूल्य हजार रुपयांत)
(Production in tonnes and value in thousand Rs.)

नागपूर Nagpur	भंडारा Bhandara	चंद्रपूर Chandrapur	गडचिरोली Gadchiroli	एकूण Total	Production/Value	Mineral
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
..	..	..	..	4,79,765	Production	Bauxite
..	..	..	..	19,160	Value.	
3,910	..	1,299	..	5,612	Production	Kaolin @
117	..	26	..	155	Value.	(Natural).
..	535	..	..	535	Production	Corundum
..	655	..	..	655	Value.	
..	..	..	..	9,915	Production	Coal*
..	..	..	..	17,39,490	Value.	
20,394	..	..	..	20,394	Production	Dolomite
972	..	..	..	972	Value.	
..	..	8	16	1,331	Production	Iron ore
..	..	353	783	56,220	Value.	
..	21,861	..	..	21,861	Production	Kyanite
..	5,203	..	..	5,203	Value.	
..	..	1,024	..	1,904	Production	Limestone
..	..	28,941	..	64,855	Value.	
94,025	1,26,996	..	..	2,21,021	Production	Manganese ore
40,275	48,419	..	..	88,694	Value.	
2,342	..	..	..	2,342	Production	Gcher
68	..	..	..	68	Value.	
5,80,284	..	10,66,994	..	16,47,278	Production	Sand (Other)
5,803	..	9,636	..	15,439	Value.	
23	..	..	..	23	Production	Felspar
1	..	..	..	1	Value.	
..	..	..	..	1,64,116	Production	Silica Sand
..	..	..	..	6,746	Value.	
162	..	..	..	162	Production	Quartz
6	..	..	..	6	Value.	
..	..	70	..	70	Production	Barytes
..	..	4	..	4	Value.	
..	2,132	..	..	2,132	Production	Pyrophyllite
..	311	..	..	311	Value.	
..	5,246	..	..	5,246	Production	Sillimanite
..	3,866	..	..	3,866	Value.	

Note.—(1) *Quantity in '000 tonnes. Districtwise/fieldwise break-up is not available.

(2) @Also known as chinaclay kaolin (natural) refers to the mineral produced and consumed as such.

Source.—Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

17. खानो/MINING AND QUARRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No.17.1-B (8.4)

खनिज उत्पादन/Mineral Production

(1985)

(उत्पादन टनांत आणि मूल्य हजार रूपयात)
(Production in tonnes and value in thousand Rs.)

अनुक्रमांक Serial No.	खनिज	उत्पादन मूल्य	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	कोल्हापूर Kolhapur	अमरावती Amravati	यवतमाळ Yavatmal	नागपूर Nagpur	भंडारा Bhandara	चंद्रपूर Chandrapur	गडचिरोली Gadchiroli	एकूण Total	Production value	Mineral
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
1	बॉक्साइट	उत्पादन मूल्य	11,087 440	..	..	3,72,644 14,910	..	..	..	..	..	..	3,83,731 15,350	Production Value	Bauxite
2	@केवोलिन (नैसर्गिक)	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	5,583 153	..	5,225 116	..	1,469 26	..	12,277 295	Production Value	Kaolin@
3	कोरंडम	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	414 550	..	..	414 550	Production Value	Corundum
4	*कोळसा	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	10,792 19,00,975	Production Value	Coal*
5	डोलोमाईट	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	22,557 1,241	..	..	..	22,557 1,241	Production Value	Dolomite
6	कच्चे लोखंड	उत्पादन मूल्य	..	..	1,041 43,170	1 27	..	..	..	..	15 629	20 826	1,077 44,652	Production Value	Iron ore
7	कायनाईट	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	13,723 3,377	..	..	13,723 3,377	Production Value	Kyanite
8	चुनखडी	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	847 34,617	..	..	908 25,301	..	1,755 59,918	Production Value	Limestone
9	कच्चे मॅंगनीज	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	1,03,660 92,844	1,34,121 63,334	..	..	2,37,781 1,56,178	Production Value	Manganese ore
10	गेहू	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	1,730 45	..	..	..	1,730 45	Production Value	Ocher
11	सैंड	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	3,80,166 3,802	..	9,57,230 10,732	..	13,37,396 14,534	Production Value	Sand (Other)

12	फेलस्पार	उत्पादन	..	..	..	..	..	240	..	..	..	240	Production	Felspar
		मूल्य	..	..	..	..	..	11	..	..	..	11	Value	
13	सिलीका सैंड	उत्पादन	..	19,620	1,66,029	679	..	..	..	..	..	1,86,328	Production	Silica Sand
		मूल्य	..	807	5,766	37	..	..	..	..	..	6,610	Value	
14	क्वार्ट्ज	उत्पादन	..	..	..	..	..	4,367	..	..	..	4,367	Production	Quartz
		मूल्य	..	..	..	..	..	97	..	..	..	97	Value	
15	बेराईट	उत्पादन	..	..	..	..	..	..	..	504	..	504	Production	Barytes
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	63	..	63	Value	
16	पायरोफ्लोईट	उत्पादन	..	..	..	..	..	..	1,126	..	..	1,126	Production	Pyrophyllite
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	169	..	..	169	Value	
17	सिलिमानाईट	उत्पादन	..	..	..	..	..	..	5,234	..	..	5,234	Production	Sillimanite
		मूल्य	..	..	..	..	..	..	3,836	..	..	3,836	Value	

टीप :—(१) *उत्पादन हजार टनांत आहे. जिल्हावार/क्षेत्रवार माहिती उपलब्ध नाही.
(२) @चायना क्ले म्हणून ओळखला जातो.

Note.—(1) Quantity in '000 tonnes. Districtwise/fieldwise break-up is not available.

(2) @Also known as china clay, Kaolin natural refers to the mineral produced and consumed as such.

आधार—इंडियन ब्युरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर.

Source.—Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

१८. उत्पादन :

१८.१. या विभागात चालू कारखाने, सरासरी दैनिक रोजगार, औद्योगिक उत्पादने आणि वार्षिक उद्योग पाहणीत गोळा केलेली काही निवडक औद्योगिक वैशिष्ट्ये याबद्दलची सांख्यिकी माहिती दिलेली आहे.

१८.२. तक्त्यातील आकडे मुख्य कारखाने निरीक्षक यांच्या-कडून फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम २ एम (एक) आणि २ एम (दोन) व कलम ८५ खाली येणाऱ्या कारखान्यांची मूलभूत सांख्यिकी माहिती गोळा करून पाठविल्यानंतर त्या आधारावर अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने संकलित केले आहेत. कलम २ (एम) (एक) खाली गेल्या बारा महिन्यातील कोणत्याही एका दिवशी १० किंवा अधिक कामगार असणारे व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि कलम २(एम) (दोन) खाली २० किंवा अधिक कामगार असणारे पण शक्तीचा वापर न करणारे कारखाने यांचा समावेश होतो. या व्यतिरिक्त कारखान्यांतील कामगारांची संख्या व शक्तीचा वापर केला किंवा वापर केला नाही हे विचारात न घेताही राज्य शासनाने अधिसूचनेद्वारे शासकीय राजपत्रातून सांख्यिकी माहिती पुरविण्यासाठी भाग पाडलेल्या कारखान्यांचाही समावेश केला जातो. हे कारखाने ह्या फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम ८५ खाली येतात आणि यातील कारखान्यांची माहिती १ जानेवारी आणि ३१ डिसेंबर या कालावधीत संपणाऱ्या लेखा संबंधित आहे.

१८.३. राष्ट्रीय नमुना पाहणी संघटना (भारत सरकार) यांचेकडून अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास उपलब्ध झालेल्या वार्षिक उद्योग पाहणी पत्रकाच्या आधारावर आकडेवारी या विभागात दिली आहे. ही पत्रके गणना व गणनेतर या दोन क्षेत्रात विभागलेल्या कारखान्यांकडून गोळा केली जातात आणि त्यातील माहिती १ एप्रिल ते ३१ मार्च या कालावधीत संपणाऱ्या लेखासंबंधित असते. गणना क्षेत्रात ५० किंवा अधिक कामगार व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि १०० किंवा त्याहून अधिक कामगार व शक्तीचा वापर न करणाऱ्या कारखान्यांचा समावेश होतो. यांची दरवर्षी संपूर्ण गणना केली जाते. बाकीचे कारखाने गणनेतर क्षेत्राखाली येतात. १९७३-७४ पासून नमुना पाहणी क्षेत्रातील एकूण कारखान्यांपैकी ५० टक्के कारखाने दरवर्षी निवडले जातात आणि त्यांची दोन वर्षांच्या गटात पूर्ण पाहणी केली जाते. याशिवाय गणनेतर क्षेत्रात मोडणाऱ्या पण संपूर्ण भारतभर ५० कामगारांहून कमी कामगार असलेल्या कारखान्यांची गणना क्षेत्रातील कारखान्यांप्रमाणे दरवर्षी पाहणी केली जाते. तसेच या पाहणीत विद्युत, गॅस उत्पादन व वितरण आणि पाणी वितरण व इतर सेवा तसेच स्वच्छता सेवा, दुसऱ्या व वैयक्तिक सेवा आणि चल चित्रपट यांचाही समावेश होतो. वकर्स अॅक्ट, १९६६ खाली येणारे विडी व सिगारेट कारखाने सुद्धा यात अंतर्भूत आहेत. बंद स्वरूपाचे कारखानेसुद्धा विचारात घेतले जातात पण संरक्षण खात्यातील कारखाने, हॉटेल आणि उपहारगृहे, तेलाचे साठे व वितरण यामध्ये गुंतलेले, तांत्रिक शिक्षण संस्था (विक्रम किंवा विनिमय यासाठी उत्पादन न करणाऱ्या) यांचा यात समावेश नाही.

१८.४. उत्पादक भांडवल वर्षाच्या शेवटच्या दिवसाशी निगडित असून त्यामध्ये स्थिर व खेळत्या भांडवलाचा समावेश असतो. कामगारांची संख्या ही वेगवेगळ्या शीर्षाखालील म्हणजे कामगार, कामगारेतर इ. कामगारांची एकत्रित दैनिक सरासरी संख्या असते आणि त्यामध्ये भरपगारी रजेवर असणाऱ्या म्हणजे वैद्यकीय रजेवर, नैमित्तिक रजेवर व पगारी दीर्घ मुदतीच्या रजेवर असणाऱ्या कामगारांचा समावेश असतो. विक्रीसाठी तयार केलेल्या वस्तू व उपवस्तू ह्यांचे मूल्य, ग्राहकांसाठी केलेल्या कामाच्या सेवेचा मोवदला, विकत घेतलेल्या स्थितीमध्येच विकलेल्या मालाचे मूल्य आणि वार्षिक पाहणी वर्षाच्या सुरुवातीला व शेवटी असणाऱ्या अर्थ कच्च्या स्वरूपाच्या मालाच्या साठ्यामधील मूल्यात येणारा फरक इत्यादींचा समावेश 'एकूण उत्पादन' यात असतो. मूल्यवृद्धी ही उत्पादन मूल्यातून, उत्पादन खर्च व मूल्यघट वजा करून काढली जाते.

18. Manufacturing :

18.1. In this section, statistics regarding working factories, average daily employment, industrial production and some selected industrial characteristics collected in the Annual Survey of Industries is presented.

18.2. The data on working factories, are compiled by the Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, on the basis of data collected by the Chief Inspector of Factories from the factories covered under sections 2 m (i), 2 m (ii) and sec.-85 of the Factories Act, 1948. The factories using power, which employed 10 or more workers on any day of the preceding 12 months are covered under section 2 m (i) and the factories not using power employing 20 or more workers under section 2 m (ii). Apart from these two categories, State Government by notification in Official Gazette specifies a number of factories and makes obligatory for such factories to supply statistical information notwithstanding the number of persons employed therein and using or not using power. These factories are covered under section 85 of the Factories Act, 1948. The information relates to the accounting year of factory ending on any day between 1st January and 31st December.

18.3. The statistics relating to Annual Survey of Industries are based on the returns supplied to this Directorate by National Sample Survey Organisation, Government of India, which collects the data from the factories divided in two sectors, viz. (i) Census sector (ii) Non-census sector and returns relate to the accounting year of the factory ending on any day between 1st April to 31st March. In the census sector, factories employing 50 or more workers and using power and factories employing 100 or more workers and not using power are covered on complete enumeration basis every year. The remaining factories are covered in the non-census sector. In the non-census sector, since 1973-74, 50 per cent of the factories are selected every year and thus this sector is covered fully in a block period of two years. The factories in the non-census sector, having less than 50 workers all over India, are treated on par with factories in the census sector. The survey extends to all the manufacturing units including production and distribution of electricity, gas, water and also service industries like sanitary services, repairs services and personal services and motion picture production. The survey extends also to Biri and Cigar units which are covered under Workers Act, 1966. It also includes the factories reported closed. However, it excludes defence factories, restaurants and cafes, those engaged in storage and distribution of oil, technical training institutions not producing anything for sale or exchange.

18.4. *Productive capital* which relates to the last day of the year, consists of fixed and working capital. Number of *persons employed* is the average number of persons employed under various heads, such as workers, other than workers, etc. and it includes persons on leave with pay such as sick leave, casual leave or paid vacation. *Gross output* represents value of products and by-products-manufactured for sale, work done for customers and a sale value of goods sold in the same condition as purchased and is adjusted for the difference in stocks of semi-finished goods at the beginning and at the end of the survey year. *Value added* by manufacture is computed by deducting from the gross ex-factory value of output the gross value of input, value added is not of depreciation.

चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	1-9 कामगार Workers		10-19 कामगार Workers		20-49 कामगार Workers		50-99 कामगार Workers	
		F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	2,021	13,220	2,683	36,244	1,720	51,120	485	33,544
2	ठाणे	211	1,285	320	4,474	330	10,249	168	11,597
3	रायगड	20	130	26	360	38	1,177	23	1,713
4	रत्नागिरी	30	123	22	298	18	607	9	617
5	सिधुदुर्ग	44	184	8	103	14	400	13	854
6	नाशिक	274	1,313	189	2,523	107	3,339	42	3,219
7	धुळे	81	347	54	760	30	842	15	972
8	जळगाव	162	647	143	1,937	83	2,601	33	2,197
9	अहमदनगर	110	385	51	665	57	1,815	26	1,726
10	पुणे	576	2,681	499	6,688	418	12,306	143	9,491
11	सातारा	126	351	47	559	38	1,185	16	1,026
12	सांगली	213	887	74	1,072	46	1,287	20	1,366
13	सोलापूर	1,038	3,814	54	763	25	861	12	776
14	कोल्हापूर	344	1,850	210	2,923	125	3,810	28	1,998
15	औरंगाबाद	125	571	74	1,051	66	2,243	46	3,324
16	जालना	39	172	24	322	25	781	15	1,139
17	परभणी	25	91	9	120	17	527	15	880
18	बीड	37	189	22	277	21	665	4	278
19	नांदेड	52	221	14	187	10	338	17	1,074
20	उस्मानाबाद	18	83	11	138	8	178	6	370
21	बुलढाणा	91	208	13	206	40	1,209	26	1,881
22	अकोला	118	440	36	498	47	1,459	21	2,225
23	अमरावती	125	433	38	514	41	1,158	24	1,566
24	यवतमाळ	51	183	20	266	26	855	20	1,398
25	वर्धा	29	113	6	90	20	633	22	1,471
26	नागपूर	543	2,590	116	1,636	132	4,145	55	3,990
27	भंडारा	307	1,388	38	454	11	320	3	250
28	चंद्रपूर	129	548	8	106	31	1,037	14	959
29	गडचिरोली	29	127	2	29	3	72	2	123
महाराष्ट्र राज्य		6,968	34,574	4,811	65,263	3,547	1,07,219	1,333	92,024

F—कारखाने/

W—कामगार/

आधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./

MANUFACTURING

TABLE No. 18-1-A (8-1)

Distribution of working factories according to working strength
(1984)

100—499 कामगार workers		500—999 कामगार workers		1000—4999 कामगार workers		5,000 हून अधिक कामगार and above workers		एकूण कामगार Total workers		District
F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	
475	99,995	80	55,929	88	1,69,494	10	65,295	7,562	5,24,841	Gr. Bombay
174	38,307	30	20,448	18	27,952	..	..	1,251	1,14,312	Thane
28	6,023	4	2,654	2	2,266	..	..	141	14,323	Raigad
9	1,624	1	531	..	..	..	..	89	3,800	Ratnagiri
4	997	..	..	..	..	..	..	83	2,538	Sindhudurg
42	9,005	11	8,169	6	11,461	1	6,400	672	45,429	Nashik
9	2,185	1	509	1	2,263	..	..	191	7,878	Dhule
20	4,302	5	3,016	7	12,494	..	..	453	27,194	Jalgaon
32	7,922	11	7,263	1	1,275	..	..	288	21,051	Ahmadnagar
135	29,606	23	16,631	15	28,397	2	18,518	1,811	1,24,318	Pune
18	3,605	4	2,748	3	3,648	..	..	252	13,122	Satara
12	3,389	2	1,480	3	4,364	..	..	370	13,845	Sangli
21	4,172	5	3,094	4	7,201	1	5,859	1,160	26,540	Solapur
39	7,245	7	4,954	7	9,565	..	..	760	32,345	Kolhapur
39	7,647	10	6,318	2	2,020	..	..	362	23,174	Aurangabad
6	828	1	635	..	..	..	..	110	3,877	Jalna
10	1,207	1	841	..	..	..	..	77	3,666	Parbhani
4	867	2	1,413	..	..	..	..	90	3,689	Beed
8	1,351	1	943	1	2,675	..	..	103	6,789	Nanded
6	1,539	..	..	1	1,046	..	..	50	3,354	Osmanabad
9	1,505	2	1,447	..	..	..	..	181	6,456	Buldana
17	2,477	5	3,143	1	1,310	..	..	255	11,552	Akola
19	2,993	2	1,187	..	..	..	..	249	7,851	Amravati
21	3,705	1	883	..	..	..	..	139	7,290	Yavatmal
6	830	..	..	3	5,049	..	..	86	8,186	Wardha
66	13,273	15	10,390	4	11,554	..	..	931	47,578	Nagpur
4	1,028	1	550	..	..	..	..	364	3,990	Bhandara
14	2,288	2	1,605	1	3,494	..	..	199	10,037	Chandrapur
1	268	..	..	..	..	..	..	37	619	Gadchiroli
1,248	2,60,183	227	1,56,781	168	3,07,528	14	96,072	18,316	11,19,644	Maharashtra State

factories
workers

Source. - The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	कामगार 1—9 Workers		कामगार 10—19 Workers		कामगार 20—49 Workers		कामगार 50—99 Workers	
		F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	2,145	13,812	2,599	34,899	1,638	48,336	478	32,385
2	ठाणे	243	1,484	325	4,590	334	10,356	156	10,796
3	रायगड	12	69	25	324	30	1,016	21	1,584
4	रत्नागिरी	31	129	17	229	23	745	13	925
5	सिंधुदुर्ग	51	185	12	163	23	717	13	901
6	नाशिक	320	1,539	232	3,199	110	3,382	44	3,120
7	धुळे	91	353	58	805	33	1,053	9	613
8	अळगाव	212	889	168	2,141	92	2,932	30	2,189
9	बहमदनगर	132	489	65	856	59	1,750	27	1,751
10	पुणे	550	2,648	530	7,094	428	12,120	150	9,821
11	सातारा	130	319	43	504	41	1,313	15	986
12	सांगली	271	1,161	93	1,292	54	1,574	17	1,163
13	सोलापूर	1,134	4,049	56	780	28	945	15	1,000
14	कोल्हापूर	361	2,068	211	2,807	110	3,368	39	2,573
15	औरंगाबाद	131	637	61	859	71	2,354	44	3,195
16	जालना	36	160	27	375	29	852	16	1,038
17	परभणी	25	85	9	122	14	400	28	1,561
18	बीड	37	190	18	227	21	592	5	341
19	नांदेड	51	218	15	203	13	462	22	1,187
20	उस्मानाबाद	11	52	..	..	2	43	9	511
21	लातूर	9	43	9	111	4	103	1	62
22	बुलढाणा	80	210	15	228	34	1,151	24	1,626
23	अकोला	102	334	37	465	38	1,225	30	1,992
24	अमरावती	136	501	68	907	50	1,366	31	1,991
25	यवतमाळ	50	160	14	206	31	991	23	1,582
26	वर्धा	32	134	6	90	17	611	24	1,703
27	नागपूर	558	2,574	127	1,762	143	4,386	55	4,131
28	भंडारा	338	1,474	41	524	11	342	4	289
29	चंद्रपूर	139	518	15	183	42	1,242	12	799
30	गडचिरोली	31	65	4	56	4	152	..	..
महाराष्ट्र राज्य		7,449	36,549	4,900	66,001	3,527	1,05,879	1,355	91,815

F—कारखाने/

W—कामगार/

आधार—मुख्य निरीक्षक, कारखाने महाराष्ट्र शासन, मुंबई/

MANUFACTURING

TABLE No 18.1-B (8.1)

Distribution of working factories according to working strength

(1985)

कामगार 100—499 Workers		कामगार 500—999 Workers		कामगार 1000—4999 Workers		कामगार 5000 and above Workers		एकूण Total		District
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
469	96,239	80	54,898	92	1,80,676	8	53,835	7,509	5,15,080	Greater Bombay
187	40,110	25	16,521	20	33,927	..	..	1,290	1,17,784	Thane
28	5,990	5	3,096	2	2,320	..	..	123	14,399	Raigad
9	1,674	1	549	..	..	..	..	94	4,251	Ratnagiri
5	875	..	..	..	..	..	..	104	2,841	Sindhudurg
37	7,989	11	8,010	8	17,491	..	..	762	44,730	Nashik
11	2,583	1	531	1	2,271	..	..	204	8,209	Dhule
25	5,247	6	3,783	6	11,031	..	..	539	28,212	Jalgaon
39	9,434	6	4,234	4	5,412	..	..	332	23,926	Ahmadnagar
144	30,286	25	18,173	19	31,442	2	18,508	1,848	1,30,092	Pune
17	3,529	6	4,100	3	4,237	..	..	255	14,988	Satara
14	3,489	2	1,238	3	4,446	..	..	454	14,355	Sangli
16	4,039	5	3,385	4	7,371	1	5,675	1,259	27,244	Solapur
34	6,725	7	5,420	6	7,877	..	..	768	30,838	Kolhapur
40	8,210	12	7,879	3	3,542	..	..	362	26,676	Aurangabad
9	1,382	1	533	..	..	..	..	118	4,340	Jalna
11	1,202	..	..	..	..	..	..	87	3,370	Parbhani
2	404	4	2,388	..	..	..	..	87	4,142	Beed
11	1,704	1	970	2	3,633	..	..	115	8,377	Nanded
2	472	..	..	..	..	..	..	24	1,078	Osmanabad
2	302	..	..	1	1,113	..	..	26	1,734	Latur
12	2,171	1	566	..	..	..	..	166	5,952	Buldana
22	3,216	5	3,060	1	1,283	..	..	235	11,575	Akola
17	2,659	2	1,090	..	..	..	..	304	8,514	Amravati
20	3,880	1	860	..	..	..	..	139	7,679	Yavatmal
9	1,092	..	..	3	4,986	..	..	91	8,616	Wardha
70	14,863	12	8,931	4	11,064	..	..	969	47,711	Nagpur
6	1,515	..	..	..	..	..	..	400	4,144	Bhandara
9	1,440	..	..	1	3,380	..	..	218	7,562	Chandrapur
..	114	..	..	..	..	..	..	40	387	Gadchiroli
1,277	2,62,827	219	1,50,215	183	3,37,502	11	78,018	18,922	11,28,806	Maharashtra State

Factories

Workers

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

18. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.2 A (8.2)

३१ डिसेंबर १९८४ रोजी संपणाच्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या
Number of working factories and average daily employment in major groups of Industries during the year ending 31st December 1984

उद्योग गट/Industry Group

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	00 कृषी उत्पादन Agricultural production		02 पशुधन उत्पादन Livestock Production		03 कृषी सेवा Agricultural services		05 वन संवर्धन व लाकडतोड Forestry and logging		19 इतर खानकाम Other mining		20-21 खाद्य वस्तु food products		22 पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन Beverages, tobacco and tobacco products		23 सुती कापड Cotton textiles		District (2)
		F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
1	बुध्नुंबई	..	..	..	..	..	..	4	53	3	23	294	15,989	13	4,641	217	1,14,286	Gr. Bombay
2	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	3	62	88	3,668	4	342	29	1,415	Thane
3	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	23	597	2	303	1	315	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	20	521	1	34	2	330	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	16	678	1	60	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	2	189	..	..	..	..	..	..	..	..	79	5,439	2	875	49	1,474	Nashik
7	धुळे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	65	2,914	2	85	6	2,504	Dhule
8	जळगाव	2	37	..	..	..	..	..	..	..	..	127	5,983	5	429	28	7,227	Jalgaon
9	अहमदनगर	1	33	..	..	..	..	..	..	..	..	39	9,726	8	1,371	12	1,015	Ahmadnagar
10	पुणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	165	6,631	8	529	146	3,304	Pune
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	65	4,008	2	467	6	287	Satara
12	सांगली	3	61	1	9	..	..	..	..	..	..	28	3,458	1	14	113	3,964	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	..	1	14	..	..	..	..	46	3,408	2	80	927	20,020	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	74	8,385	9	419	172	8,978	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	4	174	..	..	..	..	20	4,472	1	261	25	3,331	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	6	339	..	..	..	..	25	541	..	..	30	1,241	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	16	1,563	..	..	29	1,744	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	1	24	..	..	..	..	16	1,652	..	..	15	315	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	19	639	..	..	27	4,714	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	13	1,438	..	..	10	1,165	Osmanabad
21	बुलढाणा	..	..	..	..	1	39	..	..	..	..	36	1,543	..	..	53	4,034	Buldana
22	अकोला	..	..	..	..	3	322	..	..	..	..	52	1,351	..	..	70	7,515	Akola
23	अमरावती	..	..	..	..	5	119	..	..	..	..	47	1,138	..	..	45	5,003	Amravati
24	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	10	593	..	..	48	4,646	Yavatmal
25	वर्धा	1	15	..	..	..	..	..	..	..	..	9	321	..	..	41	7,367	Wardha
26	नागपूर	1	13	..	..	..	..	..	..	..	..	78	3,079	10	390	27	12,416	Nagpur
27	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	236	1,241	..	..	..	..	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	84	490	..	..	5	513	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	27	125	..	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		10	348	1	9	21	1,031	4	53	6	85	1,817	91,591	71	10,300	2,133	2,19,123	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.2 A (8.2)—contd.

उद्योग गट/Industry Group

A-245-118

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	24 लोक, रेशीम व कृत्रिम तंतूचे कापड Wool, silk and synthetic fibre textiles		25 तागाच्या व अंबाडीच्या तंतूचे कापड Jute, hemp and mesta textiles		26 कापडाच्या वस्तू (पादत्राणे सोडून सर्व वापरावयाच्या वस्तू) Textiles products (including wearing apparel other than footwear)		27 लाकडाच्या वस्तू, फर्नीचर Wood and Wood products, furniture and fixtures		28 कागद आणि कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग Paper and paper products and printing, publishing and allied industries		29 कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तू (दुरुस्ती सोडून) Leather, fur products (except repair)		30 रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ Rubber, plastic, petroleum and coal products		31 रसायने, रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून) Chemical and Chemical products (except products of petroleum and coal)		(2)
		F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	
		(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	
1	बृहन्मंवरई	747	30,160	4	78	547	16,326	351	4,078	707	23,614	44	876	634	31,400	451	47,077	Greater Bombay
2	ठाणे	115	9,980	2	89	19	1,313	24	527	45	2,707	3	87	85	4,965	218	31,092	Thane
3	रायगड	..	..	..	..	3	88	..	..	10	1,032	..	..	4	122	39	5,146	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	1	17	22	71	3	39	..	..	1	30	4	347	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	39	155	..	..	..	..	..	..	1	35	Sindhudurg
6	नाशिक	14	120	..	..	5	179	172	746	34	11,074	1	12	15	3,314	22	999	Nashik
7	धुळे	..	..	..	..	..	..	60	227	3	42	..	..	5	111	6	467	Dhule
8	जळगाव	4	592	..	..	3	58	129	395	11	514	1	250	17	767	18	619	Jalgaon
9	अहमदनगर	1	48	1	15	1	246	91	276	8	193	..	..	3	284	11	312	Ahmednagar
10	पुणे	4	92	..	..	25	1,486	219	1,267	117	4,604	6	83	63	3,317	97	7,598	Pune
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	88	210	9	266	..	..	1	15	2	108	Satara
12	सांगली	..	..	..	..	2	26	91	260	12	182	..	..	1	19	7	198	Sangli
13	सोलापूर	1	3	..	..	4	45	98	318	11	173	2	41	4	60	3	46	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	..	134	480	26	855	2	47	2	16	9	516	Kolhapur
15	औरंगाबाद	9	725	..	..	4	153	94	403	20	1,073	4	164	11	626	24	1,909	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	2	23	28	84	2	84	..	..	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	1	11	24	98	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	..	..	32	158	..	..	1	48	..	..	..	..	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	..	..	36	148	3	126	..	..	..	..	2	79	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	13	62	3	60	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
21	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	79	179	1	20	..	..	..	..	..	..	Buldana
22	अकोला	..	..	..	..	4	313	88	278	5	103	..	..	4	165	3	253	Akola
23	अमरावती	..	..	..	..	1	19	103	353	3	55	1	57	1	52	8	139	Amravati
24	यवतमाळ	1	883	..	..	..	..	48	164	2	33	..	..	..	..	1	11	Yavatmal
25	वर्धा	..	..	..	..	1	39	21	70	..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
26	नागपूर	4	99	..	..	4	198	441	2,606	48	3,396	..	..	13	1,390	40	1,524	Nagpur
27	भंडारा	..	..	..	..	..	..	69	297	3	421	1	24	1	9	5	165	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	52	463	4	3,841	..	..	1	67	6	506	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	4	85	1	268	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		900	42,702	7	182	627	20,540	2,650	14,458	1,091	54,775	66	1,689	866	46,729	977	99,146	Maharashtra State

TABLE No. 18.2 A(8.2)—contd.

		उद्योग गट/Industry Group																	
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	32 अधातू खनिज पदार्थ Non-metallic mineral products		33 मूलभूत धातू व मिश्रधातू Basic metal and alloys industries		34 धातूंच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून) Metal products and parts (except machinery and transport equipment)		35 यंत्र सामुग्री, यांत्रिकी अवजारे आणि सुटे भाग (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून) Machinery, Mach- ine tools and parts (except electrical machinery)		36 विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे आणि सुटे भाग Electrical machinery, apparatus, appli- ances and supplies and parts		37 परिवहन सामुग्री व सुटे भाग Transport equipment and parts		38 उत्पादन करणारे इतर उद्योग Other manufa- cturing industries		40 विद्युत Electricity		(2)	
		F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.		
(1)	(2)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	200	9,903	262	18,456	964	35,468	757	36,771	558	39,829	168	56,464	338	11,615	21	1,359	Greater Bombay	
2	ठाणे	66	4,515	105	10,205	130	8,038	161	15,480	55	9,619	27	5,433	33	2,378	14	1,032	Thane	
3	रायगड	11	1,068	23	4,050	4	206	2	47	2	35	1	241	2	45	6	628	Raigad	
4	रत्नागिरी	6	254	6	643	5	214	..	..	5	133	..	..	1	37	3	458	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	11	705	3	522	1	91	1	5	..	..	1	12	1	11	2	19	Sindhudurg	
6	नाशिक	67	1,316	21	1,685	55	1,930	36	2,837	35	3,609	12	5,434	5	119	9	2,085	Nashik	
7	धुळे	23	590	1	13	4	114	..	..	..	..	..	..	..	..	4	56	Dhule	
8	जळगाव	41	592	7	555	14	322	6	5,077	10	421	3	601	..	..	6	1,585	Jalgaon	
9	अहमदनगर	30	1,003	14	1,115	12	747	23	1,079	5	911	6	1,464	2	35	3	65	Ahmednagar	
10	पुणे	145	5,866	70	6,784	178	4,470	266	33,654	131	11,833	30	24,174	42	1,434	16	436	Pune	
11	सातारा	13	1,493	11	425	6	1,139	15	2,197	3	378	7	909	2	18	6	109	Satara	
12	सांगली	30	509	25	2,774	7	170	16	783	7	240	..	..	..	..	4	64	Sangli	
13	सोलापूर	14	229	7	226	7	29	7	207	..	..	..	..	..	..	4	66	Solapur	
14	कोल्हापूर	84	1,205	103	5,535	14	280	64	2,583	11	291	6	619	3	140	8	160	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	23	558	23	2,111	26	1,529	32	2,298	9	320	5	1,822	4	100	5	90	Aurangabad	
16	जालना	1	55	7	524	4	737	3	150	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna	
17	परभणी	1	50	..	..	1	26	1	6	..	..	..	..	..	..	1	44	Parbhani	
18	बीड	7	228	..	..	2	47	1	8	3	37	..	..	..	..	6	719	Beed	
19	नांदेड	4	261	..	..	2	22	1	200	1	28	..	..	..	..	..	..	Nanded	
20	उस्मानाबाद	3	84	..	..	1	34	..	..	..	..	..	..	1	20	2	40	Osmanabad	
21	बुलढाणा	2	45	1	77	..	..	2	24	..	..	..	..	..	..	1	15	Buldana	
22	अकोला	7	181	..	..	7	79	2	27	..	..	..	..	..	..	4	603	Akola	
23	अमरावती	8	151	..	..	5	38	5	62	2	35	..	..	..	..	2	32	Amravati	
24	यवतमाळ	21	490	..	..	1	20	..	..	..	..	..	..	..	..	1	18	Yavatmal	
25	वर्धा	4	77	3	70	1	7	1	25	..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha	
26	नागपूर	74	5,878	44	5,505	34	1,674	51	1,535	12	452	9	2,222	2	20	3	3,074	Nagpur	
27	भंडारा	5	476	4	803	32	281	2	21	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara	
28	चंद्रपूर	41	3,221	1	674	..	..	1	25	..	..	..	..	..	..	1	157	Chandrapur	
29	गडचिरोली	2	41	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		944	41,044	741	62,752	1,517	57,712	1,456	1,05,101	849	68,171	275	99,395	436	15,972	132	12,914	Maharashtra State	

उद्योग गट/Industry Group

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	41		42		50		51		61		62		65		67		District
		वायु आणि बाष्प		जलयोजना आणि पुरवठा		बांधकाम		बांधकाम व संलग्न कामे		इंधन व दिवाबत्ती, रसायने, अत्तर, चिनीमाती व कांच यांचा धाऊक व्यापार		लाकूड, कागद इतर तंतू कातडी आणि अख्राद्य तेले यांचा धाऊक व्यापार		अन्न व अन्नपदार्थ, पेये, तंबाखू आणि मादक पदार्थांचा किरकोळ व्यापार		इंधन आणि इतर घरगुती वापरावयाच्या वस्तू व टिकाऊ वस्तू यांचा किरकोळ व्यापार		
		Gas and Steam		Water works and supply		Construction		Activities allied to construction		Wholesale trade in fuel, light, chemicals, perfumery, ceramics, and glass		Wholesale trade in wood, paper other fabrics, hide and skin and inedible oils		Retail trade in food and food articles, beverages, tobacco and intoxicants		Retail trade in fuel and other house hold utilities and durables		
(1)	(2)	F. (51)	W. (52)	F. (53)	W. (54)	F. (55)	W. (56)	F. (57)	W. (58)	F. (59)	W. (60)	F. (61)	W. (62)	F. (63)	W. (64)	F. (65)	W. (66)	(2)
1	बृहन्मुंबई	4	679	17	373	..	..	2	45	2	97	7	496	1	13	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	3	160	4	121	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	..	..	3	117	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	1	5	3	79	..	..	..	..	1	24	..	..	..	..	..	..	Nashik
7	धुळे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	..	..	2	63	..	..	3	60	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	4	163	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ahmadnagar
10	पुणे	3	204	5	527	..	..	..	..	1	43	5	116	..	..	1	9	Pune
11	सातारा	..	..	2	66	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Satara
12	सांगली	..	..	3	111	1	80	..	..	1	89	..	..	..	..	..	..	Sangli
13	सोलापूर	..	..	4	153	..	..	1	15	..	..	..	..	..	..	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	1	13	3	87	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
21	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Buldana
22	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akola
23	अमरावती	..	..	1	53	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Amravati
24	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Yavatmal
25	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
26	नागपूर	3	164	2	80	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nagpur
27	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		15	1,225	53	1,993	1	80	6	120	5	253	12	612	1	13	1	9	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.2 A (8.2)—contd.

		उद्योग गट/Industry Group																			
अनुक्रमांक	जिल्हा	68		70		71		72		73		74		75		82		91		District	
		इतर किरकोळ वस्तूंचा व्यापार		जमिनीवरील वाहतूक		जल वाहतूक		हवाई वाहतूक		वाहतुकीस अनुषंगिक सेवा		साठवण आणि गोदामे		दळणवळण		स्थावर मालमत्ता आणि व्यापार सेवा		साफसफाई सेवा			
		Serial No.	Retail trade in others		Land transport		Water transport		Air transport		Services incidental to transport		Storage and warehousing		Communica-tion		Real estate and business services		Sanitary services		
(1)	(2)	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	(2)	
(1)	(2)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	2	75	1	47	1	80	6	6,822	1	275	7	759	1	20	43	2,485	11	346	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	5	128	..	..	..	..	..	..	Thane	
3	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg	
6	नाशिक	2	44	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4	92	Nashik	
7	धुळे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dhule	
8	जळगाव	1	12	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ahmednagar	
10	पुणे	..	..	..	..	..	..	..	..	2	281	1	23	..	..	2	83	3	72	Pune	
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	104	..	..	..	..	..	..	Satara	
12	सांगली	1	19	..	..	..	..	..	..	..	..	1	30	..	..	..	..	..	..	Sangli	
13	सोलापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	12	..	..	..	..	1	40	Solapur	
14	कोल्हापूर	4	52	..	..	..	..	..	..	..	..	3	41	..	..	..	..	..	..	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	14	..	..	..	..	..	..	Aurangabad	
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna	
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani	
18	बीड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Beed	
19	नांदेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad	
21	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Buldana	
22	अकोला	1	18	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akola	
23	अमरावती	1	16	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Amravati	
24	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Yavatmal	
25	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha	
26	नागपूर	1	20	..	..	..	..	..	..	..	..	2	104	..	..	..	..	..	..	Nagpur	
27	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara	
28	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	10	..	..	..	..	..	..	Chandrapur	
29	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		13	256	1	47	1	80	6	6,822	3	556	23	1,225	1	20	45	2,568	19	550	Maharashtra State	

तबेता क्रमांक/TABLE No. 18.2 A (8.2)—contd.

A-245-119

		उद्योग गट/Industry Group																	
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	92		93		95		96		97		98		99		एकूण Total		(2)	
		शैक्षणिक, वैज्ञानिक आणि संशोधन सेवा		वैद्यकीय आणि आरोग्य सेवा		मनोरंजन व सांस्कृतिक सेवा		व्यक्तिगत सेवा		दुरुस्ती सेवा		आंतरराष्ट्रीय व अन्य राज्य क्षेत्रातील उपक्रम सेवा		अवर्गीकृत सेवा		F. (99)	W. (100)		
		F. (85)	W. (86)	F. (87)	W. (88)	F. (89)	W. (90)	F. (91)	W. (92)	F. (93)	W. (94)	F. (95)	W. (96)	F. (97)	W. (98)				
(1)	(2)	(85)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)	(94)	(95)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	3	42	..	..	17	763	15	1,198	130	11,002	2	163	5	595	7,562	5,24,841	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	..	..	..	..	..	2	64	11	892	..	..	..	..	1,251	1,14,312	Thane	
3	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	5	283	..	..	..	..	141	14,323	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	9	672	..	..	..	..	89	3,800	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	6	245	..	..	..	..	83	2,538	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	..	..	..	..	..	..	..	26	1,749	..	..	..	..	672	45,429	Nashik	
7	धुळे	..	..	..	..	..	..	..	..	12	755	..	..	..	..	191	7,878	Dhule	
8	जळगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	15	1,035	..	..	..	..	453	27,194	Jalgaon	
9	अहमदनगर	1	64	..	..	..	..	1	32	11	854	..	..	..	..	288	21,051	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	..	2	40	..	..	7	118	50	5,218	..	..	1	22	1,811	1,24,318	Pune	
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..	13	923	..	..	..	..	252	13,122	Satara	
12	सांगली	1	15	..	..	..	..	..	..	14	770	..	..	..	..	370	13,845	Sangli	
13	सोलापूर	..	..	1	33	..	..	..	..	14	1,322	..	..	..	..	1,160	26,540	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	2	20	..	..	26	1,623	..	..	..	..	760	32,345	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	18	1,041	..	..	..	..	362	23,174	Aurangabad	
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	2	99	..	..	..	..	110	3,877	Jalna	
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	3	124	..	..	..	..	77	3,666	Parbhani	
18	बीड	..	..	..	..	..	..	..	..	6	453	..	..	..	..	90	3,689	Beed	
19	नांदेड	..	..	..	..	..	..	..	..	8	572	..	..	..	..	103	6,789	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	4	451	..	..	..	..	50	3,354	Osmanabad	
21	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	..	..	5	480	..	..	..	..	181	6,456	Buldana	
22	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	5	344	..	..	..	..	255	11,552	Akola	
23	अमरावती	..	..	..	..	..	..	..	..	11	529	..	..	..	..	249	7,851	Amravati	
24	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	6	432	..	..	..	..	139	7,290	Yavatmal	
25	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	4	195	..	..	..	..	86	8,186	Wardha	
26	नागपूर	..	..	..	..	..	..	2	41	26	1,698	..	..	..	..	931	47,578	Nagpur	
27	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	6	252	..	..	..	..	364	3,990	Bhandara	
28	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	2	70	..	..	..	..	199	10,037	Chandrapur	
29	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	3	100	..	..	..	..	37	619	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		5	121	3	73	19	783	27	1,453	451	34,183	2	163	6	617	18,316	11,19,644	Maharashtra State	

F—कारखाने/Factoryes W—कामगार/Workers आघार—मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

18. उत्पादन/
तक्ता क्रमांक/

३१ डिसेंबर १९८५ रोजी संपणाच्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व
Number of working factories and average daily Employment in

अनु. क्र. Serial No.	जिल्हा	उद्योग गट/									
		20-21 अन्न पदार्थांचे उत्पादन		22 पेये तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन		23 सुती कापडाचे उत्पादन		24 लोक रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन		25 तागाच्या व अंबाडीच्या तंतूच्या कापडाचे उत्पादन	
		Food Products		Beverages, Tobacco and Tobacco Products		Cotton Textiles		Wool, Silk and Synthetic Fibre Textiles		Jute, Hemp and Mesta Textiles	
(1)	(2)	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
1	बृहन्मंबई ..	286	16,512	12	4,732	212	1,23,590	753	28,462	4	51
2	ठाणे ..	94	3,879	5	362	29	1,471	123	9,705	2	113
3	रायगड ..	10	389	2	286	1	477	..	..	..	..
4	रत्नागिरी ..	17	564	1	45	2	345	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग ..	19	742	1	50	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक ..	91	6,187	2	66	58	1,803	14	188	1	17
7	धुळे ..	69	3,469	1	79	10	2,756	..	..	..	..
8	जळगांव ..	157	6,654	5	456	39	6,680	6	784	..	..
9	अहमदनगर ..	43	11,151	9	1,458	7	1,210	1	44	1	17
10	पुणे ..	174	8,928	8	623	138	2,834	2	57	..	..
11	सातारा ..	65	6,134	2	440	4	232	..	..	..	..
12	सांगली ..	33	3,891	1	19	154	3,741	..	..	1	10
13	सोलापूर ..	52	4,129	2	71	1,003	18,424	..	..	..	..
14	कोल्हापूर ..	53	7,450	9	409	179	9,559	..	..	..	..
15	औरंगाबाद ..	20	5,482	1	268	26	3,322	8	811	..	..
16	जालना ..	25	579	..	..	36	1,652	..	..	..	..
17	परभणी ..	14	685	..	..	37	2,054	..	..	..	..
18	बीड ..	14	2,080	..	..	14	300	..	..	..	..
19	नांदेड ..	15	1,485	..	..	28	4,940	..	..	..	..
20	उस्मानाबाद ..	6	70	..	..	1	50	..	..	..	..
21	लातूर ..	6	134	..	..	9	1,201	..	..	..	..
22	बुलढाणा ..	29	1,422	..	..	52	3,852	..	..	..	..
23	अकोला ..	39	1,218	..	..	66	7,755	..	..	..	..
24	अमरावती ..	61	1,027	..	..	49	5,263	..	..	..	..
25	यवतमाळ ..	11	581	..	..	1	5,231	1	860	..	..
26	वर्धा ..	10	374	..	..	41	7,686	..	..	..	..
27	नागपूर ..	78	2,500	13	579	25	12,387	3	65	1	43
28	भंडारा ..	249	1,265	..	..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर ..	93	404	..	..	7	494	..	..	..	..
30	गडचिरोली ..	30	75	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य ..		1,863	1,00,096	74	9,943	2,278	2,29,309	911	40,976	10	251

MANUFACTURING

TABLE No. 18.2 B (8.2)

त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या
Major Groups of Industries during the year ending 31st December 1985

Industry Group													District
26 कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्वे बापरा- वयाच्या वस्तू) Textile Products (including Wearing Apparel other than foot wear)		27 लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन Wood and wood products Furniture and Fixtures		28 कागद आणि कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग Paper and paper products and Printing Publishing and Allied Industries		29 कातडी कातडाच्या आणि केसाळ कातडाच्या वस्तूचे उत्पादन Leather and Leather and Fur products (except repair)		30 रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन Rubber, Plastic, Petroleum and coal products		31 रसायने, रासायनिक पदार्थांचे (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन सोडन) Chemicals and Chemical products (except products of petroleum and coal).		(2)	
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W		
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(2)	
550	16,145	369	4,087	689	21,947	49	981	612	27,610	447	45,048	Greater Bombay	
23	1,105	25	657	44	2,717	3	72	100	5,649	226	32,113	Thane	
3	101	..	..	8	1,038	..	..	4	176	37	5,149	Rajgad	
1	29	22	72	5	77	..	..	2	32	6	431	Ratnagiri	
..	..	49	206	..	..	..	..	..	..	1	36	Sindhudurg	
7	222	184	750	39	9,765	1	15	22	3,287	26	956	Nashik	
..	..	68	200	3	43	..	..	3	94	6	525	Dhule	
6	153	128	374	12	500	1	365	25	656	26	679	Jalgaon	
1	264	106	324	11	553	..	..	5	274	17	520	Ahmadnagar	
26	1,419	224	1,532	116	4,624	5	62	66	3,897	103	8,385	Pune	
1	67	94	209	7	336	..	..	2	39	3	120	Satara	
1	17	108	296	16	233	..	..	1	8	9	168	Sangli	
3	32	107	335	12	178	2	40	5	56	4	60	Solapur	
..	..	146	532	27	558	2	40	3	27	12	550	Kolhapur	
4	108	92	407	22	1,076	4	169	12	1,501	23	2,076	Aurangabad	
2	25	27	88	2	67	..	..	1	14	..	..	Jalna	
1	50	25	128	..	..	..	..	..	..	3	122	Parbhani	
..	..	32	155	..	..	1	67	..	..	..	..	Beed	
..	..	43	172	3	161	..	..	..	..	3	189	Nanded	
..	..	11	52	1	21	..	..	..	..	..	..	Osmānabad	
..	..	2	10	2	32	..	..	..	..	..	..	Latur	
..	..	74	204	..	..	..	..	..	..	..	..	Buldana	
4	309	89	260	5	87	..	..	2	178	3	223	Akola	
2	32	119	434	5	75	2	83	4	109	8	182	Amravati	
..	..	47	136	2	23	..	..	..	..	1	20	Yavatmal	
1	48	24	80	..	..	..	..	..	..	1	55	Wardha	
4	389	466	2,344	53	3,554	..	..	15	1,639	42	1,493	Nagpur	
..	..	74	281	4	642	1	20	3	34	8	182	Bhandara	
..	..	55	648	4	3,700	..	..	1	44	6	288	Chandrapur	
..	..	4	126	1	35	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli	
640	20,515	2,814	15,099	1,093	52,042	71	1,914	888	45,324	1,021	99,570	Maharashtra State	

		उद्योग गट/													
अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	32 अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन		33 मूलभूत धातू व मिश्रणे यांचे उत्पादन		34 धातूच्या वस्तू व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून)		35 यंत्र सामुग्री यांत्रिकी हत्यारे आणि भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून)		36 विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे व पुरवठा व सुटे भाग		37 परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन			
		Non-Metallic Mineral Products		Basic Metal and Alloys Industries		Metal Products and parts except Machinery and Transport Equipment		Machinery, Machine Tools and Parts except Electrical Machinery		Electrical Machinery Apparatus Appliances and supplies and parts		Transport Equipment and parts			
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W		
(1)	(2)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)		
1	बृहन्मुंबई	200	9,703	261	16,401	967	34,756	728	36,065	573	36,267	156	53,657		
2	ठाणे	63	3,944	95	11,609	128	7,936	165	15,646	62	10,149	27	5,558		
3	रायगड	12	1,078	22	4,015	3	148	2	37	2	35	1	255		
4	रत्नागिरी	8	326	5	586	5	215	1	92	5	171	..	..		
5	सिंधुदुर्ग	18	942	3	206	1	98	2	34	..	..	1	49		
6	नाशिक	71	1,431	27	1,864	66	1,970	42	2,157	36	3,647	16	6,198		
7	धुळे	22	340	3	31	4	99	..	..	..	..	3	..		
8	जळगाव	41	519	8	361	18	285	6	5,056	16	536	7	1,389		
9	अहमदनगर	34	960	13	1,126	20	879	26	1,171	6	963	7	1,801		
10	पुणे	130	5,681	77	6,486	196	4,701	274	35,761	133	12,290	30	23,679		
11	सातारा	12	1,492	10	283	6	759	15	2,203	3	357	7	1,021		
12	सांगली	34	651	26	2,902	11	266	19	778	7	235	..	..		
13	सोलापूर	17	257	8	1,861	7	24	7	239	1	2	..	..		
14	कोल्हापूर	76	1,166	100	4,782	22	371	68	2,559	11	265	5	461		
15	औरंगाबाद	22	533	24	1,939	24	1,488	32	2,246	9	296	7	3,540		
16	जालना	1	55	8	508	4	623	3	209	..	..	..	..		
17	परभणी	..	..	..	..	1	19	1	50	..	..	..	..		
18	बीड	7	247	..	..	2	41	1	9	3	42	..	..		
19	नांदेड	8	420	..	..	3	65	1	200	1	50	..	..		
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
21	लातूर	3	88	..	..	1	38	1	9	..	..	..	..		
22	बुलढाणा	2	45	1	110	..	..	1	20	..	..	..	..		
23	भकोला	7	172	..	..	5	70	2	27	..	..	..	..		
24	अमरावती	12	231	..	..	5	87	5	56	5	66	..	..		
25	यवतमाळ	18	400	..	..	1	20	..	..	..	..	..	..		
26	वर्धा	4	105	3	40	1	6	1	22	..	..	..	..		
27	नागपूर	70	5,595	45	6,099	36	1,754	51	1,677	15	485	9	2,142		
28	भंडारा	6	515	4	557	33	309	3	51	..	..	1	10		
29	चंद्रपूर	45	1,687	2	190	..	..	1	12	..	..	..	..		
30	गडचिरोली	2	47	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
महाराष्ट्र राज्य		945	38,630	745	61,956	1,570	57,027	1,458	1,06,386	888	65,856	270	99,760		

F:—कारखाने/

W:—कामगार/

आधार:-सूक्ष्म निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई/

टिपणी :- ०० ते ११ व ५० ते ९० पर्यंतच्या उद्योगगटात फार कमी कारखाने असल्यामुळे सदर उद्योग गटाचे एकत्रिकरण करून " इतर उद्योग गटात " समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

18.2 B (8.2)—contd.

Industry Group													District
38		40		41		42		43		एकूण		Total	
इतर उत्पादक कारखाने Other Manufacturing Industries		विद्युत Electricity		वायु आणि बाष्प Gas and Steam		जलयोजना आणि पुरवठा Water Works and supply		इतर उद्योग गट Others Industry groups		एकूण			Total
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	(2)	
(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)		
324	11,650	20	1,433	4	656	21	506	272	24,821	7,509	5,15,080	Greater Bombay	
34	2,445	14	1,113	3	214	4	130	21	1,197	1,290	1,17,784	Thane	
2	41	6	766	..	..	3	113	5	295	123	14,399	Raigad	
1	66	3	440	..	..	..	..	10	760	94	4,251	Ratnagiri	
1	18	2	21	..	..	..	..	6	439	104	2,841	Sindhudurg	
5	112	9	1,622	1	8	4	126	40	2,339	762	44,730	Nashik	
..	..	4	68	..	..	..	..	11	505	204	8,209	Dhule	
1	10	10	1,560	..	..	2	26	29	1,169	539	28,212	Jalgaon	
2	33	5	84	..	..	4	140	14	954	332	23,926	Ahmednagar	
45	1,566	16	400	3	268	5	590	77	6,309	1,848	1,30,092	Pune	
2	32	6	120	..	..	2	78	14	1,066	255	14,988	Satara	
..	..	4	56	..	..	3	110	26	974	454	14,355	Sangli	
..	..	4	61	..	..	4	149	21	1,326	1,259	27,244	Solapur	
4	202	8	117	1	13	5	71	37	1,706	768	30,838	Kolhapur	
4	86	5	81	..	..	..	..	23	1,247	362	26,676	Aurangabad	
..	..	..	..	..	..	..	..	9	520	118	4,340	Jalna	
..	..	1	40	..	..	..	..	4	222	87	3,370	Parbhani	
..	..	6	733	..	..	..	..	7	468	87	4,142	Beed	
..	..	1	12	..	..	..	..	9	683	115	8,377	Nanded	
1	22	1	50	..	..	..	..	3	177	24	1,078	Osmanabad	
..	..	1	20	..	..	..	..	1	202	26	1,734	Latur	
..	..	1	15	..	..	..	..	6	284	166	5,952	Buldana	
..	..	4	538	..	..	..	..	9	738	235	11,575	Akola	
..	..	10	135	..	..	1	20	16	714	304	8,514	Amravati	
..	..	1	19	..	..	..	..	6	389	139	7,679	Yavatmal	
..	..	..	..	..	..	..	..	5	200	91	8,616	Wardha	
3	29	2	811	3	149	2	76	33	3,901	969	47,711	Nagpur	
1	1	..	..	..	..	..	..	13	277	400	4,144	Bhandara	
..	..	1	20	..	..	..	..	3	75	218	7,562	Chandrapur	
..	..	..	..	..	..	..	..	3	104	40	387	Gadchiroli	
430	16,313	145	10,335	15	1,308	60	2,135	733	54,061	18,922	11,28,806	Maharashtra State	

Factories.
Workers.

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

Note.—The industry groups from 00 to 19 and from 50 to 99 have been consolidated into "Others Industry Groups" as these industry groups have very few factories.

18. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18-3 (8-3)

महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन
Industrial production in Maharashtra

अनुक्रमांक Serial No.	उत्पादित वस्तूचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production		Unit	Name of the item
			(1984)	(1985)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
1	कोळसा	हजार टन	9,693	11,063	Thousand Tonnes	Coal (Including lignite)
2	चुनखडी	हजार टन	1,887	N.A.	Thousand Tonnes	Lime Stone
3	साखर	हजार टन	2,124.3	2,414.1	Thousand Tonnes	Sugar
4	मीठ	हजार टन	453.3	457.1	Thousand Tonnes	Salt
5	वनस्पती	हजार टन	143.6	143.4	Thousand Tonnes	Vanaspati
6	सर्व प्रकारचे सूत	टन	2,28,475	2,56,286	Tonne	All yarn
7	सर्व प्रकारचे कापड	हजार मीटर	12,38,113	13,29,752	Thousand Meters	All cloth
8	पेट्रोलियम (कूड)	हजार टन	19,170	20,611	Thousand Tonnes	Petroleum (crude)
9	पेट्रोलियम पदार्थ	हजार टन	8,462	9,410	Thousand Tonnes	Petroleum refinery products.
10	तयार पोलाद	हजार टन	189.2*	204.7	Thousand Tonnes	Finished steel
11	पोलादाची लगड	हजार टन	468.8	587.0	Thousand Tonnes	Steel Ingots
12	कठीण मिश्र धातू	हजार टन	65.3	59.9	Thousand Tonnes	Ferroy Alloys
13	रेल्वे डब्ले	संख्या	21	13	Numbers	Railway Coaches
14	बीज	दशलक्ष कि. वॅट	..	..	Milli on KWH	Electricity

N. A.—Not Available.

*अस्थायी/Provisional.

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक अहवाल.

Source.—Central Statistical Organisation, Monthly Returns.

18. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.4-A (8.5)

वार्षिक उद्योग पाहणी
Annual Survey of Industries(गणना + बिगर गणना भाग)
(Census + Non-census parts)

(1984-85)

(रुपये लाखांत)
(Rs. in lakh)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग	कारखान्यांची मंख्या No. of factories	उत्पादक भांडवल Productive capital	सर्व कर्मचारी (संख्या) All employees (No.)	एकूण उत्पादन Total output	मुल्यवृद्धी Value added	Industries
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	20-21, खाद्य पदार्थ	1,335	68,181	1,07,486	2,37,096	25,774	20-21 Food products
2	22, पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ	418	11,736	52,155	28,794	7,328	22 Beverages, tobacco and tobacco products.
3	23, सुती कापड	961	34,998	1,61,477	1,08,611	23,971	23 Cotton textiles.
4	24, लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूचे कापड	854	28,587	70,680	1,11,953	20,510	24 Wool, Silk and Synthetic fibre textiles.
5	25, ताग व मेस्ता कापड	7	28	145	87	14	25 Jute, hemp and mesta textile.
6	26, कापडाच्या वस्तू (पादद्वानाव्यतिरिक्त धारण करण्याच्या परिधानासहीत)	607	6,789	18,518	31,956	4,406	26 Textile products (including wearing apparel other than footwear).
7	27, लाकडाच्या वस्तू आणि फर्निचर	362	1,959	5,181	4,348	784	27 Wood and wood products, furniture and fixtures.
8	28, कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग	1,133	32,998	55,549	64,853	14,621	28 Paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
9	29, कातडी, कातडीच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तू (दुरुस्ती सोडून)	69	915	3,635	3,780	885	29 Leather and leather and fur products (except repair).
10	30, रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ	842	76,888	37,868	2,78,875	20,153	30 Rubber, plastic, petroleum and coal products.
11	31, रसायने आणि रासायनिक पदार्थ	1,143	1,68,245	1,18,045	4,04,861	87,830	31 Chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
12	32, अधातू खनिज पदार्थ	992	22,979	35,725	38,070	11,233	32 Non-metallic mineral products.
13	33, मूलभूत धातू व मिश्र धातू	757	52,806	68,287	1,48,336	18,988	33 Basic metal and alloys industries.
14	34, धातूच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व परिवहन सामग्री सोडून)	1,234	51,010	51,140	73,151	198,46	34 Metal products and parts (except machinery and transport equipment).
15	35, यंत्रसामग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग (विद्युत यंत्रसामग्री सोडून)	1,500	77,030	98,894	1,66,891	46,191	35 Machinery, machine tools and parts (except electrical machines).
16	36, विद्युत यंत्रसामग्री, साधने, उपकरणे आणि सुटे भाग	848	48,979	69,006	1,11,859	30,932	36 Electrical machinery, apparatus appliances and supplies and parts.
17	37, परिवहन सामग्री व सुटे भाग	421	95,446	91,553	1,73,239	44,734	37 Transport equipment and parts.
18	38, उत्पादन करणारे इतर उद्योग	408	7,778	17,251	22,225	6,740	38 Other manufacturing industries.
19	40, विद्युत	25	3,69,991	91,609	1,84,676	45,448	40 Electricity.
20	41, वायू आणि वाफ	..	..	..	..	..	41 Gas and steam.
21	42, जलवाय व्यवस्था	52	1,520	2,342	3,055	940	42 Water works and supply.
22	74, कोठार आणि वखार	28	385	396	681	145	74 Storage and warehousing.
23	97, दुरुस्ती सेवा	425	4,971	29,256	14,004	5,865	97 Repair services.
	एकूण	14,421	11,64,219	11,86,198	22,11,403	4,37,339	Total

टीप :—(१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे भक्षित्वात दिल्यामुळे सर्व बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(३) दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त कारखाने असलेल्या पत्रकातील माहिती ही एकाच कारखान्याकरिता आहे असे दर्शविते.

Note.—(1) The figures are provisional.

(2) Totals may not tally due to rounding of figures.

(3) Each consolidated return representing two or more factories is treated as representing only one factory.

साधन :—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Direct rate of economics and statistics, Government of Maharashtra.

उत्पादन/ MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 18.4-B (8.5)

वार्षिक उद्योग पाहणी
Annual Survey of Industries

(गणना + बिगर गणना भाग/ Census + Non-census parts)

1985-86

(रुपये लाखात/ Rs. in lakh)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग	कारखान्यांची संख्या No. of factories	उत्पादक भांडवल Productive capital	सर्व कर्मचारी (संख्या) All employees (No.)	एकूण उत्पादन Total output	मूल्यवृद्धी Value added	Industries
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	20-21 खाद्य पदार्थ	1,303	75,923	1,07,514	2,73,214	26,820	20-21 Food products
2	22 पेये तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ	269	10,522	53,223	36,455	7,823	22-Beverages, tobacco and tobacco products.
3	23 सुती कापड	967	32,410	1,79,979	1,40,650	33,708	23-Cotton textiles
4	24 लोकर, रेशम व कृत्रिम तंतूचे कापड	876	45,823	88,373	1,55,612	33,827	24-Wool, silk and synthetic fibre textiles.
5	25 ताग व मस्ता कापड	8	49	108	328	31	25-Jute, hemp and mesta textiles
6	26 कापडाच्या वस्तू (पादभोगाव्यतिरिक्त धारण करण्याची परिधानासहीत).	629	7,260	20,684	34,060	5,521	26-Textile products (including wearing apparel other than footwear).
7	27 लाकडाच्या वस्तू आणि फर्निचर	351	1,638	5,929	5,018	911	27-Wood and wood products, furniture and fixtures.
8	28 कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधीत उद्योग.	1,091	40,132	56,755	71,434	17,327	28-Paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
9	29 कातडी, कातडीच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तू (दुरुस्ती सोडून).	59	1,066	3,825	4,873	1,392	29-Leather and leather and fur products (except repair).
10	30 रबर, प्लॉस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ.	833	66,268	39,769	3,54,108	22,918	30-Rubber, plastic, petroleum and coal products.
11	31 रसायने आणि रासायनिक पदार्थ	1,177	1,76,257	1,19,098	4,42,715	92,604	31-Chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
12	32 अधातू खनिज पदार्थ	1,027	27,667	41,132	50,181	12,707	32-Non-metallic mineral products
13	33 मूलभूत धातू व मिश्र धातू	749	57,808	68,736	1,90,633	28,177	33-Basic metal and alloys industry
14	34 धातूच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व परिवहन सामग्री सोडून).	1,278	27,058	49,015	83,410	21,076	34-Metal products and parts except machinery & transport equipment.
15	35 यंत्र सामग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग (विद्युत यंत्रसामग्री सोडून).	1,467	78,320	94,434	1,77,056	45,591	35-Machinery, machine tools and parts except electrical machinery.
16	36 विद्युत यंत्र सामग्री, साधने, उपकरणे आणि सुटे भाग.	889	56,697	73,436	1,41,718	39,056	36-Electrical machinery, apparatus appliances and supplies and parts.
17	37 परिवहन सामग्री व सुटे भाग	439	1,08,431	8,62,91	1,97,095	51,387	37-Transport equipment and parts
18	38 उत्पादन करणारे इतर उद्योग	418	9,169	18,082	27,716	8,801	38-Other manufacturing industries
19	40 विद्युत	26	4,27,904	92,663	2,52,841	75,325	40-Electricity
20	41 वायू आणि वाफ	2	5	6	2	..	41-Gas and steam
21	42 जलदाय व्यवस्था	44	5,539	1,710	2,550	162	42-Water works and supply
22	74 कोठार आणि वजार	30	1,210	633	972	466	74-Storage and ware-housing
23	97 दुरुस्ती सेवा	426	5,059	29,088	15,664	6,296	97-Repair services
एकूण		14,358	12,62,215	12,30,483	26,58,303	5,31,923	Total

टोप :- (१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे सर्व बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(३) दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त कारखाने असलेल्या पत्रकातील माहिती ही एकाच कारखान्याकरिता आहे असे दर्शविते.

Note.- (1) The figures are provisional.

(2) Totals may not tally due to rounding of figures.

(3) Each consolidated return representing two or more factories is treated as representing only one factory.

माधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.- Directorate of economics and statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

19. वीज व ऊर्जा

१९.१. राज्यातील विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन व वापर आणि विद्युतीकरण झालेली गावे व शहरे याबद्दलची माहिती या विभागात दिली आहे.

१९.२. ह्या विभागात विजेची (१) स्थापित क्षमता, (२) उत्पादन व (३) वापर यांची आकडेवारी फक्त सार्वजनिक वापरासाठी दिली आहे. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाने ह्या घेतलेल्या विद्युतीकरण कार्यक्रमाच्या प्रगतीबद्दलच्या आकडेवारीत खाजगी संस्थांनी वीजपुरवठा केलेली गावे व शहरे यांच्या संख्येचाही समावेश आहे.

19. ELECTRICITY AND POWER

19.1. Information on installed capacity production and consumption of electricity and towns and villages electrified in the State is given in this Section.

19.2. The figures of (i) installed capacity, (ii) output and (iii) consumption of electricity given in table relate only to public utilities. The data on progress of electrification under Maharashtra State Electricity Board also includes villages and towns which are electrified by the private agencies.

19. वीज व ऊर्जा/ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19-1 (9-1)

महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर

Supply and consumption of electricity in Maharashtra State

क्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	1960-61 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1981-82 (8)	1982-83 (9)	1983-84 (10)	1984-85 (11)	1985-86 (12)	Item (2)
I	स्थापित क्षमता (हजार किलोवॅट)											I Installed capacity ('000kwh.)
(१)	बाष्पजन्य	443	653	1,051	1,401	2,771	3,101	3,641	4,111	4,531	4,890	(i) Steam
(२)	तेलजन्य	34	52	14	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	(ii) Oil
(३)	जलजन्य	282	599	844	1,175	1,317	1,317	1,317	1,317	1,329	1,339	(iii) Hydro
(४)	अणुशक्तीजन्य	..	..	210	210	210	210	210	210	210	190	(iv) Nuclear
(५)	नैसर्गिक वायु	..	..	..	..	..	..	240	240	240	672	(v) Gas
	एकूण	759	1,304	2,119	2,786	4,298	4,628	5,168	5,878	6,310	7,091	Total
II	उत्पादन (दशलक्ष किलोवॅट तास)											II Output (Million kwh.)
(१)	बाष्पजन्य	1,835	2,416	3,392	6,252	11,416	12,524	13,574	14,300	17,235	20,230	(i) Steam
(२)	तेलजन्य	68	62	1	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	(ii) Oil
(३)	जलजन्य	1,365	3,157	4,533	4,753	6,448	6,333	5,723	6,177	5,739	5,398	(iii) Hydro
(४)	अणुशक्तीजन्य	..	..	1,209	1,047	887	982	735	929	964	881	(iv) Nuclear
(५)	नैसर्गिक वायु	..	..	..	..	..	..	1,062	1,595	1,295	1,128	(v) Gas
	एकूण	3,268	5,635	9,135	12,052	18,751	19,839	21,094	23,001	23,233	27,647	Total
III	वर्षातील वापर (दशलक्ष किलोवॅटतास)											III Consumption (Million kwh-)
(१)	घरगुती दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीजशक्ती.	260	448	732	1,049	1,779	1,958	2,197	2,374	2,711	2,975	(i) Domestic light and small power.
(२)	वाणिज्यिक दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीजशक्ती.	198	363	547	745	949	1,104	1,126	1,192	1,306	1,410	(ii) Commercial light and small power.
(३)	उद्योगधंद्याकरिता वीज ..	1,853	3,297	5,312	5,935	8,130	8,618	8,225	9,284	10,037	11,124	(iii) Industrial power
(४)	सार्वजनिक दिवाबत्ती ..	20	39	74	101	159	169	175	185	195	218	(iv) Public lighting
(५)	वाहने चालविण्यासाठी वीज	339	414	421	658	766	729	743	695	785	853	(v) Traction
(६)	जलसिंचन व जलापनयन	15	90	356	803	1,723	1,882	2,345	2,542	3,375	3,671	(vi) Irrigation and dewatering
(७)	पाणीपुरवठा	35	66	146	196	330	353	403	423	456	511	(vii) Water works
(८)	संकीर्ण	..	..	62	3	198	212	227	239	244	217	(viii) Miscellaneous
	एकूण	2,720	4,717	7,650	9,490	14,034	15,026	15,442	16,934	19,108	20,979	Total

Neg—नगण्य./Negligible.

टीप.—(१) वरील आंकडे सार्वजनिक वापराकरिता वीज उत्पादन करणाऱ्या कारखान्यांचे आहेत. (२) आंकडे संक्षिप्ततात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—(i) The above figures relate to public utilities only. (ii) Details may not add upto totals due to rounding.

आधार.—(१) केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण, कर्माशिल डायरेक्टोरेट, भारत सरकार, नवी दिल्ली. (२) महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ.

Source.—(i) Central Electricity Authority, Commercial Directorate, Government of India, New Delhi. (ii) Maharashtra State Electricity Board.

19. वीज व ऊर्जा/ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19-2 (9-2)

विजेचा पुरवठा झालेली महाराष्ट्रातील शहरे व खेडी (परवानेधरून)
Towns and villages electrified in Maharashtra State (including licences)

महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळातर्फे विजेचा पुरवठा झालेल्या शहरांची व खेड्यांची परवानेधरून संख्या
No. of towns and villages electrified under Maharashtra State Electricity Board including licences

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	३१ मार्च १९६१ रोजी	३१ मार्च १९६६ रोजी	३१ मार्च १९७१ रोजी	३१ मार्च १९७६ रोजी	३१ मार्च १९७९ रोजी	३१ मार्च १९८१ रोजी	३१ मार्च १९८२ रोजी	३१ मार्च १९८३ रोजी	३१ मार्च १९८४ रोजी	३१ मार्च १९८५ रोजी	३१ मार्च १९८६ रोजी	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	1	..	1	1	1	1	1	1	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	5	115	642	794	906	1,025	1,135	1,253	1,373	Thane
3	रायगड	..	..	1	252	881	1,063	1,114	1,203	1,281	1,369	1,473	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	7	95	458	688	819	991	1,098	1,229	923	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	N.A.S.	424	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	1	186	451	938	1,152	1,350	1,396	1,458	1,541	Nashik
7	धुळे	..	..	..	30	418	623	768	946	1,001	1,095	1,178	Dhule
8	जळगाव	..	..	4	212	746	1,436	1,438	1,438	1,438	1,438	1,438	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	29	459	963	1,060	1,158	1,188	1,256	1,296	Ahmadnagar
10	पुणे	..	..	27	318	619	782	913	1,059	1,125	1,226	1,309	Pune
11	सातारा	..	..	27	208	462	647	850	1,013	1,049	1,075	1,092	Satara
12	सांगली	..	..	33	212	312	387	457	498	521	526	526	Sangli
13	सोलापूर	..	..	1	79	378	610	783	882	918	951	951	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	99	319	647	841	887	950	983	1,014	992	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	9	171	574	1,117	1,306	1,689	1,721	1,820	1,205	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	N.A.S.	860	Jalna
17	परभणी	..	..	2	105	417	668	895	1,162	1,229	1,363	1,299	Parbhani
18	बीड	..	..	3	71	339	516	687	1,023	1,024	1,024	983	Beed
19	नांदेड	..	..	3	148	459	712	1,031	1,255	1,295	1,335	1,335	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	4	104	450	698	988	1,248	1,299	1,380	633	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	N.A.S.	815	Latur
22	बुलढाणा	..	..	29	147	375	633	782	972	1,036	1,066	1,148	Buldana
23	अकोला	..	..	63	275	488	725	907	1,140	1,187	1,249	1,370	Akola
24	अमरावती	..	..	121	407	708	1,108	1,154	1,302	1,346	1,452	1,502	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	42	197	512	1,030	1,164	1,335	1,407	1,500	1,561	Yavatmal

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.2 (9.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	
26	वर्धा	..	74	210	427	722	715	791	817	850	899	948	949	Wardha
27	नागपूर	..	237	442	646	1,099	1,227	1,345	1,378	1,434	1,491	1,547	1,580	Nagpur
28	भंडारा	..	41	259	583	755	932	1,037	1,067	1,154	1,236	1,307	1,355	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	20	74	301	556	737	1,101	1,199	1,348	1,028	1,080	1,132	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	N.A.S.	431	482	535	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	853	4,665	12,752	20,112	23,672	27,914	29,139	30,866	32,313	33,402	33,927	Maharashtra State

टीप.—स्तंभ ९ मध्ये फक्त वस्ती असलेल्या ठिकाणांचा समावेश केला आहे. वाड्या, गणना न केलेली व १०४३ वस्ती असलेल्या विद्युतीकरण झालेल्या ठिकाणांचा ह्यांत समावेश नाही.

Note.—Total under Col. 9 includes inhabited census places. The wadies and non-census places and the 1043 electrified uninhabited census places are not included here.

आधार—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

20. व्यापार

२०.१. मुंबई बंदरातील आयात व निर्यात, तसेच महाराष्ट्र राज्यात लोहमार्गाने व जलमार्गाने झालेली निवडक वस्तूंची आयात यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

20. TRADE

20.1. Information on imports and exports in Bombay Port, and imports and exports of selected commodities in Maharashtra State by Rail and River is given in this section.

20. व्यापार /TRADE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20-1 (12.1)

मुंबई बंदरात आयात झालेला माल
Imports into Bombay Port

(शंभर मेट्रिक टनात)
(In hundred metric tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तु गट	किनारा Shore		एकूण Total		जहाजाच्या कडेवरून Overside		एकूण आयात माल Total Imports		Commodities		
		परदेशी Foreign		किनाऱ्यावरील Coastal								
		1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	अॅस्बेस्टॉस व अॅस्बेस्टॉसचे साहित्य अस्फास्ट	492	608	..	..	492	608	..	..	492	608	Asbestos and Asbestos material. Asphalt
2	बांधकाम साहित्य—											Building material—
	(१) सिमेंट	1,262	1,146	4	3	1,266	1,149	..	..	1,266	1,149	(i) Cement
	(२) सिमेंटचे तुकडे	..	..	795	..	795	..	..	..	795	..	(ii) Cement Clinker
	(३) चुना चुनखडी	..	..	258	125	258	125	..	..	258	125	(iii) Chuna lime and limestone.
	(४) लाकडाचे ओडके	..	55	..	159	..	214	..	..	..	214	(iv) Tim in logs
	(५) रेत	1	1	370	340	371	341	..	..	371	341	(v) Sand
	(६) टाइल्स	2	..	340	48	342	48	..	..	342	48	(vi) Tiles
	(७) इतर	..	..	..	168	..	168	..	..	..	168	(vii) Others
3	काळा कार्बन	..	..	..	..	..	..	..	..	†	..	Carbon black
4	सामान वाहतुकीचे पेटारे वाहतुकीच्या पेटान्यातील सामान	1,266	1,517	..	..	1,266	1,517	..	..	1,266	1,517	Cargo containers Cargo in I C D
5	रसायने—											Chemicals—
	(१) गंधक	3,750	3,600	..	..	3,750	3,600	..	..	3,750	3,600	(i) Sulpher
	(२) इतर	2,477	3,090	43	1	2,520	3,091	30	29	2,550	3,120	(ii) Other kinds
6	खोबरे	..	..	..	..	..	..	..	..	†	†	Copra
7	कापूस कच्चा	..	66	..	..	..	66	..	..	..	66	cotton raw
8	औषधे व औषधी द्रव्ये	151	136	..	..	151	136	..	..	151	136	Drugs and medicines
9	रंग	415	394	..	..	415	394	16	11	431	405	Dyes and colours
10	माती व मातीची भांडी	403	267	20	30	423	297	..	..	423	297	Earth and earthenware
11	खते—											Fertilisers—
	(१) अमोनियम सल्फेट	..	175	..	..	..	175	..	..	..	175	(i) Ammonium sulphet
	(२) रॉक फॉस्फेट	4,001	4,047	..	..	4,001	4,047	..	..	4,001	4,047	(ii) Rock phosphate
	(३) युरिया	1,143	711	..	..	1,143	711	..	..	1,143	711	(iii) Urea
	(४) इतर रासायनिक खते	2,594	2,314	..	..	2,594	2,314	..	..	2,594	2,314	(iv) Other chemical fertilisers.
12	कृत्रिम धागे	443	519	..	..	443	519	..	..	443	519	Fibres-synthetic
13	ताजी मासळी	..	..	371	371	371	371	..	..	371	371	Fish—fresh

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.1 (12.1)—contd.

(संभर मेट्रिक टनांत)
(In hundred metric tonnes)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
29	कागद व कागदाच्या वस्तू	3,199	3,168	1	1	3,200	3,169	..	..	3,200	3,169	Paper and paper products
30	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिक वस्तू निर्माण	1,680	2,343	..	..	1,680	2,343	1	..	1,681	2,343	Plastics and plastic manufactures.
31	रबर उत्पादने	58	35	..	..	58	35	..	..	58	35	Rubber manufactured
32	कच्चा रबर	205	254	..	..	205	254	2	..	207	254	Rubber raw
33	रेल्वेच्या वाघिणी, गाड्या व गैरेचे भाग	1,570	1,650	..	..	1,570	1,650	..	..	1,570	1,650	Rly. wagons, carriages etc. parts of.
34	मीठ	..	..	818	916	818	916	..	..	818	916	Salt
35	साखर	486	3,306	..	..	486	3,306	..	..	486	3,306	Sugar
36	कृत्रिम राठ	50	..	..	..	50	..	..	..	50	†	Synthetic resins
37	लाकडाचा लगदा	481	1,636	..	..	481	1,636	..	..	481	1,636	Woodpulp
38	सुती, रेशमी, लोकर व कृत्रिम धाग्याचे कापड	554	454	..	..	554	454	..	..	554	454	Textiles— Cotton, Silk, Woollen and Synthetic.
39	लाकूड व इमारती लाकूड—											Wood and Timber—
	(१) इमारती लाकूड व बांबूधरून इतर प्रकारचे लाकूड.	..	28	206	51	206	79	..	..	206	79	(i) Timber other sorts including poles etc.
	(२) इतर न उल्लेखिलेले लाकडाचे उत्पादन.	62	57	19	3	81	60	..	..	81	60	(ii) Wooden products not otherwise specified.
40	संकीर्ण	48,887	47,363	7,041	5,379	55,928	52,742	33	35	55,961	52,777	Miscellaneous
	एकूण	1,03,227	1,11,680	10,423	7,793	1,13,650	1,19,473	101	92	1,13,751	1,19,565	Grand Total

टीप.—†आकडे संकीर्णमध्ये समाविष्ट केले.

Note.—Figures merged in miscellaneous.

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administration report of Bombay Port Trust.

20. व्यापार/TRADE

तबता क्रमांक/TABLE No. 20.2 (12.2)

मुंबई बंदरातून निर्यात होणारा माल
Exports from Bombay Port(मेट्रिक डेड वेट टनात)
(In metric dead weight tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तुगट (2)	किनारा/Shore		एकूण Total		एकूण निर्यात माल Total exports		Commodities (2)		
		परदेशी Foreign		किनाऱ्यावरील Coastal		एकूण Total				
		1984-85 (3)	1985-86 (4)	1984-85 (5)	1985-86 (6)	1984-85 (7)	1985-86 (8)		1984-85 (9)	1985-86 (10)
1	प्राचीन कलात्मक दुर्मिळ वस्तू	273	200	..	..	273	200	273	200	Antiques, artware and curios
2	पिंजऱ्यात नसलेले इतर सर्व प्राणी	64	3	..	..	64	3	64	3	All other animals not in cages (I. S. R. 3V)
3	ॲस्बेस्टॉस व ॲस्बेस्टॉसचे सामान	20	..	..	..	20	..	20	*	Asbestos and asbestos material
4	इतरत्र उल्लेख नसलेली पेये आणि मद्यार्क विरहित पेये.	37	80	1	1	38	81	38	81	Beverages and drinks non-alcoholic N. O. S.
5	सायकली व सायकलीचे भाग	269	283	..	..	269	283	269	283	Bicycles and bicycle parts
6	इमारतीचे सामान	214	202	3	18	217	220	217	220	Building materials
7	रसायने	460	322	2	4	462	326	462	326	Chemicals
8	सामान वाहतुकीचे पेटारे	1,472	1,639	..	..	1,472	1,639	1,472	1,639	Cargo container
9	वाहतूकीच्या पेटाऱ्यातील सामान	..	382	..	..	..	382	..	382	Cargo in container ICD
10	कापूस—	..	..	..	..	..	..	*	*	Coffee beans
	(१) कच्चा	348	423	..	..	248	423	248	423	Cotton— (i) Raw
	(२) पेळू आणि फुकट गेलेला	..	..	..	..	..	..	*	*	(ii) Twist and waste
	(३) पेळू आणि घागा काढलेला	48	53	..	..	48	53	48	53	(ii) Twist and Yarn.
11	औषधी द्रव्ये व औषधे	1,093	729	..	..	1,093	729	1,093	729	Drugs and medicines
12	रंग द्रव्ये व रंग	201	221	..	..	201	221	201	221	Dyes and colours
13	माती व मातीची उत्पादने	203	173	1	..	204	173	204	173	Earth and earthenware
14	खते—	..	..	..	..	..	..	..	..	Fertilisers—
	(१) हाडे व हाडांचे खत	302	282	..	..	302	282	302	282	(i) Bone and bonemeal
	(२) इतर	..	..	8	10	8	10	8	10	(ii) Others
15	मत्स्योत्पादने—	..	..	..	..	..	..	..	..	Fish products—
	ताजी मासळी	203	213	..	1	203	214	203	214	(i) Fish fresh
16	वैरण (पेंडीसह)	2,618	3,240	..	..	2,618	3,240	2,618	3,240	Fodder (including oilcakes)
17	अन्नधान्ये—	..	..	..	..	..	..	..	..	Foodgrains—
	तांदूळ	1,209	440	..	..	1,209	440	1,209	440	(i) Rice
	गहू	..	317	..	..	..	317	†	317	(ii) Wheat
	इतर	138	158	..	..	138	158	138	158	(iii) Others
18	इतर न उल्लेखिलेले खाद्य पदार्थ	1,467	1,230	1	4	1,468	1,234	1,468	1,234	Foodstuffs, N. O. S.
19	फळे व भाज्या—	..	..	..	..	..	..	..	..	Fruits and vegetables—
	(१) फळे-ताजी व सुकी	183	279	..	..	183	279	183	279	(i) Fruits—dried and fresh
	(२) सुकविलेल्या व ताज्या भाज्या	1,633	2,025	2	3	1,635	2,028	1,635	2,028	(ii) Vegetables dried and fresh

† इतर अन्नधान्ये समाविष्ट/Included in other Food-grain

* संकीर्णमध्ये समाविष्ट/Included in miscellaneous

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2 (12.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
20	कांच व कांच सामान	142	93	..	..	142	93	142	93	Glass and glass products
21	विणलेल्या वस्तू, बारीकसारीक वस्तू त्रियांच्या फिती लेस वगैरे आणि बापरण्याचे कपडे	603	627	..	..	603	627	603	627	Hosiery, haberdashery, millinery and wearing apparel.
22	उपकरणी वगैरे	140	140	1	1	141	141	141	141	Instruments etc.
23	लाख, गोंद व राळ	69	42	..	..	69	42	69	42	Lac, gums and resins
24	चामडी व चामड्याची उत्पादने	78	60	..	..	78	60	78	60	Leather and leather manufactures
25	इतरत्र न उल्लेखिलेली यंत्रसामुग्री	598	345	..	6	598	351	598	351	Machinery, N. O. S.
26	धातू व धातुची उत्पादने—									Metal and metal products—
	(१) लोखंडी सामान	..	..	..	..	..	..	†	†	(i) Hardware
	(२) लोखंड व पोलाद	338	275	5	1	343	276	343	276	(ii) Iron and steel materials
	(३) लोखंडी मोड व सामान	..	129	..	..	..	129	†	129	(iii) Scrap and dross
	(४) तारा व दोरखंड	133	208	..	..	133	208	133	208	(iv) Wires and cables
	(५) इतर धातू व धातुची उत्पादने	1,087	855	19	3	1,106	858	1,107	858	(v) Other metal and metal products
27	मोटार वाहने— मोटार गाड्या व १ १/२ टनापेक्षा जास्त वजनाची मोठी वाहने.	85	83	..	..	85	83	85	83	Motor vehicles— (i) Motor cars and heavy duty vehicles weighing 1 1/2 tonnes or more.
28	मोटरगाड्यांचे भाग	264	307	..	..	264	307	264	307	Motor vehicle parts
29	तेलबिया	49	74	..	..	49	74	49	74	Oil-seeds
30	इतरत्र न उल्लेखिलेली तेल व चरबी	124	175	..	130	124	305	124	305	Oils and fats, N. O. S.
31	रंग व रंगकामाचे सामान	184	148	1	1	182	149	182	149	Paints and painter's materials
32	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिकची उत्पादने	84	80	..	..	84	80	84	80	Plastics and Plastic manufactures
33	रबर उत्पादने	35	66	..	..	35	66	35	66	Rubber manufactures
34	मिरी व इतर मसाले	555	381	..	..	555	381	555	381	Spices including pepper
35	साखर	277	280	..	..	277	280	277	280	Sugar
36	घट्ट कडक चरबी	29	3	..	..	29	3	29	3	Tallow
37	चहा	169	148	..	..	169	148	169	148	Tea
38	कापड— सुती, रेसमी, लोकरी व कृत्रिम धाग्याचे	637	514	..	..	637	514	637	514	Textiles— Cotton, Silk, Woolen & Synthetic
39	तंबाखू-गावरान	169	123	..	..	169	123	169	123	Tobacco—raw and country
40	तंबाखू तयार	152	155	..	..	152	155	152	155	Tobacco manufactured
41	प्रसाधन साहित्य व अत्तरे	49	43	..	..	49	43	49	43	Toilet preparations and perfumes
42	लाकड व इमारती लाकड— (१) इतरत्र न उल्लेखिलेली लाकड उत्पादने	58	48	1	1	59	49	59	49	Wood and timber— (i) Wooden products N. O. S.
43	संकीर्ण	15,884	11,567	1,20,087	93,425	1,35,971	1,04,992	1,35,971	1,04,992	Miscellaneous
	एकूण	35,578	30,024	1,20,132	93,609	1,55,710	1,23,633	1,55,711	1,23,633	Grand total

टीप—Note—(1) N. O. S.—Not otherwise specified.

*आकडे संकीर्ण मध्ये समाविष्ट

*Figures included in miscellaneous

† इतर धातुची उत्पादनेमध्ये समाविष्ट/Including in other metal and metal products.

साधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administration Report of Bombay Port Trust.

20. व्यापार/TRADE

तबता क्रमांक/TABLE No. 20.3 (12.3)

लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात व निर्यात*
Imports into and exports from Maharashtra State of selected commodities by rail and river*

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू	परिमाण Unit	आयात Imports		निर्यात Exports		Articles
			1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
मर्यादा							
1	जनावरे (शेळ्या, मेंढ्या वगळून)	** No.	2,05,656	1,40,354	3,011	4,974	Cattle (excluding sheep and goats)
2	घोडे, शिगरे, खेचरे	** Do.	402	..	24	..	Horses, ponies and mules
3	शेळ्या आणि मेंढ्या	** Do.	1,938	1,200	..	..	Sheep and goats
4	इतर जनावरे	** Do.	58,445	1,956	579	3,618	Other animals
5	हाडे	** Quintal	1,27,901	2,12,393	32,229	1,83,747	Bones
6	विटा	** Do.	89,757	1,95,478	2,687	9,745	Bricks
7	सिमेंट	** Do.	2,00,13,217	7,37,96,733	10,03,696	30,34,427	Cement
8	कोळसा आणि कोक	** Do.	5,89,26,759	10,97,59,931	2,54,79,902	12,82,12,042	Coal and coke
9	काफी	** Do.	368	3,173	370	39	Coffee
10	पेळू व सूत-देशी	** Do.	811	4,167	8,758	61,322	Cotton twist and yarn-Indian
11	पेळू व सूत-परदेशी	** Do.	89	1,096	3,485	44,774	Cotton twist and yarn-Foreign
12	सुती कापडाचा माल-देशी	** Do.	19,309	10,021	6,83,738	10,96,533	Cotton piece goods-Indian
13	सुती कापडाचा माल-परदेशी	** Do.	105	596	481	4,768	Cotton piece goods-Foreign
14	हिरडा	** Do.	3,166	7,894	10,395	4,408	Myrobalans
15	ताजी फळे व भाजीपाला	** Do.	99,025	39,581	9,60,319	70,14,469	Fruits and vegetable fresh
16	सुका मेवा	** Do.	2,668	1,070	892	72,347	Fruits dried
17	अंडी	** Do.	1,037	176	1	..	Eggs
18	काच	** Do.	27,197	25,509	33,858	75,714	Glass
19	हरभरा व हरभऱ्याचे उत्पादन	** Do.	8,43,659	13,30,625	3,57,517	10,08,587	Gram and gram products
20	चणे व चण्याच्या उत्पादनाव्यतिरिक्त कडधान्ये	Do.	5,50,994	6,88,527	6,39,578	53,81,056	Pulses other than gram and their products
21	मका	** Do.	1,96,917	1,04,778	10,771	45,625	Maize
22	ज्वारी	** Do.	1,81,760	70,341	5,07,127	38,50,668	Jowar
23	बाजरी	** Do.	2,25,813	1,34,255	11,767	21,475	Bajra
24	ज्वारी व बाजरी व्यतिरिक्त एकदल धान्ये	Do.	3,239	395	235	6,002	Millets other than jowar and bajra
25	भात	** Do.	24,678	2,62,135	1,35,761	3,73,273	Rice in the husk
26	तांदूळ	** Do.	73,07,970	71,60,597	5,16,905	10,41,974	Rice not in the husk
27	गहू	** Do.	1,11,00,547	1,22,54,917	5,23,132	15,05,406	Wheat
28	गहूचे पीठ	** Do.	2,02,598	1,37,948	4,704	2,386	Wheat flour
29	इतर प्रकारची धान्ये, कडधान्ये व पीठ	** Do.	80,726	71,943	52,171	44,865	Grain pulses etc. other sorts
30	भारतीय ताग व इतर संतुमय पिके	** Do.	1,920	709	9,099	17,200	Hemp, other than cotton
31	कच्ची चामडी	** Do.	1,282	2,324	54,990	2,97,530	Hides, raw
32	कच्ची कातडी	** Do.	160	474	6,610	50,553	Skins, raw
33	कमावलेली कातडी व चामडे	** Do.	913	747	8,948	96,614	Hides and skins tanned and leather
34	ताग-कच्चा-सुटा	** Do.	942	260	144	45	Jute, raw—loose
35	ताग-पक्का-गासड्या	** Do.	687	1,100	..	32,034	Jute, raw—pucca bales
36	गोणपाटाच्या पिशव्या व कापड	** Do.	1,62,225	89,482	16,136	16,574	Gunny bags and cloth
37	इतर ताग उत्पादने	** Do.	3,036	4,963	416	32	Other jute manufacturers
38	कृत्रिम रेशमाच्या बस्तू	** Do.	2,288	3,509	1,15,299	1,26,212	Artificial silk piece goods
39	लोकरी कापडाचा माल	** Do.	5,190	1,294	6,823	7,999	Woollen piece goods
40	यंत्रे व यंत्रसामग्री	** Do.	90,849	1,74,618	83,261	3,50,932	Machinery equipments
41	धातूच्या वस्तू	** Do.	89,341	94,177	91,910	7,35,772	Metal products
42	पादत्राणे	** Do.	887	4,572	17,784	52,147	Shoe (As foot-wear)
43	कच्चे लोखंड	** Do.	3,31,313	29,472	1,863	5,827	Iron ore
44	लोखंडी व पोलादी सळ्या वगैरे	** Do.	1,04,93,914	1,06,88,158	12,59,235	74,12,025	Iron and steel bars, etc
45	लाख व रोगण	** Do.	476	838	6,477	9,096	Lac and shellac
46	बिडीची वाने	** Do.	41,684	95,132	5,821	6,217	Bidi leaves
47	चुना आणि चुनखडी	** Do.	1,52,850	3,49,641	15,914	36,775	Lime and lime stone
48	कच्चे मँगनीझ	** Do.	3,923	8,873	15,66,305	13,22,573	Manganese ore

TABLE No. 20.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
49	पेंड-एरंडी	..	..	Quintal	17,944	13,639	20,409	1,86,765	Oil-cakes-castor
50	मैंड-इतर	..	..	Do.	24,77,729	75,68,665	16,85,468	82,49,989	Oil-cakes-others
51	खनिज तेल	..	..	Do.	48,98,857	19,94,573	32,89,453	1,77,42,533	Oil minerals
52	घासलेट तेल	..	..	Do.	19,68,699	10,38,951	1,19,736	10,05,548	Oil-kerosene
53	वनस्पती तेल-एरंडी	..	..	Do.	10,661	613	38,646	13,628	Vegetable oil-castor
54	वनस्पती तेल-खोबरे	..	..	Do.	2,403	224	10,997	73,936	Vegetable oil-coconut
55	वनस्पती तेल-शेंगदाणे	..	..	Do.	2,679	7,712	16,306	22,101	Vegetable oil-groundnut
56	राईचे तेल	..	..	Do.	2,994	3,858	2,68,959	1,36,504	Vegetable oil Mustard
57	इतर वनस्पती तेल	..	..	Do.	2,18,457	2,28,499	21,44,849	92,17,740	Vegetable oil-others
58	तेलबिया-एरंडी	..	..	Do.	2,853	276	399	3,109	Oil seed-castor
59	तेलबिया-कापूस	..	..	Do.	1,19,025	54,110	2,24,466	7,34,613	Oil seed-cotton
60	तेलबिया-शेंगदाणा	..	..	Do.	1,19,185	85,179	11,542	93,560	Oil seed-groundnut
61	तेलबिया-जवस	..	..	Do.	36,048	45,111	3,727	6,662	Oil seed-linseed
62	तेलबिया-मोहरी व राई	..	..	Do.	7,239	16,743	5,143	11,844	Oil seed-rape and mustard
63	तेलबिया-तीळ (हाळे किंवा करंजी)	..	..	Do.	40,975	12,248	15,342	68,636	Oil seed-til or gingelli
64	खबर-कच्चा	..	..	Do.	394	8	148	2,468	Rubber-raw
65	भीठ	..	..	Do.	4,90,282	5,27,676	8,98,263	17,91,210	Salt
66	साखर (खांडमरी सोडून)	..	..	Do.	54,734	2,97,751	73,96,485	3,61,97,036	Sugar (excluding khandsari)
67	खांडमरी साखर	..	..	Do.	27,307	1,634	54,087	1,27,941	Khandsari sugar
68	गूळ व साखर	..	..	Do.	11,86,278	7,04,755	4,543	36,278	Gur-jaggary and gur-shakkar
69	मळी	..	..	Do.	1,01,852	46,928	93,821	6,14,129	Molasses etc.
70	चहा	..	..	Do.	68,129	56,194	479	1,514	Tea
71	कौले	..	..	Do.	1,06,536	1,32,908	1,331	637	Tiles
72	तंबाखू	..	..	Do.	16,562	2,175	3,954	1,913	Tobacco-raw
73	सागवानी लाकूड	..	..	Do.	30,729	11,307	7,089	12,646	Teak wood
74	इतर इमारती लाकूड	..	..	Do.	17,77,859	15,75,426	91,752	3,37,855	Other timber
75	लाकूड-कच्चे	..	..	Do.	3,663	5,038	5,227	14,583	Wood-raw
76	कच्चा कापूस-देशी रुई*	..	..	Do.	1,95,166	1,36,861	1,27,236	1,73,635	Raw cotton, Indian lint*
77	कच्चा कापूस-परदेशी रुई*	..	..	Do.	889	66,730	492	..	Raw cotton, Foreign lint*
78	कापूस (मुटा व सरकी न काढलेला-कच्चा देशी)*	..	..	Do.	1,133	4,299	554	857	Kapas (loose, unginned—Indian raw cotton)*

टिपणी (अ) सेवेच्या व बोटीच्या रसीदामध्ये नोंदवलेल्या मालाच्या एकूण वजनाचे आकडे वर दिले आहेत.

(a) Figures relate to the gross weight of quantities as recorded in the Railway and steamer invoices.

टीप.—(१) *आकडे अनुक्रमे (सप्टेंबर १९८३ ते ऑगस्ट १९८४) व (सप्टेंबर १९८४ ते ऑगस्ट १९८५) चे आहेत.

Note.—(1) *Figures relate to cotton year September 1983 to August 1984, and September 1981 to August 1982 respectively.

आधार.—डायरेक्टोरेट जनरल ऑफ कमर्शियल इंटेलिजन्स अँड स्टॅटिस्टिक्स, भारत सरकार.

Source.—Directorate-General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India.

21. परिवहन व दळणवळण

२१.१. या विभागात लोहमार्गाची लांबी, रस्त्यांची लांबी व वर्गीकरण, राज्यात वापरात असलेली वाहने आणि राज्य परिवहन मंडळाचे काम यासंबंधी आकडेवारी दिली आहे.

२१.२. जिल्हावार लोहमार्गाची लांबी संबंधित रेल्वे कार्यालयाने दिल्याप्रमाणे पूर्णतः तंतोतंत जुळणारी नाही. रस्त्यांच्या लांबीची आकडेवारी राज्याच्या सार्वजनिक बांधकाम विभाग, जिल्हा परिषदा व नगरपालिका यांच्या अधिपत्याखालील रस्त्यांसंबंधी आहे.

२१.३. मुंबई गोदीतील जहाजे, मुंबई बंदरातून व छोट्या बंदरातून येणारे व जाणारे प्रवासी व तेथे हाताळला जाणारा माल व विमानमार्गे होणारी प्रवासी व माल वाहतूक यासंबंधी माहिती या विभागात दिलेली आहे.

२१.४. गौण बंदरातील वाहतूक प्रामुख्याने किनारी भागांकरिताची आहे. मुंबई बंदरातून होणारी परदेशी किनाऱ्यावरील वाहतुकीची आकडेवारी वेगवेगळी दाखविली आहे.

TRANSPORT AND COMMUNICATION

21.1. Information on railway length, length and classification of roads, vehicles in use in the State and operation of State Transport Corporation is given in this Section.

21.2. Districtwise railway length is approximate as given by the respective Railway authorities. Figures of road length relate to roads maintained by the State's Public Works Department, Zilla Parishads and by Municipal Authorities.

21.3. Data presented in this section are about vessels in Bombay docks, passengers and cargo in Bombay port and other minor ports and passengers and freight traffic by air.

21.4. The figures shown against minor ports are mostly those of coastal traffic. In the case of Bombay Port, figures of overseas traffic and coastal traffic are shown separately.

21. परिवहन/TRANSPORT

लोहमार्ग/Railway

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.1 (13.1)

लोहमार्गाची लांबी/Railway length in operation

(किलोमीटर)
(Kilometres)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	ब्रॉड गेज Broad gauge		मीटर गेज Meter gauge		नॅरो गेज Narrow gauge		एकूण Total		District
		1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मंबई	64	205	..	..	..	..	64	205	Greater Bombay
2	ठाणे	168	180	..	..	..	..	168	180	Thane
3	रायगड	169	171	..	..	20	20	189	191	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	223	223	44	42	..	..	267	265	Nashik
7	धुळे	30	30	..	..	..	..	30	30	Dhule
8	जळगाव	246	456	..	..	56	56	302	512	Jalgaon
9	अहमदनगर	196	196	..	..	..	..	196	196	Ahmadnagar
10	पुणे	270	270	..	..	44	44	314	314	Pune
11	सातारा	134	134	..	..	..	..	134	134	Satara
12	सांगली	70	70	16	16	83	83	169	169	Sangli
13	सोलापूर	220	220	42	42	186	186	448	448	Solapur
14	कोल्हापूर	37	37	..	..	..	..	37	37	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	106	173	..	..	106	173	Aurangabad
16	जालना	..	..	88	..	..	..	88	..	Jalna
17	परभणी	..	..	263	289	..	..	263	289	Parbhani
18	बीड	40	40	7	7	..	..	47	47	Beed
19	नांदेड	..	..	225	226	..	..	225	226	Nanded
20	उस्मानाबाद	70	70	..	..	..	..	70	70	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	57	57	57	57	Latur
22	बुलढाना	87	87	..	..	..	..	87	87	Buldana
23	अकोला	95	95	173	200	60	60	328	355	Akola
24	अमरावती	84	84	29	..	64	64	177	148	Amravati
25	यवतमाळ	72	72	..	..	65	65	137	137	Yavatmal
26	वर्धा	116	116	..	..	34	34	150	150	Wardha
27	नागपूर	237	232	..	..	139	143	376	375	Nagpur
28	भंडारा	155	163	..	..	133	129	288	292	Bhandara
29	चंद्रपूर	155	183	..	..	143	152	298	335	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	16	10	16	10	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	2,938	3,334	993	995	1,100	1,103	5,031	5,432	Maharashtra State

आधार.—संबंधित रेल्वेची विभागीय कार्यालये.

Source.—Divisional Offices of the concerned Railway.

तबला क्रमांक/TABLE 21.2 (13.2)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	रस्त्यांची वर्गवारी/							
		राष्ट्रीय महामार्ग National highways		राज्य महामार्ग State highways		प्रमुख जिल्हा रस्ते Major district roads			
		A (3)	B (4)	A (5)	B (6)	A (7)	B (8)		
1	बृहन्मुंबई	..	..	44	44	5	5	..	..
2	ठाणे	..	..	233	233	544	549	698	707
3	रायगड	..	..	213	213	858	858	370	370
4	रत्नागिरी	..	..	213	213	533	533	560	565
5	सिंधुदुर्ग	..	..	108	108	424	424	421	432
6	नाशिक	..	..	235	235	801	801	1,547	1,547
7	धुळे	..	..	146	146	589	589	1,512	1,512
8	जळगाव	..	..	144	144	866	897	1,140	1,110
9	अहमदनगर	..	..	60	60	1,126	1,139	1,699	1,680
10	पुणे	..	..	345	343	778	778	1,643	1,605
11	सातारा	..	..	129	129	603	603	1,260	1,241
12	सांगली	..	..	30	30	571	576	1,379	1,370
13	सोलापूर	..	..	155	155	909	917	1,612	1,612
14	कोल्हापूर	..	..	45	45	769	769	873	885
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	731	738	872	838
16	जालना	..	..	..	..	512	502	550	508
17	परभणी	..	..	..	..	742	742	1,327	1,327
18	बीड	..	..	..	..	1,146	1,180	485	512
19	नांदेड	..	..	..	..	814	814	838	838
20	उस्मानाबाद	..	..	79	79	463	463	759	767
21	लातूर	..	..	..	..	483	490	741	761
22	बुलढाणा	..	..	82	82	525	530	848	833
23	अकोला	..	..	100	100	723	723	885	885
24	अमरावती	..	..	74	74	753	778	754	768
25	यवतमाळ	..	..	65	65	659	675	1,060	1,030
26	वर्धा	..	..	108	108	324	324	414	414
27	नागपूर	..	..	235	235	382	428	512	461
28	भंडारा	..	..	96	96	349	349	586	560
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	592	592	536	536
30	गडचिरोली	..	..	..	..	494	494	483	483
महाराष्ट्र राज्य		..	..	2,939	2,937	19,068	19,260	26,364	26,157

टीप.—(१) A—As on 31-3-85 रोजी

B—As on 31-3-86 रोजी

(२) @ग्रामीण रस्त्यात 'अवधीकृत' रस्त्यांचा समावेश आहे.

आधार.—सांख्यिकीय विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

TRANSPORT

Roads

TABLE No. 21.2 (13.2)

Road length according to different classes

(किलोमीटरमध्ये)
(In Kilometres)

Classification of roads

इतर जिल्हा रस्ते Other district roads		ग्रामीण रस्ते@ Village roads		एकूण Total		District (2)
A (9)	B (10)	A (11)	B (12)	A (13)	B (14)	
..	..	..	..	49	49	Greater Bombay
853	853	2,197	2,230	4,525	4,572	Thane
770	770	2,397	2,405	4,608	4,616	Raigad
1,012	1,026	2,066	2,075	4,384	4,412	Ratnagiri
508	509	801	798	2,262	2,271	Sindhudurg
1,533	1,533	6,454	6,454	10,570	10,570	Nashik
1,391	1,391	4,017	3,950	7,655	7,588	Dhule
749	749	3,817	3,817	6,716	6,717	Jalgaon
2,082	2,082	8,547	8,689	13,514	13,650	Ahmadnagar
1,697	1,696	5,164	5,171	9,627	9,593	Pune
1,257	1,270	4,748	5,056	7,997	8,299	Satara
1,193	1,193	4,358	4,358	7,531	7,527	Sangli
1,811	1,811	4,687	4,687	9,174	9,182	Solapur
1,144	1,144	2,218	2,236	5,049	5,079	Kolhapur
1,077	1,025	1,106	1,031	3,786	3,632	Aurangabad
924	922	560	580	2,546	2,512	Jalna
898	898	1,755	1,755	4,722	4,722	Parbhani
1,283	1,332	1,189	1,396	4,103	4,420	Beed
1,135	1,135	2,758	2,758	5,545	5,545	Nanded
826	851	1,318	1,327	3,445	3,487	Osmanabad
909	923	1,064	1,239	3,197	3,413	Latur
627	613	1,164	1,192	3,246	3,250	Buldana
726	726	1,139	1,139	3,573	3,573	Akola
740	817	1,336	1,540	3,657	3,977	Amravati
963	984	2,133	2,332	4,880	5,086	Yavatmal
343	372	930	979	2,119	2,197	Wardha
437	482	1,886	2,313	3,455	3,919	Nagpur
324	349	1,659	1,737	3,014	3,091	Bhandara
769	769	2,195	2,195	4,092	4,092	Chandrapur
253	253	1,400	1,400	2,630	2,630	Gadchiroli
28,234	28,478	75,063	76,839	1,51,671	1,53,671	Maharashtra State

Note.—@ Village roads also include "unclassified" roads.

Source—Public Works Department, Govt. of Maharashtra, Bombay.

21. परिवहन /TRANSPORT

रस्ते/Roads

तबता क्रमांक/TABLE No. 21.3 (13-3)

पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्याची लांबी
Road length according to surface type

(किलोमीटरमध्ये)
(In kilometres)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	सिमेंट काँक्रीट रस्ते Cement concrete roads		डांबरी रस्ते Black topped roads		सडीचे रस्ते Water bound macadam roads		अपृष्ठांकित रस्ते Unsurfaced roads		एकूण Total		District
		A	B*	A	B*	A	B	A	B	A	B	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	49	49	..	..	..	..	49	49	Greater Bombay
2	ठाणे	7	..	1,548	1,618	2,533	2,520	437	434	4,525	4,572	Thane
3	रायगड	4	..	1,487	1,538	1,319	1,285	1,798	1,793	4,608	4,616	Raigad
4	रत्नागिरी	76	..	1,162	1,300	1,849	1,834	1,297	1,278	4,384	4,412	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	32	..	809	908	865	837	556	526	2,262	2,271	Sindhudurg
6	नाशिक	12	..	1,386	1,398	6,163	6,163	3,009	3,009	10,570	10,570	Nashik
7	धुळे	..	..	1,037	1,066	2,565	3,802	4,053	2,720	7,655	7,588	Dhule
8	जळगांव	7	..	1,255	1,305	3,197	3,210	2,257	2,202	6,716	6,717	Jalgaon
9	अहमदनगर	59	..	1,495	1,782	4,300	4,833	7,660	7,035	13,514	13,650	Ahmadnagar
10	पुणे	45	..	1,430	1,547	2,806	2,911	5,346	5,135	9,627	9,593	Pune
11	सातारा	15	..	1,494	1,587	2,723	3,130	3,765	3,582	7,997	8,299	Satara
12	सांगली	8	..	870	996	1,609	1,675	5,044	4,856	7,531	7,527	Sangli
13	सोलापूर	54	..	1,276	1,429	2,158	2,409	5,686	5,344	9,174	9,182	Solapur
14	कोल्हापूर	5	..	1,080	1,141	1,977	1,990	1,987	1,948	5,049	5,079	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	757	781	1,882	1,836	1,147	1,015	3,786	3,632	Aurangabad
16	जालना	..	..	368	431	1,139	1,128	1,039	953	2,546	2,512	Jalna
17	परभणी	..	..	743	743	2,705	2,705	1,274	1,274	4,722	4,722	Parbhani
18	बीड	..	..	801	937	2,242	2,461	1,060	1,022	4,103	4,420	Beed
19	नांदेड	..	..	900	900	2,678	2,678	1,967	1,967	5,545	5,545	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	691	719	2,017	2,178	737	590	3,445	3,487	Osmanabad
21	लातूर	..	..	621	679	1,941	2,125	635	609	3,197	3,413	Latur
22	बुलढाणा	..	..	955	1,034	1,493	1,527	798	689	3,246	3,250	Buldana
23	अकोला	..	..	1,144	1,144	1,651	1,651	778	778	3,573	3,573	Akola
24	अमरावती	..	..	1,030	1,061	1,860	2,127	767	789	3,657	3,977	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	1,041	1,092	2,285	2,723	1,554	1,271	4,880	5,086	Yavatmal

26	वर्धा	..	..	..	521	527	966	1,081	632	589	2,119	2,197	Wardha		
27	नागपूर	..	..	..	790	827	1,070	1,454	1,595	1,638	3,455	3,919	Nagpur		
28	भंडारा	..	..	..	575	605	1,199	1,153	1,240	1,333	3,014	3,091	Bhandara		
29	चंद्रपूर	..	..	..	571	571	1,235	1,235	2,286	2,286	4,092	4,092	Chandrapur		
30	गडचिरोली	..	..	..	299	299	881	881	1,450	1,450	2,630	2,630	Gadchiroli		
महाराष्ट्र राज्य				..	324	..	28,185	30,014	61,308	65,542	61,854	58,115	1,51,671	1,53,671	Maharashtra State

A=As on 31-3-85 रोजी

B=As on 31-3-86 रोजी

*१९८५-८६ करीता सिमेंट कांकोट व डांबरी रस्त्याची वेगळी माहिती उपलब्ध नाही.

Information on cement concrete roads and black topped roads is not available separately for 1985-86.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

21. परिवहन/TRANSPORT

रस्ते/Roads

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.4 (—)

वाणिज्यिक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)
Road length according to the average traffic intensity (tonnes) of commercial vehicles

(1984-85)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	राष्ट्रीय महामार्ग National Highways			राज्य महामार्ग State Highways			प्रमुख जिल्हा मार्ग Major district roads	इतर जिल्हा मार्ग Other district roads	District	
		सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average traffic intensity per day			सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average traffic intensity per day			सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average traffic intensity per day	सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average traffic intensity per day		
(1)	(2)	*१,५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1,500 tonnes or less	१,५०१ ते १२,००० tonnes	१२,००० टनापेक्षा अधिक Above tonnes	१,५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1,500 tonnes or less	१,५०१ ते १२,००० tonnes	१२,००० टनापेक्षा अधिक Above tonnes	१,५०० टनापेक्षा अधिक Above tonnes	१,५०० टनापेक्षा अधिक Above tonnes	(2)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	44	..	..	5	..	..	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	..	233	83	377	84	481	119	Thane	
3	रायगड	..	..	11	202	456	394	8	3	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	..	111	102	169	364	..	77	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	108	..	218	206	..	111	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	..	235	44	725	32	1,121	25	Nashik	
7	धुळे	..	..	121	25	59	504	26	406	Dhule	
8	जळगांव	..	..	144	157	709	..	285	73	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	..	37	23	151	654	321	989	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	..	131	214	108	536	134	996	Pune	
11	सातारा	..	..	129	60	483	60	676	212	Satara	
12	सांगली	..	..	30	..	442	129	397	73	Sangli	
13	सोलापूर	..	..	155	..	909	..	207	530	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	..	45	108	543	118	470	214	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	711	20	339	30	Aurangabad	
16	जालना	..	..	..	238	274	..	67	..	Jalna	
17	परभणी	..	..	..	272	331	139	109	2	Parbhani	
18	बीड	..	..	..	768	378	..	73	..	Beed	
19	नांदेड	..	..	..	99	625	90	172	103	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	..	79	..	129	334	..	75	Osmanabad	
21	लातूर	..	..	..	48	435	..	145	..	Latir	
22	बुलढाणा	..	..	82	34	491	..	267	47	Buldana	
23	अकोला	..	..	100	50	673	..	558	43	Akola	
24	अमरावती	..	..	74	205	548	..	95	30	Amravati	
25	यवतमाळ	..	..	65	..	76	558	25	309	Yavatmal	
26	वर्धा	..	..	108	..	303	21	259	9	Wardha	
27	नागपूर	..	..	235	..	369	13	247	143	Nagpur	
28	भंडारा	..	..	96	..	349	..	434	58	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	552	40	72	31	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	..	..	256	238	..	..	..	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	926	2,013	3,788	14,015	1,265	9,430	3,675	Maharashtra State

टीप:—१,५०० टनापेक्षा कमी वाहतूक सघनता असलेली रस्ते लांबी प्रमुख जिल्हा मार्ग व इतर जिल्हामार्ग ह्यांचेबाबत येथे दर्शविलेली नाही.

Note.—Road length with traffic intensity of 1,500 tonnes and below has not been shown here in case of major district roads and other district roads.

भाषांतर.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग (वाहन गणती) महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Deptt. (Traffic Census) Govt. of Maharashtra, Bombay.

तबता क्रमांक/TABLE No, 21.5

महाराष्ट्र राज्यातील वापरात असलेली मोटार वाहने (३१ मार्च १९८५ व ३१ मार्च १९८६ रोजी/

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनांचा प्रकार	बृहन्मुंबई Greater Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri		सिंधुदुर्ग Sindhudurg	
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मोटार सायकली	37,830	43,153	8,758	9,542	2,048	2,650	2,433	2,840	582	852
2	स्कूटर्स	78,541	91,746	15,274	17,095	1,658	2,186	2,467	2,729	604	846
3	मोपेड	21,039	24,560	5,896	7,296	1,692	1,931	1,178	1,346	393	484
4	मोटार गाड्या	1,90,546	2,05,731	10,883	12,178	2,087	2,808	2,155	2,155	649	713
5	टॅक्सी कॅब्स	34,338	34,338	419	420	71	112	48	42	16	8
6	स्वयंचलित रिक्षा	24,577	24,577	7,774	8,736	1,249	1,431	1,163	1,341	302	377
7	स्टेज कॅरिजेस	3,033	3,147	703	735	462	443	435	409	256	269
8	कार्ट्रिज कॅरिजेस	1,539	1,631	763	768	35	35	24	24	14	14
9	सार्वजनिक वाहने	26,478	27,633	12,980	14,168	2,932	3,104	1,591	1,823	511	674
10	खाजगी वाहने	17,318	17,620	2,187	2,136	270	378	333	305	128	151
11	रुग्णवाहिका	600	628	161	166	27	36	22	22	4	4
12	शाळेच्या बसेस	453	469	87	89	5	5	8	6	2	2
13	खाजगी प्रवासी वाहने	1,155	1,249	541	563	52	58	23	23	9	9
14	अनुयात (ट्रेलर)	801	838	549	566	120	148	87	87	10	10
15	ट्रॅक्टर्स	872	889	510	523	194	250	66	72	17	15
16	इतर	1,966	1,865	79	29	33	71	14	27	12	15
	एकूण	4,41,084	4,80,074	67,564	75,010	12,935	15,646	12,047	13,251	3,509	4,443

टीप—A==रोजी/As on 31-3-1985

TRANSPORT

TABLE No. 21.5 (13.4)

Number of motor vehicles in operations (as on 31-3-1985 and 31-3-1986)

नाशिक Nashik		धुळे Dhule		जळगाव Jalgaon		अहमदनगर Ahmadnagar		पुणे Pune		Class of Vehicles
A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
14,081	18,098	7,635	8,338	7,293	9,090	13,600	16,203	43,105	47,743	Motor Cycles
11,320	12,658	5,285	5,785	6,238	7,238	9,285	10,853	36,947	51,251	Scooters
10,481	13,608	3,181	4,512	13,523	16,896	13,039	16,834	64,346	74,448	Mopeds
9,153	10,575	1,977	2,152	2,514	2,958	4,088	4,590	23,610	26,130	Motor Cars
889	956	98	179	65	76	95	100	1,455	1,630	Taxis cabs
3,212	3,743	937	1,152	1,847	2,380	892	1,626	13,815	16,079	Autorickshaws
610	676	389	392	411	411	552	483	2,339	2,046	Stage Carriages
19	22	..	..	2	2	3	3	35	42	Contract Carriages
5,897	6,230	2,761	2,962	2,937	3,191	3,196	3,536	14,177	15,040	Public Carriages
855	872	175	180	387	390	487	529	7,156	7,277	Private Carriages
39	41	14	15	5	5	37	38	206	222	Ambulances
38	39	6	6	12	12	11	12	45	46	School Buses
40	108	3	3	1	..	3	3	863	1,036	Private Service Vehicles
4,638	4,922	2,076	2,270	3,204	3,443	3,629	4,002	2,309	2,516	Trailors
4,278	4,889	2,119	2,425	2,987	3,231	4,243	4,325	1,831	2,055	Tractors
44	35	19	10	24	10	32	17	202	389	Others
65,594	77,472	26,675	30,318	41,450	49,333	53,192	63,154	2,12,441	2,47,950	Total

B—रोजी/As on 31-3-1986

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनप्रकार	सातारा Satara		सांगली Sangli		सोलापूर Solapur		कोल्हापूर Kolhapur		औरंगाबाद Aurangabad	
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
(1)	(2)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)
1	मोटर सायकली	5,336	6,640	7,283	8,923	7,129	7,674	9,114	9,366	10,894	11,397
2	स्कूटर्स	3,096	3,701	6,728	7,673	8,386	9,595	15,317	17,239	11,311	13,218
3	मोपेड	7,281	9,011	9,906	11,533	11,319	15,598	17,281	20,805	6,222	10,032
4	मोटर गाड्या	2,344	2,535	3,041	3,416	3,249	3,482	6,717	7,128	3,985	4,069
5	टॅक्सी	189	254	31	34	56	73	121	143	307	375
6	स्वयंचालित रिक्शा	961	1,292	1,148	1,357	960	982	3,672	4,507	2,365	2,762
7	स्टेज करेजेस	491	491	498	495	571	571	586	591	450	450
8	कॉन्ट्रॅक्ट करेजेस	1	1	..	1	15	15	23	22	11	17
9	सावजनिक वाहने	3,289	3,502	2,771	3,048	1,850	2,123	6,041	6,132	3,397	3,448
10	खाजगी वाहने	133	156	263	262	788	836	1,021	1,059	446	473
11	रणवाहिका	25	26	12	12	35	36	33	33	13	27
12	शाळेच्या बसेस	10	11	7	7	6	6	6	6	11	13
13	खाजगी प्रवासी वाहने	8	8	5	5	91	138	5	5	35	35
14	अनुयाय (ट्रॅलर)	2,145	2,339	2,603	2,669	1,221	1,332	3,739	3,882	1,955	2,123
15	ट्रॅक्टर	2,116	2,303	1,528	1,568	1,399	1,510	4,790	4,917	1,883	2,147
16	इतर	32	42	42	56	4	4	36	25	3	16
	एकूण	27,457	32,312	35,866	25,803	37,079	43,975	68,502	75,860	43,288	50,602

TABLE No. 21.5 (13.4)—contd.

जालना Jalna		परभणी Parbhani		बीड Beed		नांदेड Nanded		उस्मानाबाद Osmanabad		लातूर Latur		Class of Vehicles (2)
A (33)	B (34)	A (35)	B (36)	A (37)	B (38)	A (39)	B (40)	A (41)	B (42)	A (43)	B (44)	
1,467	2,170	2,275	2,444	2,082	2,385	3,210	3,378	1,027	1,296	1,094	1,619	Motor Cycles
865	955	702	900	805	1,311	2,028	2,259	85	163	794	978	Scooters
1,409	1,973	1,947	2,506	1,615	1,977	1,945	4,016	555	677	740	1,274	Mopeds
551	637	392	475	652	760	680	816	241	273	586	619	Motor Cars
26	37	8	8	6	12	6	15	2	2	11	22	Taxis
355	400	2	3	58	80	34	40	68	96	94	118	Autorickshaws
94	94	260	260	360	360	337	337	70	70	324	324	Stage Carriages
..	..	..	..	..	..	2	2	..	..	..	..	Contract Carriages
433	494	374	374	662	738	1,497	1,574	550	682	904	1,009	Public Carriages
19	22	83	144	60	139	121	136	9	29	60	61	Private Carriages
1	1	6	6	5	5	5	5	1	1	2	2	Ambulances
1	1	3	3	4	4	3	3	1	1	5	4	School Buses
5	1	1	..	2	2	4	3	..	..	2	..	Private Service Vehicles
587	727	459	502	449	461	513	544	227	349	469	505	Trailors
524	663	493	531	436	449	522	554	495	575	445	534	Tractors
1	2	3	2	5	3	1	1	..	1	1	2	Others
6,338	8,177	7,008	8,158	7,201	8,686	10,908	13,683	3,331	4,125	5,531	7,071	Total

B—रोजी/As on 31-3-1986

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनाचा प्रकार	बुलढाणा Buldana		अकोला Akola		अमरावती Amravati		यवतमाळ Yavatmal		वर्धा Wardha	
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
(1)	(2)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)
1	मोटर सायकली	3,342	3,970	3,269	4,682	2,989	3,751	2,834	2,942	2,124	2,453
2	स्कूटर्स	875	1,066	4,174	5,041	4,156	1,152	1,567	2,058	2,359	2,689
3	मोपेड	2,701	3,502	8,075	9,260	10,231	12,864	4,202	5,244	3,747	4,256
4	मोटर गाड्या	722	766	2,298	2,426	2,366	2,560	983	1,067	1,277	1,307
5	टॅक्सी	51	61	114	111	140	189	126	127	12	18
6	स्वयंचालित रिक्षा	8	8	123	192	366	433	268	403	53	69
7	स्टेज कॅरिजेस	345	345	337	316	415	438	330	328	161	161
8	काँट्रॅक्ट कॅरिजेस	..	..	12	5	13	39	..	..	..	..
9	सार्वजनिक वाहने	696	718	1,802	1,889	1,721	1,907	789	860	553	581
10	खाजगी वाहने	137	137	300	317	475	523	181	181	132	132
11	रुग्णवाहिका	14	15	7	7	12	12	2	2	13	13
12	शाळेच्या बसेस	1	1	4	5	8	8	4	6	2	2
13	खाजगी प्रवासी वाहने	3	4	4	4	3	3	..	..	10	10
14	अनुयात (ट्रॅलर)	1,165	1,188	1,131	1,188	1,141	1,191	367	413	192	232
15	ट्रॅक्टर्स	1,176	1,197	1,179	1,229	1,164	1,203	333	377	223	254
16	इतर	38	14	59	49	54	50	51	54	2	3
	एकूण	11,278	12,992	22,888	26,721	25,254	30,323	12,637	14,062	10,867	12,180

टीप.—A—रोजी/As on 31-3-1985

साधार.—बेसिक रोड ट्रांसपोर्ट स्टॅटिस्टिक्स रिलेटिंग टू मोटर वेहिकल डिपार्टमेंट, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई, १९८५ व १९८६.

TABLE No. 21.5 (13.4)—contd.

नागपूर Nagpur		भंडारा Bhandara		चंद्रपूर Chandrapur		गडचिरोली Gadchiroli		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Class of Vehicles (2)
A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	
14,554	16,888	1,953	2,474	1,721	2,263	..	345	2,21,062	2,55,569	Motor Cycles
21,919	27,350	2,943	3,299	2,108	2,480	..	63	2,57,837	3,09,577	Scooters
34,443	41,863	5,136	5,936	3,771	5,216	..	111	2,66,294	3,29,569	Mopeds
9,105	9,728	1,476	1,556	2,059	2,178	..	123	2,90,386	3,15,911	Motor Cars
418	539	16	32	58	78	..	8	39,196	39,999	Taxis
2,482	2,998	60	65	203	241	..	..	69,048	77,488	Authorickshaws
492	572	167	167	199	199	..	..	15,677	15,580	Stage Carriages
61	69	3	3	..	1	..	..	2,575	2,716	Contract Carriages
6,050	6,786	897	918	1,955	1,585	..	101	1,09,689	1,16,830	Public Carriages
1,272	1,411	266	297	394	394	..	29	35,456	36,576	Private Carriages
88	100	13	14	44	49	..	..	1,446	1,543	Ambulances
16	16	4	4	9	10	..	4	772	802	School Buses
43	62	13	13	19	23	..	..	2,943	3,368	Private Service Vehicles
1,070	1,071	668	773	578	652	..	140	38,109	41,083	Trailors
1,027	1,036	656	757	763	836	..	126	38,269	41,395	Tractors
63	78	11	12	51	56	..	7	2,882	2,945	Others
92,103	1,10,567	14,282	16,320	13,932	16,261	..	1,057	13,91,641	15,90,951	Total

B—रोजी/As on 31-3-1986

Source.—Basic Road Transport Statistics relating to Motor Vehicles Department, Maharashtra State, Bombay, 1985 and 1986.

21. परिवहन/TRANSPORT

राष्ट्रीयकृत मार्ग परिवहन/Nationalised Road Transport

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21-6-A (13.5)

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची काही माहिती
Operations of Maharashtra State Road Transport Corporations

(1984-85)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	विभाग/Region					एकूण Total	Item
		मुंबई Bombay	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangabad	नागपूर Nagpur			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)	
1	वर्ष अखेरीस असलेले मार्ग (संख्या)	4,283	3,902	1,894	2,460	12,539	No. of routes as at the end of the year	
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि. मी.) ..	2,23,094	2,64,296	1,50,920	1,48,497	7,86,807	Route distance (Km.)	
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि. मी.) ..	52.09	67.73	79.68	60.36	62.75	Average route distance (Km.)	
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर (लाख कि. मी.) ..	7.57	7.43	4.17	4.58	23.75	Average per day effective kilo- metres operated (in lakh).	
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या .. गाड्यांची सरासरी संख्या.	3,514	3,121	1,751	2,210	10,596	Average No. of buses held during the year.	
6	रस्त्यावरील गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या.	3,055	2,812	1,488	1,866	9,221	Average No. of buses on road per day.	
7	गाड्यांचा सरासरी वापर (कि. मी.) ..	247.8	264.4	280.1	245.4	257.6	Average Vehicles utilization (Km.)	
8	भार गुणकाची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	74.54	80.84	75.14	77.13	77.07	Percentage load factor	
9	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाखात) ..	16.23	11.66	6.74	6.82	41.45	No. of passengers travelled per day (in lakh).	
10	दर प्रवाशामागे प्रवास केलेले सरासरी अंतर (कि. मी.) ..	19	26	25	26	23	Average distance travelled per passenger (Km.).	
11	वाहतुकीपासूनचे वार्षिक उत्पन्न (लाख रु.) ..	12,637	12,377	6,705	7,356	39,075	Total traffic receipts during the year (in lakh Rs.).	
12	दर प्रवाशामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (पैशात) ..	213	291	272	296	258	Average earnings per passenger (in paise).	

आधार.—महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Road Transport Corporation, Bombay.

21. परिवहन/TRANSPORT

राष्ट्रीयीकृत मार्ग परिवहन/Nationalised Road Transport

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21-6-B (13.5)

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची काही माहिती
Operations of Maharashtra State Road Transport Corporation

(1985-86)

अनुक्रमिक Serial No.	बाब	विभाग/Region					Item
		मुंबई Bombay	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangabad	नागपूर Nagpur	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	वर्ष अखेरीस असलेल्या मार्गांची संख्या	4,524	4,094	1,989	2,598	13,205	No. of routes as at the end of the year.
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि.मी.)	2,48,317	2,70,930	1,54,354	1,61,966	8,35,567	Route distance (Km.)
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि.मी.)	54.89	66.18	77.60	62.34	63.28	Average route distance (Km.)
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर (लाख कि.मी.)	8.48	8.01	4.51	5.02	26.02	Average per day effective kilometres operated (in lakh)
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या गाड्यांची सरासरी संख्या	3,765	3,205	1,791	2,281	11,042	Average No. of buses held during the year.
6	रस्त्यावरील गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या	3,276	2,931	1,558	1,949	9,714	Average No. of buses on road per day.
7	गाड्यांचा सरासरी वापर (कि.मी.)	258.70	273.40	289.60	257.60	267.90	Average vehicles utilization (Km.).
8	भार गुणकाची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	75.03	82.73	78.44	79.21	78.75	Percentage load factor
9	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाखात)	18.60	12.64	7.65	7.49	46.38	No. of passengers travelled per day (in lakh).
10	दर प्रवाशामार्गे प्रवास केलेले सरासरी अंतर (कि.मी.)	18	27	25	27	23	Average distance travelled per passenger (Km.).
11	वाहतुकीपासूनचे वार्षिक उत्पन्न (लाख रु.)	14,346	13,725	7,644	8,295	44,010	Total traffic receipts during the year (Rs. in lakhs).
12	दर प्रवाशामार्गे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (पैशात)	211	298	274	303	260	Average earnings per passenger (in paise).

आधार.—महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Road Transport Corporation, Bombay.

21. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.7 (13.6)

मुंबई गोदीत आलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या व त्यांनी चुकते केलेले शुल्क
Number of steam and square rigged vessels (Government and merchant) which entered the Bombay docks or were berthed at the harbour walls and paid dues

वर्ष Year (1)	गोदीत आलेली जहाजे Vessels which entered the docks		बंदराजवळ नांगरलेली जहाजे Vessels berthed at harbour walls		एकूण Total	
	संख्या Number (2)	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage (3)	संख्या Number (4)	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage (5)	संख्या Number (6)	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage (7)
1960-61	2,094	64,74,559	431	17,36,733	2,525	82,11,292
1965-66	1,806	61,02,591	416	17,21,054	2,222	78,23,645
1970-71	1,643	54,23,274	238	10,36,120	1,881	64,59,394
1975-76	1,803	65,21,952	324	13,45,968	2,127	78,67,920
1980-81	1,756	59,83,731	198	8,38,810	1,954	68,22,541
1981-82	1,776	60,46,051	166	8,15,523	1,942	68,61,574
1982-83	1,751	61,80,531	187	7,93,954	1,938	69,74,485
1983-84	1,598	59,49,855	209	9,55,243	1,807	69,05,098
1984-85	1,619	60,36,446	143	6,87,453	1,762	67,23,899
1985-86	1,628	66,67,925	142	7,08,673	1,770	73,76,598

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administration Report of Bombay Port Trust.

21. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.8 (13.7)

मुंबई येथील जहाजे दुरुस्त करण्याच्या गोदीत आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन
Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Hughes dry docks in Bombay

वर्ष Year (1)	मेरेवेदर जहाज दुरुस्तीची गोदी Merewether dry dock		ह्यूजेस जहाज दुरुस्तीची गोदी Hughes dry dock		एकूण Total	
	संख्या Number (2)	एकूण वजन Gross tonnage (3)	संख्या Number (4)	एकूण वजन Gross tonnage (5)	संख्या Number (6)	एकूण वजन Gross tonnage (7)
1960-61	61	1,20,559	80	3,65,022	141	4,85,581
1965-66	53	77,519	61	3,26,492	114	4,04,011
1970-71	56	1,02,586	72	4,00,253	128	5,02,839
1975-76	56	82,990	68	5,04,001	124	5,86,991
1980-81	54	93,280	50	3,46,470	104	4,39,750
1981-82	48	55,694	34	1,83,838	82	2,39,532
1982-83	48	68,044	31	1,78,618	79	2,46,662
1983-84	60	72,727	39	2,12,068	99	2,84,795
1984-85	49	54,639	37	1,90,554	86	2,45,193
1985-86	36	28,829	31	1,38,198	67	1,67,027

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administration Report of Bombay Port Trust.

21. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21-9 (13.8)

मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून)
Number of passengers arrived and departed from Bombay port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries)

क्रमांक Serial No.	मार्ग (2)	येणारे/Inward				बाहेर जाणारे/Outward				एकूण/Total	Routes (2)		
		खोली/Saloon		नीतळ/Deck		खोली/Saloon		नीतळ/Deck					
		1984-85 (3)	1985-86 (4)	1984-85 (5)	1985-86 (6)	1984-85 (9)	1985-86 (10)	1984-85 (11)	1985-86 (12)				
1	युरोप (यू. के. बंदरे, ब्रिटेन, मासिस् आणि इतर बंदरे).	53	29	..	..	53	29	..	..	31	107	Europe (U. K. ports, Geneva, Marseilles and other ports).	
2	रेड सी पोर्ट्स (अडेन, जिजिबुती असाब, मासावा, जेद्दाह सोडून सुदान बंदर).	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Red Sea ports (Aden, Djibouti, Assab, Masawa port Sudan excluding Jeddah).	
3	जेडा (यात्रा)	..	241	1,076	4,396	4,417	4,637	5,493	240	346	4,429	4,467	Jeddah (pilgrims)
4	कराची	..	3	6	..	..	3	6	..	..	..	..	Karachi
5	कोलंबो	..	456	40	..	..	456	40	2	..	..	2	Colombo
6	ऑस्ट्रेलिया (ब्रिसबेन, सीडने, मेलबोर्न).	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Australia (Brisbane, Sydney, Melbourne).
7	अलिपुकेडील (सिंगापूर, बॅंकाक, हंगकाँग आणि जपान व काउसाकीसह).	123	..	..	..	..	123	..	..	..	..	..	Far East (including Singapore, Bangkok, Hongkong and Japan and Kautasaki).
8	आफ्रिका पूर्व (मोबासा, झांजीबार, दार-इ-सलम, मोझांबिक, बेरा आणि लॉरेस, मार्किस, पोर्ट लुईस बंदरासह).	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Africa East (Mombasa, Zanzibar, Dar - es - Salam, Mozambique, Beira and Lourence, Marques and port Louis).
9	अमेरिका (सॅनफ्रान्सिस्को, स्यॉक, व्हॅन्कुव्हर, बोस्टन, मॉन्ट्रीअल आणि हाउस्टन).	233	683	..	..	233	683	..	..	312	758	1,070	America (San Francisco, New York, Vancouver, Boston, Montreal and Houston).

तबला त्रमांक/TABLE No. 21.9 (13.8)--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
10	परतयल तलक पोर्टस (खोराम- शाहिर, मिनाल अहमदी, अबादन, रस्तानुरा, बेहरिन, दुबाई, दोहा, बंदर, माशूरस, बसरा कुवैत व मस्कत).	..	..	..	..	..	..	..	245	..	..	..	245	Persian Gulf ports (Khoramshahar, Minaal Ahmadi Abadan, Rastanura, Baherin, Dubai, Doha, Bandur, Mashurs and Basrah Kuwait and Mascat).
11	इतर बंदरे..	686	1	..	..	686	1	421	12	..	..	421	12	Other ports
	एकूण ..	1,795	1,835	4,396	4,417	6,191	6,252	694	1,022	4,429	5,225	5,123	6,247	Total
किनार्याची														
12	कोकण किनारा (जजिरा, श्रीचंन, हर्ण, दापोळ, जयगड, रत्नागिरी, विजयदुर्ग, मालवण आणि पणजी).	5,753	6,285	1,13,046	1,15,601	1,18,799	1,21,886	6,426	6,900	1,16,659	1,17,216	1,23,085	1,24,116	Konkan coast (Janjira, Shriwardhan, Harnai, Dabhol, Jaigad, Ratnagiri, Vijayadurg, Malwan and Panjim).
13	भारताचा पूर्व किनारा (कलकत्ता, मद्रास).	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	East coast of India (Calcutta, Madras).
	एकूण ..	1,753	6,285	1,13,046	1,15,601	1,18,799	1,21,886	6,426	6,900	1,16,659	1,17,216	1,23,085	1,24,116	Total

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.
Source.—Administration Report of Bombay Port Trust.

21. परिवहन/TRANSPORT

जहाज वहातुक/Shipping

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.10 (13.9)

महाराष्ट्र राज्यातील छोटेछा बंदरातून येणाऱ्या आणि जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक
Number of passengers embarked and disembarked at various minor ports of Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	जाणारे प्रवासी Passengers embarked		येणारे प्रवासी Passengers disembarked		एकूण Total		Name of the port (2)
		A	B	A	B	A	B	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	जयगड	17,727	18,037	17,494	18,403	35,221	36,440	Jaigad
2	जैतापूर (मुसा काझी) ..	13,807	14,596	12,906	13,444	26,713	28,040	Jaitapur (Musakazi)
3	विजयदुर्ग	10,940	10,002	10,817	10,750	21,757	20,752	Vijaydurg
4	देवगड	18,228	19,424	18,369	19,590	36,597	39,014	Deogad
5	मोरा	3,94,833	3,99,563	4,40,527	3,64,428	8,35,360	7,63,991	Mora
6	रेवस (थळ)	2,37,097	2,02,942	2,37,378	2,07,915	4,74,475	4,10,857	Rewas (Thal)
	किनाऱ्याची	60,702	62,059	59,586	62,187	1,20,288	1,24,246	Coastal
	मुंबई बंदर सेवा	6,31,930	6,02,505	6,77,905	5,72,343	13,09,835	11,74,848	Bombay harbour service
	एकूण	6,92,632	6,64,564	7,37,491	6,34,530	14,30,123	12,99,094	Total

A—1984-85 B—1985-86

साधर.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

21. परिवहन/TRANSPORT

जहाज बहातुक/Shipping

तबता क्रमांक/TABLE No. 21-11 (13.10)

महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल
Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State

(टनांत/In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	आयात Imports		निर्यात Exports		एकूण Total		Name of the port
		A	B	A	B	A	B	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	डहाणू	1,513	283	..	..	1,513	283	Dahanu
2	अर्नाळा (दातीवरे)	..	..	5,724	3,321	5,724	3,321	Arnala (Dativare)
3	बसई	943	393	67	16	1,010	409	Bassein
4	मनोरी	..	..	26	19	26	19	Manori
5	कल्याण	13	7	..	..	13	7	Kalyan
6	ट्रॉम्बे	..	..	11,551	11,385	11,551	11,385	Trombay
7	पनवेल (उळवा)	30,333	27,830	..	..	30,333	27,830	Panvel (Ulwa)
8	मोरा	286	169	14,071	6,481	14,357	6,650	Mora
9	कारंजा	31	30	3,601	2,206	3,632	2,236	Karanja
10	अलिबाग (धरमतर)	24,338	16,274	..	..	24,338	16,274	Alibag (Dharamter)
11	रेवदंडा	615	351	..	..	615	351	Revdanda
12	राजपुरी	1,149	1,380	25	27	1,174	1,407	Rajpuri
13	श्रीवर्धन	644	437	..	..	644	437	Shriwardhan
14	बाणकोट	2,987	2,021	167	10	3,154	2,031	Bankot
15	केळशी	70	53	1	..	71	53	Kelshi
16	हर्णो	480	614	14	3	494	617	Harnai
17	दाभोल	13,924	9,529	1	1	13,925	9,530	Dabhol
18	बोरिया	95	87	28	187	123	274	Boria
19	जयगड	1,206	818	..	..	1,206	818	Jaigad
20	रत्नागिरी	2,18,300	2,35,468	..	..	2,18,300	2,35,468	Ratnagiri
	(परदेशात)	..	..	854	81	854	81	(Foreign)
21	वेंगुर्ला	15	19	1,161	1,185	1,176	1,204	Vengurla
22	पुर्णागड	206	66	..	..	206	66	Purnagad
23	जैतापूर	1,534	1,183	..	..	1,534	1,183	Jaitapur
24	विजयदुर्ग	3,544	4,135	958	720	4,502	4,855	Vijaydurg

तक्ता क्रमांक/TABLE No 21-11 (13.10)— contd.

(टनांत/In tonnes)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
25	देवगड	2,446	2,251	18	245	2,464	2,496	Deogad
26	आचरा	210	267	..	..	210	267	Achara
27	मालवण	2,274	1,971	1	5	2,275	1,976	Malwan
28	रेडी (परदेशांत)	..	..	12,22,377	12,67,550	12,22,377	12,67,550	Redi (Foreign)
29	किरणपाणी	757	771	..	55	757	826	Kiranpani
	एकूण	3,07,913	3,06,407	12,60,645	12,93,497	15,68,558	15,99,904	Total

A—1984-85

B—1985-86

आधार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

21. परिवहन/TRANSPORT

हवाई वहातुक/Air Traffic

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21-12 (13.11)

निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वहातुक

Passenger and freight traffic originating at various Air-ports

(इंडियन एअर लाइन्स)/(Indian Air Lines)

अनुक्रमांक Serial No.	वाव	संहिती Particulars		Item
		1984-85	1985-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	मुंबई विमानतळावरील प्रवाशांची एकूण संख्या	19,07,313	20,34,979	Total number of passengers carried from Bombay Air-port.
2	महाराष्ट्रातील विमानतळावरून झालेली प्रवासी वाहतुक (मुंबई वगळून)	1,85,012	2,06,835	Passengers carried from air-port in Maharashtra (Excluding Bombay).
3	मुंबई विमानतळावरून एकूण माल वहातुक (टनात)	23,153	21,464	Total freight carried from Bombay Air-port (tonnes).
4	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या विमानतळावरून झालेली माल-वाहतुक (टनात) (मुंबई वगळून)	843	783	Total freight carried from air ports in Maharashtra (tonnes) (Excluding Bombay).

आधार.—इंडियन एअर लाइन्स, मुंबई.

Source.—Indian Air Lines, Bombay.

22. पणन व साठवणूक

२२.१. या विभागात नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या व शिधा-वाटप/रोस्त भावांची दुकाने व शासकीय गोदाम साठवणूक क्षमता याबाबत आकडेवारी दिली आहे.

22. MARKETING AND STORAGE

22.1. In this section the data on number of regulated markets and on authorised ration/fair price shops and storage capacity in Government warehouses are given.

22. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तबता क्रमांक/TABLE No. 22.1 (—)

जिल्हावार नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या
Number of regulated markets by districts
(1985-86)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या Number of regulated markets (3)	दर नियंत्रित बाजारपेठेमागे गावांची संख्या Average number of villages served per regulated market (4)	दर नियंत्रित बाजारपेठेमागे क्षेत्रफळ (चौ. कि.) Average area served per regulated market (Sq. Km.) (5)	जिल्हा District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	मुंबई	1	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	6	291	1,593	Thane
3	रायगड	9	203	794	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	11	158	1,412	Nashik
7	धुळे	8	190	1,644	Dhule
8	जळगाव	12	123	980	Jalgaon
9	अहमदनगर	12	125	1,421	Ahmednagar
10	पुणे	11	159	1,422	Pune
11	सातारा	9	157	1,165	Satara
12	सांगली	5	142	1,714	Sangli
13	सोलापूर	10	110	1,502	Solapur
14	कोल्हापूर	4	300	2,012	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8	151	1,254	Aurangabad
16	जालना	5	..	..	Jalna
17	परभणी	11	147	1,142	Parbhani
18	बीड	9	140	1,232	Beed
19	नांदेड	12	119	875	Nanded
20	उस्मानाबाद	7	117	1,093	Osmanabad
21	लातूर	6	..	..	Latur
22	बुलढाणा	10	127	966	Buldana
23	अकोला	13	119	813	Akola
24	अमरावती	11	154	1,110	Amravati
25	यवतमाळ	13	135	1,045	Yavatmal
26	वर्धा	6	169	1,052	Wardha
27	नागपूर	9	184	1,103	Nagpur
28	भंडारा	9	180	1,024	Bhandara
29	चंद्रपूर	8	271	2,357	Chandrapur
30	गडचिरोली	3	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	238	165	1,293	Maharashtra State

बाधार.—पणन उपसंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

22. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.2 (—)

जिल्हावार अधिकृत शिधावाटप/रास्त भावाच्या दुकानांची संख्या
Districtwise number of fair price shops/authorised ration shops

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	1984-85	1985-86	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	मुंबई शिधावाटप क्षेत्र	2,696	2,864	Bombay rationing area
2	ठाणे	634	645	Thane
3	रायगड	553	608	Raigad
4	रत्नागिरी	586	589	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	302	313	Sindhudurg
6	नाशिक	1,156	1,195	Nashik
7	धुळे	976	988	Dhule
8	जळगाव	972	996	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,203	1,229	Ahmadnagar
10	पुणे	1,118	1,183	Pune
11	अन्नधान्य वितरण अधिकारी, पुणे	551	607	F.D.O., Pune
12	सातारा	1,158	1,153	Satara
13	सांगली	900	1,025	Sangli
14	सोलापूर	1,063	1,147	Solapur
15	अन्नधान्य वितरण अधिकारी, सोलापूर	168	168	F.D.O., Solapur
16	कोल्हापूर	819	859	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,201	1,212	Aurangabad
18	जालना	1,048	1,060	Jalna
19	परभणी	1,603	1,638	Parbhani
20	बीड	1,582	1,600	Beed
21	नांदेड	1,566	1,602	Nanded
22	उस्मानाबाद	828	843	Osmanabad
23	लातूर	1,035	991	Latur
24	बुलढाणा	956	956	Buldana
25	अकोला	1,164	1,090	Akola
26	अमरावती	1,027	1,008	Amravati
27	यवतमाळ	1,197	1,210	Yavatmal
28	वर्धा	474	465	Wardha
29	नागपूर	642	645	Nagpur
30	अन्नधान्य वितरण अधिकारी, नागपूर	549	528	F.D.O., Nagpur
31	भंडारा	1,360	1,348	Bhandara
32	चंद्रपूर	851	868	Chandrapur
33	गडचिरोली	371	372	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		32,279	33,005	Maharashtra State

नाघार.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-3 (—)

शासनाजवळ असलेल्या गोदाम साठवणूक क्षमतेची माहिती
Storage capacity with Government warehouses

(टनांत/In Tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	1984-85			1985-86			District
		सरकारी मालकीची Government	भाड्याने घेतलेली Hired	एकूण Total	सरकारी मालकीची Government	भाड्याने घेतलेली Hired	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई शिधावाटप क्षेत्र	26,500	88,100	1,14,600	26,500	89,100	1,15,600	Bombay Rationing Area
2	ठाणे	16,341	250	16,591	16,341	250	16,591	Thane
3	रायगड	23,150	200	23,350	24,550	200	24,750	Raigad
4	रत्नागिरी	14,800	3,700	18,500	15,820	2,920	18,740	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	9,000	4,025	13,025	8,100	5,025	13,125	Sindhudurg
6	नाशिक	19,150	410	19,560	19,150	210	19,360	Nashik
7	धुळे	20,000	..	20,000	20,000	..	20,000	Dhule
8	जळगाव	14,300	5,070	19,370	14,100	1,970	16,070	Jalgaon
9	अहमदनगर	49,000	..	49,000	49,000	..	49,000	Ahmednagar
10	पुणे	17,779	870	18,649	17,779	870	18,649	Pune
11	सातारा	18,350	..	18,350	14,694	..	14,694	Satara
12	सांगली	13,760	..	13,760	13,760	..	13,760	Sangli
13	सोलापूर	37,974	500	38,474	37,974	500	38,474	Solapur
14	कोल्हापूर	10,550	..	10,550	10,550	..	10,550	Kolhapur
15	पुणे शहर	20,670	..	20,670	21,450	..	21,450	Pune City
16	सोलापूर शहर	9,677	..	9,677	9,677	..	9,677	Solapur City
17	औरंगाबाद	17,702	600	18,302	17,702	1,900	19,602	Aurangabad
18	जालना	15,700	..	15,700	15,950	..	15,950	Jalna
19	परभणी	15,700	..	15,700	15,700	2,050	17,750	Parbhani
20	बीड	25,050	1,500	26,550	25,050	8,570	33,620	Beed
21	नांदेड	18,650	400	19,050	18,650	4,580	23,230	Nanded
22	उस्मानाबाद	17,200	350	17,550	17,200	1,200	18,400	Osmanabad
23	लातूर	16,970	2,300	19,270	16,970	69,620	86,590	Latur
24	बुलढाणा	9,300	1,400	10,700	9,300	1,700	11,000	Buldana
25	अकोला	16,600	799	17,399	17,500	2,000	19,500	Akola
26	अमरावती	12,600	2,050	14,650	12,550	850	13,400	Amravati
27	यवतमाळ	17,500	500	18,000	17,500	9,000	26,500	Yavatmal
28	वर्धा	8,775	6,000	14,775	8,775	9,440	18,215	Wardha
29	नागपूर	11,180	6,417	17,597	11,180	6,217	17,397	Nagpur
30	भंडारा	20,300	4,590	24,890	20,300	3,590	23,890	Bhandara
31	चंद्रपूर	14,400	1,650	16,050	14,650	1,430	16,080	Chandrapur
32	गडचिरोली	8,650	500	9,150	8,650	..	8,650	Gadchiroli
33	नागपूर शहर	14,771	4,633	19,404	9,856	2,991	12,847	Nagpur City
	महाराष्ट्र राज्य	5,82,049	1,36,814	7,18,863	5,76,928	2,26,183	8,03,111	Maharashtra State

जाबाबद.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Deptt. Government of Maharashtra, Bombay.

23. संपर्क साधने**COMMUNICATIONS**

२३.१. पोस्ट व तार कार्यालये, रेडियो व दूरदर्शन संच या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

23.1. Statistics on post and telegraph offices, radio sets and television sets are given in this section.

23. संपर्क साधने/COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23-1 (13-13)

डाक व तार कार्यालयविषयक सांख्यिकी
Statistics regarding Posts and Telegraph Offices

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	डाक कार्यालये Post offices		तार कार्यालये Telegraph offices		पत्र पेट्या Letter boxes		दूरध्वनी Telephones		District
		84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	84-85	85-86	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	291	286	75	72	2,415	2,399	4,11,006	4,53,989	Greater Bombay
2	ठाणे	396	394	77	77	2,068	2,096	25,032	25,301	Thane
3	रायगड	386	388	82	87	1,965	1,965	4,439	4,493	Raigad
4	रत्नागिरी	616	620	53	67	1,783	1,789	3,129	3,403	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	342	343	39	34	1,303	1,322	1,477	1,678	Sindhudurg
6	नाशिक	625	625	197	131	4,315	2,189	11,102	9,788	Nashik
7	धुळे	423	423	101	113	1,288	1,403	5,091	5,237	Dhule
8	जळगाव	496	496	189	200	1,531	1,538	8,381	8,739	Jalgaon
9	अहमदनगर	612	613	67	68	2,020	2,041	8,143	8,798	Ahmednagar
10	पुणे	722	705	135	180	2,934	2,961	47,301	52,615	Pune
11	सातारा	599	598	79	67	2,372	2,470	5,199	5,340	Satara
12	सांगली	409	408	109	102	1,186	1,181	6,854	7,331	Sangli
13	सोलापूर	523	510	99	92	1,394	1,398	8,164	8,769	Solapur
14	कोल्हापूर	491	487	94	90	1,494	1,507	11,427	12,177	Kolhapur
15	औरंगाबाद	326	326	34	34	981	992	4,922	5,975	Aurangabad
16	जालना	166	163	14	14	747	747	1,766	1,849	Jalna
17	परभणी	312	311	24	23	1,079	1,105	2,384	2,807	Parbhani
18	बीड	306	306	12	10	923	923	47	61	Beed
19	नांदेड	404	404	28	21	1,217	1,217	2,910	3,217	Nanded
20	उस्मानाबाद	262	265	75	76	809	717	809	888	Osmanabad
21	लातूर	266	275	68	73	810	713	2,147	2,227	Latur
22	बुलढाणा	334	333	87	87	1,186	1,188	2,862	3,293	Buldana
23	अकोला	390	380	139	155	1,522	1,520	4,768	6,137	Akola
24	अमरावती	446	430	97	102	1,329	1,329	5,345	6,062	Amravati
25	यवतमाळ	352	351	58	78	1,207	1,207	2,767	2,948	Yavatmal
26	वर्धा	182	182	41	43	862	866	2,127	2,136	Wardha
27	नागपूर	339	334	76	69	1,344	1,348	17,127	17,915	Nagpur
28	भंडारा	302	297	63	63	1,858	1,858	2,758	2,900	Bhandara
29	चंद्रपूर	454	298	77	66	1,656	1,236	2,345	2,809	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	151	..	27	..	495	433	570	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		11,772	11,702	2,289	2,321	45,598	43,720	6,12,302	6,69,452	Maharashtra State

भाषांतर.—जिल्हा अधीक्षक, पोस्ट व तार खाते, पोस्ट मास्टर जनरल, मुंबई व मुंबई टेलीफोन्स, मुंबई.

Source.—District Superintendent of Post and Telegraph, Post Master General, Bombay and Bombay Telephones, Bombay.

24 पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक**TOURISM AND CIVIL AVIATION**

२४.१. मुंबईत उतरणाऱ्या परदेशी पर्यटकांच्यासंबंधी आकडेवारी या विभागात देण्यात आली आहे.

24.1. Data on foreign tourists disembarked at Bombay are given in this section.

तफता क्रमांक/TABLE No. 24.1 (13.12)—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)	(1)	(2)	(3)	(2)
दक्षिण आशिया			South Asia—	पूर्व आशिया			East Asia—
56	अफगाणिस्तान ..	694	Afghanistan	68	चीन	292	China
57	श्रीलंका	8,627	Sri Lanka	69	जपान	6,562	Japan
58	इराण	13,729	Iran	70	हाँगकाँग	1,285	Hongkong
59	नेपाल	163	Nepal	71	कोरिया	1,218	Korea
60	इतर	51	Others	72	इतर	51	Others
	एकूण ..	23,264	Total		एकूण ..	9,408	Total
दक्षिण-पूर्व आशिया			South-East Asia—	ऑस्ट्रेलिया			Australia—
61	बर्मा	112	Burma	73	ऑस्ट्रेलिया	9,452	Australia
62	इंडोनेशिया	638	Indonesia	74	फिजी	553	Fiji
63	मलेशिया	2,414	Malaysia	75	न्यूझीलंड	1,570	Newzealand
64	फिलिपाईन्स	1,428	Philippines	76	इतर	5	Others
65	सिंगापूर	4,580	Singapore		एकूण ..	11,580	Total
66	थायलंड	1,139	Thailand				
67	इतर	..	Others	77	राष्ट्रीयता नसलेले	39	Stateless
	एकूण ..	10,330	Total		एकूण ..	3,20,913	Grand-Total

आधार.—इंडिया टुरिस्ट स्टॅटिस्टिक्स, पर्यटन विभाग, भारत सरकार.

Source.—India Tourist Statistics, Department of Tourism, Government of India.

25. कामगार व सेवायोजन

२५.१. या विभागातध्ये राज्य शासकीय कर्मचारी, दुकाने व संस्था अधिनियमाखालील रोजगार, इतर रोजगार, उद्योगधंद्यातील कामगारांची गैरहजेरी, कामगार संघटना यांची आणि कामगार विषयक इतर माहिती दिली आहे.

२५.२. कारखान्यातील ऐच्छिक गैरहजेरीची आकडेवारी ही कामगारांच्या व्यक्तिगत कारणामुळे झालेल्या गैरहजेरीशी संबंधित आहे. म्हणून या मध्ये संप, टाळेबंदी व तात्पुरते कामावरून दूर करणे इ. कारणामुळे झालेल्या गैरहजेरीचा समावेश केलेला नाही. कारखाना अधिनियम कायदा, १९४८ नुसार जो "कामगार" आहे त्यांचा समावेश आहे. परंतु त्यात पर्यवेक्षक किंवा व्यवस्था पहाणारे किंवा खाजगी जागांवर काम करणारे यांचा अंतर्भाव होत नाही. याशिवाय, फक्त नियमित काम करणाऱ्यांचा (यात प्रासंगिक व बदली कामगारांचा समावेश नाही) समावेश होतो. "गैरहजेरीचा दर" कामगारांच्या गैरहजेरीमुळे कामगारांच्या कामाच्या पाळ्यांच्या संख्येत झालेली घट व नियमित कामगारांच्या पाळ्यांची संख्या ह्यांचे गुणोत्तर आहे. औद्योगिक वादासंबंधी सांख्यिकी माहिती गोळा करतेवेळी औद्योगिक वाद म्हणजे कामगारांच्या एखाद्या गटाने आपल्या तक्रारी/निषेध व्यक्त करण्याचे उद्देशाने तात्पुरते काम थांबवणे किंवा मागणीकरिता आग्रह धरणे किंवा एक किंवा अधिक कामगारांकडून काम थोपवून ठेवणे इ. असा अर्थ लावण्यात येतो. हे वाद रोजगार, बेरोजगार अथवा करार झालेल्या शर्तीमध्ये तफावत आढळल्यामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमुळे निर्माण होऊ शकतात. काम थांबण्याचे "संप व टाळेबंदी" म्हणून ओळखले जाणारे दोनही प्रकार या आकडेवारीत समाविष्ट आहेत. यात राजकीय संप, सहानुभुतीदायक निदर्शने, इ. चा समावेश केलेला नाही. या आकडेवारीत ज्या वेगवेगळ्या आर्थिक क्षेत्रातील उदा. कारखाने, लागवड, खाणी, परिवहन, बांधकाम सेवा, यात १० किंवा त्याहून जास्त कामगार गुंतलेले आहेत अशा क्षेत्रांचा समावेश आहे. हे सांगणे आवश्यक आहे की संप व त्यामध्ये गुंतलेले कामगार ह्यांच्या मासिक आकडेवारीची १२ महिन्यांची बेरीज केली तर वार्षिक आकडेवारीची माहिती होत नाही, हे ध्यानात घ्यावे; कारण प्रत्यक्षात संपाचा कालखंड हा एक महिन्यापेक्षा अधिक काळही असू शकतो.

LABOUR AND EMPLOYMENT

25.1. Data on State Government Employees, employment under shops and establishments employment market information, absenteeism in industries, trade unions and other information about labour are given in this section.

25.2. The absenteeism statistics relate to only voluntary absenteeism defined as absence due to reasons which are personal to the individuals concerned. As such, absence of a worker on account of strike, lock-out or lay-off is not considered. They cover 'workers' as defined by the Factories Act, 1948, but exclude persons holding position of supervision or management or employed in confidential position. Moreover, only regular workers (excluding casual and substitute workers) are considered. The absenteeism rate is the ratio of number of man shifts lost due to absences to the number of man shifts scheduled to work. For the purpose of statistics regarding industrial disputes, an industrial dispute is taken to be a temporary stoppage of work by a group of employees to express a grievance or enforce a demand or temporary withholding of work from a group of employees by one employer (or a group of employers) in connection with matters relating to employment or non-employment or terms or conditions of employment. Thus, both the types of work stoppages, popularly known as "strike" and "lock-out" respectively are covered. Political strikes, sympathetic demonstrations and the like are however, excluded. The statistics cover such disputes in which the number of workers involved is ten or more in all the sectors of economic activity such as factories, plantations, mines, transport, construction services, etc. It must also be mentioned that the monthly figures of number of strikes and number of workers involved are not additive to form annual figures because of the fact that the period or duration of the strike may have spread over more than one month.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.1 (2.19)

जिल्हावार राज्य शासकीय स्त्री पुरुष कर्मचारी
State Government employees by sex and district

(कर्मचारीगणना/Census of employees, 1985)

(संख्या Number)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा/केंद्रशासित प्रदेश (2)	पुरुष Male (3)	स्त्रिया Female (4)	एकूण Total (5)	District/Union Territory (2)
1	बृहन्मुंबई	67,025	14,695	81,720	Greater Bombay
2	ठाणे	27,308	5,486	32,794	Thane
3	रायगड	10,114	1,703	11,817	Raigad
4	रत्नागिरी	11,182	971	12,153	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	5,891	810	6,701	Sindhudurg
6	नाशिक	23,017	2,548	25,565	Nashik
7	धुळे	16,949	3,070	20,019	Dhule
8	जळगांव	15,281	811	16,092	Jalgaon
9	अहमदनगर	17,955	1,220	19,175	Ahmednagar
10	पुणे	49,942	6,026	55,968	Pune
11	सातारा	16,060	803	16,863	Satara
12	सांगली	12,427	912	13,339	Sangli
13	सोलापूर	18,208	1,321	19,529	Solapur
14	कोल्हापूर	16,257	1,186	17,443	Kolhapur
15	औरंगाबाद	20,316	2,061	22,377	Aurangabad
16	जालना	7,540	193	7,733	Jalna
17	परभणी	12,638	328	12,966	Parbhani
18	बीड	12,667	1,052	13,719	Beed
19	नांदेड	15,162	725	15,887	Nanded
20	उस्मानाबाद	7,830	332	8,162	Osmanabad
21	लातूर	8,537	773	9,310	Latur
22	बुलढाणा	10,370	437	10,807	Buldana
23	अकोला	12,842	853	13,695	Akola
24	अमरावती	16,185	1,401	17,586	Amravati
25	यवतमाळ	14,016	965	14,981	Yavatmal
26	वर्धा	8,408	458	8,866	Wardha
27	नागपूर	33,393	4,665	38,058	Nagpur
28	भंडारा	13,407	1,116	14,523	Bhandara
29	चंद्रपूर	11,571	2,858	14,429	Chandrapur
30	गडचिरोली	6,275	1,091	7,366	Gadchiroli
केंद्रशासित प्रदेश :-					Union Territory
1	दिल्ली	90	9	99	New Delhi
2	गोवा	22	8	30	Goa
महाराष्ट्र राज्य		5,18,885	60,887	5,79,772	Maharashtra State

टिप : नवी दिल्ली व गोवा यापुढे दर्शविलेल्या कर्मचारी महाराष्ट्र शासनाचे असून त्यांचे मुख्यालय अनुक्रमे नवी दिल्ली व गोवा येथे होते.

Note.—The number of Government employees shown against New Delhi and Goa are Maharashtra State Government employees with their headquarters at New Delhi and Goa respectively.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 25.1-A

जिल्हा परिषदांतील जिल्हादार स्त्री/पुरुष कर्मचारी
Zilla Parishad employees by sex and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	पुरुष Male (3)	स्त्रिया Female (4)	एकूण Total (5)	District (2)
1	बृहन्मंबई ..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे ..	7,563	4,628	12,191	Thane
3	रायगड ..	6,079	2,896	8,975	Raigad
4	रत्नागिरी ..	7,150	3,294	10,444	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	4,771	2,269	7,040	Sindhudurg
6	नाशिक ..	9,166	3,130	12,296	Nashik
7	धुळे ..	8,190	2,748	10,938	Dhule
8	जळगांव ..	10,618	4,264	14,882	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	11,291	4,010	15,301	Ahmadnagar
10	पुणे ..	11,495	6,101	17,596	Pune
11	सातारा ..	9,862	4,447	14,309	Satara
12	सांगली ..	8,088	3,643	11,731	Sangli
13	सोलापूर ..	9,192	2,384	11,576	Solapur
14	कोल्हापूर ..	10,318	2,743	13,061	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	6,772	1,432	8,204	Aurangabad
16	जालना ..	4,683	829	5,512	Jalna
17	परभणी ..	6,651	984	7,635	Parbhani
18	बीड ..	6,837	1,022	7,859	Beed
19	नांदेड ..	7,816	1,166	8,982	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	6,290	1,113	7,403	Osmanabad
21	लातूर ..	6,914	1,204	8,118	Latur
22	बुलडाणा ..	7,812	1,747	9,559	Buldana
23	अकोला ..	8,277	1,824	10,101	Akola
24	अमरावती ..	6,748	1,902	8,650	Amravati
25	यवतमाळ ..	8,146	3,652	11,798	Yavatmal
26	वर्धा ..	4,087	1,102	5,189	Wardha
27	नागपूर ..	5,806	2,368	8,174	Nagpur
28	भंडारा ..	8,836	1,765	10,601	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	5,539	1,060	6,599	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	2,989	483	3,472	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	2,17,986	70,210	2,88,196	Maharashtra State

आधार: अर्थ व सांख्यिकीय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.1-B

नगरपरिषदांतील जिल्हावार स्त्री/पुरुष कर्मचारी
Municipal Council employees by sex and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	पुरुष Male (3)	स्त्रिया Female (4)	एकूण Total (5)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	2,454	1,460	3,914	Greater Bombay
2	ठाणे	1,260	411	1,671	Thane
3	रायगड	589	229	818	Raigad
4	रत्नागिरी	221	29	250	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,748	612	2,360	Sindhudurg
6	नाशिक	2,148	923	3,071	Nashik
7	धुळे	4,074	1,469	5,543	Dhule
8	जळगांव	2,477	938	3,415	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,199	696	1,895	Ahmadnagar
10	पुणे	1,692	718	2,410	Pune
11	सातारा	2,046	842	2,888	Satara
12	सांगली	1,396	470	1,866	Sangli
13	सोलापूर	2,082	740	2,822	Solapur
14	कोल्हापूर	323	65	388	Kolhapur
15	औरंगाबाद	706	221	927	Aurangabad
16	जालना	1,247	309	1,556	Jalna
17	परभणी	833	184	1,017	Parbhani
18	बीड	1,576	432	2,008	Beed
19	नांदेड	620	195	815	Nanded
20	उस्मानाबाद	951	356	1,307	Osmanabad
21	लातूर	2,034	506	2,540	Latur
22	बुलढाणा	3,150	1,281	4,431	Buldana
23	अकोला	1,536	410	1,946	Akola
24	अमरावती	1,763	683	2,446	Amravati
25	यवतमाळ	1,384	674	2,058	Yavatmal
26	वर्धा	1,407	606	2,013	Wardha
27	नागपूर	1,694	671	2,365	Nagpur
28	भंडारा	1,219	715	1,934	Bhandara
29	चंद्रपूर	88	15	103	Chandrapur
30	गडचिरोली				Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	43,917	16,860	60,777	Maharashtra State

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.— Director of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.2 (2.17)

जिल्हावार व धर्मानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by religion and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	हिंदू Hindu (3)	मुस्लिम Muslim (4)	ख्रिश्चन Christian (5)	बौद्ध Buddhist (6)	इतर Others (7)	एकूण Total (8)	Union Territory (2)
1	बृहन्मंबई	73,958	2,427	1,555	2,859	921	81,720	Greater Bombay
2	ठाणे	30,413	864	321	706	490	32,794	Thane
3	रायगड	11,041	293	47	307	129	11,817	Raigad
4	रत्नागिरी	10,633	374	54	915	177	12,153	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6,277	129	106	157	32	6,701	Sindhudurg
6	नाशिक	22,595	955	121	1,133	761	25,565	Nashik
7	धुळे	18,407	842	120	440	210	20,019	Dhule
8	जळगांव	14,603	956	45	427	61	16,092	Jalgaon
9	अहमदनगर	17,394	938	435	142	266	19,175	Ahmadnagar
10	पुणे	50,242	2,008	983	2,312	423	55,968	Pune
11	सातारा	15,364	657	43	570	229	16,863	Satara
12	सांगली	11,653	848	134	252	452	13,339	Sangli
13	सोलापूर	17,598	1,442	150	144	195	19,529	Solapur
14	कोल्हापूर	16,162	853	187	74	167	17,443	Kolhapur
15	औरंगाबाद	16,245	3,309	362	1,810	651	22,377	Aurangabad
16	जालना	5,875	896	188	568	206	7,733	Jalna
17	परभणी	9,567	2,048	46	1,103	202	12,966	Parbhani
18	बीड	11,075	1,724	117	410	393	13,719	Beed
19	नांदेड	12,115	2,305	123	1,073	271	15,887	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,691	908	21	312	230	8,162	Osmanabad
21	लातूर	7,780	1,047	14	392	77	9,310	Latur
22	बुलढाणा	9,049	535	78	741	404	10,807	Buldana
23	अकोला	11,281	671	135	1,421	187	13,695	Akola
24	अमरावती	14,825	904	197	1,233	427	17,586	Amravati
25	यवतमाळ	13,107	638	74	981	181	14,981	Yavatmal
26	वर्धा	8,006	228	30	520	82	8,866	Wardha
27	नागपूर	32,896	1,207	586	2,946	423	38,058	Nagpur
28	भंडारा	13,141	412	51	698	221	14,523	Bhandara
29	चंद्रपूर	12,523	445	133	1,089	239	14,429	Chandrapur
30	गडचिरोली	6,590	274	34	419	49	7,366	Gadchiroli
केन्द्रशासित प्रदेश :—								Union Territory
	नवी दिल्ली	92	2	2	2	1	99	New Delhi
	गोवा	30	0	0	0	0	30	Goa
महाराष्ट्र राज्य		5,07,228	31,139	6,492	26,156	8,757	5,79,772	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.2 A

जिल्हावार व धर्मानुसार जिल्हापरिषदातील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by religion and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	हिंदू Hindu (3)	मुस्लिम Muslim (4)	ख्रिश्चन Christan (5)	बौद्ध Buddhist (6)	इतर Others (7)	एकूण Total (8)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	10,991	469	352	297	82	12,191	Thane
3	रायगड	8,212	482	10	251	20	8,975	Raigad
4	रत्नागिरी	9,013	599	26	725	81	10,444	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6,650	85	65	213	27	7,040	Sindhudurg
6	नाशिक	11,564	384	46	77	225	12,296	Nashik
7	धुळे	10,345	362	109	73	49	10,938	Dhule
8	जळगांव	13,466	981	55	249	131	14,882	Jalgaon
9	अहमदनगर	13,879	707	513	52	150	15,301	Ahmadnagar
10	पुणे	16,369	418	214	474	121	17,596	Pune
11	सातारा	12,844	600	28	584	253	14,309	Satara
12	सांगली	10,083	762	46	207	633	11,731	Sangli
13	सोलापूर	10,574	824	35	56	87	11,576	Solapur
14	कोल्हापूर	11,265	729	97	60	910	13,061	Kolhapur
15	औरंगाबाद	6,717	780	104	459	144	8,204	Aurangabad
16	जालना	4,398	403	175	435	101	5,512	Jalna
17	परभणी	5,963	820	44	643	165	7,635	Parbhani
18	बीड	6,812	739	16	183	109	7,859	Beed
19	नांदेड	7,218	956	37	634	137	8,982	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,291	598	18	158	338	7,403	Osmanabad
21	लातूर	7,266	615	21	157	59	8,118	Latur
22	बुलढाणा	8,251	605	65	433	205	9,559	Buldana
23	अकोला	8,364	729	56	784	168	10,101	Akola
24	अमरावती	7,539	609	43	371	88	8,650	Amravati
25	यवतमाळ	10,383	514	62	732	107	11,798	Yavatmal
26	वर्धा	4,668	101	20	321	79	5,189	Wardha
27	नागपूर	7,727	154	40	225	28	8,174	Nagpur
28	भंडारा	10,062	198	44	256	41	10,601	Bhandara
29	चंद्रपूर	5,866	199	30	393	111	6,599	Chandrapur
30	गडचिरोली	3,136	137	19	147	33	3,472	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		2,55,916	15,559	2,390	9,649	4,682	2,88,196	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.2 B

जिल्हावार व धर्मानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी
Municipal Council employees by religion and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	हिंदू Hindu (3)	मुस्लिम Muslim (4)	ख्रिश्चन Christan (5)	बौद्ध Buddhist (6)	इतर Others (7)	एकूण Total (8)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	2,949	336	21	580	28	3,914	Thane
3	रायगड	1,205	104	2	340	20	1,671	Raigad
4	रत्नागिरी	665	57	4	90	2	818	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	184	18	7	41	0	250	Sindhudurg
6	नाशिक	1,639*	296	19	381	25	2,360	Nashik
7	धुळे	2,316	675	11	55	14	3,071	Dhule
8	जळगांव	4,562	495	10	368	108	5,543	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,016	216	58	18	107	3,415	Ahmednagar
10	पुणे	1,695	118	46	31	5	1,895	Pune
11	सातारा	1,866	194	5	328	17	2,410	Satara
12	सांगली	2,375	287	52	40	134	2,888	Sangli
13	सोलापूर	1,637	162	2	14	51	1,866	Solapur
14	कोल्हापूर	2,477	233	26	1	85	2,822	Kolhapur
15	औरंगाबाद	242	79	1	33	33	388	Aurangabad
16	जालना	763	122	33	5	4	927	Jalna
17	परभणी	1,044	286	1	211	14	1,556	Parbhani
18	बीड	802	160	3	27	25	1,017	Beed
19	नांदेड	1,285	330	5	356	32	2,008	Nanded
20	उस्मानाबाद	675	131	6	3	0	815	Osmanabad
21	लातूर	976	304	2	22	3	1,307	Latur
22	बुलढाणा	2,090	367	13	39	31	2,540	Buldana
23	अकोला	3,295	627	21	432	56	4,431	Akola
24	अमरावती	1,508	397	5	26	10	1,946	Amravati
25	यवतमाळ	2,001	367	3	67	8	2,448	Yavatmal
26	वर्धा	1,806	97	12	112	31	2,058	Wardha
27	नागपूर	1,784	149	8	64	8	2,013	Nagpur
28	भंडारा	2,176	111	4	71	3	2,365	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,733	98	31	65	7	1,934	Chandrapur
30	गडचिरोली	79	12	0	12	0	103	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		48,845	6,828	411	3,832	861	60,777	Maharashtra State

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.3 (2.13)

पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by class and total emolument ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रममांक	एकूण वित्तलब्धीचा गट (रुपयात)	वर्ग एक	वर्ग दोन	वर्ग तीन	वर्ग चार	एकूण वर्ग एक ते चार	कार्यव्ययी आस्थापने- वरील कर्मचारी	आकस्मिक निधीतून वेतन मिळणारे कर्मचारी	रोजंदारीवरील काम करणारे कर्मचारी	अर्धवेळ काम करणारे कर्मचारी	मानधन मिळणारे कर्मचारी	इतर	एकूण स्तंभ (८) ते (१३)	एकूण स्तंभ (७)+(१४)
Serial No.	Total Emoluments Ranges (in Rs.)	Class I	Class II	Class III	Class IV	Total class I to IV	Work- charged employees	Employees paid from contin- gencies	Daily rated workers	Part time workers	Honorary workers	Others	Total cols. (8) to (13)	Total cols. (7)+(14)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Up to 300	..	..	..	2,636	2,636	1,007	579	1,741	2,413	40,239	27,850	73,829	76,465
2	301—500	..	..	..	1,172	1,172	145	78	6,123	136	79	230	6,791	7,963
3	501—750	..	..	14,553	67,302	81,855	600	37	1,486	158	208	442	2,931	84,786
4	751—1000	..	..	1,16,048	44,243	1,60,291	853	181	97	130	60	880	2,201	1,62,492
5	1001—1250	..	..	1,17,181	2,815	1,19,996	374	143	87	..	50	714	1,368	1,21,364
6	1251—1500	..	..	65,138	..	65,138	147	82	..	..	45	378	652	65,790
7	1501—1750	..	3,423	17,485	..	20,908	44	30	..	..	27	151	252	21,160
8	1751—2000	..	686	4,223	10,804	15,713	33	22	..	..	37	66	158	15,871
9	2001—2250	..	1,334	3,981	3,870	9,185	..	..	..	..	54	85	139	9,324
10	2251—2500	..	2,287	2,847	1,160	6,294	..	..	..	..	5	250	255	6,549
11	2501—2750	..	2,691	1,556	359	4,606	..	..	..	..	9	123	132	4,738
12	2751—3000	..	1,017	377	..	1,394	..	..	..	..	5	86	91	1,485
13	3001—3500	..	820	156	..	976	..	..	..	..	..	..	..	976
14	3501—4000	..	457	..	..	457	..	..	..	..	..	..	..	457
15	पेक्षा जास्त Above 4000	..	352	..	..	352	..	..	..	..	..	..	..	352
	एकूण Total	9,644	16,563	3,46,598	1,18,168	4,90,973	3,203	1,152	9,534	28,37	40,818	31,255	88,799	5,79,772

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 25.3 A

पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार जिल्हापरिषदांतील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by class and total emoluments range

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Numbers)

अनुक्रमांक	एकूण वित्तलब्धीचा गट (रुपयात)	वर्ग एक	वर्ग दोन	वर्ग तीन	वर्ग चार	एकूण वर्ग एक ते चार	कार्यव्ययी आस्थापने- वरील कर्मचारी	आकस्मिक निधीतून वेतन मिळणारे कर्मचारी	रोजंदारीवरील काम करणारे कर्मचारी	अर्धवेळ काम करणारे कर्मचारी	मानधन मिळणारे कर्मचारी	इतर	एकूण तंभ (८) ते (१३)	एकूण स्तंभ (९) + (१४)
Serial No.	Total Emoluments Ranges (in Rs.)	Class I	Class II	Class III	Class IV	Total class I to IV	Work- charged employees	Employees paid from contingencies	Daily rated workers	Part time workers	Honorary workers	Others	Total cols. (8) to (13)	Total cols, (7) + (14)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Up to 300	..	..	..	680	680	224	327	498	4,500	22,885	2,901	31,335	32,015
2	301—500	..	..	..	137	137	57	2	266	16	27	32	400	537
3	501—750	..	..	2,174	10,616	12,790	134	14	71	50	7	132	408	15,198
4	751—1000	..	..	38,766	7,985	46,751	150	34	73	72	16	374	719	47,470
5	1001—1250	..	..	1,33,857	364	1,34,221	135	197	193	61	41	953	1,580	1,35,801
6	1251—1500	..	..	43,386	..	43,386	44	58	103	..	25	413	643	44,029
7	1501—1750	..	866	6,615	..	7,481	4	..	..	..	7	64	75	7,556
8	1751—2000	192	903	2,845	..	3,940	..	..	..	..	3	36	39	3,979
9	2001—2250	205	875	514	..	1,594	4	..	..	..	3	167	174	1,768
10	2251—2500	288	420	347	..	1,055	..	..	..	..	11	191	202	1,257
11	2501—2750	74	99	64	..	237	..	..	..	..	11	149	160	397
12	2751—3000	36	43	..	..	79	..	..	..	..	5	38	43	122
13	3001—3500	17	..	..	..	17	..	..	..	..	..	..	..	17
14	3501—4000	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
15	पेक्षा जास्त Above 4000	50	..	..	..	50	..	..	..	..	..	..	..	50
	एकूण Total	862	3,206	2,28,568	19,782	2,52,418	752	632	1,204	4,699	23,041	5,450	35,778	2,88,196

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार जाण सवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.3 B

१६वाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी
Municipal Council employees by class and total emoluments ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Numbers)

अनुक्रमांक	एकूण वित्तलब्धीचा गट (रुपयात)	वर्ग एक	वर्ग दोन	वर्ग तीन	वर्ग चार	एकूण वर्ग एक ते चार	कार्यव्ययी आस्थापने- वरील कर्मचारी	आकस्मिक निधीतून वेतन मिळणारे कर्मचारी	रोजंदारीवरील काम करणारे कर्मचारी	अर्धवेळ काम करणारे कर्मचारी	मानधन मिळणारे कर्मचारी	इतर	एकूण स्तंभ (८) ते (१३)	एकूण स्तंभ (७)+१४)
Serial No.	Total Emoluments Ranges (in Rs.)	Class I	Class II	Class III	Class IV	Total class I to IV	Work- charged employees	Employees paid from contin- gencies	Daily rated workers	Part time workers	Honorary workers	Others	Total cols. (8) to (13)	Total cols. (7)+14)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Upto 300	..	..	..	123	123	8	12	1,308	114	133	120	1,695	1,818
2	301—500	..	..	148	486	634	2	..	313	8	4	9	336	970
3	501—750	..	..	996	20,755	21,751	1	1	67	8	2	67	146	21,897
4	751—1000	..	..	6,210	9,380	15,590	6	14	8	8	1	46	83	15,673
5	1001—1250	..	..	13,021	901	13,922	5	6	9	..	5	44	69	13,991
6	1251—1500	..	..	4,273	..	4,273	2	3	..	..	..	25	30	4,303
7	1501—1750	..	69	946	..	1,015	..	1	..	..	..	25	26	1,041
8	1751—2000	..	13	98	391	502	..	1	..	..	..	27	28	530
9	2001—2250	..	21	73	164	258	..	..	..	..	..	144	144	402
10	2251—2500	..	38	46	37	121	..	..	..	..	..	..	..	121
11	2501—2750	..	1	15	..	16	..	..	..	..	..	..	..	16
12	2751—3000	..	4	5	..	9	..	..	..	..	..	..	..	9
13	3001—3500	..	2	1	..	3	..	..	..	..	..	..	..	3
14	3501—4000	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
15	पेक्षा जास्त Above 4000	..	3	..	..	3	..	..	..	..	..	..	..	3
	एकूण Total	..	82	307	26,186	31,645	58,220	24	38	1,705	138	145	507	60,777

भाषार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवयोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.4 (2-20)

जिल्हावार व वयोगटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by different age group
(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/(Numbers))

अनुक्र.मांक Sr. No.	जिल्हा/केन्द्र शासित प्रदेश	वयोगट (पूर्ण वर्षात वय) / age group (age in completed years)														एकूण Total	District/ Union Territory	
		पेक्षा कमी Below	24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50	51	52	53	54	55	56			57
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
1	बृहन्मुंबई	8,655	17,466	13,856	12,532	11,093	8,676	1,477	916	1,002	744	753	838	700	686	869	80,263	Greater Bombay
2	ठाणे	3,398	5,887	5,457	4,299	3,386	2,550	480	311	355	258	244	284	215	195	337	27,656	Thane
3	रायगड	1,187	2,168	1,722	1,548	1,329	1,103	161	105	143	89	97	118	84	105	82	10,050	Raigad
4	रत्नागिरी	1,124	1,808	1,383	1,634	1,540	1,143	140	112	129	105	97	102	96	105	161	9,679	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	591	1,240	754	672	675	546	62	40	57	34	40	35	43	37	60	4,886	Sindhudurg
6	नाशिक	1,667	4,012	3,720	3,152	3,267	2,579	422	266	291	232	249	280	224	267	229	20,857	Nashik
7	धुळे	1,470	3,195	2,650	2,025	2,104	1,650	223	120	130	120	111	113	95	112	173	14,291	Dhule
8	जळगांव	959	2,473	2,246	1,928	2,389	2,025	314	192	201	134	123	128	108	139	110	13,469	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,413	3,353	3,159	2,202	2,180	1,838	321	217	246	159	156	185	194	190	226	16,039	Ahmednagar
10	पुणे	4,516	9,156	8,289	7,811	7,683	7,094	1,190	804	916	660	639	664	602	721	649	51,394	Pune
11	सातारा	963	2,535	2,042	2,291	2,230	2,182	341	199	215	157	164	179	127	142	197	13,964	Satara
12	सांगली	777	2,180	2,090	1,894	1,740	1,371	204	137	129	107	109	117	92	116	94	11,157	Sangli
13	सोलापूर	1,266	3,010	3,328	2,509	2,317	1,846	259	194	191	184	202	197	175	166	226	16,070	Solapur
14	कोल्हापूर	790	2,355	2,774	2,548	2,396	1,928	309	224	224	182	171	161	147	183	153	14,545	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,344	3,120	3,837	3,168	2,850	2,092	345	231	224	184	204	201	164	208	268	18,440	Aurangabad
16	जालना	957	1,309	1,141	849	981	630	141	70	63	48	57	79	49	60	53	6,487	Jalna
17	परभणी	621	1,762	1,799	1,645	1,773	1,141	152	77	109	99	97	112	110	100	209	9,806	Parbhani
18	बीड	810	2,432	2,463	1,677	1,722	1,169	190	94	133	89	98	138	118	122	208	11,463	Beed
19	नांदेड	956	2,354	2,810	2,158	2,039	1,379	273	128	161	113	154	173	116	124	292	13,230	Nanded
20	उस्मानाबाद	458	1,030	1,262	895	1,097	675	122	49	75	79	72	91	68	82	111	6,166	Osmanabad
21	लातूर	552	1,074	1,291	898	875	598	84	60	47	69	53	74	46	44	80	5,845	Latur
22	बुलडाणा	525	1,176	1,446	1,550	1,922	1,630	219	144	186	140	135	123	98	117	187	9,598	Buldana
23	अकोला	631	1,573	1,824	1,671	1,954	1,615	266	153	209	125	124	116	77	124	283	10,745	Akola
24	अमरावती	1,035	2,577	2,375	2,494	2,808	2,177	361	210	252	190	201	174	166	135	234	15,389	Amravati
25	यवतमाळ	726	1,984	1,985	1,912	2,029	1,624	257	138	158	108	103	105	89	87	226	11,531	Yavatmal
26	वर्धा	337	901	1,219	1,041	1,167	1,036	168	96	105	86	74	80	74	57	80	6,521	Wardha
27	नागपूर	2,006	4,929	5,571	5,741	6,395	4,972	787	506	624	424	415	453	394	386	453	34,056	Nagpur
28	भंडारा	616	1,714	2,191	1,920	1,957	1,440	219	152	160	102	103	85	86	71	152	10,968	Bhandara
29	चंद्रपूर	849	1,723	1,785	1,778	1,860	1,356	216	113	164	124	95	110	85	66	115	10,439	Chandrapur
30	गडचिरोली	603	1,286	1,093	968	812	600	113	425	71	56	35	46	26	40	46	5,840	Gadchiroli
	केन्द्र शासित प्रदेश																	Union Territory
	नवी दिल्ली	14	16	20	18	18	10	1	0	0	0	0	1	0	1	0	99	New Delhi
	गोवा	0	6	8	6	6	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30	Goa
	महाराष्ट्र राज्य एकूण	41,816	91,804	87,590	77,434	76,594	60,679	9,817	6,103	6,970	5,210	5,175	5,562	4,668	4,988	6,563	4,90,973	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistic Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.4-A

जिल्हावार व वयोगटानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by different age groups and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	वयोगट (पूर्ण वर्षात वय)/Age group (Age in completed year)															एकूण Total (18)	जिल्हा District (2)
		पेक्षा कमी Below 24 (3)	25-29 (4)	30-34 (5)	35-39 (6)	40-44 (7)	45-49 (8)	50 (9)	51 (10)	52 (11)	53 (12)	54 (13)	55 (14)	56 (15)	57 (16)	58 and above (17)		
1	बृहन्मंबई ..	1,129	1,230	1,381	1,808	2,058	1,467	245	115	167	118	144	120	89	83	87	10,241	Greater Bombay
2	ठाणे ..	482	947	1,289	1,492	2,149	1,401	232	122	173	128	125	105	70	57	53	8,825	Thane
3	रायगड ..	1,044	953	1,897	1,727	1,342	1,151	168	146	176	159	153	158	114	114	104	9,406	Raigad
4	रत्नागिरी ..	170	307	1,194	1,066	922	886	143	142	215	176	206	190	149	147	96	6,009	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	670	864	1,302	2,486	1,875	1,679	338	216	292	207	219	188	181	136	125	10,778	Sindhudurg
6	नाशिक ..	278	595	1,261	1,842	1,464	1,336	352	270	316	292	285	230	215	170	94	9,000	Nashik
7	धुळे ..	267	691	1,508	2,816	2,789	1,529	241	268	289	245	259	242	235	296	130	11,805	Dhule
8	जळगांव ..	494	1,010	1,784	2,794	2,423	1,817	426	291	366	290	276	281	194	187	110	12,743	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	636	1,201	2,413	2,824	2,643	1,899	319	276	311	299	277	246	214	180	129	13,867	Ahmednagar
10	पुणे ..	596	901	1,982	2,237	2,124	1,881	318	287	284	287	278	218	221	226	149	11,989	Pune
11	सातारा ..	441	801	1,547	2,086	2,027	1,410	297	250	262	237	221	186	188	209	78	10,240	Satara
12	सांगली ..	366	694	1,261	2,355	2,262	1,670	296	258	263	212	228	178	147	182	115	10,487	Sangli
13	सोलापूर ..	663	1,114	1,469	1,822	1,864	2,043	403	351	325	194	195	183	142	116	128	11,012	Solapur
14	कोल्हापूर ..	211	487	793	1,496	2,122	1,478	192	127	174	130	113	94	79	75	52	7,623	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	373	621	675	1,046	1,163	674	90	63	61	51	43	48	27	20	39	4,994	Aurangabad
16	जालना ..	197	450	902	1,470	2,010	1,294	192	115	137	95	105	97	78	70	124	7,336	Jalana
17	परभणी ..	282	655	855	1,304	2,048	1,399	204	118	134	88	103	115	79	66	69	7,519	Parbhani
18	बीड ..	198	558	908	2,074	2,431	1,396	198	116	127	81	67	95	71	60	121	8,501	Beed
19	नांदेड ..	286	446	774	1,555	1,901	1,228	157	132	142	109	100	87	65	61	77	7,120	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	505	813	978	1,448	1,757	1,115	150	121	103	136	70	144	61	66	81	7,548	Osmanabad
21	लातूर ..	372	772	1,100	1,378	1,716	1,428	308	165	151	114	132	135	90	59	295	8,215	Latur
22	बुलडाणा ..	343	607	798	1,438	2,036	1,676	258	188	252	166	186	137	88	115	169	8,457	Buldana
23	अकोला ..	291	548	879	1,525	1,686	1,663	385	207	296	190	149	146	96	84	105	8,250	Akola
24	अमरावती ..	652	1,275	983	1,646	2,169	1,458	295	195	231	157	112	128	67	78	114	9,560	Amravati
25	यवतमाळ ..	152	391	494	848	1,119	981	156	109	148	91	64	77	56	49	49	4,784	Yavatmal
26	वर्धा ..	430	872	796	1,185	1,643	1,381	225	138	172	149	87	75	54	49	83	7,339	Wardha
27	नागपूर ..	366	760	823	1,305	2,519	2,263	338	201	182	153	101	94	84	58	70	9,317	Nagpur
28	भंडारा ..	186	520	603	995	1,873	1,232	202	113	119	79	88	76	38	44	68	6,236	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	274	592	478	514	620	430	79	37	48	23	21	30	15	23	33	3,217	Chandrapur
30	गडचिरोली ..																	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	12,354	21,675	33,127	48,582	54,755	41,265	7,207	5,137	5,916	4,656	4,407	4,103	3,207	3,080	2,947	2,52,418	Maharashtra State

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.4-B

जिल्हावार व वयोगटानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी/Municipal Council employees by different age groups and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Number)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	पेसाकमी Below 24 (3)	वयोगट (पूर्ण वर्षात वय)/Age group (age in completed years)														Total (18)	District (2)
			25-29 (4)	30-34 (5)	35-39 (6)	40-44 (7)	45-49 (8)	50 (9)	51 (10)	52 (11)	53 (12)	54 (13)	55 (14)	56 (15)	57 (16)	58 and above (17)		
1	ठाणे	368	773	827	634	448	344	61	31	35	39	35	35	23	18	111	3,782	Thane
2	रायगड	86	238	310	271	182	149	23	23	24	21	19	14	16	23	22	1,421	Raigad
3	रत्नागिरी	49	89	123	118	121	95	17	24	16	16	22	19	12	7	17	745	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	17	30	37	25	37	35	7	9	6	3	3	3	6	11	13	242	Sindhudurg
5	नाशिक	77	406	444	348	289	315	65	35	64	56	34	47	32	47	58	2,317	Nashik
6	धुळे	127	258	368	546	531	519	132	78	136	70	64	55	53	60	48	3,045	Dhule
7	जळगांव	272	694	918	884	780	772	148	107	145	114	114	116	93	89	119	5,565	Jalgaon
8	अहमदनगर	245	376	591	460	464	372	95	56	97	35	77	71	53	57	116	3,165	Ahmednagar
9	पुणे	29	193	314	273	234	254	66	41	46	43	48	34	37	40	45	1,697	Pune
10	सातारा	119	305	405	385	320	328	60	48	60	58	70	44	48	46	51	2,347	Satara
11	सांगली	147	377	542	551	395	329	63	59	52	69	42	47	46	52	60	2,831	Sangli
12	सोलापूर	66	194	298	273	254	276	72	49	53	68	55	47	52	45	45	1,847	Solapur
13	कोल्हापूर	98	306	586	486	453	368	59	74	40	35	49	38	28	32	34	2,686	Kolhapur
14	औरंगाबाद	12	60	79	69	59	51	3	5	2	3	4	4	6	4	5	366	Aurangabad
15	जालना	46	117	119	172	153	125	27	9	23	12	10	14	21	28	9	885	Jalna
16	परभणी	75	265	285	209	253	190	45	21	27	13	21	18	20	19	36	1,496	Parbhani
17	बीड	69	176	185	147	167	115	22	16	17	15	8	11	11	8	8	975	Beed
18	नांदेड	179	435	422	285	299	178	29	20	23	10	11	14	7	19	63	1,994	Nanded
19	उस्मानाबाद	34	105	125	138	111	104	15	8	11	8	7	12	6	2	20	706	Osmanabad
20	लातूर	74	181	274	182	204	150	44	20	22	12	8	21	6	11	23	1,232	Latur
21	बुलढाणा	128	270	378	415	382	374	84	64	75	66	55	58	55	48	69	2,521	Buldana
22	अकोला	177	442	708	892	604	653	102	106	120	90	86	106	72	86	119	4,363	Akola
23	अमरावती	80	188	244	378	300	255	49	52	54	44	61	38	31	31	33	1,838	Amravati
24	यवतमाळ	91	255	428	503	391	290	66	51	48	40	44	45	35	25	55	2,367	Yavatmal
25	वर्धा	79	214	260	375	363	302	48	46	42	42	32	47	25	28	50	1,953	Wardha
26	नागपूर	87	204	343	378	309	264	70	25	48	34	23	46	31	27	51	1,940	Nagpur
27	भंडारा	61	259	323	448	374	262	54	52	48	35	25	32	24	26	36	2,059	Bhandara
28	चंद्रपूर	157	364	245	413	241	218	70	9	22	17	12	29	8	10	18	1,933	Chandrapur
29	गडचिरोली	9	17	13	35	15	5	1	2	1	1	0	2	1	0	0	102	Gadchiroli
एकूण महाराष्ट्र राज्य		3,058	7,791	10,294	10,293	8,732	7,692	1,597	1,140	1,357	1,069	1,039	1,067	858	899	1,334	58,220	Maharashtra State

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई/Source.—Directorate of Economics and Statistics

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25,5 (2.15)

जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी/State Government employees by class and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1985)

(संख्या/Number)

क्र. नं. Sr. No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण Total I to IV	इतर Others	एकूण Total	District, Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मंबई	2,486	3,017	57,236	17,524	80,263	1,457	81,720	Greater Bombay
2	ठाणे	369	773	19,606	6,908	27,656	5,138	32,794	Thane
3	रायगड	96	353	7,128	2,473	10,050	1,767	11,817	Raigad
4	रत्नागिरी	111	296	6,475	2,797	9,679	2,474	12,153	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	68	138	3,502	1,178	5,886	1,815	6,701	Sindhudurg
6	नाशिक	391	783	14,751	4,932	20,857	4,708	25,565	Nashik
7	धुळे	181	353	10,445	3,312	14,291	5,728	20,019	Dhule
8	जळगांव	132	386	9,750	3,201	13,469	2,623	16,092	Jalgaon
9	अहमदनगर	192	383	11,311	4,153	16,039	3,136	19,175	Ahmednagar
10	पुणे	1,129	1,559	37,401	11,305	51,394	4,574	55,968	Pune
11	सातारा	167	380	9,864	3,553	13,964	2,899	16,863	Satara
12	सांगली	177	385	7,914	2,681	11,157	2,182	13,339	Sangli
13	सोलापूर	209	455	11,296	4,110	16,070	3,459	19,529	Solapur
14	कोल्हापूर	200	545	10,212	3,588	14,545	2,898	17,443	Kolhapur
15	औरंगाबाद	413	856	12,032	5,139	18,440	3,937	22,377	Aurangabad
16	जालना	75	192	4,902	1,318	6,487	1,246	7,733	Jalna
17	परभणी	67	265	6,995	2,459	9,806	3,160	12,966	Parbhani
18	बीड	406	480	7,705	2,772	11,463	2,256	13,719	Beed
19	नांदेड	156	413	9,063	3,598	13,230	2,657	15,887	Nanded
20	उस्मानाबाद	87	204	4,451	1,424	6,166	1,996	8,162	Osmanabad
21	लातूर	98	227	4,291	1,229	5,845	3,465	9,310	Latur
22	बुलढाणा	422	240	6,070	2,866	9,598	1,209	10,807	Buldana
23	अकोला	153	349	8,091	2,152	10,745	2,950	13,695	Akola
24	अमरावती	282	751	10,786	3,570	15,389	2,197	17,586	Amravati
25	यवतमाळ	325	321	8,194	2,691	11,531	3,450	14,981	Yavatmal
26	वर्धा	95	204	4,635	1,587	6,521	2,345	8,866	Wardha
27	नागपूर	706	1,472	22,953	8,925	34,056	4,002	38,058	Nagpur
28	भंडारा	134	331	8,078	2,425	10,968	3,555	14,523	Bhandara
29	चंद्रपूर	253	300	7,012	2,874	10,439	3,990	14,429	Chandrapur
30	गडचिरोली	42	147	4,387	1,264	5,840	1,526	7,366	Gadchiroli
केंद्र शासित प्रदेश :-									Union Territory
1	नवी दिल्ली	2	3	44	50	99	0	99	New Delhi
2	गोवा	0	2	18	10	30	0	30	Goa
महाराष्ट्र राज्य ..		9,644	16,563	3,46,598	1,18,168	4,90,973	88,799	5,79,772	Maharashtra State

टीप-नवी दिल्ली व गोवा यापुढे दर्शविलेले कर्मचारी महाराष्ट्र शासनाचे असून त्यांचे मुख्यालय अनुक्रमे नवी दिल्ली व गोवा येथे होते.

Note.—The number of Government Employees shown against New Delhi and Goa are Maharashtra State Government employees with their head quarters at New Delhi and Goa respectively.

आधार: बर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.5-A

जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी

Zilla Parishad employees by class and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण Total I to IV	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे ..	33	97	9,221	890	10,241	1,950	12,191	Thane
3	रायगड ..	7	32	8,377	459	8,825	150	8,975	Raigad
4	रत्नागिरी ..	22	81	8,776	527	9,406	1,038	10,444	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	14	74	5,557	364	6,009	1,031	7,040	Sindhudurg
6	नाशिक ..	30	122	9,945	681	10,778	1,518	12,296	Nashik
7	धुळे ..	36	107	7,944	913	9,000	1,938	10,938	Dhule
8	जळगांव ..	33	167	10,705	900	11,805	3,077	14,882	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	24	202	11,828	689	12,743	2,558	15,301	Ahmednagar
10	पुणे ..	100	152	12,636	979	13,867	3,729	17,596	Pune
11	सातारा ..	34	129	11,007	819	11,989	2,320	14,309	Satara
12	सांगली ..	30	151	9,349	710	10,240	1,491	11,731	Sangli
13	सोलापूर ..	22	138	9,672	655	10,487	1,089	11,576	Solapur
14	कोल्हापूर ..	33	100	10,173	706	11,012	2,049	13,061	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	17	160	6,753	693	7,623	581	8,204	Aurangabad
16	जालना ..	13	97	4,415	469	4,994	518	5,512	Jalna
17	परभणी ..	11	110	6,459	756	7,336	299	7,635	Parbhani
18	बीड ..	50	112	6,675	682	7,519	340	7,859	Beed
19	नांदेड ..	31	160	7,355	955	8,501	481	8,982	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	18	136	6,306	660	7,120	283	7,403	Osmanabad
21	लातूर ..	21	108	6,696	723	7,548	570	8,118	Latur
22	बुलडाणा ..	12	123	7,396	684	8,215	1,344	9,559	Buldana
23	अकोला ..	41	98	7,710	608	8,457	1,644	10,101	Akola
24	अमरावती ..	6	17	7,560	667	8,250	400	8,650	Amravati
25	यवतमाळ ..	127	122	8,262	1,049	9,560	2,238	11,798	Yavatmal
26	वर्धा ..	18	88	4,253	423	4,784	405	5,189	Wardha
27	नागपूर ..	18	130	6,613	578	7,339	835	8,174	Nagpur
28	भंडारा ..	24	45	8,496	752	9,317	1,284	10,601	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	19	89	5,645	483	6,236	363	6,599	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	18	59	2,834	306	3,217	255	3,472	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		862	3,206	2,28,568	19,782	2,52,418	35,778	2,88,196	Maharashtra State

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 255-B

जिल्हावार व पदाच्या वर्गांनुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी

Municipal Council employees by class and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग एक ते चार Class I to IV	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	29	20	1,642	2,091	3,782	132	3,914	Thane
3	रायगड	1	9	605	806	1,421	250	1,671	Raigad
4	रत्नागिरी	0	7	413	325	745	73	818	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	0	2	105	135	242	8	250	Sindhudurg
6	नाशिक	0	3	709	1,605	2,317	43	2,360	Nashik
7	धुळे	1	17	1,377	1,650	3,045	26	3,071	Dhule
8	जळगांव	3	36	2,640	2,686	5,365	178	5,543	Jalgaon
9	अहमदनगर	3	10	1,412	1,740	3,165	250	3,415	Ahmednagar
10	पुणे	0	9	885	803	1,697	198	1,895	Pune
11	सातारा	0	5	1,030	1,312	2,347	63	2,410	Satara
12	सांगली	8	11	1,498	1,314	2,831	57	2,888	Sangli
13	सोलापूर	2	8	1,008	829	1,847	19	1,866	Solapur
14	कोल्हापूर	3	10	1,296	1,377	2,686	136	2,822	Kolhapur
15	औरंगाबाद	0	2	123	241	366	22	388	Aurangabad
16	जालना	7	10	328	540	885	42	927	Jalna
17	परभणी	0	4	444	1,048	1,496	60	1,556	Parbhani
18	बीड	0	2	357	616	975	42	1,017	Beed
19	नांदेड	0	22	665	1,307	1,994	14	2,008	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	0	364	341	706	109	815	Osmanabad
21	लातूर	2	14	424	792	1,232	75	1,307	Latur
22	बुलढाणा	1	6	1,244	1,270	2,521	19	2,540	Buldana
23	अकोला	6	10	1,755	2,592	4,363	68	4,431	Akola
24	अमरावती	3	0	1,052	783	1,838	108	1,946	Amravati
25	यवतमाळ	0	7	1,130	1,230	2,367	79	2,446	Yavatmal
26	वर्धा	2	10	974	967	1,953	105	2,058	Wardha
27	नागपूर	0	57	988	895	1,940	73	2,013	Nagpur
28	भंडारा	10	11	886	1,152	2,059	306	2,365	Bhandara
29	चंद्रपूर	0	5	782	1,146	1,933	1	1,934	Chandrapur
30	गडचिरोली	0	0	50	52	102	1	103	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		82	307	26,186	31,645	58,220	2,557	60,777	Maharashtra State

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेव्हायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.6 (2.12)

पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by class and Basic pay ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Numbers)

मूळ वेतनाच्या रकमेचे गट Basic Pay Ranges (रुपयांत/In Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग एक ते चार Class I to IV	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Up to 200 पर्यंत ..	..	..	..	15,424	15,424	71,654	87,078
201—300 ..	..	..	1,10,544	97,676	2,08,220	7,833	2,16,053
301—400 ..	..	..	1,07,942	5,068	1,13,010	3,064	1,16,074
401—500 ..	..	..	78,832	..	78,832	3,242	82,074
501—600 ..	..	1,765	23,348	..	25,113	1,129	26,242
601—700 ..	649	3,670	16,035	..	20,354	241	20,595
701—800 ..	1,069	4,303	7,743	..	13,115	281	13,396
801—900 ..	1,467	2,549	1,574	..	5,590	77	5,667
901—1000 ..	1,842	2,509	580	..	4,931	50	4,981
1001—1150 ..	1,078	1,767	..	..	2,845	265	3,110
1151—1250 ..	1,024	..	..	..	1,024	97	1,121
1251—1500 ..	1,259	..	..	..	1,259	171	1,430
1501—1750 ..	544	..	..	..	544	137	681
1751—2000 ..	421	..	..	..	421	146	567
2001—2250 ..	143	..	..	..	143	162	305
2251—2500 ..	36	..	..	..	36	207	243
2501—2750 ..	82	..	..	..	82	43	125
2751—3000 ..	17	..	..	..	17	..	17
3001—3500 ..	12	..	..	..	12	..	12
पेसा जास्त Above 3500 ..	1	..	..	..	1	..	1
एकूण/Total ..	9,644	16,563	3,46,598	1,18,168	4,90,973	88,799	5,79,772

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.6-A

पदाचा वर्ग व मूल वेतनाच्या गटानुसार जिल्हापरिषदांतील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by class and basic pay ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

मूल वेतनाच्या रकमेचे गट Basic pay ranges (रुपयांत/In Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग एक ते चार Class I to IV	इतर Other Class	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Up to 200 पर्यंत ..	..	..	..	3,286	3,286	29,143	32,429
201—300 ..	..	..	30,984	16,005	46,989	4,020	51,009
301—400 ..	..	..	73,938	491	74,429	777	75,206
401—500 ..	..	..	95,218	..	95,218	763	95,981
501—600 ..	..	763	20,257	..	21,020	233	21,253
601—700 ..	202	720	6,277	..	7,199	204	7,403
701—800 ..	207	1,047	1,473	..	2,727	84	2,811
801—900 ..	196	290	285	..	771	155	926
901—1000 ..	106	269	136	..	511	123	634
1001—1150 ..	56	117	..	..	173	36	209
1151—1250 ..	59	..	..	..	59	33	92
1251—1500 ..	25	..	..	..	25	79	104
1501—1750 ..	6	..	..	..	6	48	54
1751—2000 ..	2	..	..	..	2	31	33
2001—2250 ..	1	..	..	..	1	27	28
2251—2500 ..	..	..	..	..	..	19	19
2501—2750 ..	..	..	..	..	..	3	3
2751—3000 ..	..	..	..	..	..	..	..
3001—3500 ..	1	..	..	..	1	..	1
पेक्षा जास्त Above 3500 ..	1	..	..	..	1	..	1
एकूण/Total ..	862	3,206	2,28,568	19,782	2,52,418	35,778	2,88,196

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.6-B

पदाचा वर्ग व मूल वेतनाच्या गटानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी
Municipal Council employees by class and basic pay ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

मूल वेतनाच्या रकमेचे गट Basic pay ranges (रुपयांत/In Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग एक ते चार Class I to IV	इतर Other Class	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Up to 200 पर्यंत ..	..	..	..	5,271	5,271	939	6,210
201—300 ..	..	..	5,022	24,533	29,555	903	30,458
301—400 ..	..	..	9,705	1,841	11,546	232	11,778
401—500 ..	..	..	8,532	..	8,532	135	8,667
501—600 ..	..	27	1,558	..	1,585	44	1,629
601—700 ..	26	70	889	..	985	23	1,008
701—800 ..	22	117	320	..	459	24	483
801—900 ..	24	34	118	..	176	13	189
901—1000 ..	3	33	42	..	78	58	136
1001—1150 ..	2	26	..	..	28	162	190
1151—1250 ..	1	..	..	..	1	..	..
1251—1500 ..	3	..	..	..	3	..	..
1501—1750 ..	1	..	..	..	1	1	2
1751—2000 ..	..	..	..	..	..	..	..
2001—2250 ..	..	..	..	..	..	20	20
2251—2500 ..	..	..	..	..	..	3	3
2501—2750 ..	..	..	..	..	..	..	..
2751—3000 ..	..	..	..	..	..	..	..
3001—3500 ..	..	..	..	..	..	..	..
पेक्षा जास्त Above 3500 ..	..	..	..	..	..	..	..
एकूण Total ..	82	307	6,186	31,645	58,220	2,557	60,777

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.7 (2.16)

जिल्हावार व जातीनुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by class and district

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	विमुक्त जाती Vimukta Jati	भटक्या जमाती Nomadic Tribes	नव बौद्ध Nav- Buddha	इतर भागास- वर्गीय Other backward classes	इतर Others	एकूण Total	District, Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मंबई ..	9,105	2,142	698	1,963	2,859	12,188	52,765	81,720	Greater Bombay
2	ठाणे ..	4,317	5,103	7,601	524	706	7,333	14,051	32,794	Thane
3	रायगड ..	993	419	97	325	307	3,989	5,687	11,817	Raigad
4	रत्नागिरी ..	438	89	81	258	915	4,191	6,181	12,153	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	553	67	30	159	157	1,148	4,587	6,701	Sindhudurg
6	नाशिक ..	2,688	3,251	312	816	1,133	5,362	12,003	25,565	Nashik
7	धुळे ..	2,422	5,475	262	518	440	3,666	7,236	20,019	Dhule
8	जळगांव ..	1,562	948	284	752	427	4,424	7,695	16,092	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	3,121	1,152	303	611	142	3,465	10,381	19,175	Ahmednagar
10	पुणे ..	6,943	1,984	892	1,586	2,312	7,320	34,931	55,968	Pune
11	सातारा ..	1,749	325	288	484	570	3,026	10,421	16,863	Satara
12	सांगली ..	2,230	271	215	292	252	1,903	8,176	13,339	Sangli
13	सोलापूर ..	3,630	441	320	663	144	3,226	11,105	19,529	Solapur
14	कोल्हापूर ..	2,471	348	112	346	74	1,653	12,439	17,443	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	3,429	540	450	542	1,810	2,588	13,018	22,377	Aurangabad
16	जालना ..	1,276	231	169	221	568	928	4,340	7,733	Jalna
17	परभणी ..	1,488	378	253	320	1,103	1,786	7,638	12,966	Parbhani
18	बीड ..	2,300	312	279	314	410	2,246	7,858	13,719	Beed
19	नांदेड ..	1,916	832	466	539	1,073	2,073	8,988	15,887	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1,441	220	128	162	312	1,017	4,792	8,162	Osmanabad
21	लातूर ..	1,378	153	173	209	392	1,284	5,721	9,310	Latur
22	बुलढाणा ..	1,737	284	181	330	741	2,365	5,169	10,807	Buldana
23	अकोला ..	1,889	580	334	336	1,421	2,656	6,479	13,695	Akola
24	अमरावती ..	2,583	1,430	326	401	1,233	5,759	5,854	17,586	Amravati
25	यवतमाळ ..	2,610	1,987	380	538	981	3,888	4,597	14,981	Yavatmal
26	वर्धा ..	1,732	616	217	130	520	3,202	2,449	8,866	Wardha
27	नागपूर ..	6,889	2,795	574	812	2,946	12,104	11,938	38,058	Nagpur
28	भंडारा ..	3,912	1,169	287	231	698	5,286	2,940	14,523	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	2,323	1,957	227	318	1,089	5,321	3,194	14,429	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1,477	1,864	168	172	419	2,407	859	7,366	Gadchiroli
केंद्र शासित प्रदेश :-										Union Territory
1	नवी दिल्ली ..	8	0	0	0	2	3	86	99	Delhi
2	गोवा ..	10	0	0	0	..	8	12	30	Goa
महाराष्ट्र राज्य ..		80,620	37,363	9,266	14,872	26,156	1,17,905	2,93,590	5,79,772	Maharashtra State

आधार— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 25.7-A

जिल्हावार व जातीनुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by caste and district

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	विमुक्त जाती Vimukta Jati	भटक्या जमाती Nomadic Tribes	नव बौद्ध Nav - Buddhists	इतर मागासवर्गीय Other Backward Classes	इतर Others	एकूण Total	Districts	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)	
1	बृहन्मुंबई ..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay	
2	ठाणे ..	..	1,036	1,442	121	192	401	2,570	6,429	Thane	
3	रायगड ..	..	480	176	18	73	132	3,792	4,304	Raigad	
4	रत्नागिरी ..	..	371	24	36	200	755	3,573	5,485	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग ..	..	233	20	11	64	226	1,376	5,110	Sindhudurg	
6	नाशिक ..	..	1,293	1,199	148	390	164	2,261	6,841	Nashik	
7	धुळे ..	..	1,439	1,720	208	318	158	1,996	5,099	Dhule	
8	जळगांव ..	..	1,386	546	129	342	289	3,821	8,369	Jalgaon	
9	अहमदनगर ..	..	1,700	697	270	244	87	3,406	8,897	Ahmednagar	
10	पुणे ..	..	1,675	894	182	318	488	3,227	10,812	Pune	
11	सातारा ..	..	894	138	107	193	703	3,004	9,270	Satara	
12	सांगली ..	..	1,430	97	230	206	201	1,850	7,717	Sangli	
13	सोलापूर ..	..	1,523	174	124	201	641	1,786	7,704	Solapur	
14	कोल्हापूर ..	..	1,810	176	117	257	136	865	9,700	Kolhapur	
15	औरंगाबाद ..	..	806	81	111	170	329	1,486	5,221	Aurangabad	
16	जालना ..	..	399	55	85	81	435	1,053	3,404	Jalna	
17	परभणी ..	..	657	162	89	121	424	1,371	4,811	Parbhani	
18	बीड ..	..	1,085	97	60	116	131	1,401	4,969	Beed	
19	नांदेड ..	..	764	316	152	140	505	1,469	5,636	Nanded	
20	उस्मानाबाद ..	..	914	68	45	80	168	1,236	4,892	Osmanabad	
21	लातूर ..	..	930	88	58	70	113	1,518	5,341	Latur	
22	बुलढाणा ..	..	814	117	156	248	406	2,135	5,683	Buldhana	
23	अकोला ..	..	739	271	217	291	700	2,490	5,393	Akola	
24	अमरावती ..	..	705	492	43	88	337	3,928	3,057	Amravati	
25	यवतमाळ ..	..	1,145	865	382	214	467	4,640	4,085	Yavatmal	
26	वर्धा ..	..	554	303	43	44	209	2,671	1,365	Wardha	
27	नागपूर ..	..	922	527	81	145	216	4,454	1,829	Nagpur	
28	भंडारा ..	..	1,691	633	99	109	215	4,865	2,989	Bhandara	
29	चंद्रपूर ..	..	738	684	82	224	386	3,418	1,067	Chandrapur	
30	गडचिरोली ..	..	513	586	38	83	50	1,504	698	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य ..	..	28,646	12,648	3,442	5,222	8,895	73,166	1,56,177	2,88,196	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.7-B

जिल्हावार व जातीनुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी
Municipal Council employees by caste and district

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक	जिल्हा	अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती	विमुक्त जाती	भटक्या जमाती	नव बौद्ध	इतर मागासवर्गीय	इतर	एकूण	
Serial No.		Scheduled Castes	Scheduled Tribes	Vimukta Jati	Nomadic Tribes	Nav-Buddhists	Other Backward Classes	Others	Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मंबई ..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे ..	782	130	23	44	424	279	2,232	3,914	Thane
3	रायगड ..	205	148	5	7	54	335	917	1,671	Raigad
4	रत्नागिरी ..	99	3	1	14	91	307	303	818	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	84	4	1	..	1	54	106	250	Sindhudurg
6	नाशिक ..	868	47	15	12	368	149	901	2,360	Nashik
7	धुळे ..	856	148	25	44	49	854	1,095	3,071	Dhule
8	जळगांव ..	1,699	300	28	85	296	1,151	1,984	5,543	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	1,463	43	44	71	20	682	1,092	3,415	Ahmednagar
10	पुणे ..	616	67	20	54	33	233	872	1,895	Pune
11	सातारा ..	645	13	31	52	325	261	1,083	2,410	Satara
12	सांगली ..	791	177	31	121	57	280	1,431	2,888	Sangli
13	सोलापूर ..	627	30	14	22	20	199	954	1,866	Solapur
14	कोल्हापूर ..	976	30	29	99	2	306	1,380	2,822	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	121	12	..	9	32	42	172	388	Aurangabad
16	जालना ..	290	23	15	10	10	239	340	927	Jalna
17	परभणी ..	599	10	37	12	4	229	665	1,556	Parbhani
18	बीड ..	418	16	6	18	1	116	442	1,017	Beed
19	नांदेड ..	548	57	42	17	358	242	744	2,008	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	254	14	11	22	3	84	427	815	Osmanabad
21	लातूर ..	456	6	11	35	19	115	665	1,307	Latur
22	बुलडाणा ..	867	56	21	13	25	474	1,084	2,540	Buldana
23	अकोला ..	1,407	70	120	41	382	514	1,897	4,431	Akola
24	अमरावती ..	525	64	8	28	12	694	615	1,946	Amravati
25	यवतमाळ ..	790	68	20	13	36	685	834	2,446	Yavatmal
26	वर्धा ..	764	86	6	20	53	339	790	2,058	Wardha
27	नागपूर ..	651	97	14	32	40	510	669	2,013	Nagpur
28	भंडारा ..	822	87	39	18	73	771	555	2,365	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	745	113	62	20	32	555	407	1,934	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	37	5	..	4	..	37	20	103	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	19,005	1,924	679	937	2,820	10,736	24,676	60,777	Maharashtra State

साधर : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.8 (—)

प्रशासकीय विभागांवर कायम/तात्पुरते आणि पदाचा वर्ग यानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.
Permanent/temporary State Government employees by administrative departments and class

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनु- क्रमांक Serial No.	प्रशासकीय विभाग (2)	वर्ग एक Class I		वर्ग दोन Class II		वर्ग तीन Class III		वर्ग चार Class IV		एकूण वर्ग एक ते चार Total I to IV		इतर Others		एकूण (सर्व वर्ग) Total (All Classes)		एकूण Total (स्तंभ १५+१६) (Cols. 15+16)	Administrative department (2)
		कायम Perma- nent (3)	तात्पुरते Tempo- rary (4)	कायम Perma- nent (5)	तात्पुरते Tempo- rary (6)	कायम Perma- nent (7)	तात्पुरते Tempo- rary (8)	कायम Perma- nent (9)	तात्पुरते Tempo- rary (10)	कायम Perma- nent (11)	तात्पुरते Tempo- rary (12)	कायम Perma- nent (13)	तात्पुरते Tempo- rary (14)	कायम Perma- nent (15)	तात्पुरते Tempo- rary (16)		
1	सामान्य प्रशासन	222	36	163	42	1,966	1,591	909	846	3,260	2,515	238	167	3,498	2,682	6,180	General Administrative
2	वित्त	511	244	405	217	5,609	4,344	1,517	1,095	8,042	5,900	52	125	8,094	6,025	14,119	Finance
3	नियोजन	117	29	142	45	940	1,063	240	240	1,439	1,377	4	305	1,443	1,682	3,125	Planning
4	समाज, कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा, पर्यटन.	51	16	102	45	1,646	2,432	1,091	761	2,890	3,254	88	1,021	2,978	4,275	7,253	Social Welfare, cultural affairs, sports and tourism.
5	आदिवासी विकास	24	14	30	31	232	3,233	48	2,883	334	6,161	99	298	433	6,459	6,892	Tribal Development
6	अन्न व नागरी पुरवठा	67	21	95	50	3,143	2,286	761	616	4,066	2,973	70	121	4,136	3,094	7,230	Food and Civil Supplies
7	कृषि व सहकार	773	257	1,663	959	23,893	13,692	8,347	5,056	34,676	19,964	297	2,579	34,973	22,543	57,516	Agriculture and Co-opera- tion.
8	महसूल व वन	647	322	1,005	362	29,103	16,701	6,804	3,472	37,559	20,857	17,442	10,513	55,001	31,370	86,371	Revenue and Forests
9	उद्योग, ऊर्जा व कामगार	247	84	291	137	4,587	3,182	8,97	738	6,022	4,141	54	89	6,076	4,230	10,306	Industries and Labour
10	शिक्षण व सेवायोजन	592	226	1,278	542	6,959	6,333	3,616	2,956	12,445	10,057	118	2,583	12,563	12,640	25,203	Education and Employ- ment.
11	गृह	1,008	340	1,247	561	69,231	35,783	3,767	2,194	75,253	38,878	11,863	15,405	87,116	54,283	1,41,399	Home
12	नगरविकास	85	10	75	24	624	410	265	230	1,049	674	21	38	1,070	712	1,782	Urban Development
13	सार्वजनिक आरोग्य	302	96	686	274	13,385	6,393	5,642	2,897	20,015	9,660	266	2,464	20,281	12,124	32,405	Public Health
14	गृहनिर्माण व विशेष सहाय्य	36	17	45	41	571	904	132	372	784	1,334	6	27	790	1,361	2,151	Housing and Special Assistance.
15	सार्वजनिक बांधकाम	315	117	635	271	9,153	5,931	11,706	6,720	21,809	13,039	469	3,047	22,278	16,086	38,364	Public Works
16	ग्राम विकास	134	151	163	164	1,685	1,088	200	481	2,182	1,884	114	9,780	2,296	11,664	13,960	Rural Development
17	विधी व न्याय	719	202	264	125	5,223	3,812	1,844	2,369	8,050	6,508	82	335	8,132	6,843	14,975	Law and Judiciary
18	पाटबंधारे	495	165	1,912	812	23,866	22,368	11,802	13,025	38,075	36,370	607	6,807	38,682	4,31,477	81,859	Irrigation
19	वैद्यकीय शिक्षण व औषध	479	356	711	713	6,288	4,317	6,413	3,669	13,891	9,055	472	407	14,363	9,462	23,825	Medical Education and Drug.
20	फलोद्यान व सामाजिक वनीकरण.	59	23	133	75	927	1,314	395	965	1,514	2,377	...	215	1,514	2,592	4,106	Horticulture and Social Forestry.
21	विधान कार्य	25	10	15	13	155	235	174	16	366	274	79	32	445	306	751	Legislature Secretariate
	महाराष्ट्र राज्य	6,908	2,736	11,060	5,503	2,09,186	1,37,412	66,567	51,601	2,93,721	1,97,252	32,441	56,358	3,26,162	2,53,610	5,79,772	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.8-A

जिल्हावार व पदाच्या वर्गांनुसार जिल्हा परिषदांतील रिक्त पदे

Districtwise and Classwise vacancies in Zilla Parishad

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण Total I to IV	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	महामुंबई	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1	6	193	20	220	42	262	Thane
3	रायगड	0	0	412	36	448	5	453	Raigad
4	रत्नागिरी	2	4	247	15	268	1	349	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	0	17	243	17	277	70	347	Sindhudurg
6	नाशिक	0	1	92	22	115	37	152	Nashik
7	धुळे	0	13	133	18	164	58	222	Dhule
8	जळगांव	1	27	359	71	458	88	546	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	5	454	56	517	133	650	Ahmednagar
10	पुणे	1	8	142	20	171	45	216	Pune
11	सातारा	7	7	328	63	405	136	541	Satara
12	सांगली	1	5	189	31	226	137	363	Sangli
13	सोलापूर	2	6	69	12	89	28	117	Solapur
14	कोल्हापूर	0	0	110	18	128	97	225	Kolhapur
15	औरंगाबाद	0	0	516	52	568	52	620	Aurangabad
16	जालना	2	25	371	28	426	44	470	Jalna
17	परभणी	5	0	267	16	288	76	364	Parbhani
18	बीड	1	5	172	28	206	59	265	Beed
19	नांदेड	2	8	324	45	379	162	541	Nanded
20	उस्मानाबाद	0	9	199	45	253	91	344	Osmanabad
21	लातूर	0	0	260	26	295	63	358	Latur
22	बुलढाणा	1	5	262	19	287	37	324	Buldana
23	अकोला	3	6	133	18	160	67	227	Akola
24	अमरावती	0	1	73	42	116	39	155	Amravati
25	यवतमाळ	0	1	156	17	174	79	253	Yavatmal
26	वर्धा	0	15	110	5	130	19	149	Wardha
27	नागपूर	1	9	56	20	86	33	119	Nagpur
28	भंडारा	0	0	120	71	191	68	259	Bhandara
29	चंद्रपूर	0	2	67	17	86	22	108	Chandrapur
30	गडचिरोली	0	15	98	18	131	26	157	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		32	209	6,155	866	7,262	1,894	9,157	Maharashtra State.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.8 B

जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील रिक्त पदे
Districtwise and Classwise vacancies in Municipal Council

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण Total I to IV	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	0	1	25	47	73	18	91	Thane
3	रायगड	0	0	74	37	111	4	115	Raigad
4	रत्नागिरी	0	0	9	36	45	1	46	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	0	0	0	6	6	0	6	Sindhudurg
6	नाशिक	0	0	25	28	53	4	57	Nashik
7	धुळे	0	7	54	29	90	2	92	Dhule
8	जळगांव	0	0	36	33	69	6	75	Jalgaon
9	अहमदनगर	0	0	105	67	172	45	217	Ahmednagar
10	पुणे	0	0	26	13	39	0	39	Pune
11	सातारा	0	0	69	83	152	2	154	Satara
12	सांगली	0	4	73	93	170	4	174	Sangli
13	सोलापूर	0	1	37	43	81	5	86	Solapur
14	कोल्हापूर	1	0	13	14	28	20	48	Kolhapur
15	औरंगाबाद	0	0	17	33	50	0	50	Aurangabad
16	जालना	0	0	13	21	34	3	37	Jalna
17	परभणी	0	1	27	42	70	2	72	Parbani
18	बीड	0	1	43	52	96	9	105	Beed
19	नांदेड	0	3	11	49	63	0	63	Nanded
20	उस्मानाबाद	0	1	12	19	32	6	38	Osmanabad
21	लातूर	0	0	2	9	11	1	12	Latur
22	बुलडाणा	0	0	46	41	87	11	98	Buldhana
23	अकोला	0	0	17	25	42	4	46	Akola
24	अमरावती	0	0	14	33	47	7	54	Amravati
25	यवतमाळ	0	0	26	36	62	0	62	Yavatmal
26	वर्धा	0	0	12	5	17	2	19	Wardha
27	नागपूर	0	0	25	8	33	2	35	Nagpur
28	भंडारा	0	0	5	17	22	3	25	Bhandara
29	चंद्रपूर	0	0	1	0	1	1	2	Chandrapur
30	गडचिरोली	0	0	6	6	12	0	12	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1	19	823	925	1,768	162	1,930	Maharashtra State.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay

25. कामगार व सेवायोजन/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार व प्रशासकीय विभागावार राज्य शासकीय कर्मचारी

(कर्मचारी गणना)

अ. क्र.	जिल्हा/केंद्र शासित प्रदेश	सामान्य प्रशासन विभाग	वित्त विभाग	नियोजन विभाग	समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य विभाग	आदीवासी विकास विभाग	अन्न व नागरी पुरवठा विभाग	कृषि व सहकार विभाग	महसूल व वन विभाग	उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग	शिक्षण व सेवा-योजन विभाग	गृह विभाग
Sr. No.	District and union Territories	General Administrative Department	Finance Department	Planning Department	Social Welfare, Social Affairs Department	Tribal Development Department	Food and Civil supply Department	Agri-cultural and Co-operation Department	Revenue and Forest Department	Industries, Energy and Labour Department	Education and Employment Department	Home Department
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	बृहन्मुंबई	3,670	6,861	689	643	106	3,111	4,688	1,852	3,812	3,491	29,515
2	ठाणे	112	1,154	53	174	788	477	2,970	4,672	288	740	8,561
3	रायगड	68	120	40	93	9	125	1,109	2,357	51	459	2,140
4	रत्नागिरी	78	144	45	319	216	162	1,313	1,833	67	467	2,326
5	सिंधुदुर्ग	52	80	77	203	41	115	601	1,326	31	495	1,252
6	नाशिक	60	510	111	342	616	117	2,581	3,494	229	793	6,092
7	धुळे	42	184	122	127	1,175	58	1,846	3,606	61	1,609	5,189
8	जळगांव	34	200	40	116	346	115	1,684	2,728	199	666	4,219
9	अहमदनगर	53	201	49	273	474	89	2,652	3,661	113	368	3,664
10	पुणे	184	987	100	1,858	368	310	6,560	5,098	1,429	2,731	16,870
11	सातारा	51	219	125	117	38	159	1,440	3,154	148	1,116	3,615
12	सांगली	37	202	50	111	0	104	1,825	1,670	120	332	2,399
13	सोलापूर	59	274	173	235	0	137	2,494	2,663	104	599	3,754
14	कोल्हापूर	198	313	40	329	55	191	1,835	2,763	538	965	3,430
15	औरंगाबाद	130	359	284	267	96	71	2,099	2,727	511	1,495	4,469
16	जालना	24	94	30	70	23	61	861	1,731	23	163	2,404
17	परभणी	20	113	39	47	0	91	1,527	2,874	40	346	2,704
18	बीड	31	138	36	257	0	105	1,595	2,850	47	376	1,367
19	नांदेड	25	172	35	190	344	97	1,712	3,199	45	650	2,972
20	उस्मानाबाद	116	64	94	30	0	82	1,133	1,676	20	190	1,632
21	लातूर	13	174	40	106	0	97	1,471	1,841	6	1,162	1,776
22	बुलढाणा	214	34	32	80	0	48	1,278	2,768	128	424	2,666
23	अकोला	27	145	75	194	0	105	1,826	2,970	92	430	4,083
24	अमरावती	42	266	77	385	475	199	1,985	2,976	361	1,490	3,120
25	यवतमाळ	164	0	384	96	530	146	1,438	3,684	50	896	3,237
26	वर्धा	26	82	48	93	0	78	973	1,888	62	298	1,991
27	नागपूर	242	775	123	355	237	457	3,068	3,883	1,419	1,776	9,556
28	भंडारा	126	93	62	96	166	65	1,336	4,429	57	355	3,000
29	चंद्रपूर	68	105	51	109	222	150	1,031	3,396	191	284	2,596
30	गडचिरोली	22	56	41	28	565	108	555	2,602	63	128	800
केंद्रशासित प्रदेश												
	दिल्ली	92	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
	गोवा	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		6,180	14,119	3,165	7,343	6,892	7,230	57,486	86,371	10,306	25,203	1,41,399

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

25. LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 25.9 (-)

State Government employees by administrative departments and districts

Census of employees, 1985)

											(संख्या/Number)
नगरविकास विभाग	आरोग्य विभाग	गृहनिर्माण व विशेष सहाय्य विभाग	सार्वजनिक बांधकाम विभाग	ग्राम विकास विभाग	विधी व न्याय विभाग	पाटबंधारे विभाग	वैद्यकीय, शिक्षण व औषध विभाग	फलोद्यान व सामाजिक वनीकरण विभाग	विधान कार्य विभाग	एकूण	
Urban Develop- ment Depart- ment	Public Health Depart- ment	Housing and Special Assistance Depart- ment	Public works Depart- ment	Rural Develop- ment Depart- ment	Law and Judiciary Depart- ment	Irrigation Depart- ment	Medical, Education and Drug Depart- ment	Horti- culture and Social Forest Depart- ment	Legisla- ture Affairs Depart- ment	Total	District/ Union Territory
(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(1)
252	1,221	1,165	4,705	457	4,137	930	9,947	47	421	81,720	Greater Bombay.
86	2,569	176	2,551	2,241	576	3,340	1,021	245	0	32,794	Thane
0	1,213	32	1,276	855	16	1,593	0	262	1	11,817	Raigad
75	800	15	1,487	43	260	2,243	91	169	0	12,153	Ratnagiri
8	282	24	925	87	121	827	14	140	0	6,701	Sindhudurg
138	1,177	75	1,682	1,259	551	5,460	94	184	0	25,565	Nashik
13	939	21	1,318	1,936	388	1,215	46	124	0	20,019	Dhule
21	899	31	971	320	510	2,799	51	140	1	16,092	Jalgaon
35	785	0	1,280	497	486	4,320	18	157	0	19,175	Ahmednagar
214	2,939	75	2,891	276	909	9,249	2,730	199	1	55,968	Pune
112	756	3	949	225	414	3,948	0	151	23	16,863	Satara
21	410	44	723	91	637	3,507	906	150	0	13,339	Sangli
34	1,287	0	1,134	304	444	5,085	600	149	0	19,529	Solapur
22	1,183	40	1,007	67	299	3,864	109	195	0	17,443	Kolhapur
64	1,083	18	1,541	343	609	4,047	2,088	75	1	22,377	Aurangabad
85	508	16	514	28	210	759	13	116	0	7,733	Jalna
20	474	30	470	58	274	3,683	15	141	0	12,966	Parbhani
15	970	23	748	79	293	3,861	884	44	0	13,719	Beed
52	797	20	951	182	314	3,616	357	157	0	15,887	Nanded
13	532	24	669	123	215	1,443	0	106	0	8,162	Osmanabad
9	407	3	785	247	252	857	24	96	44	9,310	Latur
12	885	19	814	46	216	887	15	80	161	10,807	Buldana
109	1,150	28	930	0	358	927	85	161	0	13,695	Akola
0	2,268	46	1,251	162	339	2,017	16	192	0	17,586	Amravati
16	902	45	990	104	280	1,923	13	83	0	14,981	Yavatmal
13	619	24	515	116	271	1,484	88	197	0	9,866	Wardha
105	2,469	89	3,220	140	988	4,511	4,556	89	0	38,058	Nagpur
174	1,192	0	681	548	278	1,776	17	72	0	14,523	Bhandara
15	1,314	43	836	2,174	266	1,431	27	120	0	14,429	Chandrapur
19	375	22	544	954	64	257	0	65	98	7,366	Gadchiroli
0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	99	Union Territory Delhi
30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30	Goa
1,782	34,405	2,151	38,364	13,960	14,975	81,869	23,825	4,106	751	5,79,772	Total

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.10 (2.11)

प्रशासकीय विभाग व पदाचा वर्ग यानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees according to administrative department and class

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रशासकीय विभाग	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	इतर Others 5 to 9	एकूण सर्व वर्ग All Classes No. of Employees	सर्व वर्ग टक्केवारी All class percentage	Administrative department
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	सामान्य प्रशासन	258	205	3,557	1,755	405	6,180	1.05	General Administration
2	वित्त	755	622	9,953	2,612	177	14,119	2.43	Finance
3	नियोजन	146	187	2,003	480	309	3,165	0.55	Planning
4	समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा, पर्यटन.	67	147	4,078	1,852	1,199	7,343	1.26	Social Welfare , Cultural Affair, Sports Tourism.
5	आदिवासी विकास	38	61	3,465	2,931	397	6,892	1.19	Tribal development
6	अन्न व नागरी पुरवठा	88	145	5,429	1,377	191	7,230	1.25	Food and Civil supply
7	कृषि व सहकार	1,030	2,622	37,585	13,403	2,846	5,7486	9.92	Agricultural and Co-operation.
8	महसूल व वन	969	1,367	45,804	10,276	27,955	86,371	14.89	Revenue and Forest
9	उद्योग, उर्जा व कामगार	331	428	7,769	1,635	143	10,306	1.78	Industries, Energy and Labour.
10	शिक्षण व सेवायोजन	818	1,820	13,292	6,572	2,701	25,203	4.34	Education and Employ- ment.
11	गृह	1,348	1,808	1,05,014	5,961	27,268	1,41,399	24.39	Home
12	नगरविकास	95	99	1,034	495	59	1,782	0.31	Urban Development
13	आरोग्य	398	960	19,778	8,539	2,730	32,405	5.59	Public health
14	गृहनिर्माण व विशेष सहाय्य	53	86	1,475	504	33	2,151	0.37	Housing and Special Assi- stance
15	सार्वजनिक बांधकाम	432	906	15,084	18,426	3,516	38,364	6.62	Public Works
16	ग्राम विकास	285	327	2,773	681	9,894	13,960	2.41	Rural development
17	विधी व न्याय	921	389	9,035	4,213	417	14,975	2.58	Law and Judiciary
18	पाटबंधारे	660	2,724	46,234	24,827	7,414	81,859	14.12	Irrigation
19	वैद्यकीय शिक्षण व औषध	835	1,424	10,605	10,082	879	23,825	4.11	Medical Education and Drug.
20	फलोद्यान व सार्वजनिक वनी- करण.	82	208	2,241	1,360	215	4,106	0.71	Horticulture and Social Forest.
21	विधान कार्य	35	28	390	187	111	751	0.13	Legislature affair
	एकूण	9,644	16,563	3,46,598	1,18,168	88,799	5,79,772	100.00	Total

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate and Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तयता क्रमांक/TABLE No. 25.11 (2.16)

पदांच्या वर्गानुसार व जातीनुसार राज्य शासकीय कर्मचारी

State Government employees by class and caste

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जात	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण Total I to IV	इतर Other	एकूण Total	Cast
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	अनुसूचित जाती	999	1,496	37,641	23,235	63,371	17,249	80,620	Scheduled Cast
2	अनुसूचित जमाती	330	449	15,796	10,336	26,911	10,452	37,363	Scheduled Tribes
3	विमुक्त जाती	141	219	5,517	1,781	7,658	1,608	9,266	Vimukta Jati
4	भटक्या जमाती	178	306	8,919	3,772	13,175	1,697	14,872	Nomadic Tribes
5	नव बौद्ध	197	333	13,120	8,158	21,808	4,348	26,156	Nav-Buddha
6	इतर मागासवर्गीय	1,227	2,560	72,503	25,688	1,01,978	15,927	11,7,905	Other Backward Classes
7	इतर	6,572	11,200	1,93,102	45,198	2,56,072	37,518	2,93,590	Others
	एकूण	9,644	16,563	3,45,598	1,18,168	4,90,973	88,799	5,79,772	Total

आधार: अर्थ व सल्ल्यकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25-12 (2-21)

जिल्हावार व निवा-यच्या प्रकारानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
Districtwise State Government Employees according to type of residence

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1985)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/केंद्रशासित प्रदेश	शासकीय निवासस्थानात राहणारे Staying in Government accommodation	इतरत्र राहणारे Staying Elsewhere	एकूण Total	District/ Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मुंबई	29,344	52,376	81,720	Greater Bombay
2	ठाणे	9,273	23,521	32,794	Thane
3	रायगड	2,074	9,743	11,817	Raigad
4	रत्नागिरी	2,428	9,725	12,153	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	750	5,951	6,701	Sindhudurg
6	नाशिक	6,131	19,434	25,565	Nashik
7	धुळे	3,076	16,943	20,019	Dhule
8	जळगांव	4,157	11,935	16,092	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,859	15,316	19,175	Ahmadnagar
10	पुणे	13,391	42,577	55,968	Pune
11	सातारा	3,749	13,114	16,863	Satara
12	सांगली	3,536	9,803	13,339	Sangli
13	सोलापूर	4,606	14,923	19,529	Solapur
14	कोल्हापूर	3,543	13,900	17,443	Kolhapur
15	औरंगाबाद	3,438	18,939	22,377	Aurangabad
16	जालना	1,685	6,048	7,733	Jalna
17	परभणी	2,454	10,512	12,966	Parbhani
18	बीड	3,849	9,870	13,719	Beed
19	नांदेड	2,495	13,392	15,887	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,112	7,050	8,162	Osmanabad
21	लातूर	696	8,614	9,310	Latur
22	बुलढाणा	2,091	8,716	10,807	Buldana
23	अकोला	2,202	11,493	13,695	Akola
24	अमरावती	3,768	13,818	17,586	Amaravati
25	यवतमाळ	2,912	12,069	14,981	Yavatmal
26	वर्धा	1,318	7,548	8,866	Wardha
27	नागपूर	8,332	29,726	38,058	Nagpur
28	भंडारा	1,771	12,752	14,523	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,063	12,366	14,429	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,755	5,611	7,366	Gadchiroli
केंद्रशासित प्रदेश :—					Union Territory
1	दिल्ली	34	65	99	Delhi
2	गोवा	00	30	30	Goa
महाराष्ट्र राज्य एकूण ..		1,31,892	4,47,880	5,79,772	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेदायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.13 (2.22)

दुकाने व संस्था अधिनियम, १९४८ याखालील रोजगार
Employment Under Shops and Establishment Act, 1948

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	संस्थांचा प्रकार	माहिती/Particulars रोजी/As on		Type of establishment
		31-12-1984	31-12-1985	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	कायदा लागू असलेले नगरे	185	204	Urban area to which the act is applicable
1	दुकाने—			Shops—
	(अ) दुकाने	1,57,287	1,65,000	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगार	4,04,888	4,10,000	(b) Persons employees
2	व्यापारी संस्था—			Commercial Establishments—
	(अ) संस्था	1,49,655	1,60,000	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगार	7,69,219	7,75,000	(b) Persons employed
3	उपहारगृहे इत्यादी—			Hotels etc—
	(अ) संस्था	31,530	33,000	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगार	1,62,050	1,75,000	(b) Persons employed
4	चित्रपटगृहे—			Theatres, etc.—
	(अ) संस्था	850	860	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगार	11,351	11,500	(b) Persons employed
	कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या	3,64,266	3,85,000	Establishments having no employees
5	एकूण—			Total—
	(अ) संस्था	7,03,588	7,43,860	(a) Establishments
	(ब) त्यातील कामगार	13,47,508	13,71,500	(b) Persons employed

टीप :—(१) आकडे अस्थायी आहेत.
(२) १५ नगरपरिषदांची आकडेवारी सोडून वरील माहिती दिली आहे.

Note.—(1) Figures are provisional.
(2) The information excludes figures of 15 Municipal Councils.

आधार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 25.14 (2.23)

रोजगार विषयक माहिती/Employment market information

(लाखात/in lakh)

मार्च १९८५ व १९८६ अखेर अंदाजित रोजगार
Estimated Employment at the end of March 1985 and 1986

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग विभागांचे वर्णन Description of Industry Division	सार्वजनिक क्षेत्र/Public Sector												एकूण रोजगार Total Employment		Description of Industry Division
		केंद्र सरकार Central Govt.		राज्य सरकार State Govt.		निमसरकारी Quasi Govt.		स्थानिक संस्था Local Bodies		एकूण सार्वजनिक क्षेत्र Total public Sector		खाजगी क्षेत्र Private Sector				
		(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
0	शेती, शिकार, वनोद्योग व मत्स्यो- द्योग.	..	..	0.36	0.36	0.10	0.10	0.02	0.03	0.48	0.49	0.02	0.02	0.50	0.51	Agriculture, hunting forestry and fishing.
1	खानकाम व दगडकाम	..	..	..	..	0.40	0.38	..	..	0.48	0.38	0.02	0.01	0.42	0.39	Mining and quarrying
2	वस्तुनिर्माण	0.71	0.72	0.11	0.11	1.46	1.50	0.02	0.02	2.30	2.35	9.65	9.70	11.95	12.05	Manufacturing
3	वीज, वायु आणि पाणी	0.01	0.01	0.02	0.03	0.69	0.72	0.11	0.12	0.83	0.88	0.10	0.10	0.93	0.98	Electricity, gas and water
4	बांधकाम	0.15	0.15	0.75	0.77	0.07	0.07	0.26	0.27	1.23	1.26	0.06	0.06	1.29	1.32	Construction
5	पाऊक व किरकोळ व्यापार खानावळी आणि उपहारगृहे	0.01	0.01	0.01	0.01	0.13	0.13	..	..	0.15	0.15	0.55	0.55	0.70	0.70	Wholesale, retail trade, Restau- rants and hotels.
6	परिवहन, साठवण व दळणवळण ..	3.02	3.00	0.02	0.02	1.41	1.43	0.34	0.33	4.79	4.78	0.09	0.08	4.88	4.86	Transport, storage and communi- cations.
7	वित्त, विमा, स्थावर आणि व्यवसाय सेवा.	..	0.01	0.01	0.01	1.50	1.49	0.01	0.01	1.52	1.52	0.80	0.82	2.32	2.34	Finance, insurance, real estate and business services.
8	सामुहिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत सेवा.	1.06	1.05	3.26	3.38	0.46	0.51	4.57	4.63	9.34	9.57	2.09	2.17	11.43	11.74	Community, Social and personal services.
	एकूण	4.96	4.95	4.54	46.9	6.22	6.33	5.33	5.41	21.04	21.38	13.38	13.51	34.42	34.89	Total

(a)—मार्च १९८५ अखेर/at the end of March 1985.

(b)—मार्च १९८६ अखेर/at the end of March 1986.

आधार: सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.15 (10.1)

सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादन कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी
Absenteeism in Cotton Textile and Engineering Industry at Selected Centres.

वर्ष आणि महिना Year and month	सुती कापड उद्योग/Cotton Textile Industry									रसायने व रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन Chemical and Chemical Products		
	मुंबई Bombay	जळगाव Jalgaon	सोलापूर Solapur	औरंगाबाद Aurangabad	नांदेड Nanded	नागपूर Nagpur	इतर केंद्रे Other centres	एकूण केंद्रे All centres	मुंबई Bombay	ठाणे Thane	पुणे Pune	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1965	19.26	14.07	15.31	..	13.87	21.38	12.81	18.33	N.A.	N.A.	N.A.	
1970	19.23	11.50	25.40	15.89	32.63	21.24	15.30	19.60	N.A.	N.A.	N.A.	
1975	20.37	15.95	27.66	19.30	37.82	20.05	18.85	20.86	16.11	14.47	15.87	
1980	24.04	22.07	37.71	15.95	27.73	19.54	22.59	24.38	18.14	17.06	13.41	
1981	21.82	24.17	37.01	16.95	27.88	22.49	24.67	23.13	16.65	18.40	12.15	
1982	59.31	25.90	29.61	19.32	35.39	23.85	28.17	32.49	15.90	17.24	12.78	
1983	23.64	21.92	36.52	20.02	39.53	25.13	28.49	25.58	16.14	18.30	14.12	
1984	15.99	20.23	44.25	21.35	32.17	30.71	27.90	19.53	18.60	18.00	12.11	
1985	16.56	18.31	31.73	21.66	27.04	25.05	24.21	18.74	17.93	16.19	14.78	
जानेवारी/ January 1984	13.58	18.30	38.55	14.29	..	26.70	24.22	16.95	15.97	16.29	11.87	
फेब्रुवारी/ February 1984	15.09	22.64	45.17	18.95	41.52	35.42	32.70	20.31	16.28	17.65	13.06	
मार्च/ March 1984	14.81	22.82	45.90	22.20	39.78	42.76	29.16	19.42	16.45	18.10	..	
एप्रिल/ April 1984	20.02	23.96	42.11	24.21	41.71	46.42	46.12	25.38	23.39	17.24	16.64	
मे/ May 1984	21.76	26.97	46.47	28.99	..	..	35.03	24.49	33.46	28.98	18.55	
जून/ June 1984	18.24	19.42	50.25	24.66	40.04	39.34	27.34	21.62	20.31	9.15	14.58	
जुलै/ July 1984	15.22	17.17	43.82	18.54	37.20	23.61	24.77	18.65	17.90	15.06	11.65	
ऑगस्ट/ August 1984	12.87	15.54	43.38	19.19	36.39	29.19	26.50	16.31	16.95	14.88	9.70	
सप्टेंबर/ September 1984	14.27	16.87	42.90	21.93	34.87	30.81	18.56	16.72	14.69	28.28	10.99	
ऑक्टोबर/ October 1984	14.28	20.16	45.14	21.81	37.43	30.61	26.58	17.42	14.82	20.17	12.49	
नोव्हेंबर/ November 1984	16.93	21.58	46.58	20.22	37.87	42.58	23.10	19.62	15.05	15.12	12.67	
डिसेंबर/ December 1984	14.84	17.30	40.74	21.36	39.23	21.10	20.76	17.41	17.92	15.06	13.07	
जानेवारी/ January 1985	13.79	17.69	33.83	18.98	..	20.77	21.51	15.80	17.08	13.85	12.30	
फेब्रुवारी/ February 1985	14.30	21.86	46.80	22.57	37.08	29.93	29.57	18.98	21.05	18.60	13.26	
मार्च/ March 1985	16.37	18.86	43.54	24.35	38.14	27.37	28.57	19.57	18.18	17.45	12.68	
एप्रिल/ April 1985	18.21	25.81	45.00	25.22	40.14	27.45	34.62	21.41	22.22	20.12	13.72	
मे/ May 1985	22.26	22.31	44.93	29.75	40.28	33.25	34.70	25.48	24.75	26.99	21.84	
जून/ June 1985	20.89	16.27	27.79	22.75	36.68	29.51	20.88	22.43	20.43	16.31	14.51	
जुलै/ July 1985	16.35	14.85	23.84	19.53	..	19.37	18.56	17.40	13.79	16.06	10.78	
ऑगस्ट/ August 1985	13.11	16.43	22.87	17.64	32.48	20.89	19.04	15.08	12.62	10.79	9.45	
सप्टेंबर/ September 1985	14.44	14.88	11.10	19.52	31.46	23.51	19.92	14.97	15.51	13.63	30.53	
ऑक्टोबर/ October 1985	14.69	14.41	26.38	16.39	..	19.41	17.44	16.22	14.06	12.20	10.53	
नोव्हेंबर/ November 1985	16.83	18.70	25.84	21.77	31.61	23.61	22.37	18.70	15.52	13.14	15.46	
डिसेंबर/ December 1985	16.43	17.71	29.65	21.46	35.68	25.02	23.39	18.86	19.94	15.13	12.34	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.15 (10.1)- contd.

वर्ष आणि महिने Year and month	धातूचे उत्पादन Metal Products		विद्युत् यंत्रसामग्री व्यतिरिक्त यंत्रसामग्री Machinery Except Electrical Machinery					विद्युत् यंत्रसामग्री Electrical Machinery		परिवहन सामग्री Transport Equipment			पेट्रोलियम व दगडी कोळसा या पदार्थांचे उत्पादन Petroleum and Coal Products	
	मुंबई Bombay	रायगड Raigad	मुंबई Bombay	पुणे Pune	सातारा Satara	सांगली Sangli	सोलापूर Solapur	कोल्हापूर Kolhapur	मुंबई Bombay	पुणे Pune	मुंबई Bombay	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Bombay
(1)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1965 ..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	NA
1970 ..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	NA
1975 ..	15.08	13.99	10.94	15.04	11.21	..	13.71	13.48	17.87	17.32	21.00	13.55	..	..
1980 ..	16.30	13.97	16.13	14.04	12.11	..	16.04	10.93	15.91	14.68	22.48	13.31	..	..
1981 ..	17.57	11.42	10.69	17.62	12.11	..	16.02	19.42	13.02	14.85	17.62	11.25	..	..
1982 ..	18.50	12.45	8.96	16.42	11.75	..	16.40	10.27	17.99	16.28	17.46	12.46	..	45.52
1983 ..	19.42	15.23	15.20	14.57	11.94	..	13.07	16.01	19.78	20.32	21.24	13.32	..	16.35
1984 ..	20.02	9.29	10.99	14.85	12.07	..	14.44	11.63	15.70	5.94	22.61	13.18	1.08	8.51
1985 ..	19.84	14.61	14.37	15.25	11.11	0.75	14.29	19.06	17.22	7.92	21.61	12.19	6.35	..
जानेवारी/January 1984 ..	20.14	15.24	12.89	15.49	9.17	..	..	8.86	14.73	22.98	21.53	11.08	..	..
फेब्रुवारी/February 1984 ..	20.79	17.40	16.62	15.07	12.28	..	..	11.14	17.80	..	19.69	12.93	..	..
मार्च/March 1984 ..	20.06	19.82	11.63	13.38	12.89	..	..	10.68	16.73	..	29.61	13.66	..	..
एप्रिल/April 1984 ..	22.49	..	14.77	10.08	13.48	..	..	11.22	11.63	..	29.27	14.51	..	18.98
मे/May 1984 ..	32.39	..	27.37	21.53	17.71	..	..	15.21	25.44	20.31	28.74	23.55	..	27.77
जून/June 1984 ..	21.35	11.28	19.30	12.07	12.53	..	..	10.39	20.12	15.13	21.55	10.59	..	17.96
जुलै/July 1984 ..	17.49	..	17.17	12.32	10.08	..	..	9.93	13.79	12.82	19.93	10.67	..	..
ऑगस्ट/August 1984 ..	14.34	..	11.04	11.45	9.19	..	..	13.22	11.21	..	18.95	9.34	9.34	..
सप्टेंबर/September 1984 ..	17.81	11.37	13.30	13.47	11.12	..	12.88	12.87	13.45	..	18.53	12.44	..	..
ऑक्टोबर/October 1984 ..	16.94	10.89	15.15	23.20	9.44	..	14.22	14.95	12.69	..	21.27	12.04	..	..
नोव्हेंबर/November 1984 ..	17.69	14.60	16.25	15.93	13.64	..	12.87	10.51	15.87	..	20.99	12.94	3.60	..
डिसेंबर/December 1984 ..	18.69	10.90	16.33	14.01	13.35	..	13.27	10.60	15.65	..	21.25	14.43	..	16.92

(1)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
जानेवारी/ January 1985	18.30	13.60	14.17	14.76	..	9.07	13.68	7.37	14.33	..	21.73	12.31	13.78	..
फेब्रुवारी/ February 1985	20.63	15.60	13.73	14.44	13.78	..	16.56	31.67	16.39	..	22.34	13.47	14.40	..
मार्च/ March 1985	21.85	16.00	12.84	14.74	13.71	..	15.02	33.11	16.03	..	25.28	13.52	15.20	..
एप्रिल/ April 1985	23.14	15.00	15.97	17.36	13.77	..	16.40	16.52	19.07	..	21.35	14.93	14.34	..
मे/ May 1985	32.08	25.01	34.43	22.17	14.61	..	21.15	19.17	32.79	..	28.45	21.74	18.50	..
जून/ June 1985	23.63	13.20	16.92	15.07	13.11	..	12.67	..	24.46	15.05	21.04	13.25	..	..
जुलै/ July 1985	16.26	14.10	11.53	10.44	9.09	..	10.44	12.36	13.16	12.29	17.13	10.21	..	..
ऑगस्ट/ August 1985	14.04	8.05	9.67	13.63	10.19	..	11.88	17.26	18.19	11.53	15.29	9.02	..	..
सप्टेंबर/ September 1985	17.53	11.89	12.29	15.21	10.71	..	13.78	37.84	14.33	13.46	17.74	12.03	..	..
ऑक्टोबर/ October 1985	14.52	9.23	10.78	8.16	10.22	..	12.10	28.00	12.09	10.70	18.24	9.72	..	..
नोव्हेंबर/ November 1985	17.96	22.15	15.26	21.79	10.37	..	13.46	13.58	12.78	15.93	21.88	14.29	..	..
डिसेंबर/ December 1985	18.11	11.54	14.84	15.18	13.76	..	14.37	11.81	13.01	16.05	21.60	15.22	..	..

N.A.—माहिती दिली नाही/ Information not received.

आधार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन | LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.16 (10.2)

औद्योगिक संदे/Industrial disputes

वर्ष आणि महिने Year and month	कापड गिरण्या Textiles			यंत्रोत्पादक कारखाने Engineering			संकीर्ण Miscellaneous			एकूण Total						
	संघाची संख्या No. of strikes	संघावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		संघाची संख्या No. of strikes	संघावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		संघाची संख्या No. of strikes	संघावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		संघाची संख्या No. of strikes	संघावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		बाया गेलेले मनुष्य दिवस No. of mandays lost			
		बाया गेलेले मनुष्य दिवस No. of mandays lost	बाया गेलेले मनुष्य दिवस No. of mandays lost		बाया गेलेले मनुष्य दिवस No. of mandays lost	बाया गेलेले मनुष्य दिवस No. of mandays lost		बाया गेलेले मनुष्य दिवस No. of mandays lost	बाया गेलेले मनुष्य दिवस No. of mandays lost							
	प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1960 ..	37	1,00,469	5,877	1,63,833	49	32,265	..	1,87,992	176	1,34,219	3,607	6,49,628	262	2,66,953	9,484	10,01,453
1965 ..	87	4,14,626	434	4,69,648	162	26,398	79	2,13,757	343	1,14,274	2,418	6,98,639	592	5,55,298	2,931	13,82,044
1970 ..	102	1,69,990	6,959	6,19,684	222	52,663	4,542	6,19,929	344	1,26,382	1,856	10,12,102	668	3,49,035	13,357	22,51,715
1975 ..	112	27,347	2,752	12,04,886	379	57,592	1,050	5,01,926	319	52,406	621	3,93,198	810	1,37,345	4,423	11,00,010
1980 ..	65	60,946	5,590	2,25,794	101	31,049	688	20,00,134	165	55,769	1,000	27,11,130	331	1,47,764	7,278	49,37,058
1981 ..	80	1,08,059	2,819	21,07,809	113	34,114	1,752	12,19,461	130	33,686	3,248	14,58,464	323	1,75,859	7,819	47,85,734
1982 ..	96	1,85,898	683	4,15,99,079	88	22,186	359	20,58,627	109	34,653	360	25,93,300	293	2,42,719	2,377	4,62,45,741
1983 ..	84	1,82,278	221	1,27,05,074	75	17,674	1,433	10,62,843	103	20,253	268	21,81,748	262	2,20,205	1,922	1,59,49,365
1984 ..	22	17,590	1,818	26,40,336	74	15,739	1,200	16,74,882	97	21,861	1,475	14,50,243	193	55,190	4,493	57,65,461
1985 ..	19	13,488	26	7,65,733	87	16,999	1,472	21,60,504	75	9,498	1,220	14,20,613	181	39,985	2,718	43,46,850
जानेवारी/January 1984 ..	9	10,062	1,818	2,18,289	28	3,960	903	1,09,780	32	6,717	321	1,24,196	69	19,392	3,042	4,52,265
फेब्रुवारी/February 1984 ..	5	3,754	1,818	2,69,305	27	5,047	494	1,21,602	28	10,985	336	2,40,650	60	19,786	2,648	6,31,557
मार्च/March 1984 ..	5	9,572	1,818	2,13,778	26	4,310	485	1,00,963	37	7,641	291	1,53,535	68	21,523	2,594	4,68,276
एप्रिल/April 1984 ..	4	9,528	1,818	2,00,431	31	4,927	485	1,23,104	25	4,029	282	89,734	60	18,484	2,585	4,13,269
मे/May 1984 ..	6	11,434	..	4,23,160	36	6,658	546	1,62,144	26	4,408	252	1,87,761	68	22,500	798	7,72,975
जून/June 1984 ..	6	6,813	..	3,79,759	43	13,101	546	1,80,602	26	4,057	256	95,433	75	23,971	802	6,55,793
जुलै/July 1984 ..	8	6,851	..	1,59,089	48	7,820	850	1,90,442	23	8,175	602	1,03,674	79	22,826	1,452	4,53,205
ऑगस्ट/August 1984 ..	4	6,409	..	1,58,115	37	7,182	860	1,78,744	21	3,999	677	96,712	62	17,590	1,537	4,33,571
सप्टेंबर/September 1984 ..	2	6,261	..	1,38,109	29	6,064	201	1,38,755	21	4,336	296	90,145	52	16,661	497	3,67,009
ऑक्टोबर/October 1984 ..	5	6,255	..	1,44,131	27	5,654	842	1,34,659	22	3,446	116	69,437	55	15,355	958	3,48,227
नोव्हेंबर/November 1984 ..	4	8,304	..	1,21,237	25	5,338	604	1,27,145	17	2,994	32	64,697	46	16,636	636	3,63,078
डिसेंबर/December 1984 ..	2	7,299	..	1,64,933	24	4,730	433	1,06,942	20	5,576	50	1,34,359	46	17,605	583	4,06,234

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	
जानेवारी/January 1985	..	3	8,124	..	1,52,735	38	6,056	642	1,49,958	33	6,054	102	1,34,416	74	20,234	744	4,37,109
फेब्रुवारी/February 1985	..	1	92	..	2,132	35	6,847	94	1,67,449	33	11,970	110	2,51,714	69	18,909	204	4,21,295
मार्च/March 1985	..	5	8,495	26	1,95,668	41	8,033	684	2,16,887	35	5,593	260	1,62,456	81	22,121	970	5,75,011
एप्रिल/April 1985	..	5	8,669	..	2,16,018	36	7,953	109	1,97,040	31	5,193	260	1,46,419	72	21,815	369	5,59,477
मे/May 1985	..	7	8,759	..	99,729	35	7,677	104	1,91,775	37	4,544	275	1,23,840	79	20,980	379	4,15,344
जून/June 1985	..	5	1,448	..	12,016	27	6,972	135	1,71,120	36	4,421	132	94,417	68	12,841	267	2,77,553
जुलै/July 1985	..	5	1,093	..	25,148	26	7,576	249	2,35,169	36	4,687	114	95,585	67	13,356	363	3,55,902
ऑगस्ट/August 1985	..	5	1,113	..	11,320	29	8,514	598	1,78,587	30	3,575	144	69,822	64	13,202	742	2,59,729
सप्टेंबर/September 1985	..	4	366	..	7,960	28	7,895	375	1,75,337	30	3,394	94	75,197	62	11,655	469	2,58,494
ऑक्टोबर/October 1985	..	5	2,755	..	18,883	27	7,967	573	1,61,336	34	4,841	135	1,02,814	66	15,563	708	2,83,033
नोव्हेंबर/November 1985	..	5	1,376	..	14,438	29	9,521	70	1,48,150	31	3,753	773	1,01,869	65	14,650	843	2,64,457
डिसेंबर/December 1985	..	6	565	..	9,686	24	7,213	543	1,67,696	30	3,132	267	62,064	60	10,910	810	2,39,446

भाषार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.17 (10-3)

श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरण
Cases decided under Workmen's Compensation Act, 1923

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	न लढविलेली प्रकरणे Non-contested cases		लढविलेली प्रकरणे Contested cases		समझोता झालेली प्रकरणे Cases of agreement		District
		1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	1984-85	1985-86	
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
1	बृहन्मुंबई	185	343	38	46	172	177	Greater Bombay
2	ठाणे	74	57	66	40	19	31	Thane
3	रायगड	2	17	46	28	44	38	Raigad
4	रत्नागिरी	5	19	1	..	..	1	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	Sindhudurg
6	नाशिक	36	28	13	3	..	1	Nashik
7	धुळे	5	5	15	31	1	..	Dhule
8	जळगाव	27	48	..	19	4	1	Jalgaon
9	अहमदनगर	28	22	37	6	20	14	Ahmadnagar
10	पुणे	48	42	21	41	20	26	Pune
11	सातारा	39	..	4	..	7	..	Satara
12	सांगली	40	54	2	12	1	1	Sangli
13	सोलापूर	39	10	16	18	2	5	Solapur
14	कोल्हापूर	30	14	22	17	30	11	Kolhapur
15	औरंगाबाद	35	1	5	..	4	..	Aurangabad
16	जालना	2	7	4	..	..	..	Jalna
17	परभणी	10	2	3	2	..	..	Parbhani
18	बीड	8	10	1	..	..	..	Beed
19	नांदेड	8	11	5	1	..	2	Nanded
20	उस्मानाबाद	2	7	..	1	..	..	Osmanabad
21	लातूर	1	14	..	..	..	4	Latur
22	बुलढाणा	11	18	8	10	12	..	Buldana
23	अकोला	..	21	..	11	..	7	Akola
24	अमरावती	11	23	6	13	1	4	Amravati
25	यवतमाळ	14	15	2	5	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	1	6	4	9	1	..	Wardha
27	नागपूर	75	86	27	28	22	26	Nagpur
28	भंडारा	2	10	3	21	3	4	Bhandara
29	चंद्रपूर	42	3	11	52	10	8	Chandrapur
30	गडचिरोली	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	NAS	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	781	893	360	414	373	361	Maharashtra State

NAS—वेगळी उपलब्ध नाही/Not available separately.

आधार.—श्रमिक भरपाई आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.18 (10-4)

सेवा योजनासंबंधीची सांख्यिकी/ Employment exchange statistics

श्रुक्रमांक Serial No.	सेवायोजन केंद्राचे नाव (2)	नवीन नोंदणी केलेल्यांची संख्या No. of registrations		जाहीर केलेल्या रिकाम्या जागांची संख्या No. of vacancies notified		नोकरी मिळालेल्यांची संख्या No. of placements		पटावरील उमेदवारांची संख्या No. on live register as on		Name of the employment exchange (2)
		1984-85 (3)	1985-86 (4)	1984-85 (5)	1985-86 (6)	1984-85 (7)	1985-86 (8)	31-3-84 (9)	31-3-85 (10)	
1	वि. से. कें. मुंबई	54,865	42,121	6,479	4,437	2,512	1,459	3,30,686	3,35,372	R.E.E. Bombay
2	उ. वि. से. कें. मुंबई	62,907	60,782	8,678	5,572	6,206	3,848	2,08,946	2,65,164	S.R.E.E. Bombay
3	घाटकोपर (मुंबई)	16,776	16,565	4,517	3,012	860	624	26,880	42,770	Ghatkopar(Bombay)
4	ठाणे	32,113	32,630	4,687	3,356	1,704	2,065	56,830	86,838	Thane
5	वाशी (ठाणे)	3,516	4,696	499	370	441	313	5,935	10,153	Washi (Thane)
6	अलीबाग (रायगड)	10,982	9,460	1,014	1,318	594	599	24,456	27,346	Alibag (Raigad)
7	पनवेल (रायगड)	2,456	9,153	575	456	309	231	7,922	16,773	Panvel (Raigad)
8	रत्नागिरी	9,709	10,149	1,097	1,807	613	1,463	19,582	28,117	Ratnagiri
9	सिंधुदुर्ग	8,295	7,705	661	499	290	351	19,997	26,961	Sindhudurg
10	नाशिक	24,958	30,719	5,122	3,934	1,948	1,776	75,301	1,04,143	Nashik
11	धुळे	17,471	14,040	466	1,361	623	1,057	37,932	50,762	Dhule
12	जळगांव	20,506	20,362	2,126	1,446	967	493	56,597	76,327	Jalgaon
13	अहमदनगर	18,381	14,040	2,073	1,299	610	796	48,700	61,734	Ahmadnagar
14	पुणे	43,127	39,737	4,867	4,726	2,452	1,868	91,252	1,28,763	Pune
15	पिंपरी (पुणे)	7,896	6,049	2,895	1,678	962	776	13,785	19,308	Pimpri (Pune)
16	सातारा	16,407	15,778	2,259	2,238	1,028	1,143	28,738	42,933	Satara
17	सांगली	20,076	18,142	2,365	1,593	1,532	920	40,349	57,298	Sangli
18	सोलापूर	20,762	17,633	2,064	1,727	1,390	970	54,984	71,264	Solapur
19	कोल्हापूर	27,245	23,446	2,002	2,510	900	1,452	57,760	79,576	Kolhapur
20	औरंगाबाद	15,163	15,810	3,517	2,540	1,506	921	45,442	60,131	Aurangabad
21	जालना	5,344	4,713	717	694	531	412	15,828	20,173	Jalna
22	परभणी	9,570	10,440	694	1,047	523	984	27,315	36,507	Parbhani
23	बीड	10,634	9,118	1,144	1,963	347	782	31,836	39,841	Beed
24	नांदेड	11,460	10,615	641	803	404	555	35,573	45,521	Nanded
25	उस्मानाबाद	8,774	7,340	448	690	320	457	22,821	27,213	Osmanabad
26	लातूर	9,608	9,138	401	987	383	752	27,910	36,190	Latur
27	बुलढाणा	10,842	10,907	1,314	967	656	786	26,729	36,754	Buldana
28	अकोला	19,173	18,236	1,963	1,708	1,338	1,506	52,882	69,434	Akola
29	अमरावती	16,883	15,683	1,585	1,523	802	752	68,919	83,661	Amravati
30	यवतमाळ	20,561	16,701	1,777	1,435	1,302	886	47,958	63,244	Yavatmal
31	वर्धा	9,303	9,078	943	793	314	640	35,750	44,019	Wardha
32	नागपूर	44,892	56,296	7,508	4,423	4,693	3,546	2,19,850	2,25,239	Nagpur
33	भंडारा	15,307	13,074	1,162	1,073	1,258	719	60,422	73,070	Bhandara
34	चंद्रपूर	12,638	10,342	1,651	1,406	866	922	38,741	48,047	Chandrapur
35	गडचिरोली	5,193	6,060	1,076	691	120	332	10,933	16,648	Gadchiroli
36	अपंगाकरिता विशेष सेवा केंद्र, मुंबई	925	984	433	462	261	305	1,439	2,109	Sp.(E. for Phy. Handi- capped, Bombay.
37	वि. से. मा. व स. कें. मुंबई	4,450	4,271	5,053	5,395	412	607	6,308	9,962	U.E.I. and G.B. Bombay.
38	वि. से. मा. व स. कें. पुणे	2,751	2,752	1,238	1,944	639	645	3,174	5,181	U.E.I and G.B.Pune,
39	वि. से. मा. व स. कें. नागपूर	3,833	3,618	2,377	2,387	760	462	8,276	11,476	U.E.I. and G.B. Nagpur.
40	वि. से. मा. व स. कें. औरंगाबाद	2,112	2,228	625	804	394	179	4,862	6,904	U.E.I. and G.B. Aurangabad.
41	वि. से. मा. व स. कें. कोल्हापूर	2,217	2,134	1,657	1,761	282	164	4,224	6,174	U.E.I. and G.B. Kolhapur.
42	खा. म. क. से. कें. खाणी, चंद्रपूर	8,585	6,743	2,603	1,123	2,205	562	40,531	46,458	Spl.E.E. for P.H.F. Chandrapur.
महाराष्ट्र राज्य		6,68,656	6,39,487	94,973	79,958	46,257	40,102	20,44,355	25,45,558	Maharashtra State

टोप.—(१) वि. से. कें.—विभागीय सेवायोजन केंद्र. (२) उ. वि. से. कें.—उप-विभागीय सेवायोजन केंद्र. (३) वि. से. मा. व स. कें.—विद्यापीठ सेवायोजन माहिती व सल्लागार केंद्र. (४) से. कें.—सेवायोजन केंद्र. (५) से. कें. खास खाणी—खास खाणी सेवायोजन केंद्र.

Note.—(i) R.E.E.—Regional Employment Exchange; (ii) S.R.E.E.—Sub-Regional Employment Exchange; (iii) U.E.I. and G.B.—University Employment Information and Guidance Bureau; (iv) E.E.—Employment Exchange.
(v) Spl.E.E. for Collieries—Special Employment Exchange for Collieries.

आधार.—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.19 (10.5)

नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी
Number, Membership, income, expenditure and funds of registered trade unions

वर्ष Year	कामगार संघटना (संख्या) No. of trade Unions		विवरणपत्र सादर करणाऱ्यांचे शेकडा प्रमाण Percentage response	वर्षाखेर विवरण- पत्र सादर कर- णाऱ्या संघटनांची सभासद संख्या (हजारात) Membership of those who submit returns at the end of the year (No. in thousand)	वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक धरून संबंधित वर्षातील उत्पन्न (रुपये हजारात) Income during the year under consideration including open- ing balance (Rs. in thousand)	संबंधित वर्षातील खर्च (रुपये हजारात) Expenditure during the year under consideration (Rs. in thousand)	वर्ष अखेरीस शिल्लक असलेला निधी (रुपये हजारात) Balance funds at the close of the year (Rs. in thousand)
	नोंदलेल्या Registered	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या Submitting returns					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1960-61	1,417	833*	59	578	2,873	2,500	4,282
रोजी/As on—							
31st/डिसेंबर/December 1965	2,071	1,088*	53	790	4,735	3,789	6,865
31st/डिसेंबर/December 1970	2,659	1,091	41	776	10,508	8,190	15,872
31st/डिसेंबर/December 1975	3,657	1,950	57	1,466	61,357	23,132	38,225
31st/डिसेंबर/December 1980	3,461	2,248	64	2,248	60,095	45,171	86,617
31st/डिसेंबर/December 1981	3,346	2,360	70	2,160	64,938	47,630	94,677
31st/डिसेंबर/December 1982	3,666	2,008	55	2,008	74,437	60,951	1,00,978
31st/डिसेंबर/December 1983	3,545	2,384	67	2,575	80,306	66,071	1,19,628
31st/डिसेंबर/December 1984	3,711	1,615	44	2,187	76,746	60,109	1,14,768
31st/डिसेंबर/December 1985	3,916	2,655	68	3,163	1,22,235	90,816	1,74,901

जाधार.—कामगार जागृक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 25.20

---

25. कामगार व सेवायोजन/

तक्ता क्रमांक/

अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व
Number of workers who were involved in accidents

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ग	वर्ष year	कारखान्यांची संख्या No. of Factories	कामावरील कामगारांची दैनिक सरासरी Average number of workers employed per day		वर्षभरात ज्यांना अंतिम भरपाई दिली गेलेली प्रकरणे/दुखापतीची प्रकरणे No. of cases/injuries in which case final compensation was paid during the Year.		
				(प्रौढ) (adults)	(बालक) (minor)	मृत्यु Death	कायम अपंगत्व Permanent disablement	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	कारखाने	1984-85	1,142	1,84,598	183	7	63	1,354
		1985-86	1,079	1,33,262	192	31	62	3,080
2	खाणी	1984-85	46	22,645	1	13	14	2,690
		1985-86	53	29,498	33	11	15	1,864
3	गोवी व बंदरे	1984-85	82	25,164	..	6	..	121
		1985-86	71	10,100	..	1	5	136
4	इमारत व बांधकाम ..	1984-85	200	35,732	..	39	93	285
		1985-86	157	23,351	..	35	186	233
5	नगरपालिका व जिल्हा स्थानिक संस्था	1984-85	54	52,323	..	5	1	1,571
		1985-86	49	46,452	..	2	..	2,218
6	अग्निशामक दल ..	1984-85	1	10	..	..	..	..
		1985-86	..	..	..	..	..	..
7	विद्युत पुरवठा संस्था ..	1984-85	268	82,020	9	57	123	425
		1985-86	322	85,503	25	77	14	406
8	चित्रपट कंपनी ..	1984-85	28	576	..	..	..	..
		1985-86	17	436	..	..	..	..
9	दीपगृह	1984-85	1	113	..	..	..	..
		1985-86	..	..	..	..	..	..
10	रेल्वे	1984-85	28	97,442	..	43	129	2,465
		1985-86	13	53,289	..	25	19	379
11	पोस्ट व तारखाते ..	1984-85	1	15,966	..	..	..	..
		1985-86	1	268	..	..	..	..
एकूण	.. ..	1984-85	1,851	5,16,589	193	170	423	8,911
		1985-86	1,762	3,82,159	250	182	301	8,316

टोप.—रकांना ११ ते १६ मधील आकडे संक्षिप्ततात केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत./
आधार.—श्रमिक भरपाई आयुक्त, महाराष्ट्र शासन मुंबई./

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 25.20 (10.6)

त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम
and compensation paid to them

भरपाईपोटी दिलेली रक्कम Amount of compensation paid			(हजार रुपये) (Thousand Rs.)	Category
मृत्यु Death	कायम अपंगत्व Permanent disablement	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement.		
(10)	(11)	(12)		(2)
190	339	469		Factories.
1,542	529	1,616		
367	124	1,351		Mines.
800	166	1,187		
177	..	63		Docks and ports.
30	204	122		
924	534	148		Building and Construction.
1,601	2,433	105		
153	4	205		Municipalities and District
109	..	443		Local Boards
..	..	..		Fire brigades.
..	..	..		
1,528	294	338		Electricity-supply companies.
4,412	374	155		
..	..	..		Cinema film manufacturing
..	..	..		companies.
..	..	..		Light houses.
..	..	..		
935	354	596		Railways.
892	138	67		
..	..	..		Posts and Telegraphs Deptt.
..	..	..		
4,275	1,648	3,169		Total
9,386	3,845	3,694		

Note.—Totals in cols .11 to 16 may not add due to rounding.

Source.—Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Bombay.

26. बँका व विमा व्यवसाय

२६.१. या विभागात बँक कार्यालये असलेली शहरे व गावे, बँकांचे वर्गीकरण तसेच वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्याबिषयी माहिती दिली आहे.

२६.२. बँक कार्यालयांच्या संस्थेत वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्या कार्यालयांचा समावेश आहे. व्यापारी बँकांकरिता संदर्भ काल उपलब्ध असल्यास तो ३१ डिसेंबर रोजी असा असून सहकारी बँकांकरिता अद्यावत ताळेबंद किंवा विवरण यानुसार आहे.

BANKING AND INSURANCE

26.1. Data on towns/villages having banking offices, classification of banks, scheduled, non-scheduled and Co-operative banks are given in this section.

26.2. Number of bank offices includes offices of scheduled, non-scheduled and Co-operative banks. The reference period of commercial Banks is as on 31st December wherever available while that regarding co-operative banks is as on the latest balance sheet or return.

26. बँका व विमा व्यवसाय/BANKING AND INSURANCE

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.1 (18,2)

लोकसंख्या गटानुसार बँक कार्यालयाची विभागणी
Distribution of banking offices by population ranges३१ डिसेंबर १९८३ रोजी
(As on 31st December 1983)

अनुक्रमांक Serial No.	लोकसंख्या गट Population range	स्थळांची संख्या No. of Places	कार्यालयाची संख्या No. of offices
(1)	(2)	(3)	(4)
वर्गवारी न केलेले			
1 Unclassified		506	561
पेक्षा कमी			
2 below 5,000		1,074	1,502
3 5,000 to 10,000		508	968
4 10,000 to 25,000		941	741
5 25,000 to 50,000		42	295
6 50,000 to 75,000		17	184
7 75,000 to 1,00,000		9	1,505
एक लाखाचे वर			
8 Above 1,00,000		22	1,140
	एकूण/Total ..	2,371	6,896

टीप :—लोकसंख्येची आकडेवारी १९७१-१९८१ च्या जनगणनेवर आधारित आहे.

Note.—The population figures are based on the census of 1971-1981.

आधार :—भारतीय रिझर्व्ह बँकेने प्रकाशित केलेल्या "डिरेक्टरी ऑफ बँक ऑफिसिस", डिसेंबर १९८३ चे प्रकाशन.

Source.—Directory of Bank Offices, December 1983 by Reserve Bank of India.

26. बँका व विमा व्यवसाय/BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 (18.3)

वर्गीकृत व अवर्गीकृत सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या
Number of offices of Scheduled, non-scheduled and Co-operative Banks

३१ डिसेंबर १९८३ रोजी
(As on 31st December 1983 रोजी)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्गीकृत बँक Scheduled Banks	अवर्गीकृत बँक Non-Scheduled Banks	सहकारी बँक Co-operative Banks	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,041	..	304	1,345	Greater Bombay
2	ठाणे	222	..	100	322	Thane
3	रायगड	99	..	55	154	Raigad
4	रत्नागिरी	117	..	70	187	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	18	..	12	30	Sindhudurg
6	नाशिक	162	..	185	347	Nashik
7	धुळे	91	..	93	184	Dhule
8	जळगाव	122	..	177	299	Jalgaon
9	अहमदनगर	121	..	191	312	Ahmadnagar
10	पुणे	365	..	226	591	Pune
11	सातारा	121	..	124	245	Satara
12	सांगली	145	..	142	287	Sangli
13	शोलापूर	152	..	125	277	Sholapur
14	कोल्हापूर	165	..	178	343	Kolhapur
15	औरंगाबाद	120	..	103	223	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	75	..	70	145	Parbhani
18	बीड	53	..	57	110	Beed
19	नांदेड	87	..	85	172	Nanded
20	उस्मानाबाद	93	..	94	187	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	Latūr
22	बुलढाणा	62	..	73	135	Buldana
23	अकोला	71	..	78	149	Akola
24	अमरावती	96	..	73	169	Amravati
25	यवतमाळ	68	..	59	127	Yavatmal
26	वर्धा	52	..	33	85	Wardha
27	नागपूर	180	..	73	253	Nagpur
28	भंडारा	65	..	43	108	Bhandara
29	चंद्रपूर	77	..	33	110	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	4,040	..	2,656	6,896	Maharashtra State.

आधार :—भारतीय रिझर्व्ह बँकेने प्रकाशित केलेल्या “डिरेक्टरी ऑफ बँक ऑफिसिस,” डिसेंबर १९८३ चे प्रकाशन.

Source.—Directory of Bank Offices, December 1983 by Reserve Bank of India.

27. शासकीय अर्थव्यवस्था

२७.१. राज्य शासनातील महसुली जमा व महसुली खर्च यांचे निरनिराळ्या शीर्षाखालील आकडे या विभागात दाखविले आहेत. यांची अधिक तपशीलवार माहिती राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पात मिळते. तसेच अर्थसंकल्पातील व्यवहारांचे आर्थिक वर्गीकरणही त्यात दिले आहे. येथील आर्थिक वर्गीकरणाची मांडणी सहा लेख्यांमध्ये दर्शविलेल्या शासनाच्या आर्थिक व्यवहारावर आधारलेली आहे.

२७.२. राज्य शासनाचे जमा व खर्च या संबंधित व्यवहार दरवर्षी सादर केलेल्या अर्थसंकल्पात दिले जातात. अर्थसंकल्पीय व्यवहारांचे परिणाम जाणून घेण्यासाठी अर्थसंकल्पाचे आर्थिक वर्गीकरण केले जाते. या वर्गीकरणात अर्थसंकल्पीय व्यवहारांची अर्थपूर्ण आर्थिक वर्गानुरूप पुनर्मांडणी व त्यांचे पुनर्वर्गीकरण केले आहे. हे वर्गीकरण केंद्रीय अर्थसंकल्पाच्या आर्थिक वर्गीकरणाच्या मांडणीप्रमाणे आहे. त्यामधून आंतरलेखा व आंतरविभागीय हस्तांतरित रकमा (फंडांकडून बदली केलेल्या रकमा धरून) वगळण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे उर्वरित अर्थव्यवस्थेशी होणाऱ्या राज्य शासनाच्या मूळ व्यवहारांची माहिती या वर्गीकरणातून मिळते.

PUBLIC FINANCE

27.1. The receipt and revenue expenditure of State Government under different heads is shown in this section. Further details will be found in the Civil Budget Estimates of the State Government. The Economic Classification of the Budget is also given. The framework of economic classification presented here is based on the delienation of the Government transactions in a set of six accounts.

27.2. The Budget annually presented gives the transactions on account of receipts and expenditure of the State Government. In order to analyse the economic impact of these budgetary transactions, an economic classification of the Budget is undertaken. In this classification the transactions are regrouped and reclassified into meaningful economic categories. This classification follows closely the framework of economic classification adopted for the Central Budget. It eliminates all inter-account, inter-departmental transfers including transfers to and from funds and brings out the genuine transactions of the State Government with the rest of the economy.

27. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्र./TABLE No. 27.1 (20.1)

महाराष्ट्र राज्याची महसुली जमा/Revenue Receipts of Maharashtra State

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

महसुलाची शीर्षे	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 सुधारलेले अंदाज Revised Estimates	Heads of Revenue
(1)	(2)	(3)	(1)
(ए) कर महसूल—			(A) Tax Revenue—
(ए) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर—			(a) Taxes on Income and Expenditure—
021 निगम कराव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर ..	13,490	15,498	Taxes on Income other than Corporation Tax
022 कृषि उत्पन्नावरील कर	36	25	Taxes on Agricultural Income
028 उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर	6,053	7,450	Other Taxes on Income and Expenditure
एकूण—(ए)	19,579	22,973	Total (a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील कर—			(b) Taxes on Property and Capital Transactions—
029 जमीन महसूल	2,943	2,940	Land Revenue
030 मुद्रांक व नोंदणी फी	7,163	7,966	Stamps and Registration Fees
031 संपदा शुल्क	227	270	Estate Duty
035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्तेवरील कर	1	..	Taxes on Immovable Property other than Agricultural Land
एकूण—(बी)	10,334	11,176	Total (b)
(सी) विक्रय वस्तु व सेवा यांवरील कर—			(c) Taxes on Commodities and Services—
039 राज्य उत्पादन शुल्क	16,901	20,485	State Excise
040 विक्रीकर	1,25,209	1,46,218	Sales Tax
041 वाहनावरील कर	7,882	9,415	Taxes on Vehicles
042 मालावरील व उताळवरील कर	7,767	8,565	Taxes on Goods and Passengers
043 विजेवरील कर व शुल्क	9,211	12,992	Taxes and Duties on Electricity
045 विक्रय वस्तूवरील व सेवांवरील इतर कर व शुल्क	13,456	13,167	Other Taxes and Duties on Commodities and Services
162 केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्य शासनाचा हिस्सा	39,260	36,528	States' Share of Union Excise Duties
एकूण—(सी)	2,19,686	2,47,370	Total (c)
एकूण—(ए)	2,49,599	2,81,519	Total (A)
(बी) कराव्यतिरिक्त महसूल—			(B) Non-Tax Revenue—
(ए) इतर आर्थिक सेवा—			(a) Other Fiscal Services—
047 इतर आर्थिक सेवा	..	..	Other Fiscal Services
एकूण—(ए)	..	..	Total (a)
(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा—			(b) Interest Receipts, Dividends and Profits—
049 व्याजाच्या जमा रकमा	22,680	26,498	Interest Receipts
050 लाभांश व नफा	131	543	Dividends and Profits
एकूण—(बी)	22,811	27,041	Total (b)
(सी) कराव्यतिरिक्त इतर महसूल—			(c) Other Non-Tax Revenue—
(एक) सर्वसाधारण सेवा—			(i) General Services—
051 लोकसेवा आयोग	3	3	Public Service Commission
055 पोलीस	1,191	1,072	Police
056 तुरुंग	197	185	Jails
057 पुरवठा व विनियोग	1	1	Supplies and Disposals
058 लेखन सामग्री व मुद्रण	513	496	Stationery and Printing
059 सरकारी बांधकामे	1,282	1,464	Public Works
065 इतर प्रशासनिक सेवा	689	1,370	Other Administrative Services
066 निवृत्ती वेतने व इतर सेवा-निवृत्ति लाभ यांच्या संबंधातील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा	1,169	607	Contributions and Recoveries towards Pension and other Retirement Benefits.
067 साहाय्यकारी साहित्य व साधनसामग्री	..	..	Aid Materials and Equipments
068 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	3,657	3,747	Miscellaneous General Services
एकूण—(एक)	8,702	8,945	Total (i)

(1)	(2)	(3)	(1)
(दोन) सामाजिक व सामूहिक सेवा—		(ii) Social and Community Services—	
077	शिक्षण	770	397 Education
078	कला व संस्कृती	28	28 Art and Culture
080	वैद्यकीय	1,819	1,820 Medical
081	कुटुंब कल्याण	75	79 Family Welfare
082	आरोग्य, स्वच्छता व पाणीपुरवठा	182	159 Public Health, Sanitation and Water Supply
083	गृहनिर्माण	366	456 Housing
084	नगरविकास	753	782 Urban Development
085	माहिती व प्रसिद्धी	35	59 Information and Publicity
087	कामगार व सेवायोजन	273	274 Labour and Employment
088	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	800	657 Social Security and Welfare
095	इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा	88	98 Other Social and Community Services
एकूण—(दोन)		5,189	4,809 Total (ii)
(तीन) आर्थिक सेवा—		(iii) Economic Services—	
098	सहकार	885	1,053 Co-operation
104	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	135	142 Other General Economic Services
105	कृषि	438	387 Agriculture
106	लहान पाटबंधारे, मृदसंधारण व क्षेत्रविकास	364	269 Minor Irrigation, Soil Conservation and Area Development
109	अन्न	45	35 Food
110	पशुसंवर्धन	140	149 Animal Husbandry
111	दुग्धशाळा विकास	31,371	27,158 Dairy Development
112	मत्स्यव्यवसाय	34	41 Fisheries
113	वन	9,995	11,248 Forests
114	सामूहिक विकास	402	300 Community Development
120	उद्योग	40	255 Industries
121	ग्राम व लघु उद्योग	26	11 Village and Small Industries
128	खाणी व खनिजे	990	1,150 Mines and Minerals
131	जल व वीज विकास सेवा	105	103 Water and Power Development Services
133	पाटबंधारे, नौकानयन, जलनिस्सारण व पूर नियंत्रण प्रकल्प	1,112	1,400 Irrigation, Navigation, Drainage and Flood Control Projects.
134	वीज प्रकल्प	1,711	1,781 Power Projects
135	बंदरे, दीपगृहे व जहाज वाहतूक	52	44 Ports, Light houses and Shipping
136	नागरी विमाने चालन	..	.. Civil Aviation
137	मार्ग व पूल	12	200 Roads and Bridges
138	मार्ग व जलपरिवहन सेवा	..	.. Road and Water Transport Services
139	पर्यटन	..	.. Tourism
144	इतर परिवहन व दळणवळण सेवा	..	.. Other Transport and Communication Services
एकूण—(तीन)		47,857	45,726 Total (iii)
एकूण—(सी)		61,748	59,480 Total (c)
(बी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने—		(d) Grants-in-Aid and Contributions—	
160	केंद्र सरकारकडून सहाय्यक अनुदाने	32,626	45,334 Grants-in-Aid from Central Government
एकूण—(डी)		32,626	45,334 Total (d)
एकूण—(बी)		1,17,185	1,31,855 Total (B)
एकूण—महसुली जमा		3,66,784	4,13,374 Total—Revenue Receipts

आधार—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९८६-८७.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1986-87.

27. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 27.2 (20.2)

महाराष्ट्र राज्याचे महसुली खर्च/Revenue Expenditure of Maharashtra State

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

खर्चाची शीर्षे	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 सुधारलेले अंदाज Revised Estimates	Heads of Expenditure
(1)	(2)	(3)	(1)
(ए) सर्वसाधारण सेवा—			(A) General Services—
(ए) राज्याची अंगे—			(a) Organs of State—
211 संसद/राज्य/संघ राज्य क्षेत्र विधानमंडळे	290	357	Parliament/State/Union Territory Legislatures
212 राष्ट्रपती/उप-राष्ट्रपती/राज्यपाल/संघराज्य क्षेत्राचे प्रशासक.	57	64	President/Vice-President/Governor/Administrator of Union Territories.
213 मंत्रिपरिषद	160	140	Council of Ministers
214 न्यायदान	2,158	2,645	Administration of Justice
215 निवडणुका	1,290	322	Elections
एकूण—ए	3,955	3,528	Total (a)
(बी) आर्थिक सेवा—			(b) Fiscal Services—
(एक) उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली—			(i) Collection of Taxes on Income and Expenditure—
220 उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली	5,921	7,606	Collection of Taxes on Income and Expenditure
एकूण—(एक)	5,921	7,606	Total (i)
(दोन) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील करांची वसुली—			(ii) Collection of Taxes on Property and Capital Transactions—
229 जमीन महसूल	3,505	4,028	Land Revenue
230 मुद्रांक व नोंदणी	319	352	Stamps and Registration
235 मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील इतर करांची वसुली.	..	..	Collection of other Taxes on Property and Capital Transactions.
एकूण—(दोन)	3,824	4,380	Total (ii)
(तीन) विक्रीय वस्तू व सेवा यांवरील करांची वसुली—			(iii) Collection of Taxes on Commodities and Services—
239 राज्य उत्पादन शुल्क	365	394	State Excise
240 विक्रीकर	12,371	13,790	Sales Tax
241 वाहनांवरील कर	5,392	6,844	Taxes on Vehicles
245 विक्रीय वस्तू व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	5,503	5,565	Other Taxes and Duties on Commodities and Services.
एकूण—(तीन)	23,631	26,593	Total (iii)
(चार) इतर आर्थिक सेवा—			(iv) Other Fiscal Services—
247 इतर आर्थिक सेवा	1,293	1,438	Other Fiscal Services
एकूण—(चार)	1,293	1,438	Total (iv)
एकूण—(बी)	34,669	40,017	Total (b)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.2 (20.2)—Contd.

	(1)	(2)	(3)	(1)
(सी) व्याज प्रदान व ऋणसेवा—				(c) Interest Payment and Servicing of Debt—
248 ऋण कमी करणे किंवा ऋण प्रतिबंधक यांसाठी विनियोजन		16,682	17,856	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debt
249 व्याज प्रदान		25,200	31,595	Interest Payments
एकूण—(सी)		41,882	49,451	Total (c)
(डी) प्रशासकीय सेवा—				(d) Administrative Services—
251 लोकसेवा आयोग		67	85	Public Service Commission
252 सचिवालय—सर्वसाधारण सेवा		822	932	Secretariat—General Services
253 जिल्हा प्रशासन		8,631	10,001	District Administration
254 कोषागार व लेखा प्रशासन		719	831	Treasury and Accounts Administration
255 पोलीस		19,289	21,966	Police
256 तुरुंग		737	797	Jails
257 पुरवठा व विनियोग		17	18	Supplies and Disposals
258 लेखन सामग्री व मुद्रण		2,104	2,194	Stationery and Printing
259 सरकारी बांधकामे		10,172	5,022	Public Works
260 अग्नि संरक्षण व नियंत्रण		9	18	Fire Protection and Control
265 इतर प्रशासनिक सेवा		1,417	1,323	Other Administrative Services
एकूण—(डी)		43,984	43,187	Total (d)
(इ) निवृत्तिवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा—				(e) Pensions and Miscellaneous General Services—
266 निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ		7,734	8,475	Pensions and Other Retirement Benefits
267 साह्यकारी साहित्य व साधनसामग्री		..	..	Aid Materials and Equipments
268 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा		2,587	3,081	Miscellaneous General Services
एकूण—(इ)		10,321	11,556	Total (e)
एकूण—(ए)		1,34,811	1,47,739	Total (A)
(बी) सामाजिक व सामूहिक सेवा—				(B) Social and Community Services—
276 सचिवालय-सामाजिक व सामूहिक सेवा		295	643	Secretariat—Social and Community Services
277 शिक्षण		66,787	78,462	Education
278 कला व संस्कृती		662	699	Art and Culture
280 वैद्यकीय		10,990	11,908	Medical
281 कुटुंब कल्याण		4,379	4,786	Family Welfare
282 आरोग्य, स्वच्छता व पाणीपुरवठा		21,446	30,327	Public Health, Sanitation and Water Supply
283 गृहनिर्माण		4,517	5,220	Housing
284 नगरविकास		3,809	3,875	Urban Development
285 माहिती व प्रसिद्धी		629	755	Information and Publicity
287 कामगार व सेवायोजन		2,737	2,800	Labour and Employment
288 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण		11,663	13,223	Social Security and Welfare
289 नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य		1,660	1,593	Relief on Account of Natural Calamities
925 इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा		67	120	Other Social and Community Services
एकूण—(बी)		1,29,641	1,54,411	Total (B)
(सी) आर्थिक सेवा—				(C) Economic Services—
(ए) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा—				(a) General Economic Services—
296 सचिवालय—आर्थिक सेवा		606	689	Secretariat—Economic Services
298 सहकार		4,487	6,579	Co-operation
304 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा		9,893	11,723	Other General Economic Services
एकूण—(ए)		14,986	18,991	Total (a)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.2 (20.2)—concl'd.

	(1)	(2)	(3)	(1)
(बी) कृषि व संलग्न सेवा—				(b) Agriculture and Allied Services—
305 कृषि	11,778	15,085	Agriculture	
306 लहान पाटबंधारे	2,825	3,838	Minor Irrigation	
307 मृद व जल संधारण	1,159	956	Soil and Water Conservation	
308 क्षेत्र विकास	3,044	3,603	Area Development	
309 अन्न	1,266	1,489	Food	
310 पशुसंवर्धन	2,722	3,202	Animal Husbandry	
311 दुग्धशाळा विकास	31,589	27,880	Dairy Development	
312 मत्स्यव्यवसाय	330	383	Fisheries	
313 वन	5,300	6,329	Forests	
314 सामूहिक विकास	15,892	15,014	Community Development	
एकूण—(बी)	75,905	77,779	Total (b)	
(सी) उद्योग व खनिजे—			(c) Industry and Minerals—	
320 उद्योग	573	615	Industries	
321 ग्रामोद्योग व लघु उद्योग	498	577	Village and Small Industries	
328 खाणी व खनिजे	171	182	Mines and Minerals	
एकूण—(सी)	1,242	1,374	Total (c)	
(डी) जल व वीज विकास—			(d) Water and Power Development—	
331 जल व वीज विकास सेवा	1,420	2,734	Water and Power Development Services	
333 पाटबंधारे, नौकानयन, जलनिस्सारण व पूर नियंत्रण प्रकल्प	17,569	20,535	Irrigation, Navigation, Drainage and Flood Control Projects.	
334 वीज प्रकल्प	9,573	5,050	Power Projects	
एकूण—(डी)	28,562	28,319	Total (d)	
(इ) परिवहन व दळणवळण—			(e) Transport and Communications—	
335 बंदरे, दीपगृहे व जहाज वाहतूक	272	292	Ports, Lighthouses and Shipping	
336 नागरी विमानचालन	39	33	Civil Aviation	
337 मार्ग व पूल	1,342	679	Roads and Bridges	
338 मार्ग व जल परिवहन सेवा	90	149	Road and Water Transport Services	
339 पर्यटन	4	27	Tourism	
345 भारतीय रेल्वे	26	10	Indian Railways	
एकूण—(इ)	1,773	1,190	Total (e)	
एकूण—(सी)	1,22,468	1,27,653	Total (C)	
(डी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने—			(D) Grants-in-Aid and Contributions—	
363 स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसान- भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे.	1,064	1,493	Compensation and Assignments to Local Bodies and Panchayat Raj Institutions.	
एकूण—(डी)	1,064	1,493	Total (D)	
एकूण-महसुली लेख्यावरील खर्च	3,87,984	4,31,296	Total—Expenditure on Revenue Account	

आधार : महाराष्ट्र राज्याची अर्बसंकल्पीय प्रकाशने, १९८६-८७.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1986-87.

27. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 27-3 (20-3)

महसुली व भांडवली लेखांवरील जमा व खर्च
Receipts and Expenditure on Revenue and Capital Accounts

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

बाब	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Item
(1)	(2)	(3)	(1)
(एक) महसुली लेखावरील जमा—			(I) Receipts on Revenue Account—
(ए) कर महसूल—			(A) Tax Revenue—
(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतील राज्याचा हिस्सा	52,977	49,968	(a) Share in Centrally Collected Taxes
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर	1,96,622	2,37,715	(b) Taxes collected by State
एकूण कर महसूल—(ए)=(अ+ब)	2,49,599	2,87,683	Total Tax Revenue—(A)=(a+b)
(बी) करांव्यतिरिक्त महसूल	1,17,185	1,29,732	(B) Non-Tax Revenue
एकूण (एक) महसुली लेखावरील जमा—(ए+बी)	3,66,784	4,17,415	Total (I) Receipts on Revenue Account—(A+B)
(दोन) भांडवली लेखावरील जमा*	2,51,081	2,89,519	(II) Receipts on Capital Account*
एकूण जमा—(एक+दोन)=डी	6,17,865	7,06,934	Total Receipts—(I+II)=D
(तीन) महसुली लेखावरील खर्च—			(III) Expenditure on Revenue Account—
(अ) विकास खर्च	2,78,846	3,29,663	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	67,256	70,571	(b) Non-Development Expenditure
(क) ऋण सेवा	41,882	48,846	(c) Debt Services
एकूण (तीन) महसुली लेखावरील खर्च—	3,87,984	4,49,080	Total (III) Expenditure on Revenue Account.
(चार) भांडवली खर्च—			(IV) Capital Disbursements—
(ए) महसुली लेखा बाहेरील भांडवली खर्च—			(A) Capital Expenditure outside the Revenue Account
(अ) विकास खर्च	59,019	56,892	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	1,690	1,296	(b) Non-Development Expenditure
(बी) कर्ज व ऋण विभागावरील खर्च	1,72,096	1,98,067	(B) Disbursement on Loans and Debt Section
एकूण (चार) भांडवली खर्च	2,32,805	2,56,255	Total (IV) Capital Disbursement.
एकूण खर्च—(तीन+चार)=ई	6,20,789	7,05,335	Total Expenditure—(III+IV)=E
(पाच) एकूण आधिक्य (+) किंवा तूट (—)=(डी-ई)	(-)2,924	(+)1,599	(V) Overall Surplus (+) or Deficit (—)=(D-E)

*यात राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण, केंद्र शासनाकडून कर्ज व आगाऊ रकमा, राज्य शासनाने दिलेली कर्ज व आगाऊ रकमा (वसुली), सरकारी लेखावरील निव्वळ जमा [रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ) वगळून], आंतर राज्यीय तडजोड (निव्वळ), आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ) आणि आकस्मिकता निधी (निव्वळ) यांचा समावेश आहे.

*Includes Internal Debt of State Government, Loans and Advances from the Central Government, Repayment of Loans and Advances to the State Government and net receipts on the Public Account [excluding Cash Balance Investment Account (net)], net receipts on Inter-State Settlement, net receipts on Account of Appropriation to the Contingency Fund and Contingency Fund.

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९८६-८७ व १९८७-८८.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1986-87 and 1987-88.

27. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा/

प्रशासकीय विभागाचे उत्पन्न व खर्च/

वर्ष	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Expenditure
(1)	(2)	(3)	(1)
1. वस्तु व सेवा यांवरील खर्च	88,488	1,10,503	Consumption expenditure
1.1 (अ) वेतन व मजुरी आणि वस्तु व सेवा यांवरील खर्च	94,100	1,07,761	(a) Wages and salaries and purchases of goods and services
1.1 (ब) बजा-विक्री	12,940	6,601	(b) Less-sales
1.2 निवृत्ति वेतने	7,328	9,343	Pensions
2. व्याज प्रदान	25,492	31,488	Interest paid
3. अर्बंतहाय्य	14,873	10,819	Subsidies
4. हस्तांतरित महसुली रकमा	1,01,798	1,15,659	Current transfers
4.1 अनुदाने			Grants to
(अ) स्थानिक संस्थांस	51,455	61,487	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थांस	70	538	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थांस	34,156	36,365	(c) Educational institutions
(द) इतरांस	7,559	8,437	(d) Others
4.2 इतर चालू हस्तांतरित रकमा	8,528	8,832	Other current transfers
5. बचत	64,480	66,833	Savings
6. एकूण	2,95,131	3,35,302	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 27.4.1 (20.4.1)

Account-1

Income and outlay account of Administrative Departments

(रु. लक्षात/Rs. in lakh)

जमा	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Receipts
(4)	(5)	(6)	(4)
7. उद्योजकता व मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	14,898	10,025	Income from entrepreneurship and property
7.1 नफा	(-10,444)	(-20,720)	Profits
7.2 सरकारी मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	..	..	Income from properties
7.2.1 निव्वळ व्याज जमा	..	..	Net interest receipts—
(अ) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून	5,793	7,601	(a) State Electricity Board
(ब) वाणिज्यिक उपक्रमांकडून	15,132	17,833	(b) Departmental enterprises
(क) इतरांकडून	1,685	2,244	(c) Others
7.2.2 इतर मालमत्तेपासून जमा	..	..	Other property receipts
(अ) गुंतवणुकीपासूनचे उत्पन्न	132	183	(a) Income from investments
(ब) मालमत्तेपासून इतर उत्पन्न	2,600	2,884	(b) Other income from property
8. प्रत्यक्ष कर	27,260	29,063	Direct taxes
8.1 जमीन महसूल	2,584	3,210	Land revenue
8.2 निगम करांव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर	13,490	12,998	Taxes on income other than corporation tax
8.3 संपदा शुल्क	227	442	Estate duty
8.4 व्यवसाय, व्यापार, आजिविका व रोजगार यांवरील कर	6,053	7,494	Taxes on profession, trades, callings and employments
8.5 इतर प्रत्यक्ष कर	4,906	4,919	Other direct taxes
9. अप्रत्यक्ष कर	2,17,279	2,57,829	Indirect taxes
9.1 राज्य उत्पादन शुल्क	16,901	20,669	State excise duties
9.2 विक्री कर	1,25,209	1,50,466	Sales tax
9.3 मुद्रांक व नोंदणी फी	2,462	9,212	Stamps and registration fees
9.4 वाहनांवरील कर	7,882	9,576	Taxes on vehicles
9.5 मालावरील व उताखंडवरील कर	7,767	8,676	Taxes on goods and passengers
9.6 विद्युत शुल्क	9,211	13,479	Electricity duties
9.7 करमणूक कर	6,894	7,633	Entertainment tax
9.8 केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्याचा हिस्सा	39,260	36,528	Share of union excise duties
9.9 इतर अप्रत्यक्ष कर	1,693	1,590	Other indirect taxes
10. संकीर्ण जमा	3,004	6,167	Miscellaneous receipts
11. केंद्र सरकारकडून महसुली अनुदाने, इतर राज्यांकडून अंशदाने इत्यादि	32,690	32,218	Revenue grants from Central Government, contributions from other States etc.
12. एकूण	2,95,131	3,35,302	Total

27. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा/

कसनाच्या वाणिज्यिक उरकरांचा उत्पादन लेखा/

खर्च	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Expenditure
(1)	(2)	(3)	(1)
1. वेतन व मजुरी आणि वस्तू व सेवा यांवरील खर्च ..	48,306	59,174	Wages and salaries and purchases of goods and services
2. परिरक्षण	1,586	1,936	Maintenance
3. व्याज	14,973	17,745	Interest
4. घसारा	..	..	Consumption of fixed capital
5. नफा	(—)10,444	(—)20,720	Profits @
6. एकूण	54,421	58,135	Total

@याची विभागणी खालीलप्रमाणे आहे./The break-up is as follows.

(ए) खर्च	64,865	78,855	(A) Expenditure
(अ) पाटबंधारे योजना	18,746	23,122	(a) Irrigation schemes
(ब) मुद्रणालयीन खर्च	750	832	(b) Press charges
(क) इतर उपक्रम	45,369	54,901	(c) Other enterprises
(बी) नफा	(—)10,444	(—)20,720	(B) Profit
(अ) पाटबंधारे योजना	(—)17,471	(—)21,335	(a) Irrigation schemes
(ब) मुद्रणालय	(—)281	(—)394	(b) Press
(क) इतर उपक्रम	7,308	1,009	(c) Other enterprises
एकूण (ए+बी)	54,421	58,135	Total (A+B)

आधार.—महाराष्ट्र राज्यांची अर्थ संकल्पनीय प्रकाशने १९८६-८७.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 27.4.2 (20.4.2)

Account-2

Production account of Departmental Enterprises

(रु. लाखत/R. in lakh)

जमा					1982-83	1983-84	Receipts
					प्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष	
					Actuals	Actuals	
(4)					(5)	(6)	(4)
7.	विक्री	..	..	..	54,421	58,135	Sales
8.	एकूण	..	..	..	54,421	58,135	Total
(अ)	जमा	..	..	..	54,421	58,135	(A) Receipts
(अ)	पाटबंधारे योजना	..	..	..	1,275	1,787	(a) Irrigation schemes
(ब)	मुद्रणालय	..	..	..	469	438	(b) Press
(क)	इतर उपक्रम	..	..	..	52,677	55,910	(c) Other enterprises
	एकूण	..	..	..	54,421	58,135	Total

Source—Maharashtra State Budget Publication, 1986-87.

27. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा/

सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा/

खर्च	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Expenditure (1)
(1)	(2)	(3)	(1)
1. साठ्यांतील बदल	3,079	2,267	Changes in stocks
1.1 राज्य प्रशासन	3,030	2,185	Government administration
1.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	49	82	Departmental enterprises
2. एकूण स्थिर भांडवल निमिती (नवीन)	99,988	95,034	Gross capital formation (New)
2.1 राज्य प्रशासन			Government administration.
(अ) इमारती व बांधकामे	51,150	51,413	(a) Buildings and construction
(ब) यंत्रसामग्री व साधन सामग्री	5,093	3,637	(b) Machinery and equipment
2.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम			Departmental enterprises.
(अ) इमारती व बांधकामे	40,852	37,118	(a) Buildings and constructions
(ब) यंत्रसामग्री व साधन सामग्री	2,893	2,866	(b) Machinery and equipments
3. भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	(—)18	(—)64	Net purchase of physical assets
3.1 जुनी मालमत्ता			Second hand assets.
(अ) राज्य प्रशासन	..	..	(a) Government administration
(ब) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	..	..	(b) Departmental enterprises
3.2 जमीन			Land
(अ) राज्य प्रशासन	(—)18	(—)64	(a) Government administration
(ब) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	..	..	(b) Departmental enterprises
4. हस्तांतरित भांडवली रकमा	19,122	29,577	Capital transfers
4.1 भांडवली अनुदाने			Capital grants.—
(अ) स्थानिक संस्थांस	14,224	20,747	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थांस	59	93	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थांस	10	2	(c) Educational institutions
(ड) इतरांस	2,026	5,393	(d) Others
4.2 जमीनदार व जहागीरदार यांना नुकसान भरपाई.	(—)23	112	Compensation to land owners and jagirdars
4.3 इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	2,826	3,230	Other capital transfers
5. एकूण	1,22,171	1,26,814	Total

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थ संकल्पने प्रकाशने, १९८६-८७.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 27.4.3 (20.4.3)

Account—3

Capital finance account of General Government

(रु. लाखांत/Rs. in lakh)

जमा	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Receipts
(4)	(5)	(6)	(4)
6. बचत	64,480	66,833	Savings
7. घसारा	..	..	Consumption of fixed capital
8. हस्तांतरित भांडवली रकमा	5,205	2,853	Capital transfers.—
(अ) केंद्र सरकार व इतर राज्याकडून	..	..	(a) From Union and Other State Government
(ब) भांडवली लेखावरील इतर जमा	5,205	2,853	(b) Other receipts on capital account
9. घेतलेली निव्वळ कर्जे	10,757	8,449	Net borrowings
10. इतर दायित्वे	41,729	48,679	Other liabilities
10.1 अर्थसंकल्पाव्यतिरिक्त जमा	48,226	53,308	Extra budgetary receipts
10.2 वजा : वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ खरेदी	6,497	4,629	Less ; Net purchase of financial assets
11. एकूण	1,22,171	1,26,814	Total

Source—Maharashtra State Budget Publication, 1986-87.

वस्तु, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार : राज्य

Transactions in goods and services and transfers : Capital account of Government adminis-

हस्तांतरित रकमा				1984-85	1985-86	Disbursements
				प्रत्यक्ष Actuals	प्रत्यक्ष Actuals	
(1)				(2)	(3)	(1)
1. एकूण भांडवल निर्मिती	..	..	..	1,03,067	97,301	Gross capital formation
1.1 राज्य प्रशासन	..	..	..			Government administration
1.1.1 इमारती व बांधकामे—						Buildings and constructions
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	..	..	..	50,256	50,104	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	..	..	..	894	1,309	(b) Renewals and replacement
1.1.2 यंत्रसामग्री व साधन सामग्री—						Machinery and equipment
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	..	..	..	5,093	3,632	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	..	..	..	..	5	(b) Renewals and replacement
1.1.3 साठ्यांतील निव्वळ वाढ	..	..	..	3,030	2,185	Net increase in stocks
1.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	..	..	..			Departmental commercial undertakings
1.2.1 इमारती व बांधकामे—						Buildings and constructions
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	..	..	..	40,844	37,118	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	..	..	..	8	..	(b) Renewals and replacement
1.2.2 यंत्रसामग्री व साधन सामग्री—						Machinery and equipments
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	..	..	..	2,893	2,866	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	..	..	..	..	..	(b) Renewals and replacement
1.2.3 साठ्यांतील निव्वळ वाढ	..	..	..	49	82	Net increase in stocks
2. हस्तांतरित भांडवली रकमा	..	..	..	19,104	29,513	Capital transfers
2.1 भांडवली अनुदाने—						Capital grants
(अ) स्थानिक संस्थास	..	..	..	14,224	20,747	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थास	..	..	..	59	93	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थास	..	..	..	10	2	(c) Educational institutions
(ड) इतरांस	..	..	..	2,026	5,393	(d) Others
2.2 जमीनदार व जहागीरदार यांना नुकसान भरपाई	..	..	..	(—)23	112	Compensation to land owners and Jagirdars
2.3 इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	..	..	..	2,826	3,230	Other Capital transfers
2.4 भौतिक मालमतेची निव्वळ खरेदी	..	..	..	(—)18	(—)64	Net purchase of physical assets
3. एकूण	..	..	..	1,22,171	1,26,814	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 27.4.3 (20.4.3-A)

Account 3-A

प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांची भांडवली लेखा
 Administration and departmental commercial undertakings

(रु. लाखात/Rs. in lakhs)

जमा	1984-85	1985-86	Receipts
	प्रत्यक्ष Actuals	प्रत्यक्ष Actuals	
(4)	(5)	(6)	(4)
4. एकूण बचत	64,480	66,833	Gross Savings
4.1 राज्य प्रशासनाच्या महसुली लेखातील बचत	64,480	66,833	Savings on current account of Government administration
4.2 शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमातील घसाऱ्या-साठीची तरतूद.	..	..	Depreciation provision of departmental commercial undertakings.
5. भांडवली स्वरूपाच्या इतर रकमा	5,205	2,853	Other receipts of capital nature
6. शिल्लक: वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकमांच्या सर्व व्यवहारातील वूट.	52,486	57,128	Balance : Deficit on all transactions in goods and services and transfers.
7. एकूण	1,22,171	1,26,814	Total

27. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा 3 ब/

शासनाच्या वित्तीय सपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/

जावक	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Outgoings
(1)	(2)	(3)	(1)
1. भाष भांडवलगत केलेली गुंतवणूक	6,497	4,629	Investment in shares
(क) शासकीय उपक्रमांत	2,242	1,727	(a) Of Government concerns
(ब) इतर उपक्रमांत	4,255	2,902	(b) Of others
2. कर्जे व आगाऊ रकमा	32,791	43,598	Loans and advances
2.1 भांडवल निर्मितीसाठी			For capital formation to
(ब) स्थानिक संस्थांस	5,428	5,328	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थांस	592	407	(b) Co-operatives
(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	12,750	19,440	(c) State Electricity Board
(ड) इतरांस	5,002	4,688	(d) Others
2.2 चालू वापरासाठी			For current consumption to
(ब) स्थानिक संस्थांस	706	1,144	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थांस	1,864	7,030	(b) Co-operatives
(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	605	480	(c) State Electricity Board
(ड) इतरांस	5,844	5,081	(d) Others
3. एकूण	39,288	48,227	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 27.4.3-B (20.4.3-B)

Account—3 B

Changes in financial assets : Capital account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings

(रु. लाखात /Rs. in lakhs)

आवक	1984-85 प्रत्यक्ष (Actuals)	1985-86 प्रत्यक्ष (Actuals)	Incomings
(4)	(5)	(6)	(4)
4. कर्ज व आगाऊ रकमा यांची परतफेड	9,643	8,982	Repayment of loans and advances.—
(अ) स्थानिक संस्थांकडून	387	999	(a) By local bodies
(ब) सहकारी संस्थांकडून	4,826	1,456	(b) By Co-operatives
(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून	1,161	1,520	(c) By State Electricity Board
(ड) इतरांकडून	3,269	5,007	(d) By others
5. शिल्लक : वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ ..	29,645	39,245	Balance ; Net increase in financial assets .
6. एकूण	39,288	48,227	Total

शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा/

शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/

जावक	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Outgoings
(1)	(2)	(3)	(1)
1. सरकारी ऋणाची परतफेड	1,39,174	1,55,445	Repayment of public debt
1.1 राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	1,27,547	1,36,579	Internal debt of the State Government
1.2 केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	17,627	18,866	Loans and advances from the Central Government
2. शिल्लक : वित्तीय दायित्वातील निव्वळ वाढ	76,494	95,094	Balance : Net increase in financial liabilities
3. एकूण	2,15,668	2,50,539	Total

शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा/

रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा/

जावक	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Outgoings
(1)	(2)	(3)	(1)
1. वस्तू व सेवा यांच्या सर्व व्यवहारांतील तूट (लेखा ३अ ची संतुलन करणारी बाब).	52,486	57,128	Deficit on all transactions in goods and services (Balancing item in Account of 3-A)
2. वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ (लेखा ३ ब ची संतुलन करणारी बाब).	29,645	39,245	Net increase in financial assets (Balancing item in Account of 3-B).
3. रोख शिल्लकीतील वाढ	..	..	Increase in cash balance
4. एकूण	82,131	96,373	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 27.4.3-C (20.4.3-C)

Account—3-C

Changes in financial liabilities : Capital account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings.

(रु. लाखात/Rs. in lakh)

भावक	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Incomings
(4)	(5)	(6)	(4)
4. सरकारी ऋण	1,99,946	2,32,666	Public debt
4.1 राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	1,25,772	1,39,738	Internal debt of the State Government
4.2 केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	74,174	92,928	Loans and advances from the Central Government.
5. आंतरराज्यीय तडजोड (निव्वळ)	165	..	Inter-State settlement (Net)
6. अल्प बचत, भविष्य निर्वाह निधी इत्यादी (निव्वळ)	6,532	5,290	Small savings, provident fund etc. (Net)
7. रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ)	(—)2,713	(—)2,879	Cash balance investment account (Net)
8. इतर ऋण (निव्वळ)	11,738	15,462	Other debts (Net)
9. एकूण	2,15,668	2,50,539	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 27.4.3-D (20.4.3-D)

Account—3-D

Cash and capital reconciliation account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings.

(रु. लाखात/Rs. in lakh)

भावक	1984-85 प्रत्यक्ष Actuals	1985-86 प्रत्यक्ष Actuals	Incomings
(4)	(5)	(6)	(4)
5. वित्तीय दायित्वातील निव्वळ वाढ (लेखा ३-सी ची संतुलन करणारी बाब).	76,494	95,094	Net increase in financial liabilities (Balancing item in Account—3C).
6. रोख शिल्लकीतील घट	5,637	1,279	Decrease in cash balance
7. एकूण	82,131	96,373	Total

28. किंमती आणि निर्देशांक

२८.१. या विभागात शेतीमाल, इतर आवश्यक वस्तू, सोने व चांदी यांच्या किंमती, अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचा निर्देशांक, कामगार, शेतमजूर व अश्रमिक कर्मचारी यांचेकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक, नागरी व ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचे निर्देशांक यासंबंधी माहिती दिली आहे.

२८.२. भारत सरकारचे आर्थिक सल्लागार यांच्या कार्यालयातर्फे प्रसिद्ध होणाऱ्या "अॅपेडिक्स टु इन्डेक्स नंबर ऑफ होलसेल प्राइसेस इन इंडिया" सुधारित मालिका, ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याच्या पद्धतीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन प्रसिद्ध करित असलेल्या लेबर गॅझेट ह्या प्रकाशनाच्या डिसेंबर १९६५ च्या अंकात मुंबई व सोलापूर केंद्रांसाठी तयार करावयाच्या नवीन निर्देशांकांच्या व्याप्ती व पद्धतीबाबतची सविस्तर माहिती दिली आहे; तर जळगांव व नागपूर केंद्रांसाठी ती माहिती जानेवारी १९६६ च्या अंकात दिली आहे. पुणे केंद्रासंबंधीची माहिती ऑगस्ट १९६५ च्या अंकात व नांदेड व औरंगाबाद केंद्रांविषयीची माहिती मार्च १९६६ च्या अंकात दिली आहे. "इंडियन लेबर जर्नल, खंड पाच, अंक ११" ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याची पद्धत व त्याची व्याप्ती ह्याबद्दल सविस्तर माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकी संघटना श्रमिकेतर कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक तयार करते. त्यासाठी १९६० हे पायाभूत वर्ष घेतले आहे. महाराष्ट्रात बृहन्मुंबई, पुणे व नागपूर ह्या केंद्रांसाठी निर्देशांक तयार केले आहेत. केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने प्रसिद्ध केलेल्या "मंथली अॅबस्ट्रॅक्ट ऑफ स्टॅटिस्टिक्स" ह्या प्रकाशनाच्या ऑगस्ट १९६६ च्या अंकात निर्देशांक तयार करावयाची पद्धत व व्याप्ती ह्यासंबंधी स्पष्टीकरण दिले आहे. "महाराष्ट्र अर्थ व सांख्यिकी त्रैमासिक पत्रिका" ह्या प्रकाशनाच्या ऑक्टोबर—डिसेंबर १९७९ च्या अंकात निर्देशांक काढण्याची पद्धत प्रसिद्ध केली आहे.

PRICES AND INDICES

28.1. Information on prices of agricultural and other commodities, gold and silver, All-India wholesale price index number, consumer price index numbers for workers, agricultural labour and non-manual employees and retail price index numbers for urban and rural Maharashtra is given in this section.

28.2. The details of the method of construction of the index is given in the "Appendix to index number of wholesale prices in India" revised series, issued by the office of the Economic Adviser to the Government of India. The details, regarding the scope and method of compilation of the new index for Bombay and Solapur are given in December 1965 issue, for Jalgaon and Nagpur in January 1966 issue, for Pune in August 1965 issue and for Nanded and Aurangabad in March 1966 issue, of the Labour Gazette issued by the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra. The details of the method of construction and scope of the index is given in Indian Labour Journal, Vol. V, No. 11. Consumer price index number for non-manual employees is compiled by the Central Statistical Organisation. The year 1960 is adopted as base. For Maharashtra, index is worked out for Greater Bombay, Pune and Nagpur centres. The method and scope of the index is explained in 'Monthly Abstract of Statistics, August 1966' published by the Central Statistical Organisation. The methodology has been published in the 'October—December 1979 issue' of the Maharashtra Quarterly Bulletin of Economics and Statistics.

28. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.1 A (11.1)

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किमती
Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State

(1984-85)

(प्रति क्विंटलची तिमाहीअखेर असलेली घाऊक किमत)
(Quarter ending spot wholesale prices in Rs. per quintal)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू	बाजारपेठ	जात	जून June 1984	सप्टेंबर September 1984	डिसेंबर December 1984	मार्च March 1985	Variety	Market	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
1	भात	बार्शी कोल्हापूर	क्र. २ उत्तम	N.A. N.A.	N.A. N.A.	N.A. N.A.	N.A. N.A.	No. 2 Superior	Barshi Kolhapur	Paddy
2	ज्वारी	बारामती अहमदनगर श्रीरामपूर धुळे नंदुरबार जालना (अंबड) नाशिक लासलगांव बार्शी सांगली सांगली (वडूज) जळगांव चाळीसगांव पाचोरा अकोला (वाशीम) अमरावती (दर्यापूर) नागपूर कन्नड लातूर	क्र. १/२ पिवळी/गावरान बागायती/संकरित संकरित पिवळी संकरित/पांढरी संकरित/पिवळी पांढरी/लोकल पिवळी क्र. १ देशी/शालू संकरित संकरित संकरित संकरित पिवळी/संकरित स्थानिक पांढरी/संकरित शालू संकरित	N.A. 200.00 N.A. 136.50 187.00 205.00 100.00 190.00 N.A. N.A. 200.00 132.00 N.A. N.A. 140.00 137.00 150.00 N.A. N.A.	217.00 195.00 208.00 190.00 195.00 N.A. 190.00 N.A. 229.00 N.A. 240.00 150.00 N.A. N.A. 150.00 N.A. 160.00 N.A. 170.00	N.A. 200.00 N.A. 115.50 194.00 216.00 N.A. 213.00 210.00 N.A. 140.00 205.00 N.A. 103.00 130.00 N.A. 220.00 N.A. N.A.	222.00 N.A. 260.00 117.00 202.00 190.00 170.00 N.A. 154.00 170.00 N.A. 120.00 120.00 140.00 120.00 135.00 130.00 N.A. N.A.	No. 1/2 Yellow/Gaorani Bagayati/H. B. H. B. Yellow H. B./White H. B./Yellow White/Local/Niphad Yellow No. 1 Deshi/Shalu H. B. H. B. H. B. Yellow/Hybrid Local White/Hybrid Shalu H. B.	Baramati Ahmednagar Shrirampur Dhule Nandurbar Jalna (Ambad) Nashik Lasalgaon Barshi Sangli Sangli (Waduj) Jalgaon Chalisgaon Pachora Akola (Washim) Amravati (Daryapur) Nagpur Kannad Latur	Jowar
3	गहू	अहमदनगर श्रीरामपूर जळगांव धुळे नंदुरबार नाशिक लासलगांव बार्शी लातूर औरंगाबाद वर्धा नांदेड	पिवळी/काली सोना बक्षी/मिक्सकन/निफाड काळी सोना बक्षी २१८९ पिवळी निफाड शेट बन्सी/संकरित पोशिया हावरा बन्सी	185.00 N.A. 185.00 186.00 185.00 225.00 188.00 N.A. 200.00 200.00 N.A. N.A.	204.00 200.00 265.00 195.00 188.00 225.00 213.00 210.00 N.A. 202.00 N.A. 209.00	195.00 N.A. 210.00 201.00 187.50 205.00 190.00 210.00 N.A. 205.00 N.A. N.A.	N.A. 207.00 205.00 200.00 204.00 205.00 205.00 215.00 210.00 210.00 235.00 N.A.	Yellow/K. Sona Baxi/Mixican/Niphad K. Sona Baxi/H. B. 2189 Yellow Nifad Shet Bansi/R. D/H. B. Potia Nawra Bansi	Ahmednagar Shrirampur Jalgaon Dhule Nandurbar Nashik Lasalgaon Barshi Latur Aurangabad Wardha Nanded	Wheat

	जालना	पोसी	240.00	N.A.	192.00	195.00	Pissi	Jaṅna
	वर्धा	चावड/कथ्या/हावरा		N.A.	235.00	235.00	Chawal/Kathya/Hawra	Wardha
	यवतमाळ	बन्सी/गावरानी	172.00		N.A.	N.A.	Bansi/Gaorani	Yavatmal (Wani)
	हिंगोली	बन्सी	250.00	260.00	N.A.	285.00	Bansi	Hingoli
	अकोला (रिसोड)	गावरानी	180.00	210.00	213.00	220.00	Gaorani	Akola (Risod)
	नागपूर	काळी सोना/कल्याण	220.00	220.00	140.00	205.00	Sona/Kalyan	Nagpur
	अमरावती (धामणगांव)	बन्सी/काळी सोना	170.00	195.00	190.00	200.00	Bansi/K. Sona	Amravati (Dhamangaon).
	पाचोरा	कल्याण	199.00	N.A.	N.A.	200.00	Kalyan	Pachora
4	बाजरी							
	अहमदनगर	संकरित/गावरानी	150.00	148.00	145.00	N.A.	H. B./Gaorani	Ahmednagar .. Bajra
	श्रीरामपूर	गावरानी	N.A.	152.00	N.A.	167.00	Gaorani	Shrirampur
	जळगांव	स्थानिक/संकरित	103.00	115.00	202.00	130.00	Local/Hybrid	Jalgaon
	पाचोरा	स्थानिक/संकरित	N.A.	135.00	140.00	115.00	Local/H. B.	Pachora
	चाळीसगाव	गावरानी	N.A.	N.A.	145.50	133.00	Gaorani	Chalisgaon
	धुळे	संकरित	128.00	121.00	N.A.	145.00	H. B.	Dhule
	नंदुरबार	संकरित	149.00	133.00	180.00	165.00	H. B.	Nandurbar
	नाशिक	गावरानी	200.00	200.00	N.A.	165.00	Gaorani	Nashik
	लासलगांव	स्थानिक	160.00	N.A.	135.00	160.00	Local Gaorani	Lasalgaon
	बारामती	संकरित	144.00	N.A.	N.A.	150.00	H. B.	Baramati
	सांगली	संकरित/दिशी	160.00	170.00	N.A.	N.A.	Gaorani/H.B.	Sangli
	जालना (लासूर)	हिरवी/संकरित	N.A.	N.A.	216.00	150.00	Green/Hybrid/Sankrit	Jalna (Lasur)
	अमरावती (धामणगांव)	गावरानी	150.00	N.A.	150.00	145.00	Gaorani	Amravati (Dhamangaon).
	वर्धा	स्थानिक	N.A.	N.A.	155.00	N.A.	Local	Wardha
	अकोला (वाशिम)	हिरवी/स्थानिक	130.00	150.00	150.00	120.00	Green/Local	Akola (Washim)
	औरंगाबाद	हिरवी	200.00	132.00	200.00	140.00	Green	Aurangabad
	बीड	हिरवी/संकरित	141.00	145.00	120.00	135.00	Green/H. B.	Beed
	यवतमाळ	ढोबळी	150.00	N.A.	N.A.	102.00	Bold/Gaorani	Yavatmal
5	हरभरा							
	अहमदनगर	स्थानिक/निफाड/पिवळी	420.00	404.00	545.00	N.A.	Local/Niphad/Yellow	Ahmednagar .. Gram
	जळगांव	गावरान	403.00	N.A.	N.A.	441.00	Gaoran	Jalgaon
	नागपूर	देशी	325.00	475.00	985.00	350.00	Deshi	Nagpur
	अमरावती (दर्यापूर)	गारडा	386.00	N.A.	475.00	407.00	Garda	Amravati (Daryapur)
	बारशी	गारडा	N.A.	462.00	N.A.	N.A.	Garda	Barshi
	लातूर	लाल	378.00	410.00	N.A.	425.00	Red	Latur
	अकोला (वाशिम)	पिवळा	380.00	433.00	426.00	415.00	Yellow	Akola (Washim)
	औरंगाबाद	चाफा	400.00	N.A.	N.A.	380.00	Chapha	Aurangabad
6	तूर							
	जळगांव	लाल क्र. १	421.00	451.00	375.00	360.00	Red No. 1	Jalgaon .. Tur
	अहमदनगर	गज्जर/पांढरा	415.00	387.00	385.00	321.00	Gajar/White	Ahmednagar
	सोलापूर	पांढरी	490.00	N.A.	N.A.	N.A.	White	Solapur
	बारशी	पांढरा/गज्जर	N.A.	461.00	506.00	N.A.	White/Gajar	Barshi
	औरंगाबाद	गज्जर-२	410.30	425.00	N.A.	350.00	Gajar-II	Aurangabad
	लातूर	पांढरी	410.00	450.00	N.A.	366.00	White	Latur

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.1 A (11.1)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
6	तूर—चालू	बीड	पांढरी	460.00	N.A.	N.A.	335.00	White	Beed	Tur—contd.
		अमरावती	गजर	383.00	N.A.	N.A.	345.00	Gajar	Amravati	
		अकोला (वाशिम)	लाल	N.A.	N.A.	336.00	343.00	Red	Akola (Washim)	
		नांदेड	गजर	437.00	450.00	N.A.	335.00	Gajar	Nanded	
		सांगली	देशी	N.A.	N.A.	335.00	N.A.	Deshti	Sangli	
		वर्धा	पांढरी	N.A.	N.A.	388.00	N.A.	White	Wardha	
7	मूग	जळगांव	स्थानिक/हिरवा	481.00	N.A.	497.00	N.A.	Green/Local	Jalgaon	Moong
		नाशिक	हिरवा	506.00	N.A.	N.A.	N.A.	Green	Barshi	
		जालना (अंबड)	चमकी	420.00	N.A.	470.00	N.A.	Chamki	Jalna (Ambad)	
		बीड	हिरवा	430.00	N.A.	N.A.	411.00	Green	Beed	
		नंदुरबार	चमकी	420.00	495.00	500.00	500.00	Chamki	Nandurbar	
		अमरावती	हिरवा	410.00	N.A.	495.00	537.00	Green	Amravati	
		वर्धा	चमकी	440.00	425.00	N.A.	650.00	Chamki	Wardha	
		अकोला (वाशिम)	चमकी	400.00	N.A.	525.00	551.00	Chamki	Akola (Washim)	
8	उडीद	जळगांव	स्थानिक २/१	465.00	358.00	480.00	465.00	Local II/I	Jalgaon	Udid
		नाशिक	चिनाई	320.00	N.A.	..	385.00	Chinai	Nashik	
		पाचोरा	स्थानिक नं. १	N.A.	N.A.	N.A.	450.00	Local No. 1	Pachora	
		बीड	.. ..	478.00	N.A.	N.A.	N.A.	.. ..	Beed	
		अकोला (वाशिम)	.. ..	430.00	N.A.	..	440.00	.. ..	Akola (Washim)	
		अमरावती	लहान	422.00	N.A.	N.A.	412.00	Small	Amravati	
		हिंगोली	काळा	N.A.	N.A.	385.00	458.00	Black Gajartra	Hingoli	
		वर्धा	काळा	N.A.	N.A.	430.00	N.A.	Black	Wardha	
		सेलू	काळा	N.A.	406.00	N.A.	N.A.	Black	Sailu	
9	भईमुग शेंगा	अहमदनगर	घुंगरी/स्थानिक	N.A.	406.00	N.A.	N.A.	Ghungari/Local	Ahmednagar	Groundnut (Pods).
		श्रीरामपूर	घुंगरी	N.A.	495.00	N.A.	539.00	Ghungari	Shrirampur	
		पाचोरा	घुंगरी	590.00	475.00	N.A.	545.00	Ghungari	Pachora	
		बुळे	स्पॅनीश/पीनट	527.00	471.00	515.00	538.00	Spanish/Peanut	Dhule	
		नंदुरबार	लहान	514.00	490.00	500.00	525.00	Small	Nandurbar	
		लासलगांव	खानदेश	540.00	N.A.	450.00	450.00	Khandesh	Lasalgaon	
		बार्शी	नं. १/ढोबळी	N.A.	430.00	530.00	560.00	No. 1/Bold	Barshi	
		जालना (अंबड)	घुंगरी	485.00	N.A.	N.A.	500.00	Ghungari	Jalna (Ambad)	
		कोल्हापूर	कोपरगांव	N.A.	475.00	N.A.	538.00	Kopergaon	Kolhapur	
		सांगली	ढोबळी/जपानी जाडी	500.00	425.00	N.A.	525.00	Bold/Japani, Jadi	Sangli	
		औरंगाबाद	घुंगरी	578.00	N.A.	N.A.	481.00	Ghungari	Aurangabad	
		बीड	जाडी	405.00	457.00	N.A.	500.00	Bold	Beed	
		नागपूर	ढोबळी	N.A.	475.00	N.A.	485.00	Bold	Nagour	
		अमरावती	लहान	501.00	..	430.00	512.00	Small	Amravati	
		जळगांव	ढोबळी	..	563.00	N.A.	N.A.	Japani Bold	Jalgaon	
		अकोला (वाशिम)	लाल	450.00	N.A.	420.00	540.00	Red	Akola (Washim)	

	लातूर	..	जाडी (सुकी)	..	N.A.	480.00	N.A.	N.A.	Bold Dry	..	..	Latur			
	सांगली	..	जाडी	..	N.A.	N.A.	541.00	N.A.	Bold	..	..	Sangli			
10	करडई	..	अहमदनगर	..	स्थानिक	..	N.A.	380.00	N.A.	355.00	Local	..	Ahmadnagar	..	Sunflower
		..	बाशी	..	स्थानिक	..	436.00	500.00	397.00	370.00	Local	..	Barshi	..	
		..	अकोला (वाशिम)	..	लहान	..	425.00	N.A.	N.A.	390.00	Small	..	Akola (Washim)	..	
11	तंबाखू	..	सांगली	..	देशी	..	N.A.	1,150.00	N.A.	N.A.	Deshi	..	Sangli	..	Tobacco
		..	कोल्हापूर (जयसिंगपूर)	..	देशी (जयसिंगपूर)	..	700.00	N.A.	N.A.	900.00	Jayasingpur Deshi	..	Kolhapur (Jaysingpur).	..	
12	गुळ	..	श्रीरामपूर	..	लाल नं. २	..	N.A.	350.00	N.A.	375.00	Red No. 2	..	Shrirampur	..	Gur
		..	अहमदनगर	..	लाल नं. २	..	N.A.	340.00	290.00	315.00	Red No. 2	..	Ahmadnagar	..	
		..	कोपरगाव	..	पिवळा नं. २	..	N.A.	400.00	N.A.	N.A.	Yellow No. 2	..	Kopargaon	..	
		..	नंदुरबार	..	बरा	..	N.A.	375.00	N.A.	350.00	Fair	..	Nandurbar	..	
		..	सांगली	..	कोल्हापुरी	..	310.00	N.A.	323.00	310.00	Kolhapur	..	Sangli	..	
		..	कोल्हापूर	..	नं. २ स्पेशल	..	N.A.	451.00	350.00	398.00	No. 2 Special	..	Kolhapur	..	
		..	लासलगाव	..	मध्यम	..	335.00	N.A.	295.00	338.00	Medium	..	Lasalgaon	..	
		..	पुणे	..	पिवळा केशरी	..	380.00	340.00	N.A.	360.00	Yellow Kesari	..	Pune	..	
		..	कराड	..	कोल्हापुरी	..	N.A.	350.00	350.00	350.00	Kolhapur	..	Karad	..	
		..	नागपूर	..	अंकपल्ली	..	N.A.	N.A.	N.A.	440.00	Ankapali	..	Nagpur	..	
		..		..	कोल्हापूर २	..	..	..	..	..	Kolhapuri II	..	..	..	
		..		..	यु. पी.	..	..	..	..	..	U. P.	..	..	..	
13	कांदा	..	नाशिक	..	जन्हाळी/लाल	..	65.00	40.00	65.00	75.00	Summer/Red	..	Nashik	..	Onions
		..	लासलगाव	..	लालसर	..	55.00	N.A.	95.00	63.00	Reddish	..	Lasalgaon	..	
		..	पुणे	..	फुरसंगी/लोणंद	..	70.00	60.00	N.A.	65.00	Fursungi/Lonand	..	Pune	..	
		..	नागपूर	..	गावरानी/लोणंद	..	..	134.00	108.00	90.00	Gaorani/Lonand	..	Nagpur	..	
14	बटाटा	..	नाशिक	..	तळेगाव	..	152.00	N.A.	100.00	100.00	Talegaon	..	Nashik	..	Potatos
		..	पुणे	..	तळेगाव/म्हैसूर/बंगलोर	..	130.00	120.00	N.A.	80.00	Talegaon/Mysore/Banglore.	..	Pune	..	
		..	नागपूर	..	म्हैसूर (पाहाडी)	..	N.A.	..	..	90.00	Mysore (Pahadi)	..	Nagpur.	..	
15	मिरची	..	नंदुरबार	..	सुकी घाटी	..	901.00	1,100.00	1,600.00	1,215.00	Dry Ghati	..	Nandurbar	..	Chillies
		..	धुळे	..	गावरानी	..	1,264.00	1,451.00	1,600.00	1,747.00	Gaorani	..	Dhule	..	
		..	सांगली	..	जोवारी	..	800.00	1,200.00	1,350.00	1,150.00	Jowari	..	Sangli	..	
		..	नागपूर	..	भिवापुरी	..	N.A.	1,230.00	1,400.00	1,450.00	Bhiwapuri	..	Nagpur	..	

N.A.—उपलब्ध नाही. Not Available.

आधार.—उपसंचालक, पणन, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

28. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28-1-B (11.1)

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्त्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किमती
Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State

(1985-86)

(प्रति क्विंटलची महिनाअखेर असलेली घाऊक किमती)
(Month end spot wholesale prices in Rs. per quintal)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू	बाजारपेठ	जात	जून June 1985	सप्टेंबर September 1985	डिसेंबर December 1985	मार्च March 1986	जात Variety	बाजारपेठ Market	वस्तू Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
1	भात	बारशी कोल्हापूर	क्र. २ उत्तम					No. 2 Superior	Barshi Kolhapur	Paddy
2	ज्वारी	पुणे बारामती अहमदनगर श्रीरामपूर धुळे नंदुरबार जालना (अंबड) नाशिक लासलगांव बारशी सांगली जळगांव पाचोरा अकोला (बालापूर) अमरावती (दर्यापूर) नागपूर वर्धा औरंगाबाद	पांढरी क्र. १/२ पिवळी/गावरान बागायती/संकरित संकरित पिवळी संकरित/पांढरी संकरित/पिवळी पांढरी/लोकल पिवळी क्र. १ संकरित/देशी/शाळू संकरित संकरित पिवळी/संकरित स्थानिक पांढरी/संकरित पिवळी साळू/संकरित	N.A. 205.00 N.A. 198.00 135.00 190.50 200.00 200.00 N.A. 180.00 155.00 138.00 N.A. 135.00 135.00 130.00 N.A. 200.00	N.A. N.A. 209.00 226.00 146.00 N.A. 207.00 N.A. 207.00 N.A. 190.00 N.A. 140.00 N.A. 134.00 215.00 215.00	240.00 N.A. 195.00 N.A. 146.50 215.00 235.00 230.00 170.00 230.00 265.00 145.00 N.A. 130.00 N.A. 150.00 115.00 275.00		White No. 1/2 Yellow/Gaoran Bagayati/H. B. H. B. Yellow H. B./White H. B./Yellow White/Local Yellow No. 1 Deshi/Shalu H. B. H. B. Yellow/Hybrid Local White/Hybrid Yellow Shalu/H. B.	Pune Baramati Ahmednagar Shrirampur Dhule Nandurbar Jalna (Ambad) Nashik Lasalgaon Barshi Sangli Jalgaon Pachora Akoia (Balapur) Amravati (Daryapur) Nagpur Wardha Aurangabad	Jawar
3	गहू	अहमदनगर श्रीरामपूर जळगांव धुळे नंदुरबार नाशिक लासलगांव	पिवळी/काळी सोना बक्षी/मिक्सिकन/निफाड काळी सोना बन्सी ९७३ पिवळी निफाड	N.A. 220.00 210.00 222.00 221.00 250.00 N.A.	260.00 260.00 245.00 254.00 N.A. 265.00 250.00	305.00 N.A. 296.00 279.00 302.00 330.00 285.00	N.A. 254.00 250.00 280.00 N.A. 270.00 285.00	Yellow/K. Sona Baxi/Mixican/Niphad K. Sona Bansi 973 Yellow Niphad	Ahmednagar Shrirampur Jalgaon Dhule Nandurbar Nashik Lasalgaon	Wheat

	बाशी	शेट	234.00	N.A.	N.A.	N.A.	Shet	Barshi
	लातूर	बन्सी/लाल	220.00	300.00		280.00	Bansi	Lat r
	औरंगाबाद	पोशिया	222.00	277.00	296.00	N.A.	Potia	Aurangabad
	जालना	पीसी	220.00	320.00	317.00	275.00	Pissi	Jalna
	वर्धा	हावरा	215.00	250.00	269.00	N.A.	Hawra	Wardha
	सांगली	बन्सी	250.00	270.00	325.00	300.00	Bansi	Sangli
	नांदेड	बन्सी	N.A.	270.00	N.A.	N.A.	Bansi	Nanded
	बीड	गावराज	N.A.	N.A.	N.A.	235.00	Gaorani	Beed
	सोलापूर	सरवती	N.A.	N.A.	N.A.	315.00	Sarbati	Solapur
	कोपरगाव	२१८९	N.A.	N.A.	N.A.	260.00	2189	Kopargaon
	अकोला	गावरानी	135.00	255.00	270.00	250.00	Gaorani	Akola
	पाचोरा	काली सोना	N.A.	260.00	N.A.	260.00	K. Sona	Pachora
	बीड	गावरानी	N.A.	N.A.	300.00	N.A.	Gaorani	Beed
	नागपूर	काळी सोना/कल्याण	135.00	220.00	257.00	226.00	K. Sona	Nagpur
	अमरावती (धामनगांव)	बन्सी/काळी सोना	135.00	N.A.	N.A.	215.00	Bansi/K. Sona	Amravati (Dhamangaon)
4	बाजरी							
	अहमदनगर	संकरित/गावरान	165.00	170.00	250.00	260.00	H. B./Gaorani	Ahmadnagar (Kokuger). Bajra
	श्रीरामपूर	गावरानी	164.00	N.A.	N.A.	249.00	Gaorani	Shrirampur
	जळगाव	स्थानिक/संकरित	151.00	175.00	208.00	225.00	H. B.	Jalgaon
	पाचोरा	स्थानिक/संकरित	N.A.	179.00	210.00	242.00	Local/H. B.	Pachora
	चाळीसगाव	गावरानी	N.A.	187.00	N.A.	N.A.	Gaorani	Chalisgaon
	धुळे	संकरित	160.00	204.00	230.00	240.00	H. B.	Dhule
	नंदुरबार	संकरित	N.A.	N.A.	235.00	N.A.	H. B.	Nandurbar
	नाशिक	गावरानी	200.00	N.A.	240.00	250.00	Gaorani	Nashik
	लासलगाव	स्थानिक	N.A.	220.00	240.00	247.00	Local	Lasalgaon
	बारामती	संकरित	138.60	N.A.	N.A.	252.00	H. B.	Baramati
	सांगली	संकरित/देशी	165.00	N.A.	225.00	205.00	H. B./Deshi	Sangli
	जालना (लासूर)	हिरवी/संकरित	N.A.	200.00	210.00	213.00	Green/H. B.	Jalna (Lasur)
	वर्धा	स्थानिक	145.00	160.00	N.A.	N.A.	Local	Wardha
	अकोला (वाशिम)	हिरवी/स्थानिक	140.00	171.00	180.00	N.A.	Green/Local	Akola (Washim)
	औरंगाबाद	हिरवी/संकरित	150.00	200.00	216.00	215.00	Green/H. B.	Aurangabad
	बीड	हिरवी/संकरित	156.00	215.00	220.00	235.00	Green/H. B.	Beed
5	हरभरा							
	औरंगाबाद	हिरवा/संकरित	N.A.	N.A.	N.A.	460.00	Green/H. B.	Aurangabad .. Gram
	जालना	पिवळा	N.A.	N.A.	N.A.	450.00	Yellow	Jalna
	अहमदनगर	पिवळी/स्थानिक/निफाड	N.A.	530.00	590.00	N.A.	Local/Niphad/Yellow	Ahmadnagar
	धुळे	देशी	N.A.	N.A.	545.00	N.A.	Deshi	Dhule
	नागपूर	देशी	430.00	528.00	N.A.	444.00	Deshi	Nagpur
	अकोला	चाफा	455.00	N.A.	N.A.	460.00	Chapha	Akola
	सांगली	देशी	N.A.	N.A.	575.00	N.A.	Deshi	Sangli
	अमरावती (दर्यापूर)	गारडा	453.00	N.A.	N.A.	453.00	Red/Garda	Amravati (Daryapur)
	बाशी	काल/पिवळा	469.00	N.A.	450.00	445.00	Garda/Yellow	Barshi
	बीड	पिवळा	415.00	530.00	N.A.	N.A.	Yellow	Beed
	वर्धा	स्थानिक	455.00	N.A.	N.A.	444.00	Local	Wardha
	जळगाव	गावरान	515.00	512.00	N.A.	480.00	Gaorani	Jalgaon
	लातूर	लाल	N.A.	N.A.	N.A.	345.00	Red	Latur

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.1-B (11.1)--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
6	तूर	जळगाव	लाल क्र. १	N.A.	N.A.	N.A.	345.00	Red No. 1	Jalgaon	Tur
		अहमदनगर	गज्जर/पांढरा	N.A.	371.00	N.A.	N.A.	Gajar/White	Ahmednagar	
		पुणे	पांढरी/गज्जर	N.A.	N.A.	433.00	N.A.	White/Gajar	Pune	
		बारशी	पांढरा/गज्जर	319.00	N.A.	357.00	N.A.	White/Gajar	Barshi	
		औरंगाबाद	गज्जर-२	319.00	N.A.	N.A.	340.00	Gajar-II	Aurangabad	
		अमरावती (दर्यापूर)	पांढरी	N.A.	N.A.	N.A.	333.00	White	Amravati (Daryapur)	
		वर्धा	गज्जर/पांढरी	317.00	400.00	N.A.	365.00	Gajar/White	Wardha	
		धुळे	पांढरी	N.A.	N.A.	N.A.	345.00	White	Dhule	
		सोलापूर	पांढरी	355.00	N.A.	N.A.	N.A.	White	Solapur	
		लातूर	पांढरी/लाल	340.00	N.A.	N.A.	370.00	Red/White	Latur	
		जालना	पांढरी	N.A.	N.A.	390.00	N.A.	White	Jalna	
		नंदुरबार	लाल	N.A.	N.A.	410.00	N.A.	Red	Nandurbar	
		अकोला (वाशिम)	लाल	285.00	N.A.	360.00	350.00	Red	Akola (Washim)	
		बीड	गज्जर	N.A.	N.A.	370.00	370.00	Gajar	Beed	
		नांदेड (भोकर)	गज्जर	332.00	374.00	N.A.	350.00	Gajar	Nanded (Bhokar)	
7	मुष	बारशी	हिरवा	N.A.	N.A.	455.00	520.00	Green	Barshi	Moong
		जळगाव	हिरवा/२	N.A.	440.00	435.00	400.00	Green/II	Jalgaon	
		नंदुरबार	चमकी	N.A.	N.A.	454.00	N.A.	Chamki	Nandurbar	
		जालना	हिरवा/चमकी	535.00	390.00	410.00	435.00	Green/Chamki	Jalna (Ambad)	
		बीड	हिरवा	N.A.	N.A.	420.00	N.A.	Green	Beed	
		नांदेड (भोकर)	स्थानिक	535.00	N.A.	N.A.	N.A.	Local	Nanded (Bhokar)	
		अमरावती (दर्यापूर)	हिरवा	535.00	N.A.	437.00	469.00	Green	Amravati (Daryapur)	
		वर्धा	हिरवा	540.00	450.00	N.A.	409.00	Green	Wardha	
		अकोला (वाशिम)	चमकी	575.00	N.A.	440.00	460.00	Chamki	Akola	
8	उडीद	जळगाव	स्थानिक २/१	450.00	425.00	460.00	448.00	Local II/I	Jalgaon	Udid
		लासलगाव	खानदेश	N.A.	N.A.	410.00	N.A.	Khandesh	Lasalgaon	
		पाचोरा	स्थानिक क्र. १	N.A.	2421.00	N.A.	N.A.	Local No. 1	Pachora	
		नंदुरबार	स्थानिक	N.A.	N.A.	450.00	N.A.	Local	Nandurbar	
		लातूर	स्थानिक	N.A.	438.00	N.A.	425.00	Local	Latur	
		धुळे	स्थानिक	N.A.	N.A.	N.A.	375.00	Local	Dhule	
		अमरावती	लहान	395.00	N.A.	N.A.	418.00	Small	Amravati	
		बारशी	खानदेशी	N.A.	N.A.	440.00	N.A.	Khandeshi	Barshi	
		अकोला (वाशिम)	स्थानिक	N.A.	N.A.	450.00	450.00	Local	Akola (Washim)	
		नाशिक	चिनाई	470.00	N.A.	N.A.	N.A.	Chinai	Nashik	
9	भूईमूग शेंगा	अहमदनगर	धुंधरी/स्थानिक	N.A.	N.A.	N.A.	470.00	Ghungari/Local	Ahmadnagar	Groundnut (Pods)
		श्रीरामपूर	धुंधरी	366.00	N.A.	N.A.	N.A.	Ghungari	Shrirampur	
		पुणे	धुंधरी	N.A.	N.A.	400.00	N.A.	Ghungari	Pune	
		पाचोरा	धुंधरी	N.A.	500.00	N.A.	N.A.	Ghungari	Pachora	
		धुळे	स्पॅनीश/पीनट	460.50	466.00	465.00	510.00	Spanish/Peanut	Dhule	
		नंदुरबार	लहान	451.00	N.A.	465.00	N.A.	Small	Nandurbar	
		लासलगाव	खानदेश	N.A.	300.00	470.00	N.A.	Khandesh	Lasalgaon	

	बारशी	...	नं. १/ढोबळी	...	415.00	N.A.	450.00	515.00	No. 1/Bold	...	Barshi	
	जालना (अंबड)	...	धुंघरी	...	425.00	440.00	487.00	N.A.	Ghungari	...	Jalna (Ambad)	
	कोल्हापूर	...	कोपरगाव	...	452.00	N.A.	N.A.	473.00	Kopargaon	...	Kolhapur	
	सांगली	...	ढोबळी/जपानी	...	460.00	N.A.	500.00	415.00	Bold/Japani, Jadi	...	Sangli	
	कराड	...	पासरी/धुंघरी	...	N.A.	N.A.	500.00	N.A.	Pasari/Ghungari	...	Karad	
	बीड	...	जाडी	...	N.A.	415.00	N.A.	370.00	Bold	...	Beed	
	नागपूर	...	जाडी	...	465.00	465.00	N.A.	N.A.	Bold	...	Nagpur	
	अमरावती	...	लहान	...	525.00	N.A.	440.00	N.A.	Small	...	Amravati	
	अकोला	...	लाल	...	490.00	N.A.	450.00	455.00	Red	...	Akola	
	लातूर	...	जाडी	...	N.A.	450.00	N.A.	N.A.	Bold	...	Latur	
10	करडई	...	श्रीरामपूर	...	N.A.	N.A.	N.A.	344.00	White	...	Shrirampur	.. Safflower
		...	बीड	...	N.A.	N.A.	410.00	..	..	...	Beed	
		...	औरंगाबाद	...	N.A.	N.A.	395.00	..	..	...	Aurangabad	..
		...	बारशी	...	..	..	..	..	..	...	Barshi	
		...	सांगली	...	स्थानिक	...	345.00	N.A.	N.A.	..	Local	.. Sangli
		...	जालना	...	लहान	...	N.A.	410.00	415.00	360.00	Small	.. Jalna
11	सुर्यफूल	...	लातूर	...	लहान	...	N.A.	360.00	N.A.	N.A.	Small	.. Latur .. .. Sunflower
		...	लासलगाव	...	..	..	N.A.	N.A.	470.00	N.A.	..	.. Lasalgaon
		...	बारशी	...	..	..	N.A.	N.A.	495.00	490.00	..	.. Barshi
		...	बीड	...	..	..	N.A.	N.A.	500.00	N.A.	..	.. Beed
		...	बारामती	...	..	..	N.A.	N.A.	488.00	..	..	.. Baramati
12	तंबाखू	...	कोल्हापूर (जयसिंगपूर)	...	(देशी) जयसिंगपूर	...	825.00	N.A.	N.A.	N.A.	Jaysingpur Deshi	.. Kolhapur .. .. Tobacco (Jayasingpur).
13	गुळ	...	अहमदनगर	...	लाल नं. २	...	N.A.	315.00	N.A.	400.00	Red No. 2	.. Ahmadnagar .. .. Gur
		...	सांगली	...	कोल्हापूरी	...	320.00	330.00	325.00	365.00	Kolhapur	.. Sangli
		...	कोल्हापूर	...	नं. २ स्पेशल	...	N.A.	N.A.	420.00	462.00	No. 2 Special	.. Kolhapur
		...	लासलगाव	...	मध्यम	...	N.A.	N.A.	351.00	N.A.	Medium	.. Lasalgaon
		...	पुणे	...	पिवळा केसरी	...	N.A.	330.00	350.00	370.00	Yellow Kesari	.. Pune
		...	कराड	...	कोल्हापूरी	...	N.A.	320.00	360.00	N.A.	Kolhapur	.. Karad
		...	नागपूर	...	(अंकपल्ली) कोल्हापूरी	...	N.A.	390.00	N.A.	N.A.	Ankapali/Kolhapur	.. Nagpur
		...	जळगाव	...	पिवळा	...	N.A.	N.A.	368.00	N.A.	Yellow	.. Jalgaon
		...	धुळे	...	जेपी	...	N.A.	N.A.	N.A.	357.00	J. P.	.. Dhule
		...	नाशिक	...	..	..	N.A.	N.A.	N.A.	430.00	..	.. Nashik
14	कांदा	...	नाशिक	...	उन्हाळी/लाल	...	70.00	92.00	115.00	65.00	Summer/Red	.. Nashik .. .. Onions
		...	लासलगाव	...	रेडीश	...	N.A.	88.50	109.00	45.00	Redish	.. Lasalgaon
		...	पुणे	...	फुरसंगी/लोणंद	...	N.A.	145.00	100.00	60.00	Fursungi/Lonand	.. Pune
		...	नागपूर	...	गावरानी	...	100.00	N.A.	N.A.	N.A.	Gaorani	.. Nagpur
15	बटाटा	...	नाशिक	...	नाशिक	...	170.00	150.00	161.00	245.00	Nashik	.. Nashik .. .. Potatos
		...	पुणे	...	तळेगांव/म्हैसूर/बंगलोर	...	N.A.	N.A.	170.00	200.00	Talegaon/Mysore/Banglore	.. Pune
		...	नागपूर	...	पहाडी	...	150.00	190.00	N.A.	N.A.	Pahadi	.. Nagpur
16	मिरची	...	नंदुरबार	...	सुकी घाटी	...	1,291.00	N.A.	1,155.00	N.A.	Dry Ghati	.. Nandurbar .. .. Chillies
		...	धुळे	...	गावरानी	...	N.A.	N.A.	1,125.00	936.00	Gaorani	.. Dhule
		...	सांगली	...	जवारी	...	1,600.00	N.A.	1,200.00	1,000.00	Jowari	.. Sangli
		...	नागपूर	...	भिवापूरी	...	1,600.00	1,550.00	980.00	N.A.	Bhiwapuri	.. Nagpur

N. A.—उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार : उपसंचालक, पणन, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

मुंबई बाजारातील काही शेतो व इतर आवश्यक वस्तुंच्या घाऊक किमती/

वस्तु	जात	एप्रिल April 1984	मे May 1984	जून June 1984	जुलै July 1984	ऑगस्ट August 1984	सप्टेंबर September 1984
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
बाजरी	यू. पी. पंजाब खानदेश नं. २	220.00	210.00	210.00	170.00	230.00	230.00
कडधान्ये :-							
उडीद	खानदेश/पुणे	480.00	480.00	490.00	490.00	490.00	480.00
मूग	भोगलाई/हिरवा/चमकी/ चिनाई.	450.00 510.00	470.00 500.00	510.00 570.00	530.00 590.00	560.00 580.00	560.00 590.00
मसूर	मोठी	400.00	380.00	430.00	460.00	460.00	460.00
तूर	पांढरा	480.00	500.00	530.00	540.00	510.00	490.00
राजमा		480.00	490.00	480.00			
हरभरा	पिवळा	370.00	380.00	450.00	440.00	510.00	530.00
चवळी	पांढरी/लाल	360.00	360.00	390.00	390.00	430.00	400.00
डाळी :-							
चणा डाळ		450.00	430.00	470.00	450.00	520.00	560.00
तूर डाळ		620.00	620.00	630.00	640.00	650.00	610.00
तेलबिया :-							
शेंगदाणा	दोवळी	690.00	695.00	700.00	740.00	693.00	628.00
एरंडी	मोठे	548.00	530.00	540.00	572.00	576.00	568.00
जवस	मोठे	520.00	524.00	544.00	565.00	560.00	510.00
तेले :-							
शेंगदाणा तेल		1,671.80	1,664.00	1,705.60	1,846.00	1,700.40	1,658.80
एरंडेल	कमशियल/मोठे	1,175.00	1,220.00	1,240.00	1,260.00	1,275.00	1,330.00
जवस तेल	कच्चे	1,220.00	1,274.00	1,331.20	1,450.00	1,331.00	1,297.00
खोबरेल तेल	पांढरे	3,515.20	3,556.80	3,900.00	3,723.20	3,588.00	3,744.00
वड्या :-							
शेंगदाणा पेंड		215.00	210.00	235.00	245.00	210.00	195.00
एरंडेल पेंड		90.00	95.00	105.00	105.00	102.00	102.00
गूळ	कोल्हापूर नं. १ कोल्हापूर नं. २	490.00 450.00	490.00 450.00	490.00 460.00	500.00 476.00	540.00 480.00	540.00 480.00
साखर	डी. ३० (निर्यात) सी ३० (खुल्या बाजारातील). डी ३० (खुल्या बाजारातील).	510.00 492.00	525.00 520.00	487.00 482.00	511.00 507.00	475.00 462.00	488.00 482.00
दूध (प्रत्येकी १० लिटर)	म्हशीचे	57.20	57.20	57.20	57.20	57.20	57.20
लोणी	खानदेशी बेळगाव	3,350.00 3,350.00	2,750.00 2,750.00	3,650.00 3,650.00	4,000.00 4,000.00	4,400.00 4,400.00	4,400.00 4,400.00
मिरची	घाटी बेडगी मद्रास संकेतबर	900.00 850.00 1,300.00	950.00 950.00 1,500.00	N. A. 1,300.00 1,700.00	1,600.00 1,500.00 1,900.00	1,600.00 1,350.00 1,700.00	1,800.00 1,800.00 1,750.00
हळद	राजापूरी	1,450.00	1,250.00	1,325.00	1,500.00	1,550.00	1,650.00
आले	विरंजीत	N. A.	4,400.00	3,400.00	N. A.	N. A.	2,080.00
तंबाखू (बीडी) (प्रत्येकी ४० किलो).	निपाणी वंडल बुकी						
तंबाखू (च्युईंग) (प्रत्येकी ४० किलो)	निपाणी शंभर नंबर						

PRICES AND INDICES

TABLE No. 28:2A (11-2)

Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay market

(प्रति क्विंटल महिनाअखेरच्या किमती रुपयात)
(Month end Prices in Rs. per quintal)

(1984-85)

ऑक्टोबर October 1984 (9)	नोव्हेंबर November 1984 (10)	डिसेंबर December 1984 (11)	जानेवारी January 1985 (12)	फेब्रुवारी February 1985 (13)	मार्च March 1985 (14)	Variety (2)	Commodity (1)
220.00	210.00	210.00	200.00	205.00	215.00	U. P. Punjab Khandesh, No. 2	Bajra
470.00	500.00	520.00	510.00	475.00	470.00	Khandesh/Pune/Nashik	<i>Pulses—</i> Udid
560.00	500.00	580.00	520.00	515.00	535.00	Moglai/Green/Chammaki	Mocng
590.00	580.00	600.00	570.00	575.00	585.00	Chinai	
460.00	470.00	470.00	460.00	405.00	430.00	Bold	Masur
490.00	470.00	510.00	480.00	475.00	480.00	White	Tur
560.00	480.00	N. A.	480.00	550.00	480.00	Rajima	
550.00	530.00	560.00	540.00	470.00	482.00	Yellow	Gram
380.00	380.00	380.00	390.00	445.00	450.00	White/Red	Chavali
570.00	600.00	610.00	610.00	575.00	575.00		<i>Dals—</i> Gram dal
600.00	620.00	650.00	630.00	600.00	590.00		Turdal
610.00	610.00	636.00	610.00	630.00	660.00	Bold	<i>Oilseeds—</i> Groundnut (Shelled)
528.00	392.00	412.00	360.00	375.00	390.00	Bold	Castor seed
515.00	440.00	440.00	440.00	440.00	510.00	Bold	Linseed
1,502.80	1,523.60	1,588.60	1,573.00	1,580.80	1,536.60	Ready	<i>Oils—</i> Groundnut oil
1,200.00	980.00	1,000.00	895.00	805.00	875.00	Commercial	Castor oil
1,232.40	1,157.00	1,205.00	1,066.00	1,090.00	1,144.60	Raw	Linseed oil
3,690.00	3,692.00	3,692.00	3,588.00	2,808.00	2,300.00	White	Copra oil
210.00	220.00	230.00	225.00	230.00	250.00		<i>Cakes—</i> Groundnut cake
102.00	102.50	85.00	75.00	75.00	80.00		Castor cake
540.00	510.00	490.00	450.00	470.00	470.00	Kolhapur No. 1	Gur
470.00	410.00	420.00	370.00	420.00	420.00	Kolhapur No. 2	
488.00	498.00	550.00	463.00	488.00	537.00	D-30 (Controlled)	Sugar
482.00	492.00	542.00	458.00	478.00	530.00	C-30 (Open market)	
57.20	57.20	57.20	57.50	57.20	57.20	Buffaloe	Milk (per 10 litres)
4,400.00	4,200.00	4,000.00	3,575.55	3,800.00	3,750.00	Khandesh	Butter
4,400.00	4,200.00	4,000.00	3,575.55	3,800.00	3,750.00	Belgaum	
1,700.00	N. A.	1,650.00	1,300.00	1,300.00	1,500.00	Ghati	Chillies
2,000.00	1,200.00	1,350.00	1,600.00	2,000.00	2,200.00	Byadgi	
2,400.00	1,800.00	1,700.00	1,700.00	1,700.00	2,200.00	Madras	
1,900.00	1,400.00	1,750.00	1,800.00	1,600.00	2,500.00	Sankeshwar	Turmeric
1,550.00	1,650.00	1,600.00	1,650.00	1,350.00	1,500.00	Rajapuri	Gingers
4,000.00	3,300.00	2,900.00	2,300.00	2,000.00	2,000.00	Bleached	
						Nipani bundle buki	
						Nipani hundred numbri	Tobacco (Chewing (Per 40 kg.))
						Nipani black manjiri	Tobacco (kas) (per 40 kg.)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
तंबाखू (पाने) (प्रत्येकी ४० किलो)	निपागी काळी संजिरी						
बटाटे (प्रत्येकी १० किलो)	बंगलोरि यु. पी.	10.00	17.00	12.00	19.00	12.00	12.00
कांदे (प्रत्येकी १० किलो)	नाशिक	13.00	16.50	18.00	15.00	13.00	12.00
	नाशिक नं. १	16.00	7.50	9.50	9.50	9.00	11.00
	नाशिक नं. २ (पांढरा)	4.00	6.00	8.50	8.00	7.00	9.00
केळी (प्रत्येकी १० किलो)	खानदेश	38.00	38.00	38.00	40.00	40.00	N. A.
भाज्या :-							
कोबी (प्रत्येकी १० किलो)		20.00	30.00	12.00	16.00	20.00	14.00
वांगी (प्रत्येकी १० किलो)		10.00	16.00	12.00	16.00	16.00	12.00
गवार (प्रत्येकी १० किलो)		30.00	26.00	16.00	20.00	22.00	24.00
कोंबड्या-बदके (प्रत्येकी डझन) :-							
कोंबड्या		220.00	225.00	220.00	220.00	220.00	220.00
बदके		210.00	210.00	220.00	210.00	220.00	220.00
अंडी (प्रत्येकी ४००)	देशी	92.00	100.00	200.00	200.00	192.00	208.00
(प्रत्येकी १००० नग)	इंग्लिश	34.00	55.00	53.00	44.00	45.00	48.00
मटन (५० किलो)	मेंढी	950.00	950.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00
	बकरा	950.00	950.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00
मासे (प्रत्येक कोडी)	सरंगे	176.00	286.00	220.00	220.00	286.00	242.00
	सिंगाडा	16.00	14.00	N. A.	N. A.	N. A.	14.00
खोबरे	(वाटी)	2,275.00	2,300.00	2500.00	2,400.00	2,300.00	2,450.00
	राजापुरी						
नारळ (प्रत्येकी हजार)	कालीकट जोडी	3,300.00	3,200.00	3,300.00	3,400.00	3,500.00	3,500.00
कापूस	संकरित	1,636.00	1,658.00	1,700.00	1,806.00	2,011.00	2,011.00
	जयधर ए.	1,524.00	1,524.00	1,608.00	1,645.00	1,898.00	1,898.00
	लक्ष्मी ए.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
	कल्याण						
	आर. जी. ए.						
	दिग्विजय ए.	1,625.00	1,663.00	1,768.00	1,743.00	N. A.	N. A.
	एम. सी. यू. ५-ए.	1,836.00	1,856.00	1,856.00	1,864.00	2,109.00	2,109.00
	बंगला देशी	1,197.00	1,195.00	1,280.00	1,300.00	1,772.00	1,072.00
	एल-१४७	1,617.00	1,617.00	N. A.	N. A.	1,940.00	N. A.

N. A.—उपलब्ध नाही./

गवार.—उपसंभारक, पचव, नदाराफ्ट खासव, मुंबई./

TABLE No. 28.2 A (11.2)—contd.

(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
13.00	14.00	11.00	10.00	7.50	8.00	Banglore/U.P.	Potatoes (per 10 kg.)
17.00	14.00	12.00	8.00	7.00	9.00	Nashik	
15.00	18.00	12.00	9.00	7.50	11.00	Nashik No. 1	Onions (per 10 kg.)
13.00	15.00	10.00	7.00	6.00	9.00	Nashik No. 2 (white)	
N. A.	30.00	30.00	25.00	25.00	25.00	Khandesh	Bananas (per 10 kg.)
							<i>Vegetables—</i>
16.00	16.00	14.00	16.00	12.00	18.00		Cabbage (per 10 kg.)
12.00	18.00	12.00	10.00	14.00	18.00		Brinjals (per 10 kg.)
24.00	30.00	30.00	28.00	36.00	26.00		Gawar (per 10 kg.)
							<i>Poultry (per dozen)—</i>
220.00	220.00	220.00	240.00	248.00	252.00		Chicken
220.00	220.00	220.00	210.00	210.00	210.00		Fouls
240.00	292.00	276.00	188.00	180.00	100.00	Deshi	Eggs (per 400)
51.00	50.00	54.00	50.00	38.00	43.00	English	(Each 100)
2,000.00	2,000.00	2,000.00	1,050.00	1,075.00	1,075.00	Sheep	Mutton (50 kg.)
2,000.00	2,000.00	2,000.00	1,050.00	1,075.00	1,075.00	Goat	
220.00	242.00	308.00	355.00	308.00	220.00	Sarge	Fish (per codi)
N. A.	18.00	16.00	15.00	22.00	22.00	Shingade	
2,600.00	2,450.00	2,350.00	2,275.00	1,775.00	1,700.00	(Milling 1,000)	Copra
						Rajapuri	
3,400.00	3,500.00	3,600.00	3,700.00	2,800.00	3,000.00	Calicut Jodi (150) Madras moist	Coconut (per thousand).
1,946.00	1,956.00	N. A.	N. A.	1,575.00	1,587.00	Hybrid	Cotton
N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1,330.00	Jayadhar-A	
						Laxmi-A	
						Kalyan	
						R. G. A.	
N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1 662.00	1,420.00	Digivijaya-A	
N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1,743.00	1,758.00	MCU-5 (A)	
1,442.00	1,456.00	1,406.00	1,406.00	1,315.00	1,315.00	Bengal Deshi	
N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	1,434.00	N. A.	L-147	

Not Available.

Source.— Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

मुंबई बाजारातील काही शेती आणि इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किमती/

वस्तु	जात	एप्रिल April 1985	मे May 1985	जून June 1985	जुलै July 1985	ऑगस्ट August 1985	सप्टेंबर September 1985
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
बाजरी	यु. पी. पंजाब खानदेश नं १, २	220.00	210.00	200.00	170.00	210.00	230.00
कडधान्ये :-							
उडिद	खानदेश/पुणे	480.00	470.00	470.00	430.00	460.00	470.00
भूग	भोगलाई/हिरवी/चमवी	540.00	540.00	550.00	530.00	540.00	510.00
	चिनाई	590.00	596.00	600.00	550.00	550.00	530.00
मसूर	मोठी	470.00	460.00	470.00	450.00	450.00	440.00
तूर	पांढरा	500.00	500.00	530.00	550.00	510.00	470.00
	राजीमा	..	..	..	..	..	..
मठ	पांढरा	..	..	..	..	..	..
	लाल	..	..	..	..	..	..
हरभरा	पिवळा	560.00	530.00	540.00	510.00	531.00	540.00
चवळी	पांढरी/लाल	450.00	490.00	550.00	510.00	500.00	500.00
डाळी :-							
चणा डाळ	..	600.00	590.00	600.00	570.00	580.00	600.00
तूर डाळ	..	600.00	610.00	640.00	600.00	570.00	580.00
तेलबिया :-							
शेंगदाणा	ढोबळी	635.00	615.00	605.00	646.00	640.00	625.00
एरंडी	मोठे	374.00	356.00	354.00	352.00	340.00	342.00
जवस	मोठे	500.00	450.00	405.00	510.00	510.00	510.00
तेले :-							
शेंगदाणा	तयार	1,483.60	1,441.40	1,406.60	1,565.00	1,541.80	1,450.80
एरंडेल	कमशियल	835.00	790.00	790.00	815.00	760.00	710.00
जवस तेल	कच्चे	1,144.00	1,104.00	1,047.60	1,175.20	1,151.80	1,097.20
खोबरेल तेल	पांढरे	2,256.00	2,308.80	2,080.00	1,876.00	1,851.20	1,788.00
बड्या :-							
शेंगदाणा पेंड	..	245.00	240.00	230.00	250.00	235.00	210.00
एरंडेल, पेंड	..	82.00	82.50	90.00	92.50	90.00	87.50
गूळ	कोल्हापूर नं. १	470.00	460.00	540.00	540.00	530.00	500.00
	कोल्हापूर नं. २	420.00	420.00	480.00	460.00	460.00	430.00
साखर	डी-३० (नियंत्रित)	..	..	..	..	..	..
	सी-३० (खुल्या बाजारातील).	540.00	580.00	690.00	778.00	625.00	618.00
	डी-३० (खुल्या बाजारातील).	..	..	..	762.00	612.00	616.00
दूध (प्रत्येकी १० लिटर)	म्हशीचे	57.20	57.20	57.20	57.20	57.20	57.20
लोणी	खानदेशी	3,800.00	3,800.00	3,500.00	3,400.00	3,800.00	3,900.00
	बेळगाव	3,800.00	3,800.00	3,500.00	3,400.00	3,800.00	3,900.00
मिरची	घाटी	1,800.00	2,100.00	1,600.00	1,600.00	1,500.00	1,500.00
	बेडगी	2,300.00	2,500.00	2,600.00	2,700.00	2,700.00	2,500.00
	मद्रास	2,100.00	2,000.00	2,100.00	2,300.00	2,400.00	2,500.00
	सकेश्वर	3,000.00	2,700.00	2,600.00	2,500.00	1,100.00	1,750.00
हळद	राजापूरी	1,250.00	1,500.00	1,675.00	1,600.00	1,550.00	1,552.00
आले	विरंजीत	2,600.00	2,500.00	2,500.00	N.A.	N.A.	1,800.00
तंबाखू (प्रत्येकी ४० किलो)	निपाणी बंडल बुकी	..	..	..	..	..	..
तंबाखू (ईग)	निपाणी शंभर नंबर १	..	..	..	..	..	..
तंबाखू (प्रत्येकी ४० किलो)	निपाणी काळी मंजरी	..	..	..	..	..	..
बटाटा (प्रत्येकी १० किलो)	नं. १ तळेगांव	10.00	19.00	12.00	28.00	18.00	12.00
	नाशिक (मिलटरी)	13.00	16.00	16.00	13.00	15.00	14.00
	फारूकाबाद	..	..	..	..	..	..

PRICES AND INDICES

TABLE No. 28-2-B (11.2)

Wholesale Prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay market

(1985-86)

(प्रति क्विंटल महिनाअखेरच्या किमती रुपयात)
(Month end Prices in Rs. per quintal)

ऑक्टोबर October 1985	नोव्हेंबर November 1985	डिसेंबर December 1985	जानेवारी January 1986	फेब्रुवारी February 1986	मार्च March 1986	Variety	Commodity
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
230.00	230.00	235.00	240.00	240.00	230.00	U. P. Punjab Khandesh No. 1, 2	Bajra
480.00	460.00	470.00	490.00	500.00	450.00	Khandesh/Pune	<i>Pulses—</i> Udid
470.00	470.00	495.00	500.00	520.00	460.00	Moglai/Green/Chammaki	Moong
530.00	530.00	550.00	560.00	570.00	530.00	Chinai	
475.00	470.00	485.00	500.00	490.00	470.00	Bold	Masur
475.00	480.00	480.00	510.00	510.00	500.00	White	Tur
..	..	..	N.A.	N.A.	640.00	Rajima	
..	..	..	..	..	..	White	Math
..	..	..	..	..	..	Red	
540.00	540.00	595.00	610.00	620.00	560.00	Yellow	Gram
500.00	570.00	540.00	560.00	590.00	620.00	White/Red	Chvali
640.00	650.00	695.00	680.00	700.00	660.00		<i>Dals—</i> Gramdal
550.00	550.00	570.00	570.00	590.00	550.00		Turdal
610.00	637.00	650.00	640.00	635.00	634.00	Bold	<i>Oilseeds—</i> Groundnut (Shelled)
340.00	326.00	370.00	365.00	333.00	327.00	Bold	Castor seed
500.00	490.00	500.00	500.00	520.00	540.00	Bold	Linseed
1,506.00	1,547.00	1,622.40	1,586.00	1,523.60	1,539.20	Ready	<i>Oils—</i> Groundnut oil
700.00	705.00	780.00	765.00	705.00	680.00	Commercial	Castor oil
1,090.00	1,120.00	1,160.00	1,133.60	1,159.60	1,154.40	Raw	Linseed oil
1,768.00	1,242.00	1,695.00	1,768.00	1,788.00	1,872.00	White	Copra oil
220.00	230.00	225.00	215.00	210.00	230.00		<i>Cakes—</i> Groundnut cake
85.00	80.00	90.00	95.00	92.50	90.00		Castor cake
490.00	480.00	485.00	500.00	520.00	530.00	Kolhapur No. 1	Gur
425.00	410.00	415.00	420.00	420.00	430.00	Kolhapur No. 2	
440.00	440.00	480.00	..	..	..	D-30 (Controlled)	Sugar
680.50	640.00	581.00	592.00	602.00	630.00	C-30 (Open market)	
666.50	626.00	563.50	578.00	587.00	618.00	D-30 (Open market)	
57.50	57.20	57.20	57.20	57.20	57.20	Buffalo	Milk (per 10 litres)
3,450.00	3,400.00	3,400.00	3,400.00	3,450.00	3,400.00	Khandesh	Butter
3,450.00	3,400.00	3,400.00	3,400.00	3,450.00	3,400.00	Belgaum	
1,400.00	1,500.00	1,300.00	900.00	1,000.00	1,000.00	Ghati	Chillies
1,900.00	1,600.00	1,750.00	1,800.00	2,200.00	2,000.00	Byadgi	
2,500.00	1,850.00	1,750.00	1,400.00	1,300.00	1,300.00	Madras	
1,700.00	1,600.00	1,600.00	..	1,400.00	1,500.00	Sankeshwar	
1,550.00	1,600.00	1,325.00	1,300.00	1,600.00	1,300.00	Rajapuri	Turmeric
1,800.00	1,500.00	1,400.00	1,200.00	1,200.00	1,200.00	Bloached	Gingers
..	..	..	..	..	..	Nipani bundle buki	Tobacco (Bidi) (per 40 kg.)
..	..	..	..	..	..	Nipani hundred numberi	Tobacco (Chewing) (per 40 kg.)
..	..	..	..	..	..	Nipani black manjiri	Tobacco (leaf) (per 40 kg.)
14.50	18.50	24.50	24.00	20.00	23.00	Talegaon No. 1	Potatoes (per 10 kg.)
N.A.	11.50	18.00	20.00	16.00	21.00	Farukhabad/Nashik (Military)	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
कावे (प्रत्येकी १० किलो)	नाशिक नं. १	8.50	8.50	10.00	9.50	9.00	11.00
	नाशिक नं. २ (पांढरा)	8.00	7.50	8.50	8.00	8.00	10.00
केटी (प्रत्येकी १ किलो)	खानदेश	3.00	3.00	3.00	N.A.	3.50	4.00
भाज्या :-							
कोबी (प्रत्येकी १० किलो)		16.00	26.00	24.00	18.00	27.00	10.00
वांगी (प्रत्येकी १० किलो)		12.00	20.00	24.00	6.20	6.00	4.00
गवार (प्रत्येकी १० किलो)		24.00	28.00	20.00	28.00	25.00	16.00
फोबड्या-बदके (प्रत्येकी डझन) :-							
कोबड्या		252.00	252.00	254.00	280.00	225.00	200.00
बदके		220.00	220.00	220.00	200.00	220.00	200.00
अंबी (४०० नग)	देशी	100.00	100.00	220.00	220.00	188.00	144.00
(१०० नग)	इस्लीश	36.00	47.00	50.00	46.00	47.00	42.00
जास्त मोठी	प्रेडेड						
मोठी	प्रेडेड						
मध्यम	प्रेडेड						
मटण	मेंदी (५० किलो)	1,075.00	1,075.00	1,075.00	1,075.00	1,075.00	1,075.00
	बकरा	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00
मासे (प्रत्येक कोडी)	सरंगा	308.00	330.00	396.00	N.A.	N.A.	275.00
	सिंगाडे (प्रत्येकी)	12.00	15.00	20.00	22.00	20.00	20.00
खोबरे	(वाटी)	2,250.00	2,370.00	2,350.00	1,400.00	1,275.00	1,450.00
नारळ (प्रत्येक हजार)	कालीकट जोडी (१५० मट्रास)	2,400.00	2,000.00	1,800.00	1,700.00	1,750.00	1,650.00
कापूस	संकरित-४	1,637.00	1,637.00	1,518.00	1,597.00	1,580.00	1,434.00
	जयधर-ए	1,476.00	1,476.00	1,308.00	1,308.00	1,308.00	1,265.00
	लक्ष्मी-ए				N.A.	N.A.	N.A.
	कल्याण						
	आर. जी. ए.						
	दिग्विजय ए	1,547.00	1,547.00	1,378.00	1,378.00	1,420.00	1,350.00
	एमसीयू-५-(जे)	1,821.00	1,831.00	1,701.00	1,701.00	1,772.00	1,687.00
	बेगल देशी	1,315.00	1,331.00	1,392.00	1,398.00	1,350.00	1,265.00
	एल-१४७	N.A.	N.A.	1,476.00	N.A.	N.A.	1,406.00

टोप.—*प्रत्येकी १० कीलो. @एक डझन

N.A.—उपलब्ध नाही.

जाघार.—उपसंचालक, पणन, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 28-2-B (I1.2)—cont.

(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
14.50	15.50	13.00	14.00	9.00	7.00	Nashik No. 1	Onions (per 10 kg.)
16.50	15.50	13.00	11.00	7.00	5.50	Nashik No. 2 (white) ..	
*11.00	*9.00	*13.00	3.50	N.A.	8.30	Khandesh	Bananas (per 1 kg.)
							<i>Vegetables—</i>
20.00	7.00	12.00	18.00	8.00	18.00		Cabbage (per 10 kg.)
18.00	4.00	7.00	15.00	13.00	12.00		Brinjals (per 10 kg.)
38.00	22.00	30.00	24.00	60.00	N.A.		Gawar (per 10 kg.)
							<i>Poultry (per dozen)</i>
260.00	252.50	255.00	265.00	265.00	265.00		Chicken
210.00	210.00	225.00	235.00	240.00	250.00		Fouls
@9.00	@10.00	@10.00	232.00	220.00	160.00	Deshi	Eggs (per 400)
@9.00	@10.00	@10.00	55.00	45.00	37.00	English	(per 100)
						Graded	Extra large
						Graded	Large
						Graded	Medium
2,150.00	2,150.00	2,150.00	1,075.00	1,075.00	1,075.00	Sheep	Mutton (50 kg.)
2,200.00	2,200.00	2,200.00	1,100.00	1,100.00	1,100.00	Goat	
286.00	292.00	353.00	396.00	330.00	394.00	Pamfret	Fish (per codi)
N.A.	N.A.	N.A.	18.00	22.00	22.00	Shingada (each) ..	
1,100.00	1,200.00	1,125.00	1,125.00	1,150.00	1,225.00	Rajapur (Milling) ..	Copra
1,800.00	2,200.00	2,100.00	2,200.00	2,500.00	2,400.00	Calicut Jodi (150) Madras ..	Coconut (per thousand).
1,514.00	1,516.00	1,322.00	1,322.00	1,340.00	1,263.00	Hybrid-4	Cotton
1,207.00	1,207.00	N.A.	N.A.	N.A.	1,300.00	Jayadhar-A	
			N.A.	N.A.	N.A.	Laxmi-A	
						Kalyan	
						R. G. A.	
1,325.00	1,325.00	N.A.	1,330.00	1,320.00	1,111.00	Digvijaya-A	
1,631.00	1,631.00	1,575.00	1,575.00	1,580.00	1,626.00	MCU-5 A	
1,265.00	1,265.00	1,153.00	1,170.00	1,175.00	1,100.00	Bengal Deshi	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1,223.00	L-147.	

*Per 10 Kg. @Per dozen.

Not Available.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

28. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES NUMBERS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.3 (11.3)

सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किमती/Prices of gold and silver in Bombay Market

(रुपयात/In Rupees)

वर्ष/महिना Year/Month	तयार सोने (१० ग्रॅमची किमती) *Gold (Spot) per 10 grams			तयार चांदी (दर किलोग्रॅमची) *Silver (Spot) per kilogram		
	कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations	कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1961-62	126.00	115.85	121.65	219.65	196.95	206.49
1965-66	85.00	70.50	77.78	406.00	281.00	314.62
1970-71	198.00	177.50	184.96	588.50	483.50	536.08
1975-76	574.00	511.00	544.99	1,425.00	1,001.00	1,169.36
1980-81	1,730.00	1,305.00	1,522.44	2,955.00	2,075.00	2,616.63
1981-82	1,792.00	1,600.00	1,719.17	2,795.00	2,320.00	2,636.06
1982-83	1,800.00	1,615.00	1,722.54	3,430.00	2,505.00	2,798.34
1983-84	1,985.00	1,755.00	1,858.47	3,802.00	3,135.00	3,505.80
1984-85	2,140.00	1,875.00	1,983.92	3,995.00	3,295.00	3,593.59
1985-86	2,235.00	2,025.00	2,125.47	4,120.00	3,730.00	3,918.35
एप्रिल April 1984	2,035.00	1,960.00	1,995.90	3,555.00	3,525.00	3,541.29
मे May 1984	1,995.00	1,935.00	1,973.05	3,510.00	3,485.00	3,492.83
जून June 1984	1,940.00	1,875.00	1,918.08	3,510.00	3,360.00	3,415.19
जुलै July 1984	1,965.00	1,930.00	1,948.80	3,485.00	3,295.00	3,414.60
ऑगस्ट August 1984	1,960.00	1,945.00	1,952.14	3,460.00	3,390.00	3,432.71
सप्टेंबर September 1984	1,990.00	1,960.00	1,973.96	3,605.00	3,420.00	3,508.63
ऑक्टोबर October 1984	2,000.00	1,970.00	1,985.00	3,580.00	3,540.00	3,560.71
नोव्हेंबर November 1984	2,005.00	1,985.00	1,995.45	3,690.00	3,580.00	3,644.05
डिसेंबर December 1984	1,995.00	1,955.00	1,976.88	3,717.00	3,640.00	3,670.21
जानेवारी January 1985	1,990.00	1,945.00	1,968.13	3,770.00	3,620.00	3,681.88
फेब्रुवारी February 1985	2,100.00	1,985.00	2,022.33	3,890.00	3,775.00	3,823.95
मार्च March 1985	2,140.00	2,045.00	2,097.27	3,995.00	3,835.00	3,937.05
एप्रिल April 1985	2,235.00	2,105.00	2,172.73	4,120.00	3,925.00	4,005.09
मे May 1985	2,205.00	2,050.00	2,169.80	4,100.00	3,730.00	3,986.60
जून June 1985	2,085.00	2,025.00	2,055.65	3,875.00	3,750.00	3,824.87
जुलै July 1985	2,140.00	2,080.00	2,113.15	3,885.00	3,790.00	3,842.59
ऑगस्ट August 1985	2,165.00	2,075.00	2,122.20	3,905.00	3,795.00	3,863.20
सप्टेंबर September 1985	2,170.00	2,100.00	2,142.50	3,890.00	3,825.00	3,849.50
ऑक्टोबर October 1985	2,195.00	2,105.00	2,136.46	3,885.00	3,800.00	3,854.33
नोव्हेंबर November 1985	2,185.00	2,125.00	2,152.23	4,048.00	3,870.00	3,936.32
डिसेंबर December 1985	2,145.00	2,070.00	2,114.05	4,060.00	3,896.00	3,950.86
जानेवारी January 1986	2,115.00	2,075.00	2,095.19	3,991.00	3,930.00	3,965.31
फेब्रुवारी February 1986	2,150.00	2,070.00	2,103.26	3,997.00	3,900.00	3,942.48
मार्च March 1986	2,140.00	2,120.00	2,128.43	4,054.00	3,948.00	3,999.00

टीप.—(१) *तयार सोन्याच्या किमती १७ ऑगस्ट १९६३ पर्यंत शुद्ध सोन्याच्या होत्या त्यानंतर ९ नोव्हेंबर १९६६ पर्यंत १४ कॅरेट सोन्याच्या आणि १० जुलै १९६७ पासून प्रमाणित सोन्याच्या आहेत.

(२) +या तयार चांदीच्या किमती ०.९९६ पेक्षा कमी शुद्ध चांदीच्या आहेत.

(३) @यात नाममात्र बोलीचाही समावेश आहे.

Note.—(1) *Spot prices relate to gold bullion upto 2/7th August 1963, 14 carat gold up to 9th November 1966 and to standard gold from 10th July 1967.

(2) +Spot prices relate to below 0.996 fineness.

(3) @Includes nominal quotations also.

आधार: भारतीय रिझर्व बँक, मुद्रा व वित्त अहवाल, भाग २

Source.—Report on currency and finance Vol. II, Reserve Bank of India.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28-4A

वस्तूंच्या गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किमतींचा निर्देशांक, (नवीन मालिका)/

गट आणि उपगट	भार Weight	आर्थिक वर्षाची सरासरी Financial year Average 1984-85	मासिक Monthly				
			एप्रिल April 1984	मे May 1984	जून June 1984	जुलै July 1984	ऑगस्ट August 1984
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
(१) नूतन वस्तू	416.67	324.4	308.4	312.8	324.3	334.5	338.1
(अ) अन्न गट	297.99	297.4	280.9	286.4	298.0	309.3	312.5
(अ) अन्नधान्ये (१+२)	129.22	276.2	263.9	265.2	272.5	278.0	280.7
(१) धान्ये	107.43	244.5	244.3	244.1	246.1	249.0	249.6
(२) डाळी	21.79	430.6	360.2	368.9	402.2	421.1	433.6
(ब) भाजीपाला व फळे	61.32	304.0	276.8	296.0	317.2	342.0	356.2
(क) दूध व दुधाचे पदार्थ	61.50	275.4	267.7	267.9	271.7	275.9	281.8
(ख) मांस, मासे व मंडी	18.97	382.3	344.1	352.0	367.4	383.0	386.5
(घ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	10.94	279.6	238.1	236.2	254.9	278.6	280.7
(फ) इतर अन्नपदार्थ	16.04	438.2	439.3	448.4	479.1	498.2	453.3
(ब) अन्नधान्येतर पदार्थ	106.21	319.6	302.7	304.9	317.2	325.7	330.8
(अ) तंतू	31.73	303.4	264.6	272.0	286.5	303.9	317.9
(ब) तैल वियाणे	42.01	322.4	318.7	320.7	336.0	343.4	340.9
(क) इतर अन्नधान्येतर पदार्थ	32.47	332.2	319.4	316.5	322.7	327.0	330.2
(क) खनिजे	12.47	1,015.1	1,013.2	1,013.2	1,013.2	1,013.2	1,013.2
(२) इंधन, शक्ती, विवाहती व वंगण	84.59	518.4	507.5	507.5	515.7	515.9	515.9
(अ) कोळसा (खाणीतील)	11.47	633.4	633.4	633.4	633.4	633.4	633.4
(ब) खनिज तैले	49.12	542.4	537.8	537.8	539.5	540.0	540.0
(क) विद्युत	24.00	414.1	385.3	385.3	410.6	410.6	410.6
(३) उत्पादित पक्का माल	498.74	319.5	304.6	308.7	313.3	320.3	324.3
(अ) अन्नपदार्थ	133.22	323.8	306.4	320.6	328.7	340.3	346.4
(ब) वेप, द्रव्ये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ	27.08	254.0	251.8	253.2	253.5	253.5	253.5
(क) कापड	110.26	280.1	264.7	262.8	264.6	268.3	276.6
(ख) कागद व कागदाच्या वस्तू	8.51	363.5	340.4	351.1	356.0	356.5	356.5
(घ) चामचे व चामचेच्या वस्तू	3.85	413.6	408.8	408.8	408.8	409.9	409.9
(फ) रबर व रबराच्या वस्तू	12.07	335.3	331.0	331.6	333.2	333.3	333.5
(ग) रसायने व रासायनिक पदार्थ	55.48	292.1	285.1	285.7	287.9	290.0	290.9
(ङ) अधातू खनिज पदार्थ	14.15	430.6	416.6	416.4	416.6	424.6	430.1
(च) मूलभूत धातू, मिश्र धातू व धातूंच्या वस्तू	59.74	419.8	389.5	391.8	403.6	420.2	421.3
(ज) यंत्र सामुग्री व परिवहन साधने	67.18	303.6	293.9	295.0	296.6	301.0	301.6
(झ) संकीर्ण वस्तू	7.20	269.7	263.7	265.1	265.4	266.6	266.8
सर्व वस्तू	1,000.00	338.4	323.3	327.2	335.0	342.8	346.3

बाजार—आर्थिक सल्लागार यांचे कार्यालय, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

PRICES AND INDICES

TABLE No. 28.4-A (11.4)

All India Index Number of wholesale prices by Groups and Sub-groups of commodities (New Series)

(1984-85)

(पाया १९७०-७१=१००)
(Base 1970-71=100)

सरासरी Averages							Groups and Sub-groups
सप्टेंबर September 1984	ऑक्टोबर October 1984	नोव्हेंबर November 1984	डिसेंबर December 1984	जानेवारी January 1985	फेब्रुवारी February 1985	मार्च March 1985	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
328.9	329.2	327.5	321.3	323.8	324.0	321.5	I Primary Articles
299.9	299.4	300.0	292.2	294.9	297.7	297.3	(A) Food Articles
279.8	281.1	282.2	277.5	280.4	278.1	275.9	(a) Food Grains (1+2)
247.2	244.4	243.8	239.4	244.3	243.5	243.1	(1) Cereals
440.3	461.6	470.2	465.3	458.1	448.8	437.5	(2) Pulses
311.8	298.4	291.4	269.4	275.2	306.4	307.8	(b) Fruits and vegetables
283.0	285.0	282.0	274.0	272.7	272.4	270.9	(c) Milk and Milk products
379.7	379.9	379.4	398.5	415.2	389.5	413.2	(d) Eggs, Fish and Meat
283.8	306.0	316.0	322.7	305.7	270.9	261.7	(e) Condiments and spices
399.7	407.0	442.2	421.7	422.2	429.8	418.0	(f) Other food articles
329.9	331.8	324.0	321.6	324.8	315.7	306.7	(B) Non-Food Articles
323.4	337.4	314.3	299.4	313.1	309.9	298.7	(a) Fibres
333.6	325.2	321.0	323.9	318.7	297.3	288.8	(b) Oil seeds
331.5	334.7	337.2	340.4	344.1	345.2	336.9	(c) Other non-food articles
1,013.2	1,015.4	1,015.8	1,013.0	1,008.1	1,024.6	1,024.7	(C) Minerals
519.1	519.1	520.6	520.6	520.6	520.8	537.1	II Fuel, Power, Light and Lubricants
633.4	633.4	633.4	633.4	633.4	633.4	633.5	(a) Coal Mining
541.0	541.0	541.0	541.0	541.0	541.0	568.1	(b) Mineral Oils
419.7	419.7	424.9	424.9	424.9	425.6	427.6	(c) Electricity
323.7	324.8	322.4	320.7	323.2	321.2	327.1	III Manufactured Products
338.5	335.9	322.0	313.6	316.5	305.5	311.7	(a) Food products
253.5	253.5	253.5	253.5	255.8	255.8	256.8	(b) Beverages, Tobacco and Tobacco Products.
281.1	284.2	289.1	291.5	295.8	294.4	289.5	(c) Textiles
356.5	368.5	372.5	374.2	375.3	375.7	378.7	(d) Paper and paper products
410.9	413.2	413.6	414.5	414.5	423.8	426.8	(e) Leather and leather products
333.5	336.1	336.6	336.8	336.8	338.2	342.6	(f) Rubber and Rubber products
292.6	293.2	294.3	295.3	295.7	295.4	299.4	(g) Chemical and Chemical products
432.6	435.2	433.2	432.9	444.6	440.2	444.4	(h) Non-metallic mineral products
422.0	422.4	422.2	422.1	423.4	432.2	467.2	(i) Basic metal alloys and metal product
302.6	307.1	308.0	308.6	308.1	309.0	311.4	(j) Machinery and Transport equipment
268.5	270.1	270.1	270.1	271.4	277.8	280.3	(k) Miscellaneous products
342.4	343.1	341.3	338.0	340.1	339.2	342.5	All Commodities

Source.—Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

वस्तूंच्या गट व उपगटवार, अखिल भारतीय घाऊक किमतीचा निर्देशांक (नवीन मालिका)/

गट आणि उपगट	मासिक सरासरी/						
	भार Weight	आर्थिक वर्षांची सरासरी Financial years Average 1985-86	एप्रिल April 1985	मे May 1985	जून June 1985	जुलै July 1985	ऑगस्ट August 1985
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
(१) मूलभूत वस्तू	416.67	331.0	325.1	327.9	333.5	389.5	339.7
(अ) अन्न गट	297.99	317.7	299.6	306.0	317.3	327.2	329.7
(अ) अन्नधान्ये (१+२)	129.22	295.8	275.2	278.2	282.2	292.1	299.9
(१) धान्ये	107.43	261.7	244.5	247.0	252.0	259.8	266.7
(२) डाळी	21.79	463.4	426.6	432.2	431.1	451.2	463.3
(ब) भाजीपाला व फळे	61.32	358.1	315.7	335.4	374.5	391.9	400.1
(क) दूध व दुधाचे पदार्थ	61.50	279.2	276.2	280.3	279.5	282.3	279.0
(ड) मांस, मासे व अंडी	18.97	438.0	390.0	393.6	420.9	443.9	448.7
(इ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	10.94	260.2	270.0	277.0	290.2	293.6	286.7
(फ) इतर अन्नपदार्थ	16.04	384.3	438.4	433.0	422.6	418.5	384.2
(ब) अन्नधान्येतर पदार्थ	106.21	287.0	313.8	306.8	297.3	293.1	286.5
(अ) तंतू	31.73	231.3	306.8	293.0	266.9	250.4	234.0
(ब) तेल बियाणे	42.01	285.3	292.4	284.8	280.0	290.4	290.1
(क) इतर अन्नधान्येतर पदार्थ	32.47	343.6	348.4	348.8	349.2	338.2	333.4
(क) खनिजे	12.47	1,030.2	1,029.7	1,030.2	1,030.2	1,030.2	1,030.2
(२) इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंगण	84.59	579.9	559.6	566.0	568.7	568.8	572.3
(अ) कोळसा (खाणीतील)	11.47	653.0	633.7	633.7	633.7	633.7	633.7
(ब) खनिज तेल	49.12	608.7	606.2	606.4	606.4	606.4	606.4
(क) विद्युत	24.00	486.1	428.8	451.1	460.5	460.9	473.1
(३) उत्पादित पक्का माल	498.74	342.6	336.2	339.3	341.8	346.3	347.2
(अ) अन्न पदार्थ	133.22	346.2	326.1	332.9	342.9	362.1	365.8
(ब) पेय, द्रव्ये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ	27.08	296.9	270.5	270.5	270.5	270.5	270.5
(क) कापड	110.26	275.8	287.5	286.8	283.9	280.6	280.2
(ड) कापड व कागदाच्या वस्तू	8.51	378.3	377.9	378.0	377.9	378.9	378.7
(इ) चामडे व चामडेच्या वस्तू	3.85	491.6	466.9	481.0	487.2	488.5	488.5
(फ) रबर व रबराच्या वस्तू	12.07	360.6	358.9	360.3	360.8	360.8	360.8
(ग) रसायने व रसायनीक पदार्थ	55.48	310.9	306.6	308.9	309.3	309.1	309.3
(ह) अधातू खनिज पदार्थ	14.15	450.9	453.6	460.4	457.4	457.4	485.7
(ई) मूलभूत धातू, मिश्र धातू व धातूच्या वस्तू	59.74	477.1	475.3	477.4	478.2	478.0	477.3
(ज) यंत्र सामुग्री व परिवहन साधने	67.18	337.9	328.2	333.3	334.9	336.0	336.8
(ख) संकीर्ण वस्तू	7.20	281.8	281.2	280.0	280.0	280.0	280.0
सर्व वस्तू	1,000.00	357.8	350.5	353.7	357.5	362.3	363.1

PRICES AND INDICES

TABLE No. 28.4-B (11.4)

All India Index Number of wholesale prices by Groups and Sub-groups of commodities (New Series)

(पाया १९७०-७१=१००)
(Base 1970-71=100)

(1985-86)

Monthly Averages							Groups and Sub-groups
सप्टेंबर September 1985	ऑक्टोबर October 1985 (P)	नोव्हेंबर November 1985 (P)	डिसेंबर December 1985 (P)	जानेवारी January 1986 (P)	फेब्रुवारी February 1986 (P)	मार्च March 1986 (P)	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
329.4	330.2	329.6	329.7	328.6	330.0	331.4	(I) Primary Articles
319.8	319.6	320.7	319.0	315.7	317.8	320.6	(A) Food Articles
302.8	305.4	304.2	300.1	298.9	303.2	306.9	(a) Food Grains (1+2)
269.6	268.2	265.7	262.1	263.4	268.3	273.3	(1) Cereals
466.4	488.4	494.3	486.8	473.9	475.4	466.8	(2) Pulses
354.6	352.1	361.5	353.9	347.3	350.7	365.4	(b) Fruits and vegetables
280.3	281.9	279.5	279.5	275.3	276.7	279.8	(c) Milk and Milk products
446.1	438.1	444.7	453.7	458.6	461.8	455.2	(d) Eggs, Fish and Meat
273.8	274.1	255.9	249.8	225.1	216.9	208.8	(e) Condiments and spices
356.4	344.0	352.1	376.9	377.8	365.2	338.7	(f) Other food articles
274.3	277.9	272.4	277.4	282.5	282.1	280.0	(B) Non-Food Articles
221.9	212.2	195.6	195.3	202.5	202.8	193.3	(a) Fibres
282.6	284.1	279.8	289.0	288.5	280.0	282.1	(h) Oil Seeds
346.7	334.1	337.8	341.2	353.0	362.3	361.9	(c) Other non-food articles
1,030.2	1,030.2	1,030.2	1,030.2	1,030.2	1,030.2	1,031.0	(C) Minerals
572.4	576.7	582.4	582.9	593.7	606.3	609.2	(II) Fuel, Power, Light and Lubricants
633.7	633.7	634.6	634.6	696.5	717.1	717.1	(a) Coal Mining
606.4	606.4	606.4	606.6	606.6	618.3	622.2	(b) Mineral Oils
473.4	488.6	508.2	509.7	518.3	529.2	581.0	(c) Electricity
344.8	348.2	348.4	340.3	341.5	341.1	341.3	(III) Manufacture Products
357.5	364.6	348.4	337.5	340.5	337.3	339.3	(a) Food products
283.7	319.8	319.8	320.9	321.4	322.0	322.4	(b) Beverages, Tobacco and Tobacco Products.
275.8	273.2	271.2	269.0	269.8	266.9	264.5	(c) Textiles
378.1	377.3	372.5	373.9	373.9	383.8	389.0	(d) Paper and paper products
489.4	492.1	493.8	497.3	504.7	504.7	504.7	(e) Leather and leather products
360.8	360.8	360.8	360.8	380.8	360.8	361.4	(f) Rubber and Rubber products
308.9	309.4	309.6	310.4	311.5	318.9	319.2	(g) Chemical and Chemical products
454.7	453.0	452.0	448.4	442.6	440.3	442.1	(h) Non-metallic mineral products
477.6	477.7	476.9	477.0	478.7	478.6	473.1	(i) Basic metal alloys and metal products
337.4	338.4	339.5	340.6	341.2	342.8	346.0	(j) Machinery and Transport equipments
279.7	280.6	280.6	280.6	280.7	281.5	281.6	(k) Miscellaneous products
357.6	360.0	357.9	356.4	357.5	358.9	359.8	All Commodities.

P--Provisional.

Source.—Economic Adviser, Government of India, New Delhi.

28. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.5 (11.5)

मुंबई, जळगाव, पुणे, सोलापूर, औरंगाबाद, नांदेड व नागपूर केंद्रासाठी कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer price index number of working classes in Bombay, Jalgaon, Pune, Solapur, Aurangabad, Nanded and Nagpur

महिना व वर्ष Month and Year	अन्नगट Food	पान, सुपारी, तंबाखू, इत्यादी Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवान्नी Fuel and lighting	घरभाडे House rent	कापड, बिछाना Clothing, bedding	संकीर्ण Miscellane- ous	ग्राहक किमतीचा निर्देशांक Consumer Price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
मुंबई/Bombay.							
(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००).							
(Base Year : 1960=100)							
1977-78	344	344	380	144	325	252	318
1978-79	346	349	395	150	345	268	325
1979-80	383	386	458	157	377	294	359
1980-81	431	430	485	158	422	326	400
1981-82	508	484	548	159	460	358	460
1982-83	548	511	653	160	512	401	502
1983-84	625	585	725	165	555	433	564
1984-85	676	650	799	181	569	473	609
1985-86	714	753	857	190	612	526	654
एप्रिल/ April 1984	647	646	768	171	559	453	586
मे/ May 1984	660	650	785	171	559	456	595
जून/ June 1984	672	643	797	171	558	466	604
जुलै/ July 1984	682	649	798	184	562	468	611
ऑगस्ट/ August 1984	679	642	797	184	562	470	610
सप्टेंबर/ September 1984	677	630	799	184	565	471	609
ऑक्टोबर/October 1984	687	634	800	184	569	474	615
नोव्हेंबर/ November 1984	690	640	803	184	573	476	618
डिसेंबर/ December 1984	677	644	803	184	576	480	612
जानेवारी/ January 1985	676	664	807	185	577	481	613
फेब्रुवारी/ February 1985	675	672	810	185	578	488	614
मार्च/ March 1985	686	689	822	185	585	496	624
एप्रिल/ April 1985	701	726	835	185	594	504	638
मे/ May 1985	704	737	835	185	600	508	641
जून/ June 1985	712	747	847	185	603	521	650
जुलै/ July 1985	712	742	850	191	604	524	651
ऑगस्ट/ Aug. 1985	711	740	850	191	606	526	650
सप्टेंबर/ Sept. 1985	690	735	855	191	609	529	639
ऑक्टोबर/ Oct. 1985	701	754	855	191	614	528	647
नोव्हेंबर/ Nov. 1985	712	755	855	191	614	531	654
डिसेंबर/ Dec. 1985	717	760	858	191	619	532	658
जानेवारी/ January 1986	732	764	864	195	622	534	668
फेब्रुवारी/ February 1986	735	784	891	195	627	535	672
मार्च/ March 1986	746	790	890	195	626	535	678

आधार.—कामगार जायकत यांचे कार्यालय, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Bombay.

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.5 (11.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)			
जळगांव/Jalgaon										
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)										
(Base year : 1961=100)										
	1977-78	.. ..	346	..	304	144	316	259	314	
	1978-79	.. ..	357	..	390	148	322	263	328	
	1979-80	.. ..	394	..	434	159	330	286	359	
	1980-81	.. ..	441	..	498	170	371	315	402	
	1981-82	.. ..	530	..	542	177	450	342	472	
	1982-83	.. ..	534	..	673	181	478	384	494	
	1983-84	.. ..	608	..	710	183	510	445	554	
	1984-85	.. ..	636	..	714	186	591	469	583	
	1985-86	.. ..	668	..	736	188	608	530	615	
एप्रिल/	April	1984	.. ..	608	..	711	183	554	462	561
मे/	May	1984	.. ..	633	..	711	183	554	463	576
जून/	June	1984	.. ..	638	..	713	183	565	465	581
जुलै/	July	1984	.. ..	646	..	714	183	569	466	587
ऑगस्ट/	August	1984	.. ..	652	..	714	188	617	467	595
सप्टेंबर/	September	1984	.. ..	638	..	714	188	617	469	587
ऑक्टोबर/	October	1984	.. ..	642	..	714	188	617	471	590
नोव्हेंबर/	November	1984	.. ..	638	..	714	188	602	471	586
डिसेंबर/	December	1984	.. ..	648	..	714	188	598	471	592
जानेवारी/	January	1985	.. ..	631	..	714	188	601	471	582
फेब्रुवारी/	February	1985	.. ..	636	..	714	188	601	471	585
मार्च/	March	1985	.. ..	622	..	715	188	601	480	578
एप्रिल/	April	1985	.. ..	629	..	720	188	603	493	585
मे/	May	1985	.. ..	623	..	720	188	603	512	584
जून/	June	1985	.. ..	631	..	720	188	603	516	589
जुलै/	July	1985	.. ..	663	..	720	188	604	522	610
ऑगस्ट/	Aug.	1985	.. ..	677	..	720	188	602	523	618
सप्टेंबर/	Sept.	1985	.. ..	668	..	720	188	607	542	616
ऑक्टोबर/	Oct.	1985	.. ..	678	..	720	188	611	542	623
नोव्हेंबर/	Nov.	1985	.. ..	685	..	720	188	611	543	627
डिसेंबर/	Dec.	1985	.. ..	691	..	720	188	613	542	631
जानेवारी/	January	1986	.. ..	683	..	746	188	613	541	628
फेब्रुवारी/	February	1986	.. ..	704	..	801	188	611	540	644
मार्च/	March	1986	.. ..	678	..	801	188	612	545	629

तबला क्रमांक/TABLE No. 28.5 (11.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)			
नादेश/Nanded										
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)										
(Base year : 1961=100)										
	1977-78	..	..	359	..	350	166	308	271	330
	1978-79	..	..	367	..	392	174	312	272	338
	1979-80	..	..	407	..	473	202	349	309	379
	1980-81	..	..	467	..	608	240	397	350	438
	1981-82	..	..	579	..	634	277	462	385	523
	1982-83	..	..	594	..	676	289	478	411	542
	1983-84	..	..	665	..	697	308	510	455	598
	1984-85	..	..	719	..	784	361	525	510	649
	1985-86	..	..	710	..	801	386	569	578	662
एप्रिल/	April	1984	..	699	..	780	310	521	485	630
मे/	May	1984	..	702	..	780	310	521	504	635
जून/	June	1984	..	700	..	780	310	518	504	633
जुलै/	July	1984	..	723	..	780	310	518	504	647
ऑगस्ट/	August	1984	..	732	..	780	386	520	504	657
सप्टेंबर/	September	1984	..	731	..	780	386	525	507	658
ऑक्टोबर/	October	1984	..	750	..	780	386	525	510	669
नोव्हेंबर/	November	1984	..	743	..	788	386	517	510	665
डिसेंबर/	December	1984	..	728	..	788	386	523	511	657
जानेवारी/	January	1985	..	730	..	788	386	530	514	659
फेब्रुवारी/	February	1985	..	706	..	788	386	531	524	646
मार्च/	March	1985	..	682	..	793	386	556	537	636
एप्रिल/	April	1985	..	682	..	801	386	558	543	638
मे/	May	1985	..	685	..	801	386	557	560	643
जून/	June	1985	..	697	..	801	386	557	565	651
जुलै/	July	1985	..	714	..	801	386	561	570	662
ऑगस्ट/	Aug.	1985	..	721	..	801	386	561	569	667
सप्टेंबर/	Sept.	1985	..	717	..	801	386	562	569	664
ऑक्टोबर/	Oct.	1985	..	720	..	801	386	565	566	666
नोव्हेंबर/	Nov.	1985	..	714	..	801	386	569	600	668
डिसेंबर/	Dec.	1985	..	716	..	801	386	583	600	671
जानेवारी/	January	1986	..	726	..	801	386	583	600	677
फेब्रुवारी/	February	1986	..	726	..	801	386	583	600	677
मार्च/	March	1986	..	704	..	801	386	589	600	665

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.5 (11.5)—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
पुणे/Pune							
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)							
(Base year : 1961=100)							
1977-78	.. ..	334	..	353	130	327	302
1978-79	.. ..	338	..	375	130	349	310
1979-80	.. ..	367	..	430	131	369	336
1980-81	.. ..	415	..	437	135	418	375
1981-82	.. ..	490	..	458	138	492	432
1982-83	.. ..	505	..	627	139	519	468
1983-84	.. ..	609	..	686	143	517	541
1984-85	.. ..	643	..	750	146	545	573
1985-86	.. ..	662	..	809	150	600	601
एप्रिल/ April	1984	609	..	723	144	529	546
मे/ May	1984	634	..	732	144	531	561
जून/ June	1984	642	..	732	144	531	568
जुलै/ July	1984	650	..	732	146	538	574
ऑगस्ट/ August	1984	642	..	732	146	538	569
सप्टेंबर/ September	1984	640	..	732	146	538	568
ऑक्टोबर/ October	1984	642	..	732	146	545	572
नोव्हेंबर/ November	1984	652	..	740	146	545	579
डिसेंबर/ December	1984	647	..	767	146	545	579
जानेवारी/ January	1985	656	..	789	149	545	585
फेब्रुवारी/ February	1985	650	..	791	149	577	588
मार्च/ March	1985	649	..	794	149	577	588
एप्रिल/ April	1985	645	..	797	149	576	587
मे/ May	1985	646	..	797	149	576	588
जून/ June	1985	646	..	797	149	589	589
जुलै/ July	1985	654	..	797	150	589	594
ऑगस्ट/ August	1985	654	..	797	150	593	594
सप्टेंबर/ September	1985	657	..	797	150	593	596
ऑक्टोबर/ October	1985	651	..	805	150	604	595
नोव्हेंबर/ November	1985	659	..	823	150	605	601
डिसेंबर/ December	1985	677	..	821	150	619	612
जानेवारी/ January	1986	684	..	818	153	619	616
फेब्रुवारी/ February	1986	685	..	830	153	620	618
मार्च/ March	1986	690	..	827	153	619	621

आधार:—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई

Source—Office of the Commissioner of Labour, Bombay

सकता क्रमांक/TABLE No. 28.5 (11.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
सोलपूर/Solapur									
(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००)									
(Base year : 1960=100)									
	1977-78	.. ..	347	293	338	188	357	256	326
	1978-79	.. ..	359	315	383	198	386	274	343
	1979-80	.. ..	390	349	440	206	404	291	372
	1980-81	.. ..	432	383	475	216	447	331	411
	1981-82	.. ..	544	422	560	222	492	376	499
	1982-83	.. ..	544	444	662	236	531	405	515
	1983-84	.. ..	627	475	707	250	566	441	579
	1984-85	.. ..	665	532	729	265	578	465	612
	1985-86	.. ..	698	616	741	280	633	508	647
एप्रिल/	April	1984	636	508	708	255	567	455	588
मे/	May	1984	649	517	715	255	570	455	598
जून/	June	1984	653	521	727	255	561	461	601
जुलै/	July	1984	655	532	730	266	572	466	605
ऑगस्ट/	August	1984	664	535	730	266	572	465	611
सप्टेंबर/	September	1984	678	534	734	266	575	466	620
ऑक्टोबर/	October	1984	681	531	734	266	575	466	622
नोव्हेंबर/	November	1984	683	536	734	266	575	467	623
डिसेंबर/	December	1984	684	536	732	266	578	469	625
जानेवारी/	January	1985	679	537	732	273	595	469	623
फेब्रुवारी/	February	1985	666	535	732	273	595	470	615
मार्च/	March	1985	654	561	736	273	603	470	609
एप्रिल/	April	1985	658	589	740	273	606	472	614
मे/	May	1985	667	614	740	273	619	478	622
जून/	June	1985	673	614	740	273	619	478	626
जुलै/	July	1985	676	614	740	281	619	478	629
ऑगस्ट/	August	1985	685	627	740	281	619	475	634
सप्टेंबर/	September	1985	695	603	740	281	623	495	642
ऑक्टोबर/	October	1985	715	598	740	281	647	492	657
नोव्हेंबर/	November	1985	709	597	740	281	647	516	656
डिसेंबर/	December	1985	715	598	740	281	649	541	663
जानेवारी/	January	1986	725	648	740	286	646	555	672
फेब्रुवारी/	February	1986	732	648	745	286	646	555	677
मार्च/	March	1986	725	648	748	286	652	555	674

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.5 (11.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
औरंगाबाद/Aurangabad								
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)								
(Base year : 1961=100)								
1977-78	.. ..	362	..	323	218	336	257	330
1978-79	.. ..	376	..	372	228	351	270	346
1979-80	.. ..	416	..	436	275	362	301	384
1980-81	.. ..	456	..	478	300	399	339	422
1981-82	.. ..	548	..	536	316	458	382	496
1982-83	.. ..	548	..	680	316	486	417	514
1983-84	.. ..	630	..	768	318	522	446	578
1984-85	.. ..	679	..	772	326	566	482	617
1985-86	.. ..	742	..	790	326	632	546	672
एप्रिल/ April	1984	629	..	771	326	543	456	581
मे/ May	1984	644	..	771	326	543	468	592
जून/ June	1984	654	..	771	326	544	474	599
जुलै/ July	1984	667	..	771	326	558	474	608
ऑगस्ट/ August	1984	665	..	771	326	565	475	608
सप्टेंबर/ September	1984	680	..	771	326	566	477	617
ऑक्टोबर/ October	1984	684	..	771	326	573	477	620
नोव्हेंबर/ November	1984	700	..	771	326	573	485	631
डिसेंबर/ December	1984	704	..	771	326	576	491	635
जानेवारी/ January	1985	712	..	772	326	576	494	640
फेब्रुवारी/ February	1985	704	..	772	326	578	500	636
मार्च/ March	1985	707	..	776	326	592	510	641
एप्रिल/ April	1985	715	..	784	326	593	514	647
मे/ May	1985	721	..	784	326	593	526	653
जून/ June	1985	699	..	789	326	612	526	641
जुलै/ July	1985	714	..	789	326	614	531	651
ऑगस्ट/ Aug.	1985	724	..	789	326	621	543	659
सप्टेंबर/ Sept.	1985	733	..	789	326	621	546	665
ऑक्टोबर/ Oct.	1985	741	..	789	326	653	547	673
नोव्हेंबर/ Nov.	1985	761	..	789	326	656	562	688
डिसेंबर/ Dec.	1985	765	..	789	326	654	561	690
जानेवारी/ January	1986	772	..	789	328	654	565	695
फेब्रुवारी/ February	1986	787	..	803	328	655	566	705
मार्च/ March	1986	775	..	803	328	657	565	698

आधार:—कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई

Source—office of the Commissioner of Labour, Bombay.

तबता क्रमांक/TABLE No. 28-5 (11.5)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)			
नागपुर/Nagpur										
(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००)										
(Base year : 1960=100)										
	1977-78	..	..	347	276	281	186	385	226	315
	1978-79	..	..	353	293	320	188	397	239	325
	1979-80	..	..	374	358	395	192	426	286	354
	1980-81	..	..	419	395	438	202	487	328	398
	1981-82	..	..	505	455	547	216	547	366	469
	1982-83	..	..	534	490	738	241	577	393	507
	1983-84	..	..	598	551	780	278	599	425	558
	1984-85	..	..	647	581	871	314	616	450	601
	1985-86	..	..	671	690	929	338	634	489	632
एप्रिल/	April	1984	..	604	560	846	297	602	440	570
मे/	May	1984	..	626	572	848	297	604	445	584
जून	June	1984	..	628	572	848	297	603	448	585
जुलै/	July	1984	..	643	575	848	316	616	448	597
ऑगस्ट/	August	1984	..	655	578	848	316	619	453	605
सप्टेंबर/	September	1984	..	656	578	848	316	620	451	605
ऑक्टोबर/	October	1984	..	656	579	848	316	620	452	606
नोव्हेंबर/	November	1984	..	672	591	848	316	612	452	614
डिसेंबर/	December	1984	..	664	589	917	316	621	452	614
जानेवारी	January	1985	..	655	586	917	327	623	452	610
फेब्रुवारी/	February	1985	..	651	594	917	327	623	452	608
मार्च/	March	1985	..	659	594	921	327	626	454	613
एप्रिल/	April	1985	..	655	604	925	327	635	456	613
मे/	May	1985	..	654	619	923	327	640	459	614
जून/	June	1985	..	654	695	923	327	637	458	616
जुलै/	July	1985	..	666	686	928	338	637	462	625
ऑगस्ट/	August	1985	..	673	673	928	338	637	476	631
सप्टेंबर/	September	1985	..	681	718	928	338	630	503	640
ऑक्टोबर/	October	1985	..	682	710	928	338	630	503	641
नोव्हेंबर/	November	1985	..	692	709	928	338	634	505	647
डिसेंबर/	December	1985	..	680	710	928	338	633	506	640
जानेवारी/	January	1986	..	663	710	931	347	633	508	632
फेब्रुवारी/	February	1986	..	667	710	935	347	633	513	635
मार्च/	March	1986	..	686	738	946	347	633	515	648

28. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.6 (11.6)

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer price index number for agricultural labourers in Maharashtra

(पाया :- जुलै १९६०—जून १९६१=१००)
(Base :- July 1960—June 1961=100)

वर्ष/महिना Year/Month	अन्नगट निर्देशांक Food Index	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)	(2)	(3)
1961-62	97	98
1966-67	190	173
1971-72	223	204
1976-77	338	309
1980-81	421	383
1981-82	515	462
1982-83	488	447
1983-84	553	502
1984-85	567	517
1985-86	579	534
एप्रिल/ April 1984	548	500
मे/ May 1984	542	496
जून/ June 1984	549	502
जुलै/ July 1984	563	514
ऑगस्ट/ August 1984	577	525
सप्टेंबर/ September 1984	587	533
ऑक्टोबर/ October 1984	590	535
नोव्हेंबर/ November 1984	586	532
डिसेंबर/ December 1984	566	517
जानेवारी/ January 1985	575	523
फेब्रुवारी/ February 1985	562	516
मार्च/ March 1985	554	510
एप्रिल/ April 1985	553	512
मे/ May 1985	553	513
जून/ June 1985	563	521
जुलै/ July 1985	563	522
ऑगस्ट/ August 1985	572	528
सप्टेंबर/ September 1985	576	532
ऑक्टोबर/ October 1985	580	535
नोव्हेंबर/ November 1985	584	538
डिसेंबर/ December 1985	606	556
जानेवारी/ January 1986	607	557
फेब्रुवारी/ February 1986	597	551
मार्च/ March 1986	591	546

आधार :- लेबर ब्युरो, सिमला.

Source :- Labour Bureau, Simla.

28. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.7 (11.7)

नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांसाठी ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
 Consumer price index numbers for urban non-manual employees

(पाया वर्ष—१९६०=१००)

(Base year—1960=100)

महिना/वर्ष Month/Year		अखिल भारत All India	मुंबई Bombay	पुणे Pune	नागपूर Nagpur
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)
	1961-62	104	103	101	103
	1966-67	146	142	142	144
	1971-72	180	172	174	174
	1976-77	277	255	280	276
	1981-82	413	393	412	400
	1982-83	446	440	446	429
	1983-84	492	493	490	484
	1984-85	532	538	526	530
	1985-86	568	568	567	562
एप्रिल/	April 1984	510	517	498	507
मे/	May 1984	514	525	506	508
जून/	June 1984	523	530	516	517
जुलै/	July 1984	533	535	522	537
ऑगस्ट/	August 1984	537	539	526	534
सप्टेंबर/	September 1984	538	541	527	533
ऑक्टोबर/	October 1984	540	544	531	537
नोव्हेंबर/	November 1984	541	545	535	537
डिसेंबर/	December 1984	537	544	534	536
जानेवारी/	January 1985	538	544	540	536
फेब्रुवारी/	February 1985	537	544	540	535
मार्च/	March 1985	540	545	542	539
एप्रिल/	April 1985	546	554	546	542
मे/	May 1985	552	561	553	547
जून/	June 1985	556	565	558	556
जुलै/	July 1985	565	568	562	565
ऑगस्ट/	August 1985	570	569	564	566
सप्टेंबर/	September 1985	569	566	564	563
ऑक्टोबर/	October 1935	572	570	568	564
नोव्हेंबर/	November 1985	575	572	574	568
डिसेंबर/	December 1985	574	568	577	564
जानेवारी/	January 1986	577	573	578	568
फेब्रुवारी/	February 1986	579	576	579	568
मार्च/	March 1986	584	579	582	574

साधार :- केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, नवी दिल्ली.

Source :- Central Statistical Organisation, New Delhi.

28. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.8 (11.8)

महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किमतींचा गटवार निर्देशांक
Retail price index numbers for urban Maharashtra by group of commodities**

(पाया १९८२=१००)
(Base : 1982=100)

महिना/वर्ष	अन्नगट*	पान, सुपारी, तंबाखू, इत्यादी Pan, Supari, Tobacco etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना व पादत्राणे Clothing, bedding and footwear	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण General
Month/Year	Food*					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1983	118.34	112.85	110.40	112.23	115.55	116.47
1984	125.22	121.53	116.14	118.92	129.60	125.53
1985	130.54	139.41	127.46	130.61	141.23	133.86
एप्रिल/ April 1984	119.90	119.95	113.31	116.36	121.98	119.90
मे/ May 1984	121.96	119.71	113.61	117.03	123.55	121.56
जून/ June 1984	124.49	124.97	114.59	117.95	126.71	124.14
जुलै/ July 1984	126.28	122.40	115.11	117.54	127.76	125.40
ऑगस्ट/ August 1984	128.33	118.77	115.50	117.65	129.10	125.89
सप्टेंबर/ September 1984	127.97	117.81	115.72	119.20	129.77	126.99
ऑक्टोबर/ October 1984	127.71	117.69	116.51	119.10	130.55	127.14
नोव्हेंबर/ November 1984	127.72	119.78	116.57	119.48	131.73	127.58
डिसेंबर/ December 1984	126.10	121.26	116.92	119.76	132.59	127.04
जानेवारी/ January 1985	124.77	123.89	118.12	120.63	133.26	126.71
फेब्रुवारी/ February 1985	123.21	124.80	118.22	120.70	133.63	126.02
मार्च/ March 1985	124.19	127.29	119.53	121.64	134.52	127.02
एप्रिल/ April 1985	125.29	130.00	124.81	122.87	135.92	128.53
मे/ May 1985	127.22	134.48	124.13	120.27	136.50	129.65
जून/ June 1985	129.29	140.58	124.10	123.96	136.60	131.14
जुलै/ July 1985	131.56	139.28	124.75	123.23	139.87	133.36
ऑगस्ट/ August 1985	132.13	136.31	124.57	123.76	140.45	133.81
सप्टेंबर/ September 1985	129.55	136.24	125.33	124.33	140.56	132.53
ऑक्टोबर/ October 1985	131.14	136.02	124.99	124.95	141.03	133.55
नोव्हेंबर/ November 1985	131.10	138.43	128.02	125.68	141.71	134.03
डिसेंबर/ December 1985	131.85	140.32	128.97	125.55	141.90	134.59
जानेवारी/ January 1986	131.79	144.92	129.90	148.03	145.44	137.16
फेब्रुवारी/ February 1986	132.20	147.05	135.40	152.20	147.12	138.56
मार्च/ March 1986	133.37	149.28	134.56	152.43	147.71	139.38

टीप— *निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किमतीच्या भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

**अस्थायी/Provisional.

Note.—*Weighted average price of fair price shops and open Market for the commodities rice, wheat, Jowar and sugar have been used to calculate index number of respective commodities.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

28. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.9 (11.9)

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतींचा गटवार निर्देशांक
Retail price index numbers in rural Maharashtra by group of commodities**

(गया १९८२=१००)
(Base 1982=100)

महिना/वर्ष Month/Year		गट/Groups						
		अन्नगट* Food*	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and lighting	कापड Clothing	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण General		
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)		
	1983	.. ..	116.93	113.83	108.71	112.42	115.02	
	1984	.. ..	123.06	123.11	114.78	124.32	122.71	
	1985	.. ..	127.36	132.77	124.46	134.93	129.28	
एप्रिल/	April	1984	.. ..	117.12	119.64	111.69	118.66	117.25
मे/	May	1984	.. ..	118.94	119.51	113.05	119.98	118.76
जून/	June	1984	.. ..	121.05	120.20	112.56	122.25	120.59
जुलै/	July	1984	.. ..	124.13	121.77	113.52	123.73	123.03
ऑगस्ट/	August	1984	.. ..	126.53	123.14	114.07	123.33	124.57
सप्टेंबर/	September	1984	.. ..	127.62	123.13	115.17	124.56	125.60
ऑक्टोबर/	October	1984	.. ..	126.51	123.29	114.08	124.71	124.88
नोव्हेंबर/	November	1984	.. ..	125.68	125.56	115.46	125.52	124.83
डिसेंबर/	December	1984	.. ..	123.45	125.77	116.30	126.46	123.76
जानेवारी/	January	1985	.. ..	122.85	124.36	116.42	127.11	123.43
फेब्रुवारी/	February	1985	.. ..	121.19	124.66	116.53	127.35	122.50
मार्च/	March	1985	.. ..	121.70	126.33	118.51	128.18	123.29
एप्रिल/	April	1985	.. ..	122.29	128.26	121.08	129.40	124.28
मे/	May	1985	.. ..	123.37	130.82	121.59	131.03	125.56
जून/	June	1985	.. ..	124.91	131.30	122.80	132.54	126.98
जुलै/	July	1985	.. ..	126.91	132.12	123.59	132.61	128.35
ऑगस्ट/	August	1985	.. ..	128.44	132.55	123.91	132.54	129.34
सप्टेंबर/	September	1985	.. ..	127.57	131.20	123.39	132.36	128.62
ऑक्टोबर/	October	1985	.. ..	128.79	132.32	125.56	133.03	129.78
नोव्हेंबर/	November	1985	.. ..	128.90	131.94	125.44	133.52	129.92
डिसेंबर/	December	1985	.. ..	129.25	132.40	125.15	134.71	130.42
जानेवारी/	January	1986	.. ..	129.21	135.36	126.76	141.35	132.25
फेब्रुवारी/	February	1986	.. ..	129.29	137.19	126.64	143.06	132.83
मार्च/	March	1986	.. ..	129.36	137.74	127.65	142.97	132.97

*निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किमतीच्या भाव सापेक्षाची भारतीय सरासरी वापरण्यात आली आहे.

**अस्थायी/Provisional.

*Weighted average prices of fair price shops and open market for the commodities rice, wheat, jowar and sugar have been used to calculate Index numbers respective commodities.

आधार:—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

29. पंचवार्षिक योजना**FIVE-YEAR PLAN**

२९.१. राज्य योजना व केन्द्र पुरस्कृत योजना यासंबंधीची पंचवार्षिक योजनांची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

29.1. Data on State Plan and Centrally sponsored programmes in various Five-Year Plans are presented in this section.

29. पंच वार्षिक योजना/FIVE-YEAR PLAN

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.1 (21.1)

राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना/State Plan and Centrally Sponsored programmes

राज्य योजना/State Plan

(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	1984-85		1985-86		Head of development
		अर्थसंकल्प Budget	प्रत्यक्ष Actuals	अर्थसंकल्प Budget	प्रत्यक्ष Actuals	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कृषि व संलग्न सेवा	193.89	135.04	123.98	136.56	Agricultural and allied services
2	सहकार	18.11	16.79	18.56	16.02	Co-operation
3	जल व वीज विकास	454.94	658.70	608.66	728.70	Water and power development
4	उद्योग व खानकाम	56.50	67.62	64.38	57.75	Industry and mining
5	परिवहन व दळणवळण	68.05	104.67	67.85	102.56	Transport and communications
6	सामाजिक व सामूहिक सेवा	358.82	386.63	381.61	396.41	Social and community services
7	रोजगार हमी योजना	84.81	229.18	40.00	245.00	Employment Guarantee scheme
8	संकीर्ण*	19.00	71.49	80.16	64.20	Other programmes*
	एकूण	1,254.13	1,670.12	1,385.20	1,747.20	Grand Total

* यांत वैज्ञानिक सेवा, आर्थिक सेवा, सार्वसाधारण सेवा, जिल्ह्याच्या गरजा, मुंबई विकास आणि वर्धा योजना यांचा समावेश आहे.
Includes Scientific Services, Economic Services, General Services Needs of District, Bombay Development and Wardha Plan,

केंद्र पुरस्कृत योजना
Centrally sponsored programmes(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	1984-85		1985-86		Head of development
		अर्थसंकल्प Budget	प्रत्यक्ष Actuals	अर्थसंकल्प Budget	प्रत्यक्ष Actuals	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कृषि व संलग्न सेवा	54.23	67.22	75.84	70.50	Agricultural and allied services
2	सहकार	1.97	4.42	9.62	4.67	Co-operation
3	जल व वीज विकास	11.63	23.85	35.61	32.63	Water and power development
4	उद्योग व खानकाम	15.48	15.56	12.44	12.86	Industry and mining
5	परिवहन व दळणवळण	0.71	0.73	4.21	0.72	Transport and communications
6	सामाजिक व सामूहिक सेवा	85.43	87.76	88.38	84.49	Social and Community Services
7	ग्रामीण, भूमिहीन रोजगार हमी योजना	39.50	35.93	38.77	37.06	Rural, land less, Employment Guarantee Scheme
8	संकीर्ण	1.56	1.69	0.51	1.16	Other programmes
	एकूण	210.51	237.16	265.38	244.09	Grand Total

टीप.—आकडे संक्षिप्ततात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Totals may not add up due to rounding.

आधार.—नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Planning Department, Government of Maharashtra, Bombay.

29. पंच-वार्षिक योजना/FIVE-YEAR PLAN

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.2 (21-2)

महाराष्ट्र राज्याचा योजनांतर्गत खर्च
Plan expenditure of Maharashtra State

(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	प्रत्यक्ष झालेला खर्च Expenditure incurred in											Head of Development	
		पहिली पंच- वार्षिक योजना 1st five year plan 1951-56	दुसरी पंच- वार्षिक योजना 2nd five year plan 1956-61	तिसरी पंच- वार्षिक योजना 3rd five- year plan 1961-66	तीन वार्षिक योजना Three Annual plan 1966-69	चवथी पंच- वार्षिक योजना 4th five year plan 1969-74	पाचवी पंच- वार्षिक योजना 5th five year plan 1974-79	वार्षिक योजना Annual plans						(2)
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85	1985-86		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	
1	कृषि व संलग्न सेवा	26.21	35.18	123.42	105.65	195.96	308.13	111.35	151.09	126.03	135.04	136.56	Agricultural and allied services	
2	सहकार, साठवण व पणन	4.13*	30.23*	10.78	5.56	25.75	35.19	14.06	24.97	22.09	16.79	16.02	Co-operation, storage and marketing.	
3	जल व वीज विकास	35.07	70.56	158.76	172.14	449.61	1,411.93	542.03	670.08	698.01	658.70	728.71	Water and power development	
4	उद्योग व खाणी	3.56	6.40	14.82	10.64	39.62	105.69	32.15	42.53	53.30	67.62	57.75	Industry and mining	
5	परिवहन व दळणवळण	13.89	22.19	37.45	35.19	81.08	220.08	84.40	66.55	82.77	104.67	102.56	Transport and communications	
6	सामाजिक व सामूहिक सेवा	71.85	58.54	89.31	56.40	208.44	427.94	197.25	275.50	327.21	386.63	396.40	Social and Community services	
7	रोजगार हमी योजना	..	..	..	..	3.75	149.96	116.58	116.75	177.75	229.18	245.00	Employment guarantee scheme	
8	इतर कार्यक्रम	..	3.20	0.19	0.02	0.30	1.21	12.66	10.39	17.52	71.49	64.20	Other programmes	
	एकूण	154.71	226.30	434.73	385.60	1,004.51	2,660.13	1,110.47	1,357.68	1,504.66	1,670.12	1,747.20	Grand Total	

टीप.—(१) *सामूहिक विकास योजनेवरील खर्च धरून आता हा खर्च कृषी व इतर सेवा ह्या योजनेमध्ये वर्गीकृत केला आहे.

(२) पहिल्या व दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेमध्ये झालेला खर्च पूर्वीच्या मुंबई राज्याच्या योजनांतर्गत खर्चावरून काढलेला आहे व त्यामुळे हा खर्च अदमासे काढलेला आहे.

(३) आकडे संक्षिप्तता केल्यामुळे काही ठिकाणी बेरीज जुळणार नाही.

Note.—(1) *Includes expenditure on "Community Development" which has now been classified under "Agriculture and Allied Services".

(2) The figures for 1st and 2nd plan are carved out from the plans of the composite Bombay State and therefore they are an approximate.

(3) Totals may not add up due to rounding.

साधर.—नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Planning Department, Government of Maharashtra, Bombay.

30. संयुक्त भांडवली संस्था**JOINT STOCK COMPANIES**

३०.१. संयुक्त भांडवली संस्थांची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

30.1. Data on Joint Stock Companies are given in this section.

30. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES

तदता क्रमांक/TABLE No. 30-1 (18.4)

संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या/Number of Joint Stock Companies

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मर्यादित भाग-भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares				हमीने मर्यादित असलेल्या कंपन्या व नफ्यासाठी काम न करणाऱ्या संघटना Companies limited by guarantee and association not for profit				एकूण Total		District
		सार्वजनिक Public		खाजगी Private		सार्वजनिक Public		खाजगी Private		(a)	(b)	
		(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)	(a)	(b)			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,300	2,471	20,033	23,192	166	266	31	37	22,530	25,966	Greater Bombay
2	ठाणे	6	14	471	584	..	..	..	..	477	598	Thane
3	रायगड	..	..	38	44	..	..	..	..	38	44	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	14	18	..	..	..	..	14	18	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	3	3	..	..	..	..	3	3	Sindhudurg
6	नाशिक	9	7	162	196	4	6	2	2	177	211	Nashik
7	धुळे	1	1	27	29	..	..	..	..	28	30	Dhule
8	जळगाव	9	10	69	81	..	..	..	..	78	91	Jalgaon
9	अहमदनगर	11	11	60	83	4	4	..	..	75	98	Ahmadnagar
10	पुणे	75	72	1,566	1,794	14	18	4	10	1,659	1,894	Pune
11	सातारा	17	18	110	123	..	..	..	..	127	141	Satara
12	सांगली	14	15	70	78	3	3	1	1	88	97	Sangli
13	सोलापूर	1	1	82	110	..	..	..	..	83	111	Solapur
14	कोल्हापूर	25	26	192	215	4	4	..	..	221	245	Kolhapur
15	औरंगाबाद	15	16	121	142	2	2	..	..	138	160	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	3	..	..	..	..	..	3	Jalna
17	परभणी	..	..	7	8	..	..	..	..	7	8	Parbhani
18	बीड	..	..	2	3	..	..	..	..	2	3	Beed
19	नांदेड	1	1	24	25	1	1	..	..	26	27	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	1	4	4	..	..	..	..	5	5	Osmanabad
21	लातूर	1	1	..	3	..	..	..	..	1	4	Latur
22	बुलडाणा	4	1	6	6	..	3	..	..	10	10	Buldana
23	अकोला	13	13	39	41	2	2	..	..	54	56	Akola
24	अमरावती	6	6	54	59	..	..	..	..	60	65	Amravati
25	यवतमाळ	6	6	12	14	..	..	..	..	18	20	Yavatmal
26	वर्धा	3	3	16	16	1	1	..	..	20	20	Wardha
27	नागपूर	55	59	391	460	9	12	4	4	459	535	Nagpur
28	भंडारा	3	3	21	24	..	..	..	..	24	27	Bhandara
29	चंद्रपूर	3	2	8	9	..	1	..	..	11	12	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	2,579	2,758	23,602	27,367	210	323	42	54	26,433	30,502	Maharashtra State

Note.—(a)=३१-३-१९८५ रोजी/As on 31-3-1985.

(b)=३१-३-१९८६ रोजी/As on 31-3-1986.

आधार.—कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार, मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi.

३१. स्थानिक संस्था :—

३१.१. महाराष्ट्र राज्यातील सर्व ग्रामपंचायती, नगरपरिषदा/महानगरपालिका व जिल्हा परिषदा यांचे उत्पन्न व खर्च यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

३१.२. ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्चासंबंधीची माहिती अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक वगळून दिलेली आहे. उत्पन्न या शीर्षाखाली अनुदाने, कर व इतर उत्पन्न यासंबंधीची स्वतंत्र माहिती दर्शविली आहे. अनुदानामध्ये शासकीय अनुदाने तसेच जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांकडून विकासविषयक कामांसाठी मिळालेल्या अनुदानांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदाने मुख्यतः जमीन महसूल अनुदान, समीकरण अनुदान व स्थानिक उपकर अनुदान ही आहेत. इतर करांमध्ये ग्रामपंचायतीने लादलेले कर व दर यांचा समावेश आहे तसेच ग्रामपंचायतीच्या इतर उत्पन्नाची साधने म्हणजे अंशदाने, देणग्या, बक्षिसे आणि नियमांचा भंग केल्याबद्दल दंड ही आहेत.

३१.३. प्रत्येक नगरपालिकेचे उत्पन्न (१) दर व कर व (२) इतर साधने यानुसार दर्शविले आहे. मुख्यत्वे महागाई भत्ता, रस्ते, पाणी पुरवठा, शिक्षण, वैद्यकीय बाबी आणि जमीन महसूलाची टक्केवारी वगैरे यासाठी दिलेल्या शासकीय अनुदानांचा समावेश "इतर साधने" यात आहे. असाधारण उत्पन्नामध्ये कर्जे, आगाऊ रकमा, ठेवी, विक्रीसाठी मिळालेले उत्पन्न यांचा समावेश आहे. याच धर्तीवर महापालिकांच्या उत्पन्नासंबंधीची माहिती दिली आहे. नगरपालिका व महापालिका यांच्या खर्चाचा तपशील नेहमीचा व असाधारण खर्च आणि कर्जे असा स्वतंत्रपणे दिला आहे. नेहमीच्या खर्चाचा तपशील सहा ढोबळ लेखा शीर्षाखाली दर्शविला असून त्यात भांडवली व महसूली खर्च समाविष्ट आहे. मुंबई महापालिकेचे लेखे (१) शहरक्षेत्र, (२) उपनगर क्षेत्र, (३) विस्तारीत उपनगर क्षेत्र, (४) शिक्षण निधी, (५) सुधार योजना व (६) शहर व उपनगरे यांसाठी गलिच्छ वस्ती निर्मूलन योजना, या बाबीसाठी स्वतंत्र ठेवले आहेत. संपूर्ण मुंबई महापालिकेसाठी एकूण बेरीज ही वरील लेखांचे एकत्रिकरण करून व लेखांतर्गत फेरफार वगळून केली आहे. मात्र यामध्ये बेस्ट उपक्रमांचे उत्पन्न व खर्च यांचा समावेश केला नाही. नागपूर महापालिकेच्या बाबतीत उत्पन्न व खर्च दर्शविताना नागपूर सुधार प्रकल्पाचा त्यात समावेश केला नाही. या बाबतीत असे नमूद करण्यात येते की, सर्व नगरपरिषदा व महापालिका उत्पन्न व खर्चाचे लेखे समान पद्धतीने ठेवत नाहीत. परिणामतः तुलनात्मक आकडेवारी तयार करणे फार कठीण जाते. त्यामुळे येथे दिलेली आकडेवारी ही ढोबळमानाने केलेले वर्गीकरण समजावे.

३१.४. जिल्हापरिषदांचे उत्पन्न व खर्च यांत अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक यांचा समावेश नाही. उत्पन्न हे चार उपशीर्षाखाली दर्शविले आहे. ती अशी (१) स्वनिर्मिती, (२) शासकीय अनुदाने, (३) अभिकरण योजनांसाठी अनुदाने व

31. Local Bodies:—

31.1 Information on income and expenditure of all Village Panchayats, Municipal Councils, Municipal Corporations and Zilla Parishads is given in this section.

31.2 Income and expenditure of Village Panchayats are exclusive of opening and closing balance respectively. Under income, information is separately shown under grants, taxes and other income, grants include Government grants as well as grants from Zilla Parishads and Panchayat Samitis for development activities, Government grants are mainly Land Revenue grants, equalization grants and "Local cess grants." The other taxes include other taxes and fees imposed by the village Panchayats. Similarly, the other income of village Panchayats is contributions, donations, gifts and fines for contraventions of rules.

31.3 The receipts position of each Municipal body is shown according to (i) Municipal rates and taxes and (ii) other sources. Government grants under (iii) other sources are mainly grants on account of dearness allowance, grants for roads, for water-supply, for educational purposes for medical purposes and on account of percentage in land revenue, etc. The income from extraordinary receipts and debts includes loans, advances, deposits, sale-proceeds, etc., similar income position in respect of Municipal Corporations is also given. The expenditure by Municipal Councils and by Municipal Corporations has been shown separately under current and under extraordinary expenditure and debts. The break-up of current expenditure is shown under six broad-heads of the expenditure and includes both capital and revenue expenditure. The accounts of the Bombay Municipal Corporation are maintained separately for (i) city area, (ii) suburban area, (iii) extended suburban area, (iv) education fund, (v) improvement scheme, and (vi) slum clearance scheme for city and suburban areas. The totals for the entire Bombay Municipal Corporation are arrived at by summing up the above accounts excluding the inter-account transfers. They however, do not cover the income and expenditure of Bombay Electricity Supply and Transport Undertakings. In the case of Nagpur Municipal Corporation income and expenditure of Nagpur Improvement Trust is not included. It may be mentioned here that all the Municipalities do not follow a uniform procedure for presentation of statistics regarding income and expenditure, with the result that it was very difficult to build up these statistics on comparable basis. The figures shown in these statements may, therefore, be regarded as only broad distribution into the items shown.

31.4 The receipts and expenditure of the Zilla Parishads are exclusive of opening balance and closing balance, respectively. The receipts are shown under four sub-heads viz. (i) Self-raised resources, (ii)

(४) कर्जे, स्वनिर्मित उत्पन्नामध्ये मुख्यत्वे जमीन महसूल उपकर, स्थानिक उपकर, जमीन महसूल, इतर कर व जिल्हापरिषदांना लादलेले कर व दर यांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदानात मुख्यत्वे जमीन महसूल अनुदान, सहेतूक अनुदान, आस्थापना अनुदान, योजना अनुदान, गट अनुदान इत्यादिचा समावेश आहे. खर्चाचा तपशील (१) सर्व साधारण प्रशासन, (२) शिक्षण, (३) समाज विकास, (४) कर्ज विभाग व (५) इतर या पाच भागात दर्शविला आहे. समाजविकासासाठी दर्शविलेल्या खर्चामध्ये "संकीर्ण विभाग" या शीर्षाखाली खर्चाचा समावेश नाही. तसेच हा खर्च फक्त महसूली खर्च असून त्यात भांडवली खर्च व कर्ज व आगाऊ रकमा यांचा समावेश नाही, परंतु त्यात स्थानिक विकास कामे, अभिकरण योजना, प्रशिक्षण योजना आणि सर्वसाधारण योजना यावरील महसूली खर्चाचा समावेश आहे.

Government grants, (iii) grants for agency schemes and (iv) debt section, Selfraised resources are mainly land revenue cess, local cess, local revenues, other taxes and fees imposed by the Zilla Parishads. While Government grants are mainly land revenue grants, purposive grants, establishment grants, plan grants, block grants etc. The expenditure is likewise shown under five broad heads, viz. (i) General administration, (ii) education, (iii) community development, (iv) debt section and (v) others. The expenditure under community development is exclusive of expenditure under the head miscellaneous departments. It is also restricted to revenue expenditure and does not include capital expenditure and loans and advances. However, it includes revenue expenditure under local development works, agency scheme, training scheme and other general schemes.

31. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 31.1 (1.8)

महाराष्ट्र राज्यातील तालुके व पंचायत समित्या

Table showing names of talukas and panchayat samities in Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा, तालुका आणि पंचायत समितीचे नाव	Name of the district, taluka and panchayat samiti	अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा, तालुका आणि पंचायत समितीचे नाव	Name of the district, taluka and panchayat samiti
(1)	(2)		(1)	(2)	
1	बृहन्मुंबई अंधेरी* बोरिवली* कुर्ला*	Greater Bombay Andheri* Borivali* Kurla*	6	नाशिक नाशिक पेठ दिंडोरी सुरगाणा कळवण बागलाण मालेगांव चांदोर नांदगांव येवले निफाड सिन्नर इगतपुरी	Nashik Nashik Paint Dindori Surgana Kalwan Baglan Malegaon Chandor Nandgaon Yeola NiPhad Sinner Igatpuri
2	ठाणे ठाणे वसई पालघर डहाणू तलासरी जव्हार मोखाडा वाडा भिवंडी शहापूर मुरबाड कल्याण उल्हासनगर	Thane Thane Vasai Palghar Dahanu Talasari Jawhar Mokhada Wada Bhivandi Shahapur Murbad Kalyan Ulhasnagar	7	धुळे धुळे साकी नवापूर नंदुरबार तळोदे अक्कलकुवा अक्राणी शहादा शिरपूर सिदखेड	Dhule Dhule Sakri Nawapur Nandurbar Talode Akalkuva Akarani Shahada Shirpur Sindhkhed
3	रायगड अलिबाग उरण पनवेल कर्जत खालापूर पेण सुधागड रोहा माणगांव महाड पोलादपूर म्हसाळा श्रीवर्धन मुरुड	Raigad Alibag Uran Panvel Karjat Khalapur Pen Sudhagad Roha Mangaon Mahad Poladpur Mhasala Srivardhan Murud	8	जळगांव जळगांव चोपडा यावल रावेर एदलाबाद भुसावळ जामनेर पाचोरा चाळीसगांव भडगांव पाठोला एरंडोल अमळनेर	Jalgaon Jalgaon Chopda Yawal Raver Edalabad Bhusawal Jamner Pachora Chalisgaon Bhadgaon Parola Erandol Amalner
4	रत्नागिरी रत्नागिरी गुहागर दापोली मंडणगड खेड चिपळूण संगमेश्वर लांजा राजापूर	Ratnagiri Ratnagiri Guhagar Dapoli Mandangad Khed Chiplun Sangameshwar Lanja Rajapur	9	अहमदनगर अहमदनगर राहुरी श्रीरामपूर नेवासे शेवगाव पाथर्डी जामखेड कर्जत श्रीगोंदे पारनेर भकोला संगमनेर कोपरगाव	Ahmednagar Ahmednagar Rahuri Shrirampur Nevasa Shevgaon Pathardi Jamkhed Karjat Shrigonda Parner Akola Sangamner Kopargaon
5	सिंधुदुर्ग कणकवली कुडाळ सावंतवाडी वेंगुर्ला मालवण देवगड वभववाडी	Sindhudurg Kankavli Kudal Sawantwadi Vengurla Malvan Devgad Vai bhavwadi			

(1)	(2)	(1)	(2)		
10	पुणे पुणे शहर* हवेली खेड अंबेगांव जुन्नर शिरूर दोंड इन्दापूर बारामती पुरंदर भोर वेलहे मुळशी मावळ	Pune Pune City* Haveli Khed Ambegaon Junner Sirur Dhond Indapur Baramati Purandhar Bhor Velhe Mulshi Maval	15	औरंगाबाद औरंगाबाद खुल्दाबाद कन्नड सोयगाव सिल्लोड पैठण गंगापूर वैजापूर	Aurangabad Aurangabad Khuldabad Kannad Soegaon Sillod Paithan Gangapur Vaijapur
11	सातारा सातारा वाई खंडाळा कोरेगांव फलटण माण खटाव कराड पाटण जावळी महाबळेश्वर	Satara Satara Wai Khandala Koregaon Phaltan Man Khatau Karad Patan Javli Mahabaleshwar	16	जालना जालना अंबड जाफराबाद परतूर भोकरदन	Jalna Jalna Ambad Jafferabad Partur Bhokardan
12	सांगली मिरज तासगांव खानापूर आटपाडी जत कवठे महाकाळ वाळवा शिराळा	Sangli Miraj Tasgaon Khanapur Atpadi Jath Kavathe Mahankal Valva Shirala	17	परभणी परभणी जिंतूर हिंगोली कळमनुरी बसमत गंगालेड पाथरी	Parbhani Parbhani Jintur Hingoli Kalamnuri Basmath Gangakhed Pathri
13	सोलापूर उत्तर सोलापूर बाशी अक्कलकोट दक्षिण सोलापूर मोहोळ मंगळवेढे पंढरपूर सांगोला माळशिरस करमाळा माढा	Solapur North Solapur Barshi Akkalkot South Solapur Mohol Mangalvedhe Pandharpur Sangola Malsiras Karmala Madha	18	बीड बीड गेवराई मांजलेगाव आंबेजोगाई केज पाटोदा आष्टी	Beed Beed Gevrai Manjlegaon Ambajogai Kaij Patoda Ashti
14	कोल्हापूर करवीर पन्हाळा हातकणगळे शिरोळ कागल गडहिंगलज चांदगड आजरा बुधरगड राधानगरी बावडा शाहुवाडी	Kolhapur Karvir Panhala Hatkanagale Shirol Kagal Gadhinglaj Chandgad Ajra Budhargad Radhanagari Bavda Shahuwadi	19	नांदेड नांदेड हदगांव किनवट भोकर बिलोली देगलूर मुखेड कंधार	Nanded Nanded Hadgaon Kinwat Bhokar Biloli Deglur Mukhed Kandhar
			20	उस्मानाबाद उस्मानाबाद कळंब लातूर अहमदपूर उदगीर निलंगा औसा उमरगा तुळजापूर परांडा भूम	Osmanabad Osmanabad Kallam Latur Ahmadpur Udgir Nilanga Ausa Umarga Tuljapur Parenda Bhum
			21	बुलढाणा चिखली देऊळगांवराजा बुलढाणा मलकापूर मोताला नांदुरा	Buldana Chikhli Deulgaon-Raja Buldana Malkapur Motala Nandura

(1)	(2)	(1)	(2)		
21—contd.	जळगाव संग्रामपूर खामगाव शेगांव मेहकर सिदखेड-राजा लोणार	Jalgaon Sangrampur Khamgaon Shegaon Mehkar Sindkhed-Raja Lonar	25	वर्धा वर्धा देवळी सेलू आर्वा कारंजा हिंगणघाट समुद्रपूर	Wardha Wardha Deoli Seloo Arvi Karanja Hinganghat Samudrapur.
22	अकोला अकोला बाशी टाकळी अकोट तेल्हारा मुर्तिजापूर कारंजा मंगरूपीर मनोरा वाशिम मालेगाव रिसोड बाळापूर पानूर	Akola Akola Barsi Takli Akot Telhara Murtizapur Karanja Mangrulpir Manora Washim Malegaon Risod Balapur Patur	26	नागपूर नागपूर हिंगणा कामठी नागपूर शहर काटोल नरखेड सावनेर कळमेश्वर रामटेक पारसीवनी मौदा उमरेड भिवापूर कुही	Nagpur Nagpur Hingna Kamptee Nagpur City Katol Narkhed Saoner Kalmeshwar Ramtek Parseoni Mauda Umrer Bhiwapur Kuhi
23	अमरावती अमरावती नांदगांव खांडेश्वर भातकुली अचलपूर चांदूर बाजार मोर्शी वरुड चांदूर रेल्वे तिवसा दर्यापूर अंजनगांव मेळघाट चिखलदरा धारणी	Amravati Amravati Nandgaon-Khandeshwar Bhatkuli Achalpur Chandur Bazar Morshi Warud Chandur Railway Teosa Daryapur Anjangaon Melghat Chikhaldara Dharni	27	भंडारा भंडारा पवनी मोहाडी तुमसर गोंदिया गोरेगांव सालेकसा आमगांव तिरोरा साकोली देवळी लाखांदूर मोरेगांव अर्जुनी	Bhandara Bhandara Paoni Mohadi Tumsar Gondia Goregaon Salekasa Amgaon Tirora Sakoli Deoli Lakhandur Moregaon Arjuni
24	यवतमाळ यवतमाळ बाभूळगांव कळम केलापूर पान्ढरकावडा रालेगांव वाटंजी वणी मोरेगांव पुसद महागांव उमरखेड दारव्हा नेर दिग्रस	Yavatmal Yavatmal Babulgaon Kalam Kelapur Pandharkoada Ralegaon Ghatanji Wani Moregaon Pusad Mahagaon Umarkhed Darwha Ner Digras	28	चंद्रपूर चंद्रपूर गोंड पीपरी मूल वरोरा चिमूर भद्रावती ब्रह्मपुरी सिदेवाही नागभीड राजुरा	Chandrapur Chandrapur Gond Pipri Mul Warora Chimur Bhadravati Brahamapuri Sindewahi Nagbhid Rajura
			29	गडचिरोली गडचिरोली घानोरा कुरुखेडा आरमोरी चामोर्शी सिरोंचा अहेरी इटापल्ली	Gadchiroli Gadchiroli Dhanora Kurkheda Armori Chamorshi Sironcha Aheri Etapalli

टीप.—*बृहन्मुंबई जिल्हा, पुणे शहर तहसील व नागपूर शहर यामध्ये पंचायत समिती नाहीत.

Note.—*In Greater Bombay district, Pune city tahsil and Nagpur City no Panchayat Samiti exists.

आधार.—ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

Source.—Rural Development Department, Mantralaya, Bombay.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामपंचायतीची संख्या No. of Village Panchayats	सामील केलेली गावे No. of villages covered	लोकसंख्या (हजारां Populat (000)	उत्पन्न Income	
					एकूण अंशदाने, देणग्या, बक्षिसे Total Grants, Contributions & Donations	इमारती व जमीन यावरील कर Taxes on Lands and Buildings
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	ठाणे	903	1,638	2,275	7,451	11,117
2	रायगड	660	1,770	1,318	8,707	4,676
3	रत्नागिरी	759	1,119	1,286	7,417	2,453
4	सिंधुदुर्ग	400	408	683	6,256	1,079
5	नाशिक	1,247	1,640	2,149	6,692	3,103
6	छुट्टे	945	1,403	1,669	4,175	1,437
7	जळगांव	1,072	1,453	1,996	8,204	4,985
8	अहमदनगर	1,162	1,318	2,371	5,218	2,492
9	पुणे	1,151	1,504	2,347	5,772	4,361
10	सातारा	1,198	1,173	1,728	6,891	3,408
11	सांगली	631	544	1,469	11,273	2,438
12	सोलापूर	929	945	1,847	7,049	2,729
13	कोल्हापूर	902	1,094	1,925	11,582	3,587
14	औरंगाबाद	697	1,186	1,187	3,442	1,455
15	परभणी	1,056	1,438	1,487	10,042	1,082
16	बीड	897	1,000	1,264	3,723	1,297
17	नांदेड	1,147	1,388	1,422	2,897	1,184
18	उस्मानाबाद	527	640	1,887	3,163	773
19	जालना	556	928	879	2,080	871
20	लातूर	637	821	910	7,271	807
21	बुलढाणा	801	1,397	1,230	10,159	1,461
22	अकोला	956	1,708	1,372	6,414	1,193
23	अमरावती	803	1,978	1,317	5,181	2,700
24	यवतमाळ	1,126	1,931	1,475	7,501	2,812
25	वर्धा	484	1,376	695	2,892	1,109
26	नागपूर	722	1,884	1,145	12,952	2,630
27	भंडारा	1,007	1,659	1,609	4,830	2,273
28	चंद्रपूर	788	1,742	1,039	3,174	2,532
29	गडचिरोली	468	1,631	779	2,666	1,499
	महाराष्ट्र राज्य	24,631	38,716	42,830	1,85,074	73,543

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

LOCAL BODIES

TABLE No. 31-2-A (19.1)

Income and expenditure of Village Panchayats

(1984-85)

(रुपये हजारोंत)
(Rs. in thousand)

उत्पन्न Income						
जकात कर Octroi	इतर कर व दर वगैरे Other taxes and fees	एकूण कर व दर Total taxes and fees	सुरुवातीची शिल्लक धरून इतर मार्गाने मिळालेले उत्पन्न Income from other sources including opening balance	एकूण उत्पन्न Total Income	एकूण खर्च Total expenditure	District
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
69	6,316	17,502	11,281	36,234	30,273	Thane
1,453	2,516	8,645	7,595	24,947	18,372	Raigad
..	505	2,958	4,989	15,364	10,605	Ratnagiri
..	346	1,425	2,207	9,888	7,604	Sindhudurg
704	10,666	14,473	7,537	28,702	20,960	Nashik
..	3,937	5,374	87,89	18,338	14,004	Dhule
793	11,222	17,000	15,953	41,157	32,886	Jalgaon
1,256	2,164	5,912	21,593	32,723	24,088	Ahmadnagar
291	3,673	8,325	14,079	28,176	20,005	Pune
1,562	3,445	8,415	15,600	30,906	21,019	Satara
11	5,255	7,704	5,770	24,747	18,877	Sangli
2,666	4,723	10,118	5,642	22,809	18,564	Solapur
..	9,296	12,883	9,171	33,636	25,010	Kolhapur
..	942	2,397	5,006	10,845	6,875	Aurangabad
..	1,015	2,097	705	12,844	13,410	Parbhani
..	309	1,606	5,039	10,368	3,594	Beed
..	1,678	2,862	4,244	10,003	7,765	Nanded
..	239	1,012	4,106	8,281	4,759	Osmanabad
..	1,480	2,351	5,205	9,636	3,621	Jalna
15	1,688	2,510	4,967	14,748	12,040	Latur
2	192	1,655	4,341	16,155	12,275	Buldana
..	571	1,764	..	8,178	7,530	Akola
..	625	3,325	2,951	11,457	13,684	Amravati
..	601	3,413	12,578	23,492	13,651	Yavatmal
..	484	1,593	4,755	9,240	5,465	Wardha
260	784	3,674	5,004	22,230	15,987	Nagpur
..	1,417	3,690	4,818	13,338	9,579	Bhandara
209	1,591	4,332	8,505	16,011	10,382	Chandrapur
..	903	2,402	3,015	8,083	5,507	Gadchiroli
9,291	78,583	1,61,417	2,06,045	5,52,536	4,08,391	Maharashtra State

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

31. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 31.2 B(19.1)

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च/Income and Expenditure of Village Panchayats
(1985-86)

(रुपये हजारत)/(Rs. in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हाचे नांव District	उत्पन्न/Income											एकूण खर्च Total Expenditure	Name of the District
		ग्रामपंचायतीची संख्या No. of Village Panchayats	सामील केलेली गावे No. of villages covered	लोकसंख्या (हजारत) Population (‘000)	एकूण अंशदाने, देणग्या व बक्षिसे Total Grants, contributions and donations	इमारती व जमीन या- वरील कर Taxes on Buildings and lands	जकात कर Octroi	इतर कर व दर Other taxes and fees	एकूण कर व दर (स्तंभ ७+८+९) Total taxes and fees (Cols. 7+8+9)	सुरुवातीची शिल्लक धरून मिळालेले उत्पन्न इतर मागिनि (स्तंभ ६+१०+११) including opening balance	एकूण उत्पन्न Total Income (Cols. 6+10+11)	एकूण खर्च Total Expenditure		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	
1	ठाणे	891	1,638	2,275	7,578	9,123	130	5,681	14,934	10,797	33,309	28,513	Thane	
2	रायगड	660	1,770	1,318	9,936	6,607	1,471	2,896	10,974	8,167	29,077	21,730	Raigad	
3	रत्नागिरी	759	1,119	1,286	7,586	2,933	..	788	3,721	5,045	16,352	11,319	Ratnagiri	
4	सिंधुदुर्ग	400	408	683	7,178	1,228	..	393	1,621	2,283	11,082	8,325	Sindhudurg	
5	नाशिक	1,247	1,640	2,149	8,064	3,958	462	9,913	14,333	7,742	30,139	22,164	Nashik	
6	धुळे	952	1,403	1,669	10,801	1,293	175	3,830	5,298	..	16,099	16,261	Dhule	
7	जळगाव	1,073	1,453	1,996	18,527	4,799	835	5,091	10,725	14,881	44,133	35,256	Jalgaon	
8	अहमदनगर	1,161	1,318	2,371	7,112	2,807	1,310	7,215	11,332	16,482	34,926	25,042	Ahmadnagar	
9	पुणे	1,170	1,504	2,347	17,364	5,757	220	4,277	10,254	16,697	44,315	29,361	Pune	
10	सातारा	1,212	1,173	1,798	12,243	3,007	1,884	1,965	6,856	12,808	31,907	21,276	Satara	
11	सांगली	631	544	1,469	11,140	2,516	38	6,178	8,732	5,871	25,743	19,302	Sangli	
12	सोलापूर	938	945	1,847	9,578	3,335	2,922	5,457	11,714	3,067	24,359	23,478	Solapur	
13	कोल्हापूर	903	1,094	1,925	15,001	4,011	..	10,382	14,393	8,617	38,011	28,723	Kolhapur	
14	औरंगाबाद	694	1,186	1,187	2,874	1,701	..	1,625	3,326	4,804	11,004	8,219	Aurangabad	
15	परभणी	1,062	1,438	1,487	11,875	1,218	..	977	2,195	7,200	21,270	13,932	Parbhani	
16	बीड	898	1,000	1,264	4,676	1,805	..	1,393	3,198	6,788	14,662	8,201	Beed	
17	नांदेड	1,148	1,388	1,422	5,090	2,506	..	1,762	4,268	2,773	12,131	9,093	Nanded	
18	उस्मानाबाद	530	640	1,887	2,363	562	..	331	893	3,536	6,792	4,915	Osmanabad	
19	जालना	557	928	879	1,147	653	..	1,348	2,001	6,220	9,368	3,755	Jalna	
20	लातूर	646	821	910	7,313	1,360	101	1,937	3,398	3,840	14,551	11,363	Latur	
21	बुलढाणा	801	1,397	1,230	10,375	1,932	..	222	2,154	4,484	17,013	12,807	Buldana	
22	अकोला	956	1,708	1,372	6,855	2,692	2	922	3,616	5,444	15,915	10,048	Akola	
23	अमरावती	803	1,978	1,317	5,432	2,090	..	1,119	3,209	8,790	17,431	12,975	Amravati	
24	यवतमाळ	1,126	1,931	1,475	8,841	2,886	..	569	3,455	14,030	26,326	16,462	Yavatmal	
25	वर्धा	484	1,376	695	4,743	1,588	..	411	1,999	4,491	11,233	7,250	Wardha	
26	नागपूर	722	1,884	1,145	13,617	2,884	19	652	3,555	7,105	24,277	16,830	Nagpur	
27	भंडारा	1,010	1,659	1,609	6,691	2,581	..	1,587	4,168	3,759	14,618	10,253	Bhandara	
28	चंद्रपूर	789	1,742	1,039	5,733	3,040	261	1,735	5,036	6,653	17,422	10,527	Chandrapur	
29	गडचिरोली	465	1,631	779	2,551	1,645	..	281	1,926	3,632	8,109	5,757	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		24,688	38,716	42,830	2,42,284	82,517	9,830	80,937	1,73,284	2,06,906	6,21,574	4,53,137	Maharashtra State	

31. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 31.3-A (19-2)

नगर परिषदा आणि महानगरपालिकांचे उत्पन्न
Income of Municipal Councils and Corporations

(1984-85)

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/ महानगरपालिका	सुरुवातीची शिल्लक Opening Balance	दर व कर I— rates and taxes				इतर साधने IV—Other sources						एकूण असाधारण उत्पन्न, कर्जे आणि वाणिज्यिक उपक्रमांचे उत्पन्न V. Extra- ordinary income, debts and income of commercial enterprises	एकूण (3+7+8+ 12+13)	District/Municipal Councils/Corporations
			जकात Octroi	घरावरील व जमिनीवरील कर Taxes on houses and lands	इतर कर व शुल्क Other taxes and duties	बेरीज-१ Total (4+5+6)	शासकीय अनुदाने Govern- ment grants	शैक्षणिक संस्थांकडील फी Fees from educational institutions	बाजार व कत्तलखाने यांच्यापासून उत्पन्न Receipts from markets and slaughter houses	संकीर्ण Miscel- laneous	एकूण Total (9+10+11)	असाधारण उत्पन्न, कर्जे आणि वाणिज्यिक उपक्रमांचे उत्पन्न V. Extra- ordinary income, debts and income of commercial enterprises			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	
1. ठाणे	..	5,887	76,129	15,898	2,993	95,020	34,180	6,590	991	8,058	15,639	14,057	1,64,783	Thane—	
1.1	उल्हासनगर	1,767	29,400	7,256	128	36,784	9,323	6,590	101	5,701	12,392	..	60,266	Ulhasnagar	
1.2	भिवंडी-निझामपूर	2,804	44,917	7,942	2,640	55,499	21,225	..	743	1,912	2,655	11,809	93,992	Bhivandi-Nizampur	
1.3	वसई	403	1,514	554	67	2,135	3,375	..	117	404	521	624	7,058	Vasai	
1.4	जव्हार	913	298	146	158	602	257	..	30	41	71	1,624	3,467	Jawhar	
2. रायगड	..	14,515	23,384	7,045	2,755	33,184	12,564	1	405	2,752	3,158	22,189	85,610	Raigad—	
2.1	पनवेल	2,019	3,814	1,288	630	5,732	2,448	..	157	212	369	5,403	15,971	Panvel	
2.2	खोपोली	4,637	10,973	2,999	214	14,186	3,774	1	58	1,432	1,491	9,993	34,081	Khopoli	
2.3	अलिबाग	364	935	584	332	1,851	690	..	71	45	116	830	3,851	Alibag	
2.4	महाड	762	1,565	280	140	1,985	1,256	..	19	196	215	1,230	5,448	Mahad	
2.5	पेण	1,382	1,660	538	164	2,362	1,803	..	3	190	193	1,840	7,580	Pen	
2.6	रोहा	267	620	258	158	1,036	657	..	22	176	198	208	2,366	Roha	
2.7	उरण	2,316	2,380	596	445	3,421	787	..	23	312	335	864	7,723	Uran	
2.8	मुरुड-जंजिरा	1,032	639	179	32	850	303	..	8	83	91	1,403	3,679	Murud-Janjira	
2.9	श्रीवर्धन	953	625	129	52	806	367	..	26	80	106	189	2,421	Shrivardhan	
2.10	माथेरान	783	173	194	588	955	479	..	18	26	44	229	2,490	Matheran	

तबता क्रमांक/TABLE No. 31.3-A (19.2)--contd.

(रुपये हजारत)
(Rs. in Thousand)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)		
3.	रत्नागिरी	..	..	8,932	10,078	2,649	2,039	14,766	8,841	..	290	1,599	1,889	6,945	41,373	Ratnagiri—
3.1	रत्नागिरी	..	..	2,326	5,109	1,633	1,591	8,333	5,945	..	203	536	739	3,084	20,427	Ratnagiri
3.2	चिपळूण	..	..	3,857	2,735	685	288	3,708	1,531	..	84	703	787	2,176	12,059	Chiplun
3.3	खेड	..	..	1,462	1,165	218	78	1,461	660	..	2	180	182	952	4,717	Khed
3.4	राजापूर	..	..	1,287	1,069	113	82	1,264	705	..	1	180	181	733	4,170	Rajapur
4.	सिंधुदुर्ग	..	..	4,137	4,270	676	128	5,074	2,742	..	136	832	968	2,808	15,729	Sindhudurg—
4.1	मालवण	..	..	2,670	1,319	230	27	1,576	870	..	42	295	337	2,138	7,591	Malwan
4.2	वेंगुर्ला	..	..	419	934	125	72	1,131	786	..	34	342	376	..	2,712	Vengurla
4.3	सावंतवाडी	..	..	1,048	2,017	321	29	2,367	1,086	..	60	195	255	670	5,426	Sawantwadi
5.	नाशिक	..	..	7,234	40,331	8,047	5,321	53,699	35,082	42	1,227	5,186	6,455	14,858	1,17,328	Nashik—
5.1	मालेगाव	..	..	2,353	31,109	5,928	1,661	38,698	22,406	..	408	1,813	2,221	7,144	72,822	Malegaon
5.2	मनमाड	..	..	1,394	2,685	463	847	3,995	5,945	37	559	229	825	2,556	14,715	Manmad
5.3	इगतपुरी	..	..	1,440	785	261	3	1,049	714	2	1	825	828	498	4,529	Igatpuri
5.4	नांदेगाव	..	..	517	745	181	198	1,124	2,308	..	20	137	157	..	4,106	Nandgaon
5.5	सिन्नर	..	..	125	1,067	247	727	2,041	765	..	1	1,444	1,445	..	4,376	Sinnar
5.6	येवला	..	..	125	1,684	315	688	2,687	1,609	..	8	227	235	3,408	8,064	Yeola
5.7	व्यंभक	..	..	379	148	41	63	252	322	..	33	107	140	251	1,344	Trimbak
5.8	भगूर	..	..	285	360	135	128	623	416	3	71	57	131	256	1,711	Bhagur
5.9	सटाणा	..	..	616	1,748	476	1,006	3,230	597	..	126	347	473	745	5,661	Satana
6.	धुळे	..	..	13,097	21,832	7,416	4,269	33,517	22,799	175	1,601	8,697	10,473	25,063	1,04,949	Dhule—
6.1	धुळे	..	..	8,346	12,265	5,000	2,120	19,385	10,592	9	487	1,852	2,348	18,455	59,126	Dhule
6.2	नंदुरबार	..	..	1,247	4,171	617	722	5,510	6,860	1	13	5,846	5,860	880	20,357	Nandurbar
6.3	शिरपूर-वरवडे	..	..	612	1,570	609	457	2,636	1,242	124	334	70	528	1,356	6,374	Shirpur Varvade
6.4	तलोदा	..	..	326	369	237	151	757	743	..	45	42	87	719	2,632	Talode
6.5	शहादा	..	..	877	1,481	416	436	2,333	1,702	39	432	207	678	1,861	7,451	Shahade
6.6	दोंडाइचा-वरवडे	..	..	1,422	1,632	380	203	2,215	1,174	2	274	352	628	1,792	7,231	Dondaicha Varvade
6.7	नवापूर	..	..	267	344	157	180	681	486	..	16	328	344	..	1,778	Navapur
7.	जळगांव	..	..	8,651	35,551	11,486	12,660	59,697	43,088	450	1,063	16,198	17,711	30,154	1,59,301	Jalgaon—
7.1	जळगांव	..	..	517	11,943	4,436	5,745	22,124	11,433	..	250	7,145	7,395	4,031	45,500	Jalgaon
7.2	भुसावळ	..	..	688	2,969	2,588	2,004	7,561	9,558	135	14	1,852	2,001	5,200	25,008	Bhusawal
7.3	अमळनेर	..	..	665	6,927	740	832	8,499	7,395	..	204	1,310	1,514	10,967	29,040	Amalner
7.4	चाळीसगांव	..	..	2,922	3,364	1,058	991	5,413	6,466	..	104	1,291	1,395	1,448	17,644	Chalisagaon
7.5	चोपडा	..	..	516	1,551	445	797	2,793	1,220	56	70	51	177	1,677	6,383	Chopda
7.6	पाचोरा	..	..	517	3,157	508	91	3,756	1,647	..	21	1,291	1,312	2,617	9,849	Pachora
7.7	फैझपूर	..	..	291	509	164	199	872	630	133	48	40	221	397	2,411	Faizapur
7.8	यावल	..	..	539	773	198	220	1,191	577	84	37	194	315	352	2,974	Yaval
7.9	रावेर	..	..	844	1,161	273	478	1,912	771	..	81	365	446	1,351	5,324	Raver
7.10	सावदा	..	..	282	778	220	399	1,397	1,407	42	77	644	763	1,698	5,547	Savda
7.11	पारोला	..	..	426	1,368	373	125	1,866	618	..	33	398	431	..	3,341	Parola
7.12	धरणगांव	..	..	206	616	229	460	1,305	845	..	61	1,402	1,463	150	3,969	Dharangaon
7.13	एरंडोल	..	..	238	435	254	319	1,008	521	..	63	215	278	266	2,311	Erandol

8.	अहमदनगर	7,669	41,274	8,279	5,657	55,210	29,500	102	994	22,914	24,010	11,232	1,27,621	Ahmednagar—
8.1	अहमदनगर	2,906	31,034	4,260	2,728	38,022	13,468	..	557	20,567	21,124	834	76,354	Ahmednagar
8.2	श्रीरामपूर	1,108	3,635	1,472	533	5,640	5,792	20	113	977	1,110	2,578	16,228	Shrirampur
8.3	संगमनेर	2,227	2,637	673	720	4,030	5,004	16	33	579	628	2,801	14,690	Sangamner
8.4	कोपरगांव	900	2,210	652	783	3,645	1,657	3	213	650	866	4,869	11,937	Kopergaon
8.5	राहुरी	390	1,001	350	774	2,125	3,374	11	58	141	210	150	6,249	Rahuri
8.6	देवळाली प्रवरा	138	757	872	119	1,748	205	52	20	..	72	..	2,163	Deolali-Pravara
9.	पुणे	19,153	13,711	5,090	3,731	22,532	16,125	425	825	4,966	6,216	14,798	78,824	Pune—
9.1	बारामती	4,091	3,503	911	1,259	5,673	5,305	194	526	2,452	3,172	2,680	20,921	Baramati
9.2	लोणावळा	7,122	2,841	1,730	566	5,137	3,287	10	107	78	195	3,319	19,060	Lonavala
9.3	सासवड	1,186	1,359	364	301	2,024	545	7	1	242	250	2,294	6,290	Saswad
9.4	जेजुरी	140	244	71	109	424	460	..	1	..	1	315	1,340	Jejuri
9.5	इंदापूर	367	284	125	125	534	298	..	5	353	358	143	1,700	Indapur
9.6	शिरूर	3,504	1,148	320	89	1,557	1,070	..	49	410	459	109	6,699	Shirur
9.7	आळंदी	289	222	189	91	502	1,086	..	116	172	288	514	2,679	Alandi
9.8	जुन्नर	205	1,476	9	61	1,546	1,733	71	5	..	76	1,425	4,985	Junnar
9.9	भोर	270	578	245	185	1,008	512	..	11	73	84	1,541	3,415	Bhor
9.10	दौंड	1,467	942	253	474	1,669	1,077	143	4	1,130	1,277	1	5,491	Daund
9.11	तळेगांव-दाभाडे	512	1,114	873	471	2,458	752	..	..	56	56	2,457	6,235	Talegaon-Dabhade
10.	सातारा	10,908	15,762	6,593	5,477	27,832	23,763	577	563	10,951	12,091	14,711	89,305	Satara—
10.1	सातारा	2,046	6,294	2,623	1,933	10,850	10,991	..	113	2,548	2,661	9,968	36,516	Satara
10.2	कराड	2,327	4,415	1,250	1,088	6,753	6,023	22	48	5,958	6,028	582	21,713	Karad
10.3	फलटण	1,843	2,069	676	494	3,239	1,992	..	344	340	684	3,732	11,490	Phaltan
10.4	रहिमतपूर	219	198	94	113	405	345	3	..	20	23	42	1,034	Rahimatpur
10.5	म्हसवड	601	523	98	72	693	633	..	7	121	128	120	2,175	Mhaswad
10.6	वाई	924	11,093	932	31	2,056	2,484	..	22	1,143	1,165	..	6,629	Wai
10.7	पांचगणी	1,476	397	278	329	1,004	532	549	27	125	701	154	3,867	Panchgani
10.8	महाबळेश्वर	1,472	773	642	1,417	2,832	763	3	2	696	701	113	5,881	Mahabaleshwar
11.	सांगली	25,936	24,411	8,324	12,005	44,740	32,120	851	362	5,673	6,886	18,460	1,28,142	Sangli—
11.1	सांगली	18,120	15,302	4,806	8,270	28,378	16,550	..	..	3,922	3,922	11,612	78,582	Sangli
11.2	मिरज	4,763	5,452	2,163	2,416	10,031	9,324	719	35	891	1,645	3,095	28,858	Miraj
11.3	इस्लामपूर	1,756	1,389	536	486	2,411	2,080	..	21	367	388	1,575	8,210	Islampur
11.4	तासगांव	433	1,099	305	317	1,721	3,186	..	69	148	217	382	5,939	Tasgaon
11.5	आष्टा	154	327	129	150	606	457	..	10	144	154	249	1,620	Ashta
11.6	विटा	710	822	385	366	1,593	523	192	227	201	560	1,547	4,933	Vita
12.	सोलापूर	12,868	15,674	4,014	4,240	23,928	24,397	15	328	3,147	3,490	26,717	91,400	Solapur—
12.1	बाशी	4,708	4,982	1,545	1,153	7,680	7,093	..	37	850	887	11,525	31,893	Barshi
12.2	पंढरपूर	2,455	4,839	1,258	2,014	8,111	7,169	15	44	499	558	10,888	29,181	Pandharpur
12.3	करमाळा	1,198	1,212	220	100	1,532	546	..	12	412	424	192	3,892	Karmala
12.4	सांगोला	745	823	165	158	1,146	511	..	5	136	141	534	3,077	Sangola
12.5	अक्कलकोट	2,821	1,987	209	115	2,311	4,015	..	2	512	514	1,217	10,878	Akkalkot
12.6	मंगळवेढा	418	543	195	179	917	1,845	..	159	144	303	1,418	4,901	Mangalvedha
12.7	मैदगी	147	243	77	143	463	729	..	..	396	396	..	1,735	Maindargi
12.8	दुधनी	114	426	89	130	645	530	..	5	21	26	10	1,325	Dudhani
12.9	कुर्डुवाडी	262	619	256	248	1,123	1,959	..	64	177	241	933	4,518	Kurduwadi

तपता क्रमांक/TABLE No. 31.3-A (19.2)—contd.

(रुपये हजारतक)
(Rs. in Thousand)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
13. कोल्हापूर	..	38,418	42,751	5,699	3,188	51,638	18,272	43	240	7,173	7,456	5,3094	1,68,878	Kolhapur—
13.1 इचलकरंजी	..	33,140	36,738	3,788	1,718	42,244	9,370	38	26	5,680	5,744	49,372	1,39,870	Ichalkaranji
13.2 जयसिंगपूर	..	508	1,709	774	490	2,973	3,134	2	7	189	198	1,360	8,173	Jaisingapur
13.3 मलकापूर	..	257	297	83	87	467	276	..	10	148	158	..	1,158	Malkapur
13.4 मुरुगुड	..	326	308	74	101	483	391	..	64	..	64	160	1,424	Murgud
13.5 वडगांव	..	561	919	166	127	1,212	794	..	9	281	290	599	3,456	Vadgaon
13.6 गडहिंग्लज	..	2,353	1,404	420	232	2,056	2,281	..	22	418	440	666	7,796	Gadhinglaj
13.7 कुरुंदवाड	..	452	594	163	32	789	973	..	92	297	389	241	2,844	Kurundwad
13.8 कागल	..	226	739	166	310	1,215	562	..	9	52	61	636	2,700	Kagal
13.9 पन्हाळा	..	595	43	65	91	199	491	3	1	108	112	60	1,457	Panhala
14. औरंगाबाद	..	2,662	3,061	743	671	4,475	2,522	6	122	472	600	1,112	11,371	Aurangabad—
14.1 कन्नड	..	476	697	168	9	874	528	4	2	156	162	..	2,040	Kannad
14.2 पैठण	..	1,026	738	114	220	1,072	782	..	53	61	114	..	2,994	Paithan
14.3 वैजापूर	..	728	1,159	269	293	1,721	686	2	13	208	223	1,112	4,470	Vaijapur
14.4 गंगापूर	..	310	318	126	140	584	319	..	44	29	73	..	1,286	Gangapur
14.5 खुल्दाबाद	..	122	149	66	9	224	207	..	10	18	28	..	581	Khuldabad
15. जालना	..	6,244	12,593	21,108	1,322	16,023	8,488	91	254	1,536	1,881	9,269	41,905	Jalna—
15.1 जालना	..	5,667	11,377	1,724	1,134	14,235	7,340	..	238	1,410	1,648	8,889	37,779	Jalna
15.2 अंबड	..	305	499	143	32	674	365	2	7	116	125	380	1,849	Ambad
15.3 भोकरदन	..	56	148	161	..	309	420	89	7	..	96	..	881	Bhokardan
15.4 परतूर	..	216	569	80	156	805	363	..	2	10	12	..	1,396	Partur
16. परभणी	..	8,053	15,419	4,962	3,368	23,749	12,193	334	1,137	4,056	5,527	2,016	51,538	Parbhani—
16.1 परभणी	..	1,345	5,193	2,942	1,350	9,485	4,586	..	966	681	1,647	..	17,063	Parbhani
16.2 हिंगोली	..	3,028	2,478	284	75	2,837	1,144	2	5	712	719	317	8,045	Hingoli
16.3 मानवत	..	496	1,462	330	68	1,860	785	..	5	312	317	144	3,602	Manwat
16.4 बसमतनगर	..	848	1,068	164	349	1,581	699	..	10	190	200	1,476	4,804	Basmathnagar
16.5 सोनेपेठ	..	147	228	59	1	288	367	..	9	185	194	..	996	Sonepet
16.6 पूर्णा	..	405	632	89	715	1,436	674	9	122	48	179	..	2,694	Purna
16.7 कळमनुरी	..	238	455	57	22	534	671	7	3	374	384	..	1,827	Kalamnuri
16.8 गंगाखेड	..	328	882	328	54	1,264	684	8	10	239	257	65	2,598	Gangakhed
16.9 सैलू	..	643	1,550	248	306	2,104	1,656	304	*	1,115	1,419	..	5,822	Sailu
16.10 जितूर	..	391	956	304	165	1,425	568	4	4	85	93	14	2,491	Jintur
16.11 पाथरी	..	184	515	157	263	935	359	..	3	115	118	..	1,596	Pathari
17. बीड	..	3,914	9,089	2,304	2,460	13,853	7,027	2,874	42	1,270	4,186	3,191	32,171	Beed—
17.1 बीड	..	610	4,253	916	982	6,151	2,744	..	5	17	22	..	9,527	Beed
17.2 अंबेजोगाई	..	731	836	150	71	1,057	1,066	..	2	912	914	2,000	5,768	Ambejogai
17.3 परळी-वैजनाथ	..	1,224	2,376	900	1,068	4,344	1,617	2,873	..	..	2,873	397	10,955	Parli-Vajjnath
17.4 मंजलेगांव	..	793	691	137	48	876	502	1	1	341	343	201	2,715	Manjlegaon
17.5 गेवराई	..	225	608	173	206	987	833	..	34	..	34	514	2,593	Georai
17.6 धारूर	..	331	325	28	85	438	265	..	..	..	..	79	1,113	Dharur

18. नांदेड	..	..	7,051	19,602	4,281	4,677	28,560	16,565	6	433	9,525	9,964	7,195	69,335	Nanded—
18.1 नांदेड	..	..	1,925	15,185	3,158	3,505	21,848	11,105	..	5	9,010	9,015	5,580	49,473	Nanded
18.2 बिल्लोली	..	..	30	244	90	48	382	537	..	*	61	61	..	1,010	Biloli
18.3 उमरी	..	..	279	53	314	35	402	316	4	43	..	47	80	1,124	Umri
18.4 मुदखेड	..	..	204	156	86	116	358	293	..	7	66	73	..	928	Mudkhed
18.5 कंधार	..	..	410	531	158	224	913	553	..	5	..	24	156	2,061	Kandhar
18.6 हादगांव	..	..	669	363	72	75	510	457	..	14	..	14	111	1,761	Hadgaon
18.7 धर्माबाद	..	..	961	564	86	57	707	730	..	13	204	217	329	2,944	Dharmabad
18.8 देगलूर	..	..	781	1,291	108	62	1,461	1,428	2	331	48	381	390	4,441	Deglur
18.9 कुन्डलवाडी	..	..	79	126	30	55	211	187	..	5	7	12	..	489	Kundalwadi
18.10 मुखेड	..	..	204	420	54	155	629	400	..	1	26	27	..	1,260	Mukhed
18.11 किनवट	..	..	1,509	669	125	345	1,139	559	..	9	79	88	549	3,844	Kinwat
19. उस्मानाबाद	..	..	3,955	5,566	1,248	2,445	9,259	8,324	27	208	2,834	3,069	2,595	27,202	Osmanabad—
19.1 उस्मानाबाद	..	..	1,265	2,324	699	1,941	4,964	3,784	5	60	145	210	1,290	11,513	Osmanabad
19.2 तुळजापूर	..	..	376	702	158	..	860	1,840	..	37	1,466	1,503	131	4,710	Tuljapur
19.3 उमरगा	..	..	340	792	77	35	904	446	1	13	167	181	350	2,221	Umerga
19.4 परांडा	..	..	272	257	45	62	364	575	4	57	457	518	92	1,821	Paranda
19.5 भूम	..	..	96	333	66	217	616	370	11	29	143	183	..	1,265	Bhoom
19.6 मुरुम	..	..	157	193	62	89	344	316	..	..	79	79	..	896	Murum
19.7 नळदुर्ग	..	..	81	140	44	50	234	256	..	5	2	7	..	578	Naldurg
19.8 कळंब	..	..	1,368	825	97	51	973	737	6	7	375	388	732	4,198	Kalamb
20. लातूर	..	..	6,262	14,185	2,100	1,784	18,069	11,991	182	57	2,415	2,654	6,784	45,762	Latur—
20.1 लातूर	..	..	5,251	9,033	1,467	1,579	12,079	9,077	168	12	742	922	4,654	31,983	Latur
20.2 उदगीर	..	..	325	3,901	307	103	4,311	1,729	..	22	9,211	943	1,694	9,002	Udgir
20.3 अहमदपूर	..	..	65	454	154	..	608	381	..	13	65	78	..	1,132	Ahmedpur
20.4 निलंगा	..	..	183	509	103	95	707	346	14	6	482	502	..	1,738	Nilanga
20.5 औसा	..	..	438	288	69	7	364	458	..	4	205	209	438	1,907	Ausa
21. बुलढाणा	..	..	6,330	13,852	3,914	2,502	20,268	24,366	117	230	8,414	8,761	5,631	65,356	Buldana—
21.1 बुलढाणा	..	..	297	1,114	1,489	504	3,107	2,691	..	25	55	80	433	6,608	Buldana
21.2 क्षामगांव	..	..	3,956	4,500	762	212	5,474	6,783	10	37	6,563	6,610	3,910	26,733	Khamgaon
21.3 मलकापूर	..	..	118	2,901	..	980	3,881	3,595	38	6	416	460	75	8,129	Malkapur
21.4 शेगांव	..	..	58	1,056	383	61	1,500	2,492	61	57	593	711	727	5,488	Shegaon
21.5 जळगाव जामोद	..	..	67	406	90	85	581	1,262	..	20	11	31	87	2,028	Jalgaon Jamod
21.6 मेहकर	..	..	321	843	427	324	1,594	1,711	..	18	327	345	235	4,206	Mehkar
21.7 नांदुरा	..	..	249	899	444	9	1,352	1,608	..	19	146	165	28	3,402	Nandura
21.8 चिखली	..	..	405	1,373	200	184	1,757	2,316	3	47	130	180	136	4,794	Chikhli
21.9 देऊळगांव-राजा	..	..	859	760	119	143	1,022	1,908	5	1	173	179	..	3,968	Deulgaon-Raja
22. अकोला	..	..	14,494	26,037	8,325	2,502	36,864	39,856	57	894	2,682	3,633	43,485	1,38,332	Akola—
22.1 अकोला	..	..	12,337	15,599	5,190	1,679	22,468	22,496	..	343	11,582	1,925	33,484	92,710	Akola
22.2 अकोट	..	..	60	2,726	351	179	3,256	3,616	*	4	182	186	799	7,917	Akot
22.3 कारंजा	..	..	556	2,340	459	72	2,871	2,769	40	45	64	149	3,093	9,438	Karanja
22.4 नाशिम	..	..	223	20,95	1,129	32	3,256	2,424	7	427	153	587	3,131	9,621	Washim
22.5 मूर्तिजापूर	..	..	248	1,200	320	325	1,845	2,307	9	2	91	102	1,004	5,506	Murtizapur

तबता क्रमांक/TABLE No. 31.3-A (19.2)—contd.

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousand)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
22. अकोला—चाल.														
22.6	बाळापूर	7	372	375	104	851	1,450	*	45	33	78	310	2,696	Balapur
22.7	तेल्हारा	302	639	235	62	936	1,633	1	9	428	438	86	3,395	Telhara
22.8	पातूर	339	351	38	8	397	1,258	*	1	20	21	305	2,320	Patur
22.9	मंगरूपीर	422	715	228	41	984	1,903	*	18	129	147	1,273	4,729	Mangrulpir
23. अमरावती														
23.1	अचलपूर	4,061	11,852	2,594	1,113	15,559	16,850	49	130	1,841	2,020	40,11	42,501	Amravati—
23.2	अंजनागाव-सुर्जी	340	5,018	588	201	5,807	5,363	20	5	674	699	..	12,209	Achalpur
23.3	मोर्शी	336	1,235	359	13	1,607	1,931	13	2	87	102	80	4,056	Anjangaon-Surji
23.4	वरुड	710	576	276	12	864	697	..	6	74	80	3,073	5,424	Morshi
23.5	दयपुर	827	1,100	182	221	1,503	1,710	3	19	57	79	526	4,645	Warud
23.6	चांदूर-रेल्वे	658	1,074	536	6	1,616	1,751	1	15	196	212	32	4,269	Daryapur
23.7	चांदूर-बाजार	274	431	99	100	630	914	..	20	45	65	64	1,947	Chandur Railway
23.8	धामणगाव	203	682	79	195	956	1,063	12	31	287	330	..	2,552	Chandur Bazar
23.9	शेंदुरजना	145	1,377	206	240	1,823	2,013	*	14	174	188	..	4,169	Dhaman gaon
23.10	चिखलदारा	249	264	84	121	469	959	..	16	93	109	166	1,952	Shendurjana
		319	95	185	4	284	449	..	2	154	156	70	1,278	Chikhaldara
24. यवतमाळ														
24.1	यवतमाळ	5,872	16,135	4,253	2,107	22,495	21,257	128	546	1,390	2,164	15,632	67,440	Yavatmal—
24.2	वणी	1,836	5,726	2,011	128	7,865	6,985	30	311	85	426	9,885	26,997	Yavatmal
24.3	पुसद	417	2,657	519	47	3,220	2,607	..	134	338	472	459	7,166	Wani
24.4	दिग्रस	423	2,157	348	909	3,414	3,320	..	42	125	167	961	8,285	Pusad
24.5	दारव्हा	1,397	1,722	397	36	2,155	2,336	..	85	291	376	2,348	8,612	Digras
24.6	पांडरकवडा	275	849	312	97	1,258	1,207	..	..	330	330	64	3,134	Darvha
24.7	उमरखेड	300	887	254	195	1,336	1,348	2	23	66	91	967	4,042	Pandharkawada
24.8	घाटंजी	370	1,511	288	476	2,275	2,124	96	15	135	246	655	5,670	Umerkhed
		854	626	127	219	972	1,330	..	36	20	56	322	3,534	Ghatanji
25. वर्धा														
25.1	वर्धा	2,843	11,786	3,687	1,474	16,947	16,075	135	2,022	2,365	4,522	6,573	46,960	Wardha—
25.2	हिंगणघाट	1,339	4,752	2,469	330	7,551	5,806	..	6	1,639	1,645	1,544	17,885	Wardha
25.3	आर्वी	562	3,189	272	179	3,640	3,504	119	1,863	..	1,982	4,264	13,952	Hinganghat
25.4	पुलगाव	198	1,621	307	253	2,181	2,917	*	15	282	297	44	5,637	Arvi
25.5	देवळी	244	1,531	483	485	2,499	2,323	9	18	394	421	401	5,888	Pulgaon
25.6	सिंदी	458	331	87	114	532	656	4	106	37	147	178	1,971	Deoli
		42	362	69	113	544	869	3	14	13	30	142	1,627	Sindi
26. नागपूर														
26.1	कामठी	5,859	8,520	3,147	975	12,642	17,822	181	504	1,725	2,410	8,683	47,416	Nagpur—
26.2	उमरेड	886	2,017	1,383	1	3,401	5,683	1	286	..	287	3,708	13,965	Kamptee
26.3	रामटेक	453	1,126	837	242	2,205	2,160	8	26	267	301	655	5,774	Umred
26.4	खापा	434	1,189	138	175	802	1,187	1	13	50	64	433	2,920	Ramtek
26.5	कळमेश्वर	228	604	60	63	727	834	..	..	194	194	1,050	3,033	Khapa
		700	725	57	32	814	1,277	16	25	401	442	17	3,250	Kalmeshwar

26.6	मोवाड	..	..	110	144	47	13	204	619	7	16	83	106	57	1,096	Mowad
26.7	सावनेर	..	..	1,817	986	149	151	1,286	1,223	4	17	296	317	1,092	5,735	Saoner
26.8	काटोल	..	..	541	1,696	294	207	2,197	2,539	135	30	56	221	1,340	6,838	Katol
26.9	नरखेड	..	..	278	592	130	28	750	1,576	9	13	252	274	213	3,091	Narkhed
26.10	मोहपा	..	..	412	141	52	63	256	724	..	78	126	204	118	1,714	Mohpa
27.	भंडारा	..	..	938	14,590	2,600	1,914	19,104	19,210	883	724	2,586	4,193	8,195	51,640	Bhandara—
27.1	गोंदिया	..	..	518	8,501	763	283	9,547	7,873	827	541	1,848	3,216	1,801	22,955	Gondiya
27.2	भंडारा	..	..	228	3,221	1,034	983	5,238	4,621	20	92	295	407	5,852	16,346	Bhandara
27.3	तुमसर	..	..	32	1,546	428	527	2,501	3,105	14	62	213	289	242	6,169	Tumsar
27.4	पवनी	..	..	52	462	125	121	708	2,169	16	23	111	150	109	3,188	Pavni
27.5	तिरोडा	..	..	108	860	250	..	1,110	1,442	6	6	119	131	191	2,982	Tiroda
28.	चंद्रपूर	..	..	5,455	17,346	4,043	1,594	22,983	15,409	5	190	406	601	3,780	48,228	Chandrapur—
28.1	चंद्रपूर	..	..	2,787	10,549	1,700	1,320	13,569	7,302	..	29	149	178	2,419	26,255	Chandrapur
28.2	बलारपूर	..	..	1,420	4,180	1,805	60	6,045	5,569	4	153	27	184	1,022	14,240	Ballarpur
28.3	वरोडा	..	..	424	1,970	455	57	2,482	1,886	1	8	206	215	339	5,346	Warora
28.4	राजूरा	..	..	824	647	83	157	887	652	..	..	24	24	..	2,387	Rajura
29.	गडचिरोली	..	..	487	1,094	299	34	1,427	668	..	20	145	165	193	2,940	Gadchiroli—
29.1	देसाईगंज	..	..	487	1,094	299	34	1,427	668	..	20	145	165	193	2,940	Desaiganj
एकूण नगरपरिषदा		..	..	2,61,885	5,65,885	14,124	95,405	8,03,114	5,42,096	14,346	16,638	1,41,808	1,72,792	8,83,453	3,83,453	Total of Municipal Councils
1.	मुंबई महानगरपालिका	..	..	466	17,29,208	15,88,454	27,133	33,44,795	1,36,632	2,008	70,695	3,81,985	4,54,688	..	39,36,581	Bombay Mpl. Corporations
2.	ठाणे महानगरपालिका	..	..	1,42,143	1,64,421	18,300	1,328	1,84,049	12,385	..	229	31,326	31,555	1,30,379	5,00,511	Thane Mpl. Corporations
3.	नाशिक महानगरपालिका	..	..	37,144	82,415	15,431	769	98,615	15,095	87	1,490	71,989	73,566	..	2,24,420	Nashik Mpl. Corporations
4.	पुणे महानगरपालिका	..	..	27,985	1,92,698	45,345	33,927	2,71,970	10,830	203	1,816	22,389	24,408	4,43,267	7,78,460	Pune Mpl. Corporations
5.	पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका	..	..	3,33,035	1,61,195	12,791	2,834	1,76,820	14,867	7	300	830	1,137	59,641	5,85,500	Pimpri-Chinchwad Mpl. Corps.
6.	सोलापूर महानगरपालिका	..	..	48,771	59,546	10,444	18,669	88,659	25,538	..	1,479	16,935	18,414	39,519	2,20,901	Solapur Mpl. Corporations
7.	कोल्हापूर महानगरपालिका	..	..	6,107	60,160	8,938	3,879	72,977	19,114	20	426	2,12,674	2,13,120	16,500	3,27,818	Kolhapur Mpl. Corporations
8.	औरंगाबाद महानगरपालिका	..	..	14,995	40,035	13,421	5,885	59,341	21,961	33	66	4,699	4,798	13,161	1,14,256	Aurangabad Mpl. Corporations
9.	नागपूर महानगरपालिका	..	..	25,910	1,20,697	13,478	59,351	1,93,526	47,551	..	3,839	11,481	15,320	1,11,596	3,93,903	Nagpur Mpl. Corporations
10.	कल्याण महानगरपालिका	..	..	35,312	60,379	15,691	18,760	94,830	23,415	71	230	3,250	3,551	15,709	1,72,817	Kalyan Mpl. Corporations
11.	अमरावती महानगरपालिका	..	..	7,553	23,613	6,476	2,962	33,051	23,204	..	13	3,050	3,063	7,542	74,413	Amravati Mpl. Corporations
एकूण महानगरपालिका		..	..	6,79,421	26,94,367	17,48,769	1,75,497	46,18,633	3,50,592	2,429	80,583	7,60,608	8,43,620	8,37,314	73,29,580	Total of Municipal Corporation*
महाराष्ट्र राज्य		..	..	9,41,306	32,60,252	18,90,593	2,70,902	54,21,747	8,92,688	16,775	97,221	9,02,416	10,16,412	12,20,767	94,92,920	Maharashtra State

*५०० रुपयांपेक्षा कमी/Less than 500 rupees.

भाषार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

31 स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 31.3-B (19.2)

नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न
Income of Municipal Councils and Corporations
(1985-86)

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousand)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/ महानगरपालिका	सुरुवातीची शिल्लक Opening balance	दर आणि कर/Rates and Taxes				शासकीय अनुदाने Government grants	इतर साधने/Other Sources				असाधारण उत्पन्न कर्जे व वाणिज्यिक संस्थेचे उत्पन्न Extra- ordinary income debts and income of commercial enter- prises	एकूण Total (3+7+8+ 12+13)	District/Municipal Councils/Corporations
			जकात Octroi	घरे व जमिनीवरील कर Taxes on houses and lands	इतर कर व शुल्क Other taxes and duties	एकूण Total (4+5+6)		शैक्षणिक संस्थांकडील फी Fees from educational institu- tions	बाजार व कत्तलखाने यांच्यापासून उत्पन्न Receipts from markets and slaughter houses	संकीर्ण Miscella- neous (9+10+11)	एकूण Total (9+10+11)			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	ठाणे	25,344	82,555	13,402	3,597	99,554	21,542	8,263	585	8,200	17,048	68,305	2,31,793	Thane—
1.1	उल्हासनगर	4,869	31,369	4,635	182	36,186	8,207	7,955	..	5,188	13,143	57,536	1,19,941	Ulhasnagar
1.2	भिवंडी-निझामपूर	16,990	46,222	5,860	2,307	54,389	10,879	308	294	2,329	2,931	8,821	94,010	Bhiwandi-Nizampur
1.3	वसई	2,077	1,862	549	68	2,479	1,630	..	142	522	664	645	7,495	Vasai
1.4	जव्हार	1,030	417	176	195	788	557	..	2	123	125	1,303	3,803	Jawhar
1.5	माईदर	378	2,685	2,182	845	5,712	269	..	147	38	185	..	6,544	Bhayandar
1.6	डहानू	..	..	..	..	..	Nil	..	..	..	..	..	..	Dahanu
1.7	विरार	..	..	..	..	..	Nil	..	..	..	..	..	..	Virar
2	रायगड	13,817	32,384	7,017	4,499	3,900	14,850	1	564	1,818	2,383	27,323	1,02,273	Raigad—
2.1	पनवेल	947	5,249	1,637	702	7,588	2,116	..	227	280	507	6,627	17,785	Panvel
2.2	खोपोली	5,023	16,406	2,156	1,186	19,748	4,622	1	82	496	579	11,288	41,260	Khopoli
2.3	अलिबाग	182	1,098	735	365	2,198	742	..	86	41	127	696	3,946	Alibag
2.4	महाड	647	1,704	422	203	2,329	2,204	..	46	79	125	2,406	7,711	Mahad
2.5	पेण	1,876	2,010	587	337	2,934	1,776	..	5	153	158	1,980	8,724	Pen
2.6	रोहा	263	953	310	147	1,410	1,323	..	37	196	233	693	3,922	Roha
2.7	उरण	1,909	32,211	576	769	4,566	929	..	24	211	235	870	8,569	Uran
2.8	मुसंड जंजिरा	1,201	807	254	54	1,115	400	..	9	213	222	1,963	4,901	Murud Janjira
2.9	श्रीवर्धन	1,424	719	138	60	917	222	..	27	115	142	209	2,914	Shriwardhan
2.10	माथेरान	345	217	202	676	1,095	515	..	21	34	55	591	2,601	Matheran
3.	रत्नागिरी	7,416	11,491	2,999	2,090	16,580	9,467	..	385	988	1,373	6,915	41,751	Ratnagiri—
3.1	रत्नागिरी	2,855	5,820	2,035	1,556	9,411	5,838	..	228	..	228	3,927	22,259	Ratnagiri
3.2	चिपळूण	2,811	3,033	567	319	3,919	2,043	..	100	475	575	1,704	11,052	Chiplun
3.3	खेड	800	1,453	293	132	1,878	1,077	..	3	300	303	746	4,804	Khed
3.4	राजापूर	950	1,185	104	83	1,372	509	..	54	213	267	538	3,636	Rajapur

4.	सिधुदुर्ग	..	..	4,644	4,796	825	151	5,772	3,179	..	173	675	848	2,250	16,693	Sindhudurg—
4.1	मालवण	..	..	3,122	1,440	253	34	1,727	1,201	..	53	362	415	1,542	8,007	Malwan
4.2	वेंगुर्ला	..	..	280	1,057	153	85	1,295	1,228	..	32	101	133	301	3,237	Vengurla
4.3	सावंतवाडी	..	..	1,242	2,299	419	32	2,750	750	..	88	212	300	407	5,449	Sawantwadi
5.	नाशिक	..	..	7,672	45,138	7,835	5,479	58,452	29,973	697	1,096	4,955	6,748	15,667	1,18,512	Nashik—
5.1	मालेगाव	..	..	4,300	34,012	5,273	1,870	41,155	19,481	..	440	2,037	2,477	7,547	74,960	Malegaon
5.2	मनमाड	..	..	92	3,092	606	725	4,423	2,879	686	141	141	968	4,040	12,402	Manmad
5.3	इगतपुरी	..	..	1,294	752	542	533	1,827	1,133	..	226	1,149	1,375	1,204	6,833	Igatpuri
5.4	नांदगाव	..	..	539	750	161	214	1,125	1,866	..	26	87	113	..	3,643	Nandgaon
5.5	सिन्नर	..	..	280	1,581	209	709	2,499	841	..	..	606	606	..	4,226	Sinnar
5.6	येवला	..	..	137	2,062	350	810	3,222	1,821	..	8	662	670	1,692	7,542	Yeola
5.7	त्रिंबक	..	..	287	189	38	81	308	346	..	39	77	116	57	1,114	Trimbak
5.8	भागुर	..	..	323	450	139	158	747	418	11	67	71	149	409	2,046	Bhagur
5.9	सटाणा	..	..	420	2,250	517	379	3,146	1,188	..	149	125	274	718	5,746	Satana
6.	धुळे	..	..	12,772	25,031	8,234	7,178	40,443	24,917	152	1,559	11,418	13,129	32,140	1,23,401	Dhule—
6.1	धुळे	..	..	6,651	13,433	5,078	4,073	22,584	11,186	2	514	6,600	7,116	24,184	71,721	Dhule
6.2	नंदुरबार	..	..	1,547	4,792	988	1,178	6,958	7,030	..	182	3,790	3,972	3,885	23,392	Nandurbar
6.3	शिरपूर वरवडे	..	..	623	1,933	685	445	3,063	1,894	110	385	97	592	665	6,837	Shirpur Varwade
6.4	तळोदा	..	..	343	739	306	212	1,257	916	..	65	357	422	203	3,141	Taloda
6.5	शहादा	..	..	1,375	1,915	407	430	2,752	1,714	40	335	257	632	1,684	8,157	Shahada
6.6	दोंडाईचा वरवडे	..	..	1,846	1,646	459	680	2,785	1,639	..	7	192	199	1,413	7,882	Dondaicha Varwade
6.7	नवापूर	..	..	387	573	311	160	1,044	538	..	71	125	196	106	2,271	Nawapur
7.	जळगाव	..	..	8,299	45,659	12,555	11,857	70,071	51,221	410	2,906	8,007	11,323	34,951	1,75,865	Jalgaon—
7.1	जळगाव	..	..	714	15,525	4,983	6,236	26,744	12,907	..	221	1,017	1,238	11,552	53,155	Jalgaon
7.2	भुसावळ	..	..	304	4,106	2,733	1,951	8,790	12,317	124	1,448	238	1,810	6,276	29,497	Bhusaval
7.3	अमळनेर	..	..	258	8,033	859	947	9,839	7,371	..	472	292	764	11,632	29,864	Amalner
7.4	चालीसगाव	..	..	3,072	4,473	1,128	1,128	6,727	7,206	..	103	3,271	3,374	95	20,474	Chalisgaon
7.5	चोपडा	..	..	117	2,081	656	113	2,850	1,997	6	68	82	156	1,366	6,486	Chopda
7.6	पाचोरा	..	..	1,600	3,904	484	80	4,468	1,662	..	18	709	727	910	9,367	Pachora
7.7	फैझपूर	..	..	35	734	184	251	1,169	1,380	202	75	39	316	203	3,103	Faizpur
7.8	यावल	..	..	54	915	347	147	1,409	958	48	88	255	391	439	3,251	Yawal
7.9	रावेर	..	..	666	1,419	283	369	2,071	1,114	..	84	432	516	735	5,102	Raver
7.10	सावडा	..	..	424	975	220	227	1,422	810	30	54	689	773	888	4,317	Savada
7.11	परोला	..	..	607	1,530	179	245	1,954	1,196	..	110	82	192	659	4,608	Parola
7.12	धरणगाव	..	..	169	1,367	273	139	1,779	1,607	..	88	511	599	..	4,154	Dhara ngaon
7.13	एरंडोल	..	..	279	597	226	26	849	696	..	77	390	467	196	2,487	Erandol
8.	अहमदनगर	..	..	10,453	52,414	9,408	4,215	66,037	28,336	71	517	3,542	4,130	33,872	1,42,828	Ahmednagar—
8.1	अहमदनगर	..	..	6,916	40,159	5,391	1,136	46,686	10,867	..	..	..	..	22,672	87,141	Ahmednagar
8.2	श्रीरामपूर	..	..	444	4,210	1,747	580	6,537	5,983	42	143	1,024	1,209	2,358	16,531	Shrirampur
8.3	संगमनेर	..	..	395	3,387	741	776	4,904	4,833	26	33	419	478	3,333	13,943	Sangamner
8.4	कोपरगाव	..	..	635	2,464	542	877	3,883	3,072	3	263	713	979	4,763	13,332	Kopergaon
8.5	राहुरी	..	..	395	1,176	452	680	2,308	3,005	..	..	1,207	1,207	611	7,526	Rahuri
8.6	देवळाली प्रवरा	..	..	1,620	557	435	52	1,044	511	..	10	179	189	94	3,458	Deolali Pravara
8.7	पाथर्डी	..	..	48	461	100	114	675	65	..	68	..	68	41	897	Pathardi

तबला क्रमांक / TABLE No. 31.3-B (19.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
9.	पुणे	21,053	16,980	5,187	3,007	25,174	19,087	318	1,285	5,545	7,148	20,253	92,715	Pune—
9.1	बारामती	4,410	4,150	851	432	5,433	6,620	..	948	2,323	3,271	5,121	24,855	Baramati
9.2	लोणावळा	8,613	3,159	1,732	548	5,439	4,313	10	50	424	484	4,501	23,350	Lonavala
9.3	सासवड	1,338	1,905	5	831	2,741	952	8	28	205	241	2,582	7,854	Saswad
9.4	जेजूरी	340	279	115	169	563	255	..	2	..	2	149	1,309	Jejuri
9.5	इंदापूर	252	713	152	163	1,028	599	..	6	235	241	342	2,462	Indapur
9.6	सिरूर	3,921	1,512	617	3	2,132	491	..	42	594	636	367	7,547	Sirur
9.7	आळंदी	250	332	214	107	653	1,138	..	187	194	381	591	3,013	Alandi
9.8	जुन्नर	183	1,424	279	..	1,703	2,174	39	..	127	166	2,502	6,728	Junner
9.9	भोर	328	886	112	129	1,127	603	..	12	169	181	1,405	3,644	Bhor
9.10	दोंड	945	1,360	320	333	2,013	1,135	..	4	1,191	1,195	158	5,446	Daund
9.11	तळेगाव दाभाडे	473	1,260	790	292	2,342	807	261	6	83	350	2,535	6,507	Talegaon Dabhade
10.	सातारा	9,993	20,422	7,455	6,214	34,091	25,490	518	611	6,112	7,241	21,626	98,441	Satara—
10.1	सातारा	862	7,850	2,713	1,961	12,524	11,809	..	107	1,816	1,923	12,016	39,134	Satara
10.2	कराड	2,358	5,671	1,497	1,248	8,416	6,495	14	47	1,008	1,069	5,438	23,776	Karad
10.3	फलटण	1,508	2,760	677	605	4,042	2,310	..	372	300	672	2,428	10,960	Phaltan
10.4	रहिमतपूर	342	237	82	146	465	557	2	17	11	30	115	1,509	Rahimatpur
10.5	म्हसवड	982	582	102	70	754	586	..	8	137	145	163	2,630	Mhaswad
10.6	वाई	824	1,831	1,116	38	2,985	2,345	..	27	2,543	2,570	..	8,724	Wai
10.7	पांचगणी	1,743	510	536	497	1,543	579	500	28	297	825	342	5,032	Panchagani
10.8	महाबळेश्वर	1,374	981	732	1,649	3,362	809	2	5	..	7	1,124	6,676	Mahabaleshwar
11.	सांगली	25,436	31,855	10,374	12,002	54,231	39,701	..	224	7,667	7,891	17,668	1,44,927	Sangli—
11.1	सांगली	19,761	19,140	6,627	6,057	31,824	20,957	..	..	4,048	4,048	13,386	89,976	Sangli
11.2	मिरज	4,790	6,871	2,203	2,532	11,606	11,594	..	24	2,456	2,480	2,781	33,251	Miraj
11.3	इस्लामपूर	70	2,118	653	1,978	4,749	1,755	..	23	..	23	520	7,117	Islampur
11.4	तासगाव	370	1,319	283	342	1,944	2,997	..	121	131	252	360	5,923	Tasgaon
11.5	भाण्या	98	417	171	288	876	972	..	13	33	46	496	2,488	Ashta
11.6	विटा	347	1,990	437	805	3,232	1,426	..	43	999	1,042	125	6,172	Vita
12.	सोलापूर	10,407	19,166	3,860	4,389	27,415	23,818	16	641	5,383	6,040	16,234	83,914	Solapur—
12.1	बाशी	3,177	5,949	1,509	1,105	8,563	4,841	..	314	2,757	3,111	..	19,692	Barshi
12.2	पंढरपूर	1,336	5,983	1,348	2,426	9,757	9,186	15	50	520	585	10,838	31,702	Pandharpur
12.3	करमाळा	553	1,410	217	168	1,795	861	1	45	352	398	504	4,111	Karmala
12.4	सांगोला	527	1,075	148	111	1,334	564	..	6	192	198	1,067	3,690	Sangola
12.5	अक्कलकोट	3,839	2,317	251	130	2,698	3,615	..	2	652	654	1,674	12,480	Akkalkot
12.6	मंगळवेढा	278	672	178	130	980	1,927	..	130	255	385	1,090	4,660	Mangalwedha
12.7	मैदगी	371	302	..	170	472	489	..	10	297	307	..	1,639	Maindargi
12.8	दुधनी	26	635	27	28	690	594	..	4	68	72	177	1,559	Dudhani
12.9	कुडुवाडी	300	823	182	121	1,126	1,741	..	80	250	330	884	4,381	Kurduwadi

13.	कालहापुर	45,306	47,247	7,460	3,218	57,925	18,496	47	161	8,009	8,217	38,727	1,68,671	Kolhapur—
13.1	इचलकरंजी	40,169	39,969	5,370	1,803	47,142	9,560	44	23	6,406	6,473	33,701	1,37,045	Ichalkaranji
13.2	जयसिंगपूर	206	2,027	742	411	3,180	3,310	2	..	100	102	1,778	8,576	Jaysingpur
13.3	मलकापूर	416	399	154	28	581	226	..	13	79	92	..	1,315	Malkapur
13.4	मुरगुड	356	352	97	68	511	352	..	77	34	111	318	1,654	Murgud
13.5	वडगाव	631	1,034	170	136	1,340	649	..	9	234	243	977	3,840	Wadgaon
13.6	गडहिंगलज	2,031	1,703	516	267	2,486	2,363	..	25	489	514	995	8,389	Gadhinglaj
13.7	कुरुंदवाड	551	790	174	34	998	1,053	..	2	453	455	483	3,540	Kurandwad
13.8	कागल	414	902	150	306	1,358	680	..	12	104	116	372	2,940	Kagal
13.9	पन्हाळा	532	71	87	165	323	303	1	..	110	111	103	1,372	Panhala
14.	औरंगाबाद	2,563	4,236	590	719	5,545	4,086	26	125	538	689	910	13,793	Aurangabad—
14.1	कन्नड	263	873	41	..	914	746	..	..	85	85	..	2,008	Kannad
14.2	पैठण	721	1,117	169	275	1,561	792	..	35	69	104	..	3,178	Paithan
14.3	वैजापूर	1,130	1,421	233	297	1,951	1,490	1	15	252	266	815	5,654	Vaijapur
14.4	गंगापूर	287	595	76	102	773	672	..	49	125	174	95	2,001	Gangapur
14.5	खुलदाबाद	162	230	71	45	346	386	25	26	7	58	..	952	Khuldaabad
15.	जालना	5,879	16,579	1,507	1,315	19,401	10,664	157	186	1,836	2,179	9,407	47,530	Jalna—
15.1	जालना	5,080	14,654	1,315	1,094	17,063	9,162	..	163	1,644	1,807	9,407	42,519	Jalna
15.2	अंबड	466	654	53	41	748	489	94	9	152	255	..	1,958	Ambad
15.3	भोकरदन	239	201	46	35	282	353	63	..	6	69	..	943	Bhokardan
15.4	परतूर	94	1,070	93	145	1,308	660	..	14	34	48	..	2,110	Partur
16.	परभणी	6,545	19,264	5,714	3,642	28,620	16,530	317	1,074	5,490	6,881	4,184	62,760	Parbhani—
16.1	परभणी	287	5,980	3,621	1,530	11,131	5,461	12	72	2,528	2,612	1,516	21,007	Parbhani
16.2	हिंगोली	3,222	3,062	262	89	3,413	1,458	1	55	701	757	235	9,085	Hingoli
16.3	मानवत	280	1,967	386	365	2,718	1,360	..	5	31	36	396	4,790	Manwat
16.4	बसमतनगर	339	1,548	358	291	2,197	1,979	..	..	..	..	1,885	6,400	Basmatnagar
16.5	सोनेपेठ	197	303	68	4	375	445	..	8	123	131	..	1,148	Sonepeth
16.6	पुर्णा	524	733	123	62	918	1,207	10	912	23	945	..	3,594	Purna
16.7	कळमनुरी	257	561	41	66	668	446	4	6	46	56	16	1,443	Kalmanuri
16.8	गंगाखेड	351	1,151	276	262	1,689	691	9	9	184	202	..	2,933	Gangakhed
16.9	सैलू	507	2,120	208	395	2,723	1,945	278	2	1,644	1,924	..	7,099	Sailu
16.10	जिंतूर	404	1,247	243	351	1,841	1,176	3	2	88	93	136	3,650	Jintur
16.11	पाथरी	177	592	128	227	947	362	..	3	122	125	..	1,611	Pathari
17.	बीड	4,326	12,580	2,903	2,948	18,431	7,962	4	24	1,616	1,644	2,639	35,002	Beed—
17.1	बीड	1,262	6,158	1,285	1,069	8,512	3,116	..	1	17	18	..	12,908	Beed
17.2	आंबेजोगाई	1,151	1,202	119	82	1,403	850	2	..	761	763	557	4,724	Ambejogai
17.3	परळी वैजनाथ	1,142	2,808	1,043	1,198	5,049	2,181	..	..	316	316	1,695	10,383	Parli Vajjanath
17.4	मांजलगाव	353	1,110	278	105	1,493	635	2	9	377	388	..	2,869	Manjalegaon
17.5	गेवराई	148	884	133	345	1,362	831	..	14	..	14	387	2,742	Georai
17.6	धारूर	270	418	45	149	612	349	..	..	145	145	..	1,376	Dharur

तस्मात् क्रमांक | TABLE No. 31.3-B (19.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
18.	नांदेड	6,372	25,338	5,327	10,121	40,786	17,241	13	151	1,618	1,782	5,608	71,789	नांदेड—
18.1	नांदेड	1,161	18,706	4,250	8,929	31,885	11,228	..	5	..	5	3,225	47,504	नांदेड
18.2	बिलोली	8	235	84	21	340	341	..	..	43	43	..	732	बिलोली
18.3	उमरी	302	429	48	17	494	324	11	3	14	28	18	1,166	उमरी
18.4	मुद्दोड	256	246	204	25	475	312	..	12	24	36	..	1,079	मुद्दोड
18.5	कांधार	425	744	144	267	1,155	706	..	5	32	37	447	2,770	कांधार
18.6	हदगाव	778	459	59	102	620	386	..	6	34	40	..	1,824	हदगाव
18.7	धर्माबाद	989	903	171	49	1,123	848	..	5	171	176	698	3,834	धर्माबाद
18.8	देगलर	695	1,980	126	85	2,191	1,216	2	83	355	440	267	4,809	देगलर
18.9	कुडलवाडी	24	252	71	105	428	490	..	@	28	28	3	973	कुडलवाडी
18.10	मुल्लेड	183	664	46	121	831	449	..	9	23	32	..	1,495	मुल्लेड
18.11	किरवट	1,551	720	124	400	1,241	941	..	23	894	917	950	5,603	किरवट
19.	उस्मानाबाद	4,972	7,782	1,257	3,546	12,585	7,713	1,958	207	1,644	3,809	3,317	32,396	उस्मानाबाद—
19.1	उस्मानाबाद	1,757	2,489	635	2,235	5,359	1,906	1,932	77	2,228	2,237	1,359	12,618	उस्मानाबाद
19.2	तुळजापूर	690	1,211	154	590	1,955	1,961	..	1	401	402	..	5,008	तुळजापूर
19.3	उमरगा	238	1,411	120	246	1,777	793	1	16	..	17	406	3,231	उमरगा
19.4	परंदा	393	303	40	69	412	79	4	52	451	507	155	1,546	परंदा
19.5	भूम	205	420	55	256	731	703	12	36	37	85	..	1,724	भूम
19.6	मुस	87	248	56	65	369	531	..	5	76	81	..	1,068	मुस
19.7	नांदुरी	90	542	112	64	718	326	..	..	..	..	..	1,134	नांदुरी
19.8	कळंब	1,512	1,158	85	21	1,264	1,414	9	20	451	480	1,397	6,067	कळंब
20.	लातूर	3,314	17,183	2,766	3,590	23,539	13,080	..	56	1,341	1,397	8,378	49,708	लातूर—
20.1	लातूर	2,402	10,636	1,833	2,498	14,967	8,163	..	2	822	824	6,636	32,992	लातूर
20.2	उदगीर	244	4,640	435	717	5,792	3,052	..	29	164	193	1,464	10,745	उदगीर
20.3	अहमदापूर	99	570	170	83	823	777	..	13	80	93	..	1,792	अहमदापूर
20.4	नीलंगा	353	805	254	106	1,165	641	..	5	238	243	..	2,402	नीलंगा
20.5	औसा	216	532	74	186	792	447	..	7	37	44	278	1,777	औसा
21.	बुलढाणा	4,028	18,091	4,824	2,587	25,502	27,743	72	325	6,341	6,738	6,299	70,310	बुलढाणा—
21.1	बुलढाणा	433	1,500	944	808	3,252	2,734	..	75	500	575	505	7,499	बुलढाणा
21.2	खामगाव	1,513	4,848	1,176	504	6,528	6,865	7	38	4,190	4,235	3,954	23,095	खामगाव
21.3	मलकापूर	380	4,692	760	34	5,486	4,289	17	7	388	412	57	10,624	मलकापूर
21.4	शेगाव	157	1,305	368	65	1,738	2,865	39	88	489	616	797	6,173	शेगाव
21.5	जळगाव-जामोद	111	424	107	97	628	1,087	..	13	20	33	95	1,954	जळगाव-जामोद
21.6	मेहकर	96	1,237	400	325	1,962	1,934	..	18	439	457	450	4,899	मेहकर
21.7	नांदुरी	252	1,054	625	11	1,690	2,381	..	29	29	58	173	4,554	नांदुरी
21.8	चिखली	484	1,975	315	508	2,798	2,601	3	43	249	295	268	6,446	चिखली
21.9	देऊगाव-राजा	602	1,056	129	235	1,420	2,987	6	14	37	57	..	5,066	देऊगाव-राजा

22. अकोला	13,103	32,131	9,315	4,352	45,798	49,239	144	705	1,424	2,273	52,201	1,62,614	अकोला—
22.1 अकोला	8,277	19,128	6,160	2,946	28,234	28,185	331	365	..	396	42,569	1,07,661	अकोला
22.2 अकोटा	656	3,786	443	160	4,389	4,445	30	23	104	157	1,616	11,263	अकोटा
22.3 कांटा	432	2,468	401	404	3,273	3,635	62	22	84	84	3,021	10,445	कारंजा
22.4 वासिम	219	2,703	1,176	3	3,882	3,018	7	160	415	582	3,474	11,175	वासिम
22.5 मुक्तिजापूर	27	1,450	261	400	2,111	2,652	13	3	83	99	237	5,126	मुक्तिजापूर
22.6 बाळापूर	20	483	196	157	836	1,526	..	94	772	866	65	3,313	बाळापूर
22.7 तेव्हारा	682	863	296	113	1,272	1,828	@	9	15	24	232	4,038	तेव्हारा
22.8 पावुर	2,320	262	162	145	569	1,648	@	17	17	34	623	5,194	पावुर
22.9 माण्डवी	470	988	220	24	1,232	2,302	1	12	18	31	364	4,399	माण्डवी
23. अमरावती	3,199	15,015	2,311	1,909	19,235	20,779	259	387	2,878	3,524	5,143	51,880	अमरावती—
23.1 अचलपूर	786	6,397	..	825	7,222	6,011	235	5	1,080	1,320	572	15,911	अचलपूर
23.2 अजगाव मुखी	24	1,602	429	96	2,127	2,543	4	17	113	134	106	4,934	अजगाव मुखी
23.3 मोर्शी	476	794	166	95	1,055	1,505	..	22	35	57	2,481	5,574	मोर्शी
23.4 बरड	664	1,627	276	207	2,110	1,992	4	28	323	355	579	5,700	बरड
23.5 दरोपूर	436	1,366	612	42	2,020	1,785	@	37	344	381	27	4,649	दरोपूर
23.6 चांदूर रेल्वे	227	504	132	159	795	1,360	..	14	139	153	89	2,624	चांदूर रेल्वे
23.7 चांदूर बजार	161	831	90	64	985	1,566	13	192	119	324	627	3,663	चांदूर बजार
23.8 धामणगाव	53	1,523	192	245	1,960	2,362	1	16	226	243	76	4,694	धामणगाव
23.9 शंभुजना	152	308	106	150	564	1,324	2	54	152	208	516	2,764	शंभुजना
23.10 निखलवरा	220	63	308	26	397	331	..	2	347	349	70	1,367	निखलवरा
24. यवतमाळ	6,817	19,577	4,879	2,446	26,902	22,892	40	827	1,990	2,857	10,068	69,536	यवतमाळ—
24.1 यवतमाळ	794	7,757	2,297	86	1,040	7,434	29	331	259	619	5,011	23,998	यवतमाळ
24.2 वणी	730	2,952	1,024	50	4,026	2,667	..	4	439	443	760	8,626	वणी
24.3 पुसाद	423	2,157	348	909	3,414	3,320	..	42	125	167	961	8,285	पुसाद
24.4 दिगस	1,455	1,900	265	309	2,474	3,163	..	258	130	388	1,028	8,508	दिगस
24.5 दारव्हा	166	976	188	132	1,296	1,516	..	53	419	472	171	3,621	दारव्हा
24.6 पांढरकवडा	1,808	1,028	260	175	1,463	1,463	5	69	217	291	968	5,993	पांढरकवडा
24.7 उमरखेड	258	1,926	370	774	3,070	2,187	6	22	179	207	822	6,544	उमरखेड
24.8 घाटंजी	1,183	881	127	11	1,019	1,142	..	48	222	270	347	3,961	घाटंजी
25. वर्धा	2,037	14,330	2,369	5,600	22,299	22,583	73	671	1,218	1,962	8,732	57,613	वर्धा—
25.1 वर्धा	631	6,404	484	3,324	10,212	8,703	..	4	562	566	4,429	24,541	वर्धा
25.2 हिंगणघाट	786	3,622	782	1,364	5,768	5,423	..	308	141	449	3,382	15,808	हिंगणघाट
25.3 आर्वी	226	1,712	321	213	2,246	3,230	41	144	40	225	294	6,221	आर्वी
25.4 पुलगाव	101	1,765	532	597	2,894	2,748	23	32	425	480	199	6,422	पुलगाव
25.5 देवळी	270	382	185	..	567	1,066	3	140	14	157	282	2,342	देवळी
25.6 सिंदी	23	445	65	102	612	1,413	6	43	36	85	146	2,279	सिंदी
26. नागपूर	4,368	11,004	3,100	2,046	16,150	20,160	155	718	1,675	2,548	7,715	50,941	नागपूर—
26.1 कामठी	492	2,575	750	753	4,678	6,979	5	309	..	314	1,700	13,563	कामप्टे
26.2 उमरखेड	167	1,699	548	292	2,539	2,789	12	41	373	426	378	6,299	उमरखेड
26.3 रामटेक	528	575	168	222	965	1,196	1	15	96	112	1,982	4,783	रामटेक
26.4 लापा	197	427	70	93	590	1,395	5	75	82	162	300	2,644	लापा
26.5 कळमेश्वर	507	884	777	104	1,765	1,005	40	6	87	133	..	3,410	कळमेश्वर
26.6 मोवाड	29	161	57	22	240	581	8	45	23	76	168	1,094	मोवाड
26.7 सावनेर	1,565	1,103	149	150	1,402	1,578	7	30	321	358	1,102	6,005	सावनेर
26.8 कांटेळ	281	2,451	371	293	3,115	2,531	61	92	122	275	1,652	7,854	कांटेळ
26.9 नरखेड	258	958	152	37	1,147	1,523	16	27	484	527	270	3,725	नरखेड
26.10 मोहपा	344	171	58	80	309	583	..	78	87	165	163	1,564	मोहपा

तत्ता त्तततत/TABLE No. 31.3-B (19.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
27.	संभारा	1,619	16,568	2,800	2,123	21,491	23,555	849	1,047	3,723	5,619	6,053	58,337	Bhandara—
27.1	गोदिया	961	9,535	816	582	10,933	9,284	803	842	2,951	4,596	3,440	29,234	Gondia
27.2	संभारा	500	3,716	1,093	733	5,342	5,214	22	83	215	320	2,217	13,793	Bhancara
27.3	तुमसर	44	1,792	454	414	2,660	4,724	13	79	425	517	53	7,998	Tumsar
27.4	पानी	58	534	146	178	858	2,677	7	25	20	52	128	3,773	Pauni
27.5	तिरोरा	54	971	291	216	1,478	1,656	4	18	112	134	215	3,539	Tirora
28.	चंद्रपूर	4,801	19,230	3,263	5,297	27,790	17,888	8	526	2,952	2,586	1,133	54,198	Chandrapur—
28.1	चंद्रपूर	2,580	10,986	2,706	4,760	18,452	8,713	2	337	442	781	100	30,626	Chandrapur
28.2	बल्लापुर	1,448	5,095	110	87	5,292	4,878	5	87	1,431	1,523	824	13,965	Ballarpur
28.3	वरोरा	420	2,304	263	250	2,817	2,612	1	100	155	256	209	6,314	Warora
28.4	राजुरा	353	845	184	200	1,229	1,685	..	2	24	26	..	3,293	Rajura
29.	गडचिरोली	912	1,591	225	147	1,963	1,129	2	73	724	799	527	5,330	Gadchiroli—
29.1	देसाईराज	862	1,285	213	24	1,522	940	..	34	196	230	481	4,035	Desaiganj
29.2	गडचिरोली	50	306	12	123	441	189	2	39	528	569	46	1,295	Gadchiroli
	एकूण नगरस्थिता	2,77,467	6,85,637	1,49,761	1,20,284	9,55,682	5,93,321	14,750	17,809	1,08,427	1,40,806	4,68,245	24,35,521	Total Municipal Councils
I	मुंबई महानगरपालिका	1,274	19,92,400	5,50,500	10,58,100	36,01,000	2,06,351	2,361	78,249	4,36,008	5,16,618	..	43,25,248	Bombay M. Cor
II	ठाणे महानगरपालिका	1,75,518	1,98,640	24,203	1,587	2,24,430	29,342	..	208	83,891	84,099	77,434	5,90,823	Thane M. Cor
III	नासिक महानगरपालिका	22,524	97,477	20,315	1,812	1,19,604	25,823	87	1,716	25,391	27,194	48,302	2,43,447	Nashik M. Cor
IV	पुणे महानगरपालिका	39,688	2,32,664	52,325	7,536	2,92,525	69,874	358	2,482	42,420	45,260	34,000	4,81,347	Pune M. Cor
V	पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका	4,29,069	2,02,760	13,724	7,929	2,24,413	16,867	7	70	1,363	1,440	44,237	7,16,026	Pimpri Chinchwad M. Cor
VI	सोलापूर महानगरपालिका	63,335	70,126	10,932	19,718	1,00,776	27,094	..	1,510	25,704	27,214	50,280	2,68,699	Solapur M. Cor
VII	कोल्हापूर महानगरपालिका	9,489	66,950	10,317	4,278	81,545	24,724	41	436	1,27,487	1,27,964	5,500	2,49,222	Kolhapur M. Cor
VIII	औरंगाबाद महानगरपालिका	14,995	40,035	13,421	5,885	59,341	21,961	33	66	4,699	4,798	13,161	1,14,256	Aurangabad M. Cor
IX	नागपूर महानगरपालिका	11,410	1,46,906	18,055	65,286	2,30,247	56,110	..	4,002	10,875	14,877	79,560	3,92,204	Nagpur M. Cor.
X	कल्याण महानगरपालिका	47,026	80,088	21,417	2,297	1,03,802	28,466	..	248	10,000	10,248	27,218	2,16,760	Kalyan M. Cor
XI	अमरावती महानगरपालिका	11,633	26,110	2,375	2,028	30,513	29,720	..	173	13,394	13,567	3,756	89,189	Amravati M. Cor
	एकूण महानगरपालिका	8,25,961	31,54,156	7,37,584	11,76,456	50,68,196	5,36,332	2,887	89,160	7,81,232	8,73,279	3,83,448	76,87,216	Total Municipal Corporations.
	महाराष्ट्र राज्य	11,03,428	38,39,793	8,87,345	12,96,740	60,23,878	11,29,653	17,457	1,06,969	8,89,659	10,14,085	8,51,693	1,01,22,737	Maharashtra State

टीप/Note.—@ हे आकडे पाचसे पेशा कमी आहेत/figures are less than five hundred Rupees.

साधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra Bombay.

तबता क्रमांक/TABLE No. 31.4

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/महानगरपालिका	चालू खर्च							
		सामान्य प्रशासन व वसुलीचा खर्च General admini- stration and Collection charges	सार्वजनिक दिवाबत्ती Public lighting	पाणी पुरवठा Water supply	गटारे, जलनिःसारण व सफाई Drainage conservancy and sanitation	इस्पितळे दवाखाना व लस टोचणी Hospitals dispensaries and Vaccination	शिक्षण Public Instructions	सार्वजनिक इमारती Public Building	
	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1.	ठाणे	12,358	4,812	11,191	20,256	4,522	16,291	3,536	
1.1	उल्हासनगर	6,423	3,495	3,912	8,790	22	9,619	19	
1.2	भिवंडी-निजमापूर	4,945	1,070	7,059	10,426	4,044	6,439	3,190	
1.3	वसई	714	226	..	880	456	148	301	
1.4	जव्हार	276	21	220	160	..	85	26	
2.	रायगड	9,107	2,657	4,801	6,794	3,472	4,004	5,151	
2.1	पनवे	1,679	341	1,499	1,930	828	26	199	
2.2	खोपोली	3,278	1,546	1,304	1,931	1,636	2,836	2,559	
2.3	अलिबाग	647	125	324	541	..	5	13	
2.4	महाड	633	94	166	348	221	18	799	
2.5	पेण	586	87	322	599	205	1,090	550	
2.6	रोहा	474	68	361	289	139	..	22	
2.7	उरण	825	222	688	637	186	2	907	
2.8	मुसंड-जंजिरा	416	37	22	119	57	18	58	
2.9	श्रीवर्धन	284	85	61	140	..	9	8	
2.10	माथेरान	285	52	54	260	200	..	36	
3.	रत्नागिरी	4,268	719	3,586	2,101	1,156	3,858	2,587	
3.1	रत्नागिरी	1,922	446	1,993	1,223	325	3,353	706	
3.2	चिपळूण	1,490	160	719	720	310	402	1,841	
3.3	खेड	440	51	160	141	301	79	37	
3.4	राजापूर	416	62	714	17	220	24	3	
4.	सिंधुदुर्ग	2,281	346	267	1,130	593	305	206	
4.1	मालवण	639	153	..	339	351	92	67	
4.2	वेगुलें	468	102	201	337	124	111	62	
4.3	सावंतवाडी	1,174	91	66	454	118	102	77	
5.	नासिक	10,849	2,289	4,770	16,452	7,196	20,487	4,036	
5.1	मालिंगांव	5,455	978	2,708	8,506	4,829	16,168	3,828	
5.2	मनमाड	1,362	260	84	4,209	807	2,755	14	
5.3	इगतपूरी	358	134	55	567	201	..	39	
5.4	नांदगांव	441	134	182	498	184	1,411	127	
5.5	सिन्नर	738	198	541	430	295	7	2	
5.6	येवला	798	427	720	1,046	720	43	11	
5.7	त्यंबक	74	29	53	112	10	..	..	
5.8	भगूर	281	21	90	176	150	26	6	
5.9	सटाणा	1,342	108	337	908	..	77	9	
6.	धुळे	8,806	1,616	4,808	10,037	4,081	8,148	706	
6.1	धुळे	2,706	981	2,700	6,893	1,921	1,675	154	
6.2	नंदुरबार	1,671	228	1,110	198	1,028	5,850	103	
6.3	शिरपूर-ब्रबडे	1,110	82	492	957	313	355	26	
6.4	तळोदा	378	41	9	363	76	31	3	
6.5	शहादा	1,178	164	227	888	456	93	231	
6.6	दौंडाईचा-ब्रबडे	1,112	55	229	640	243	144	189	
6.7	नवापूर	591	65	41	98	44	..	..	

LOCAL BODIES

TABLE No. 31.4 (A) (19.3)

Expenditure of Municipal Councils and Corporations
(1984-85)

(आकडे हजारत/Figures in thousand Rs.)

works बांधकामे		एकूण (९ ते ११)	संकीर्ण	एकूण (३+४+५+ ६+७+१२+१३)	असाधारण खर्च, कर्ज व वाणिज्यिक उपक्रमासाठी खर्च Extra Ordinary Expenditure debts & of Commercial enterprises	अखेरची मिल्लक	एकूण	
रस्ते	इतर सार्वजनिक बांधकामे	Total 9 to 11	Miscell- aneous	Total (3+4+5+ 6+7+12+ 13)		Closing Balance	Total	District/Municipal Councils/Corporations
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
18,858	9,239	31,633	23,851	1,24,914	4,912	24,957	1,64,783	Thane
10,558	5,725	16,302	6,834	55,397	..	4,869	60,266	Ulhasnagar
7,287	3,324	13,801	16,077	63,861	13,411	16,990	93,992	Bhiwandi-Zanpur
890	185	1,376	697	4,497	485	2,076	7,058	Vasai
123	5	154	243	1,159	1,286	1,022	3,467	Jawhar
6,766	3,598	15,515	3,672	50,022	21,804	13,784	85,610	Raigad
1,836	373	2,408	732	9,443	5,581	947	15,971	Panvel
2,081	2,046	6,686	310	19,527	9,531	5,023	34,081	Khopoli
773	175	961	91	2,694	975	182	3,851	Alißag
838	20	1,657	498	3,635	1,166	647	5,448	Mahad
272	24	846	351	4,086	1,618	1,876	7,580	Pen
113	270	405	168	1,904	200	262	2,366	Roha
453	563	1,923	529	5,012	802	1,909	7,723	Uran
90	41	189	94	952	1,526	1,201	3,679	Murud-Janjira
116	..	124	133	836	193	392	2,421	Shrivardhan
194	86	316	766	1,933	212	345	2,490	Matheran
1,770	1,339	5,696	5,711	27,095	6,862	7,416	41,373	Ratnagiri
632	777	2,115	3,023	14,400	3,172	2,855	20,421	Ratnagiri
785	344	2,970	496	7,267	1,981	2,811	12,059	Chiplun
151	125	313	1,475	2,960	957	800	4,717	Khed
202	93	298	717	2,468	752	950	4,170	Rajapur
1,538	1,198	2,942	1,274	9,138	2,027	4,564	15,729	Sindhudurga
460	144	671	547	2,792	1,677	3,122	7,591	Malwan
179	918	1,159	10	2,512	..	200	2,712	Vengurla
899	136	1,112	717	3,834	350	1,242	5,426	Sawantwadi
2,829	15,629	22,494	12,017	96,554	13,164	7,610	1,17,328	Nashik
2,288	11,252	17,368	7,601	63,613	4,909	4,300	72,822	Malegaon
92	2,229	2,335	576	12,388	2,235	92	14,715	Manmad
..	194	233	355	1,903	1,394	1,232	4,529	Igatpuri
19	271	417	299	3,566	..	540	4,106	Nadgaon
146	371	519	1,368	4,096	..	280	4,376	Sinnar
82	99	192	338	4,284	3,643	137	8,064	Yecla
189	8	197	424	899	159	286	1,344	Trimbak
2	284	292	144	1,180	208	323	1,711	Bhagur
11	921	941	912	4,625	616	420	5,661	Satana
2,942	6,221	9,869	13,854	61,219	30,600	13,130	1,04,949	Dhule
1,692	4,582	6,428	7,650	31,014	21,461	6,651	59,126	Dhule
201	474	778	4,059	14,922	3,888	1,547	20,357	Nandurbar
321	184	531	482	4,322	1,429	623	6,374	Shirpur-Barbade
147	301	451	538	1,887	402	343	2,632	Taloda
82	552	865	296	4,167	1,909	1,375	7,451	Shahada
370	102	661	452	3,536	1,491	2,204	7,231	Dondiacha-Barbade
129	26	155	377	1,371	20	387	1,778	Nawapur

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
7.	जळगाव	18,407	3,545	9,134	19,082	9,145	27,299	5,438
7.1	जळगांव	7,406	1,530	4,194	6,897	2,453	9,725	1,028
7.2	भुसावळ	767	198	1,302	475	866	7,842	81
7.3	अमळनेर	2,165	297	356	3,813	1,438	4,483	1,004
7.4	चाळीसगांव	2,079	304	540	1,646	1,027	3,677	330
7.5	चोपडा	927	412	494	1,341	434	71	814
7.6	पाचोरा	1,523	186	574	1,170	732	265	724
7.7	फैजपूर	437	81	233	426	107	243	14
7.8	यावल	478	65	211	553	267	270	45
7.9	रावेर	751	105	339	540	432	503	8
7.10	साबदा	485	83	262	470	532	191	978
7.11	पारोळा	364	57	211	650	347	28	54
7.12	घरणगांव	790	92	283	824	209	..	336
7.13	एरंडोल	235	135	135	277	301	1	12
8.	अहमदनगर	12,784	3,709	9,240	16,289	4,541	6,927	4,874
8.1	अहमदनगर	7,874	2,145	6,751	9,431	1,996	928	3,323
8.2	श्रीरामपूर	1,255	696	769	3,678	605	1,295	..
8.3	संगमनेर	1,329	379	738	1,060	511	2,670	2
8.4	कोपरगांव	1,082	225	590	1,139	562	478	1,055
8.5	राहुरी	1,018	231	341	895	859	1,500	494
8.6	देवळाली प्रवरा	226	33	51	86	8	56	..
9.	पुणे	7,322	1,274	3,400	5,599	2,623	4,003	6,896
9.1	बारामती	2,518	352	529	1,358	719	370	2,978
9.2	लोणावळा	1,036	165	613	1,011	1,003	1,861	459
9.3	सासवड	515	197	255	284	87	140	3
9.4	लेजुरी	132	69	124	95	11	..	..
9.5	ईन्दापूर	374	32	144	133	32	5	..
9.6	शिरूर	438	87	288	447	321	37	810
9.7	आळंदी	206	46	156	171	76	531	841
9.8	जुन्नर	406	35	140	293	242	1,034	195
9.9	भोर	415	39	301	285	20	..	765
9.10	दौंड	736	129	167	1,201	..	25	748
9.11	तळेगांव-दाभाडे	546	123	683	321	112	..	97
10.	सातारा	7,866	1,771	5,521	10,427	1,981	10,777	6,053
10.1	सातारा	3,104	533	1,631	5,449	492	5,616	4,516
10.2	कराड	1,458	491	2,141	2,343	309	3,252	555
10.3	फलटण	1,696	386	848	1,573	..	50	566
10.4	रहितपूर	159	36	212	3	33	67	@
10.5	म्हसबळ	215	93	141	254	65	..	..
10.6	वाई	616	93	525	468	217	1,034	54
10.7	पांचगणी	457	35	1	319	240	549	35
10.8	महाबळेश्वर	161	104	..	18	625	200	327
11.	सांगली	8,154	2,201	12,427	11,197	3,734	20,450	3,433
11.1	सांगली	3,776	1,170	9,318	6,559	2,769	10,663	842
11.2	मिरज	1,680	523	243	3,053	868	7,459	1,232
11.3	इस्लामपूर	1,250	146	977	445	71	..	818
11.4	तासगांव	647	134	556	403	26	2,148	88
11.5	वाष्टा	316	70	244	265	@	30	159
11.6	विटा	485	158	1,089	472	@	150	294
12.	सोलापूर	6,976	1,044	4,219	6,785	2,415	14,323	12,551
12.1	बाभी	1,851	295	2,477	1,839	665	5,560	4,337
12.2	पंढरपूर	1,970	283	522	2,284	1,062	4,798	5,471
12.3	करमाळा	524	81	116	587	110	30	399
12.4	सांगोला	427	88	169	226	98	..	409
12.5	अक्कलकोट	629	87	70	590	261	2,367	728
12.6	संगळवेढा	464	84	307	522	64	1,095	465
12.7	मैंदगी	232	33	118	197	9	..	..
12.8	दुधनी	281	37	87	245	55	94	161
12.9	कुईवाडी	598	56	353	295	91	379	581

TABLE No. 31-4A (19.3)—contd.

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
4,093	5,014	14,545	22,218	1,23,375	27,627	8,299	1,59,301	Jalgaon
1,551	2,535	5,124	2,446	39,775	5,011	714	45,500	Jalgaon
527	521	1,129	8,627	21,206	3,498	304	25,008	Bhusaval
400	984	2,388	4,300	19,240	9,542	258	29,040	Amalner
584	230	1,144	1,632	12,049	2,523	3,072	17,644	Chalisgaon
42	208	1,064	248	4,991	1,275	117	6,383	Chopda
389	156	1,269	1,002	6,721	1,528	1,600	9,849	Pachora
97	15	126	384	2,037	339	35	2,411	Faizpur
9	11	65	122	2,031	889	54	2,974	Yawal
204	82	294	442	3,406	1,252	666	5,324	Raver
211	207	1,396	346	3,765	1,358	424	5,547	Savada
46	59	159	918	2,734	..	607	3,341	Parola
48	..	354	1,204	3,756	44	169	3,969	Dharangaon
15	6	33	547	1,664	368	279	2,311	Erandol
7,573	5,362	17,809	11,003	82,302	34,912	10,407	1,27,621	Ahmadnagar
6,016	1,332	10,671	5,087	44,883	24,555	6,916	76,354	Ahmadnagar
332	1,003	1,335	3,971	13,604	2,180	444	16,228	Shrirampur
921	2,812	3,735	1,348	11,770	2,525	395	14,690	Sangamner
149	91	1,295	340	5,711	5,589	637	11,937	Kopergaon
155	123	772	184	5,800	54	395	6,249	Rahuri
..	1	1	73	534	9	1,620	2,163	Deolali-Pravara
2,628	1,937	11,461	7,445	43,127	14,644	21,053	78,824	Pune
204	60	3,242	4,450	13,538	2,974	4,409	20,921	Baramati
326	525	1,310	479	7,478	2,969	8,613	19,060	Lonavala
464	5	472	373	2,323	2,639	1,337	6,299	Saswad
..	194	194	..	625	375	340	1,340	Jejuri
39	21	60	472	1,252	197	251	1,700	Indapur
1	101	912	182	2,712	66	3,921	6,699	Sirur
14	14	869	112	2,167	260	252	2,679	Alandi
120	160	475	295	2,920	1,882	183	4,985	Junner
85	31	881	57	1,998	1,089	328	3,415	Bhor
603	291	1,642	646	4,546	..	945	5,491	Daund
772	535	1,404	379	3,568	2,193	474	6,235	Talegaon-Dabhade
4,224	5,196	15,473	13,966	67,782	11,539	9,984	89,305	Satara
1,651	3,815	9,982	1,466	28,295	7,360	861	36,516	Satara
547	334	1,436	7,620	19,050	305	2,358	21,713	Karad
890	531	1,987	540	7,080	2,902	1,508	11,490	Pbaltan
2	..	2	132	653	39	342	1,034	Rahimatpur
207	3	210	131	1,109	82	984	2,175	Mhaswad
296	338	683	2,164	5,805	..	824	6,629	Wai
8	133	176	242	2,019	105	1,743	3,867	Panchagani
623	42	992	1,671	3,771	746	1,364	5,881	Mahabaleshwar
5,513	10,445	19,391	9,684	87,238	15,414	25,490	1,28,142	Sangli
1,333	5,061	7,236	5,242	46,733	12,088	19,761	78,582	Sangli
1,459	3,367	6,058	2,805	22,689	1,380	4,789	28,858	Miraj
2,111	1,403	4,332	261	7,482	659	69	8,210	Islampur
195	419	702	593	5,209	360	370	5,939	Tasgaon
53	..	212	106	1,243	223	154	1,620	Ashta
362	195	851	677	3,882	704	347	4,933	Vita
3,361	3,258	19,170	5,803	60,735	20,392	10,273	91,400	Solapur
1,863	629	6,829	1,445	20,961	7,755	3,177	31,893	Barshi
723	1,139	7,333	1,416	19,668	8,177	1,336	29,181	Pandharpur
202	194	795	548	2,791	548	553	3,892	Karmala
96	6	511	454	1,973	576	528	3,077	Sangola
191	443	1,362	724	6,090	949	3,839	10,878	Akkalkot
2	224	691	151	3,378	1,245	278	4,901	Mangalwedha
144	482	626	284	1,499	..	236	1,735	Maindargi
139	141	441	..	1,240	59	26	1,325	Dudhgaon
1	..	582	781	3,135	1,083	300	4,518	Kurduwadi

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
13.	कोल्हापूर	8,403	3,035	10,171	8,756	6,074	8,401	659
13.1	इचलकरंजी	4,560	1,729	7,914	6,365	5,459	4,065	148
13.2	जयसिंगपूर	1,000	856	858	182	190	2,091	167
13.3	मलकापूर	392	34	25	58	0	1	5
13.4	मूरगड	323	71	86	249	..	6	6
13.5	वडगांव	456	79	232	387	188	74	13
13.6	गडहिंगलज	634	69	464	692	179	2,118	61
13.7	कुदवाडी	395	101	182	327	43	..	43
13.8	कागल	398	79	359	415	22	47	51
13.9	पन्हाळा	245	17	51	81	3	89	165
14.	औरंगाबाद	1,972	367	1,112	1,684	39	82	273
14.1	कन्नड	465	80	162	368	..	..	17
14.2	पैठण	311	97	314	538	..	26	208
14.3	वैजापूर	636	106	449	466	29	56	32
14.4	गंगापूर	367	42	187	208	8	..	2
14.5	खुलदाबाद	193	42	..	106	2	..	14
15.	जालना	5,025	901	4,189	3,379	957	2,260	445
15.1	जालना	3,734	727	3,990	2,943	926	2,230	175
15.2	अंबड	396	109	82	206	31	22	77
15.3	भोकरदन	374	30	32	..	..	8	86
15.4	परतूर	521	35	85	230	..	..	107
16.	परभणी	8,027	2,364	5,971	5,732	296	430	5,053
16.1	परभणी	2,660	1,451	2,109	1,821	130	94	3,177
16.2	हिंगोली	1,136	219	1,391	808	7	49	134
16.3	मानवत	898	89	526	409	4	47	167
16.4	बसमतनगर	92	150	168	431	55	21	757
16.5	सोनेपेठ	285	19	50	110	..	..	194
16.6	पूर्णा	493	101	484	382	7	59	75
16.7	कळमनुरी	36	50	149	103	..	53	193
16.8	गंगाखेड	690	49	163	335	35	46	204
16.9	सेल	796	99	486	710	41	17	135
16.10	जिन्नूर	554	69	278	414	9	44	21
16.11	पाथरी	387	68	167	209	8	..	..
17.	बीड	4,769	1,200	3,094	4,388	695	295	1,183
17.1	बीड	1,642	342	907	2,291	656	..	954
17.2	अंबेजोगाई	569	197	576	426	15	7	..
17.3	परळी-वैजनाथ	1,233	371	1,083	823	11	176	60
17.4	मांजलेगांव	553	119	166	411	13	39	112
17.5	गेवराई	396	139	213	312	..	73	57
17.6	धाकर	376	32	149	125	..	..	..
18.	नांदेड	10,570	2,425	5,748	11,026	3,169	855	678
18.1	नांदेड	6,221	1,818	3,524	8,292	3,079	385	651
18.2	बिल्लोली	377	41	141	164	18	111	1
18.3	उमरी	279	60	85	196	..	..	..
18.4	मुदखेड	171	37	140	159	18	50	..
18.5	कन्धार	576	38	391	337	8	..	3
18.6	हदगांव	371	41	157	126	15	..	..
18.7	धर्माबाद	568	113	264	417	0	41	6
18.8	देगलूर	899	145	487	634	26	193	17
18.9	कुडलवाडी	179	21	80	90	..	3	..
18.10	मुखेड	424	54	193	240	5	72	..
18.11	किनवट	505	57	286	371	..	..	..
19.	उस्मानाबाद	2,640	1,551	2,717	2,086	214	2,531	3,150
19.1	उस्मानाबाद	793	767	1,378	822	..	1,507	2,390
19.2	तुळजापूर	86	311	392	273	101	585	724
19.3	उमरगा	135	261	274	255	..	335	4
19.4	परांडा	263	44	100	127	..	8	5
19.5	भूम	320	45	212	110	6	56	1
19.6	मुस्म	280	46	91	86	..	..	6
19.7	नळदुर्ग	132	45	33	93	106	..	4
19.8	कळेस	631	32	237	320	1	40	16

TABLE No. 31-4A (19.3)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1,761	4,405	6,825	5,907	57,662	65,907	45,309	1,68,878	Kolhapur
594	2,740	3,482	3,421	36,985	62,716	40,169	1,39,870	Ichalkaranji
110	720	997	741	6,915	1,052	206	8,173	Jaysingpur
12	..	17	207	734	7	417	1,158	Malkapur
127	..	133	84	952	116	356	1,424	Murgud
219	27	259	208	1,883	942	631	3,456	Vadgaon
431	74	566	470	5,192	573	2,031	7,796	Gadhinglaj
116	389	548	449	2,045	247	552	2,844	Kurundwad
85	410	546	209	2,075	211	414	2,700	Kagal
67	45	277	118	881	43	533	1,457	Panhala
855	798	1,926	795	7,977	911	2,483	11,371	Aurangabad
164	476	657	45	1,777	..	263	2,040	Kannad
623	57	888	183	2,355	..	639	2,994	Paithan
19	233	284	438	2,464	876	1,130	4,470	Vaijapur
21	32	55	97	964	35	287	1,286	Gangapur
28	..	42	32	417	..	164	581	Khuldabad
672	8,309	9,426	2,400	28,537	7,489	5,879	41,905	Jalna
593	8,101	8,869	2,090	25,509	7,190	5,080	37,779	Jalna
55	72	204	34	1,084	299	466	1,849	Ambad
8	25	119	79	642	..	239	881	Bhokardan
16	111	234	197	1,302	..	95	1,396	Partur
3,009	3,657	11,719	8,883	43,422	1,640	6,476	51,538	Parbhani
626	..	3,803	4,708	16,776	..	287	17,063	Parbhani
362	71	567	210	4,387	436	3,222	8,045	Hingoli
577	141	885	161	3,019	303	280	3,602	Manwat
805	252	1,810	1,533	4,260	205	339	4,804	Basmathnagar
20	..	214	121	799	..	197	996	Sonepet
20	373	468	176	2,170	..	524	2,694	Purna
71	26	290	607	1,288	..	539	1,827	Kalamnuri
161	72	437	492	2,247	351	..	2,598	Gangakhed
131	2,496	2,762	404	5,315	..	507	5,822	Sajju
76	37	134	240	1,742	345	404	2,491	Jintur
160	189	349	231	1,419	..	177	1,596	Pathri
2,331	3,799	7,313	1,850	23,604	4,252	4,315	32,171	Beed
858	348	2,160	317	8,315	..	1,212	9,527	Beed
331	57	388	800	2,978	1,639	1,151	5,768	Ambejogai
738	2,727	3,525	314	7,536	1,777	1,142	10,455	Parli-Vajnath
210	247	569	223	2,093	269	353	2,715	Manjlegaon
112	420	589	196	1,918	488	187	2,593	Georai
82	..	82	..	764	79	270	113	Dharur
2,426	12,811	15,915	6,295	56,003	6,874	6,458	69,335	Nanded
1,889	12,228	14,768	4,800	42,887	5,369	1,217	49,473	Nanded
26	..	27	104	983	..	27	1,010	Biloli
66	..	66	125	811	..	313	1,124	Umari
29	..	29	68	672	..	256	928	Mudkhed
92	15	110	173	1,633	3	425	2,061	Kandhar
23	..	23	46	779	204	778	1,761	Hadgaon
98	37	141	75	1,619	336	989	2,944	Dharnabad
68	305	390	504	3,278	468	695	4,441	Degulur
7	..	7	..	380	85	24	489	Kundalwadi
14	46	60	29	1,077	..	183	1,260	Mukhed
114	180	294	371	1,884	409	1,551	3,844	Kinwat
717	1,842	5,709	2,014	19,462	2,765	4,975	27,202	Osmanabad
..	98	2,488	485	8,240	1,516	1,757	11,513	Osmanabad
292	741	1,757	509	4,014	6	690	4,710	Tuijapur
200	7	211	162	1,633	350	238	2,221	Omerga
91	94	190	523	1,255	172	394	1,821	Paranda
11	262	274	34	1,057	..	208	1,265	Bhoon
82	..	88	219	810	..	86	896	Murum
34	..	38	41	488	..	90	578	Naldurg
7	640	663	41	1,965	721	1,512	4,198	Kallam

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
20.	लातूर	5,280	2,962	4,292	6,395	1,339	1,468	6,296
20.1	लातूर	2,789	2,367	3,117	4,323	1,159	1,467	4,675
20.2	उदगीर	1,458	445	938	1,473	161	..	1,411
20.3	अहमदपूर	390	10	45	251	..	..	189
20.4	निलंगा	321	87	58	136	19	..	..
20.5	ओसा	322	53	134	212	..	1	21
21.	बुलढाणा	9,518	1,362	3,909	7,139	1,581	11,060	1,076
21.1	बुलढाणा	262	376	1,224	658	68	991	466
21.2	खामगांव	2,623	272	898	2,391	393	2,430	..
21.3	मलकापूर	2,411	216	677	1,003	319	1,262	60
21.4	शेगांव	985	81	347	544	182	1,260	2
21.5	जळगांव-जामोद	271	28	..	291	43	575	327
21.6	मेहकर	703	94	366	598	222	895	214
21.7	नांदुरा	921	65	7	679	20	799	1
21.8	चिखली	639	143	224	586	234	987	..
21.9	देळगांव-राजा	703	87	166	389	100	1,861	6
22.	अकोला	15,789	3,871	6,274	15,463	2,662	14,880	962
22.1	अकोला	8,485	3,038	4,444	10,266	1,047	7,520	..
22.2	अकोट	1,595	184	152	1,645	394	1,410	43
22.3	कारंजा	1,341	72	109	181	218	1,432	259
22.4	वाशिम	1,107	307	515	1,012	393	1,325	29
22.5	मुंतिजापूर	882	71	550	918	139	1,165	2
22.6	बाळापूर	458	55	238	281	116	661	35
22.7	तेल्हारा	609	50	11	344	177	355	214
22.8	पातूर	445	19	10	260	63	199	341
22.9	मंगळपूर	867	75	245	556	115	813	39
23.	अमरावती	7,778	774	1,766	5,559	1,635	9,053	993
23.1	अचलपूर	2,342	289	203	1,605	599	2,706	215
23.2	अंजनगांव-मुर्जी	1,025	68	170	736	189	1,215	21
23.3	मोर्शी	472	25	79	423	67	726	..
23.4	वरड	986	68	450	699	74	978	65
23.5	दर्यापूर	531	55	339	498	102	856	342
23.6	चान्दूर रेल्वे	445	74	88	309	111	414	..
23.7	चान्दूर बाजार	452	44	64	443	218	601	..
23.8	धामणगांव	1,033	66	223	676	220	804	340
23.9	फेरुंदूरजना	306	42	117	170	18	753	..
23.10	चिखलदरा	186	43	33	..	37	..	10
24.	यवतमाळ	8,972	1,636	4,838	10,541	1,667	10,974	4,367
24.1	यवतमाळ	2,412	929	1,384	5,535	233	4,268	2,268
24.2	वणी	1,412	121	453	1,271	384	1,031	149
24.3	पुसद	1,288	209	1,105	985	387	1,465	388
24.4	दिघस	953	102	359	804	295	1,226	1,082
24.5	दारव्हा	796	21	434	318	-86	714	..
24.6	पाढरकवडा	578	78	370	559	140	553	374
24.7	उमरखेड	1,070	124	583	848	21	1,133	106
24.8	घाऊंजी	463	52	150	222	121	584	..
25.	वर्धा	7,004	1,153	3,960	7,924	1,684	7,221	354
25.1	वर्धा	2,504	652	1,673	3,568	85	2,685	61
25.2	हिंगणघाट	1,362	214	1,047	1,740	727	1,372	29
25.3	आर्वी	1,120	150	303	1,209	400	1,527	8
25.4	पुलगांव	945	75	793	1,232	299	990	17
25.5	देवळी	810	38	61	40	53	65	239
25.6	सिन्धी	263	24	83	135	120	582	..
26.	नागपूर	7,149	1,034	2,722	6,621	1,623	8,315	1,095
26.1	कामठी	1,704	382	1,025	2,805	486	2,242	115
26.2	उमरेड	949	91	237	795	376	1,205	57
26.3	रामटेक	672	83	31	474	80	404	144
26.4	खापा	493	49	58	377	109	404	..
26.5	कळमेपवर	659	93	572	245	29	479	624
26.6	मोवाड	240	33	16	119	60	399	53
26.7	सावनेर	771	112	239	350	27	728	5
26.8	काटोल	837	80	401	858	297	1,247	14
26.9	नरखेड	506	68	51	419	82	991	82
26.10	मोहपा	318	43	92	179	77	216	1

TABLE No. 31-4A (19.3)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
4,228	1,356	11,880	2,509	36,125	7,372	2,265	45,762	Latur
3,199	437	8,311	1,336	24,869	5,853	1,261	31,983	Latur
530	340	2,281	682	7,438	1,320	244	9,002	Udgir
46	..	235	33	964	69	99	1,132	Ahmedpur
240	43	283	389	1,293	..	445	1,738	Nilanga
213	536	770	69	1,561	130	216	1,907	Ausa
1,943	1,991	5,010	13,541	53,120	6,713	5,523	65,356	Buldana
683	435	1,584	557	5,720	606	282	6,608	Buldana
492	513	1,005	9,749	19,761	3,819	3,153	26,733	Khamgaon
200	130	390	1,308	7,586	164	379	8,129	Malkapur
123	82	207	357	3,963	1,368	157	5,488	Shegaon
186	21	534	100	1,842	92	94	2,028	Jalgaon-Jamod
157	73	444	368	3,690	421	95	4,206	Mehkar
81	228	310	266	3,067	83	252	3,402	Nandura
..	506	506	831	4,150	160	484	4,794	Chikhali
21	3	30	5	3,341	..	627	3,968	Deulgaon-Raja
1,827	4,453	7,242	6,162	72,343	54,093	11,896	1,38,332	Akola
..	2,556	2,556	2,295	39,651	44,207	8,852	92,710	Akola
291	591	925	346	6,651	610	656	7,917	Akot
502	331	1,092	1,680	6,125	2,881	432	9,438	Karanja
390	111	530	433	5,622	3,780	219	9,621	Washim
125	220	347	100	4,172	1,110	224	5,506	Murtizapur
..	6	41	619	2,469	207	20	2,696	Balapur
65	347	626	524	2,696	77	622	3,395	Teklhara
17	..	358	19	1,373	545	402	2,320	Patur
437	291	767	146	3,584	676	469	4,729	Mar gurlpir
1,374	2,255	4,622	3,989	35,176	4,017	3,308	42,501	Amravati
389	1,252	1,856	1,811	11,411	12	786	12,209	Achalpur
109	146	276	16	3,695	337	24	4,056	AnjangaonSurji
150	..	150	149	2,091	2,780	553	5,424	Morshi
154	146	365	77	3,697	285	664	4,645	Warud
145	61	548	656	3,585	250	434	4,269	Daryapur
33	127	160	51	1,652	67	228	1,947	Chandur Rly.
75	..	75	494	2,391	1	161	2,552	Chandur-Bazar
247	222	809	285	4,116	..	53	4,169	Dhamangaon
58	24	82	95	1,583	217	152	1,952	Shendur Jama
14	277	301	355	955	70	253	1,278	Chikhaldara
10,139	1,227	15,733	2,790	57,151	5,287	5,002	67,440	Yavatmal
9,088	..	11,356	86	26,203	..	794	26,997	Yavatmal
187	206	542	418	5,632	804	730	7,166	Wani
406	202	996	591	7,026	1,103	156	8,285	Pusad
140	141	1,363	398	5,499	1,690	1,423	8,612	Digras
..	..	..	508	2,877	91	166	3,134	Durwha
66	536	976	38	3,292	458	292	4,042	Pandharkawada
104	3	213	548	4,540	872	258	5,670	Umerkhed
148	139	287	203	2,082	269	1,183	3,534	Ghatanji
1,876	1,813	4,043	7,460	40,449	4,485	2,026	46,960	Wardha
1,369	245	1,675	1,871	14,713	2,552	620	17,885	Wardha
270	361	660	4,678	11,800	1,366	786	13,952	Hinganghat
63	198	269	337	5,315	96	226	5,637	Arvi
106	821	944	290	5,568	219	101	5,888	Pulgaon
48	74	361	121	1,549	152	270	1,971	Deoli
20	114	134	163	1,504	100	23	1,627	Sindi
945	2,761	4,801	2,428	34,693	8,040	4,683	47,416	Nagpur
395	2,270	2,780	..	11,424	1,788	753	13,965	Kamptee
167	77	301	734	4,688	929	157	5,774	Umred
11	77	232	63	2,038	354	528	2,920	Ramtek
38	..	38	208	1,736	1,050	247	3,033	Khapa
9	5	638	32	2,747	4	499	3,250	Kalmeshwar
49	33	135	29	1,031	36	29	1,096	Mowar
3	95	103	534	2,864	1,306	1,565	5,735	Saoner
179	170	363	179	4,262	2,273	303	6,838	Katol
52	..	134	408	2,659	174	258	3,091	Narkhed
42	34	77	242	1,244	126	344	1,714	Mohpa

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
27.	भंडारा	10,840	2,249	2,210	6,303	378	7,464	4,271
27.1	गोंदिया	2,982	1,505	945	3,712	301	4,225	1,046
27.2	भंडारा	3,526	478	812	790	19	1,012	2,892
27.3	तुमसर	2,697	97	332	1,192	7	..	4
27.4	पवनी	794	47	121	225	15	1,492	11
27.5	तिरोरा	841	122	..	384	36	735	318
28.	चंद्रपूर	6,593	1,525	3,663	6,850	864	7,616	3,263
28.1	चंद्रपूर	2,300	683	2,889	4,060	159	3,469	1,634
28.2	बल्लारपूर	2,943	474	387	2,075	395	2,608	1,207
28.3	वगेरा	1,155	113	311	550	310	975	300
28.4	राजूरा	195	255	76	165	..	564	122
29.	गडचिरोली	695	64	262	197	42	27	11
29.1	देसाईगंज	695	64	262	197	42	27	11
एकूण नगरपरिवदा		2,30,202	54,456	1,40,262	2,36,192	70,378	2,29,894	89,596
महानगरपालिका :-								
I	मुंबई	1,13,136	1,07,136	41,042	5,46,335	4,21,596	6,12,948	29,569
II	ठाणे	14,869	7,893	29,766	25,907	11,508	29,326	6,821
III	नासिक	13,255	7,770	20,861	23,599	4,870	21,034	18,410
IV	पुणे	29,664	4,986	33,892	51,004	14,623	30,529	5,579
V	पिंपरी-चिंचवड	12,576	9,338	26,790	19,340	6,830	9,192	2,279
VI	सोलापूर	9,037	4,313	16,168	18,965	4,955	33,257	11,041
VII	कोल्हापूर	9,005	3,009	1,515	11,702	6,442	23,658	6,450
VIII	औरंगाबाद	3,404	2,685	7,998	12,559	1,454	6,089	3,306
IX	नागपूर	41,414	6,866	38,464	48,158	11,466	37,913	3,811
X	कल्याण	16,437	3,392	29,993	5,965	9,359	8,861	6,270
XI	अमरावती	2,995	3,534	2,067	11,097	2,487	11,722	508
एकूण महानगरपालिका		2,72,092	1,60,922	6,18,206	7,74,631	4,95,590	8,24,529	94,044
महाराष्ट्र राज्य		5,02,294	2,15,378	7,58,468	10,10,823	5,65,968	10,54,423	1,83,640

टोप.—हे बाकडे ५०० पेक्षा कमी आहेत.

N. R.—अहवाल बघात.

आधार:—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

TABLE No. 31-4A (19.3)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1,365	1,578	7,214	4,926	41,584	8,438	1,618	51,640	Bhandara
754	1,238	3,038	2,513	19,221	2,773	961	22,955	Gondiya
459	96	3,447	1,780	11,864	3,982	500	16,346	Bhandara
11	181	196	171	4,692	1,433	44	6,169	Tumsar
36	5	52	170	2,916	215	57	3,188	Pauni
105	58	481	292	2,891	35	56	2,982	Tirora
2,337	1,619	7,219	4,966	39,296	4,119	4,813	48,228	Chandrapur
1,950	135	3,719	3,225	20,504	3,169	2,582	26,255	Chandrapur
185	1,234	2,626	666	12,174	587	1,479	14,240	Ballarpur
186	246	732	422	4,568	363	415	5,346	Warora
16	4	142	653	2,050	..	337	2,387	Rajura
54	67	132	263	1,682	396	862	2,940	Gadchiroli
54	67	132	263	1,682	396	862	2,940	Desaiganj
99,954	1,23,177	3,12,727	2,07,676	14,81,787	4,06,695	2,74,858	21,63,340	Total of Municipal Councils
79,302	4,992	1,13,863	11,30,203	34,55,909	..	4,80,672	39,36,581	Municipal Corporations
20,682	10,119	37,622	1,51,849	3,08,740	38,785	1,52,986	5,00,511	Bombay
28,179	11,823	58,412	52,095	2,01,896	..	22,524	2,24,420	Thane
21,432	11,484	38,495	92,483	2,95,676	4,58,215	24,569	7,78,460	Nashik
19,402	1,704	23,385	31,796	1,39,247	95,598	3,50,655	5,85,500	Pune
6,383	8,889	26,313	40,747	1,53,755	14,281	52,865	2,20,901	Pimpri-Chinchwad
1,303	206	7,959	2,38,540	3,01,830	16,500	9,488	3,27,818	Solapur
11,149	17,943	32,398	11,213	77,800	18,218	18,238	1,14,256	Kolhapur
37,809	29,285	70,905	20,398	2,75,584	1,06,909	11,410	3,93,903	Aurangabad
8,737	8,259	23,266	10,457	1,07,730	17,474	47,613	1,72,817	Nagpur
4,684	6,638	11,830	766	52,798	9,982	11,633	74,413	Kalyan
2,39,062	1,11,342	4,44,448	17,80,547	53,70,965	7,75,962	11,82,653	73,29,580	Total of Municipal Corporations
3,39,016	2,34,519	7,57,175	19,88,223	68,52,752	11,82,657	14,57,511	94,92,920	Total of Maharashtra State

Note— Figures are less than 500.

Not reported.

Source— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/महानगरपालिका	चालू खर्च/						
		सामान्य प्रशासन व वसुलीचा खर्च General admini- stration and Collection charges	सार्वजनिक दिवाबत्ती Public lighting	पाणी पुरवठा Water- supply	गटारे जलनिःसारण व सफाई Drainage conservancy and sanitation	इस्पतळे दवाखाने व लस टोचणी Hospitals dispensaries and Vaccination	शिक्षण Public Institutions	सार्वजनिक Public इमारती Building
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1.	ठाणे	14,823	6,190	13,999	26,551	9,193	19,468	2,564
1.1	उल्हासनगर	4,339	3,016	4,899	11,149	1,784	11,755	63
1.2	भिबंदी-निशामपूर	8,590	2,595	8,007	13,591	6,240	7,605	2,263
1.3	बसई	1,003	283	110	1,297	756	68	227
1.4	जव्हार	332	52	187	178	..	35	11
1.5	भाईंदर	559	244	796	336	413	5	..
1.6	डहाणू	..	..	..	..	..	..	..
1.7	विरार	..	..	..	..	..	..	..
2.	रायगड	10,246	2,655	580	7,864	3,145	4,015	2,413
2.1	पनवेल	2,027	692	1,749	2,751	1,059	44	128
2.2	सोपोली	2,767	562	1,346	1,451	1,119	2,883	1,001
2.3	अलिबाग	877	63	315	451	..	41	46
2.4	महाड	812	101	415	548	127	107	58
2.5	पेण	885	140	206	810	225	908	894
2.6	रोहा	555	87	354	399	152	..	53
2.7	उरण	1,245	619	886	839	245	4	45
2.8	मुरुड-जंजिरा	487	123	57	138	59	19	149
2.9	श्रीवर्धन	304	143	201	190	..	9	18
2.10	भाधेरान	287	125	51	287	159	..	21
3.	रत्नागिरी	4,397	642	3,037	2,530	1,184	3,728	1,485
3.1	रत्नागिरी	2,000	263	1,916	1,194	415	3,392	340
3.2	चिपळूण	1,400	230	828	969	242	227	1,073
3.3	खेड	542	66	153	155	321	101	69
3.4	राजापूर	455	83	140	212	206	8	13
4.	सिंधुदुर्ग	2,217	696	78	1,466	681	347	298
4.1	मालवण	698	328	..	505	423	106	225
4.2	वेंगुर्ले	180	157	27	320	158	132	3
4.3	सावंतवाडी	1,339	211	51	641	100	109	70
5.	नासिक	13,840	2,198	8,464	19,084	5,172	20,065	1,680
5.1	मालेगांव	8,300	898	3,513	12,064	3,348	18,529	1,199
5.2	मनमाड	1,598	411	1,704	2,651	578	292	13
5.3	इगतपूरी	462	192	108	717	173	64	93
5.4	नांदगाव	496	105	320	429	142	1,052	37
5.5	सिन्नर	879	131	683	533	234	8	..
5.6	येवला	466	192	928	1,339	569	..	12
5.7	व्यंभक	77	31	49	128	8	..	..
5.8	भंगूर	309	31	171	184	120	38	293
5.9	सटाणा	1,253	207	988	1,039	..	82	33

/LOCAL BODIES

/TABLE No. 31.4 B (19.3)

Expenditure of Municipal Councils and Corporations

(1985-86)

(आकडे हजारत)/(Figures in thousand Rs.)

Current Expenditure				असाधारण खर्च, कर्ज व वाणिज्यिक उपक्रमासाठी खर्च Extra Ordinary Expenditure debts & Expenditure of Commer- cial enter- prises		अखेरची शिल्लक Closing Balance	एकूण Total	District/Municipal Councils/Corporations
बांधकामे works	एकूण (अ ते क)	संकीर्ण	एकूण	असाधारण खर्च, कर्ज व वाणिज्यिक उपक्रमासाठी खर्च Extra Ordinary Expenditure debts & Expenditure of Commer- cial enter- prises	अखेरची शिल्लक Closing Balance	एकूण Total	District/Municipal Councils/Corporations	
रस्ते Roads	इतर सार्वजनिक बांधकामे Other public works	Total a to c	Miscell- aneous	Total (3+4+5+ 6+7+12+ 13)	अखेरची शिल्लक Closing Balance	Total	District/Municipal Councils/Corporations	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
12,352	12,491	27,407	23,120	1,40,751	21,044	69,998	2,31,793	Thane
5,116	946	6,125	15,495	58,562	6,656	54,723	1,19,941	Ulhasnagar
5,537	10,568	18,368	5,906	70,902	12,969	10,139	94,010	Bhivandi-Nizampur
1,002	925	2,154	661	6,332	549	614	7,495	Vasai
149	..	160	398	1,342	870	1,591	3,803	Jawhar
548	52	600	660	3,613	..	2,931	6,544	Bhayandar
Nil	..	..	..	..	..	..	..	Dahanu
Nil	..	..	..	..	..	..	..	Virar
5,836	7,570	15,819	11,734	61,058	23,294	17,921	1,02,273	Raigad
978	273	1,379	993	10,694	5,786	1,305	17,785	Panvel
960	5,060	7,021	6,906	24,055	8,556	8,649	41,260	Khopoli
479	143	668	120	2,535	826	585	3,946	Alibag
1,045	350	1,453	1,341	4,904	2,001	806	7,711	Mahad
365	123	1,382	493	5,049	2,130	1,545	8,724	Pen
867	90	1,010	619	3,176	516	230	3,922	Reha
716	1,352	2,113	675	6,626	847	1,036	8,509	Uran
119	128	396	119	1,398	2,065	1,438	4,901	Merud-Janjira
112	..	130	200	1,177	378	1,359	2,914	Shriwardhar
195	51	267	268	1,444	189	968	2,601	Matheran
2,448	722	4,655	1,989	22,162	8,676	10,913	41,751	Ratnagiri
1,289	473	2,102	..	11,282	5,865	5,112	22,259	Ratnagiri
674	96	1,843	623	6,362	1,396	3,294	11,052	Chiplun
185	153	407	959	2,704	849	1,251	4,804	Khed
300	..	303	407	1,814	566	1,256	3,636	Rajapur
934	1,180	2,412	1,964	9,861	1,787	5,045	16,693	Sindhudurg
312	319	856	327	3,243	1,406	3,358	8,007	Malwan
214	577	794	811	2,579	..	658	3,237	Vengurla
408	284	762	826	4,039	381	1,029	5,449	Sawantwadi
1,794	12,838	16,312	15,234	1,00,369	11,212	6,931	1,18,512	Nashik
1,392	11,034	13,625	6,341	66,618	4,488	3,458	74,960	Malegaon
30	1,507	1,550	307	9,091	3,199	112	12,402	Manmad
2	23	118	2,253	4,087	1,579	1,167	6,833	Igatpuri
14	11	62	771	3,377	130	136	3,643	Nandgaon
56	38	94	1,224	3,786	..	440	4,226	Sinnar
69	..	81	2,944	6,519	722	301	7,542	Yeola
61	9	70	434	797	65	252	1,114	Trimbak
58	40	391	226	1,470	224	352	2,046	Bhagur
112	176	321	734	4,624	409	713	5,746	Satana

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
6.	धुळे	12,600	1,816	7,144	4,227	3,151	11,301	1,761
6.1	धुळे	6,152	828	2,491	125	2,052	3,482	368
6.2	नंदुरबार	1,697	431	1,152	58	..	7,086	203
6.3	शिरपूर-बरबडे	1,118	108	2,461	1,148	190	402	12
6.4	तळोदा	474	101	32	478	119	127	104
6.5	शहादा	1,320	195	240	973	608	181	202
6.6	दौडाइच-बरबडे	1,430	97	556	1,062	182	..	872
6.7	नवापूर	409	56	212	383	..	23	..
7.	जळगाव	18,301	4,416	13,631	25,266	7,914	29,030	2,054
7.1	जळगाव	6,544	2,008	6,375	10,208	2,608	10,286	484
7.2	भुसावळ	1,851	267	1,847	619	910	7,643	25
7.3	अमळनेर	2,550	442	389	4,653	1,123	4,831	520
7.4	चाळीसगाव	214	439	1,058	2,205	997	4,211	63
7.5	चोपडा	1,063	191	598	1,587	254	196	74
7.6	पाचोरा	1,314	176	636	1,265	561	470	713
7.7	फंजपूर	582	83	374	581	139	340	8
7.8	यावल	556	112	424	608	137	180	17
7.9	रावेर	917	193	476	799	265	177	4
7.10	साबदा	525	105	227	602	261	453	20
7.11	पारोळा	887	123	405	714	155	83	18
7.12	धरणगांव	826	132	542	980	283	59	99
7.13	एरंडोल	472	145	280	445	221	101	9
8.	अहमदनगर	17,063	3,863	13,720	19,368	5,084	4,621	3,822
8.1	अहमदनगर	10,852	2,195	9,731	12,156	2,122	226	2,689
8.2	श्रीरोमपूर	1,536	666	1,119	3,196	845	98	..
8.3	संगमनेर	1,513	374	1,021	1,199	573	2,106	20
8.4	कोपरगांव	1,550	301	1,084	1,396	608	480	919
8.5	राहरी	1,032	227	407	1,127	900	1,711	184
8.6	देवळाली प्रवरा	296	56	303	192	36	..	10
8.7	पाथर्डी	284	44	55	102	..	..	..
9.	पुणे	8,056	1,709	6,043	5,456	2,893	4,081	2,000
9.1	बारामती	1,980	330	555	841	1,021	..	813
9.2	लोणावळा	1,383	164	705	1,213	825	2,331	111
9.3	सासवड	690	503	632	380	176	170	22
9.4	जेजुरी	159	125	186	103	7	..	..
9.5	इरदापूर	430	40	198	225	16	..	28
9.6	शिंदर	691	46	905	579	210	86	363
9.7	आळंदी	299	42	190	291	102	357	127
9.8	जुन्नर	525	75	782	29	325	1,096	24
9.9	भोर	510	27	423	363	23	..	36
9.10	दौंड	783	173	648	1,094	79	29	146
9.11	तळेगांव-दाभाडे	606	184	819	338	109	12	335
10.	सातारा	5,990	2,475	6,067	12,289	2,038	11,967	4,844
10.1	सातारा	390	679	2,297	5,778	729	5,852	2,421
10.2	कराड	1,642	1,089	1,950	2,858	365	3,012	1,325
10.3	फलटण	1,615	250	902	1,717	..	125	643
10.4	रहिमतपूर	293	54	297	105	55	..	275
10.5	म्हसवड	261	74	134	434	72	..	..
10.6	वाई	688	127	455	544	384	2,152	32
10.7	पांचगणी	465	56	9	444	173	550	31
10.8	महाबळेश्वर	636	146	23	409	260	276	117
11.	सांगली	8,989	2,889	11,561	13,686	3,739	19,313	2,058
11.1	सांगली	3,968	1,338	7,634	7,854	2,742	10,095	457
11.2	मिरज	2,055	697	255	3,894	816	7,306	1,054
11.3	इस्लामपूर	1,197	233	1,086	540	179	..	296
11.4	तासगांव	801	191	667	588	2	1,387	89
11.5	आष्टा	344	87	443	302	..	525	61
11.6	विटा	624	343	1,476	508	..	..	101

TABLE No. 31.4 (B) (19.3)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
3,056	7,643	12,460	8,055	60,754	53,281	9,366	1,23,401	Dhule
1,891	6,582	8,841	..	23,971	43,918	3,832	71,721	Dhule
384	183	770	6,068	17,262	4,711	1,419	23,392	Nandurbar
166	..	178	392	5,997	609	231	6,837	Shirpur-Warvade
150	78	332	508	2,171	509	461	3,141	Taloda
163	586	951	745	5,213	1,670	1,274	8,157	Shahada
59	102	1,033	330	4,690	1,653	1,539	7,882	Dondaich-Warvade
243	112	355	12	1,450	211	610	2,271	Nawapur
5,206	7,618	14,878	22,723	1,36,159	29,246	10,460	1,75,865	Jalgaon
2,086	4,354	6,924	1,780	46,733	5,987	435	53,155	Jalgaon
360	593	978	8,964	23,079	4,658	1,760	29,497	Bhusaval
1,051	803	2,374	3,102	19,464	9,850	550	29,864	Amalner
735	622	1,420	4,578	15,122	2,221	3,131	20,474	Chalisgaon
298	140	512	583	4,984	1,207	295	6,486	Chopda
183	130	1,026	1,080	6,528	1,124	1,715	9,367	Pachora
87	74	169	398	2,666	273	164	3,103	Faizpur
43	16	76	451	2,544	569	138	3,251	Yawal
46	49	99	358	3,284	1,296	522	5,102	Raver
22	709	751	278	3,202	899	216	4,317	Savada
156	24	198	276	284	749	1,018	4,608	Parola
117	46	262	723	3,807	81	266	4,154	Dharangaon
22	58	89	152	1,905	332	250	2,487	Erandol
11,738	4,563	20,123	14,503	98,345	34,853	9,630	1,42,828	Ahmednagar
11,006	1,959	15,654	6,660	59,596	24,024	3,521	87,141	Ahmednagar
..	654	654	5,508	13,622	2,176	733	16,531	Shrirampur
245	255	520	1,270	8,576	2,850	2,517	13,943	Sangamner
310	349	1,578	654	7,651	4,678	1,003	13,332	Kopergaon
106	59	349	411	6,164	802	560	7,526	Rahuri
38	1,287	1,335	..	2,218	..	1,240	3,458	Deolali-Pravara
33	..	33	..	518	323	56	897	Pathardi
1,129	3,893	7,022	14,145	49,405	16,878	26,432	92,715	Pune
319	2,482	3,614	6,824	15,165	2,497	7,193	24,855	Baramati
117	208	436	2,991	10,048	3,993	9,309	23,350	Lonavala
95	2	119	480	3,150	2,220	2,484	7,854	Saswad
1	105	106	377	1,063	..	246	1,309	Jejuri
14	56	98	503	1,510	381	571	2,462	Indapur
102	142	607	562	3,686	168	3,693	7,547	Sirur
42	459	628	157	2,066	912	35	3,013	Alandi
255	10	289	870	3,991	2,547	190	6,728	Junner
13	109	158	99	1,603	1,781	260	3,644	Bhor
45	292	478	1,075	4,359	85	1,002	5,446	Daund
126	28	489	207	2,764	2,294	1,449	6,507	Talegaon-Dabhade
3,671	4,403	12,918	9,655	63,399	20,355	14,687	98,441	Satara
1,323	2,585	6,329	4,763	26,817	11,186	1,131	39,134	Satara
344	1,020	2,689	1,139	14,744	5,104	3,928	23,776	Karad
670	417	1,730	826	7,165	2,055	1,740	10,960	Phaltan
49	20	344	55	1,203	104	202	1,509	Rahimatpur
5	13	18	120	1,113	207	1,310	2,630	Mhaswad
367	320	719	2,292	7,361	..	1,363	8,724	Wai
349	28	408	388	2,493	178	2,361	5,032	Panchagani
564	..	681	72	2,503	1,521	2,652	6,676	Mahabaleshwar
8,762	6,308	17,128	11,440	88,745	16,052	40,130	1,44,927	Sangli
2,898	3,857	7,212	5,070	45,913	12,420	31,643	89,976	Sangli
4,903	1,369	7,326	3,025	25,374	1,898	5,979	33,251	Miraj
605	324	1,225	978	5,438	925	754	7,117	Islampur
163	343	595	523	4,754	474	695	5,923	Tasgaon
169	..	230	45	1,976	235	277	2,488	Ashta
24	415	540	1,799	5,290	100	782	6,172	Vita

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
12.	सोलापूर	8,966	1,610	5,238	7,550	3,275	10,484	7,674
12.1	बार्शी	2,755	629	2,649	2,283	697	489	1,730
12.2	पंढरपूर	2,636	445	867	2,769	1,314	5,276	2,607
12.3	करमाळा	764	104	105	98	573	106	577
12.4	सांगोला	490	58	279	352	112	..	819
12.5	अक्कलकोट	715	156	83	667	288	2,451	1,709
12.6	मंगळवेढा	486	82	396	540	138	972	104
12.7	मैदगी	230	38	195	248	24	4	..
12.8	डुधनी	312	52	221	259	59	..	55
12.9	कुईवाडी	578	46	443	334	70	1,186	73
13.	कोल्हापूर	11,086	1,959	7,345	11,829	5,318	9,261	505
13.1	इचलकरंजी	5,566	1,212	4,150	8,074	4,726	5,216	139
13.2	जयसिंगपूर	1,998	215	1,138	781	203	1,995	35
13.3	मलकापूर	407	64	215	285	17	35	13
13.4	सूरगुड	427	51	70	294	..	29	9
13.5	वडगाव	650	98	290	451	242	100	35
13.6	गडहिंगलज	781	101	1,152	864	72	1,749	124
13.7	कुईवाडी	473	105	9	497	8	40	64
13.8	कागल	599	89	312	522	50	47	18
13.9	पन्हाळा	185	24	9	61	..	50	68
14.	औरंगाबाद	3,073	659	1,346	2,051	33	118	182
14.1	कन्नड	1,043	68	236	35	..	..	8
14.2	दौण	378	204	325	1,105	..	37	18
14.3	वैजापूर	880	150	602	502	28	61	114
14.4	गंगापूर	469	176	172	276	?	..	33
14.5	खुलदाबाद	303	61	11	133	2	20	9
15.	जालना	6,509	947	6,961	5,625	432	2,672	148
15.1	जालना	4,899	778	6,617	5,110	432	2,632	20
15.2	अंबड	507	96	107	242	..	30	40
15.3	भोकरदन	429	30	104	9	..	..	88
15.4	परतूर	674	43	133	264	..	10	..
16.	परभणी	11,011	2,019	5,716	7,601	1,075	663	5,328
16.1	परभणी	2,981	1,045	1,855	2,371	937	250	2,072
16.2	हिंगोली	1,384	246	907	1,201	9	50	873
16.3	मानवत	1,433	70	557	590	11	42	124
16.4	बसमतनगर	907	65	264	666	36	9	1,811
16.5	सोनेपेठ	332	28	55	118	..	..	..
16.6	दुर्गा	583	81	704	470	7	105	25
16.7	कळमनुरी	343	59	121	110	..	54	50
16.8	गंगखेड	913	111	400	521	62	70	204
16.9	सेलू	1,069	118	453	863	2	28	52
16.10	जिन्नूर	709	124	316	622	10	55	37
16.11	पाथरी	357	72	84	69	1	..	80
17.	बीड	6,156	1,594	4,252	6,363	1,346	421	574
17.1	बीड	2,112	765	1,765	2,978	1,265	..	381
17.2	अंबेजोगाई	686	226	302	597	7	13	32
17.3	परळी-बिजनाथ	1,534	329	1,319	1,781	55	269	..
17.4	मांजळेगाव	788	162	404	384	19	42	86
17.5	गेवराई	674	47	311	492	..	97	75
17.6	धारूर	362	65	151	131	..	..	..
18.	नांदेड	6,590	2,451	8,776	5,268	9,276	1,048	793
18.1	नांदेड	1,558	1,769	5,906	2,426	9,196	498	744
18.2	बिल्लोली	275	45	101	135	7	115	16
18.3	उमरी	316	45	89	152	..	..	..
18.4	मुदखेड	237	43	124	206	8	37	..
18.5	कन्धार	636	56	399	394	12	57	1
18.6	हादगाव	365	48	211	165	..	..	..
18.7	धर्माबाद	688	123	1,044	..	47	21	17
18.8	देगलूर	995	78	459	757	3	212	15
18.9	कुण्डलवाडी	322	35	61	111	..	9	..
18.10	मुखेड	528	106	132	294	3	85	..
18.11	किनवट	670	103	250	628	..	14	..

TABLE No. 31-4B (19-3)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
2,842	2,677	13,193	5,910	56,226	13,354	14,334	83,914	Solapur
721	565	3,016	1,987	14,505	..	5,187	19,692	Barshi
916	788	4,311	1,534	19,152	8,612	3,938	31,702	Pandharpur
107	83	767	526	3,043	373	695	4,111	Karmala
81	240	1,140	328	2,759	562	369	3,690	Sangola
315	384	2,408	881	7,649	1,277	3,554	12,480	Akkalkot
50	80	234	140	2,988	1,309	363	4,660	Mangalwedha
264	414	678	218	1,635	..	4	1,639	Maindargi
163	123	341	95	1,339	143	77	1,559	Dudhani
225	..	298	201	3,156	1,078	147	4,381	Kurduwadi
1,575	3,437	5,517	6,860	59,175	57,976	51,520	1,68,671	Kolhapur
245	3,054	3,438	4,228	36,610	53,550	46,885	1,37,045	Ichalkaranji
221	24	280	306	6,916	1,209	451	8,576	Jaysingpur
..	..	13	63	1,099	..	216	1,315	Malkapur
14	5	28	133	1,032	110	512	1,654	Murgud
77	51	163	197	2,191	1,092	557	3,840	Vadgaon
203	148	475	557	5,751	939	1,699	8,389	Gadhinglaj
602	62	728	594	2,454	482	604	3,540	Kurundwad
132	18	168	653	2,440	407	93	2,940	Kagal
81	75	224	129	682	187	503	1,372	Panhala
256	677	1,115	1,423	9,818	1,186	2,789	13,793	Aurangabad
92	36	136	195	1,713	..	295	2,008	Kannad
50	61	129	465	2,643	..	535	3,178	Paithan
12	538	664	484	3,371	874	1,409	5,654	Vaijapur
52	5	90	185	1,371	312	318	2,001	Gangapur
50	37	96	94	720	..	232	952	Khuldabad
347	627	1,122	549	24,817	8,942	13,771	47,530	Jalna
69	397	486	..	20,954	8,942	12,623	42,519	Jalna
223	18	281	197	1,460	..	498	1,958	Ambad
30	21	139	3	714	..	229	943	Bhokardan
25	191	216	349	1,689	..	421	2,110	Partur
6,496	5,853	17,677	4,008	49,770	5,857	7,133	62,760	Parbhani
2,533	143	4,748	1,527	15,714	4,949	344	21,007	Parbhani
362	402	1,637	182	5,616	168	3,301	9,085	Hingoli
928	704	1,756	55	4,514	155	121	4,790	Manwat
1,862	27	3,700	126	5,773	326	301	6,400	Basmathnagar
27	281	308	179	1,020	..	128	1,148	Sonepet
266	654	954	134	3,029	..	565	3,594	Purna
71	26	147	34	868	217	358	1,443	Kalamnuri
161	39	404	282	2,763	..	170	2,933	Gangakhed
90	2,915	3,057	513	6,103	..	996	7,099	Sailu
67	573	677	385	2,898	42	710	3,650	Jintur
129	89	298	591	1,472	..	139	1,611	Pathri
1,451	3,478	5,503	2,441	28,076	3,013	3,913	35,002	Beed
1,174	1,049	2,604	879	12,368	..	540	12,908	Beed
141	33	206	821	2,858	782	1,084	4,724	Ambejogai
..	1,969	1,969	129	7,385	1,921	1,077	10,383	Parli-Vajjnath
82	245	413	150	2,362	..	507	2,869	Manjlegaon
46	177	298	325	2,244	310	188	2,742	Georai
8	5	13	137	859	..	517	1,376	Dharur
2,669	1,719	5,181	16,636	55,226	5,811	10,752	71,789	Nanded
2,061	1,524	4,329	14,513	40,195	3,314	3,995	47,504	Nanded
..	17	33	..	711	..	21	732	Biloli
..	40	40	150	791	..	374	1,166	Umari
40	..	40	184	879	..	200	1,079	Mudkhed
223	36	260	95	1,909	344	517	2,770	Kandhar
65	52	117	49	955	..	869	1,824	Hadgaon
131	..	148	173	2,244	435	1,155	3,834	Dharmabad
66	39	120	125	2,749	471	1,589	4,809	Degulur
36	..	36	35	609	21	343	973	Kundalwadi
13	..	13	65	1,227	..	269	1,495	Mukhed
34	11	45	1,247	2,957	1,226	1,420	5,603	Kinwat

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
19.	उस्मानाबाद	4,107	1,174	4,329	3,335	132	2,882	112
19.1	उस्मानाबाद	998	644	2,078	1,355	..	1,922	..
19.2	तुळजापूर	577	48	470	487	115	791	24
19.3	उमरगा	557	181	700	410	..	19	..
19.4	परांडा	295	46	113	209	@	9	9
19.5	भूम	434	58	245	212	8	76	1
19.6	भुसम	243	27	88	159	..	..	29
19.7	नळदुर्ग	251	60	136	80	..	..	..
19.8	कळंब	752	110	499	423	9	65	49
20.	लातूर	6,602	1,747	4,342	8,494	1,277	1,675	5,571
20.1	लातूर	3,195	1,054	2,874	5,740	1,248	1,669	3,890
20.2	उदगीर	1,768	363	860	1,947	17	..	647
20.3	अहमदपूर	540	60	130	320	..	..	426
20.4	निलंगा	730	201	286	250	..	..	340
20.5	औसा	369	69	192	237	12	6	268
21.	बुलढाणा	12,222	1,372	5,477	9,870	1,777	13,066	1,144
21.1	बुलढाणा	1,218	135	876	764	106	1,120	619
21.2	खामगाव	3,191	347	1,088	2,877	450	2,702	..
21.3	मलकापूर	2,320	154	1,288	2,257	309	2,255	..
21.4	शेगाव	1,011	135	683	736	202	1,397	13
21.5	जळगाव-जामोद	336	30	..	319	42	701	47
21.6	मेहकर	770	136	403	797	220	1,119	51
21.7	नांदेरा	766	102	228	734	14	916	48
21.8	चिखली	1,614	235	600	891	327	1,271	95
21.9	देऊळगाव-राजा	996	98	311	495	107	1,585	271
22.	अकोला	18,852	3,288	9,284	19,498	3,043	17,867	4,466
22.1	अकोला	10,426	1,995	7,517	11,068	1,221	8,686	39
22.2	अकोट	1,665	156	188	2,252	352	1,689	1,644
22.3	कारंजा	1,513	466	103	1,931	542	1,899	270
22.4	वाशिम	1,357	253	505	1,335	381	1,572	18
22.5	मुर्तिजापूर	1,141	71	451	1,050	160	1,315	19
22.6	बाळापूर	699	125	228	361	122	896	16
22.7	तेल्हारा	839	52	16	476	117	404	951
22.8	पातूर	477	43	7	273	58	377	1,266
22.9	मंगरुळधीर	735	127	269	752	90	1,029	243
23.	अमरावती	9,373	1,215	2,307	6,667	1,811	10,103	449
23.1	अचलपूर	3,394	429	204	2,177	646	2,893	227
23.2	अंजनगाव-मुर्जी	1,249	114	273	951	231	1,540	7
23.3	मोर्शी	545	37	69	483	63	871	..
23.4	वरड	763	135	378	654	105	1,003	41
23.5	दर्यापूर	613	131	593	713	87	934	15
23.6	चान्दूर रेल्वे	529	100	175	427	159	467	33
23.7	चान्दूर बाजार	536	29	86	328	219	692	..
23.8	धामणगाव	1,169	131	287	637	267	903	88
23.9	शेन्दूरजना	332	59	220	228	34	800	..
23.10	चिखलदरा	243	50	22	69	..	..	38
24.	यवतमाळ	10,341	1,759	5,034	11,936	1,797	11,535	2,715
24.1	यवतमाळ	2,513	960	1,297	5,988	198	4,154	..
24.2	वणी	1,443	114	999	1,470	338	1,169	98
24.3	पुसद	1,288	209	1,105	985	387	1,465	388
24.4	दिसस	1,680	127	271	946	403	1,354	1,685
24.5	दारुळा	887	43	234	393	125	826	..
24.6	पांढरकवडा	722	117	383	954	198	671	496
24.7	उमरखेड	1,240	108	532	1,041	24	1,326	48
24.8	घाटजी	568	81	213	249	124	570	..
25.	वर्धा	8,377	1,436	5,449	7,752	1,265	9,637	608
25.1	वर्धा	2,799	763	2,705	3,762	22	3,170	401
25.2	हिंगणघाट	1,924	292	1,593	1,857	417	2,454	44
25.3	आर्वी	1,577	116	279	192	305	1,634	36
25.4	पुलगाव	1,255	158	700	1,472	311	1,181	122
25.5	देवळी	366	67	75	256	105	410	5
25.6	सिन्दी	456	40	97	213	105	788	..

TABLE No. 31.4 B (19.3)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
928	3,640	4,680	2,449	23,088	3,134	6,174	32,396	Osmanabad
167	1,307	1,474	616	9,087	1,514	2,017	12,618	Osmanabad
95	233	352	1,014	3,854	14	1,140	5,008	Tuljapur
183	88	271	250	2,388	267	576	3,231	Omerga
241	66	316	82	1,070	..	476	1,546	Paranda
108	188	297	63	1,393	..	331	1,724	Bhoom
60	55	144	223	884	..	184	1,068	Murum
..	133	133	108	768	..	366	1,134	Naldurg
74	1,570	1,693	93	3,644	1,339	1,084	6,067	Kallam
2,885	1,140	9,596	3,850	37,583	6,610	5,515	49,708	Latur
2,114	707	6,711	2,524	25,015	5,039	2,938	32,992	Latur
464	422	1,533	1,136	7,624	1,464	1,657	10,745	Udgir
85	..	511	31	1,592	8	192	1,792	Ahmedpur
22	..	362	88	1,917	..	485	2,402	Nilanga
200	11	479	71	1,435	99	243	1,777	Ausa
1,903	2,116	5,163	8,797	57,744	8,269	4,297	70,310	Buldana
736	269	1,624	143	5,986	454	1,059	7,499	Buldana
..	1,212	1,212	4,721	16,586	4,535	1,972	23,095	Khamgaon
368	210	578	886	10,047	278	299	10,624	Malkapur
119	6	138	734	5,036	1,122	15	6,173	Shegaon
33	27	107	109	1,644	104	206	1,954	Jalgaon-Jamod
68	130	249	459	4,163	459	277	4,899	Mehkar
176	232	456	869	4,085	253	216	4,554	Nandura
327	..	422	101	5,461	732	253	6,446	Chikhali
76	30	377	765	4,734	332	..	5,066	Doulgaon-Raja
11,164	2,669	18,299	3,107	93,238	56,276	13,100	1,62,614	Akola
9,904	1,304	11,247	520	52,680	46,032	8,949	1,07,661	Akola
266	703	2,613	939	9,854	556	853	11,263	Akot
171	327	768	86	7,308	2,514	623	10,445	Karanja
339	205	562	566	6,531	3,347	1,297	11,175	Washim
137	65	221	71	4,480	633	13	5,126	Murtizapur
93	6	115	643	3,189	57	67	3,313	Balapur
46	18	1,015	182	3,101	209	728	4,038	Telhara
93	1	1,360	100	2,695	2,137	362	5,194	Patur
115	40	398	..	3,400	791	208	4,399	Mangrulpir
1,777	2,697	4,923	5,251	41,650	4,477	5,753	51,880	Amravati
687	1,609	2,523	1,748	14,014	..	1,897	15,911	Achalpur
151	99	257	61	4,676	201	57	4,934	Anjangaon-Surji
92	186	278	974	3,320	1,401	853	5,574	Morshi
289	138	468	680	4,186	287	1,227	5,700	Warud
180	32	227	73	3,371	589	689	4,649	Daryapur
57	41	131	9	1,997	523	104	2,624	Chandur Rly.
23	200	223	530	2,643	824	196	3,663	Chandur Bazar
177	77	342	706	4,442	..	252	4,694	Dhamangaon
111	29	140	177	1,990	559	215	2,764	Shendur Jana
10	286	334	293	1,011	93	263	1,367	Chikhaldara
972	3,541	7,228	3,087	52,717	10,007	6,812	69,536	Yavatmal
..	2,678	2,678	259	17,957	4,664	1,377	23,998	Yavatmal
72	254	424	572	6,529	1,322	775	8,626	Wani
406	202	996	591	7,026	1,103	156	8,285	Pusad
100	236	2,021	216	7,018	1,115	375	8,508	Digras
..	64	64	534	3,106	128	387	3,621	Darwha
186	65	747	98	3,890	395	1,708	5,993	Pandharkawada
145	9	202	583	5,056	925	563	6,544	Umerkhed
63	33	96	234	3,125	355	1,471	3,961	Ghatanji
2,196	3,243	6,047	6,169	46,132	8,853	2,628	57,613	Wardha
1,557	1	1,959	3,709	18,889	4,708	944	24,541	Wardha
171	2,800	3,015	113	11,665	3,135	1,008	15,808	Hinganghat
69	106	211	1,670	5,984	118	119	6,221	Arvi
197	272	591	217	5,885	507	30	6,422	Pulgaon
152	46	203	339	1,821	289	232	2,342	Deoli
50	18	68	121	1,888	96	295	2,279	Sindi

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
26.	नागपुर	8,911	1,240	2,953	7,723	1,598	9,975	477
26.1	कामठी	2,378	391	681	3,686	371	2,885	37
26.2	उमरेड	1,278	113	310	821	334	1,218	..
26.3	रामटेक	674	163	43	427	112	478	212
26.4	झापा	525	112	107	266	93	506	2
26.5	कळमेश्वर	869	57	707	310	11	649	74
26.6	मोवाड	249	31	15	146	63	444	37
26.7	सावनेर	864	140	296	361	45	789	71
26.8	काटोल	1,197	128	654	989	381	1,561	18
26.9	नरखेड	541	70	40	512	108	1,205	24
26.10	मोहपा	336	35	100	205	80	240	2
27.	भंडारा	11,021	2,767	1,929	7,069	507	10,572	4,855
27.1	गोंदिया	3,274	1,552	1,132	4,327	435	5,006	3,449
27.2	भंडारा	4,284	615	211	684	18	1,221	1,194
27.3	तुमसर	1,424	396	385	1,692	9	1,789	1
27.4	पवनी	914	57	134	303	18	1,789	..
27.5	तिरोरा	1,125	147	67	63	27	767	211
28.	चंद्रपूर	6,964	1,973	3,151	9,182	820	8,930	786
28.1	चंद्रपूर	3,414	980	2,440	5,182	491	3,925	169
28.2	बल्लारपूर	2,011	386	..	3,031	8	3,295	361
28.3	बरोरा	1,279	141	562	693	321	1,040	108
28.4	राजूरा	260	466	149	276	..	670	148
29.	गडचिरोली	1,210	162	364	436	33	27	17
29.1	देसाईगंज	785	74	238	250	33	24	8
29.2	गडचिरोली	425	88	126	186	..	3	9
	एकूण नगरपरिषद	2,67,893	58,921	1,73,577	2,76,036	79,009	2,48,872	61,383
	महानगरपालिका :—							
I	मुंबई	1,42,344	1,08,245	4,50,746	6,91,823	4,63,272	6,47,354	34,770
II	ठाणे	22,703	25,102	34,627	28,581	12,261	51,423	30,091
III	नासिक	18,399	8,390	18,821	22,376	6,105	28,242	26,170
IV	पुणे	37,689	6,844	34,160	66,784	17,253	69,858	2,119
V	पिंपरी-चिंचवड	38,964	7,971	66,315	22,015	9,092	5,082	1,146
VI	सोलापूर	11,324	2,488	16,181	20,867	6,227	33,871	5,095
VII	कोल्हापूर	10,645	3,501	1,859	16,473	8,777	25,905	8,103
VIII	औरंगाबाद	3,404	2,685	7,998	12,559	1,454	6,089	3,306
IX	नागपूर	35,882	9,471	45,699	47,814	13,523	39,984	9,807
X	कल्याण	23,197	7,351	N.R.	15,546	11,616	9,954	2,554
XI	अमरावती	10,782	5,252	4,593	12,827	3,544	13,599	3,040
	एकूण महानगरपालिका	3,55,333	1,87,300	6,80,999	9,57,665	5,53,124	9,21,361	1,26,201
	महाराष्ट्र राज्य	6,23,226	2,46,221	8,54,576	12,33,701	6,32,133	11,70,233	1,87,584

टीप.—हे आकडे ५०० पेक्षा कमी आहेत.

अहवाल अप्राप्त

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 31 4-B-(19.3)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1,033	1,451	2,961	2,705	38,066	5,978	6,897	50,941	Nagpur
208	380	625	28	11,045	1,606	912	13,563	Kamptee
221	170	391	936	5,401	571	327	6,299	Umred
141	34	387	145	2,429	311	2,043	4,783	Ramtek
59	307	368	109	2,086	242	316	2,644	Khapa
..	..	74	121	2,798	..	612	3,410	Kalmeshwar
29	1	67	41	1,056	35	3	1,094	Mowar
103	242	416	356	3,267	962	1,776	6,005	Saoner
177	267	462	256	5,628	1,844	382	7,854	Katol
89	49	162	652	3,290	314	121	3,725	Narkhed
6	1	9	61	1,066	93	405	1,564	Mohpa
1,975	533	7,363	6,519	47,747	9,349	1,241	58,337	Bhandara
1,034	243	4,726	3,207	23,659	5,413	162	29,234	Gondiya
476	38	1,708	1,111	9,852	3,073	868	1,37,931	Bhandara
286	190	477	1,190	7,362	613	23	7,998	Tumsar
47	34	81	171	3,467	167	139	3,773	Pauni
132	28	371	840	3,407	83	49	3,539	Tirora
2,669	4,496	7,951	8,256	47,227	2,636	4,335	54,198	Chandrapur
1,908	1,908	3,985	5,408	25,825	2,343	2,458	30,626	Chandrapur
127	1,458	1,946	2,473	13,150	..	815	13,965	Ballarpur
58	927	1,093	299	5,428	293	593	6,314	Warora
576	203	927	76	2,824	..	469	3,293	Rajura
73	61	151	451	2,834	879	1,617	5,330	Gadchiroli
73	61	142	204	1,750	807	1,478	4,035	Desaiganj
..	..	9	247	1,084	72	139	1,295	Gadchiroli
1,00,137	1,13,284	2,74,804	2,23,030	16,02,142	4,49,285	3,84,094	24,35,521	Total of Municipal Councils
								Municipal Corporations
1,33,032	5,814	1,73,616	11,12,850	37,90,250	..	5,34,993	43,25,253	Bombay
53,111	32,995	1,16,197	5,932	2,86,826	1,82,184	1,21,813	5,90,823	Thane
13,022	22,945	62,137	13,565	1,78,035	42,107	23,305	2,43,447	Nashik
21,309	12,042	35,470	1,43,571	4,11,629	26,323	43,395	4,81,347	Pune
9,527	10,089	20,762	26,381	1,96,582	..	5,19,444	7,16,026	Pimpri Chinchwad
7,876	21,145	34,116	49,865	1,74,939	18,340	75,420	2,68,699	Solapur
615	145	8,863	1,59,908	2,35,931	5,500	7,791	2,49,222	Kolhapur
11,149	17,943	32,298	11,213	77,800	18,218	18,238	1,14,256	Aurangabad
18,103	25,858	53,768	9,383	2,55,524	1,00,431	36,249	3,92,204	Nagpur
26,065	8,930	37,549	41,735	1,46,948	22,400	47,412	2,16,760	Kalyan
6,879	4,687	14,606	2,120	67,323	19,543	2,323	89,189	Amravati
3,00,688	1,62,593	5,89,482	15,76,523	58,21,787	4,35,046	14,30,383	76,87,216	Total of Municipal Corporations
4,00,825	2,75,877	8,64,286	17,99,553	74,23,929	8,84,331	18,14,477	1,01,22,737	Maharashtra State

Note.—Figures are less than 500

N. R.—Not reported

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उत्पन्न Receipts				
		स्वनिर्मित साधनांकरवी Self-raised resources	एकूण शासकीय अनुदाने, अभिकरण योजनांसहित Government grants, including Government grants for agency schemes	शासकीय अनुदान अभिकरण योजनांकरिता Government grants for agency schemes	ऋण विभाग Debt section	एकूण उत्पन्न Total Receipt
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	ठाणे	0.85	20.39	0.00	17.22	38.46
2	रायगड	0.76	16.62	0.00	13.19	30.57
3	रत्नागिरी	0.10	18.14	0.26	17.80	36.04
4	सिंधुदुर्ग	0.21	11.37	0.02	16.68	28.26
5	नाशिक	0.87	19.95	0.00	18.76	39.58
6	धुळे	1.25	16.04	0.00	14.30	31.59
7	जळगाव	1.47	26.36	0.06	19.71	47.54
8	अहमदनगर	0.87	23.15	0.00	26.54	50.56
9	पुणे	1.05	25.05	0.00	28.49	54.59
10	सातारा	1.49	22.71	0.00	26.21	50.41
11	सांगली	0.93	18.08	0.00	17.22	36.23
12	सोलापूर	1.12	17.72	0.00	20.73	39.57
13	कोल्हापूर	0.99	20.88	0.00	16.70	38.57
14	औरंगाबाद	0.30	14.66	0.02	14.64	29.60
15	परभणी	0.24	15.00	0.00	12.57	27.81
16	बीड	0.39	15.19	0.00	28.06	43.64
17	नांदेड	0.48	16.79	0.00	15.79	33.06
18	उस्मानाबाद	0.18	12.50	0.28	9.63	22.31
19	जालना	0.28	9.17	0.00	8.13	17.58
20	लातूर	0.13	12.92	0.00	10.28	23.33
21	बुलढाणा	1.09	13.41	0.00	14.67	29.17
22	अकोला	0.96	12.54	0.00	10.92	24.42
23	अमरावती	0.92	18.34	0.03	15.67	34.93
24	यवतमाळ	0.92	16.04	0.00	18.19	35.15
25	बर्धा	0.32	8.97	0.00	6.11	15.40
26	नागपूर	0.92	15.59	0.00	11.92	28.43
27	भंडारा	1.12	15.02	0.02	13.06	31.20
28	चंद्रपूर	0.64	11.67	0.04	12.46	24.77
29	गडचिरोली	0.21	6.00	0.00	20.35	26.56
	महाराष्ट्र राज्य	23.06	470.27	0.73	476.00	969.33

LOCAL BODIES

TABLE No. 31.5 A (19.4)

Receipts and Expenditure of Zilla Parishads

(1984-85)

(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

खर्च Expenditure						District
सामान्य प्रशासन General Administration	शिक्षण Education	सामूहिक विकास Community Development	इतर Other	ऋण विभाग Debt section	एकूण खर्च Total Expenditure	
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
2.67	9.71	0.02	8.86	17.46	38.72	Thane
1.92	9.91	0.04	5.38	13.18	30.43	Raigad
2.11	10.30	0.00	5.21	17.28	34.90	Ratnagiri
0.88	6.89	0.00	4.17	14.37	26.31	Sindhudurg
2.68	11.87	0.02	6.56	19.83	40.96	Nashik
1.63	8.14	0.21	7.33	14.07	31.38	Dhule
2.90	12.42	0.33	11.17	20.11	46.93	Jalgaon
2.13	13.42	0.43	8.18	26.49	50.65	Ahmadnagar
2.81	14.63	0.04	7.98	28.03	53.49	Pune
1.72	12.58	0.06	10.63	25.34	50.33	Satara
1.99	10.51	0.24	5.56	16.93	35.23	Sangli
2.12	10.73	0.03	6.48	19.05	38.46	Solapur
2.39	11.61	0.03	6.41	17.84	38.28	Kolhapur
1.56	8.89	0.01	3.98	14.62	29.06	Aurangabad
1.72	8.20	0.08	4.42	12.58	27.00	Parbhani
1.99	8.52	0.06	4.70	27.98	43.25	Beed
2.01	9.39	0.04	5.79	15.68	32.91	Nanded
0.79	7.20	0.02	3.97	9.42	21.40	Osmanabad
1.09	4.85	0.01	3.14	7.65	16.74	Jalna
0.81	8.06	0.03	3.78	9.85	22.53	Latur
2.16	8.14	0.03	3.72	14.35	28.40	Buldana
1.52	7.55	0.02	4.22	11.48	24.79	Akola
2.53	9.24	0.02	5.67	15.36	32.82	Amravati
2.61	8.79	0.02	4.68	18.52	34.62	Yavatmal
1.37	4.25	0.01	3.42	6.18	15.23	Wardha
1.97	8.63	0.11	5.67	12.26	28.64	Nagpur
2.19	10.27	0.00	4.23	14.12	30.81	Bhandara
0.63	6.55	0.02	5.09	12.00	24.29	Chandrapur
0.85	2.57	0.01	2.89	20.40	26.72	Gadchiroli
53.75	263.82	1.99	163.29	472.43	955.28	Maharashtra State

Source: Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

31. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 31-5 B (19.4)

जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न व खर्च/Receipt and Expenditure of Zilla Parishade

(1985-86)

(रुपये कोटीत/Rs. in Crore)

ख. क्र. Serial No.	जिल्हा	स्वनिर्मित साधनांकरवी Self raised resources	एकूण शासकीय अनुदाने अभिकरण योजनांसहीत Government Grants including Government grants for Agency Scheme	शासकीय अनुदान अभिकरण योजना करिता Government grants for agency scheme	शण विभाग Debt Section	एकूण उत्पन्न Total Receipts	सामान्य प्रशासन General Admini- stration	शिक्षण Education	सामूहिक विकास Community Development	इतर Other	ऋण विभाग Debt Section	एकूण खर्च Total Expenditure	जिल्हा District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	ठाणे	0.87	23.26	0.00	20.53	44.66	3.21	11.81	0.03	9.20	20.95	45.20	Thane
2	रायगड	0.29	19.10	0.00	14.41	33.80	1.87	10.70	0.07	6.70	14.72	34.06	Raigad
3	रत्नागिरी	0.66	20.72	0.40	20.76	42.14	2.36	11.98	0.00	7.33	20.83	42.50	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	0.32	13.30	0.00	12.31	25.93	0.94	8.47	0.00	3.80	14.17	27.38	Sindhudurg
5	नाशिक	1.07	24.29	0.02	28.86	54.22	3.18	14.56	0.03	7.75	28.38	53.90	Nashik
6	धुळे	0.62	21.14	0.00	16.84	38.60	1.66	9.94	0.29	9.54	17.36	38.59	Dhule
7	जळगांव	1.25	31.42	0.00	21.82	54.49	3.23	14.31	0.31	13.92	22.77	54.54	Jalgaon
8	अहमदनगर	0.87	23.15	0.00	26.54	50.56	2.13	13.42	0.43	8.18	26.49	50.65	Ahmadnagar
9	पुणे	1.01	30.31	0.00	56.67	87.99	3.48	17.72	0.06	10.83	57.41	89.50	Pune
10	सातारा	1.48	27.77	00.0	28.82	58.07	2.13	14.71	0.08	12.70	29.36	58.98	Satara
11	सांगली	1.78	19.96	0.00	19.60	41.34	2.45	12.10	0.14	6.36	20.05	41.10	Sangli
12	सोलापूर	0.71	22.90	0.00	21.28	44.89	2.62	12.65	0.10	9.38	22.08	46.83	Solapur
13	कोल्हापूर	0.81	23.56	0.00	20.54	44.91	3.07	13.70	0.02	8.04	20.34	45.17	Kolhapur
14	औरंगाबाद	0.79	16.53	0.00	17.63	34.95	1.77	10.24	0.00	4.72	18.25	34.98	Aurangabad
15	परभणी	0.28	15.67	0.00	12.66	28.61	1.88	9.88	0.04	4.37	12.59	28.76	Parbhani
16	बीड	0.52	17.84	0.00	13.63	31.99	2.59	10.12	0.04	5.17	14.09	32.01	Beed
17	नांदेड	0.48	16.79	0.00	15.79	33.06	2.02	9.39	0.03	5.79	15.68	32.91	Nanded
18	उस्मानाबाद	0.50	13.87	0.00	10.85	25.22	0.85	8.41	0.02	4.61	10.59	24.48	Osmanabad
19	जालना	0.50	9.92	0.00	9.53	19.95	1.32	5.76	0.01	3.23	10.19	20.51	Jalna
20	लातूर	0.24	15.29	0.00	11.89	27.72	1.04	9.57	0.05	4.65	12.45	27.76	Latur

21	बुलढाणा	..	1.03	15.09	0.00	10.79	26.91	2.78	9.87	0.01	3.61	10.25	26.52	Buldana	
22	अकोला	..	1.53	17.89	0.00	17.65	37.07	2.51	10.59	0.05	6.28	17.69	37.12	Akola	
23	अमरावती	..	1.70	19.23	0.06	18.55	39.48	3.09	10.84	0.02	6.80	18.80	39.55	Amravati	
24	यवतमाळ	..	1.10	17.61	0.00	22.65	41.36	2.98	10.36	0.02	6.01	21.17	40.54	Yavatmal	
25	वर्धा	..	0.53	10.60	0.00	7.63	18.76	1.86	5.10	0.01	3.83	7.73	18.53	Wardha	
26	नागपूर	..	1.21	18.57	0.00	14.61	34.39	2.75	10.01	0.22	6.70	14.83	34.51	Nagpur	
27	भंडारा	..	3.01	17.60	0.05	16.23	36.84	2.76	12.28	0.00	5.42	17.22	37.68	Bhandara	
28	चंद्रपूर	..	0.48	14.34	0.01	13.49	28.31	0.68	7.60	0.02	5.73	14.68	28.71	Chandrapur	
29	गडचिरोली	..	0.21	7.38	0.00	9.68	17.27	0.99	3.11	0.01	3.39	9.65	17.15	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य			..	25.85	545.40	0.54	532.24	1,103.49	64.20	309.19	2.12	193.84	540.77	1,110.12	Maharashtra State.

32. संकीर्ण

MISCELLANEOUS

३२.१. या विभागात सावकारीचे व्यवहार, रिझर्व्ह बँकेचे व्यवहार, आयकराचे वर्गीकरण, नोंदलेले दस्तऐवज, विवाह व सार्वजनिक निवडणुकांचे निकाल यासंबंधी आकडेवारी दिलेली आहे. आर्थिक गणनेसंबंधी आकडेवारीही यात दिलेली आहे.

३२.२. राज्यातील सावकारी कर्जाची नियमित होणारी देवाण-घेवाण ही मुंबई सावकारी नियंत्रण कायदा, १९४६ नुसार नियंत्रित करण्यात येते. या कायदानुसार सावकाराला ज्या क्षेत्रात व्यवसायासाठी अनुज्ञप्ती मिळाली असेल त्याच क्षेत्रात व अशा अनुज्ञप्तीच्या अटीनुसारच त्याला आपला व्यवसाय करणे आवश्यक असते.

३२.३. ह्या विभागात ३१ मार्चच्या अखेरीस आयकर भरणाऱ्यांचे आयकर पात्र उत्पन्न गटानुसार वर्गीकरण देण्यात आले आहे. आयकरदात्याचे पुढीलप्रमाणे उपविभाग पाडण्यात येतात.— (अ) वैयक्तिक, (ब) हिंदु अविभक्त कुटुंबे, (क) अनौदणीकृत व्यवसाय, (ड) व्यक्ती समूह, (इ) नोंदणीकृत व्यवसाय, (फ) संस्था. ह्या तक्त्यात दाखविलेले उत्पन्न हे एकूण उत्पन्नातून नुकसानभरपाई व इतर अनुज्ञेय सूट वगळून राहिलेले करपात्र उत्पन्न असते. मुंबई विवाह कायदा, विशेष विवाह कायदा व इतर कायदानुसार राज्यात नोंदलेल्या विवाहांची संख्या देण्यात आली आहे. मुंबई विवाह नोंदणी कायदा, १९५४ हा राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपालिका आणि तालुक्यांची मुख्यालये यांना लागू करण्यात आला आहे.

32.1. In this section are given data on money-lending, operations of Reserve Bank, classification of Income Tax, documents and marriages registered and results of general elections. Data on Economic Census are also given.

32.2. The transaction of money-lending in the State are controlled under the provisions of the Bombay Money Lenders Act, 1946. According to the Act, no money-lender is to carry on the business of money-lending except in the area for which he has been granted a licence and except in accordance with the terms and conditions of such licence.

32.3. In this section, classification of the assesseees assessed to income tax according to range of income assessed to tax their income and tax payable for the assessment year ending 31st March. The assesseees are subdivided into (i) individuals, (ii) Hindu undivided families, (iii) unregistered firms, (iv) association of persons, (v) registered firms, (vi) companies. The total income shown in the table represents the income assessed to tax after deduction, setoff of losses and other admissible rebate from gross income. The number of marriages registered in Maharashtra State under Bombay Marriages Act, Special Marriages Act, and other Acts is given. The Bombay Registration of Marriages Act, 1954, is applicable to all the corporation cities, municipal towns and headquarters of tahsils.

32. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.1 (2.24)

बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार
Number of Non-agricultural Establishments and Employment

आर्थिक गणना/Economic Census, 1980

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	आस्थापना (संख्या) Establishment (No.)			सामान्यतः काम करणारे कामगार (संख्या) Usually employed (No.)			पगारी कामगार (संख्या) Hired workers (No.)			District	
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1	बृहन्मुंबई	..	1,63,384	1,63,384	..	19,30,076	19,30,076	..	17,44,112	17,44,112	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	14,839	25,039	39,878	1,38,151	2,67,190	4,05,341	1,28,757	2,46,850	3,75,607	Thane
3	रायगड	..	8,922	4,600	13,522	46,630	38,710	85,340	42,364	34,299	76,663	Raigad
4	रत्नागिरी	..	17,556	3,712	21,268	58,564	28,269	86,833	54,306	25,692	79,998	Ratnagiri
5	नाशिक	..	10,199	13,988	24,187	50,157	1,54,727	2,04,884	46,472	1,40,378	1,86,850	Nashik
6	धुळे	..	6,901	5,811	12,712	29,788	43,126	72,914	27,274	37,726	65,000	Dhule
7	जळगाव	..	9,756	7,193	16,949	46,517	66,748	1,13,265	42,588	59,392	1,01,980	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	12,009	5,558	17,567	83,234	42,419	1,25,653	76,800	36,358	1,13,158	Ahmadnagar
9	पुणे	..	13,378	26,311	39,689	66,304	3,18,566	3,84,870	59,507	2,89,942	3,49,449	Pune
10	सातारा	..	9,866	4,606	14,472	50,876	37,360	88,236	47,421	32,600	80,021	Satara
11	सांगली	..	8,076	5,857	13,933	37,671	57,062	94,733	34,053	51,080	85,133	Sangli
12	सोलापूर	..	13,807	13,079	26,886	54,648	1,30,399	1,85,047	48,396	1,14,563	1,62,959	Solapur
13	कोल्हापूर	..	12,110	12,795	24,905	70,414	1,11,530	1,81,944	63,785	96,429	1,60,214	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	5,801	6,625	12,426	22,599	67,520	90,119	20,075	61,666	81,741	Aurangabad
15	परभणी	..	5,865	5,500	11,365	17,307	34,662	51,969	15,334	30,175	45,509	Parbhani
16	बीड	..	4,381	3,185	7,566	17,273	22,065	39,338	15,364	19,048	34,412	Beed
17	नांदेड	..	6,015	4,548	10,563	22,632	35,627	58,259	20,575	31,451	52,026	Nanded
18	उस्मानाबाद	..	8,390	5,066	13,456	27,950	32,407	60,357	25,381	29,061	54,442	Osmanabad
19	बुलढाणा	..	6,046	4,013	10,059	18,836	29,784	48,620	17,186	26,503	43,689	Buldhana
20	अकोला	..	6,392	5,407	11,799	25,448	45,854	71,302	23,310	39,900	63,210	Akola
21	अमरावती	..	6,238	7,030	13,268	20,575	53,577	74,152	18,672	46,731	65,403	Amravati
22	यवतमाळ	..	6,117	3,899	10,016	22,500	32,654	55,154	20,690	28,853	49,543	Yavatmal
23	वर्धा	..	3,833	2,993	6,826	14,248	31,653	45,901	13,237	29,026	42,263	Wardha
24	नागपूर	..	6,388	18,338	24,726	56,755	1,59,852	2,16,607	54,426	1,42,058	1,96,484	Nagpur
25	भंडारा	..	6,298	3,484	9,782	44,968	29,440	74,408	41,097	26,074	67,171	Bhandara
26	चंद्रपूर	..	7,679	2,786	10,465	36,429	30,521	66,950	33,868	28,465	62,333	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		..	2,16,862	3,64,807	5,81,669	10,80,474	38,31,798	49,12,272	9,90,938	34,48,432	44,39,370	Maharashtra State

32. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.2 (17.1)

मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या.
Number of licences granted in each district under the Bombay Money Lenders' Act, 1946

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अनुज्ञप्ती करिता आलेल्या अर्जांची संख्या Number of applications received		दिलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या Number of licences granted		नवीकरण केलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या Number of licences renewed		वैध अनुज्ञप्तीधारक सावकारांची संख्या Number of money-lenders holding valid licences		District
		A	B	A	B	A	B	A	B	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,159	2,150	109	173	2,038	1,977	2,147	2,150	Greater Bombay
2	ठाणे	239	252	10	27	228	225	238	252	Thane
3	रायगड	46	50	4	5	42	44	46	49	Raigad
4	रत्नागिरी	4	4	..	..	4	4	4	4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	5	6	..	1	2	4	4	5	Sindhudurg
6	नाशिक	71	75	..	2	50	24	71	70	Nashik
7	धुळे	42	46	3	3	39	42	42	46	Dhule
8	जळगांव	82	73	8	1	70	64	78	67	Jalgaon
9	अहमदनगर	32	30	..	..	9	..	31	30	Ahmadnagar
10	पुणे	192	180	12	22	109	86	187	164	Pune
11	सातारा	82	81	8	2	72	79	82	81	Satara
12	सांगली	104	91	5	8	92	47	103	88	Sangli
13	सोलापूर	230	237	25	26	194	207	223	236	Solapur
14	कोल्हापूर	170	269	11	7	135	262	168	269	Kolhapur
15	औरंगाबाद	20	38	..	..	13	28	20	31	Aurangabad
16	जालना	22	22	..	1	2	7	19	22	Jalna
17	परभणी	49	49	9	7	10	18	47	46	Parbhani
18	बीड	13	13	5	..	4	..	13	13	Beed
19	नांदेड	38	54	11	17	14	23	34	52	Nanded
20	उस्मानाबाद	20	22	5	5	15	14	20	18	Osmanabad
21	लातूर	36	68	14	23	6	41	33	66	Latur
22	बुलढाणा	46	63	..	6	15	4	44	58	Buldana
23	अकोला	99	104	10	11	68	81	96	102	Akola
24	अमरावती	144	157	13	9	131	110	144	154	Amravati
25	यवतमाळ	41	52	1	7	40	29	41	51	Yavatmal
26	वर्धा	85	78	4	1	56	27	81	73	Wardha
27	नागपूर	573	586	46	55	388	300	534	560	Nagpur
28	भंडारा	227	248	6	29	205	202	211	241	Bhandara
29	चंद्रपूर	128	136	11	11	41	41	119	128	Chandrapur
30	गडचिरोली	29	37	3	6	4	21	29	33	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,028	5,271	333	465	4,096	4,011	4,909	5,159	Maharashtra State

A = 1984-85.

B = 1985-86.

भाषांतर—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune.

17. संकीर्ण/ MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.3 (17.2)

जिल्हावार अनुज्ञप्ती धारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती
Transactions of licensed money-lenders in each district

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakh)

संक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खाली सूट न मिळालेले Not exempted under section 22 of the Bombay Money-Lenders Act, 1946						मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खालील सूट मिळालेले Exempted under section 22 of the Bombay Money-Lenders, Act, 1946						District
		व्यापाऱ्यांस दिलेली कर्जे		बिगर व्यापाऱ्यांस दिलेली कर्जे		एकूण कर्जे		व्यापाऱ्यांस दिलेली कर्जे		बिगर व्यापाऱ्यांस दिलेली कर्जे		एकूण कर्जे		
		Loans advanced to traders	Loans advanced to non-traders	Loans advanced to non-traders	Loans advanced to non-traders	Total loans advanced	Total loans advanced	Loans advanced to traders	Loans advanced to non-traders	Loans advanced to non-traders	Loans advanced to non-traders	Total loans advanced	Total loans advanced	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुहम्बई	11	..	2,551	1,865	2,563	1,864	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	3	149	133	149	135	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	..	*	6	6	6	6	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	..	1	2	3	3	4	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	1	3	3	3	4	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	..	25	91	86	125	111	..	..	..	..	..	..	Nashik
7	धुळे	..	..	28	75	28	75	..	..	..	..	..	..	Dhule
8	जळगांव	..	..	49	27	50	27	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	33	38	15	42	48	..	..	..	..	..	..	Ahmadnagar
10	पुणे	..	50	391	126	443	176	..	..	..	..	..	..	Pune
11	सातारा	..	22	148	120	152	142	4	4	9	9	13	13	Satara
12	सांगली	..	42	77	89	142	131	..	..	..	..	..	..	Sangli
13	सोलापूर	..	417	110	266	375	683	..	..	..	..	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	..	3	24	30	27	33	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	3	50	2	81	5	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
16	जालना	..	10	8	13	19	24	..	..	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	..	4	14	3	28	6	..	..	..	..	..	..	Parbhani
18	बीड	..	..	1	..	52	..	..	..	29	..	29	..	Beed
19	नांदेड	..	30	21	1	21	31	..	..	..	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	80	5	4	46	84	..	..	..	..	..	..	Osmanabad

21	लातूर	..	..	..	92	337	7	9	99	347	16	..	..	..	17	..	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	5	..	25	38	31	37	..	..	..	..	..	..	Buldana
23	अकोला	..	..	..	1	..	120	129	121	129	..	..	..	..	..	..	Akola
24	अमरावती	..	..	..	20	17	107	306	126	323	..	..	..	13	..	13	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	8	8	20	57	28	66	..	..	..	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	13	..	97	31	110	31	..	..	..	..	..	..	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	87	62	409	408	496	471	..	2	44	47	44	48	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	6	24	156	156	162	180	..	..	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	5	3	45	50	50	53	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	5	8	33	44	38	53	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य					831	1,183	4,785	4,095	5,616	5,279	20	6	82	69	103	74	Maharashtra State

(a)=1984-85.

(b)=1985-86.

* ५०,००० पेक्षा कमी/Less than 50,000.

आधार—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar Co-operative Societies, Maharashtra State, Pune.

भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी

वर्षातील शेवटचा शुक्रवार Last Friday of the year (1)	चलन विभाग Issue Department						बँक व्यवहार विभाग Banking Department				
	जबाबदारी Liabilities			मालमत्ता Assets			जबाबदारी Liabilities				
	चलनात असलेल्या नोटा Notes in circulation (2)	एकूण तयार केलेल्या नोटा Total notes issued (3)	सोव्याची व लुगडी Gold coin and bullion (4)	परदेशी रोखे Foreign securities (5)	रुपये नाणी(अ) Rupee coin (a) (6)	भारत सरकारचे रुपयातील रोखे Govt. of India rupee securities (7)	ठेवी Deposits				
							केंद्र शासन Central Govern- ment (8)	राज्य शासन State Govern- ment (9)	इतर Others (10)	एकूण इतर धरून Total including others (11)	
1960-61	1,985	1,993	118	123	120	1,632	76	29	159	264	
1965-66	2,866	2,891	116	95	94	2,586	51	26	298	375	
1970-71	4,212	4,221	183	273	52	3,714	251	13	289	553	
1975-76	6,535	6,573	183	272	13	6,105	660	10	2,243	2,913	
1980-81	13,733	13,755	226	2,364	56	11,110	778	11	5,732	6,521	
1981-82	14,752	14,767	226	1,564	37	12,940	273	3	6,973	7,249	
1982-83	17,000	17,046	226	1,564	26	15,230	3,844	14	9,932	13,790	
1983-84	19,931	19,947	226	1,564	17	18,140	248	5	14,007	14,260	
1984-85	23,132	23,156	246	1,564	12	21,328	5,421	4	13,411	18,836	
1985-86	25,519	25,535	247	1,564	72	23,652	160	19	16,945	17,124	

टीप.—(अ) भारत सरकारच्या रुपयांच्या नोटाधरून.

(ब) भरलेले भांडवल आणि राखीव भांडवल.

(क) रोख आणि अल्प मुदतीचे रोखधरून.

आकडे संक्षिप्त केल्यामुळे स्तंभ (११) व (१३) मधील बेरज जुळणार नाहीत.

भाषार.—रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, बुलेटीन, मार्च १९८६.

MISCELLANEOUS

TABLE No. 32.4 (26.1)

Financial statistics relating to the Reserve Bank of India

(कोटी रुपयात)
(In crore rupees)

बैंक व्यवहार विभाग Banking Department							
जबाबदारी Liabilities				मालमत्ता Assets			
इतर जबाबदाऱ्या (ब) Other liabilities (b)	एकूण ताळेबंद Total liabilities or assets	नोटा व नाणी Notes and coins	परदेशात असलेली शिल्लक (क) Balance held abroad (c)	कर्ज व आगाऊ रकमा Loans and advances	खरेदी केलेली बिले आणि वटाव Bills purchased and discounted	गुंतवणूक Investments	इतर मालमत्ता Other assets
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
231	495	8	13	225	39	181	20
349	724	25	15	456	53	132	43
689	1,242	10	77	958	38	113	46
2,137	5,050	37	1,246	2,053	739	444	531
5,108	11,629	23	1,956	3,504	3,162	1,593	1,390
6,386	13,635	15	1,274	5,484	3,191	2,357	1,314
6,072	19,862	46	2,264	4,199	9,031	2,122	2,199
7,260	21,520	15	3,124	6,191	5,630	2,721	3,839
9,146	27,982	18	4,179	7,277	7,927	6,513	2,070
11,641	28,765	16	3,859	5,187	10,501	7,596	1,606

Notes.— (a) Including Government of India Rupee notes.

(b) Including paid-up capital and reserves.

(c) Including cash and short-term securities.

Details may not add up to totals and Cols. (11) and (13) due to rounding.

Source.— Reserve Bank of India Bulletin, March 1986.

32. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.5 (26.2)

एकूण करपात्र उत्पन्नाच्या श्रेणीनुसार व करदात्यांच्या वर्गानुसार भरावयाच्या आयकराचे वर्गीकरण
Classification of the income tax payable by assessees according to the range of total income assessed and classes of assessees

महाराष्ट्र राज्य
Maharashtra State

(रक्कम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rs.)

बनुक्रमांक Serial No.	उत्पन्न गट (रुपयांत) Income range (in Rs.)	वर्ष Year	व्यक्ति Individuals			अविभक्त हिंदु कुटुंब Hindu undivided families			नोंदणी न झालेल्या व्यापारी संस्था Unregistered firms			व्यक्तिच्या संस्था Association of persons		
			करदात्यांची संख्या No. of assessees	करपात्र उत्पन्न Income assessed (000)	एकूण कर Total tax (IT+SC) (000)	करदात्यांची संख्या No. of assessees	करपात्र उत्पन्न Income assessed (000)	एकूण कर Total tax (IT+SC)	करदात्यांची संख्या No. of assessees	करपात्र उत्पन्न Income assessed	एकूण कर Total tax (IT+SC)	करदात्यांची संख्या No. of assessees	करपात्र उत्पन्न Income assessed	एकूण कर Total tax (IT+SC)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Below 10,000 पेक्षा कमी	1982-83	1,217	74	7	39	3	..	18	2	..	304	116	6
		1983-84	775	37	4	5	33	..	4	..	..	279	10	5
2	10,001 to 15,000 .. \	1982-83	47,765	4,975	236	1,333	110	10	517	39	2	292	36	6
		1983-84	16,328	212	85	901	120	6	141	19	69	315	41	43
3	15,001 to 20,000	1982-83	47,841	9,180	595	1	251	27	154	27	3	197	34	8
		1983-84	48,894	8,391	461	1,247	217	22	186	33	2	260	44	7
4	20,001 to 25,000	1982-83	29,858	6,659	772	973	219	35	116	27	4	140	32	7
		1983-84	23,671	6,432	750	818	182	29	68	16	2	75	17	5
5	25,001 to 30,000	1982-83	16,727	4,597	706	731	200	41	104	30	5	106	29	8
		1983-84	20,594	5,638	856	601	164	32	52	15	2	89	25	7
6	30,001 to 40,000	1982-83	15,161	6,038	1,240	822	280	70	104	38	9	174	61	17
		1983-84	20,194	6,945	1,399	633	219	57	71	26	6	114	40	14
7	40,001 to 50,000	1982-83	7,900	3,611	923	441	197	63	98	41	12	112	51	17
		1983-84	8,607	3,837	973	360	161	51	53	25	7	97	44	16
8	50,001 to 70,000	1982-83	6,479	3,782	1,201	379	223	82	99	60	20	112	67	29
		1983-84	6,598	3,853	1,208	317	185	66	60	37	11	88	52	20
9	70,001 to 1,00,000	1982-83	3,150	2,591	1,000	215	177	76	104	92	39	83	69	32
		1983-84	3,049	2,510	954	197	160	67	71	61	24	40	34	12
10	1,00,001 to 2,00,000	1982-83	1,897	2,537	1,296	94	128	71	75	111	60	70	93	48
		1983-84	1,765	2,315	1,110	90	123	67	68	97	48	63	87	43
11	2,00,001 to 3,00,000	1982-83	317	752	443	32	81	51	15	38	23	15	37	20
		1983-84	303	723	405	15	35	21	16	38	21	22	54	29
12	3,00,001 to 4,00,000	1982-83	92	320	197	7	25	16	9	32	20	2	6	4
		1983-84	104	362	206	6	21	13	4	14	8	2	7	4
13	4,00,001 to 5,00,000	1982-83	52	229	142	2	9	7	8	36	24	3	14	8
		1983-84	42	185	103	1	5	3	3	13	8	2	9	5
14	Over 5,00,000 पेक्षा जास्त	1982-83	9	80	53	5	30	18	..	..	..	1	5	4
		1983-84	107	2,355	1,682	4	34	23	11	182	116	10	198	88
Total		1982-83	1,78,465	4,543	8,812	6,517	1,993	569	1,211	572	221	1,611	546	211
		1983-84	1,56,031	45,713	10,198	5,195	1,627	457	808	575	257	1,456	660	260

अनुक्रमांक Serial No.	उत्पन्न गट Income range (in Rs.)	वर्ष Year	नोंदणी झालेल्या संस्था Registered firms			व्यापारी संस्था Companies			एकूण All classes (total)		
			करदात्यांची संख्या No. of assesseees	करपात्र उत्पन्न Income assessed	एकूण कर Total tax (IT+SC)	करदात्यांची संख्या No. of assesseees	करपात्र उत्पन्न Income assessed	एकूण कर Total tax (IT+SC)	करदात्यांची संख्या No. of assesseees	करपात्र उत्पन्न Income assessed	एकूण कर Total tax (IT+SC)
(1)	(2)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1	Below Rs. 10,000 पेक्षा कमी	1982-83	..	..	..	886	36	24	2,464	125	37
		1983-84	..	..	..	875	33	21	1,938	80	31
2	10,001 to 15,000	1982-83	4,650	595	9	201	26	16	54,558	5,840	280
		1983-84	2,477	322	5	203	26	16	20,365	2,656	118
3	15,001 to 20,000	1982-83	5,508	975	27	145	25	17	55,289	10,493	676
		1983-84	3,902	696	18	149	26	17	54,638	9,407	528
4	20,001 to 25,000	1982-83	4,169	942	32	165	37	24	35,421	7,915	874
		1983-84	2,399	541	18	156	36	23	32,187	7,223	826
5	25,001 to 30,000	1982-83	4,675	1,291	53	134	37	24	22,477	6,184	837
		1983-84	2,243	617	24	125	35	22	23,704	6,493	943
6	30,001 to 40,000	1982-83	7,918	2,760	146	220	77	51	24,399	9,255	1,533
		1983-84	5,057	1,755	95	194	68	44	26,263	9,054	1,615
7	40,001 to 50,000	1982-83	5,364	2,434	136	203	93	61	14,108	6,427	1,212
		1983-84	3,800	1,698	92	159	72	46	13,076	5,836	1,185
8	50,001 to 70,000	1982-83	6,813	4,022	312	290	171	114	14,172	8,326	1,758
		1983-84	4,181	2,456	184	250	148	94	11,494	6,730	1,584
9	70,001 to 1,00,000	1982-83	5,354	4,474	473	372	312	206	9,278	7,715	1,826
		1983-84	3,192	2,666	276	276	236	151	6,825	5,668	1,485
10	1,00,001 to 2,00,000	1982-83	4,774	6,476	1,025	536	768	502	7,446	10,112	3,003
		1983-84	3,050	4,202	646	307	446	282	5,343	7,269	2,196
11	2,00,001 to 3,00,000	1982-83	943	2,261	472	258	644	430	1,580	3,812	1,439
		1983-84	625	1,520	307	164	406	261	1,145	2,777	1,044
12	3,00,001 to 4,00,000	1982-83	311	1,073	244	189	653	421	610	2,108	901
		1983-84	200	687	151	96	335	218	412	1,426	600
13	4,00,001 to 5,00,000	1982-83	172	760	180	107	480	305	344	1,527	665
		1983-84	113	508	118	80	366	236	241	1,086	473
14	Over 5,00,000 पेक्षा जास्त	1982-83	32	609	100	823	1,04,056	52,297	870	1,04,780	52,471
		1983-84	224	3,020	684	764	82,770	36,191	1,120	88,559	38,785
		Total									
		1982-83	50,683	28,670	3,207	4,529	1,07,413	54,492	2,43,016	1,84,620	67,512
		1983-84	31,463	20,686	2,617	3,798	85,001	37,624	1,98,751	1,54,263	51,413

टीप.—आंकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Details do not add up to the totals due to rounding.

आधार.—राज्यवार आयकर आंकडे, १९८२-८३ चे व १९८३-८४, निरीक्षण निदेशालय, संशोधन, सांख्यिकी आणि जनसंपर्क, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Statewise income tax statistics, 1982-83, 1983-84, published by Directorate of Inspection Research, Statistics and Public Relation, Government of India, New Delhi.

32. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तबता क्रमांक/TABLE No. 32-6 A (26.3)

नोंद केलेल्या दस्तऐवजांची संख्या व वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिल्कतीचे मूल्य/Number and description of registered documents and value of property transferred
1984-85

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakh)

स्वापर मिल्कतीबाबतच्या नोंदी/ Registrations affecting immovable property													
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	नोंदणी कार्यालये Registration offices			सक्तीच्या Compulsory		ऐच्छिक Optional		एकूण Total		जंगम मिल्कतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting movable property		District (2)
		(3)	संख्या No. (4)	एकूण मूल्य Aggregate value (5)	संख्या No. (6)	एकूण मूल्य Aggregate value (7)	संख्या No. (8)	एकूण मूल्य Aggregate value (9)	संख्या No. (10)	एकूण मूल्य Aggregate value (11)			
1	बृहन्मुंबई	..	2	31,607	46,771	4,659	4,945	36,266	51,716	280	10	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	8	17,556	4,497	4,308	2,732	21,864	7,229	141	2	Thane	
3	रायगड	..	8	6,285	855	228	84	6,513	938	22	3	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	6	7,294	519	34	3	7,328	522	8	1	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	5	6,515	181	47	4	6,562	185	44	1	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	11	22,954	2,594	977	164	23,931	2,758	6,442	..	Nashik	
7	धुळे	..	6	11,623	1,202	163	83	11,786	1,285	304	3	Dhule	
8	जळगाव	..	15	26,379	8,446	711	142	27,090	8,588	519	2	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	14	31,767	6,686	1,917	313	33,684	6,999	241	30	Ahmednagar	
10	पुणे	..	13	38,719	4,321	9,841	9,167	48,560	13,488	127	..	Pune	
11	सातारा	..	9	32,504	1,889	767	133	33,271	2,022	..	..	Satara	
12	सांगली	..	10	21,177	2,179	692	171	21,869	2,351	125	1	Sangli	
13	सोलापूर	..	11	21,319	1,932	1,945	418	23,264	2,350	75	2	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	10	26,585	2,305	480	45	27,065	2,350	290	157	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	6	22,781	1,634	1,010	153	23,791	1,788	276	2	Aurangabad	
16	जालना	..	4	15,934	1,287	287	18	16,221	1,305	..	..	Jalna	
17	परभणी	..	7	9,652	1,462	123	5,914	9,775	7,376	..	..	Parbhani	
18	बीड	..	7	23,735	9,240	1,568	172	25,303	9,412	532	2	Beed	
19	नांदेड	..	8	21,174	1,508	317	43	21,491	1,552	10	1	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	6	10,329	2,126	305	513	10,634	2,639	54	..	Osmanabad	
21	लातूर	..	5	14,536	768	145	23	14,681	791	406	36	Latur	
22	बुलढाणा	..	13	19,868	1,319	107	60	19,975	1,379	..	..	Buldana	
23	अकोला	..	13	26,160	1,61,932	170	1,599	26,330	1,63,531	161	..	Akola	
24	अमरावती	..	12	28,519	1,493	1,773	122	30,292	1,615	471	2	Amravati	
25	यवतमाळ	..	14	14,490	1,485	137	65	14,627	1,549	491	..	Yavatmal	

26	बघा	..	..	6	8,727	1,056	207	15	8,934	1,070	163	97	Wardha		
27	नागपूर	..	..	13	26,465	3,184	1,083	70	27,548	3,254	223	99	NagPur		
28	भंडारा	..	..	13	20,446	1,015	17	2	20,463	1,017	201	2	Bhandara		
29	चंद्रपूर	..	..	10	8,624	1,274	19	..	8,643	1,274	81	26	Chandrapur		
30	गडचिरोली	..	..	4	2,115	147	5	..	2,120	148	43	..	Gadchiroli		
महाराष्ट्र राज्य				..	..	269	5,75,839	2,75,308	34,042	27,173	6,09,881	3,02,481	11,730	479	Maharashtra State

टीप.—आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Totals may not add up due to rounding.

आधार.—नोंदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Registration, Government of Maharashtra, Pune.

32. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.6 B (26.3)

नोंदलेल्या दस्तऐवजांची संख्या व वर्णन व हस्तांतरितकेलेल्या मिळकतीचे मूल्य
Number and description of registered documents and value of property transferred
(1985-86)

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakh)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	स्थावर मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting immovable property						जगम मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting immovable property		जिल्हा District	
		नोंदणी कार्यालये Registration offices	सक्तीची Compulsary		ऐच्छिक Optional		एकूण Total				
(1)	(2)	(3)	संख्या No.	एकूण मूल्य* Aggregate value	संख्या No.	एकूण मूल्य* Aggregate value	संख्या No.	एकूण मूल्य* Aggregate value	(10)	(11)	(2)
1	बहुल्युवई	2	23,743	37,932	9,806	12,065	33,549	49,997	447	40	Greater Bombay
2	ठाणे	8	18,877	6,657	9,950	6,696	28,827	13,353	83	..	Thane
3	रायगड	8	7,105	1,164	528	224	7,633	1,388	29	..	Raigad
4	रत्नागिरी	6	5,660	496	89	10	5,749	506	2	1	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	5	5,678	292	138	10	5,816	302	127	..	Sindhudurg
6	नाशिक	11	25,713	2,243	1,810	98	27,523	2,350	302	1	Nashik
7	धुळे	6	12,549	1,515	202	285	12,751	1,800	300	4	Dhule
8	जळगांव	15	26,699	2,785	655	2,336	27,354	5,121	318	7	Jaigaon
9	अहमदनगर	14	33,624	3,327	1,695	580	35,319	3,907	266	75	Ahmednagar
10	पुणे	13	41,086	4,206	9,452	13,251	50,538	17,457	8,974	622	Pune
11	सातारा	9	25,264	2,910	754	151	26,018	3,062	72	..	Satara
12	सांगली	10	21,342	2,244	2,352	584	23,694	2,828	125	..	Sangli
13	सोलापूर	11	24,294	2,932	1,649	309	25,943	3,241	104	..	Solapur
14	कोल्हापूर	10	27,437	3,107	399	249	27,836	3,356	159	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	6	24,820	8,647	929	715	25,749	9,361	463	64	Aurangabad
16	जालना	4	16,842	8,815	95	831	16,937	8,646	24	..	Jalna
17	परभणी	7	22,632	1,609	429	12	23,061	1,621	106	2	Parbhani
18	बीड	7	22,092	1,792	1,278	198	23,370	1,990	82	..	Beed
19	नांदेड	8	20,604	1,825	6,541	711	27,145	2,536	20	1	Nanded
20	उस्मानाबाद	6	10,286	8,465	256	410	10,542	8,875	113	15	Osmanabad

21	लातूर	5	14,055	8,565	248	16	14,303	8,581	341	33	Latur
22	बुलढाणा	13	19,915	2,266	137	8	20,052	2,274	96	..	Buldana
23	अकोला	13	27,064	1,830	321	32	27,385	1,862	342	1	Akola
24	अमरावती	12	21,469	1,467	323	194	21,792	1,661	592	..	Amravati
25	यवतमाळ	14	11,908	1,30,758	348	5,577	12,256	1,36,335	334	450	Yavatmal
26	वर्धा	6	11,879	1,210	400	32	12,279	1,242	209	789	Wardha
27	नागपूर	13	29,793	4,397	820	76	30,613	4,473	308	36	Nagpur
28	भंडारा	13	18,139	1,520	177	..	18,316	1,520	25	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	10	8,740	817	325	815	9,065	1,633	181	10	Chandrapur
30	गडचिरोली	4	2,984	2,990	7	136	2,991	3,127	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		269	5,82,293	2,57,783	52,113	46,611	6,34,406	3,04,395	14,544	2,137	Maharashtra State

*अंदाजे मूल्य.

टीप.—आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार.—नोंदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

* Estimated Value

Note.—Totals may not add up due to rounding.

Source.—Office of the Inspector General of Registration, Government of Maharashtra, Pune.

32. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32-7 (26.4)

महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या
Number of marriages registered in the State of Maharashtra

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वर्ष Year (2)	बहन्मुंबई विवाह कायद्याखालील Under Bombay Marriage Act (3)	विशेष विवाह कायद्याखालील Under Special Marriage Act (4)	इतर कायद्याखालील Under Other Acts (5)	एकूण Total (6)
1	1966-67	20,583	1,129	460	22,172
2	1970-71	21,453	3,359	438	25,250
3	1975-76	20,394	633	6	21,033
4	1980-81	26,609	2,061	18	28,688
5	1981-82	29,836	3,075	19	32,930
6	1982-83	31,983	2,825	94	34,902
7	1983-84	29,223	3,090	173	32,486
8	1984-85	33,646	2,945	20	36,611
9	1985-86	29,152	2,320	57	31,529

आधार—नोंदणी महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Inspector General of Registration, Government of Maharashtra, Pune.

32. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32-8 A (26.5)

सार्वजनिक निवडणुकांचे निकाल/Results of general elections

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	लोकसभा (१९८४) Lok Sabha (1984) (3)	विधानसभा (१९८५) Vidhan Sabha (1985) (4)	Item (2)
1	एकूण जागांची संख्या	48	288	Total number of seats of constituencies
2	वर्गीकृत जातीकरिता राखीव जागा	3	18	Number of seats reserved for Scheduled Castes
3	वर्गीकृत जमातीकरिता राखीव जागा	4	22	Number of seats reserved for Scheduled Tribes
4	सर्वसाधारण जागा	41	248	Number of general seats
5	उमेदवारांची संख्या—			Number of candidates—
	(अ) पुरस्कृत	948	5,885	(a) Nominated
	(ब) ज्याचा पुरस्कार त्याज्य ठरवला असे	40	179	(b) Whose nomination was rejected
	(क) पुरस्कार मागे घेणारे	410	3,476	(c) Withdrew
	(ड) निवडणुका लढविणारे	498	2,230	(d) Contested
	(इ) निवडून आलेले	48	288	(e) Elected
6	मतदारांची संख्या (हजारात)—			Number of electors (thousands)—
	पुरुष	18,865	19,409	Men
	स्त्रिया	17,801	18,336	Women
	एकूण	36,666	37,745	Total
7	मतदान केलेल्यांची संख्या (हजारात)	22,451	22,338	Number of voters who voted (thousands)
8	प्राप्त मते (हजारात)	21,827	21,934	Number of valid votes polled (thousands)
9	मतदान केलेल्यांचे शेकडा प्रमाण	62	59	Percentage of electors voting

आधार—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

32. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32:8 B (26.5)

उमेदवाराचे पक्ष पाठिव्यानुसार वर्गीकरण/Candidates according to party affiliations

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	पक्षाचे नाव (2)	लोकसभा Lok Sabha (1984)		विधानसभा Vidhan Sabha (1985)		Name of the party (2)
		पुरस्कृत केलेले sponsored	निवडून आलेले elected	पुरस्कृत केलेले sponsored	निवडून आलेले elected	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	इंडियन नॅशनल काँग्रेस (इं)	47	43	288	162	Indian National Congress (I)
2	इंडियन नॅशनल काँग्रेस (एस)	15	2	126	54	Indian National Congress (S)
3	जनता पक्ष	15	1	61	20	Janta Party
4	भारतीय जनता पक्ष	20	..	67	16	Bhartiya Janta Party
5	लोकदल	13	..	36	..	Lokdal
6	कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया	2	..	30	2	Communist Party of India
7	कम्युनिस्ट पार्टी (माक्सिस्ट)	2	..	15	2	Communist Party (Marxist)
8	शेतकरी कामगार पक्ष	3	1	29	13	Peasants and workers Party
9	अपक्ष	377	1	1,494	19	Independent
10	इतर	4	..	84	..	Others
	एकूण	498	48	2,230	288	Total

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

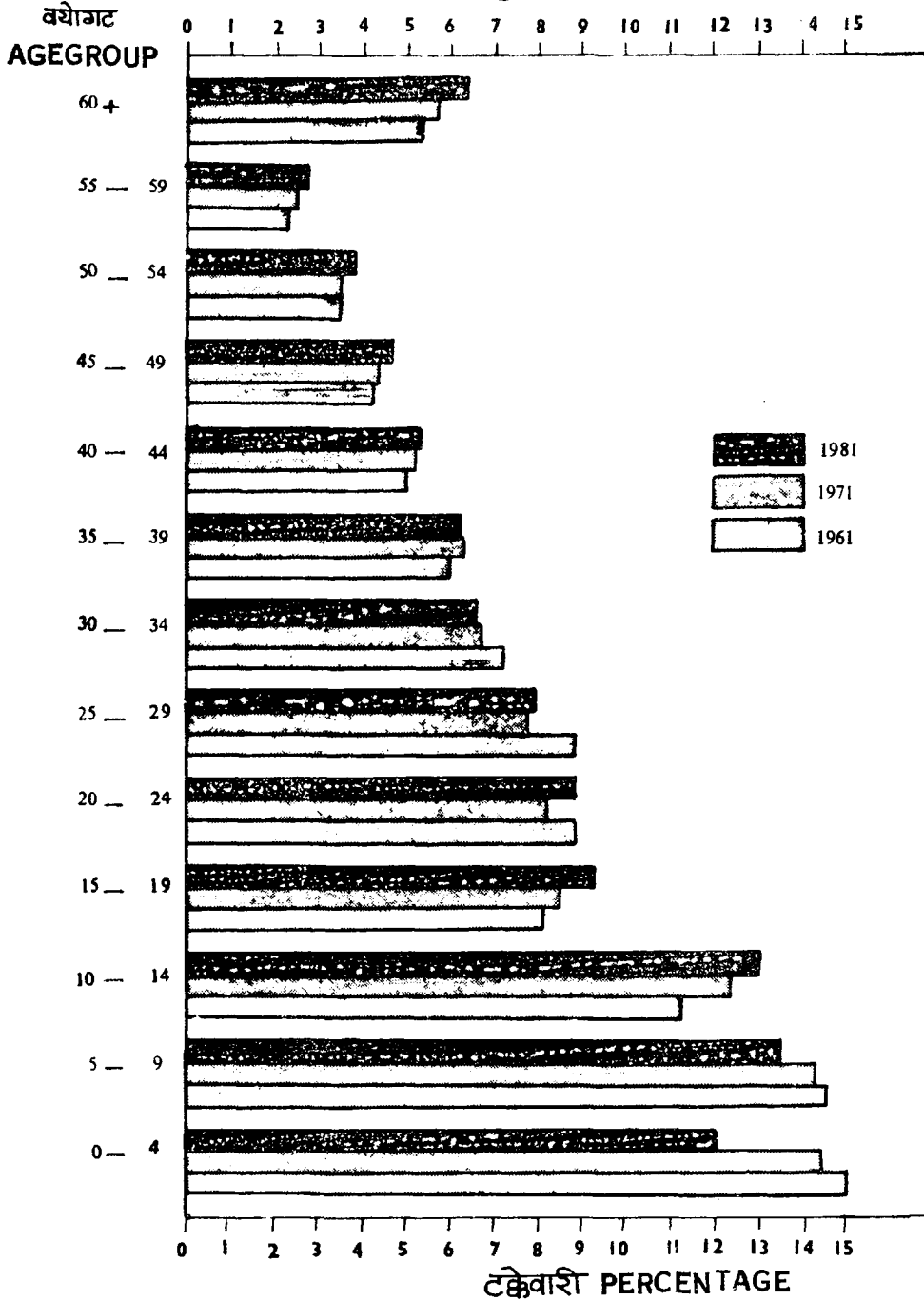
Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

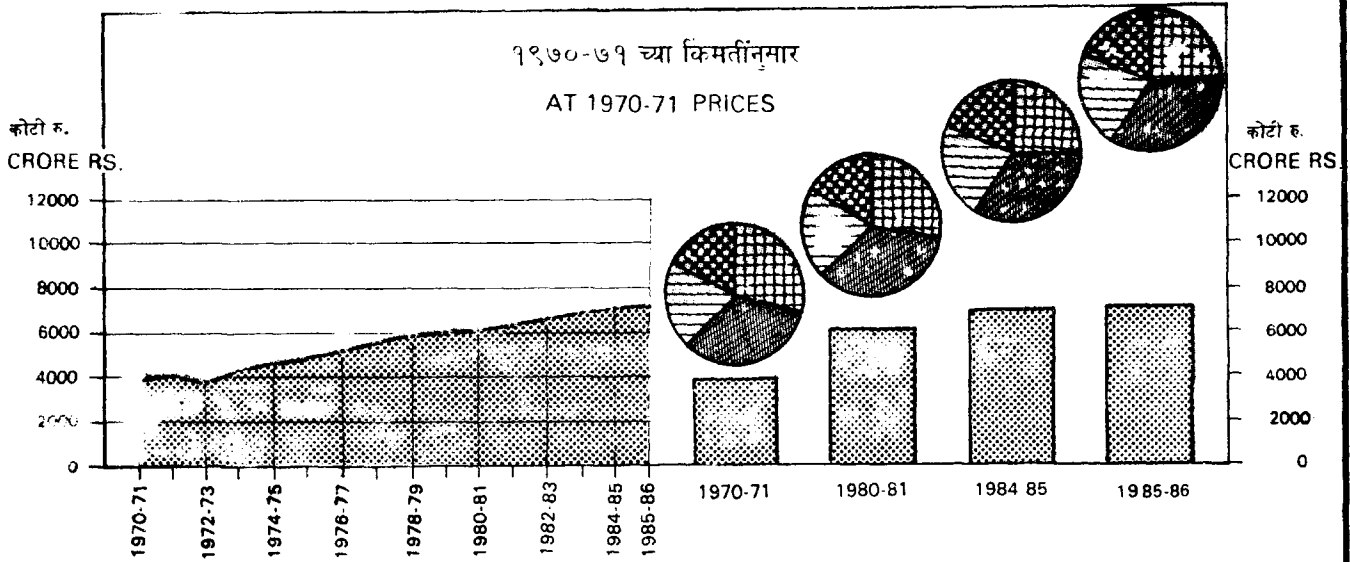
वयोगटांनुसार लोकसंख्येची टक्केवारी

PERCENTAGE OF POPULATION ACCORDING TO AGE GROUP

टक्केवारी PERCENTAGE

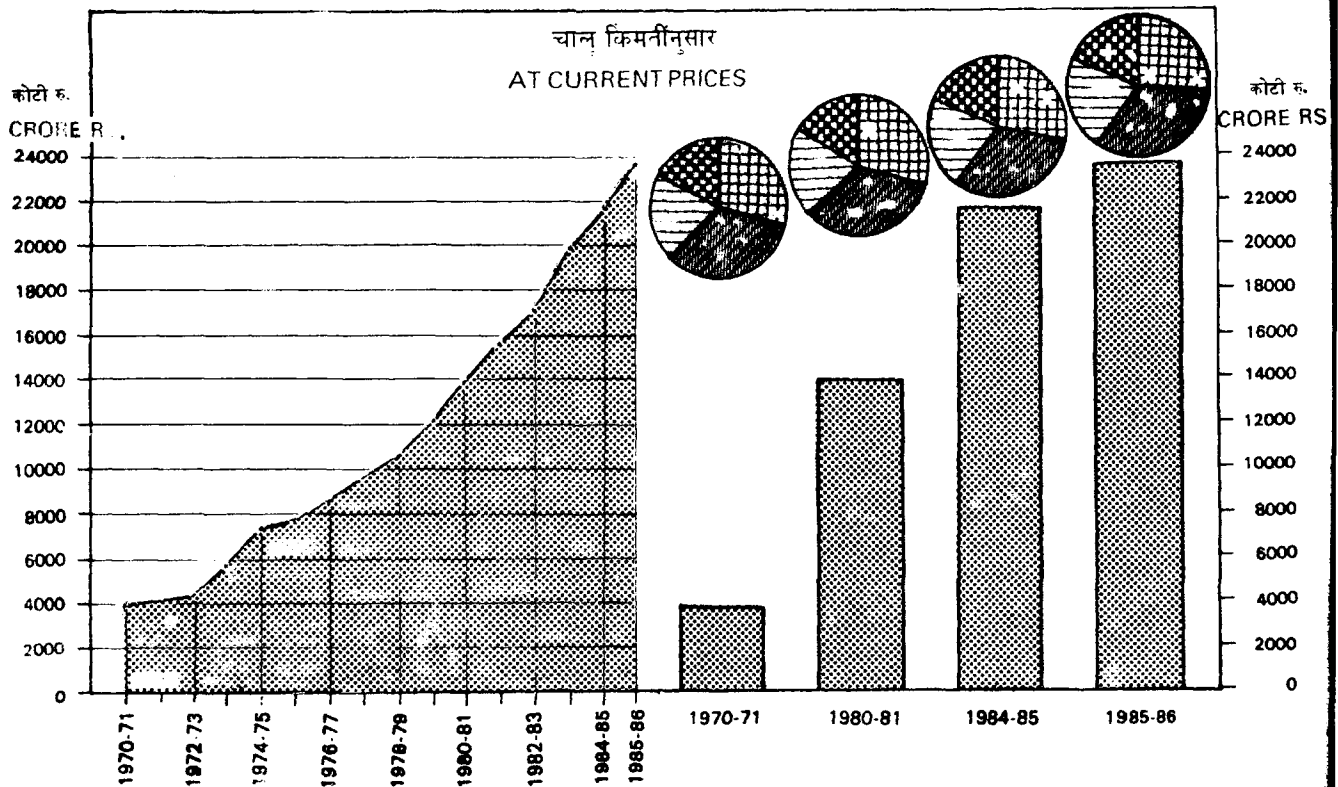

राज्य उत्पन्न STATE INCOME

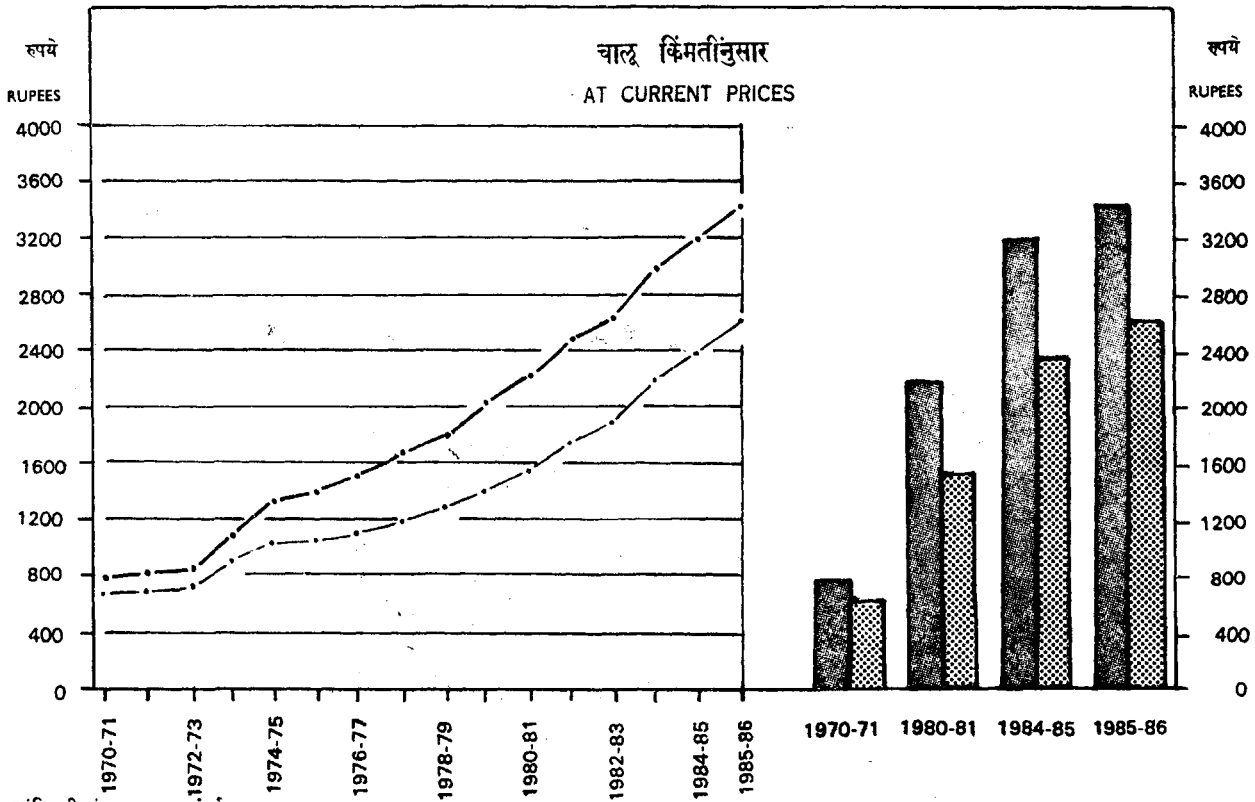
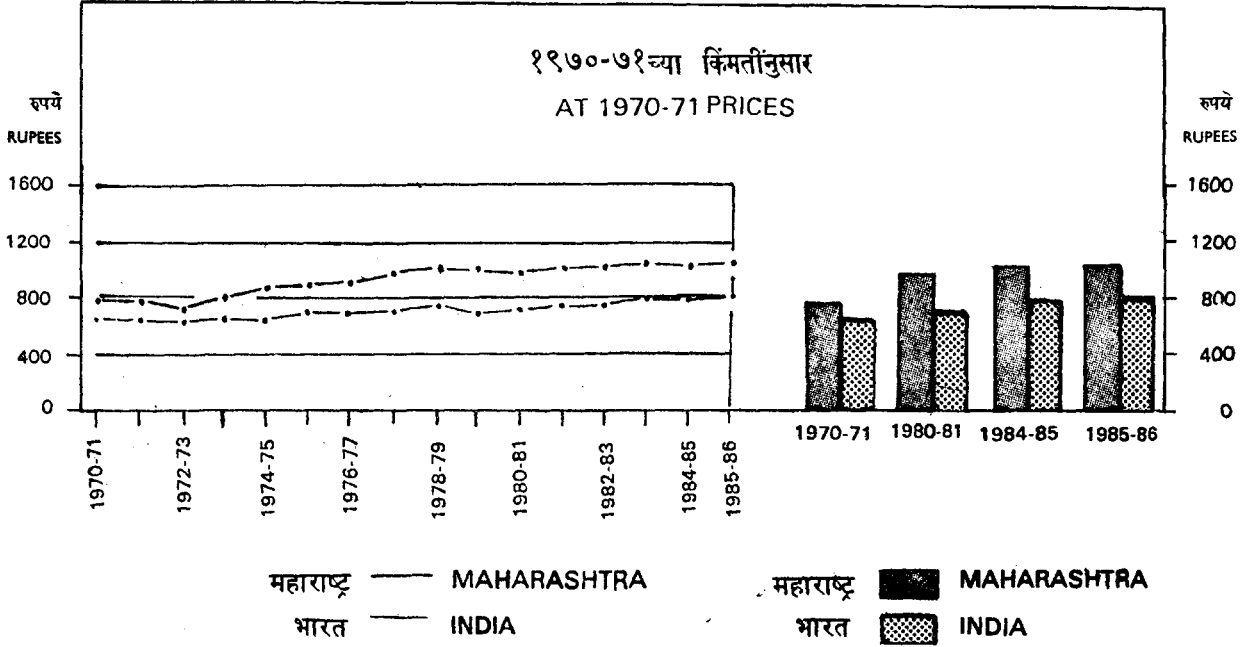

कृषि, पशुसंवर्धन, खानकाम वगैरे
 उद्योग, बांधकाम, वीज वगैरे
 परिवहन आणि दळणवळण, व्यापार वगैरे
 इतर

AGRICULTURE, ANIMAL HUSBANDRY, MINING ETC.
 INDUSTRY, CONSTRUCTION, ELECTRICITY ETC.
 TRANSPORT AND COMMUNICATION, TRADE ETC.
 OTHERS

दरडोई उत्पन्न PER CAPITA INCOME

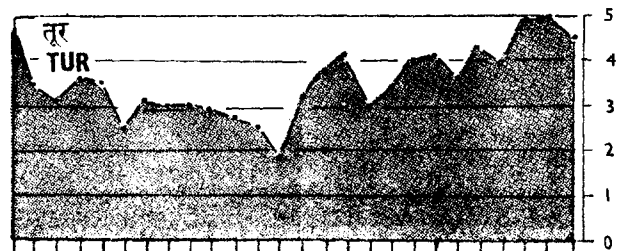
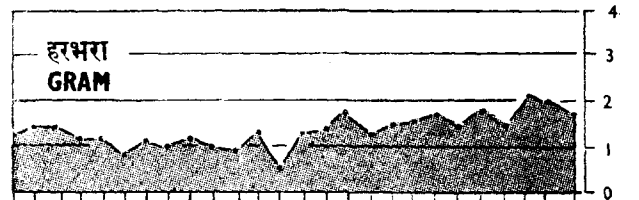
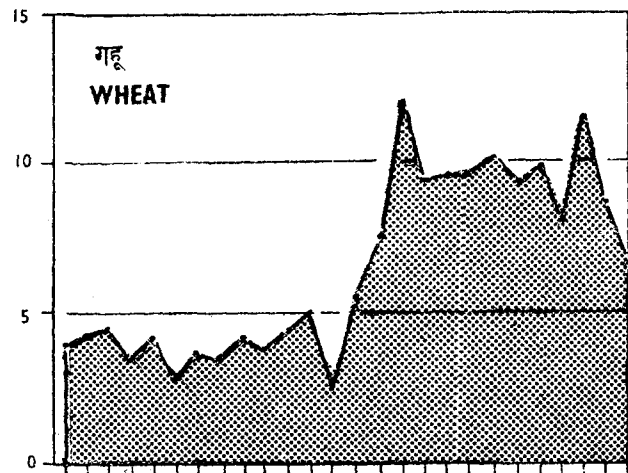
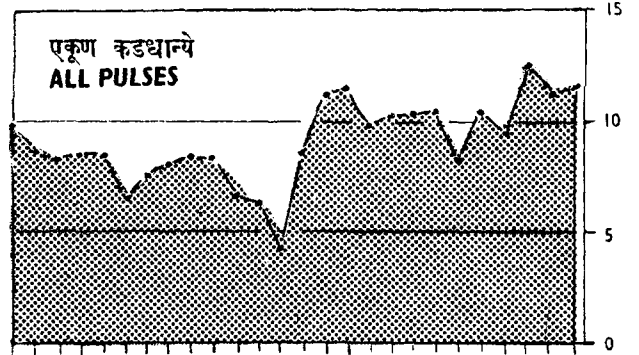
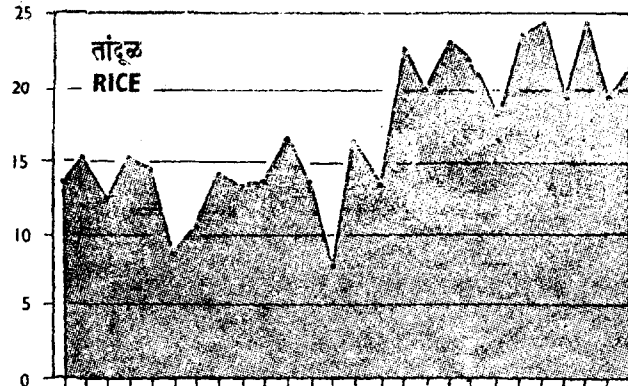
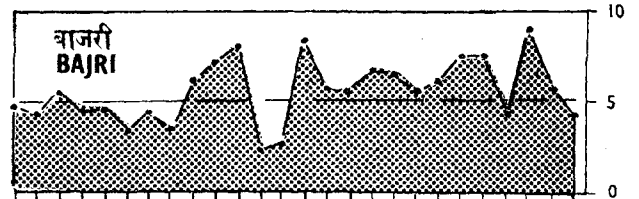
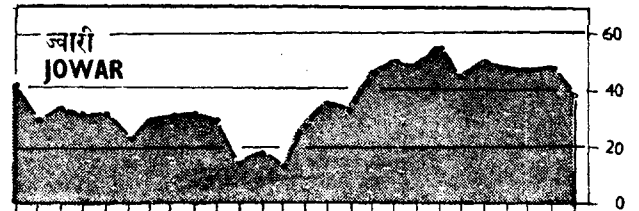
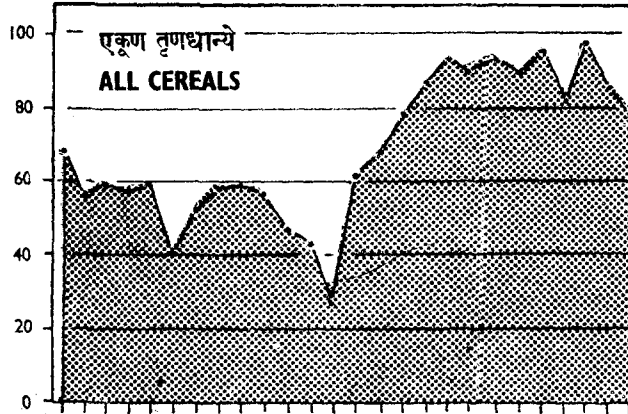

अन्नधान्य उत्पादन

FOODGRAINS PRODUCTION

तृणधान्ये आणि कडधान्ये
CEREALS & PULSES

(आकडे लक्ष मेट्रिक टनांत दिले आहेत)
(FIGURES IN LAKH TONNES)

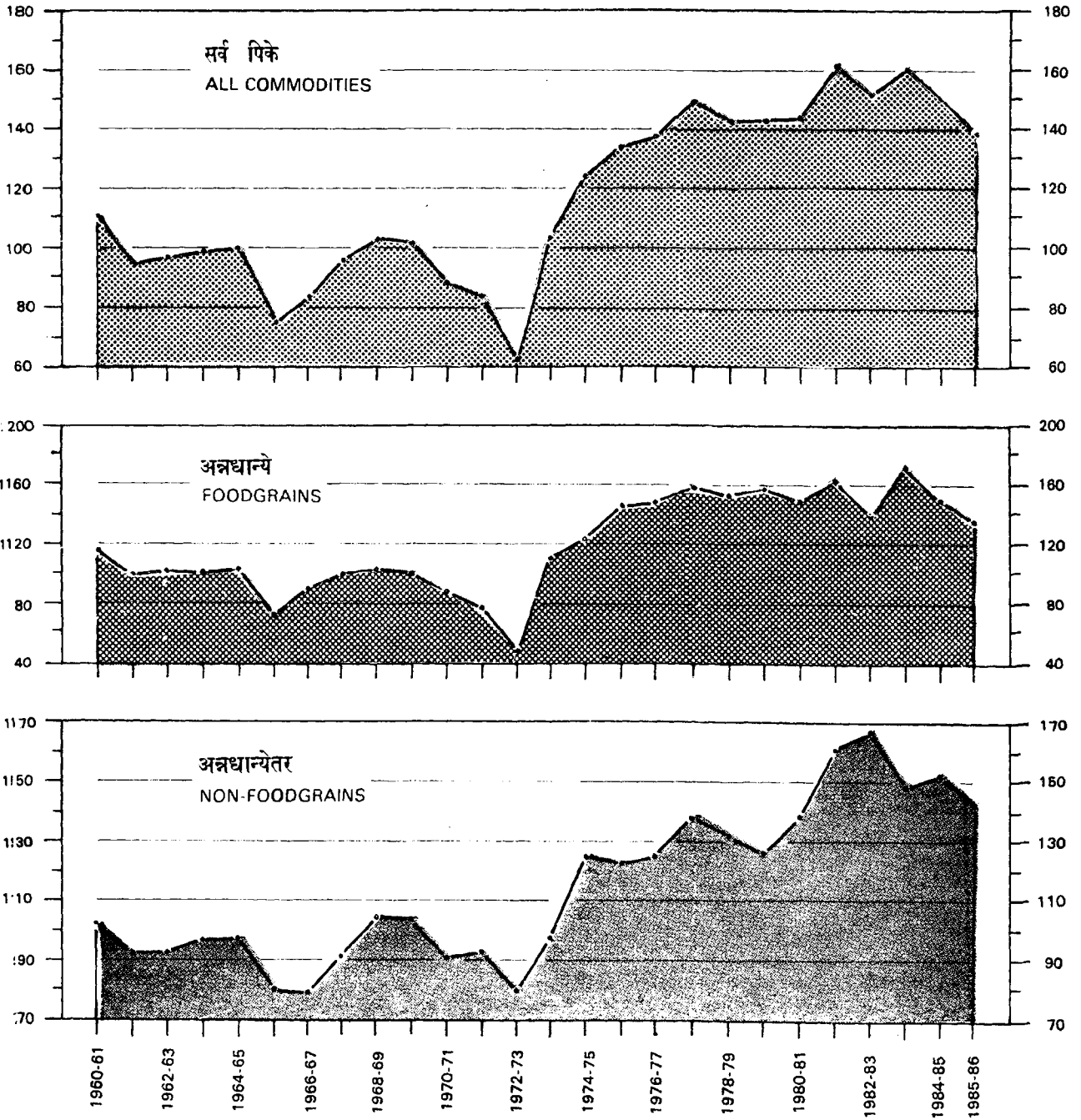
1960-61 1962-63 1964-65 1966-67 1968-69 1970-71 1972-73 1974-75 1976-77 1978-79 1980-81 1982-83 1984-85 1985-86

1960-61 1962-63 1964-65 1966-67 1968-69 1970-71 1972-73 1974-75 1976-77 1978-79 1980-81 1982-83 1984-85 1985-86

कृषि उत्पादनांचे निर्देशांक

INDEX NUMBERS OF AGRICULTURAL PRODUCTION

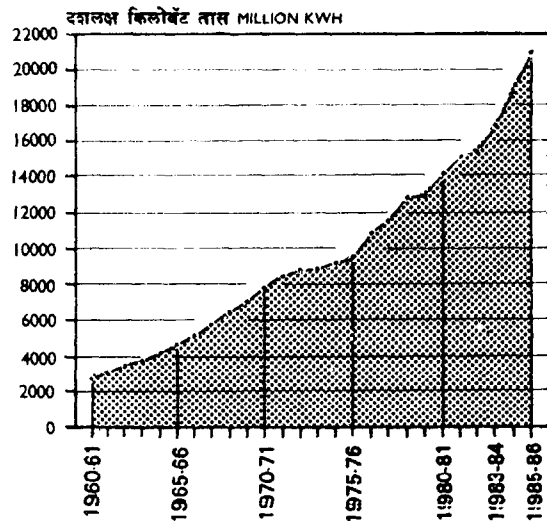
पाया / BASE 1967-70 = 100

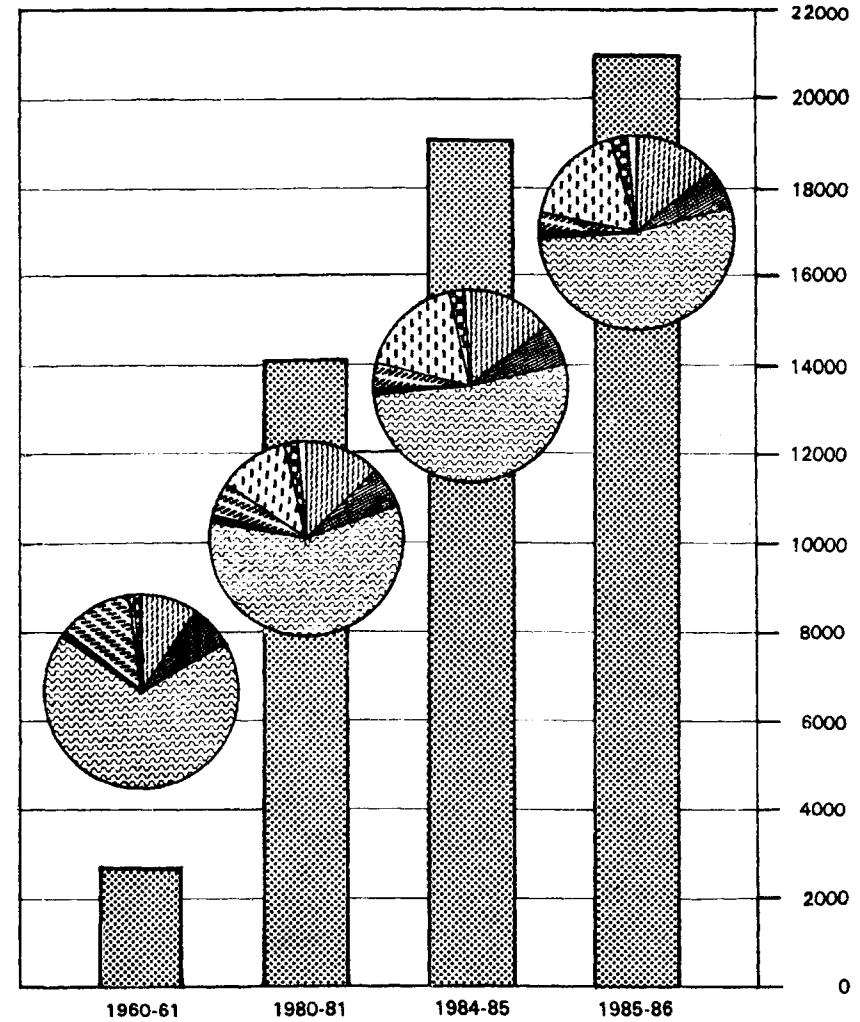

विजेचा वापर ELECTRICITY CONSUMPTION

- घरगुती दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीजशक्ती
DOMESTIC LIGHT AND SMALL POWER
- वाणिज्यिक दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीजशक्ती
COMMERCIAL LIGHT AND SMALL POWER
- उद्योग धंद्याकरिता वीज
INDUSTRIAL POWER
- सार्वजनिक दिवाबत्ती
PUBLIC LIGHTING
- कर्षण (वाहनासाठी)
TRACTION
- जलसिंचन व जलापनयन
IRRIGATION AND DEWATERING
- सार्वजनिक पाणीपुरवठ्याची कामे
PUBLIC WATER WORKS
- MISCELLANEOUS

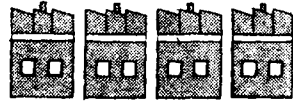
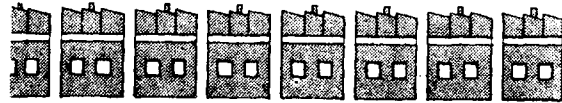
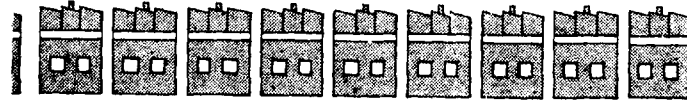
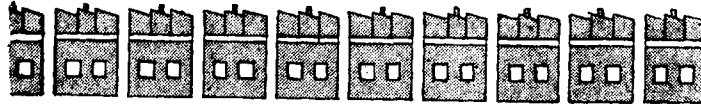

दशलक्ष किलोवॅट तास
MILLION KWH

कारखाने आणि त्यांतील रोजगार

FACTORIES AND FACTORY EMPLOYMENT

1985

1984

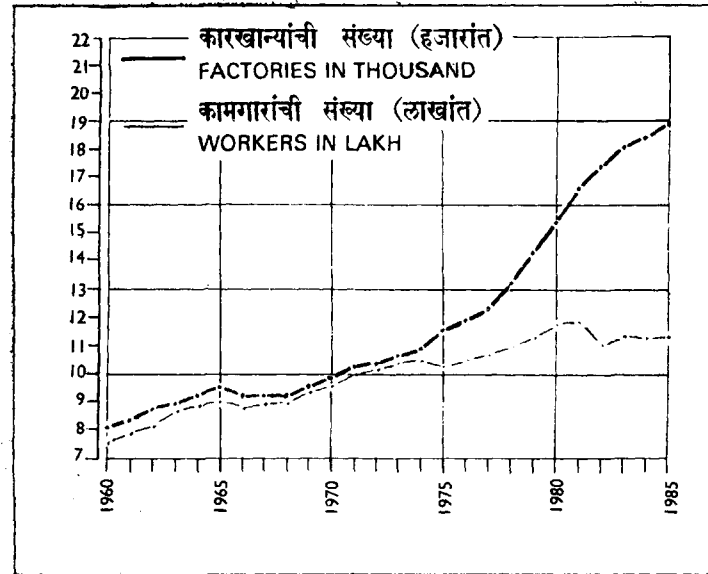
1980

1960

दोन हजार कारखाने
2 THOUSAND FACTORIES

एक लाख कामगार
1 LAKH WORKERS

कामगारांचे ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक

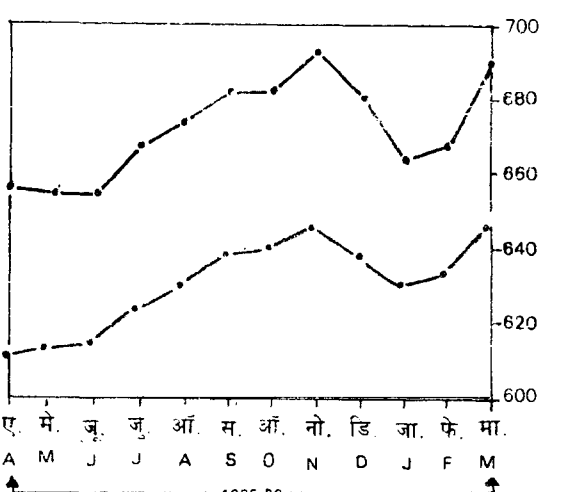
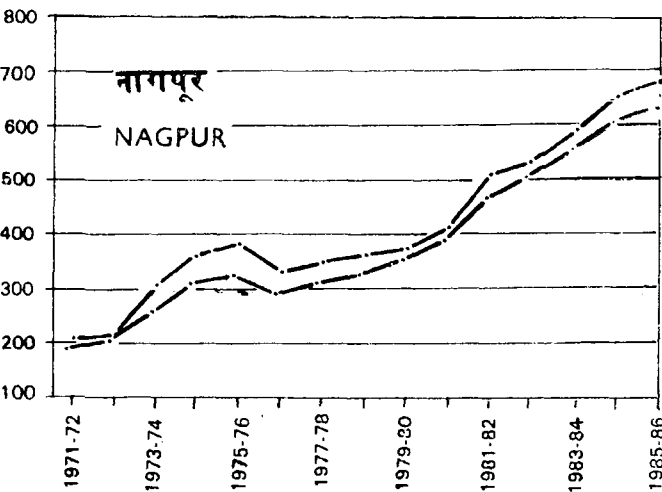
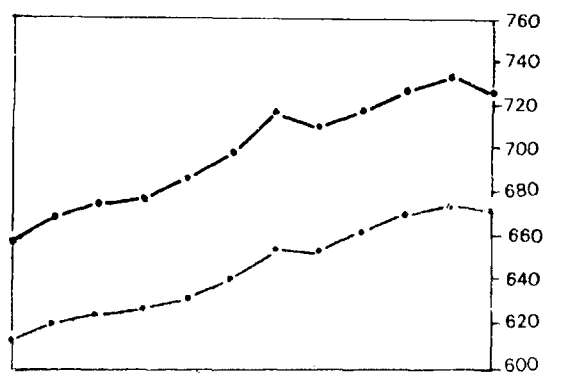
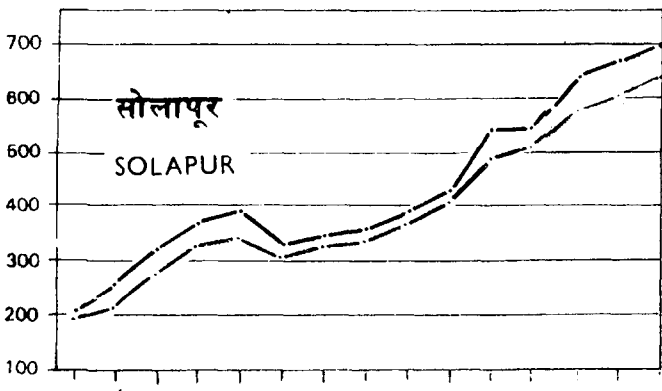
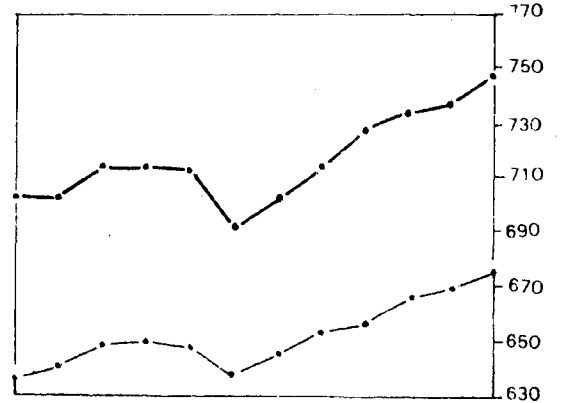
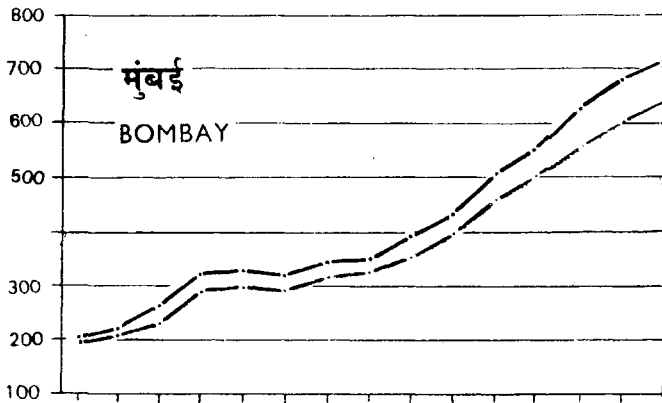
CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS

FOR WORKING CLASS

अन्न — FOOD

सर्वसाधारण निर्देशांक — ALL COMMODITIES

पायाभूत वर्ष / BASE YEAR 1960 = 100

कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

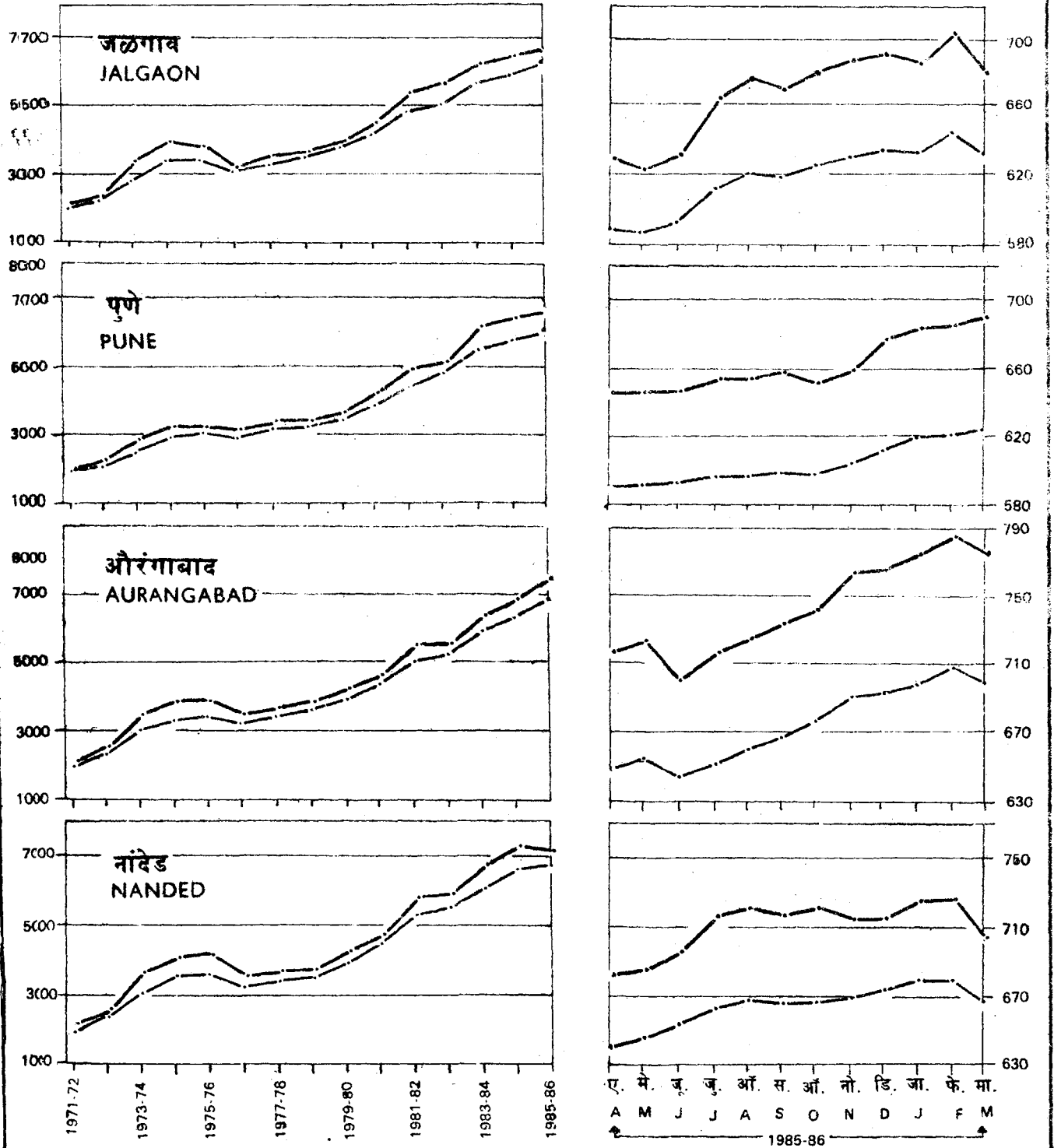
CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS

FOR WORKING CLASS

पपायामृत वर्ष / BASE YEAR 1961 100

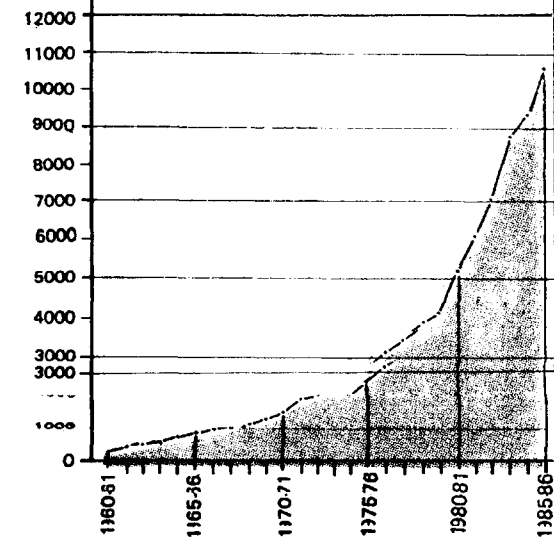
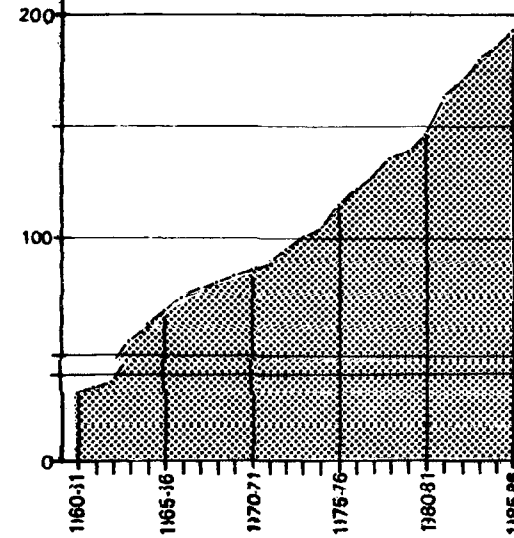
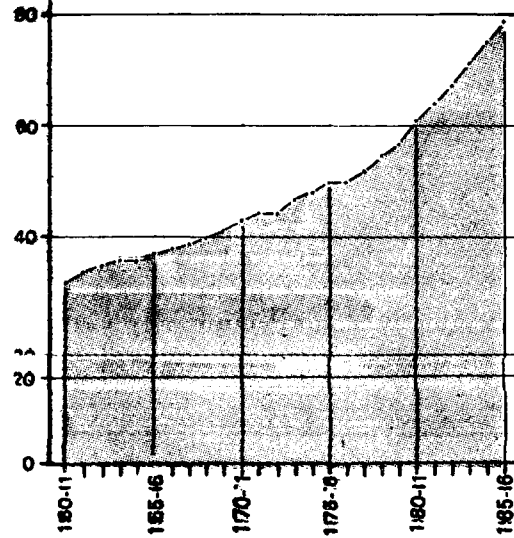
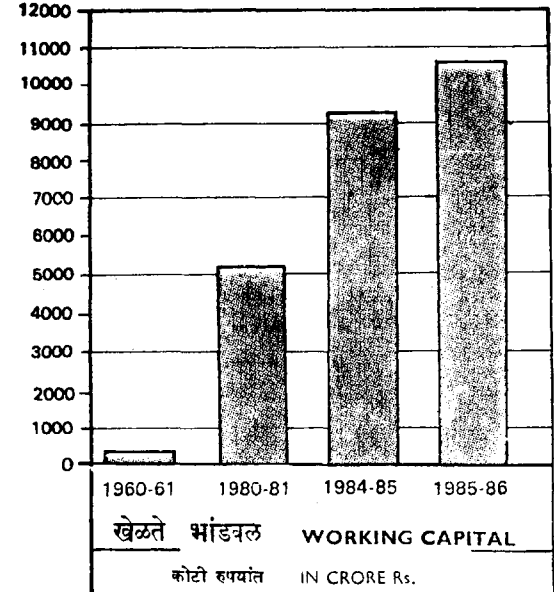
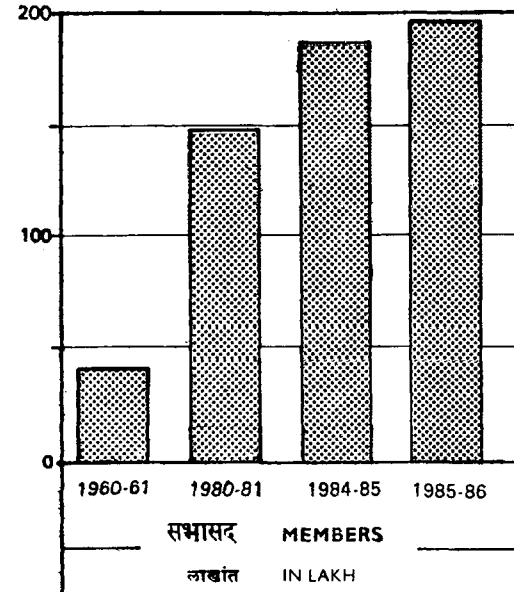
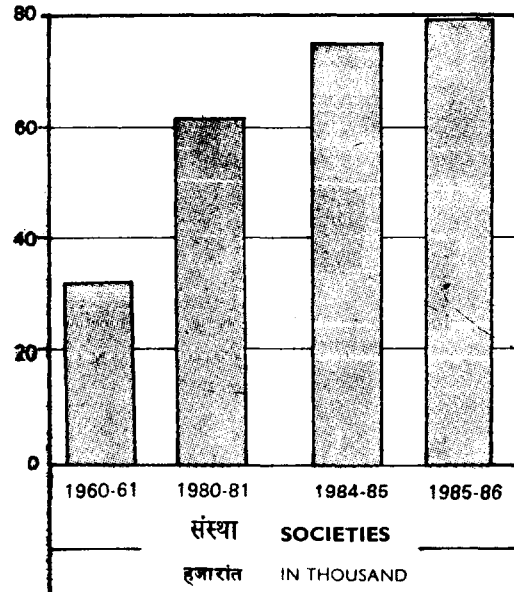
अन्न — FOOD

सर्वसाधारण निर्देशांक — ALL COMMODITIES

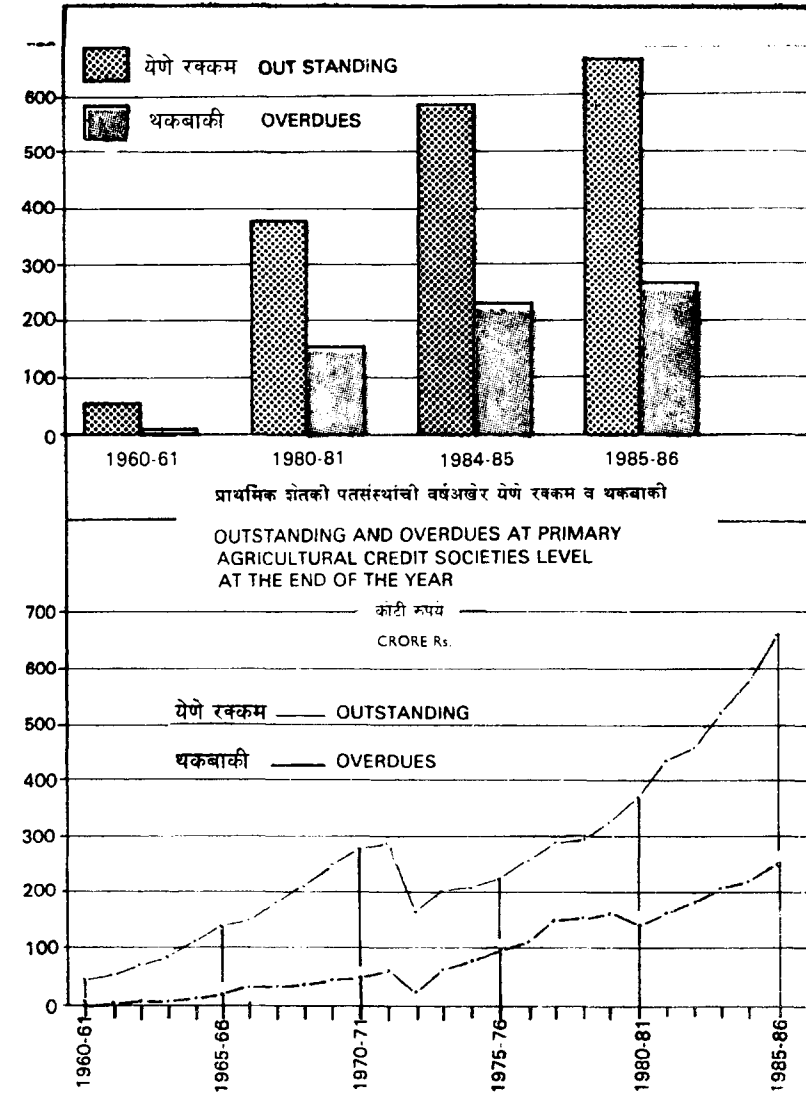
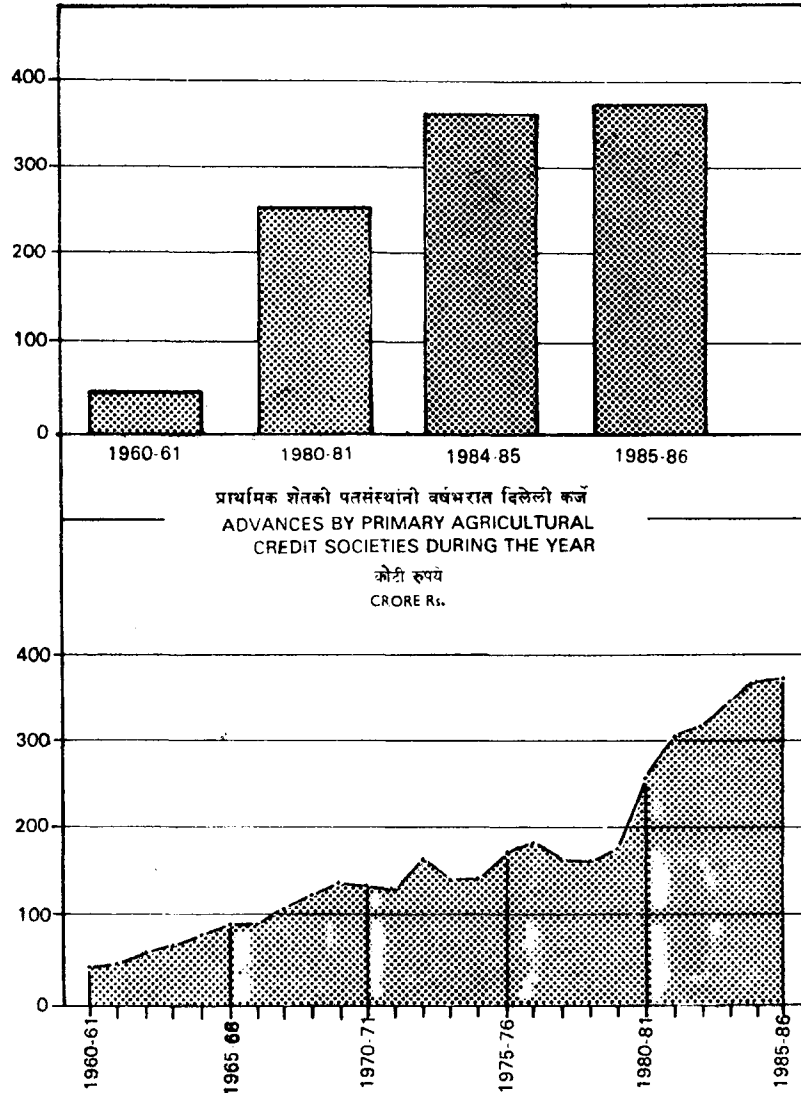
सहकारी चळवळीची प्रगती

GROWTH OF CO-OPERATION

सहकारी चळवळीची प्रगती

GROWTH OF CO-OPERATION

NIEPA DC

D05732

शुद्धिपत्र/ERRATA

अनुक्रमांक Serial No.	पृष्ठ Page	तक्ता क्रमांक Table No.	बाब Item	स्तंभ क्रमांक Column No.	चूक Incorrect	बरोबर Correct
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	V	अनुक्रमणिका Contents	तक्ता क्रमांक Table No.	1	9.23B (23.23)	9.23 (23.23)
2	29	सारांश तक्ते Summary table (9)	9 B (ii)	8	10, 252	10, 250
3	31	निर्देशक/ Indicator	जालना Jalna	49	काही नाही blank	••
4	43	.. ..	चंद्रपूर Chandrapur	41	काही नाही blank	880
5	44	.. ..	महाराष्ट्र Maharashtra	71	90.9	9.9
6	49	.. ..	गडचिरोली Gadchiroli	108	32.27	23.27
7	59	.. ..	बुलढाणा Buldhana	14	4.30	4.39
8	61	1.4 (1.2)	रायगड Raigad 1981	6	17.69	(+)17.69
9	86	1.10 (2.1)	नागपूर Nagpur	10	1, 89, 250	18,250
10	86	1.10 (2.1)	.. ..	11	2,213	2,293
11	92	1.13 (—)	Assam	12	काही नाही blank	उ. ना. N. A.
12	93	1.141 (—)	बुलढाणा Buldhana	13	1,827	1,877
13	99	1.18 (2.2)	जळगाव (ग्रामीण) Jalgaon (Rural)	12	1,81,212	1,18,212
14	106	1.20 (2.4)	रत्नागिरी Ratnagiri	8	13,670	13,676
15	117	1.21 (2.5)	ग्रामीण Rural	5	25,954	25,959
16	344	11.2A (4.2)	बीड Beed	9	1,557	1,257
17	370	12.2 (4.5)	सोलापूर Solapur	9	311	131
18	370	12.2 (4.5)	यवतमाळ Yavatmal	10	32	82
19	378	12.4	ठाणे Thane	8	103	109
20	378	12.4	रायगड Raigad	7	9.56	3.56
21	392	13.2 B (5.2)	वर्धा Wardha	28	31,252	13,252
22	522	25.5-B	.. ..	..	255-B	25.5 B